Rev. J. Bajus

∴ O Synode ∴

Slov. Ev. N. Aug. Vyznania v Spojených Štátoch Amerických.

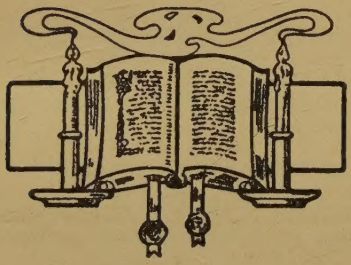

1920.

Tlačou P. Jamriška a Spol., 628-630 Grant St., Pittsburgh, Pa.

O Slov. Evanj. Nezm. Aug. Vyzn. Synode vo Sp. Štátoch Am.

SLOVENSKÍ evanjelici-luteráni začali sa sťahovať do Ameriky už pred 40 rokami. Onedlho začali sa organizovať v ohľade cirkevnom, čo dokazujú niektoré naše cirkve, ktoré sú už vyše 30 rokov staré, medzi ktorými — nakoľko známe — nachodia sa cirkve vo Freeland, Pa., Streator, Ill., Nanticoke, Pa., Minneapolis, Minn., a mnohé iné, ktorých dáta nemáme pri ruke.

Temer všetky staršie naše cirkve v Amerike boly veľmi biedne zaopatrované v duchovnom ohľade, lebo nebolo opravdových duchovných pastierov, otcov a vodcov. Poneváč naša starokrajová matka-cirkev nedala si na tom záležať, aby za svojimi, do ďalekého sveta sa poberajúcimi dietkami posielala duchovných opatrovníkov a potešiteľov, ľahko je tedy uhádnuť, prečo nejedna naša cirkev v tej dobe musela sa utiekať o duchovnú opateru ku všelijakým nečistým prameňom, ku sektárom.

Medzi prvými farármi v službe amerických evanjelikov nachodíme: Cyril Droppa, Karol Horák, Karol Hauser, C. L. Orbach, D. Z. Lauček a pozdejšie prichádzali už tí, ktorých mená sú nám všeobecne známe.

Zdá sa, že medzi prvými slovenskými ev. farármi nebolo zaujatosti o sblíženie, spojenie sa v nejakom užšom cirkevnom

sväzku. Že nebolo medzi nimi jednomyseľnosti vo veciach duchovných, o tom niet pochybnosti. To je vec prirodzená u ľudí, ktorí vyšli z rozličných škôl. Jedni boli vyškolovaní v starej vlasti, iní tuná v Amerike, ba niektorí vyšli zo škôl neluteránskych.

Obdivu hodné je, že myšlienka sorganizovania sa farárov vyšla viac z ľudu než z farárov. O tomto svedčia prvé konvencie Slov. Ev. Jed. Tak už na druhej konvencii, akiste tiež na naliehanie niektorých mužov zo svetského stavu, odporúčal p. farár Karol Hauser, pri oprave druhého článku stanov S. E. J., aby sa tento článok prísne zachoval a ďľa jeho znenia aby sa založil **slovenský evanjelický seniorát.** Toto stalo sa 4. júna roku 1894 v Mahanoy City, Pa.

V Pamätníku S. E. J., napísanom od J. A. Feriančíka, na str. 34. čítame o tejto udalosti: "Poneváč na tejto konvencii bolo dosť hodne duchovných, navrhnuto, aby sa medzi sebou dohovorili, a na druhý deň o svojom usnesení aby zprávu podali. A stalo sa tak. Na druhý deň (5. júna) kňazi podali svoju zprávu, že usniesli sa na tom, že založia slovenský seniorát, totiž cirkevnú správu. Delegáti volili seniora a úradníkov seniorátu a tak stalo sa, že za seniora vyvolený bol Rev. K. Hauser, za tajomníka Rev. D. Kvačala, za redaktora cirkevného časopisu Rev. C. L. Orbach a za spoluredaktora Rev. L. Novomeský." O iných faráročh okrem týchto nečiní sa zmienka, z čoho sa uzatvára, že len títo boli prítomní pri zakladaní seniorátu. Zo svetského stavu boli prítomní: Andrej Ferenc, Michal Češlák, Michal Lukáč, Gustav Schneider, Pavel Gula, Juraj Korečko a Pavel Junas.

Úradným orgánom boly "Cirkevné Listy".

Pán senior podával svoje zprávy na nasledovavších konvenciach. No, tento seniorát nepreukázal životaschopnosť, lebo sa nenachodia nijaké stopy jeho účinkovania. Až keď sa vydržiavala piata konvencia S. E. J. od 6. do 10. júna, 1899, vo Wilkes-Barre, Pa., tu prítomní farári: D. Z. Lauček, z Nanticoke, D. Kvačala, z Braddock, K. Hauser a M. Tomaška, usniesli sa na štyroch bodoch, ktoré prichádzajú v prvých zápisniciach synodálnych pod menom "wilkes-barrské štyri body".

Nezaškodí, keď podáme tu niektoré listy, z ktorých jas-

ne vidieť smýšľanie o založení Synody farárov tu i v kraji, ako aj smýšľanie ľudu. Podávame tu nasledujúce listy, ako historické pramene:

LUTHERAN.

Ročník 2. Chicago, Ill., 18. júna, 1901. Číslo 9.

VEREJNÝ LIST.

Velebnému pánovi Pavlovi Zoch, ev. lut. farárovi a redaktorovi "Stráže na Sione", v Modre, Uhorsku.

Velebný pane:—

Za svoju povinnosť si pokladám na Vašu zprávu o "evanjelických a. v. Slovákoch v Amerike" v 6. čísle t. r. Vášho ct. časopisu uverejnenú, krátkymi slovami reflektovať.

Áno, sme na ten čas my tunajší slovenskí evanjelici rozdvojení, no nie je to chyba naša (Missourčanov). Tí vel. pp. farári, ktorí nechceli pristúpiť do sväzku synody missourskej, tí sami boli sa svojím časom verejne osvedčili, že jedine synoda missourská má pravoverné učenie, pridržajúc sa kníh symbolických a boli sa ku tejže synode dvaja z nich tiež prihlásili — no neviem prečo, prečo nie, rozmysleli si to pozdejšie a usniesli sa na tom, že si založia samostatnú cirkev. Boli sme tam na onej schôdzke v Braddock, Pa., zo sväzku synody missourskej traja prítomní. — Ponevráč sme my z tohoto spojenia nevideli nič prospešného pre cirkev našu milú slovenskú ev. a. v. v Amerike, opustili sme schôdzu a zostali sme tak, jako dosiaľ. Oní vel. pp. chceli sa silou mocou osamostatniť, ale budúcnosť cirkve našej im veľmi na srdci neležala. Oni nepomysleli na to, že niet slovenských ev. kňazov, ktorí by časom svojím, keď sa oni pominú, miesta jejich zaplniť mohli. Nenie tomu dávno, čo sme žiadali slova Božieho kazateľa do uprázdnenej cirkvi Streatorskej zo všetkých strán sveta, no neprihlásil sa nám ani len jeden jediný. Vy v starej vlasti máte sami potíž o slovenských ev. kňazov, nie to ešte aby ste nimi i Ameriku zaopatriť mohli!!!

Keby nie synody missourskej, neboli by už dosiaľ štyri kvetúce slovenské cirkve založené, ktoré sú takrečeno najväčšie v celých Spojených Štátoch. Teraz sú zase dvaja mladíci na theol. semináre v Springfield, Ill., ktorí pripravujú sa tam na úrad kňazský a dvaja noví v budúcom školskom roku majú sa

zase vydať na štúdia tamže. Jestli by synoda missourská nestarala sa o slova Božieho kazateľov pre náš tunajší veriaci ľud — v nedostatku svojich duchovných pastierov, utopil by sa v mori rozličných sektárov. Iba jeden príklad.

Pred mojím príchodom slov. evanjelickí Slováci v Chicago obydlení, navštevovali služby B. u methodistov, baptistov a congregationalistov, (české sekty), dnes, keď už máme svoju vlastnú cirkev, nešiel by ku ním žiaden za žiadnu cenu. To sa stalo zásluhou synody missourskej. My zakladáme nové a nové slov. ev. luth. cirkve, a čo robí z tohoto ohľadu Bratstvo? Sotva tie, ktoré dosiaľ majú, môžu udržať v sväzku pokoja. Máme toho dôkazy. Na príklad cirkev New Yorkská, ktorá by mala byť jedna z najsilnejších, dnes už skoro úplne zamlkla. Prečo? Ponevráč nebola vedená a spravovaná mocou Ducha svätého, bola vystavená na piesku, padla a utvorila sa cirkev druhá, oposicionálná (Rev. C. L. Orbach) a jako počúvam, povolávajú tam ešte tretieho farára, a čo z toho bude? Nepokoj a nesvornosť. Ktorá cirkev spokojná je so svojím duchovným pastierom, tá nažíva dľa príkazu Božieho v láske a svornosti, tá nežiada žiadne trhanie. Keby tamejší vel. pán brat bol pravým pastierom jemu sverených oviec — nebolo by v New Yorku zapotreba druhého, tým menej tretieho farára. Nemyslíte?

Teraz ešte niekoľko slov o tej prísnej missourskej synode. Že je ona prísna, to je pravda. Nuž ale tej prísnosti mnohým veru Bože, nezaškodí. Vy Ste príliš vzdialený od nás, Vy nemôžete z tohoto ohľadu súd vyniesť nad tým, či je tá prísnosť vôbec potrebná, lebo nie? Ja tvrdím, že v mnohých pádoch je ona až veľmi potrebná a nezaškodilo by z nej aspoň kúštik i pre mnohých tam u Vás. Bohužiaľ mám zkúsenosti ohľadom toho. A môže byť, že práve táto prísnosť sa oným vel. pp. od "Bratstva" neľúbila. Prečo ale? Na to nech si oni sami zodpovedia. My všetci, ktorí do sväzku synody missourskej prináležíme, my hovorím, necítime ani najmenej "ostrosť" a "prísnosť" túto.

Hlavne čo od nás synoda missourská vyžaduje je: aby sme boli horliví luteráni a praví svedomití pastieri svereného nám ľudu. Do našich iných správ, cirkví našich sa týkajúcich vecí sa oni nemiešajú. My máme ohľadom spravovania cirkví našich úplne svobodnú ruku. Pri konci každého roku podáme štatistické dáta z cirkví našich a to je všetko. Keď nás bude toľký počet, že budeme môcť sorganizovať sa v jedon celok,

utvoríme samostatnú slov. ev. a. v. synodu, ktorá iba čo sa článkov viery týka — bude prináležať ku synode missourskej. Ba je to vrelé pranie i samých bratov Nemcov, aby sa to uskutočnilo. Toto sjednotenie malo sa docieliť na pastorálnej konferencii v Cleveland, Ohio, no, z bratov od "Bratstva" nebolo prítomného ani jedného. "I počali se všickní jednomyselne vymlouvati".

Čo sa našej terajšej samostatnosti týka, môžem s dobrým svedomím tvrdiť, že je ona tisíc krát väčšia a lepšia, jako Vaša "Autonomia" v starej vlasti. My môžeme slobodne nové cirkve zakladať, školy slovenské stavať, môžeme reč našu materinskú vždy užívať, ba je nám to za svätú povinnosť naložené, aby sme v reči našej slovenskej hlásali národu nášmu veliké veci Božie. "Jakú väčšiu samostatnosť by sme si žiadali?"

Vel. pane:— Dľa môjho presvedčenia nie tá udajná odvislosť, ale viacej tá "prísnosť" je príčinou, že sa ku nám oní vel. pp. pripojiť nechcú. Toto sdeliť Velebnosti Vašej držal som si za povinnosť, aby ste snáď stranný úsudok o nás si neutvorili.

So srdečným pozdravom som Váš oddaný brat v Kristu

Ladislav Boor, ev. lut. farár.

LUTHERAN.

Ročník 2 Cleveland, O. 2. júla 1901. Číslo 10.

Ctená redakcia!

Chcem pár poznámok urobiť na tie zprávy, ktoré v starokrajových časopisoch o našom cirkevnom živote sa v posledné časy objavujú. Na zprávu, ktorú priniesla "Stráž" bola daná odpoveď vel. p. Boorom, ktorá pre jej čisté, jednoduché faktá je tak presvedčivá, že našim bratom tam za morom poskytne náležitého vysvetlenia našich cirkevných pomerov, a oni na budúce nebudú o nás prinášať pochybné zprávy. Vďaka za to vel. pánu Boorovi!

No, nie menej je nutné ohlásiť sa na zprávu, ktorú priniesly "Cirkevné Listy", lebo aj tá zpráva tvrdí, že vraj väčšina našich cirkví utvorila si samostatnú cirkev a tá "samostatná" cirkev má sa volať "Bratstvo". Na toto držím si za povinnosť urobiť tú poznámku, že tá zpráva nie je pravdivá. O "Bratstve" nikto ani len nepočul, kým nebola svolaná clevelandská konferencia. Za druhé, tie najväčšie slov. evan.

cirkve ani ich kňazia so spomenutým "Bratstvom" nijako nesúhlasia. Tie cirkve sú: chicagská, connellsvillská, freelandská, clevelandská, streatorská. Menšie cirkve: raritanská, new-yorkská, sharonská, diamondská atď. nehovoriac nič o filiálkach, nuž kde že je tá veľká väčina ktorú to "Bratstvo" reprezentuje?

Nebolo by slušnejšie tvrdiť, že väčšina veriacich pripravuje sa založiť samostatnú slovenskú synodu, ktorá by bola v stave aj to všetko konať, čo sa od synody očakáva, a že len pár kňazov, ktorí nechcú vyčkať do tých čias, utvorili si Bratstvo? Tak teda keď vel. páni od "Bratstva" skutočne žiadajú si zo srdca toho spojenia, nech sa podrobia skutočnej väčšine, a bude all right! Keď nechcú to urobiť, nech aspoň neudávajú do časopisov zprávy, ktoré zapríčiňujú pohoršenie.

Myslím, že mi toto nebude zazlievané, že som sa na to ohlásil, lebo mám zato, že v takýchto otázkach majú aj cirkevníci slovo, lebo o nich sa vlastne jedná.

Bratom v starej vlasti na toľko nezazlievam, že také zprávy o nás dosiaľ prinášali, lebo boli zle informovaní, keď by ale teraz po prečítaní odpovedi vel. p. Boora, ktorú priniesol "Lutheran" v minulom čísle, niečo takého uverejnili, budeme o tom ináč mysleť.

J. Pankuch.

Sme presvedčení, že nášmu mladšiemu prisťahovalectvu a pokoleniu vykonáme užitočnú službu, keď tu podáme doslovne zápisnice z prvého shromaždenia kazateľov slova Božieho, ktorí založili našu milú Synodu roku Pána 1902 v meste Braddock, Pa.

Zápisnica kňazskej konferencie odbývanej dňa 4. júna, 1902.

ZÁPISNICA

schôdze slovenských evanjelických augsburgského vierovyznania kňazov v Spoj. Štátoch Sever. Amerike, vyrdžiavanej dňa 4. júna, 1902. v chráme sv. Pavla v Braddock, Pa.

I. Prítomní:

1. Rev. Daniel Bella, z Cleveland, O.
2. Rev. Ladislav Boor, z Chicago, Ill.
3. Rev. L'udevit Engler, z New York.
4. Rev. Karol Hauser, z Freeland, Pa.

5. Rev. Drahotin Kvačala, z Braddock, Pa.
6. Rev. Daniel Z. Lauček, z Nanticoke, Pa.
7. Rev Ján Svatopluk Mičátek, Minneapolis, Minn.
8. Rev. Ludvik Novomeský, z New Yorku.
9. Rev. Martin Tomáška, z Connellsville, Pa.

Neprítomní sú:
Rev. Ludvik Havel, Cleveland, Ohio.
Rev. Ján Jurčo, Streator, Ill.

II. Keď shromaždili sa Velp. bratia, požiadaný bol brat D. Bella, a prevzal vedenie spevu s orgánom, i spievala sa pieseň č. 314. zo Zpěvníka, "Kriste, obrance zboru križového" — a najstarší spolubrat D. Z. Lauček v skrúšenej modlitbe žiadal Hospodina za dar Ducha Svätého k prácam.

III. Po dokončení modlitby, požiadaní sú dosavádní v "Bratstve" vyvolení bratia, aby zaujali svoje miesta, a síce: predsedníctvo: brat Daniel Z. Lauček; zápisníctvo: brat Drahotín Kvačala, ktorí zaujali svoje miesta.

IV. Predseda vyzýva bratov, aby sa vyslovili v záležitosti spojenia.

Velp. brat J. S. Mičátek, vyslovuje sa za samostatnú Synodu na základe úplnej pravovernosti.

Vlp. brat D. Z. Lauček poukazuje na dosávadné predpráce a odvolávajúc sa na 7. a 14. článok Augsb. Vierovyznania, žiada, aby len riadne **posvätení a povolaní** kňazia mohli úradovať v cirkvách.

V. Čo sa **vyznania** týka, že všetci stojíme na čistom učení Evanjelium Syna Božieho Ježiša Krista, jako je ono obsažené v Písme svätom Starého i Nového Zákona.

Vyznávame tri hlavné vyznania viery kresťanskej — oecumenickej — a síce snešení Apoštolské, Niceanské a sv. Athanasia.

Vyznávame ďalej:

1. Nezmenené Augsburgské vyznania.
2. Apologiu, t. j. obranu Ausburgského vyznania.
3. Šmalkalské články od Dr. M. Luthera z r. p. 1537.
4. "Enchiridon" t. j. "Malý Katechismus" od Dr. M. Luthera.
5. "Veľký Katechismus" od Dr. M. Luthera, a
6. Formulu Concordiae — Knihu Svornosti.

VI. Čo sa zovňajšieho sriadenia slov. ev. a. v. cirkvi týka, vyslovujeme sa za representativný systém.

8

VII. Čo sa vnútorňajšieho sriadenia týka, vyslovujeme sa za 4 body Wilkes-Barrskej kňazskej konferencie.

VIII. Pristúpilo sa k pojednávaniu týchto 4. bodov.

I. Bod. (Zápisník číta body): My, dolupodpísaní slovenskí evanjelickí augsburgského vyznania (luteránskí) kňazia, týmto osvedčujeme sa, že v učení stojíme na základe, jako už označeno v V. bode tejto zápisnice.

Velp. brat Ján Mičatek žiada, aby meno premenené bolo.

Velp. brat L. Boor obáva sa, že či to meno nebude zle vykladané pre nás, súc upomienkou na českých bratov.

Velp. brat L. Engler poukazuje na to, že v Agende užívané je **bratstvo** pri uvedení slova B. kazateľov — kňazov do úradu.

Velp brat J. S. Mičatek z praktického ohľadu je za názov, no keď poukázano na to, že v Amerike chartery dávané sú Cirkvám, prijaté je meno miesto "Bratstva" **Americko-Slovenská Evanjelická Augsburgského Vyznania Cirkev v Spojených Štátoch Severnej Ameriky.**

A. Pomer našich slov. ev. a. v. Cirkvi k nádejnému spojeniu.

Žiadaní sú jednotliví vlp. bratia, aby z dosavádnej zkúsenosti vyslovili sa, jako prijmú naše Slov. Ev. A. V. Cirkve spojenie a utvorenie cirkevného telesa.

Velp. L. Novomeský osvedčuje, že jeho cirkve prijmú.

Vlp. L. Engler vie, že Cirkve naše žiadajú toto spojenia a tomu sa len tešiť budú.

Vlp. L. Boor žiada, aby utvoril sa úzky svätzok, ale s dorozumením slov. ev. a. v. Cirkvi. V mene Cirkvi svojej sa osvedčuje, že jeho cirkev nie je proti sjednoteniu, ale nechce byť nevďačnou.

Vlp. D. Kvačala osvedčuje, že nie len naše domáce Cirkve budú sa tešiť, ale že sa celá Evanjelická Cirkev v Spojených Štátoch bude tešiť, keď medzi nami nastane pokoj. Domáca cirkev Sv. Pavla pripojí sa a prepustená bude zo svätzku, v ktorom stála.

Vlp. K. Hauser osvedčuje, že má plnomocenstvo od svojej Cirkve pracovať na sjednotení.

Vlp. Daniel Bella osvedčuje, že Missourská Synoda nie je proti nášmu spojeniu, ale že povolania mali byť vystavené i pre Cirkve.

Vlp. L. Engler vyslovuje sa tiež za povolania Cirkvi.

Vlp. D. Kvačala za príčinu nepovolania Cirkví udáva tú okolnosť, že i dosavád' sme sa radili, ale vždy bez žiadúceho výsledku — obávajúc sa toho — v páde opätného nesjednotenia, nechceli sme Cirkvám na darmo trovy pôsobiť.

Vlp. K. Hauser osvedčuje, že sú Cirkve za sjednotenie.

Vlp. L. Engler osvedčuje, že čo sa udržania a podpory týka, my sami sa budeme v stave podporovať aspoň toľko, **ako nás dosavád' Synody podporovaly.**

Predseda žiada bratov vysloviť sa ešte raz ohľadom pravovernosti slov. ev. a. v. kňazov.

Vlp. Boor osvedčuje, že proti pravovernosti slovenských Ev. A. V. kňazov nemá nič.

B. Pomer našich cirkví k doterajším Amerických Synodám.

Velp. J. S. Mičatek osvedčuje, že ho synoda (Gen. Koncíl) chcela podporovať — ale to odmietnul, aby to učinil i vlp. Boor.

Velp. M. Tomáška osvedčuje, že jeho cirkev je neodvislá.

Velp. D. Kvačala — nepožíva podpory.

Velp. K. Hauser osvedčuje, že nás budú podporovať sami slov. evanjelici, keď nastane pokoj.

Velp. L. Engler navrhuje, aby každý predložil svojej domácej cirkvi naše uzavretia k prijatiu — čo jednohlasne prijato a

II. bod Wilkes-Barrskej konferencie: **"Že stojíme v práci na poli národa slovenského v prospech rozšírenia kráľovstva Božieho;** na základe toho sľubujeme

a) že toto Evanjelium Kristovo i čistým evanjelickým životom svojím rozširovať budeme.

Ponevác učenia už pojednávané — týmto k poslednej čiastke príkladnému a bezúhonnému životu sa zaväzujeme.

b) Je to aj príkaz Boží a bude to medzi nami, keď srdcia naše naplňovať bude opravdová kresťanská bratská láska.

III. Bod. **"Že vo vykonávaní svojho úradu helv. vyzn. prislušníkom Velebnú Svätosť Večere Pána prisluhovať povedome nebudeme** — prijato.

V. Bod. **Osvedčujeme, že si len duchovným spôsobom svoju živnosť nadobývať budeme. Toto platí tam, kde je v platnosti rozkaz Pána nášho u Matúša v 10. kapitole v 10. verši prikázaný, kde však pre akúkoľvek príčinu neni v plat-**

nosti rozkaz ten, tam si podržujeme príklad Efezský — Skutkov Apoštolských 20. kap. verš 34.

Velp. Predseda drží tu za platné Timot. 3. kap. v. 8. a nepovažuje za také položenie — ale majú výlučne len z Evanjelium žiť.

Velp. Engler žiada, aby sme všetku vinu neuvalovali na cirkve — že si treba odpustiť, a budeme sa v stave všetci čestným spôsobom živiť.

Velp. L. Novomeský osvedčuje: že týmto u neho to prestáva.

IX. Stanovisko našich cirkví k utvoreniu cirkevného telesa.

Velp J. Mičatek osvedčuje, že jeho cirkev nevedela o Synode nič.

Zápisník D. Kvačala osvedčuje, že jeho cirkev patrí k Pittsburgskej Synode — ale dúfa, že žiadať bude prepustenie.

Velp. L. Engler osvedčuje, že cirkve sú **mravne** viazané dielo toto podporovať.

Velp. L. Boor ešte raz vyslovuje obavu: či sa budeme v stave sami udržať.

Velp. L. Engler poukazuje na spôsob, ktorý panuje v Synodách, že vysvätených kňazov ešte zkušujú, ktorý je zahaňbujúci.

Velp. L. Boor udáva príčinu tejto opatrnosti a osvedčuje, že slovenské evanjelické a. v. cirkve a kňazia boli vždy pravoverné a že to nemôže sa riecť o úradnej Ev. A. V. Cirkvi v Uhorsku.

Velp. L. Engler ukazuje na tvrdosť, že nemôžeme chrám Pána dostať, ohľadom zkúšky vyslovuje, že je to smiešná opatrnosť, navrhuje, aby bol 2. bod prijatý — prijato.

3. Bod Wilkes-Barrskej konferencie. Zápisník číta: **"Že vo vykonávaní svojho úradu helv. vyznania prislušníkom Velebnú Svätosť Večere Pánovej povedome prisluhovať nebudeme.** Jednohlasne bez poznámky prijatý.

4. Bod Wilkes-Barrskej konferencie. Zápisník číta: **Osvedčujeme sa ďalej, že vydržiavania picknickov a bálov v prospech ev. a. v. cirkve zatracujeme a vlivom svojím zamedziť chceme. — Jednohlasne bez poznámky prijatý.**

X. Zovnútorné zriadenia Cirkve (Správa).

Velp. L. Boor žiada voľby pri zaplňovaní potrebných úradov.

Velp. D. Z. Lauček ukazuje I. na príkaz Písma: Vy všetci rovní ste. — 2. na možné prenasledovanie cirkve našej skrze nepriateľov, jestli by **toto bolo stále.**

Velp. L. Engler uznáva toto za správne.

Uzavreto, **že v úrade zamieňať sa budeme dľa abecedného poriadku.**

10. Jednohlasne uzavreto túto zápisnicu prečítať na 6. konvencii Slovenskej Evanjelickej Jednoty — možné chyby opraviť, uhodnoverniť, a zajtra velp. bratom k podpisu predostreť — a poslať ju k podpisu velp. bratom J. Jurčovi a L. Havelovi a potom asi 100 výtiskov vytlačiť dať a rozposlať na všetky čísla S. E. Jednoty.

11. Poneváč ale cirkev je potrebná hmotných prostriedkov, vyvolený je za pokladníka velp. Martin Tomáška z Connellsvilleu, ktorý všetky obete v prospech celej Slov. Ev. A. V. Cirkve prijímať a potvrdzovať bude.

12. Budúca schôdza určená je na 2. septembra 1902 a síce v cirkvi Sv. Petra v Connellsville, kde i cirkve majú byť po jednom vyslancovi zastúpené.

Jeden každý úd, ktorý túto zápisnicu podpíše, znáša spoločné trovy, či sa súčastnili schôdze, či nie.

ČASŤ II.

Štyri body:

čili základ vňútorného sriadenia "Americko Slovenskej Ev. Aug. Vyznania Cirkve v Spoj. Štátoch Sev. Ameriky.

Ich obsah: chodenie v svetle, láske a svobode Evanjelium svätého. — Ján 8, 12; Ján 13, 34, 35; Efezským 5, 1, 2; 2. Korint 3, 1; Gal. 5, 1; Efez. 4, 15, 16.

Prvý bod.

Americko-Slovenská Evanjelická Augsburgského vyznania Cirkev v Spojených Štátoch Severnej Ameriky vyznáva Božskosť Písma Svätého (kanonického) zapieranie tejže slúžilo a slúži iba ku politickému potlačeniu.

Druhý bod.

Cirkve jednotlivé (čili cirkevné sbory) sú vo svojich domácich veciach úplne samostatné, vo veciach spasiteľných

12.

(Logoi soterologikoi), ale punktami Wilkes-Barreskými spojené v zápisnici v Braddockskej schôdze ustalenými. Čím menej súvisu moci, tým viac súvisu lásky.

Tretí bod.

Správu (službu vodenia a nie predstavenstvo) Americkej Slovenskej Ev. Aug. Vyz. Cirkve v Spoj. Štátoch Sev. Ameriky vedú bratia sl. B. kazatelia ročne poriadkom menoslovným.

a) sama správa má sa viesť cirkvou samou.

b) vykonávať sa bude dľa príkladu apoštolov (Skut. 1, 13-26; 15, v. 1.) a praotcov, Konventami;

c) záležajúcimi zo Slova Božieho kazateľov;

d) sa ponechá pre učiteľov a učbárov.

e) a z poslancov stavu svetského.

f) volených celocirkevným sborom;

g) po dvoch oznámeniach voľby;

h) na dvoch predchádzajúcich nedeliach;

ch) Konventy budú konventami alebo

i) synodami — dľa toho ako

k) správa určí,

l) budú sa držať dľa potreby,

m) koľko ráz ich budú užívať, koľko nie; to je ich vec: právo na to si týmto na veky zaisťujú.

n) keď len obyčajné veci, správy týkajúce sa rozhodujú, tedy je konvent.

o) ale keď sa rozhoduje o veciach, viery sa týkajúcich (dogmatických n. p. odstráňovanie modlitieb protievanjelických a proti písemných atď. a uvodzovanie pravoverných Bohoslužieb) tedy je synoda.

p) Všetky úrady cirkevné, mimo hlavnej správy, zaplňujú sa voľbami, pri ktorých

q) je dostatočná jednoduchá (relatívna) väčšina a nie absolutná.

r) Zaplňovanie hl. správy prejímaním (devolúciou) ročnou je v našich okolnostiach najprimeranejšia vec, ktorou Mat. 23, 8. plniť môžeme

s) k tomu toto pravej snahe otvára dvere,

t) nepravú ale robí zbytočnou.

Štvrtý bod.

Keď správu svoju do rúk berieme, tým sa neodlučujeme od nikoho: ba práve používajúc ju len ku vzdelaniu Evanjelia

Božieho a Jeho úloh (lásky k novej vlasti a národu) tým sa spojujeme so všetkými pravými veriacimi a vyvolenými Božími.

Americko-Slovenská Ev. Aug. Vyz. Cirkev v Spojených Štátoch Sever. Ameriky.

Dano v Braddock, Pa., 4. júna 1902.

Drahotin Kvačala, t. č. záp. **Daniel Z. Lauček,** t. č. preds.

Ladislav Boor v. r., L'ud. Novomeský v. r., J. S. Mičatek v. r., L'ud. A. Engler, v. r. M. Tomáška v. r., Karoľ Hauser v. r., Daniel Bella v. r. — Dodatečne podpísali ešte Ján Jurčo v. r., L'udevít Havel v. r.

Jako vidieť z týchto zápisníc, tu boly položené základy našej Synody. Počiatky tieto sú síce chatrné, nedokonalé, ako to prirodzene býva vo všetkom na tomto svete, ale predsa dielo toto bolo z Boha a preto postretlo sa s nepredvídaným veľkým Božím požehnaním a zdarom. Túto skromnú schôdzku menovaných farárov považujeme za **počiatočné a zakladajúce shromaždenie našej Synody,** lebo tam boli prítomní nielen farári, ale aj mužovia zo svetského stavu, lenže nebrali živý podiel pri pojednávaní. Ako už spomenuté, založenie našej Synody vyšlo vlastne z ľudu a nie z farárov. Ovšem i farári majú pri tom isté zásluhy.

V srdciach tu shromaždených farárov vzblkol plamienok oduševnenia za utvorenie spoločného sväzku synodálneho, plamienok toho všeobecne uznávaného povedomia, že v spojení je sila a život. Na tejto konferencii kňazov (ako sa menovali) započal sa tedy dosť rezký život, lebo už toho istého roku sišli sa zase pospolu v Connellsville, Pa., kde zasedali a rokovali od 2-4 septembra, kde sa sriadili, sorganizovali a prijali "Stanovy Slovenskej Evanjelickej Celocirkve v Spojených Štátoch v Amerike". Tieto Stanovy sa tlačily u "Lutherána" v Clevelande, Ohio, roku 1902. Sú to dosť objemné, na 22 stranách a aj dosť obstojné a pravé, ale prílišne zákonnícke, a dávajú jednotlivým úradníkom synodálnym priveľkú moc, diktatúru. Preto boly pozdejšie premenené a opravené.

Článok 1. týchto Stanov zneje: Meno Synody našej má byť: Slovenská Evanjelicko-Augšburgského Vyznania Celocirkov v Spojených Štátoch Amerických."

Článok 2. pojednáva o "vyznaní", že Synoda vyznáva celé Písmo Sv., starého i nového Zákona a Symbolické Knihy.

Článok 3. hovorí o "údoch", kto tvorí Celocirkev a kto môže byť prijatý.

Článok 4. udáva "Povinnosti a práva", ktoré nech tu stoja:—

Zámery, povinnosti a práva Synody tejto sú: Udržovať zvestovanie čistého Slova Božieho a prisluhovanie velebných Sviatostí dľa ustanovenia Krista Pána v slovenskej reči; to všetko zveľadovať; sred' (uprostred) svojich údov kázeň pravú vykonávať; o dobrý poriadok starať sa a pestovať jednotu Ducha a pôsobenie v súhlase a láske spoločnej; starať sa o dorost zbožného a súceho kazateľstva; dôstojných mužov na úrad ten sriadzovať a posväcovať; a takých, ktorí by úrad ten zneuctili bludným učením, alebo bezbožným životom, z úradu vyzdvihovať, alebo odstráňovať; otázky o učení, službách a vykonávaní povinností a kázne dľa dobrozdania prijímať a rozhodovať.

D'alej šetriť, aby ústava, zákony, zaviazanosti a uzavretia vykonávaly sa; poriadne zadané žaloby proti údom vyšetriť a sporiadať; proti racionalismu (rozumkárstvu), proti vonkajším útokom zahraničným sa i svoje cirkvi obraňovať; čo možno za missiu zovnútornú a vnútornú kázať; dľa možnosti i rodiny služby nespôsobných slova Božieho kazateľov podporovať; o cirkevné učenie dietok starať sa, a k tomu slúžiace obete prijímať a opatrovať i rozdeľovať; slova Božieho kazateľov a cirkve prijímať a prepúšťať; dozor viesť nad slova Božieho kazateľmi i cirkvami a samostatnosť svoju ochraňovať — alebo: pomer svoj k druhým Synodám určiť. Synoda je oprávnená s usrozumením patričných cirkví: tieže premeniť a nové založiť.

Článok 5. určuje služobníkov Synody: predseda, podpredseda, dvaja zápisníci a pokladník. Všetci musia byť vzatí z bratov slova Božieho kazateľov a prejímajú službu pri zakončení ročného konventu. Správa vedie sa bezplatne, vyjmúc akby skutočné výdavky správy boly nahradené, alebo dobrovoľný dar určený od konventu.

Článok 6. určuje povinnosti predsedu; 7. povinnosti podpredsedu; 8. povinnosti zápisníkov, totiž slovenského i anglického; 9. povinnosti pokladníka; 10. pojednáva o synodálnych konventoch v prvej čiastke a v druhej o pastorálnych konferenciach. Ako článok 11., tak aj ostatné články obsahujú niektoré zaujímavé veci, preto uznávame za potrebné sdeliť ich tu pre poučenie:

Synodálne shromaždenie vo Wilkes Barre, Pa. — Účastníci s ľava na pravo: **vrchný rad**: J. Sabaka, A. Slovák, J. Maršala, M. P... važan, J. Javorník, Jar. Pelikán, P. Rajčok, J. Ivík, M. Paulis, J. Mazák, Jur. Kováč a M. Kadlečík. **Stredný rad:** A. Chovan, J. K... chárik, Š. Tuhý, L. A. Engler, J. Pelikán, D. Bella, J. Somora, Jur. Gona, J. Vojtko, T. Bakalyar a J. Maňka. **Spodný rad:** M. ... ...vanček, M. Šándor, J. M. Ondov, J. Kolárik, Joz. Dinda, L. A. Jároši, A. Hvizdák, J. Vajda, Jur. Majoroš, J. P. Dinda a J. S. ...

ČLÁNOK XI.

Slova Božieho Kazateľ.

1. Kazateľ vstúpi do synody posviackou, alebo čestným prepustením z inej synody ev. a. v. alebo "confessorstvom" v starom kraji, ako to v predošlých článkoch určené je. Stáva sa pastyrom (pastorom), keď ho niektorá cirkev svojou duchovnou správou poverí, riadnym spôsobom.

2. Každý k tejto synode patriaci Slova Božieho Kazateľ má kázať a učiť súhlasne s vierovyznaniami Ev. A. V. Vyz. cirkve, ako tiež v článku II. tejto ústavy predpísané sú. Povinnosťou každého Slova Božieho Kazateľa je kázať slovo Božie a Velebné Sviatosti prisluhovať: starať sa o stádo, ktorému ho Duch Svätý za pastiera ustanovil a príkladom a vodcom mu byť; má vyučovať mládež katechismu a tiež tých, ktorí žiadajú prijatie do našej cirkvi, vyučovať dietky na konfirmáciu. On má krst Svätý udeľovať, konfirmovať (smluvu krstnú obnovovať), sobášiť, nemocných navštevovať a zosnulých pochovávať; slúžobníkov cirkevných riadne volených uvádzať, spolu s cirkvou kázeň cirkevnú vykonávať, na cirkevné nedelné, alebo týždenné školy dohliadať a dľa možnosti učiť, najvernejšie sa usilovať, na mieste svojho pôsobenia cirkev vzdelávať.

3. Každý Slova Božieho Kazateľ má viesť zretedlné cirkevné soznamy o všetkých pokrstených, konfirmovaných tiež o všetkých údoch, ktorí prijatí, prepustení a vytvorení boli; o sobášoch a pohraboch a tiež o všetkých hosťoch stolu Božieho. Soznamy tieto pre každú cirkev majú sa viesť v osobitnej knihe, matrike; knihy tieto ale ostanú majetkom cirkevným; predsa však má sa výťah zo soznamov týchto od každej cirkvi ročne synode odosielať a v tabule o cirkvách umiestniť.

4. Žiadnemu k synode tejto prislúchajúcemu Slova Božieho Kazateľovi nie je dovolené v cirkvi svojho spolubrata v službe kázať, úradné diela konať, bez povolania alebo dovolenia tohože spolubrata; tiež nedovoľuje sa v uprázdnenej cirkvi úradovať bez pozvania tejže cirkvi, alebo jej starších, alebo bez rady a privolenia predsedu konferencie, iba v súrnom odkladu netrpiacom páde: prekročenie poriadku tohoto tiahne za sebou cirkevnú kázeň.

5. Každý Slova Božieho Kazateľ, ktorý pozvanie od niektorej cirkvi tejto synody obdrží a príjme, má uvedomiť o tom predsedu tejto synody a žiadať úvod, ale žiaden Slova Božieho

Kazateľ nemá byť uvedený, pokiaľ nie je pravidelne do synody prijatý, výjmuc na písomné dovolenie predsedu synody, ktorý dovolenie dá, ak to prospech cirkvi vyhľadáva.

6. Keď Slova Božieho Kazateľ to za svoju povinnosť uzná, aby úrad složil, tak má o tom cirkev alebo jej starších upovedomiť, a keď už konečne sa ustanovil, má to predsedovi synody oznámiť v čas.

7. Žiaden Slova Božieho Kazateľ nemá byť údom nejakého tajného spolku, alebo riadu, ktorý mravné alebo náboženské účely nenasleduje, a na Slove Božom založený nie je, alebo ktorý Pána Jezu Krista čo Boho-človeka a prostredníka medzi Bohom a ľuďmi zapiera, alebo ktorý uznáva učenie alebo Bohoslužobné obrady a spôsoby užíva, ktoré sa v Písme Sv. a v našich vierovyznaniach zavrhujú; alebo ktorý si dovoľuje to, čo Boh len cirkvi svojej a jej služobníkom sdôveril: zvlášte takých spolkov a riadov, ktoré údov svojich bez Božieho splnomocnenia sprísahaním zaväzujú ku preukazovaniu neznámych tajných povinností. Každý Slova Božieho Kazateľ synody, ktorý by po slušnom napomenutí v obcovaní s takým protikresťanským spolkom alebo riadom sotrval, či sa riad ten menuje tajným alebo nie, upadá pod cirkevné trestné pokračovanie:

Poznámka: Toto sa má požadovať i od každého cirkevníka. — J. V.

8. Keď dobrestojaci úd Synody zanechá túže a pole účinkovania v takej cirkvi si vyvolí, ktorá v jednote viery s našou synodou stojí, tak je oprávnený na svoju žiadosť, svedoctvo čestného prepustenia, ktoré vystaví sa od predsedu synody; predsa však zostáva takto prepustený Slova Božieho Kazateľ dotiaľ zodpovedný našej synode, pokiaľ od synody, do ktorej je prepustený, riadne prijatý nie je. Jestli by ale žiadosť o prepustenie do takého telesa podaná bola, ktoré nestojí na tomže základe učenia, čo naša Synoda tak môže predseda vystaviť svedoctvo o rázu žiadateľovom, až do času podania žiadosti, a spolu i uistenie, že žiadateľova spolupatričnosť k našej synode prestáva, akonáhle od tej inej prijatý by riadne bol.

9. Od všetkých Slova Božieho Kazateľov synody tejto sa vyhľadáva, aby všetkým schôdzam, synodálnym, kazateľským a konferenčným, kam náležia, prítomní boli od počiatku až do konca; a za ospravedlnenie neprítomnosti možno len najvyššiu súrnosť alebo celkovitú nemožnosť uznať. V páde nevyhnutnej neprítomnosti má patričný doposlať osvedčenie

synode, ktoré udáva príčinu neprítomnosti, aby tak bol formálne ospravedlnený. Opakovaná neospravedlnená neprítomnosť ťahá za sebou pokarhanie pre patričného.

10. Synoda vyhľadáva od jednotlivých kazateľov, aby sa len z Evanjelia živili.

11. Povinnosťou všetkých Slova Božieho Kazateľov z tejto synody je, aby pestovali ducha spoločného uváženia a bratskej lásky, jednoty a kresťanského obecenstva medzi sebou, čo delníci na tejže vinici, čo synovia tohože Otca: služobníci Pána Jezu Krista, ktorý je Spasiteľom všetkých nás.

ČLÁNOK XII.

Cirkve.

1. Každá k tejto synode prináležajúca cirkev má sa usilovať ústavu a odporúčania synody mať na zreteli a ju nasledovať. Má ročne dobrovoľnú obeť do synodálnej pokladnice samostatne určiť a odovzdať; tiež také poriadky porobiť, ktoré umožnia každému obetichtivému údovi prispieť dľa možnosti na každú sbierku, ktorú synoda určí na dobročinné ciele.

2. Každá cirkev má sa primerane a hojne starať o udržanie Evanjelia, o zvestovanie Slova Božieho a prisluhovanie Velebných Sviatostí stred svojich údov; zvlášť o to pečovať, aby dľa možnosti čo najčastejšie služby Božie sa vykonávaly, kde Slova Božieho Kazateľ je tam riadne a tiež o to, aby Slova Božieho Kazateľa, ktorého si sama povolala I. Kor. 9, 7-14, a aby všetky potrebné poriadky pre výučbu dietok a mládeže vykonala, aby vyriastla v kázni a v napomínaní v Pánu.

3. Keď stanica Slova Božieho Kazateľa uprázdni sa alebo keď zniknú ťažkosti, rozbroje v cirkvi, majú sa starší cirkvi o radu a pokyn obrátiť na predsedu synody a dľa nej konať.

4. Každá cirkev má sa snažiť verejné svoje služby Božie a posvätné výkony dľa pravovernej Agendy konať.

5. Akby časť cirkvi niektorej našej odpadla od viery cirkve Ev. E. Vyz. ako ona je vo vierovyznaniach našej cirkvi predložená, tak má tá čiastka tejže cirkvi, ktorá vernou zostane v spoločnosti našej synody tejže viere, za pravú cirkev uznaná byť.

6. Každá cirkev prináležajúca k našej synode má právo a povinnosť vyvoliť si vyslanca, ktorý by ju pri schôdzach synody alebo konferencie — seniorátu zastupoval. Každá cir-

kev má právo k toľko vyslancom, koľko Slova Božieho Kazateľov má. Vyslancovia musia byť takými cirkevníkmi patričnej cirkvi, ktorí riadne súčastňujú sa Velebnej Sviatosti Večere Pána v chráme cirkvi svojej. Keď ich voľba riadne uznatá je, tak majú na schôdzach synodálnych a konferenčných to isté právo a tú istú povinnosť čo Slova Božieho Kazatelia.

ČLÁNOK XIII.

Konferencie.

1. Slovenská E. A. Vyz. Cirkev podržuje si právo v svojom lone nižšie konferencie utvoriť, ich kruh práva jako i pole účinkovania potom dľa potreby určiť.

ČLÁNOK XIV.

Stále výbory.

1. Výkonný výbor pozostáva s predsedu, zápisníka a pokladníka.

2. Zkušujúci výbor, traja kňazia mimo predsedu.

3. Finančný výbor dľa potreby ustáli a ich kruh a pole účinkovania na riadnej schôdzi určí.

ČLÁNOK XV.

Prijímanie kňazov.

1. Každá žiadosť o posviacku alebo o prijatie do Ev. A. Vyz. Cirkve má na predsedu upravená byť a oddaná skušujúcemu výboru, ktorý o tomto pri kňazskej schôdzi zprávu podá a na odporúčanie prítomných kňazov má konečné riešenie valnému shromaždeniu ponechané byť.

2. Každý kandidát, ktorý podá prosbu o posviacku, má mať dobré vrodené schopnosti a v svojom kresťanskom smýšľaní a živote dostatočné dôkazy priniesť, taktiež i o jeho známostiach v kresťanskej skúsenosti. Žiaden kandidát nemá byť posvätený bez toho, aby zkúšku obstal.

3. Kandidáti majú predsedu zavčasu upovedomiť o ich poťažnej prosbe a majú sa v určený čas na určené miesto pred zkúšujúci výbor ustanoviť.

4. Zkúška kandidáta cieľom posviacky má nielen ohľad brať na známosť reči, v ktorej Evanjelium kázať budú, ale má obsahovať nasledujúce predmety:

Úvod, obranu, výklad Starého a Nového Zákona. Reckú a hebrejskú reč, systematičnú a praktickú theologiu. Dejepis cirkve spolu s dejepisom Dogma, Symboliku a obzvláštne zná-

mosť Symbolických kníh ev. lutheránskej Cirkve, Homiletické štúdia, katechezu, Pastorálnu theologiu, osobnú pobožnosť a pohnutky, ktoré ho ku kňazskému stavu sa oddať priviedly.

5. Zkúška deje sa skrze zkušujúci výbor, ale každý kňaz má právo prítomným byť.

6. Keď zkušujúci výbor prajnú zprávu podá o skrze neho zkúšanom kandidátovi teda sa má osobytne podať k hlasovaniu. Jestli sú za posviacku teda má byť synode odporúčaný k posviacke. Keď je posvätený, má sa mu vydať svedoctvo. Žiaden kandidát nemá byť posvätený kým nedostaví sa správny vokátor od cirkve, alebo od zástupcov cirkvi, ktorí jako synoda shromaždení sú a pred vyplnením 21 rokov nemá byť posvätený.

7. Riadny slovensky smýšľajúci posvätený kňaz evanjelickej a. vyz. cirkve v Uhorsku, ktorý žiada prijatie do sväzku, má priniesť dostatočné dôkazy jeho posviacky taktiež i o svojom dobrom, bezúhonnom obcovaní a má byť bez kolloquiumu prijatý.

8. Keď synoda rozhodla prijať do sväzku slov. ev. a. v. cirkve posvätených kňazov, teda ich zkušajúci výbor má predsedovi predstaviť, ktorý im sdelí rozhodnutie. Skrze podpis stanov stane sa údom.

9. Keď synoda uzavrela pripustiť kandidátov k posviacke, títo majú taktiež predsedovi predstavení byť, ktorý im sdelí rozhodnutie a oznámi im čas posviacky. Spolu má ich k sviatočnej nálade a vážnosti napomínať pri prijatí svätých záväzkov prevzatia úradu zvestovateľa Ev. Posviacka a podpis stanov oprávni ich údom v plnom smysle slova Slov. Ev. Celocirkve byť.

10. Posviacka má byť prevedená predsedom, ktorý môže i iného kňaza poveriť a posviacka má sa previesť dľa Agendy.

II. Prijatie Cirkvi.

Každá cirkev, ktorej stanovy srovnávajú sa s tým, čo Slov. Ev. A. Vyz. Cirkev vyznáva, môže prijatá byť, jestli odpis svojich stanov predloží a vyslanca vyšle k zastupovaniu a podrobí sa uzavretiam cirkevného telesa.

ČLÁNOK XVI.

Trestné pokračovanie.

Priestupky, pre ktoré údovia synody pod trestné pokračovanie pripadajú, sú nasledovné:

1. Ohľadom čistoty učenia: zapieranie učenia, ktoré v Písme Svätom a vo vierovyznanských knihách obsažené sú.

Pri držaní, kázaní a verejné hlásanie falošného učenia.

2. Ohľadom čistoty života, chovanie, ktoré s mravnou čistotou a česťou duchovného úradu sa nesrovnáva.

3. Ohľadom poriadku a cirkevnej správy: Znevážení a prestúpenia proti zákonom a stanovám synody.

1. Kazatelia môžu pokutovaní byť nasledovne:

a) Osobné zazlenia a napomenutia skrze predsedu.

b) Verejné zazlenia a upomenutia pred konferenciou alebo synodou.

c) Vytvorenie zo sväzku.

2. Cirkve. Jestli by jedna k sväzku prislúchajúca cirkev odpadla od čistého učenia ev. a. v. cirkve, alebo prestúpila konštitúciu a stanovy tejže a jestli by všetky námahy predsedove zmarené boly zotrvalosťou nevernosti, teda synoda má právo takúto cirkev vytvoriť.

Súdobné pokračovanie proti kňazom.

1. Jestli traja dobre stojaci údovia cirkve proti slova Božieho kazateľovi ťažkú obžalobu prednesú Cirkevnej Rade, teda má Cirkevná Rada o záležitosti tejto so slova Božieho kazateľom pohovoriť, a má sa snažiť príčinu obžaloby odstrániť a dotyčných pomeriť, ani nemajú riadne ďalšie kroky urobené byť, kým sú všetky príhodné pokusy o smierenie nevyčerpané.

2. Jestli na vieryhodnom základe jeden kazateľ jeden horemenovaný priestupok spáchal, teda obžaloba má byť predsedovi podaná, ale majú sa obžaloby osobitne a písomne označiť a na výpovedi dvoch-troch hodnoverných svedkov zakladať a skrze ich podpisy dosvedčené byť.

3. Jestli kazateľ slova B. obvinený je z istého hriechu nie na predošlý spôsob, ale ako všeobecnú známosť, skrze ktorú domnievať sa možno o pravdivosti jeho prestúpenia, teda má Cirkevná Rada starať sa, aby pohoršenie odstránené bolo. — Jestli by sa to nepodarilo, alebo jestli by boly dôkazy hriechu teda má Cirkevná Rada oznámiť to predsedovi, ktorý potom pokračuje ako pri riadnych súdoch.

Odvolania.

Proti výroku predsedu odvolať sa môže na všeobecnú synodu.

ČLÁNOK XVII.
Pečať.

Pečať všeob. cirkve má sa nachádzať v rukách predsedu, a on má všetky svedoctvá, úradné papiere alebo odpisy, ktoré takúto vyžadujú, touto pečaťou uhodnoverniť.

Pečať: Nápis: Slovensky a Anglicky: Slov. Ev. A. Vyz. Celo-cirkev v Spojených Obciach Amerických. Odznak pečate je: obraz dobrého pastiera.

ČLÁNOK XVIII.

Stanovy tieto v platnosť uvedené budú hneď, a môžu premenené byť len na valnej schôdzi. Tie stanovy v medziach zákonov, udobrených vládou Spoj. Štátov sa prevádzať budú.

Potiaľto znejú stanovy,prijaté na prvom shromaždení.

Škoda, veľká škoda, že nenachodíme v archíve ani inde **zápisnice** zo zasedania v Connellsville, Pa., zo septebmra, 1902. Sme istí, že sa nachodia u niektorého vtedajšieho úradníka Synody, alebo staršieho farára. Nemáme ani zápisníc z tretieho shromaždenia z roku 1903 v Cleveland, O. Až len od roku 1904 máme tlačené zápisnice zachované, ktoré nám budú slúžiť čo historické pramene.

Tu nasleduje soznam všetkých synod. shromaždení:

1. Kňazská zakladajúca konferencia v Braddock, Pa., 4. júna, 1902.
2. Sriaďujúce synodálne shromaždenie v Connellsvile, Pa., 2—4. sept., 1902.
3. Synodálne shromaždenie v Cleveland, O. v r. 1903.
4. Synodálne shromaždenie v Chicago, Ill., 13-15. septembra, 1904.
5. Synodálne shromaždenie v Sharon, Pa., 29-31. augusta, 1905.
6. Synodálne shromaždenie v Allegheny, Pa., 2-4. októbra, 1906.
7. Synodálne shromaždenie v Hazleton, Pa., 4-5. septembra, 1907.
8. Synodálne shromaždenie v Cleveland, Ohio, 1-4. septembra, 1908.
9. Synodálne shromaždenie v Charleroi, Pa., 7-10. septembra, 1909.

10. Synodálne shromaždenie v Connellsville, Pa., 6-9. septembra, 1910.
11. Synodálne shromaždenie v Binghamton, N. Y. 5-8. septembra, 1911.
12. Synodálne shromaždenie v Pleasant City, Ohio, 3-5. septembra, 1912.
13. Synodálne shromaždenie v Tarentum, Pa., 26-29. augusta, 1913.
14. Synodálne shromaždenie v Streator, Ill., 1-3. septembra, 1914.
15. Synodálne shromaždenie v Cleveland, Ohio, 29-31. augusta, 1916.
16. Synodálne shromaždenie v Akron, Ohio, od 28. aug. do 4. septembra, 1917.
17. Synodálne shromaždenie vo Wilkes-Barre, Pa., od 27. augusta do 2. septembra, 1919.

No, cieľ a úmysel sostavenia tejto knižočky nie je písať históriu našej milej Synody. Toto dielo pripadne povolanejším rukám. Na uzavretie našej Strednej Konferencie a z jej poverenia má pisateľ vlastne sostaviť dielce z článkov "O Synode" a "O prihlasovaní", ktoré články sú roztratené v prvých ročníkoch nášho milého Svedka. Týmito článkami prajeme si oboznámiť náš milý slovenský evanjelický ľud v Amerike i doma s cieľami, snahami a prácami a čiastočne i so sriadením našej milej Synody. Sú mnohé i staršie naše sesterské cirkve tu v Amerike, ktoré posiaľ málo vedia o našej Synode, a čo aj vedia, to vedia len z úst jej nepriaznivcov a neprajníkov, poznajú tedy našu milú Synodu len so zlého stanoviska a dľa osočovania, nie však dľa skutočnosti a pravdy. O tomto sme sa dokonále presvedčili v posledné časy vo viacerých cirkvách našich sesterských, ktoré sa klonia s láskou a oddanosťou k našej milej Synode a osvedčily, že už dávno by sa boly pripojily k nej, keby ju tak boly poznaly, ako ju poznajú teraz. To sú naše drahé cirkve v Braddock, Pa. a v Minneapolis, Minn. So zvláštnou úľubou pripomíname si našu milú cirkev v Braddock, Pa., v jejž lone založila sa naša drahá Synoda, ktorá dnes stojí ako krásne rozvinutý a hojné ovocie viery a lásky prinášajúci strom vo všeobecnej vinici Kristovej, Synoda, ktorá nás všetkých hľadá a spája v jeden sväzok viery, lásky a nádeje. A to tým viac veselí sa naše srdce zo spojenia sa s cirkvou braddockskou, že sa v nej založila i nám nepriaznivá protivná synoda "Sion".

Ale ačkoľvek písanie histórie našej Synody nepatrí do rámca tejto knižočky, lež len to, aby sme našu evanjelicko-luteránsku verejnosť poučili o našich prácach a našom sriadení, predsa však pisateľ tohoto dovolil si spomenúť jedno-druhé z doby pred založením našej Synody, aby knižočka mohla byť o toľko zaujímavejšia. Históriu našej milej Synody napísať bude môcť len ten, kto bude v stave vyhrabať z prachu zabudnutia všetky historické pramene, z ktorých sa bude musieť čerpať. Od založenia a vydávania nášho milého "Svedka", ktorý je už v 14. ročníku, nebude ťažko písať životopis našej milej Synody.

Nuž teda podávame tu články "O Synode" a "O prihlasovaní", vyňaté zo starých ročníkov nášho "Svedka"; okrem týchto aj iné.

O SYNODE.

Mnoho hovorí sa dnes po našich cirkvách o "Synode" a to má svoju jednoduchú pochopiteľnú príčinu. "Synoda" v cirkvi našej slov. evanj. a. v. americkej skutočne jesvuje, áno, nielen jestvuje, lež i dejstvuje, znaky života dáva, úlohu svoju koná, a preto jej zjav nemôže zostať nepovšimnutý, jej snahy a práce nemôžu zostať bez vplyvu a bez následkov pri božskom požehnaní.

Mnoho hovorí sa dnes o našej "Slov. Evanj. A. V. Synode" americkej, hovorí sa o nej verejne i súkromne, v konventoch, i po domoch, a všelijako sa o nej ľudia vyjadrujú. Jedni tešia sa tomu úprimne, že máme "Synodu" a dobroprajným účastenstvom sprevádzajú jej účinkovanie, želajú si, aby vzrástla a zmohutnela v silný strom, áno snáď i prihovárajú sa za ňu vo svojich modlitbách k Pánu. No najdú sa snáď i takí, ktorí Synodu za zbytočnú, áno, snáď za škodlivú považujú, ktorí nemajú k nej dôvery a nič dobrého od nej neočakávajú; áno, dosť možno, že im je naša Synoda trňom v oku; konečne mnoho bude asi takých, ktorí nie sú jej síce nepriateľskí, ale ani rozohriať sa nevedia za ňu.

Nuž aby sa všetci naši bratia a sestry naše vo viere s našou Synodou spriatelili, za ňu oduševnili a s nami ruka v ruke na jej zveľadku a zmohutnení pracovali, to je síce naším úprimným želaním, ale aby sme to skutočne a úplne mohli docieliť, to ovšem nemôžeme očakávať. Nič menej dúfame, že mnoho dorého môžeme vykonať v prospech Synody a cirkvi vôbec,

keď našich milých čitateľov poučíme o "Synode" a vysvetlíme im jasne a obšírnejšie, čo je to tá "Synoda", aký základ a cieľ má tá "Synoda", čo môžeme od "Synody" očakávať.

Tým za potrebnejšie považujeme písať, poučovať o "Synode", lebo sme presvedčení, že jestli je medzi veriacimi cirkve našej aká nepriaznivá alebo mýlna mienka o našej "Synode", je ona z najväčšej čiastky výplodom nedostatočného poznania.

Budeme tedy pojednávať v tejto stati o "Synode" a tu v prvom rade vysvetlíme si:

I. Čo je "Synoda"?

"Synoda" je grécke slovo a znamená toľko, čo "shromaždenie", je tedy úplne totožné so slovom "konvent" (conventus je latinské slovo a znamená "shromaždenie"). "Synoda" je teda dľa toho predne spojenie viacerých cirkevných sborov v jedno cirkevné teleso. Jednotlivé cirkevné sbory sú tedy tými údami, z ktorých sa "Synoda" tvorí. A tak každý úd cirkve, áno, každé pokrstené dieťa v synodálnej cirkvi je údom "Synody".

Poneváč ale tak "Synoda" ako i každý cirkevný sbor, v konventoch alebo v shromaždeniach svojich má svoju výkonnú moc, preto "Synoda" je vlastne shromaždením takých ľudí, ktorých si cirkve vyslaly do synodálneho shromaždenia k ústnemu pojednávaniu.

Toto platí o našej synode a táto "Synoda" naša je bez akéhokoľvek vplyvu a zamiešania sa štátu alebo inej svetskej moci.

V tomto ohľade je veľký rozdiel medzi našou synodou a medzi takzvanou "Generálnou cirkvou" evanj. v Uhorsku. — Naša "Synoda" nepýta, ani si nežiada, aby ju štát podporoval, ale ani štát nemá právo miešať sa do záležitostí našej synody. Naproti tomu v cirkvi generálnej evanj. a. v. v Uhorsku štát udeľuje cirkvi podporu, ale i svoj vplyv v cirkvi uplatňuje. Naša synoda tu môže svobodne stavať školy s naukosdelnou rečou slovenskou, svobodne povolávať professorov roduverných, svobodne užívať knihy k vynaučovaniu našej viery i reči a nemusí sa obávať, že sa vrchnosť do toho zastará, knihy školské zakáže užívať alebo skonfiškuje, alebo do konca pre "panslavismus" a "protištátne demonštrácie" ústav zatvorí, ako to vrchnosť v Uhorsku, na Slovensku už viackráť učinila. Ó, kiežby sme si vedeli vážiť takú svobodnú a drahú neodvis-

losť a bedlive ju užívali a všade nielen cirkve, ale i cirkevné školy zakladali, cieľom zachovania našich dietok pre cirkev a národ.

Synoda naša je ďalej:

2. Pravoverná Synoda preto, že sa priznáva k čistému Slovu Božiemu tak, ako je ono vyznané v symbolických knihách našej evanjelickej a. v. lutheránskej cirkve.

Rozumie sa, že čo platí dotyčne tohoto vyznania viery, o synodálnom telese v celku, to isté vzťahuje sa i na každého jednotlivého úda zvlášte. Keď Synoda prijíma cirkve alebo farárov do svojho sväzku, povinná je najprv sa presvedčiť, či sa patriční priznávajú k čistému evanjelickému učeniu a taktiež povinná je bdieť nad tým, aby patriční pri ňom sotrvali, áno, musí, keď je to potrebné, neústupne dľa Slova Božieho i kázeň prevádzať proti tým, ktorí od toho vyznania v učení alebo v živote odstupujú.

Sú i také synody, ktoré menujú sa evanjelicko-luteránske a pravoverné a zovnútorne na papieri priznávajú sa k evanjelickému učeniu, v symbolických knihách cirkve našej složenému, ale v skutočnosti nie sú žiadne pravoverné synody, lebo neprevádzajú kázeň v tom smere, aby sa dľa čistého učenia i v živote pokračovalo a trpia v svojom kruhu takých, ktorí inú, falošnú mienku hlásajú, alebo proti čistému učeniu jednajú.

Takou falošnou evanjelickou a. v. alebo lutheránskou synodou je medzi inými uhorská evanj. a. v. generálna cirkev, poneváč táto zovnútorne nosí meno "evanjelické dľa a. v." a priznáva sa k symbolickým knihám cirkve našej, ale v skutočnosti sa tohoto učenia nepridrža a nielen že trpí v svojom kruhu takých, ktorí ešte i z professorských stolcov protivné učenie hlásajú, — ale i sama zapiera toto učenie v skutočnosti, — keď nadpriada s falošne veriacimi kalvínmi priateľské styky a uzaviera s nimi úradné smluvy, aká je na príklad smluva gereždská.

Najlepšiou próbou poťahom na pravovernosť daktorej synody (tak ako to stojí s i poťahom na pravovernosť a lutheránskosť daktorej cirkve), je jej prax, totiž jej pokračovanie v živote. Len vtedy môže byť a je synoda pravoverná, keď v nej s pravým vyznaním spojenie je a ruka v ruke ide zrieknutie sa všetkého falošne veriaceho a vieru miešajúceho pokračovania. Neni to tedy dostatočné, keď sa synoda na papieri, vo svojich stanovách, zovnútorne priznáva k Písmu Svätému, čo k čistému Slovu Božiemu a k symbolickým knihám našej

cirkve, lež ona to musí i dokazovať v živote a v skutočnosti tým, že Božské Slovo a to cirkevné vyznanie preniká jej celý synodálny a cirkevný život.

K falošnému, vieru miešajúcemu pokračovaniu patrí menovite takzvané "kanclové spoločenstvo", keď totiž evanjelickí a. v. slova Božieho kazatelia a cirkve i falošne veriacich a učiacich farárov pripustia na svoje kancle, áno, snáď ich k tomu sami povolajú; ďalej tiež "oltárové spoločenstvo" s falošne veriacimi, keď totiž lutheránski kazatelia a cirkve dovolia, aby i falošne veriaci pristupovali k Večeri Pána.

Takýmto spojením s falošne veriacimi, či so spoločnosťami, či s jednotlivcami, zapierajú patriční svoju pravú vieru a majú účasť v ich hriechu a v ich falošnom učení.

4. Keď sa pravoverná a svobodne cirkevná synoda shromaždí, tak je shromaždením cirkevných sborov, zastupených ich zástupcami.

Všetci, totiž údovia cirkví, prislúchajúcich k synode, nemôžu prísť do synodálneho zasadnutia, preto jednotlivé cirkevné sbory dajú sa zastupovať zástupcami, ktorých si vyvolia zo svojho stredu a splnomocnia ich zastupovaním.

Takíto zástupcovia sú z každej cirkvi: duchovný pastier a jeden cirkvou k tomu cieľu vyvolený cirkevník, vyslanec, ako zástupca poslucháčstva. Cirkev totiž pozostáva z učiteľov a poslucháčov; preto sa dáva zástupovať učiteľom a poslucháčom, totiž svojím slova Božieho kazateľom a jedným vyslancom, lebo obe stránky, učitelia i poslucháči majú jednaké právo v cirkvi a tiež i v synode.

Pravoverní účastníci, ktorí nemajú poverenie od cirkvi, majú v synodálnych shromaždeniach poradné právo. Takíto s poradným právom prisediaci sú: professori a učitelia na synodálnych ústavoch; predseda a úradníci synody, pomocní slova Božieho kazatelia (kapláni), ak nie sú zástupcovia cirkví; učitelia na cirkevných školách, ktorí majú byť považovaní za zástupcov učiteľského stavu, poneváč učiteľský úrad je pomocným úradom verejného kazateľského úradu; zvláštni vyslanci zo synodálnych cirkví, vyslaní za nejakým zvláštnym účelom; pravoverní slova Božieho kazatelia, ktorí prišli ako hostia od niektorej sesterskej synody; poslucháči zo synodálnych cirkví, prítomní krem riadnych vyslancov.

5. Takáto pravoverná synoda ešte nie je celocirkvou v zemi, ale je svobodným združením cirkevných sborov v cirkvi.

Prečo nemôžeme, ani nesmieme pravovernú synodu po-

važovať za celocirkev v zemi? Preto, lebo to by bolo takým tvrdením, ako by krem takého synodálneho sväzku viac ani kresťanov nebolo. Nuž ale vydávať sa za samospasiteľnú cirkev, je pápežníctvo. Synoda je viditeľným spojením cirkví, ale všetci úprimne veriaci tvoria spolu neviditeľnú cirkev Kristovu. Príslušnosť k cirkvi nie je teda podmienená príslušnosťou k pravovernej synode, ale dietkami Božími sme skrze vieru; lutheránmi sme keď sa priznávame k symbolickým knihám našej cirkve, alebo aspoň k augsburgskému vyznaniu a k malému katechismusu Luterovmu; údami synody stávame sa, keď sa zovnútorne pripojíme k synode.

Preto môže niekto, jestli sa nejedná o veci duchovné, o veci viery, učenia, cirkevného sriadenia atď., zo synody i vystúpiť (na príklad z ohľadu na veľkú vzdialenosť) bez toho, žeby tým narušil jednotu ducha s celou pravovernou cirkvou, alebo pretrhnul sväzok lásky, ktorý ho k synode pútal. Tak na príklad, keď niektorí naši slovenskí slova Božieho kazatelia, ktorí boli pred tým členami nemeckej lutheránskej-missourskej synody, vystúpili zo zväzku tej synody z tej príčiny, poneváč chceli sa stať údami našej pravovernej slovenskej synody, tým iste nenarušili jednotu ducha a neroztrhli sväzok lásky.

II. Akým právom stojí taká synoda?

1. Či majú cirkevné sbory to právo: spojiť sa v takúto synodu?? Iste že majú, lebo predne takáto synoda je cirkevné sriadenie, primerané Božiemu a apoštolskému vzoru,

a) že synoda zodpovedá slovu Božiemu, na to poukazuje Effez. 4, 3-6.: "Usilujíce zachovávati jednotu ducha v svazku pokoje. Jedno jest tělo a jeden jest duch, jakož i povolání jste v jedné náději povolání svého. Jeden Pán, jedna víra, jeden křest, jeden Bůh a Otec všech nás, kterýž jest nade všecko a skrze všecko i ve všech nás". Z toho je patrné, že je Božia vôľa, aby sa kresťania a tak isto i kresťanské cirkve, vynasnažovali zachovať z milosti darovanú im jednotu ducha. Nuž ale sotva sa najde lepší prostriedok k dosiahnutiu tohoto cieľa, ako ten, keď sa cirkve a jednotliví slova Božieho kazatelia spoja v pravovernú Synodu. Lebo jestli cirkve a kňazia stoja osamote, ľahko sa môže stať, že povstanú a vtrhnú do nich bludné, proti jednote ducha smerujúce domnienky o učení.

D'alej čítame v 1. Kor. 12, 7.: "Jednomu pak každému dáno bývá zjevení Ducha k úžitku." Tieto dary, ktoré Boh dal jednotlivým veriacim, len tak môžu sa uplatniť k obecnému

dobru, ak sa cirkev a veriaci spoja v synodu, aby sa v slove Božom vzdelávali a v jednote ducha zmocňovali.

b) Že sú synody sriadenia apoštolskému vzoru primerané, na to poukazuje na pr. Sk. Ap. 15.—Tu čítame o prvej takej "synode", ktorá sa odbývala v Jeruzaleme z tej príčiny, že v cirkvi v Antiochii vypukly sváry s poťahom na zachovanie starozákonných ceremoniálnych predpisov a do ktorej Pavel a Barnabáš s niektorými veriacimi vyslaní boli cirkvou do Jeruzalema. Vo verši 2. čítame síce, že "šli k apoštolům a starším o tú otázku", ale ďa verša 4. "přijatí jsou od cirkve a od apoštolův a starších", áno, ďa verša 12. pri pojednávaní prítomné bolo celé "množstvo". Po dlhom rokovaní Pavel a Barnabáš predniesli poslúchajúcemu zástupu svoju záležitosť. Potom povstal Jakub, predniesol svoju mienku, na čo vyniesli apoštolovia starší "se vší cirkví" také usnesenie, aby boli vyslaní mužovia do Antiochie s písmom, s cieľom riešenia spornej otázky. Písmo toto bolo vystavené od apoštolov, starších a bratov a bolo upravené na bratov "v Antiochii, v Syrii a v Cilícii." Keď títo vyslanci prišli do Antiochie, shromaždili zase celú cirkev ("množství"), aby odovzdali list a usporiadali vec. Keď sa to stalo, boli prepustení bratmi v pokoji k apoštolom.

Tým ovšem, keď hovoríme, že synoda je apoštolskému vzoru primerané sriadenie, nemyslíme, ani netvrdíme, že by onen prvý apoštolský konvent v Jeruzaleme bol sa rovnal našej dnešnej synode vo všetkom, ale len v podstatných veciach. Prvotní kresťania nemali zovnútorné sriadenie dnešnej synody, ani ho nepotrebovali, poneváč sami svätí od Boha bezprostredne osvietení apoštolovia písali i cestovali sem a tam po cirkvách a udržovali jednotu ducha medzi nimi.

2. Synoda je užitočné a ďa okolností potrebné zariadenie. Užitočná je Synoda, poneváč sa v nej "rozdílné dary" môžu uplatniť k spoločnému úžitku a "vzdělání" a poneváč cirkve môžu si podávať ruky a pomáhať v duchovných veciach. Synoda nie je práve bezpodmienečne potrebné zariadenie, bez ktorého by cirkev nemohla stáť, ale je ďa okolností potrebná. Čím viac povstáva v posledných pomútených časoch sekt, rúcajúcich jednotu ducha, čím viac nevery, vlažnosti a odpadlíctva, tým užitočnejšie, žiadúcnejšie a potrebnejšie je zariadenie synody, ktorou sa udržuje a napomáha jednota ducha.

3. No akokoľvek je synoda potrebná a užitočná, je predsa len cirkevným poriadkom, ktorý postráda božského ustanovenia. Je ona "strednou vecou" a ľudským ustanovením,

ktoré prijať a zachovať je cirkvám na svobodnú vôľu ponechané. Právo zakladania synod spočíva ovšem na zjavnom božskom príkaze: "usilujíce zachovávati jednotu ducha", no ten spôsob, na aký sa má táto jednota ducha dokazovať, pestovať, je cirkvi k svobodnému rozhodnutiu ponechaný. Keby tedy niekto povedal: ak chcete byť veriaci kresťania a poslušní Bohu, musíte založiť synodu, to by bolo mýlne, lebo okolnosti mohly by byť také, že by sa "jednota ducha" aj iným spôsobom mohla zachovať. No i to by bolo mýlné, keby niekto povedal: netreba sa pripojiť k synode, alebo pri nej sotrvávať, lebo synoda je najlepším a dľa okolností skutočne potrebným prostriedkom k zachovaniu "jednoty ducha". Preto má synoda svobodne a otvorene vyznávať a hlásať, že cirkve majú sa pripojiť k synodálnemu sväzku len v ich vlastnom duchovnom záujme napomáhania kráľovstva Božieho.

III. Pomer synody k jej údom.

1. Pomer synody k jej jednotlivým cirkvám je len poradný a služobný. Účinkovanie synody je len výplyvom moci kľúčov, ktorú pôvodne Kristus daroval a sveril jednotlivým cirkvám a ktorá zahrňuje v sebe i moc spravovania. Toto účinkovanie siaha na toľko, nakoľko združené cirkve, v smysle svobodne prijatého synodálneho riadu, daly synode to právo, aby im radila a pomáhala. Všetka cirkevná moc spočíva teda v jednotlivých cirkevných sboroch.

Je síce pravda, synoda vynáša uzavretia vo svojich shromaždeniach, no v skutočnosti sú tieto uzavretia, s poľahom na samosprávu cirkví, len dobré návrhy a rady, ktorými synoda chce slúžiť jednotlivým cirkvám; no cirkve majú svobodné právo rozhodovať, či majú byť prijaté alebo nie. Uzavretie synody nemá teda ešte, ako také uzavretie samo v sebe zaväzujúcu moc pre jednotlivé cirkve. Zaväzujúcim stane sa také uzavretie, keď ho jednotlivá cirkev formálnym uzavretím prijala a potvrdila.

Ponevač zovnútorné synodálne združenie je len ľudským ustanovením, zariadením, preto môže synoda radiť a pomáhať, na koľko si cirkve radiť a pomáhať dajú. (2. Kor. 1, 24.)

2. Moc synody spočíva jedine a výlučne v moci ňou prijatého Slova Božieho.

3. Synoda nie je cirkevnou vrchnosťou s právom zákonodárnym a rozkazovacím.

Čo taká nemá

a) právo povolávať, ustanovovať alebo odstraňovať slova Božieho kazateľov. Toto právo patrí totiž jedine jednotlivým cirkvám. Cirkve nesmú si dať toto právo nikomu odňať, ani ho zásadne na niekoho mimo cirkve preniesť , lebo cirkev je ten nástroj, skrze ktorý Boh povoláva.—(1 Kor. 3, 21-23).

Preto rozhodne zatracujeme také pokračovanie, aké sa vyskytuje a často prevádza po cirkvách evanj. a. v. v Uhorsku, združených v takzvanej generálnej cirkvi, kde vyššia cirkevná vrchnosť (seniorálna, dištriktuálna, generálna) vindikuje si to právo, ktoré patrí výlučne jednotlivým cirkvám a pod titulom tohoto práva kandiduje, poťažne z kandidácie vytvára slova Božieho kazateľov; nanucuje, poťažne prekáža, alebo nechce dovoliť vyvolenie tých, ktorých si cirkve voliť chcú; áno i z úradu vyzdvihuje. Toto je usurpovanie božského práva, ktoré prináleží jednotlivým cirkvám a toto by cirkevné sbory naše nemaly trpeť, ale maly by si toto právo hájiť a keby to nebolo možné, radšej pretrhnúť sväzok a vystúpiť z generálnej cirkvi a osamostatniť sa.

Ovšem je v tom rozdiel, či sa niektorá cirkev zriekne tohoto práva, alebo či dobrovoľne odstúpi niekomu jeho prevádzanie. Jestli vyššia cirkevná vrchnosť jedná proti vôli jednotlivej cirkvi pri voľbe, alebo odstráni slova Božieho kazateľa, alebo samovoľne a bez jej poverenia, nemá k tomu práva, jestli však samá cirkev požiada buď to predsedu synody, buď to správcu theologickej fakulty, aby jej vymenovali alebo poslali alebo zaopatrili súceho muža za duchovného pastiera, vtedy sú títo splnomocnení, oprávnení k tomu, aby pokračovali dľa najlepšieho vedomia a svedomia.

I čo sa sosadenia slova Božieho kazateľa týka, má síce len jednotlivá cirkev takého pre falošné učenie a nenapraviteľný, pohoršlivý život odstrániť z úradu. No tu rozhodne stojí, že nejedná múdre taká cirkev, ktorá svojho slova Božieho kazateľa z úradu sosadí, bez toho, žeby sa v takej dôležitej veci so zkúsenými a vážnymi mužmi poradila. Lebo iste taká je vôľa Božia, aby len to právo, ktoré má, aj múdre užíval a práve v tom spočíva veľké požehnanie, že v takých pádoch má cirkev v pravovernej synode verného radcu.

b) Synoda nesmie dovoliť, aby bola najvyšším a posledným súdom v prípadoch cirkevnej kázne, lebo toto právo prináleží tiež len cirkevnému sboru. Mat. 18: "povez církvi;

jestliže pak ani církev neuposlechne, budiž tobě jako pohan a publikán."

Vzdor tomu múdre jedná cirkev, keď zvlášte v nesnadných pádoch požiada o radu iných, súsedných, pravoverných, hodných kňazov, alebo samú synodu, alebo jej predsedu a vystríha sa, aby nevypovedala nad niekym nespravodlivú kliatbu, lebo to by bolo niečo hrozného. No i v tom páde, keď by cirkev predložila prípad kázne k posúdeniu niektorej osobnosti alebo samej synode, zostane to jej neodstupiteľným právom, vyniesť posledné rozhodnutie vo veci a vypovedať kliatbu dľa poriadku, Kristom založeného.

b) Synoda nie je žiadnou cirkevnou vrchnosťou so zákonodárnou mocou. Týmto chceme povedať, že synoda nemá žiadneho práva tvoriť dajaké prísne zákony a natískať ich cirkvám, zvlášte nie tam, kde sa jedná o svobodné stredné veci, ako o obrady, cirkevné poriadky atď. Cirkev musela by opustiť takú synodu, ktorá by ju v stredných veciach chcela nútiť a nad ňou panovať.

(I proti tejto zásade jedná sa v cirkvi evanj. a. v. v Uhorsku, lebo tam je "generálna cirkev" skutočne cirkevnou vrchnosťou. Donáša a nakladá prísne zákony ("zsinati törvények" — "synodálne zákony"), považuje cirkve za svoje podriadené telesá a tak vo veciach svedomia (Gereždská smluva) a samosprávy (voľby farárov, učiteľov, predstavenstva atď.) panuje nad cirkvami a znásilňuje ich.

c) Synoda nie je cirkevnou vrchnosťou s mocou prinucujúcou. To znamená, že synoda nemá žiadne právo nakladať údom svojim určité dane a ich požadovať. (2. Kor. 8, 7, 8.) Ona má povzbudzovať cirkve, aby v záujme vnútorného i vonkajšieho zveľadku kráľovstva Božieho preukazovaly dobročinnosť zo svobodnej lásky a ochoty, ale má sa pri tom vystríhať predne toho, aby nenútila cirkve a nepripisovala im, koľko musia sobrať, alebo na aký cieľ chcú sobrané milodary obrátiť.

Nie menej odsúdenia hodné je i to, keď synoda neštíti sa miešať do správy zovnútorného majetku jednotlivých cirkví, ako kostolov, fár, škôl atď., alebo keď ich s poťahom na ich vlastnosť znásilňuje, majetok, ktorý jednotlivým cirkvám patrí, si privlastňuje a právo rozhodovania nad ním si vindikuje. S tým synoda nemá nič do činenia.

IV. Aký cieľ sleduje takáto synoda?

Takáto synoda nemá žiaden iný cieľ, ako napomáhať

vzmáhanie sa kráľovstva Božieho dnu i na vonok a tým cieľom predovšetkým a obzvlášte pestuje, privádza do pohybu a udržuje na dennom poriadku spasiteľné učenie a za tým účelom ustáľuje primerané praktické zariadenia.

1. Pravoverná synoda nemá nič iného pred sebou, ako rozšírenie kráľovstva Božieho, a síce jedine takými prostriedkami, ktoré Boh k tomu dal. Tieto prostriedky však nie sú iné, ako čisté slovo a nesfalšované sviatosti, tieto všeobecné, ale jediné prostriedky milosti cirkve Božej. Preto všetko jej úsilie smeruje ta, aby tieto prostriedky milosti boly v náležitom behu a úžitku a z tej príčiny je potrebné, aby v synodálnych shromaždeniach spasiteľné učenie bolo hlavným predmetom pojednávania. Veľké je požehnanie, ktoré prinášajú také pojednávania o učení preto, že tu udeľuje Boh zvlášte k tomu svojej milosti, aby synoda vždy jasnejšie a ochotnejšie vzmáhala sa v známosti a priznávala sa k čistému slovu Božiemu, aby v nej jednota ducha bola pestovaná a zachovaná a aby jej údovia vždy chtivejší a ochotnejší boli k postaveniu všetkého čo sú a majú, v službu milého Spasiteľa, k rozšíreniu slávy Božej a k napomáhaniu spasenia duší, Kristom draho vykúpených.

2. Pri tom však potrebuje synoda i to, aby sa o zovnútorných veciach pojednávalo a aby sa zavádzaly cieľuprimerané praktické zariadenia. Takéto zariadenie je predovšetkým: z roka na rok odbývané synodálne shromaždenia.

Synoda má i svojich zvláštnych úradníkov, ktorí ju dľa jej poverenia a dľa jej pravoverných zásad spravujú, — jej slúžia. poťažne ju zastupujú. Takým úradníkom v prvom rade je predseda, ktorý však nenie žiadnym pánom, ani biskupom nad cirkvami a nad farármi, na spôsob rímsko-katolícky ustanovený, ale púhým jej služebníkom. Takéto zariadenia predsedníckeho postavenia v Synode je čisto ľudským poriadkom, lebo inak dľa slova Božieho sú všetci slova Božieho kazatelia rovní.

K praktickým a cieľuprimeraným zariadeniam, ktorými sa má kráľovstvo Božie dnu i na vonok upevňovať, patria takzvané cirkevné vizitácie, to jest, navštevovanie cirkví skrze predsedu, alebo iných synodálnych úradníkov. No tieto návštevy nedejú sa preto, aby patriční vizitátori prezerali, či má cirkev jej "deed" v poriadku, alebo či má budovy assekurované, alebo koľko dostáva árendy od domov, rolí atď., ale aby jej boli na pomoci cieľom zachovania jednoty ducha, a na

ceste k duchovnému zveľadku a zmohutneniu vo viere a v bohumilej pobožnosti.

Preto takí vizitátori majú sa na to dopytovať, či ich slova Božieho kazatelia čistotne a úprimne kážu slovo Božie, či delia náležite Zákon a Evanjelium jedno od druhého a či i v praxi, to jest v ich úradovaní a v celom kňazskom prisluhovaní pridržajú sa prísne slova Božieho a nášho evanjelického-lutheránskeho vyznania. A tak tiež i na to, či sa i cirkve dajú viesť a riadia dľa slova Božieho a dľa nášho, z toho slova vybratého učenia.

I to je povolaním a úlohou takých vizitátorov, aby neriady a neporiadky, ktoré by v cirkvi prípadne zavládly, — s cirkvami pretriasali a priateľskou cestou a radou a láskavým poučovaním a napomínaním odstrániť hľadeli.

Jedným z najdôležitejších a cieľuprimeranejších zariadení v pravoverných synodách je i zbudovanie a udržovanie školských a vyučovacích ústavov, zvlášte takých, v ktorých sa vychovávajú slova Božieho kazatelia a učitelia k ich svätému úradu a povolaniu. Samosebou sa rozumie, že jedna cirkev samá, keby bola i veľká, nie je v stave zbudovať a udržať takéto potrebné ústavy; lež zvlášte preto je potrebné, aby sa pravoverné cirkve spolu udržaly a tak spojenými silami dielo toto podujaly a viedly. Odkiaľ by vzaly cirkve slova Božieho kazateľov a učiteľov, keby sa cirkve nespojovaly, nezakladaly a neudržovaly ústavy pre výchovu Božích služobníkov, — farárov a učiteľov?

Iste že i naše slovenské cirkve z najväčšej čiastky tomuto zariadeniu majú čo ďakovať, že majú svojich slova Božieho kazateľov, ktorí im slúžia a ich duchovne opatrujú.

K praktickým a cieľuprimeraným zariadeniam synodálnym patrí konečne i dielo vnútornej a vonkajšej missie a vydávanie dobrých, vzdelávateľných spisov a časopisov, ku ktorým rátame i nášho "Svedka" a ktorého preto s dobrým svedomím vrele odporúčame k čítaniu každému slovenskému evanjelikovi a. v.

Záverečné slovo. — Zo všetkého toho, čo sme uviedli o pravovernej, od štátu neodvislej, samostatnej evanj. lutheránskej synode — každý môve poznávať, aký veľký úžitok, aké vzácne požehnanie plynie z takého synodálneho združenia pre celok i pre jednotlivé cirkve; a toto by malo ponúkať mocne každú pravovernú cirkev slov. evanj. a. v., aby sa s radosťou pripojila k našej pravovernej synode a jej sa úprimne pridržala.

ČO CHCE NAŠA SYNODA.

O tomto predmete písať a cirkve naše slovenské ev. a. v. poučovať je znovu a znovu potrebné, áno, neškodilo by, čo by naši synodálni páni farári i z miesta svätého, totiž z kancľa vysvetľovali úžitok synodálneho združenia tak, jako to činia nemeckí luteránski p. farári.

Potrebné je poučovať náš ľud o synode, lebo najväčšia čiastka nášho ľudu, buď'to nič nevie o našej pravovernej synode, aké má ona dôležité povolanie, aké čisté a vznešené ciele pred sebou, buď'to má o tom mýlne a krivé pochopy, preto, že je zle o synode poučená, od zlých ľudí zavedená.

Nedivíme sa tomu, veď málo sa o tom hovorila a písalo posiaľ, čo je synoda a čo chce synoda a konečne vždy sa vyskytnú ľudia, ktorí z hriešnych pohnútok i tej najlepšej veci na odpor sa stavajú. No nás toto posledné nemá mýliť, ale tým viac pobádať, aby sme náš ľud o synode poučovali a klebety o nej rozširované podvracali.

Nuž čo je tedy naša synoda a čo chce naša synoda?

Naša slovenská ev. a. v. synoda tu v Amerike je cirkevným združením, založeným na Slove Božom. Lebo apoštol Pavel napomína k Efez. 4, 3: "usilujíce zachovávati jednotu ducha v svazku pokoje". Tu sa veriacim kresťanom na srdce kladie, aby hľadeli udržovať medzi sebou jednotu a síce jednotu ducha, totiž tak, aby boli jednotní vo viere, vedení jedným a tým samým duchom, jednako vyznávali Boha v Kristu, o veciach viery, života a spasenia jednostajne smýšľali, jednou nádejou naplnení boli, jeden a ten samý cieľ, totiž vzdelanie domu, cirkve Božej, pred sebou mali, a k tomuto jednomyseľne kráčali.

Aby táto žiadosť Písma svätého pri nás slovenských evanjelikoch augšp. vyznania v tejto zemi k platnosti prišla, tomu cieľu slúži naša synoda. Ona je synodou, združením, alebo shromaždením slovenských pravoverných cirkví evanjelických amerických a tým cieľom, aby v nich a medzi nimi udržovaná bola jednota ducha, aby tak cirkve, ako jednotliví veriaci naplnení a vedení boli jedným duchom, duchom pravej známosti, viery, pobožnosti a lásky, aby jednomyselne, ako jeden celok mohli vzývať Boha v Kristu, jednomyselne Ho vyznávať, jednomyselne pracovať na stavbe Siona Božieho, jednomyselne sväté dielo lásky konať, jednou spoločnou nádejou sa potešovať a jeden cieľ pred sebou mať.

Jak mnoho záleží na takej jednote ducha, na jednomyseľnosti jednotlivcov i cirkví, to ukazuje žalmista Dávid z Žal. 133: "aj jak utěšené, když bratři v jednomyselnosti přebývají..., nebo tu Bůh udílí pokoje a požehnání až na věky". Tam, kde panuje jednomyseľnosť vo veciach viery a vyznania, tam je vždy i pokoj utešený, krásna milá shoda a tam býva i dielo veriacich požehnaním Božím korunované, úspešné a zdarné. Pozrime na najväčšiu nemeckú luteránsku synodu v tejto vlasti, na pravovernú missourskú synodu a s podivením môžeme sa presvedčiť, koľké krásne ovocie nesie, s koľkým požehnaním spojená je jednota ducha. Naproti tomu tam, kde nenie jednomyseľnosti vo veciach viery, vzývania a vyznania, kde sú jedni pravoverní, iní ale neveriaci, alebo falošne veriaci, kde jedni chcú, aby sa slúžilo Bohu, iní ale aby sa slúžilo diablu, kde sú jedni cirkevného ducha a smýšľania, iní ale svetáckeho, alebo politického ducha a smýšľania, kde jedni majú pred sebou svätý, nebeský cieľ, iní ale ženú sa za svetskými cieľami, tam nemôže byť ani shody, ani pokoja, ani požehnania, ale musia nastať rôznice, trenice a musí nasledovať úpadok. Pozrime na generálnu cirkev v Uhorsku a máme to pádne dokázané.

No jednota ducha a jednomyseľnosť vo viere a vo vyznaní môže byť len tam, kde má viera a vyznanie jeden jednotný základ. Týmto základom je nám Písmo Sväté, ten "základ apoštolsko-prorocký, kdež jest gruntovní a uhelný kámen sám ležiš Kristus."

Naša synoda považuje Písmo sväté, Starý i Nový Zákon a síce tak v celku, ako i v čiastkach a vo všetkých výrazoch za čisté, Duchom svätým vnuknuté Slovo Božie, prijíma ho za jediný základ a za jediné merítko viery, za jediný prameň učenia a za jediné pravidlo života.

Naša synoda chce, aby na tomto skalopevnom základe postavené a vzdelávané boly naše cirkve, aby po cirkvách našich slovo Božie všade a v celku sa uplatnilo, aby sa všetko dľa slova Božieho dialo a celý cirkevný náš život na slove Božom bol zbudovaný.

Naša synoda chce, aby sa po našich cirkvách hlásalo čisté nezfalšované slovo Božie, aby sa ovečkám Kristovým dával zdravý pokrm, lebo istá vec je, že čím čistejšie je kázanie slova Božieho, tým je i vzdelanie ľudu vo viere úspešnejším, naproti tomu tam, kde sa predkladá nezdravý pokrm, nasleduje chorobný stav.

Naša synoda chce, aby sa po našich cirkvách hlásalo čisté učenie a aby i cirkevný život stál v súhlase s čistým učením, a aby sa nič takého nedialo, čo by bolo no odpor Písmu sv.

Naša synoda chce, aby sa Písmo sväté vykladalo a vôbec učilo ďa jednotného pravidla. Týmto pravidlom sú nám symbolické knihy cirkve našej, menovite základné vyznanie našej cirkve, takzvané augšpurské vyznanie, ktoré naši evanjelickí predkovia učinili a podali r. 1530 pred cisárom Karlom V. — Naša synoda chce, aby sme neboli evanjelici len ďa mena, ale v skutočnosti, ona chce pracovať na tom, aby naše augšpurské vyznanie nezostávalo len na papieri, ale aby v ňom obsažená a vyjadrená čistá pravda v každom ohľade sa uplatnila medzi nami.

A poneváč "víra ze slyšení, slyšení pak skrze slovo Boží", poneváč na úrade kazateľskom veľmi mnoho záleží, preto naša synoda ďa najlepšej svojej možnosti zvlášte o to sa chce starať a na tom pracovať, aby bolo odpomôžené citeľnému nedostatku kazateľov a aby vychovaní a rozposielaní boli v dostatočnom počte pravoverní kazatelia slova Božieho, ktorí by nielen ľud veriaci vyučovať a pravou cestou viesť, ale i protivníkov premáhať, so sviatosťami verne šafáriť, duchovnú správu cirkve náležite viesť a veriacich svätým životom predchádzať vedeli.

Naša synoda chce bdieť nad čistým učením, nad správnym prisluhovaním Večere Pána, nad čistotou kresťanského života; kvas nečistého učenia chce bedlive vymetať, neriady odstraňovať, dobrý poriadok uvádzať a zdravú cirkevnú kázeň pestovať.

Ona chce, aby sa len pravoverné, čistého obsahu spevníky, agendy a vôbec náboženské knihy užívaly tak v chráme, ako i v škole a ďa možnosti chce sa starať o to, aby náš ľud dostal do ruky užitočné, kresťanského obsahu čítanie, pomocou ktorého by sa jeho duchovná známosť rozšírila, jeho viera utvrdila, jeho nádej upevnila, jeho láska zmocnila.

Ona chce, aby medzi údami synody pestovaná bola pravá kresťanská láska a aby sa tak chudobným cirkvám, ako i núdznym jednotlivcom poskytovala podpora.

Naša synoda chce pracovať na tom a ďa možnosti prispievať k tomu, aby sa kráľovstvo Božie v celku, v nútri i na vonok rozširovalo; tým cieľom chce pestovať ďa možnosti vnútornú missiu a spolu i vonkajšiu missiu napomáhať.

Naša synoda menuje sa slovenskou a to znamená, že chce,

aby sa po našich cirkvách kázalo a učilo i všetky pojednávania viedly v našej milej slovenskej reči. Našej synode záleží na tom, aby naša milá materinská reč zostala rečou nášho ľudu i v tejto vlasti, aby náš evanjelický ľud túto našu reč nezabudol, ale ju miloval, pestoval a v nej sa vzdelával.

Pri tom naša synoda, čo púha služobnica slova Božieho, čo cirkevné združenie, majúce pred sebou len náboženské ciele, nemá nič do činenia s politikou, ani s hriešnym nationalismom, ktorý pestuje nenávisť oproti iným plemenom, národom a volá proti nim do boja. Naopak, naša synoda chce za bratov a sestry považovať i tých "domácich víry", ktorí sú síce inej národnosti, ale majú s nami jedno učenie, jednu vieru, jedno vyznanie, lebo tak hovorí Písmo sväté: "neni Žid, ani Rék, ani sluha, ani pán, ale všickni vy jedno jste v Kristu."

Naša synoda je si povedomá toho, že cirkevná škola je štepnicou cirkve a preto chce pokračovať na tom, aby po našich cirkvách zariadené boly cirkevné školy a aby vychovaní boli pre cirkve naše pravoverní, hodní cirkevní učitelia.

Naša synoda chce bdieť nad tým, aby sa konfirmačné vynaučovanie dôkladne prevádzalo po cirkvách a aby i dospelejšia, odrastlá mládež cvičená bola v kresťanskom učení, opatrovaná a zkúšaná.

Naša synoda je úplne neodvislou, samostatnou synodou; ona nie je žiadnou missiou, čiastkou inej synody.

Naša synoda nie je žiadnou vrchnosťou, ani žiadnym vyšším zákonodárnym sborom. Ona nechce cirkvám rozkazovať, tým menej má však právo miešať sa do ich majetkových záležitostí. Ona chce bdieť nad tým, aby právo cirkevných sborov, ktoré im je dané v moci kľúčov, zostalo nenaštrbeno, ale i nad tým, aby sa v žiadnej cirkvi proti slovu Božiemu neuzavieralo a nejednalo. Ona má len tú moc, ktorú jej dáva slovo Božie.

To, hľa je stručný opis našej synody a jej cieľov.

Kto toto všetko s nepredpojatou mysľou váži, ten iste uzná, že naša synoda má pred sebou čisté, kresťanské, Bohumilé ciele, že jej snaha a práca smeruje jedine Trojjedinému Bohu k chvále a k vzdelaniu a zachovaniu nášho ľudu v pravej spasiteľnej viere.

Kto však s našou synodou, s jej smerom a dielom nesúhlasí, komu je ona protivnou, odpornou, kto proti nej a jej snahám hovorí alebo pracuje, ten dokazuje, že nenosí na srdci záujem ľudu Božieho, ani nemá úprimnej lásky k cirkvi, ani

že mu neide úprimne o Slovo Božie, o vieru a o kráľovstvo Božie.

Milí súdruhovia v synode: cirkve, p. farári i jednotlivci, poznávajme, že synoda naša má vznešené a významné povolanie a my v nej k dobru cirkve Božej. Nebuďme jej mrtvými, ale živými údami. Postavme dary, ktoré sme prijali, v jej službu a spojme sa v nej na jednom základe v jeden celok, ktorý jednomyseľne bude konať dielo sväté, stavanie Siona Božieho v našom národe. Lebo tak hovorí apoštol Pavel: jednomu pak každému dáno bývá zjevení Ducha k úžitku. (1. Kor. 12, 7.) A na inom mieste: nebo jakož v jednom těle mnohé oudy máme, ale nemají všickní oudové jednostejného díla; tak mnozí jedno tělo sme v Kristu a obzvláště jedni druhých oudové. (Rim. 12, 4.) **Pelikán.**

Prečo naliehame na to, aby sa pristupujúci k večeri Pána prihlasovali.

Keď moji bratia v úrade, patriaci k našej slov. ev. a. v. synode, v svojom "Osvedčení", pripojenom k môjmu "Rozhodnému slovu" vyhlásili prihlasovanie sa kommunikantov k velebnej sviatosti Večere Pána za vec "zásadnú", ktorá "korení v Písme sv. a symbolickými knihami našej cirkve je prikázaná", skutočne nemohli správnejšie a primeranejšie vyjadriť sa o tejto ustanovizni. Lebo jestli je ustanovenie cirkevné, o ktorom sa to dá povedať, tak menovite o tomto poriadku to platí, že korení v slove Božom hlboko, že zo slova Božieho vyrástol, že je slovom Božím odôvodnený a našimi symbolickými knihami odobrený, schválený, prikázaný. Dokážeme to v nasledujúcom.

Známo je — a to iste nikto nebude tajiť, že Večera Pána nášho Ježiša Krista je tým najdrahším klenotom cirkve, tou najdrahšou perlou kráľovstva Božieho, tým najväčším, najsvätejším tajomstvom, o ktorom Oecolampadus hovorí, že si "zasluhuje obdiv neba i zeme". Ale túto svoju Večeru, tento najsvätejší hod ustanovil Pán len pre svojich učedlníkov, o čom svedčia slová ustanovenia i tie slová Pána: s učedlníky jísti budu beránka. Dľa slova Božieho má byť svätá Večera Pána prisluhovaná len tým, ktorí sú hodní a spôsobní k jej užívaniu. Ináč sa má vec s kázaním slova Božieho. Z tohoto nesmieme nikoho vytvoriť, lebo výslovne prikázal Pán: "kážte Evanjelium všemu stvoření".

Ale Večera Pána je len pre učedlníkov, alebo ako náš katechismus hovorí, pre kresťanov, a síce len pre dospelých kresťanov k jedeniu a pitiu ustanovená, čo na jedno vychádza, lebo len veriaci kresťan je učedlník Pána. Večera Pána nečiní nás kresťanmi a dietkami Božími, lebo dietkami Božími sme skrze vieru, ale potvrdzuje kresťana v jeho stave milosti. Odpustenie hriechov, ktoré prijal, Večerou Pána sa znovu dáva a zapečaťuje, a viera, ktorá slovom Božím zapálená bola v srdci, ňou sa posilňuje a obživuje. Preto nehodným a nepripraveným nesmie byť Večera Pána podávaná.

Dľa príkazu Kristovho majú Večeru Pána tak, ako ju On sám ustanovil, jeho učedlníci svätiť vo vieryplnej rozpomienke na jeho smrť. "To čiňte na mou památku" a "to čiňte, kolikrátkoli píti budete na mou památku". Tak jasne znejú slová ustanovenia. A to isté vyzdvihuje i apoštol Pána, sv. Pavel v I. Kor. 11, 26: "nebo kolikrát byste koli jedli chléb tento a kalich tento pili, smrt Páně zvěstujete, dokudž nepříjde". Preto od každého požívajúceho žiada apoštol Pavel, aby sa bedlive zkúšal prv, než ide k stolu Pána. (I. Kor. II, 28.) Potom týmto hodom Večere Pána majú kresťania dosvedčovať svoje bratské spoločenstvo. Každý má toho, ktorý s ním k jednomu oltáru kľaká, uznávať za brata, poťažne za sestru vo viere: "poněvádž jeden chléb, jedno tělo mnozí jsme; všickni zajisté jednoho chleba účastni jsme." (1. Kor. 10, 17.)

Dľa toho nemajú byť pripustení k Večeri Pána predne takí, ktorí nerozsudzujú tela Pána od obyčajného pokrmu a krve jeho od obyčajného nápoja (1. Kor. II,29), ale za príkladom sektárov chcú požívať Večeru Pána ako obyčajný chlieb a víno; potom takí ,ktorí potupujú smrť Kristovu a popierajú, že by mala zadosťčiniacu moc; tiež i takí, ktorí pristupujú bez kajúcnosti a neprijímajú a neužívajú dobrodenia Kristove vo viere, alebo ktorí sa pridržajú falošného učenia s poťahom na niektorý hlavný článok viery a preto nemôžu byť považovaní za našich bratov vo viere, poneváč nie sú s nami jedného ducha; alebo ktorí žijú v nepriateľstve s niekym a pokrytectvo by prevádzali, keby za brata mali uznať toho, ktorého nenávidia; ani takí, ktorí pristupujú ľahkomyseľne a nechcú sa zkúšať, alebo keď sa zkúšajú, najdú, že nemajú svadobného rúcha, alebo nové srdce pred Bohom, poneváč nechcú zanechať hrubé hriechy; ani takí, ktorí buď'to pre svoju nedospelosť, buď'to pre zanedbávanie slova Božieho, buď'to pre iné príčiny nemajú dostatočnú známosť kresťanskú a nie sú

spôsobní vchádzať v súd sami so sebou, poznávať sa a vydávať počet zo svojej viery, ani k tomu, aby sa vo viere rozpamätali na smrť Kristovu a ju zvestovali.

A ponevádž Večera Pána len hodným slúži k požehnaniu, tým ale, ktorí sú nehodní, k odsúdeniu, tak hlavne a nadovšetko na tom má nám záležať, aby nehodné užívanie, nakoľko len možno, bolo zamedzené, hodné ale a požehnania plné užívanie aby bolo napomáhané.

Žeby to bolo možné pri takom poriadku, aký sa zachováva u nás po cirkvách evanj. a. v. v Uhorsku, i na Slovensku pri pristupovaní k Večeri Pána, keď ľud húfne pristupuje k stolu Pána bez toho, že by bol osobitne vyslúchaný a poučovaný, to musíme popierať. Lebo ako môže vedeť slova Božieho kazateľ, že s hodnými nepristupujú i nehodní, s veriacimi i neveriaci, s vernými i neverní a s učedlníkmi i takí, ktorí sa nechcú učiť od Krista, keď pripúšťa ľud k Večeri Pána húfne bez toho, žeby sa s jednotlivcami rozprával a sa o ich známosti a viere presvedčil? Je to možné po istú mieru len v takých malých cirkvách, v ktorých slova Božieho kazateľ každého jednotlivého kommunikanta osobne pozná, kde je riadne navštevovanie Božích služieb, pilné vynaučovanie mládeže v katechisme a kde je sriadená a zovnútorne ohraničená cirkev tak, že len tí, ktorí do obvodu cirkve patria, prichádzajú k Večere Pána. No zhola nemožné je to a nepostačí taký poriadok vo väčších cirkvách, v ktorých je mnoho takých, ktorých slova Božieho kazateľ osobne nezná, tým menej v takých, v ktorých nie je ani cirkevnej školy, ani katechismového vynaučovania a nadovšetko nie v takých, ktoré nie sú sriadené, ani ohraničené zovnútorne tak, že každý, kto chce, cirkevník i necirkevník, veriaci i neveriaci, známy i neznámy, kresťan i pohan, luterán i neluterán, pravoverný i svobodomyseľný, domáci viery i inoveriaci, odpadlík i sektár i potupník slova Božieho, i ruhač má voľný prístup.

Nehodné užívanie dľa možnosti zamedziť a spasiteľné užívanie dľa možnosti napomáhať, to vôľa Božia, príkaz Boží a tomuto príkazu slúži a najlepšie zodpovedá: prihlasovanie sa pristupujúcich k Večeri Pána.

Prihlasovanie sa k Večeri Pána je také zariadenie, ktoré od počiatku bolo v úžitku v cirkvi našej dľa a. v. Veď už v Augsburgu osvedčili naši reformátori v 25. čl. svojho vyznania voči rimským osočovateľom: "nepodávát se zajisté tělo Páně žádnému prv, než by zkušen a rozrešen byl." — Že v cirkvi

evanjelickej bez predchádzajúceho vysluchnutia ľudia neboli pripúšťaní k Večeri Pána, to dosvedčuje ďalej 15. čl. Obrany a. v., kde stojí: "u nás přichází lid k službám Božím, přistupuje k stolu Pána, vždy však tí, kteříž prvé poučení, zkušení (explorati) a rozhřešení byli." Tak tiež 24. čl. Obrany a. v., lebo ľud užíva, ale tak, že býva najprv poučený a zkúšaný (exploratus). K vôli dobrému porozumeniu treba vyzdvihnúť, že pod týmto poučením a zkúšaním (institutio et exploratio) rozumieť treba všade osobné poučovanie a "zkušovanie a nie všeobecné", aké sa po cirkvách našich zachováva. A o tomto osobnom poučovaní a zkušovaní vyslovujú sa symbolické knihy, že sa nemá zrušiť, ale podržať. Tak čítame v 6. čl. obrany a. v.: bezbožně by činil, kdo by chtěl v cirkvi zvláštní rozhrešování zrušiti.

Bugenhagen bol prvý, ktorý zaviedol také osobné prihlasovanie sa a zkúšanie kommunikantov vo Wittenbergu r. 1523, nie preto, aby sa na hriechy dopytoval, ale aby si nadobudnul istoty, či kommunikanti vedia, o čo sa jedná pri Večeri Pána a aby nevedomých poučil a zkormútených potešil a tento wittenbergský poriadok stal sa časom všeobecným v luteránskej cirkvi.

Vo visitačných článkoch z r. 1528, ktoré sám Luther podpísal, stojí: ani k Večeri Pána nemá byť žiaden pripustený inak, leda by bol svojím farárom osobitne vypočutý, či je spôsobný k Večeri Pána.

Že Luther tiež požadoval od kommunikantov, aby sa pred pristupovaním k stolu Pána u neho prihlásili, vysvitá jasne z jeho spisu "Kresťanský spôsob chodenia k stolu Božiemu", vydaného v r. 1523., v ktorom takto píše: "V tomto má sa zachovávať ten samý spôsob a poriadok, ktorý sa zachováva pri krste, totiž aby sa biskupovi alebo farárovi najprv oznámilo, ktorí sú to, čo chcú prijímať sviatosť a oni sami majú prosiť, aby im svätú Večeru prislúžil tak, aby vedel ich meno aj to, aký život vedú. Potom keby hneď aj prosili za to, nemá ich prv pripustiť, pokiaľ nedajú odpoveď dotyčne svojej viery a zvlášte pokiaľ nedajú vývod na tú otázku: či rozumejú, čo je tá sviatosť, čo ona osoží a dáva, menovite či vedia nazpamäť slová ustanovenia s ich výkladom a pokým neosvedčia, že oni preto idú k stolu Pána, lebo cítia svoju hriešnosť, majú obťažené svedomie, alebo smrteľnú úzkosť, alebo iné pokušenie tela, pre ktoré ich svet a diabol sužuje, že sú lační a žižniví slova milosti a spasenia a že to chcú prijímať od samého Pána

skrze úrad slúžobníka k svojmu potešeniu a posilneniu, ako to Kristus z nevysloviteľnej lásky dal a ustanovil v tejto Večeri týmito slovami: vezměte a jezte atď."

"Za to mám však, že postačí, aby ten, ktorý túto sviatosť žiada, bol skúmaný raz do roka takým spôsobom, áno patričný mohol by byť tak rozumný, že by snáď za celý svoj život raz, alebo vôbec nemusel byť vyspytovaný. Lebo týmto poriadkom chceme zamedziť, aby k stolu Pána nebehali s hodnými zároveň i nehodní, tak ako sme to videli posiaľ u pápežstva, kde nevyhľadávali nič iného, len to, aby prijímali sviatosti. O viere však, o potešení a o pravom užívaní a o úžitku tejto sviatosti nebolo ani reči, ani myšlienky; áno, oni ešte i tie slová o sviatosti, totiž chlieb života, veľmi pilne skryli, ba s najväčšou nerozumnosťou tak s nimi zachádzalli, aby tí, ktorí túto sviatosť prijímali, taký skutok vykonali, ktorý by pre svoju vlastnú hodnotu bol dobrý a nie preto, aby prijali vieru a boli v nej posilnení dobrotou Kristovou. My ale chceme mať tých, ktorí nevedia odpovedať na horeudané články, vytvorených a oddelených, ako takých, ktorým sa nedostáva rúcha svadobného.

Potom, keď farár alebo biskup vidí, že tomuto všetkému rozumejú, má dať pozor i na to, či túto svoju vieru a rozumnosť dosvedčujú i životom a mravom, lebo aj satan tomu všetkému rozumie a vie o tom i hovoriť; to jest, vidí-li smilníka, cudzoložníka, opilca, hráča, úžerníka, ruhača, alebo z iného verejného poklesku usvedčeného, toho má na každý pád z Večere Pána vytvoriť, pokiaľ verejným oznámením neosvedčí, že svoj život zmenil a polepšil. Ostatným ale, ktorí z času na čas klesnú a zase sa navrátia a ľutujú to, že padli, takým nielen že nemá odopreť sviatosť, ale má vedeť, že je to pre takých obzvlášte ustanovené, aby boli občerstvení a posilnení. Lebo "ve mnohem klesáme všickní" (Jak. 3, 2.) a iste jeden druhého bremeno nosí preto, že je jeden druhému na obtiaž. Bo ja tu hovorím o potupníkoch, ktorí hrešia nehanebne bez bázne, no nič menej spievajú chválu o veľkých článkoch svätého Evanjelium."

A v nasledujúcom roku písal Luther: "preto som tak povedal, že nemá byť daná Večera Pána žiadnemu, pokiaľ nevie udať, že to s ním tak stojí, totiž povedať, čo mu chybí a žiadať posilu a potešenie skrze slovo a znamenia.

Konečne charakteristické a vzťahom na túto otázku veľmi povšimnutiahodné je, že v cirkevnom riade z r. 1542.,

ktorý bol sostavený dľa Lutherovej rady a Lutherom podpísaný, stojí: "či má niektorý farár takých, ktorí ráno prídu cieľom požívania, húfne nechať pristupovať a im všeobecné rozhrešenie dávať: to nemá byť na žiadon pád."

A tak je prihlasovanie kommunikantov v skutočnosti staré, v cirkvi našej evanjelicko-lutheránskej hneď pri základe uvedené — tedy cirkevné ustanovenie, a síce také, ktoré naši reformátori zrovna požadovali a ktoré i Symbolické Knihy schvaľujú a čo potrebné (nie k spaseniu, ani k hodnému užívaniu, ale k opatrovaniu sviatosti a duší) zachovať prikazujú. A preto i my držíme tento poriadok v cirkvi nielen za pripustiteľný, "dobrý a užitočný", ale zrovna za niečo potrebného, čo zvlášte v tunajších pomeroch a okolnostiach máme i musíme požadovať a čo nemôžeme popustiť a nechať padnúť bez toho, žeby to s veľkou škodou pre cirkev nebolo spojené, leda tak, že by táto vec nejakým iným spôsobom (na pr. súkromnou spoveďou) nahradená byť mohla.

Určiť miesto, čas, príležitosť a spôsob tohoto prihlasovania sa kommunikantov je ovšem každopádne vecou kresťanskej svobody. Keď ale slova Božieho kazatelia na tom stoja, aby Večera Pána len tým bola prislúžená, ktorí boli najprv vyslúchnutí a o ktorých sa ten, ktorý prisluhuje presvedčil, že dotyčne učenia a života vyhovujú tým požiadavkám, ktoré kladie slovo Božie voči pristupujúcim k stolu Pána; to úplne zodpovedá slovu Božiemu a vôli Božej. Tá námietka, že to nikde nestojí v Písme určite napísané, že sa majú pristupujúci k stolu Pána prihlasovať, neobstojí. Lebo jestli farári a cirkve nemajú práva ustanovovať poriadky a žiadať, aby im boli veriaci poslušní a ich zachovávali, tak ani prvotní reformátori nemali právo žiadať prihlasovanie a zkúšať pristupujúcich, ani naša cirkev prvotná luteránska nebola by mala právo žiadať od pristupujúcich, keby sa to bolo zakladalo len na vôli ľudskej a nie na slove Božom a na vôli Božej. A jestli farári a cirkve nemajú právo žiadať od pristupujúcich k stolu Pána, aby ich mohli vyslúchať a o ich viere a známosti sa presvedčiť, prečo naliehame na to pri konfirmácii a vôbec na konfirmáciu a prečo považujeme "konfirmačný poriadok" za potrebný? — Však konfirmáciu Písmo sväté nikde určite neprikazuje a naše symbolické knihy tiež o nej nehovoria. Však zachováva sa toto "ľudské ustanovenie" prísne po našich cirkvách, nie preto, žeby to bolo podmienkou hodného užívania a spasenia, ale

"k vůli pokoji, prospěchu a pořádku pro dobropovestnost." (Apologia čl. 15. 8.)

Už tak podobne ani to neni doslovne napísané v Písme svätom, že slova Božieho kazateľ nemá pripustiť k Večeri Pána takých, ktorých osobitne nevyslúchnul a o ich viere a známosti nič určitého nevie. No, zo všetkého toho, čo slovo Božie učí o Večeri Pána a zvlášte o povinnosti a zodpovednosti svätého úradu so vzťahom na spravovanie tejto sviatosti, nepopierateľne vysvitá, že každý, kto chce prijímať Večeru Pána z ruky niektorého cirkevného služobníka, i k osobnému prihláseniu sa a rozhovoru s kňazom musí byť hotový.

Už sama posvätná bázeň, ktorú má v nás vzbudzovať svätá Večera Pána, vyžaduje, aby slova Božieho kazateľ úzkostlive pečoval o to, aby sa nehodnému užívaniu nakoľko len možno, predišlo. Že sektárski farári o to nepečujú, ale ľahkomyseľne narábajú s touto sviatosťou, tomu sa ovšem niet čo diviť, lebo veď im je Večera Pána púhy chlieb a púhe víno. Kto však skutočne a pevne verí tomu, čo Písmo vraví, že v tejto sviatosti podáva a užíva sa pravé telo a pravá krv Kristova, ten na žiaden pád a nikdy nedopustí, aby sväté telo a drahá krv Ježiša Krista ústami bezbožníka bola znesvätená. — "Radšej chcem utratiť moje telo a môj život, než by som mal pripustiť, aby telo môjho Pána niektorému nehodnému bolo podané; a radšej nechám moju krv vyliať, než by som mal dovoliť, aby jeho najsvätejšia krv nehodnému bola podaná." Tak hovorí Ján Chrysostomus (Ján Zlatoústy. Hom. 83. in Math.) a s ním každý verný kazateľ, a síce právom, lebo taký farár, ktorý ľahkomyseľne šafári s touto sviatosťou, znesväcuje sám túto sviatosť a pri tom má účasť na hriechu toho, ktorý nehodne užíva. To potvrdzuje i Luther, keď píše: "lebo sv. Pavel hovorí takto v 1. Kor. 27: že tí, ktorí nehodne prijímajú, vinní sú telom a krvou Kristovou. No, znesväcujú túto sviatosť nielen tí, ktorí nehodne prijímajú, ale aj tí, ktorí ju s neopatrnosťou nehodným podávajú. (Naučenie pre cirk. vizit.) Táto úzkostlivá opatrnosť pri prisluhovaní Večere Pána odôvodnená je zjavným rozkazom Pána, lebo On výslovne prikazuje učedlníkom u Mat. 7, 6: "nedávejte svatého psům, aniž mecte perel svých před svině, aby je nepošlápaly nohama svýma a obrátíce se, neroztrhaly vás". Tak už sama úctivosť k tejto sviatosti, ktorá je mu sverená a poslušnosť naproti zjavnému príkazu Kristovmu, zaväzuje kazateľa k tomu, aby na to naliehal, aby tí, ktorí z jeho ruky sviatosť prijímať chcú, najprv sa pri-

hlásili tak, aby on mohol vedeť, ktorí sú tí a akej viery a akého obcovania sú oni. Správne a právom hovorí M. V. Dietrich: "Takému hriechu (totiž trestu hodnému pripúšťaniu nehodných k Večeri Pána) nemožno inak čeliť, leda ak cirkevný služobník pridrža sa tohoto poriadku, aby nikoho nepripustil prv, pokiaľ sa neprihlásil."

D'alej dľa Písma sv. slova Božieho kazateľ nie je pánom, ale šafárom (správcom) jemu sverených Božích pokladov. — Tak čítame v 1. Kor. 4, 1: "tak o nás smýšlej člověk, jako o služebnících Kristových a šafářích tajemství Božích". K týmto tajomstvám patrí obzvlášte Večera Pána, lebo tu pod spôsobom chleba a vína tajomstenným a nepochopiteľným spôsobom podáva sa nám samé pravé telo a pravá krv Krista Pána. Nemôže tedy a nesmie slova Božieho kazateľ s ňou nakladať dľa ľubovôle; on ju nesmie ani bárskomu, komu chce odopreť, ani každému, kto ju chce, dávať. Čo viac, on je v spravovaní svojom viazaný k rozkazom a vôľou svojho Pána a majstra a musí sa za svoju vernosť a svedomitosť Pánu zodpovedať. Pán požiada od neho počet z vladárstva a bude ho ťahať na zodpovednosť, či neopatroval túto drahú perlu ľahkomyseľne a ľubovoľne s ňou nenakladal, ale či ju opatroval dľa jeho poručenia.

Z tej príčiny má právo duchovný pastier naliehať na to, aby nebolo dovolené každému bez výsluchu behať k Večeri Pána, ale aby bol v cirkvi taký poriadok zavedený, že by farár s pristupujúcimi osobne mohol jednať a presvedčiť sa, že ich pristupovaniu k Večeri Pána žiadna prekážka v ceste nestojí.

Ale slova Božieho kazateľ čo správca a šafár, má povinnosti nielen k Bohu vzťahom na verné šafárenie so sviatosťou Večere Pána, ale má povinnosti i k tým, ktorým túto sviatosť má podávať. On má slovo pravdy "pravě" rozdeľovať a každému dávať "v čas jeho vyměřený" (primeraný) pokrm. 2. Tim. 2, 15; Luk. 12,42.

Nekajúcim hriešnikom má kázať zákon a odopreť Večeru Pána, kajúcim však má zvestovať Evanjelium a podávať sviatosti, ktorými sa milosť Božia zapečaťuje v srdci. Preto je slova Božieho kazateľ v Písme sv. pomenovaný i správcom, predstaveným, pastierom a strážcom. Čo taký je povinný bdieť nad každou dušou jemu svereného stáda, zvlášte pri užívaní Večere Pána a vedeť, že z toho počet má vydať. (Žid. 13, 17. a Skut. Ap. 20, 28.) Má-li však farár tejto svojej povinnosti dostáť a každému jednotlivému primerane dľa jeho potreby

udeľovať práve to, čo potrebuje, musí naliehať na osobné prihlásenie sa. Inak ako môže bdieť nad dušiami (nad jednotlivými dušiami a nielen nad celým húfom), ak nemá príležitosti s nimi sa rozprávať, prípadne ich zkúšať a presvedčiť sa, či viera ich je pravá a či tú vieru i životom dosvedčujú a preto či sú spôsobní k Večeri Pána? A vlastne keď slova Božieho kazateľ takto pokračuje, keď takto na každú dušu dohľad vedie a nad ňou bdie, keď kajúcich hriešnikov rozhrešuje a pripúšťa, zatvrdilých ale a nekajúcich vytvára, vtedy a len tak dokazuje pravú lásku. Lebo v I. Kor. 11, 27, 29 tak hovorí apoštol Pavel: "A protož kdokoli jedl by chléb tento a pil kalich Páně nehodně, vinen bude tělem a krví Páně. Nebo kdož jí a pije nehodně, odzouzení sobě jí a pije, nerozsuzuje těla Páně." Z toho vidíme, že nehodné užívanie je veľkým, áno, iste najväčším hriechom, takým, akého sa dopustil Judáš, keď Pána Krista bozkom zradil a že i trest, ktorý na tento hriech nasleduje, je veľký a hrozný, totiž odsúdenie k večnej smrti a do zatratenia.

A keď slova Božieho kazateľ vidiac to, že i bezbožní a ruhači, slova Božieho potupníci i zlolejci, cudzoložníci i opilci, úžerníci i dráči, nekajúci i pyšní samospravedliví, falošne veriaci i neveriaci v ústrety idú hnevu Božiemu a svojmu odsúdeniu, mlčí k tomu, áno, ešte i dvere im otvorí, miesto toho, aby ich hromovým hlasom vystríhal a dvere kráľovstva Božieho pred nimi zatvoril, pokiaľ sa neobrátia, či sa taký nepreviňuje proti láske, nezanedbáva svoju povinnosť, nečiní sa účastným ich hriechu a nemá vinu na ich krvi? Či neni skorej jeho povinnosťou, aby takých vystríhal a im zvestoval, že — stoja pod hnevom? Istotne, lebo tak prikazuje Hospodin u Ezech. 3, 17. slova Božieho kazateľom: "Synu člověčí! Strážným jsem tě postavil nad domem Izraelským, aby slyše slovo z úst mých, napomínal jich ode mne; kdyžbych já řekl bezbožnému, smrtí umřeš a nenapomenul by ho, ani nemluvil, aby ho odvedl od cesty jeho bezbožné; ten bezbožný pro nepravosť svou umře, ale krve jeho z ruky tvé vyhledám; pakliby ty napomenul bezbožného a neodvrátil by se od bezbožnosti své a od cesty své bezbožné, ont pro nepravost svou umře, ale ty duši svou vysvobodíš". Akože však môže slova Božieho kazateľ túto lásku dokazovať bezbožnému, ako ho má vystríhať a tak od krvi jeho čistý byť, ak nemá príležitosť a možnosť zvlášte s tými, ktorí chcú ísť k Večeri Pána osobitne sa shovárať. "Práve pre tú príčinu", hovorí posledne menovaný luteránsky theolog —

"aby sa jeden každý mohol náležite zkúšať, či je hodný a pripravený a neužíval Večeru Pána k svojmu odsúdeniu, všetci verní a svedomití farári a duchovní nemajú svojich farníkov prv pripustiť k sviatosti, pokiaľ sa neprihlásili."

Ale slova Božieho kazateľ tým ešte neučiní zadosť svojej povinnosti, ktorá mu pripadá čo šafárovi, dozorcovi, pastierovi a strážcovi vzťahom na Večeru Pána, keď sa usiluje nekajúcich ku pokániu priviesť a jestli sa mu to nepodarí, keď ich z účasti na Večeri Pána vytvorí; ale potrebné je, aby sa on ujal i hodných hodovníkov a ich napomáhal v sebazkúšaní a v príprave k spasiteľnému a požehnanému užívaniu Večere Pána, vždy hlbšie ich uvádzal v Božie tajomstvá a zvlášte v tajomstvo svätej Večere Pána, dopomáhal im k lepšiemu poznaniu hriechov, ale spolu i k pevnejšej viere v Božieho Syna, pobádal ich vždy k novému boju proti diablu, svetu a telu, viedol k víťazstvu nad pokúšením, pochybnostiami, zúfalstvom a nad inými ťažkými hriechami a nešľachetnostiami a posmeľoval k novej horlivosti v posväcovaní. Veď preto položil Boh slova Božieho kazateľovi na svedomie, aby o každú jednotlivú dušu pečoval, aby čo "Boží pomocník" (1. Kor. 3, 9; 2. Kor. 6, 1.) jednomu každému slovo pravdy prave rozdeľoval, i osobne radil, trestal, vystríhal, potešoval a tak každého v pravej viere napomáhal a k večnému životu viedol.

Aby to však slova Božieho kazateľ i skutočne mohol vykonávať, poneváč zvlášte vo väčších cirkvách neni možné, aby slova Božieho kazateľ za každým chodil, má mu každý hodovník stolu Pána k tomu príležitosť poskytnúť a preto k Večeri Pána osobne sa prihlásiť.

Z toho všetkého je patrné, že prihlasovanie sa k Večeri Pána nezávisí ani na ľubovôli Božieho sluhu, ani na ľubovôli cirkvi, ani na ľubovôli hodujúcich.

Kresťania majú si to pokladať za milú povinnosť, vyjsť svojmu duchovnému pastierovi v ústrety a napomáhať ho v jeho ťažkej a veľmi zodpovednej úlohe šafárenia a opatrovania duší a preto majú v bázni Božej a ochotne sa prihlasovať a nič nemajú dať na osočovania a utrhačstva rojčivých prepiatcov, ktorí s ohavnou ústnou spoveďou zavrhujú i prihlasovanie sa k Večeri Pána, ktoré sa tak jasne srovnáva s vôľou Božou.

Naproti tomu slova Božieho kazatelia a cirkve majú svedomite o to sa starať, aby prihlasovanie sa k Večeri Pána, kde už je zavedené, v dobrom úžitku zostalo, kde ale neni zavedené, menovite v novozaložených cirkvách so všetkou láskou a

trpezlivosťou, ale i so všetkou prísnosťou a rozhodnosťou majú na tom pracovať, aby bolo zavedené.

Lebo kde neni žiadne prihlasovanie sa, kde každý — nech on verí čo chce a žije ako chce, k Večeri Pána behať môže, tam musí cirkev spustnúť a hranice medzi cirkvou a medzi svetom musia sa vždy viac a viac ztrácať.

Luther hovorí: "Zkúsili sme zaiste dostatočne, jak málo sa naučí ľud (Pöbel) a mládež z kázania, ak ich osobitne nevyspytujeme a nevyslúchame. Kde ale môžeme to lepšie činiť a kde je to potrebnejšie, ako keď majú ísť ku sviatosti?? — Pravda je ovšem, že kde kazatelia púhy chlieb a púhe víno podávajú za sviatosť, tam na tom mnoho nezáleží, komu to podávajú, alebo čo vedia a veria tí, ktorí to prijímajú. Ale keď chceme kresťanov vychovať a po nás zanechať a v sviatosti Kristovo telo a krv podávať, nechceme a nemáme túto sviatosť nikomu dať prv, pokiaľ sme ho nevyslúchali, čo sa naučil z katechismusu a či chce prestať od hriechov, ktorých sa dopustil proti tomu. Lebo my nechceme z cirkvi kresťanskej spraviť sviňskú maštaľ a dovoliť, aby každý bez vyslúchnutia behal k Večeri Pána tak, ako sviňa k válovu... Preto, poneváč má byť farár taký verný sluha Kristov, nakoľko je mu to možné, nesmie hádzať sviatosť pred svine a psov, ale vyzvedeť, čo sú to za ľudia. Ak ho oklamú a nepovedia mu pravdu, vtedy je on ospravedlnený a oni oklamali sami seba." (Lutherov "Výstražný spis na frankfurtských z r. 1533.) **Pelikán.**

PRIHLASOVANIE SA.

Odpoveď pánu I. Štefánikovi,
prečítaná a schválená na kňazskej konferencii v Allegheny, Pa., 24. mája, 1907.

Nazdával som sa, že moje vecné vysvetlenie, ktoré som podal v 2. č. b. r. Cirkevných Listov čo odpoveď na článok p. Igora Štefánika "o spovedi", náležite bude porozumené a zase objektívne posúdené. No, nestalo sa tak. Pán Štefánik cíti sa byť urazeným a "horribile dictu" obviňuje ma, že som nastolil taký pokus temný, zpiatočnícky, reakcionársky, hierarchistický a pápežensky, proti ktorému nielen chicagská, lež celá ev. a. v. cirkev musí protestovať.

Šťastie, že som už navyknutý na také poklony a titule, veď sa mi ich uchádza, to isté píše o mne i tunajší český, athe-

istický a antichristianský časopis, vychádzajúci pod menom "Svornosť". No na úsudku nevercov málo mi záleží; ale keď taký úsudok vynesie o mne brat v úrade, evanj. a. v. farár v evanj. a. v. časopise, povinný som zase len odpovedať.

Predne čo sa spovedi týka, nikde som netvrdil, že spoveď je Božské ustanovenie, ale tvrdil som, že podstatné čiastky, alebo tie prvky, z ktorých sa utvorila cirkevná ustanovizeň spovedi: vyznávanie hriechov a rozhrešenie sú božskými príkazmi a že tým je naša spoveď dostatočne odôvodnená. A to uznáva i p. Igor Štefánik. S tým sme tedy u konca.

V ďalších vývodoch svojich p. Štefánik usiluje sa dokázať, že prihlasovanie sa k Večeri Pána tak, jako som ho ja nastolil, nie je ustanovizeň na Slove Božom založená a našimi symbolickými knihami prikázaná, ale zrovna "učení ďábelské".

A nie je div, že prišiel k takej konklusii. Veď kde sú mýlne praemissy a mýlne argumenty, tam ani konklusia nemôže byť inakšia.

Mýlna praemissa je, keď sa vec tak predstavuje, jako by som ja prihlasovanie sa k Večeri P. bol vyhlásil za potrebné k hodnému užívaniu. Proti tomu sa ohradzujem a niečo takého nikto nenajde v mojom článku. K hodnému užívaniu potrebná je jedine pravá a živá viera a nič iné. Mýlna praemissa je i to, keď sa zkušovanie pristupujúcich vykonáva v smysle tej úpravy, ktorú dáva nám šafárom tajomstiev Božích Písmo Sv. v tom smere, aby sme sa presvedčiť mohli, či pristúpiť chcejúci majú náležitú vieru a tak spôsobnosť k hodnému užívaniu, predstavuje tak čo "jurisdičný akt", ktorým prestupujeme hranicu našej právomocnosti, panujeme nad svedomím človeka a privlastňujeme si takú sudcovskú moc, ktorá len Bohu prináleží.

Vysvetlím predne, čo rozumiem pod prihlasovaním sa.

Pod prihlasovaním sa k Večeri Pána rozumiem takú cirkevnú ustanovizeň, alebo taký poriadok, ktorým umožňuje sa a príležitosť poskytuje Kristovému služebníkovi, aby s tými, ktorí si žiadajú osobné rozhrešenie a potom Večeru Pána, osobne mohol jednať, poťažne ich zkúšať. Spôsob takého prihlasovania sa môže byť rozdielny, ale osobné prihlásenie sa je cieľu najprimeranejšie.

Túto ustanovizeň vyhlásil som za takú, ktorá sa zakladá na slove Božom, slovom Božím je odôvodnená a našimi symbolickými knihami prikázaná, ktorá zodpovedá zjavnej vôli Bo-

žej, bez ktorej ťažko, áno temer nemožno je šafáriť s tajomstvom tela a krvi Kristovej tak, jako to žiada Písmo Sväté a ktorej sa preto máme a v daných okolnostiach i musíme pridržať.

Dokladám k tomu, cieľom lepšieho porozumenia, vysvetlenie, ako rozumiem tie výrazy "ťažko", poťažne "nemožno" a "máme" a "v daných okolnostiach i musíme". Ťažko je dľa úpravy nám od Pána danej šafáriť s tajomstvami Božími bez toho v takých cirkvách, kde je vytvorená síce tá možnosť, že by i inoveriaci a údovia, patriaci pod správu iného slova Božieho kazateľa, vôbec necirkevníci a neznámi ľudia mohli pristupovať k Večeri Pána, kde však slova Božieho kazateľ buď-to pre veľký obvod jeho cirkve, buď'to pre iné príčiny a prekážky nemôže osobne stykať sa s tými, ktorí uňho pristupujú, a nemožno je verne šafáriť s Večerou Pána v takých cirkvách, v ktorých s cirkevníkmi i necirkevníkmi, so známymi i neznámi, s domácimi viery i inoveriaci a falošne veriaci, s vernými i neverní sektári, odpadlíci, alebo dokonca v zjavných skutkoch tela a v zjavnej nevere žijúci ľudia môžu pristúpiť ku Večeri Pánovej.

V prvom páde máme sa pridržať toho poriadku, ktorý nám umožňuje osobné jednanie s pristupujúcimi, v druhom páde musíme sa ho pridržať. V tomto smere a smysle vyhlásil som tento poriadok za potrebný a zásadný. A toto moje tvrdenie podržujem i dnes.

Váhu mojich dôvodov, ktoré som v tomto smere za toto moje tvrdenie uviedol, p. I. Štefánik ani v najmenšom neoslabil svojím argumentovaním.

Alebo či to má byť dajaký protidôvod, keď p. Štefánik tvrdí, že Biblia dopúšťa síce, že podajedon "jí a pije nehodně" a taký "odsouzení sobě jí a pije". (1. Kor. 11, 29), ale zase "len jí a pije" a zase len nikde nepodáva pravidla, alebo nariadenia, ktoré by sa vzťahovalo na zamedzenia nehodného užívania?

Predne nestojí, žeby Biblia len "dopúšťala", že "podajedon jí a pije nehodně", ale Biblia vyhlasuje nehodné užívanie za veľký hriech, ktorý tiahne za sebou odsúdenie a zatracenie. Tak zaiste hovorí Pavel: "kdokoli jedl by chléb tento a pil kalich Páně nehodně, vinen bude tělem a krví Páně" potom "nebo kdož jí a pije nehodně, odsouzení sobě jí a pije.". (1. Kor. 11, 27, 29.) K tomu dokladá: nemůžete kalicha Páně píti i kalicha ďáblů." (1. Kor. 10, 21), áno, osvedčuje: —

"jestliže kdo chrámu Božího poškvrňuje, toho zatratí Bůh" (1. Kor. 3, 17.) To síce hovorí s poľahom na ten chrám, ktorý sme my, ale to isté a ešte viac platí o tele Kristovom, ktoré je tým najsvätejším chrámom. (Žid. 9, 11; Jan. 2, 19.)

Ale tá samá Biblia i slova Božieho kazateľom a šafárom tajomstiev Božich prikazuje zretedlne, aby nemali účasť na cudzích hriechoch, takým hriechom neobcovali. Tak zaiste Pán ústami Pavla Timoteovi a všetkým jeho následovníkom v úrade hovorí: nevzkládej rukou rýchle na žádného, a neobcuj hříchům cizím; sebe samého ostříhej v čistote." (1. Tim. 5, 22). To sú predsa jasné citáty z Biblie.

Ale aby sa nemohlo povedať, že vytrhujem výpovede a dokazujeme, jako pápeženci, odvolávam sa na Lutherov výklad týchto výpovedí, ktorý hovorí: "Sv. Pavel hovorí takto v 1. Kor. 11, 27.: že tí, ktorí nehodne prijímajú, vinní sú telom a krvou Kristovou. No znesväcujú túto sviatosť nie len tí, ktorí nehodne prijímajú, ale aj tí, ktorí ju s neopatrnosťou nehodným podávajú."

A keď stojí to, že je hriech nehodne užívať a hriech nehodným podávať, tak je úplne odôvodnené slovom Božím, keď my slova Božieho kazatelia, čo šafári Božích tajomstiev, naliehame na to, aby bol zavedený v cirkvi taký poriadok, ktorým by sa umožnilo, aby sme pristupujúcich zkúšali a že im s dobrým svedomím rozhrešenie dať a Večeru Pána prislúžiť môžeme, o tom presvedčenie si nadobudli, a tak seba samých v čistote ostríhali.

Podivný a veľmi pomýlený argument je i to, keď p. Štefánik tvrdí, že slová lámal a dával "učedlníkům svým" majú púhy historický význam, a keď sa pri tom odvoláva na to, že však "P. Kristus nielen lámal a dával učedlníkům svým, lež aj chodil, plavil sa atď. s učedlníkmi svojimi a popri týchto pripúšťal k sebe i farizeov, publikánov, zákonníkov, hriešnikov a hriešnice atď. a nie žeby ich vytváral."

Nuž, že P. Kristus pripúšťal k sebe i farizeov i zákonníkov, aj iných, ktorí neverili a neboli jeho učedlníci, to je predsa prirodzené. Pripúšťal ich, aby počuli jeho Slovo a uveriť mohli, pripúšťal ich a kázal im, lebo Evanjelium je pre všetkých ľudí. Ale či ich pripustil i k Večeri Pána? Z toho predsa nemožno zatvárať, že by takí farizeovia a zákonníci, neveriaci a neobrátení hriešnici mali byť pripustení i k Večeri Pána, lebo to by bol hrozný zmätok pochopov. Slovo Božie je pre všetkých, aby sa mohli obrátiť a uveriť, ale Večera Pána

je len pre tých, ktorí sa obrátia a uveria, to jest pre veriacich kresťanov, a to pre vyučených, alebo jako som povedal, pre učedlníkov. Večerou Pánovou sa viera učedlníkov Kristových potvrdzuje a milosť Božia v ich srdciach zapečaťuje. Že je Večera Pána len pre učedlníkov, to jest pre veriacich kresťanov, to dosvedčuje i Svätý Katechismus: "jest pravé tělo a pravá krev Pána našeho Ježiše Krista, nám kresťanům k jedení a pití od samého Krista Pána ustanovená."

Alebo či má p. Štefánik takú lásku, že chce i takých, ktorí nie sú učedlníci a veriaci kresťania, ale farizeovia a zákonníci, pokrytci, ktorí v seba dúfajú, veriaci alebo neobrátení zjavní hriešníci a slova Božieho potupníci, rozhrešovať a im Večeru Pána prisluhovať ku potvrdeniu ich nevery? Súdiac ďa toho, ako píše o tom ďalej, musím veriť, že áno a v tomto ohľade prekonáva v rekorde všetkých, ktorí posiaľ v tejto otázke pozdvihli slovo.

Veď ešte i cirkev Sv. Petra a Pavla v Chicagu vo svojej odpovedi napísala: "uznávame a vyznávame, že kňaz má právo z pristupujúcich údov k velebnej sviatosti niektorých buďto pripustiť, alebo im prisluhovanie odopreť... lebo aug. vyzn. doslovne píše v čl. 24.: kněz každý den stojí u oltáře a jedny k přijímaní svátosti připouští, jiné pak odhání." Naproti tomu p. Štefánik tvrdí: "ale že by dakto kroz farára smel byť od nej odpúdený, o takom rozkaze alebo práve farárov v celej Biblii niet ani slova."

Nuž ak p. farár Štefánik o takom rozkaze a práve nevie a chce i verejných nekajúcich hriešnikov a Slova Božieho potupníkov rozhrešovať a im Večeru Pána prisluhovať, to je jeho vec, ale ja rozhodne tvrdím, že také pokračovanie protiví sa zretedlnému príkazu Božiemu a je preto nekresťanské, neevanjelické a hriešne. Lebo predne sám Pán Kristus zretedlne prikazuje: "nedávejte svätého psům, aniž mecte perel svých před svině. (Mat. 6, 6.) a "kterýmžkoli odpustili byste hříchy, odpouštějí se jím a kterýmžkoli zadržali by ste, zadržáni jsou." Potom hovorí apoštol Pavel: "tak o nás smýšlej člověk jako o služebnících Kristových a šafářích tajemství Božích" (1. Kor. 4, 1.) a neobcuj hříchům cizým". (1. Tim. 5, 22.) Nuž či treba jasnejších citátov z Písma Svätého? Alebo či poviete, že sa tie citáty sem nevzťahujú, alebo že sa nemajú tak vykladať? Nech tedy hovorí za mňa Luther a nech hovoria samé symbolické knihy, ktoré sú nám evanjelikom a. v. vo všetkom smerodajným pravidlom vykladania Písma Sv.

Luther hovorí: "Potom, keď farár alebo biskup vidí, že tomu všetkému rozumejú, má dať pozor i na to, či túto svoju vieru a rozumnosť dosvedčujú i životom a mravom (po ovocích jejich poznáte je), lebo aj satan tomu všetkému rozumie a vie o tom i hovoriť; to jest vidí-li smilníka, cudzoložníka, opilca, hráča, úžerníka, ruhača, alebo z iného verejného poklesku usvedčeného, toho má na každý pád z Večere Pána vytvoriť, pokiaľ verejným oznámením neosvedčí, že svoj život zmenil a polepšil..."

Augšp. vyznanie hovorí v 2. čiastke v VII. čl. "moc klíčů, čili moc biskupská podle Evanjelium jest moc a neboli rozkaz Boží, kázati Evanjelium, odpušteti a zadržovati hříchy a prisluhovati svátosti." (Leškov preklad str. 53.) Potom niže na str. 55.: "potom podle Evanjelium, aneb jako se říka podle práva Božského biskupů, co biskupům, to jest tem, jímž sverená jest služba Slova Božího a Svátostí, nepřislouchá žadná jiná moc, než odpouštěti hříchy, posudzovati učitely a učení, které nesouhlasí s Písmom Svatým, a bezbožníky, jejichž bezbožnosť jest zjevná, vylučovati ze společnosti cirkevní bez světské moci slovem." (Srovnaj Obranu A. V. XI. o Zpovedi, odst. 2.)

Šmalkaldské Články to isté potvrdzujú, čo i p. Štefánik uznáva. On síce tvrdí a tým argumentuje, že toto sú "pozostatky katolicismu" v symbolických knihách a dodáva "že je to pri priechodnom stave psychologický prirodzené", ale tým sa iste on vyšvihuje za samovoľného interpretora symbolických kníh, a za authoritu, stojacu nad symbolickými knihami, ale proti takému pokusu zase ja protestujem v mene pravovernej evanj. luteránskej cirkve spolu s Hurbanom, ktorý píše v "Cirkvi" (str. 83.): naše knihy symbolické nepodávají jiného učení, než to, které církvi Boží zjeveno a obsaženo jest v Biblii Páně." A na strane 81.: "Probovali síce mnozí dokazovať něco, ale nepodařilo se jím, nebo na Písme Sv. leží celá tíže učení našeho... Knihy naše symbolické do konca a veskrz tisíc kořeny v pustené jsou do Písem Svatých."

To platí i o "excommunicatio minor". Závažné je to, čo píšu o tom Šmalk. Články v IX. bode: "vyloučení však menší jest práve kresťanské vyloučení, záležejíci v tom, že zjevní a ztvrdilí hříšníci nepřipouštějí se k velebné svátosti a k společnosti cirkve, pokud nenapraví svého života a nezanechají hříchů."

Ajhľa tedy! Luther, náš slávny reformátor, dáva fará-

rom a biskupom evanjelickým takú úpravu, aby dávali pozor i na to, či tí, ktorí chcú ísť k Večeri Pána svoju vieru a rozumnosť dosvedčujú i životom a mravom a aby verejných hriešnikov z účasti na Večeri P. suspendovali, pokiaľ života nenapravia, a to iste tak má byť, lebo i naše symbolické knihy tak hovoria i Písmo Sv. tak zneje. Naproti tomu p. Štefánik tvrdí, že kto tak pokračuje, je "policajtom nad mravom, svedomím a hriechami". Nuž pýtam sa, či i náš slávny reformátor, Dr. Martin Luther, bol taký "policajt nad mravom a životom", keď si dovolil ľudí zkúšať, na ich známosť a vieru sa dopytovať a na ich život pozor dávať? A či chcel, aby sme i my boli takí policajti, keď nám takú úpravu dal? Bol by mal iste chodiť k p. Štefánikovi do školy a učiť sa od neho pastorálke! Milý brat Štefánik, ja si Vás skutočne ctím, čo učeného theologa a šikovného spisovateľa, ale predsa zostanem len pri Lutherovi a pri symbolických knihách a nedbám, keď ma preto vyhlásite i za tmára, reakcionára, hierarcha a pápeženca. Prečo by som sa mal mrzeť? Veď jestli je to tmárstvo, reakcionárstvo, katolicizmus a hierarchismus, keď chcem pristúpujúcich k Večeri Pána zkúšať, na ich známosť, vieru sa dopytovať, na ich život a mravy pozor dávať a keď verejných a nekajúcich hriešnikov a potupníkov slova Božieho z účasti Večere Pána vytváram, vtedy Luther bol prvý tmár, i naše symbolické knihy sú tmárske, a poneváč symbolické knihy nič iného neobsahujú jedine to, "co je církvi Boží zjeveno a obsaženo v Biblii Páně", nuž tak i Biblia Pána musí byť tmárska, reakcionárska, pápeženská. Čo? Proti tomu zase ja protestujem v mene celej cirkvi ev. a. v.

Neni to tmárstvo a katolicismus a reakcionárstvo, keď slova Božieho kazatelia naliehajú na to, aby bol v cirkvi taký poriadok zavedený, aby mohli s pristupujúcimi k Več. Pána osobne jednať, ich zkúšať a každému v čas jemu vymeraný pokrm dávať Mat. 24, 45.) osobne poučovať, napomínať, vystríhať, poťažne z účasti Več. P. vytvárať, lebo to všetko patrí do ich biskupskej právomocnosti a v tom všetkom má im byť cirkev povoľná a poslušná čo svojim správcom, ktorí bdejú nad dušiami ako tí, ktorí majú počet vydať, aby to s radosťou činili a nie so stýskaním (Žid. 13,19.) Ale rozhodne je úpadok do katolicismu a veľký neriad, ktorý sa pomstí na cirkvi, keď ľudia — a to snáď i neznámi bývajú pripúšťaní k svätému rozhrešeniu a k Večeri Pána bez akéhokoľvek predchádzajúceho zkúšania tak, že snáď ani nevedia, čo je tá sviatosť, ako ju

majú užívať a myslia si snáď, že pre púhy ten skutok (ex opere operato) dôjdu spasenia, alebo že snáď i za peniaze môžu dostať rozhrešenie.

Pán Štefánik odvoláva sa i na to, že "své tedy Slovo (Luk. 10, 16.), svůj hlas žádá Pán, aby slyšán byl a ne slovo ustanovení lidských." Nuž pýtam sa, či je to hlas, keď apoštol Pavel hovorí: "přikazujemť pak vám bratří ve jménu Pána našeho Ježíša Krista, aby ste se oddělovali od každého bratra, kterýž by se choval neřádne a né podlé naučení vydaného, kteréž prijal od nás?" (Tessal. 3, 6, 14.) Alebo či je to hlas, keď hovorí apoštol Pavel: "kdyby kdo maje jméno bratr, byl smilník, neb lakomec, neb modlář, neb zlolejec, neb opilec, neb dráč, s takovým nejezte." (1. Kor. 5. 11.) Alebo či je to hlas, keď ten istý Pavel píše: "prosímť pak vás bratři, aby ste šetřili těch, kteříž různice a pohoršení činí na odpor učení tomu, kterémuž ste se vy naučili a varujte se jich? — (Rim. 16, 17.) Alebo či je to hlas, keď čítame v 2. Jána 10, 11.: "přichází-li kdo k vám a tohoto učení nepřináší, nepřijímejte ho do domu"? Alebo či je to hlas, keď sám Pán hovorí: "jestliže pak i církve neuposlechne, budiž tobě jako pohan a publikán"? (Mat. 18, 18.) Alebo či je to hlas, keď Pavel apoštol napomína: "všecko slušne a dle řádu ať se deje"? (1. Kor. 14, 40.) Či to neni príkaz samého Krista a či sa tie slová nevzťahujú i na prihlasovanie a užívanie Večere Pána? Zaiste že áno, lebo to je najposvätnejí výkon Večere Pána?

Nuž milý brat Štefánik! Keď Vy budete ráno o 8. hodine vo vašom chráme prisluhovať Večeru Pána a príde Vám 100 ľudí a medzi nimi sú takí, ktorých ste nikdy nevideli, ktorých nepoznáte a o ktorých ani to neviete, či sú kresťania, a prislúžite im Večeru Pána všetkým bez akéhokoľvek výsluchu, či to je poriadok?

Alebo keď príde cieľom požívania Večere Pána do Vášho chrámu človek z inej cirkvi, ktorému jeho vlastný duchovný správca odoprel dať rozhrešenie a prislúžiť Večeru Pána, preto, že žije v zjavných skutkoch tela, a Vy mu bez všetkého dáte rozhrešenie a prislúžite Večeru Pána, či i to je "slušné a dle řádu"?

Alebo keď mi príde do chrámu Pána cieľom požívania Večere Pána žena, ktorá odbehla svojho manžela na Slovensku a tu žije s iným v cudzoložstve a ja ju rozhreším i Večeru Pána jej prislúžim, či je to poriadok? Naproti tomu ale, keď pri prihlasovaní sa vyjde to na javo a ja jej odoprem dať rozhre-

šenie a Večeru Pána, či je to tmárstvo a či som vtedy policajtom nad mravom?

Alebo keď príde do môjho chrámu k rozhrešeniu a k Večeri Pána taký kresťan, ktorý patrí pod správu súsedného farára, alebo poneváč sa hnevá so svojím farárom, neide k nemu, ale ku mne ku spovedi, a jestli ja takému dám rozhrešenie a prislúžim Večeru Pána, či i to je slušne a dľa riadu? Či tým i ten človek, i ten kňaz neprestupujú zjavný príkaz Kristov a nehrešia proti Bohu? Lebo čo hovorí Pán Kristus? Predne tak prikazuje u Mat. 5, 24: "prvé smíř se s bratřem svým, a potom přijda, obětuj dar svůj." A u Jána 10, 1, hovorí o takých farároch, ktorí iným zasahujú do úradu a opatrujú duše, ktoré nepatria pod ich správu: "kdož nevchází dveřmi do ovčince ovcí, ale vchází jinudy, ten zloděj jest a lotr."

Keď sa ale pri prihlasovaní dozviem, ako sa veci majú a miesto toho, aby som takého človeka rozhrešil, a tak na bludnej ceste utvrdil a seba poškvrnil, upravím ho k jeho duchovnému pastierovi, či i to je tmárstvo a hierarchismus?

Alebo keď k Večeri Pána medzi húfom pristupujú i katolíci a pravoslávni, baptisti, kalvíni a iní falošne veriaci, — a farár nepoznajúc ich, prisluhuje im Večeru Pána, — či i to je poriadok dľa Písma Sv.? Jestli áno, tak na čo protestujú naši pravoverní bratia proti gereždskej smluve v theorii, — ak v skutočnosti predsa môže jestvovať u nás oltárne spoločenstvo s falošne veriacimi?

Alebo keď k Večeri Pána pristupujú mladíci — ako sa mne tu viackráť stalo, — ktorí majú už okolo 20 rokov, — ale ešte neboli konfirmovaní, — z katechismusu nič nevedia — ba ani slovenský už dobre nerozumejú, — a farár takých rozhrešuje a k Večeri Pána prijíma, bez toho, žeby ich zkúsil, poučil, napravil, — či i to je poriadok?

Alebo keď k Večeri Pána pristúpiť chce mladík, — ktorý je síce už dospelý, ale ani len toľko nevie, koľko je Bohov a — tak v toľkej nevedomosti väzí, že až je žiaľno na to pomysleť, (ako sa to v Amerike často stáva) a farár pripustí ho bez výsluchu a poučenia k Večeri Pána — či i to je slušne a dľa riadu?

A keď my takých najprv zkúšame a vidiac ich nevedomosť, oddeľujeme a vyučujeme a až keď sa potrebné naučia, pripúšťame k Večere Pána, či i to je tmárstvo a katolicismus? Alebo keď k Večeri Pána pristupuje človek, ktorý je síce evanjelikom, však len dľa mena, — ktorý ale kázaním Slova Bo-

žieho pravidelne pohrdá a tak tretie Božie príkázanie zjavne, zúmyselne a nehanebne prestupuje, — alebo taký človek, ktorý žije a pracuje síce v obvode niektorej tunajšej cirkve, ale na cirkev prispievať, — k cirkvi prináležať, — ba ani len počuť nechce o cirkvi; — a farár takého rozhrešuje i Večeru Pána mu prisluhuje bez výsluchu osobného poučenia a napomenutia — či i to je poriadok? Naproti tomu, keď sa patriční prihlásia a Slova Božieho kazateľ ich osobne napomenie a k pokániu vedie — či i to je tmárstvo, — policajný dozor alebo katolicismus?

Kdekoľvek sa to prvé deje a dovoľuje, že k oltárom evanjelickým dľa A. V. cirkvi môžu pristupovať, rozhrešenie dostávajú i Večeru Pána užívajú s kajúcimi kresťanmi i zatvrdilí a nekajúci, v zjavných skutkoch tela žijúci — Slova Božieho potupníci, nevyučení a nekonfirmovaní kresťania, alebo dokonca aj inoveriaci a falošne veriaci a pod správu iných pastierov patriaci, — to rozhodne nie je slušné a dľa riadu, — nie dľa príkazu Kristovho, ale to je proti jeho vôli a rozkazu. Nuž ale tak káže Písmo: "všetko slušně a dle řádu ať se děje."

Preto kto má bdieť nad tým, aby sa pri Večeri Pána tak dialo? — Či nie hlavne a nadovšetko my cirkevní služebníci? Či nie sme my k tomu ustanovení a za to i zodpovední? Zaiste že áno. Lebo tak hovorí Písmo: "tak o nás smýšlej člověk, jako o služebnících Kristových a šafářích tajemství Božích. Při šafářích pak vyhledává se, aby každý věrný nalezen byl" — "Strážným jsem tě ustanovil nad domem Izraelským, aby slyše slovo z úst mých napomínal je ode mne."—"A on svých vlastních ovec zejména povoláva a vyvodí je."

A akože môžeme bdieť nad tým my služobníci Kristoví, aby sa pri Večeri Pána všetko slušne a dľa riadu dialo, akože môžeme bdieť nad tým, aby len veriaci učedlníci Kristoví (zůstanete-li v řeči mé, práve učedlníci moji budete) boli rozhrešovaní a k Večeri Pána pripúšťaní, neveriaci však a falošne veriaci a potupníci Slova Božieho a zjavní nekajúci hriešníci oddeľovaní a vytváraní, jako Písmo káže, — jestli nám nebude poskytnutá príležitosť, aby sme tých, ktorí pristupovať chcú, mohli zkúšať — t. j. na ich známosť a vieru sa dopytovať a na ich mravy pozor dávať, — a keby sa skutočne vec tak mala, ako p. Štefánik tvrdí, že by v tejto otázke či korporácia, či jednotlivec mohol zaujať stanovisko aké by chcel, či pro, či contra? — To by bolo rozhodne nemožné, lebo keby si niektorá cirkev uzavrela, že sa prihlasovanie, poťažne zkúšanie pri-

stupujúcich zrušuje a farárovi sa nedovoľuje, aby pristupujúcich zkúšal a že každý musí byť pripustený bez akéhokoľvek zkúsenia (ako si to uzavrela cirkev Sv. Petra a Pavla v Chicago) — akože môže farár zvedeť, či ten lebo onen je veriaci kresťan, — vyučený, konfirmovaný a rozumný a že nie je ani kalvín, ani katolík, ani sektár, — ani skutočne verejný hriešnik, ani pod správu iného farára patriaci, — ak sa ho nesmie na to dopytovať, alebo ak ten patričný — dľa logiky p. Štefánika — má právo zaujať contra stanovisko a na otázky neodpovedať? Na taký spôsob mohli by potom k nášmu luteránskemu oltáru pristupovať nielen katolíci a vôbec inoveriaci — (ako sa to i stáva) atď, — ale tu v Amerike — kde sa veľa neznámeho sveta hrne k našim oltárom i žid, i mohamedán, áno, sám vtelený antichrist mohol by dostať rozhrešenie a užiť Večeru Pána.

Z tej príčiny, aby sa takéto neriady nemohly diať v cirkvi evanjelickej dľa A. V., ale aby služobníci Kristoví čo šafári Božích tajemstiev mohli takým neriadom pri Večeri Pána čeliť a telo a krv drahú Krista Pána dľa jeho vôle a príkazu s dobrým svedomím prisluhovať a seba samých v čistote ostríhať, — naše symbolické knihy opätovne a opätovne prizvukujú, že pristupujúci k Večeri Pána majú byť zkúšaní a rozhrešovaní a tým nad všetku pochybnosť dávajú farárom to právo, — aby s pristupujúcimi k Večeri Pána osobne jednali, ich zkúšali, poučovali, napomínali a vystríhali. A k tomu všetkému i to dokladajú v Obrane A. V. v XI. čl. "dobrý a věrný pastýř i tak bude věděti, na kolik má zkušeti sprostý a neumělý lid."

Pán Štefánik síce i tu zostáva si konsekventný a ako vyhlásil "excommunicatio minor" za katolícky zvyk, tak i to "zkúšanie a rozhrešovanie pristupujúcich", ktoré mylne "podmienovaním" menuje, — v našich symbolických knihách opätovne s chlúbou prizvukované, vyhlasuje za "čisto ľudský výmysel". Nuž pýtam sa, či i to má byť ten rozumný argument? Či naše symbolické knihy sú skutočne takým chatrným a nedokonalým dielom, že v sebe obsahujú katolicismus a ľudské výmysly, ktoré môžu mať síce praktickú cenu, ale nezakladajú sa vo všetkom na Slove Božom? Ja taký výrok rozhodne zatracujem, lebo Formula Concordiae v č. 2.. v úvode v 3 odst. takto píše:

"Také i augšpurské vyznání, to prvé a nezměněné přijímáme. To pak činíme ne z té příčiny, že jest od theologů sepsáno, ale proto, že jest vybráno ze Slova Božího a na základě

Písem Svatých mocně vzděláno", (Leškov prekl. str. 557.) a poneváč i Hurban hovorí (Cirkev strana 160):

"Táto vyznání jsou samé, čisté, pouhé slovo Boží."

Nuž pýtam sa, či to, čo je vybrané zo Slova Božieho, na základe Písem mocne vzdelané, "v Písme ukořeněné" (Cirkev Hurb. str. 81.) a "samé, čisté pouhé Slovo Boží", či sa to môže považovať za "čisto ľudský výmysel" alebo vyhlásiť za katolicismus? Konečne ak je v symbolách katolicismus a ľudský výmysel, prečo na ne prísahu skladáme?

Zkúšanie pristupujúcich k Večeri Pána, — a to je jadro prihlasovania sa — nie je žiadnym "čisto ľudským výmyslom", ale na Slove Božom založeným a našimi symbolickými knihami prizvukovaným poriadkom, a takým právom služobníkov Kristových, od ktorého nesmieme upustiť ak chceme byť verní šafári tajemstiev Božích, dobrí pastieri stáda, správcovia a opatrovníci duší nám sverených. — Zkúšať pristupujúcich v smysle úpravy, ktorú dáva Písmo Sväté je takým právom, ktoré patrí do kruhu našej biskupskej právomocnosti a ktoré nám nikto nemôže odňať, — lebo ono korení v Písme Svätom. Lebo keď Písmo Sväté hovorí, že sme šafári tajemstiev Božích, vtedy poukazuje i na to, že také zkúšanie má sa zvlášte vtedy prevádzať, keď ľudia idú k Večeri Pána.

Aby sa však nezdalo, že zase len zo svojho vynášam, — nech hovorí za mňa zase sám Luther: "ale poneváč milá mládež doma odrastá a obecný človek málo rozumie, z tej príčiny zachovávame tento spôsob, aby v kresťanskej kázni a v rozumnosti boli vychovávaní. Lebo i taká spoveď nedeje sa len preto, aby vypočítali hriechy, ale preto, aby boli vysluchnutí, či vedia Otče náš, Verím, desať Božích prikázaní a ostatné čo je v katechismuse. Lebo sme valne zkúsili, jako málo učí sa ľud (Pöbel) a mládež z kázania, jestli osobitne nebývajú vyspytovaní a vypočutí. Kedy ale by sme to mohli lepšie vykonávať a kedy je to potrebnejšie, ako keď idú k Sviatosti?

Pravda je ovšem, že kde kazatelia púhy chlieb a púhe víno podávajú za Sviatosť, — tam mnoho na tom nezáleží, — komu to podávajú, alebo čo vedia a veria tí, ktorí to prijímajú. Ale poneváč máme úmysel kresťanov vychovať a po sebe zanechať a v Sviatosti telo a krv Kristovu podávať, — nechceme a nemáme túto Sviatosť žiadnemu podať, leda by bol vysluchnutý čo sa naučil z katechismu a či chce zanechať hriechy, ktorých sa proti tomu dopustil... Lebo poneváč má byť farár verný sluha Kristov, nesmie, nakoľko mu je to možné, há-

dzať Sviatosť pred svine, ale počuť, čo sú to za ľudia. — Ak ho vtedy oklamú a nepovedia pravdu, tak je ospravedlnený a oklamali samých seba."

S poťahom na to, čo ja zo spisov Lutherových uvádzam, p. Štefánik síce to poznamenáva, "že Luther a iní z príčin snadne pochopiteľných, kde ľudia nevedeli čítať, písať, nevedeli katechismus, — ba neznali ani význam spovedi atď. v svojom čase, požadovali to prihlasovanie sa, spojené s vyučovaním, to každý snadno pochopí. Ale čo bolo súce, možné, osožné a ľahko k prevedeniu v dobe reformácie, — o tom dnes ani reči byť nemôže." — Ale taký argument, čo rozhodne pomýlený, úplne zavrhujem. Lebo ačkoľvek svet, čo sa čítania a písania a svetských vedomostí týka, pokročil, však v duchovnom, nábožensko-mravnom ohľade nestal sa dokonalejším, — áno, v istej miere je svetu tá svetská pokročilosť na škodu duchovnú, na toľko, že čím viac pokročili ľudia v svetskej vedomosti, tým viac odkročili od Slova Božieho a od pravého kresťanstva. Konečne dnes práve tak nachádzajú sa ľudia — a to vo väčšej miere medzi učenými, než medzi neučenými, ktorí katechismus nevedia, ani sa z neho učiť nechcejú (načo? veď to je pre sprostých ľudí!) — jako i za časov Lutherových sa nachádzali, — a dnes práve tak nachádzajú sa i medzi tými, ktorí sa za kresťanov vydávajú, verejní hriešníci, opilci, bigamisti, lakomci, dráči, báloví slúžobníci, ruháči, utrhači, Slova Božieho potupníci a falošne veriaci, jako i za časov Lutherových.

Preto čo bolo potrebné za časov Lutherových v tomto smere a ohľade, to je práve tak potrebné, jestli nie potrebnejšie, zachovávať i v dnešných prevrátených časoch, kde falošné heslá a nauky a všelijaké —ismy ešte viac ohrožujú vieru nášho ľudu a potrebné je to práve tak tu v Amerike, kde nemáme ani cirkevných škôl, ani katechismového vyučovania, kde mládež naša chodí do škôl verejných, svetských, anglizuje sa, zlatú americkú svobodu užíva a kde ľud náš za príkladom iných tu osídlených národov stavia oltáre bohu Bálovi a opúšťa čistú službu Hospodinovu; — jako i v našej starej nešťastnej vlasti v Uhorsku, — kde viac a viac uplatňuje sa v cirkvi a v škole vplyv štátny, kde vždy viac a viac vytískajú náboženstvo zo škôl a ešte i náboženstvo a cirkev v obeť prinášajú.

Tu inšie nepomôže — len navrátiť sa vo všetkom v učení i v praxsi a v celom cirkevnom živote k Písmu Svätému a sriadiť sa vo všetkom dľa Písma Svätého, — dľa vzoru apoštol-

ského a dľa vzoru reformačného v smysle symbolických kníh.

K takému učeniu a sriadeniu prináleží ovšem i úplné uplatnenie a zachovávanie toho, čo je s poťahom na prisluhovanie Večere Pána obsažené v Písme Svätom a na základe Písma Sv. i v našich symbolických knihách a k takému učeniu a sriadeniu prináleží i uvedenie a prevádzanie cirkevnej kázne.

Zadržovanie hriechov nekajúcim a zatvrdilým hriešnikom a vytváranie takých zo spoločnosti cirkevnej a z účasti na Večeri Pána, není tedy žiadnou "svetskou repressáliou", — ale Božským príkazom a nezachovávanie, alebo zanedbávanie takého príkazu je hriechom, ktorý sa veľmi pomstí na cirkvi. Kde zaiste i nekajúcim hriešnikom, a všelijakým bludárom otvárajú sa dvere kráľovstva Božieho, tam môžu nastať veľké zmätky, áno, celá vinica, alebo záhrada cirkve Božej, i tá najbedlivejšie pestovaná k spusteniu môže prísť. Či treba lepšieho dôkazu na to, než máme v "tristissima facie" úbohej cirkve našej evanjel. a. v. v Uhorsku? To je úplne pochopiteľné, čo tam vidíme.

Len otvorte ovčinec liškám a vlkom do korán a uvidíte, čo sa tam stane, alebo aby som drastického (no biblického) podobenstva použil: len vpustite sviňu do krásnej záhrady, a zhrozíte sa nad tým, čo tam ona vykoná.

Preto napomína Pán: nedávejte svatého psům atď. A apoštol Pavel karhá korintských: "neni dobrá chlouba vaše: máličko kvasu nakvasí celé těsto a protož vyvrztež toho zlého sami ze sebe."

A tak treba ovšem otvárať, ale treba i zatvárať kľúčami kráľovstvo Božie, treba rozhrešovať, ale treba i nerozhrešovať a treba prisluhovať, ale treba i neprisluhovať, lebo oboje je príkaz Boží.

A toto treba zachovávať vôči každému. Bezbožný kňaz práve tak podlieha cirkevnej kázni, jako i bezbožný laik; zeman a sedliak a sluha; főtisztelendő biskup práve tak, jako i najposlednejší kaplan a akademikus, falošne učiaci professor práve tak, jako i dedinský učiteľ, "nebo není příjímání osob u Boha."

Fórum je cirkev, pravidlo je Písmo Sväté a naše na ňom založené symbolické knihy.

Že je to spojené s pohoršením? — Nuž či nehovorí Pán: "musí býti pohoršení"?

A či k vôli tomu, aby sme vyhli pohoršeniu a mali zovnútorný pokoj, ustúpime od Slova Božieho a budeme i nekajú-

cich rozhrešovať a Večeru Pána i nehodným podávať a s neveriacimi, alebo s falošne veriacimi jedno jarmo ťahať? D'aleko buď od nás! Lebo "oddělte se" praví Pán.

Že sa to mnohému nepáči? Nuž či my máme tak úradovať, aby sa to páčilo ľuďom? Či nehovorí Pavel: "jestliže bych se lidem líbiti usiloval, služebník Kristův bych nebyl!" (Gal. 1. 10.)

Preto držím s Pavlom: "mne pak to za nejmenší jest, abych od vás souzen byl aneb od lidského soudu, — nýbrž ani sám sebe nesoudím... nebo ten, ježto mne soudí, Pán jest!"

Ján Pelikán.

Aký úžitok majú cirkve zo synod. spojenia?

Slovo Hospodinovo nám privoláva: "Aj, jak dobré a jak utešené, když bratří v jednomyslnosti přebývají!... Nebo tu udílí Hospodin požehnání i života až na věky." (Žalm 133, 1, 3.) My kresťania vieme, že nám je slovo Božie nadovšetko a nadovšetko. Slovo Božie je také sväté ako sám Boh, ktorý nám hovorí, aby sme v jednomyseľnosti, vo viere prebývali. Keď bratia v jednote viery stoja, Boh im dáva bohate svojho požehnania zvlášte však z milosti svojej žehná prácu verných svojich hlasateľov Evanjelia, a svoje cirkvi, keď aj ony jednomyseľne vo viere nažívajú.

Ale diablovi sa neľúbi, keď bratia jednomyseľne prebývajú a keď sa cirkvi Božie stavajú. Preto on sa veľmi protiví jednote viery a všemožne sa usiluje, aby kresťanov od nej odviedol, aby každý osobitne bol rozdelený. Keď sú kresťania proti sebe rozdelení, diabol má veľmi ľahkú prácu v hodine pokúšania. On, ten starý nepriateľ, už v ráji pozoroval, kedy Eva bude samotná, aby ju samotnú lstive a podvodne podviedol. On vedel dobre, že Eva bola slabšia, a preto že ju ľahšie podvedie samotnú než Adama. Preto ju samotnú vyhľadal a samotnú chytro oklamal a skrze ňu do pádu priviedol aj samého Adama. A ako v ráji vtedy, tak istotne ešte i dnes usiluje sa vyhľadať ľudí samostatných, o samote stojacich, ich klame, že je im vraj dobre byť samostatnými o samote, a potom ich ľahko podvedie a oklame o samote.

Diabol je lstivý, v chytrosti múdry duch. On dobre vie, že keď sa kresťania nedržia spolu, keď spolu akoby jedným srdcom, jednými ústy nevyznávajú svoju vieru, spoločne sa nemodlievajú, neradia, akoby proti nemu vo viere jednomyseľ-

ne bojovali, akoby sa obodrovali v boji proti nemu — vie dobre, že keď sú kresťania proti sebe rozdelení, že ich veľmi ľahko podvedie a oklame o ich spasenie. Diabol veľmi sa protiví jednote viery, jednote učenia a vyznania viery kresťanskej. Zlostí ho zvlášte, keď kresťania sa modievajú a keď jednomyseľne vo viere v Krista Spasiteľa spievajú. Najväčšmi sa ale hnevá, keď sa oni radujú v pravej viere v Pána Ježiša Krista. Usiluje sa všemožne, aby pokalil ich radosť vo viere. Ale práve na truc diablovi a na truc svetu musia byť naše cirkvi sjednotené vo viere, aby jednomyseľne sa modlievaly, jednomyseľne vyznávaly svoju vieru a spievaly nábožné piesne. Dobre vedel aj náš Luther, že diabol uteká od spevavých kresťanov, lebo nerád počúva ich spev. Preto aj sám spievaval a aj iných povzbudzoval, aby spievali a diabla hnevali. A práve preto majú byť naše cirkvi spojené vo viere, aby jednomyseľne búraly diablovo a stavaly Božie kráľovstvo tu na zemi.

Veď už i pri telesnej práci vyžaduje sa často jednomyseľnosť. Vezmime si príklad z každodenného života. Pred rokami vypukol ohromný požiar v Canton, O. Oheň sa šíril veľkou prudkosťou v najobydlenejšej čiastke mesta. Keď domáci hasičia nemohli prekaziť jeho šírenie sa, povolaní boli hasičia z Massillon a z Alliance, ktorí aj dosť chytro prišli a potom jednomyseľne pomáhali zastaviť oheň. Ale napriek ich jednomyseľnému úsiliu a napriek ich namáhavej práci ľahlo popolom mnoho krásnych budov. Konečne po ťažkej práci oheň bol zastavený. Spýtame sa: v čom boli jednomyseľní títo hasičia počas hasenia, a kedy sa ushodli, aby jednomyseľne bránili šíreniu sa ohňa? Jednomyseľní boli v tom, že všetci mali jednaké striekačky, jednaké prístroje, áno aj jednaké velenie. A práve preto, že boli jednomyseľní v svojej práci, tak dosiahli: Veľké výsledky.

Nuž keď už teda v telesnej práci sa vyžaduje jednomyseľnosť, tým viac musia sa cirkvi sjednotiť a sjednotenými, spoločnými silami hasiť plamene pekelného vlka — diabla!

Že je to vôľa Božia, aby kresťanské cirkvi spojené boly v pravej viere, Písmo Sväté jasne nám o tom hovorí. Zvlášte tuná v Amerike majú byť ony spojené, lebo zkúsenosť nás učí, že mnohé cirkvi evanjelicko-luteránske tuná, keď stály samostatne bez spojenia s inými cirkvami, vlialy sa do mora sektárstva aj ony aj ich samostatní kazatelia. A prečo že aj so svojimi farármi opustili pravé čisté učenie Písma Svätého? Lebo ich satan vyhľadal, keď boli samotní, osamotení, bez spojenia

s inými. Z tejto samostatnosti farárov a cirkví sa učíme, aká veľká škoda prišla na Božiu cirkev, keď kresťania neboli spolu spojení, ale proti sebe rozdelení. Ako oheň jednoho žeravého uhlíka o samote chytro vyhasne, tak práve aj cirkev o samote putujúca môže ľahko poblúdiť s pravej cesty na pustatinu tohoto sveta. Keď ale idú mnohé cirkvi spolu, tak sa ony držia, pomáhajú si a usilujú sa na ceste kresťanskej viery a kresťanského života skrze kresťansko-bratské učenie, trestanie napravovanie a správu v spravodlivosti zo slova Božieho. A práve zo spojenia v Synode majú cirkvi veľký úžitok.

Cirkvi naše majú ba **musia,** byť spojené, keď chcú dobre napredovať. Keď hovorím, že cirkvi majú úžitok zo spojenia v Synodu, nemienime generálnu Synodu v starej vlasti, kde cirkev stala sa slúžkou mad'arisácie. Generálna Synoda v starej vlasti, v ktorej sú aj naše slovenské cirkvi, postavila si za cieľ, aby skrze cirkev mad'arisovaní boli slovenskí luteráni. Ona dala moc biskupom a pánom právo panovať nad cirkvami. Dobre sa vyjadrime, keď povieme, že Generálna Synoda dala biskupom a pánom istú pápežskú moc, aby slovenské cirkvi nesmely sa spravovať samé, aby si samé nesmely voliť roduverných kazateľov a učiteľov. Nech sám Hospodin nás chráni od takého synodálneho spojenia, v akom sú naše cirkvi v starej vlasti našej! Nemienime tuná ani také spojenie, aké je na príklad Unia, to jest spojenie luteránov s kalvínmi, kde každý môže veriť a vyznávať čo chce a ako chce. V Unii na príklad jeden verí na základe Písma Svätého, že Evanjelium, Krst Svätý a Večera Pánova sú prostriedky milosti Božej, iný ale môže veriť dľa temného rozumu, že Evanjelium, Krst Svätý a Večera Pánova sú len puhé znaky milosti Božej, znaky kresťanov. Nemienime ani také spojenie, aké je United Lutheran Church in America v tejto vlasti, — kde sa pravé učenie zapiera a falošné hlása, kde každý luteránsky farár môže pustiť hocktorého sektára, ba aj židovského rabína na kazateľnicu luteránskej cirkvi. Nech nás chráni sám Hospodin od Unie aj od takéhoto synodálneho spojenia ako je "United Lutheran Church in America", lebo v takom spojení je hotový babylonský zmätok; tam sa nevyznáva pravé Božie učenie Písma Svätého, tam je blud za pravdivé učenie považovaný, tam luteráni uznávajú židov a sektárov za pravé cirkvi, ich od bludu k pravde neprivádzajú, ba ich tým v blude utvrdzujú a sami cudzím hriechom obcujú. Údovia spomenutých dvoch synod a Unii hrešia proti slovu Božiemu, ktoré im privoláva: "Ne-

obcuj hříchům cizím". V spomenutých synodách sa nekáže len čisté slovo Božie, ale sa hlásajú aj zvingliánske bludy.

Proti tomuto káže Luther: "Je mi strašné počuť, že v jednom kostole pri jednom oltári maly by obe stránky jednakú Sviatosť prijať, a jedna stránka by mohla veriť, že prijíma samý chlieb a víno, druhá stránka ale, že prijíma pravé telo a pravú krv Kristovu. A často pochybujem, či je možno veriť, či by mohol byť dušpastier tak zatvrdený a zlostný a na to by mlčal a obe stránky by nechal tak ísť každú v jej domnení, že jednakú Sviatosť prijala, každý dľa svojej viery atď. A ak je niekde taký duchovný správca, taký musí mať srdce tvrdšie, než ktorákoľvek skala, oceľ a diamant, ten pravda musí byť apoštolom hnevu. Lebo o mnoho lepší sú Turci a Židia, ktorí naše Sviatosti zapierajú; lebo tými sa nedáme oklamať a neupadneme do žiadneho kacierstva. Ale títo tovarišia musia byť praví veľkí arcidiablovia." (Walch XVII, 2246.)

Keď teda hovoríme, aký úžitok majú naše cirkve zo spojenia v synode, nemienime povrchné, ale duchovné spojenie vo viere, spojenie v pravovernú Synodu. Sám apoštol Pavel napomína Efezských kresťanov v 4, 3: "Usilujíce zachovávati jednotu Ducha v svazku pokoje." A práve naše cirkvi majú zo spojenia v Synodu ten úžitok, že sa učia poznávať, čo je to tá jednota Ducha a ako ju majú zachovávať. Jednota Ducha je tá jednota, ktorú pôsobí Duch Svätý. Ona nenie len zovnútorná, ale pravá vnútorná jednota, v ktorej veriaci sú jednej mysli, ako boli prví kresťania, o ktorých čítame: "Toho pak množství věřících bylo jedno srdce a jedna duše." Ona je jednota viery, lásky a nádeje, a nie žiadna taká jednota, za akú sa dneská horlí. Lebo dnes sa horlí za to, aby sa všelijaké cirkevné spoločnosti spojily, hoci sa ony veľmi delia v učení. Taká jednota neni jednotou Ducha, ale tela, nie viery, ale nevery, lebo v takej jednote sa pravda Písma Svätého alebo zapiera alebo zakrýva a celé Písmo Sväté je v takej jednote za neisté považované. Takej jednoty máme sa pilne varovať, lebo ona veľmi škodí cirkvám a ona je pokrytstvom, holým znakom bez pravdy. Apoštol Ján píše: "Přichází-li kdo k vám, a tohoto učení nepřináší, nepřijímejte ho do domu, aniž ho pozdravujte", to jest ako svojho brata vo viere, "nebo kdož takého pozdravuje, obcuje skutkům jeho zlým." Tak sa učia poznávať pravú **jednotu vo viere** naše cirkvi spojené v Synodu. A z tohoto poznania majú ony veľký úžitok, lebo za túto jednotu viery sa modlil Kristus Pán pred svojim umučením: "Ne za tytoť

pak toliko prosím, ale i za ty, kteříž skrze slovo jejich mají uvěřiti ve mne, aby všickni jedno byli, jako ty, Otče ve mně, a já v tobě, aby i oni v nás jedno byli, aby uvěřil svět, že jsi ty mne poslal." Keď synovia sveta vidia, že kresťania zachovávajú túto pravú jednotu Ducha, musia o nich dobré svedoctvo vydať, že oni sú celkom inakší ľudia, lebo čo oni ústami vyznávajú, to aj skutkom konajú. A tak veľké požehnanie ide zo spojenia cirkví potom i na vonok.

Ale predsa naše cirkvi majú i ten úžitok zo synodálneho shromaždenia, že sa aj vhlbiť usilujú do učenia Písma Svätého. Cieľom našich synodálnych shromaždení je, aby sme sa radili o Sione Božom, aby sme učenie Písma Svätého rozoberali a všetci ako slova Božieho kazatelia tak aj delegáti doň sa vhlbili. Naša Synoda si je povedomá svojej povinnosti, že nadovšetko a nadovšetko učenia Písma Svätého máme rozvažovať. Obchodné záležitosti Synody sú najposlednejšie medzi najposlednejšími. Oči naše sú upravené nadovšetko na slovo Božie. Keď nás Boh milosťou svojou navštívil v týchto posledných časoch, každý z nás a zvlášte z kazateľov má mať pred očami vždy tie slová apoštola Pavla: "Buď příkladem verných v řeči, v obcování, v lásce, v duchu, u víře, čistotě. Dokudž nepřijdu, buď pilen čítání, napomínání, učení. Nezanedbávej daru, kterýž jest v tobě, jenžť jest dán skrze proroctví s vzkládáním rukou knežských. O tom přemyšluj, v tom buď, aby prospěch tvůj zjevný byl všechněm. Budiž sebe pilen i učení, v tom trvej; nebo to čině, i samého sebe spasíš, i ty, kteříž tebe poslouchají." (1. Tim. 4, 12-16). My všetci všade, zvlášte v synodálnych shromaždeniach a v konferenciach sa chceme učiť slovu Božiemu a doň sa vhlbiť. My chceme žiakmi ostať a sa učiť až do smrti, ako aj sám Luther vyznáva o sebe: "Ja som sa učil s veľkou usilovnosťou mnoho rokov, viac než hocktorý z tých, ktorí si namýšľajú, že už vedia kázať, písať, čítať atď. a predsa nemôžem sa chváliť žiadnym majstrovstvom, a musím sa veseliť, že ostávam žiakom s tými, ktorí až teraz začínajú sa učiť. Preto musím napomínať a varovať všetkých, aj učiteľov aj žiakov, ktorí by radi byť kresťanmi, aby sa vystríhali takej ohavnej domnienky a sýtosti a aby vedeli, že najväčší, najťažší kunšt je, (totiž vyučovať o odpustení hriechov z milosti), ktorý možno na svete najsť; že aj svätý apoštol Pavel musí vyznať a povedať, 2 Kor. 9, 15. že je to nevyslovný dar, to jest, ktorý nemožno ľuďom sobraziť slovami, aby ho vysoko a draho vážili." (St. L. XI, 1729).

Áno, zo srdca majú naše cirkve ďakovať Bohu, že sa môžu vhlbiť do Písma Svätého. Ó, jaká to radosť, že práve ony majú milosť od Krista vydobytú, a do evanjelium a do svätých sviatostí vloženú! Ó, aké to veľké potešenie, že sa im ponúka, podáva milosť Božia v evanjelium a v sviatostiach! Čisté učenie evanjelické je ako čistý občerstvujúci prameň, z ktorého napájame našu smädnú dušu. Ako len lačný si žiada chleba, ako len smädný si žiada občerstvujúceho nápoja, v žalári zavretý svobodu a ustatý odpočinku, tak práve len hriechami obťažený hľadá odpočinku u Krista. A odpočinku toho najde v Kristovom Evanjelium a v sviatostiach; v týchto prostriedkoch milosti on sýti a napája svoju dušu a teší sa v zármutku a v hodine smrti. Hľa, to je tá radosť, to je to veľké potešenie, že nie z pomúteného, nie z jedovatého, ale z čistého prameňa vôd živých napájame žižnivé duše naše. A práve preto sa shromažďujú kresťanské cirkve do našich porád, aby sa potešily a vhlbily do čistého slova Božieho a poznaly, aký veľký poklad máme v čistom evanjelickom učení.

A tak je to aj s pravou kresťanskou praksou. Kde sa zvestuje slovo Božie čistotne a úprimne a prisluhujú sv. sviatosti ďľa ustanovenia Kristovho, kde sa prevádza pravá, zdravá kresťanská praks, tam nevystane požehnanie. A naša Synoda žiada a pilne dohliada, aby jej kazatelia čistotne a úprimne kázali slovo Božie, prisluhovali sväté sviatosti ďľa ustanovenia Kristovho a prevádzali aj pravú kresťanskú praks. A vďaka milostivému Bohu, že nás On sám v tejto našej novej vlasti svojou milosťou navštívil, že nás On sám spojil v pravovernú Synodu. On sám požehnal ústavy našim bratom vo viere a dal im aj verných kresťanských učiteľov a professorov, ktorí sú na každom kroku nadovšetko a nadovšetko kresťania. Oni aj nám vyučujú študentov, pripravujúcich sa na úrad kazateľský a učiteľský, aby potom, keď ich Boh skrze cirkev povolá do úradu, čistotne a úprimne kázali slovo Božie, zákon od Evanjelia prave delili, sväté sviatosti ďľa ustanovenia Kristovho prisluhovali a aj maličkých ku Kristovi privádzali. Že naše cirkve majú verných kazateľov, je milosť Božia. Áno, veľká milosť Božia je i to, že majú horlivých údov, verných pomocníkov úradu kazateľského, ktorí pomáhajú hlásať a utvrdzovať evanjelium a hľadia, aby v cirkvi čistotne a úprimne sa hlásalo slovo Božie. Keď sa slovo Božie v cirkvách čistotne a úprimne káže, keď sa v nich všetko slušne a "podle řádu deje", keď údovia cirkve srdcom poslúchajú slovo Božie a v srdci ho aj zachová-

vajú, či v takom spojení v Synodu nemá Boh záľubu? Či On sám nežehná svoje cirkve? Ó, veľké požehnanie udeľuje Boh v takom spojení, lebo kde sa slovo Božie čistotne zvestuje, tam sa učia kresťania, že ho aj vyznávať majú.

A aj z toho majú veľký úžitok naše cirkve, že ony všetky akoby jednými ústy a jedným srdcom vyznávajú pravé učenie Písma Svätého. Keď Duch Svätý vyženie všetku tmu zo srdca a zapáli v ňom svetlo spasiteľnej viery v Pána Ježiša Krista, ústa toho človeka musia vyznávať to, čo on srdcom verí. Sv. ap. Pavel píše: "Toť jest slovo to víry, kteréž kážeme: Vyznáš-li ústy svými Pána Ježíše, a srdcem svým uvěříš-li, že jej Bůh vzkřísil z mrtvých, spasen budeš. Srdcem sa zajisté věří k spravedlnosti, ale ústy vyznání se děje k spasení." (Rim. 10, 8-10.) A sám Kristus Pán hovorí, že kto ho vyzná pred ľuďmi, aj on ho za svojho vlastného vyzná z milosti pre svoju zásluhu pred Otcom svojím nebeským. Aj my spojení v Synodu v našich cirkvách prosíme, aby nám sám Boh dal smelosti, pravé učenie smele vyznávať s cirkvou:

"Dejž mi, abych vyznával před zlým světem tvé Slovo vždy, a k tobě se přiznával, nehledě na moc neb zboží, cožby mne mohlo sraziti od pravdy tvé jisté. Ó, nerač mne loučiti od cirkve své v slovu čisté."

Takto aj naše spojené cirkve v Synodu spolu vyznávajú svoju vieru i verejne v knihách a v časopisoch. Veď i sám ap. Pavel vyznával pravé učenie i svojho spolupracovníka Timotea napomenul: "Bojuj ten dobrý boj víry, dosáhni večného života, k nemuž i povolán jsi, a vyznals dobré vyznání před mnohými svědky." (1. Tim. 6, 13.) A Boh má veľkú záľubu v tom, keď cirkve sjednotené vyznávajú svoju vieru. Vtedy je Boh a jeho dielo oslávené, ale diabol zahanbený a uteká od kresťanov, keď sa mu oni vo viere a vo vyznaní na odpor stavajú a pravé učenie aj bránia.

Teda aj na obraňovaní Evanjelium majú podiel naše cirkve spojené v Synodu. A z obraňovania čistého učenia majú ony veľký úžitok. Pán Boh chce, aby sme sa držali jeho učenia a aby sme ho aj obraňovali. Pozrimeže na cirkev, ktorá neobraňovala sväté Evanjelium za času apoštolského. To bola cirkev Korintská, ktorú sám apoštol založil a v ktorej kázal Evanjelium viac než osemnásť mesiacov. Cirkev táto bola veľmi bohate obdarená duchovnými darmi. Ako bohate Boh vylial svojho požehnania na ňu, vidíme z apoštolovho prípisu hneď po jeho pozdrave v 1. Ep. v 1. kap. od 4. do 7. verša:

"Děkuji Bohu svému vždycky z vás pro tu milost Boží, kteráž dána jest vám v Kristu Ježiši, že všemi věcmi obohaceni jste v něm, každým slovem i všelikým uměním, jakož svedectví Kristovo upevněno jest mezi vámi, tak že nemáte žádného nedostatku v žádném daru..." Tak dobre bolo v cirkvi Korintskej. Ale jednoho sa im nedostávalo: Oni neobraňovali Kristovo Evanjelium, nebránili falošným prorokom prichádzať do cirkvi. Len čo vykročil apoštol z tejto cirkvi, už sa delili medzi sebou, takže jeden každý z nich riekol: Ja som Pavlov, ja Apollov, ja Petrov, ja ale Kristov. A nie len že sa delili medzi sebou, ale aj falošných prorokov prijímali a radi počúvali.

Falošní proroci falšovali Evanjelium, Korintskí ale čistotu evanjelického učenia nebránili. A mali z toho veľkú škodu, že neobraňovali Evanjelium. Preto im píše apoštol v 2. Ep. v 11. kap. v 4. v: "Nebo kdyby někdo přijda, jiného Ježíše kázal, kteréhož jsme nekázali, aneb kdybyste jiného ducha přijali, kteréhož jste nepřijali, aneb jiné evanjelium, kteréhož jste nevzali, slušne byste toho snášeli." Preto, že neobraňovali jednomyseľne Evanjelium, apoštol ich trestal.

Tak práve ani Galatskí kresťania nehájili pravé evanjelické učenie, ale tiež poslúchali falošných učiteľov zo židovstva. Falošní učitelia kázali, že kresťania musia zachovávať Mojžišov zákon ak chcú dôjsť spasenia (Gal. 4, 21.) a že obriezka je potrebná k ospravedlneniu (Gal. 5, 2, 3.) Tak pomiešali zákon s Evanjelium. A poneváč Galatskí ich radi poslúchali, apoštol im píše hneď po úvode v epištole v 1. kapitole v 6. a v 7. verši: "Divím se, že jste tak rýchle od toho, kterýž vás povolal v milosť Kristovu, uchýlili se k jinému Evanjelium. Kteréž neni jiné, ale jsou někteří, ješto vás kormoutí, a prevrátiti chtějí Evanjelium Kristovo". Mali veľkú škodu z toho, že jednomyseľne neobraňovali Evanjelium Kristovo, že falošných učiteľov prijímali a ich falošné učenie poslúchali. Preto ich apoštol trese: "Ó nemoudří Galatskí, kdo vás tak zmámil, abyste nebyli povolni pravdě?" (2. kap. 1. v.) Takú veľkú škodu mali z toho, že neobraňovali čisté Evanjelium, ale poslúchali falošných učiteľov, že keby boli pri nich ostali do konca života, neboli by došli večného života. Boh chce, aby cirkve obraňovaly Evanjelium a Božieho požehnania cirkve dôjdu z milosti, keď čisté učenie Písma príjmu, v ňom aj trvajú a jeho čistotu aj obraňujú.

Naproti tomu jako celkom ináč stála v obrane cirkev Filipenská než Galatská alebo Korintská. Filipenská cirkev ma-

la mnoho požehnania z obhajovania Evanjelium. Apoštol Pavel vydal o tom výborné svedoctvo. Filipenskí kresťania mocne pomáhali nielen hlásať Evanjelium, ale aj obraňovať. Preto hneď ako ich apoštol pozdravil v svojom liste, ďakoval Bohu, že ich z milosti ku viere priviedol a v nej udržoval. V 29. verši v 1. kapitole im píše: "Nebo vám jest to z milosti dáno pro Krista, abyste netoliko v něho věřili, ale také i pro něj trpěli, týž boj majíce, jakýž jste při mne viděli, i nyni o mně slyšíte." Ako srdečne ich miloval, vidíme z toho, že i vo svojom väzení ich mal v srdci. A túto cirkev zvlášte preto stavia za príklad iným cirkvám, lebo ona prijala aj obraňovala Evanjelium. O tom obraňovaní píše apoštol 1. kap. v 7. verši: "Jakož jest mi spravedlivé tak smysliti o všech vás, proto že vás v srdci svém mám i v vězení svém a v obraňování i v utvrdzování Evanjelium, vás všecky účastníky milosti mně dané." A aké veľké Božie požehnanie spočívalo na tejto cirkvi, ktorá obraňovala a utvrdzovala Evanjelium, vidíme z celého listu apoštolovho. Ona slúži aj našim cirkvám za príklad ešte i dnes ako všetky majú a musia obraňovať a utvrdzovať sväté Evanjelium. Ó, ako sa to Bohu ľúbi, ako On bohate požehnáva z milosti svoje cirkve, keď ony jednomyseľne obraňujú Evanjelium! A tak teda aj naše cirkve spojené v Synodu majú nielen ten úžitok, že im svieti jasné svetlo Evanjelium, ale že ho aj obraňujú a utvrdzujú a falošným prorokom a ich bludom na odpor sa stavajú, aby ich tma bludov neprikryla a cirkevný život nezkazila.

Že nielen sami kazatelia slova Božieho, ale všetci kresťania majú a musia obraňovať Evanjelium, vidíme i z toho, že apoštol písal všetkým Filipenským, že oni všetci obraňovali Evanjelium. A veď aj historia cirkve kresťanskej nás učí, že nie len biskupi, ale všetci kresťania hájili a bránili čisté učenie a že z hájenia toho maly cirkve požehnanie. Keď kacír Arius, presbyter cirkve alexandrinskej zapieral Božstvo Kristovo, svolaná bola synoda od Alexandra do Alexandrie r. 321., ktorá Ariovo učenie zatratila a samého Aria s úradu odstránila. Ponevráč ale niektorí biskupi s ním držali, iní ale boli ľahostajní voči čistému učeniu, preto povstal ešte väčší nepokoj medzi kresťanskými cirkvami. Aby sa zabránilo tomuto bohorúhavému arianskému učeniu, svolaný bol všeobecný cirkevný snem do Nicei, do mesta naproti Carihradu ležiacemu r. 325., do ktorého sa Arius dostavil s 318 biskupmi. Arius si na svoju stránku pritiahol väčšinu biskupov, takže len menšina stála

na základe slova Božieho ohľadom učenia o Kristovej osobe. Ale Boh vzbudil mladého výmluvného diakona, Athanasia, ktorého bol so sebou priviedol Aleksander. Athanasius svojou známosťou Písma Svätého a výmluvnosťou presvedčil mnohých, že Kristus Pán je pravý Boh, večný Hospodin, v bytnosti rovný Bohu Otcovi, rovný Bohu Duchu Svätému. A tak Arius bol vyzdvihnutý z úradu, jeho učenie bolo zatratené a jeho knihy spálené. Takto sa zamedzilo falošné učenie arianské.

Taký, hľa, veľký úžitok maly cirkve kresťanské zo spojenia v synodu už aj za času Athanasiovho. Ony jednomyseľne s biskupmi a staršími cirkvi odoprely dať slovo kacírovi Ariovi, ale jeho učenie zatratili a nechceli ho ani počuť lebo by bol mnohých sviedol. Jednomyseľne vypočuly pravé učenie Písma Svätého a jednomyseľne zavrhly bludy Ariove. Počujme, ako hovorí o tom Luther: "Keby niekoľkí chceli učiť proti zjavnému článku viery, ktorý článok je v Písme jasne založený, a ktorý všade po celom svete všetci kresťania veria, keby niekto chcel učiť, že Kristus neni Boh, ale len jednoduchý človek, prorok taký, ako iný, za jakého Ho majú Turci a Novokrstenci, tých netreba trpeť, ale trestať ako zjavných ruhačov, lebo takí nie sú len jednoduchí kacieri, lež zjavní ruháči. Vrchnosť je povinná trestať zjavných ruháčov, (keď totiž proti vrchnosti búria ako na pr. Münzer) ako bývajú trestaní tí, ktorí zlorečia, prisahajú, preklínajú, potupujú a znevažujú. Lebo takí učitelia rúhaním potupujú Božie meno a ničia bližného česť pred svetom... Taký nech ide ta, kde niet kresťanov, a tam nech to činí. Lebo, ako som často povedal, kto sa chce živiť medzi občanmi, nech zachováva mestský poriadok a nech ho nepotupuje a neznevažuje. Tak čítame, že svätí otcovia vo sneme nicenskom hneď ako počuli čítať arianské učenie, šepkali všetci jednomyseľne, a nechceli ich ani počuť, ani im dať dokázať, ani sa ospravedlniť, ale zatratili ich bez všetkého dišputovania ako zjavných ruháčov. Mojžiš vo svojom zákone tiež rozkázal, aby ukamenovali takých ruháčov a všetkých falošných učiteľov. (5. Mojž. 13, 1. nasl.) Tak ani tu nemáme sa mnoho dišputovať, ale bez výsluchu a bez pripustenia ospravedlňovania, zatratiť ako zjavné rúhanie sa; ako aj ap. Pavel káže Titovi v 3. kap. v 10. verši: "Člověka kacíře po jednom neb druhém napomínání vyvrz" a Timoteovi píše: "utíkaje nepobožných dařemných křiků, a odporů falešně nazvaného umění." (1. Tim. 6, 20.) Lebo tieto obecné články sú už v celom kresťanstve dosť vypočuté, dokázané, a usnese-

né skrze Písmo a vyznanie celého obecného kresťanstva, mnohými znakmi potvrdené, množstvom krve mučedlníkov spečatené, všetkými knihami učiteľov dosvedčené a potvrdené a nie je za potreby, aby ich niekto majstroval a nad nimi mudroval." (St. L. V. C. 718, 719.) A na inom mieste hovorí Luther, že falošným bratom a kacierom, ktorí od nás odstúpia a sa delia, nemôžeme horšieho robiť ani väčšieho trápenia a žiaľu srdca priložiť, ako keď ich necháme robiť, čo robia a čo chcú. Keď nechcú s nami byť, opustíme ich navždy. My chvála Bohu vieme iste, čo učíme a čoho sa držíme, a že je to pravé a kresťanské, áno Božie neomylné slovo a rozkaz. Kto chce mať niečo zvláštneho, nech dá pozor, čo robí a ako sa za to zodpovie; nad tým sa nechceme až k smrti rmútiť, a ani to nepovieme, že sú oni naši, naši bratia a rodina. Tak ich pošleme aj s ich okrasou do pekla. (Porta Past. 578). Tak hľa, obraňovali naši otcovia čistotu učenia aj v v alexandrinskej synode, aj v cirkevnom sneme nicenskom. A z toho maly cirkve nevýslovný úžitok, lebo je to milosť Božia, keď sa nám čistotne slovo Božie káže a my jeho čistotu obraňujeme.

Nenie teda dosť na tom, keď sa slovo Božie čistotne a úprimne káže v cirkvi a keď cirkev len tak povrchne stojí v synode, alebo keď sa vôbec nehlási ani do radu zastancov pravého učenia evanjelického. Kresťanské cirkve majú a musia byť spojené, aby aj jednomyseľne hájily a bránily Evanjelium. Dobre hovorí Luther: "Kazateľ musí nie len pásť a vyučovať ovce, ako majú byť pravými kresťanmi, ale pri tom má aj vlkom brániť, aby sa nedotýkali oviec a nesviedli ich falošným učením a nezaviedly bludy, poneváč diabol neodpočíva. Teraz je mnoho ľudí, ktorí by trpeli, aby sa Evanjelium kázalo, keby sa len na vlkov nekričalo a proti prelátom nekázalo. Ale keď len prave kážem a ovce dobre pasiem a učím, tak ich ešte predsa dosť nevarujem, keď ich nechránim, aby vlci neprišli a ich zase neodviedli. Lebo či ja staviam, keď skalu na skalu ukladám a vidím iného, že váľa, rúca to, čo ja nastaviam? Vlk môže trpeť to, že ovce majú dobrú pastvu, áno, má ich tým radšej, že sú tučné; ale to nemôže trpeť, že psi nepriateľskí brešú." A v cirkvách nie len slova Božieho kazatelia, ale každý kresťan má hájiť a obraňovať Evanjelium. Áno, všetky cirkve majú tak ako jeden muž hájiť čistotné evanjelické učenie. Už aj za doby apoštolskej odvádzaly cirkve s apoštolmi a so žiakmi apoštolskými poblúdených kresťanov od bludu, privádzali k čistému učeniu a bránili jeho čisto-

tu. A z toho prišlo veľké požehnanie na cirkve. Tak veľký úžitok maly cirkve aj zo synody aj zo snemu cirkevného za času Athanaziovho, že jasné svetlo Evanjelia Kristovho dlho svietilo. Veď ho nie len práve verily, ale aj obraňovaly a nechcely ani len vypočuť falošné učenie, lež ho jednomyseľne zatratily.

Úžitok zo spojenia v synodu majú cirkve i v tom, že jednomyseľne zatracujú falošné učenie. Nuž a či kresťania môžu a majú zatracovať falošné učenie? Že kresťania v skutku nemajú prijímať falošných učiteľov, ale že majú zatracovať ich bludy, tomu nás učí tiež Duch Svätý skrze ústa apoštola Pavla. Keď Galatskí počúvali nepravých prorokov, apoštol písal Galatským a preklínal falošných učiteľov. Už v 1. kap. v 7., 8., a v 9. verši píše: "Jsou někteří, ješto vás kormoutí, a převrátiti chtějí Evanjelium Kristovo. Ale bychom pak i my neb anděl s nebe kázal vám mimo to, což jsme vám kázali, prokletý buď. Jakož sme prvé povědeli, a ještě znovu pravím: Jestliže by vám kdo jiné Evanjelium kázal mimo to, kteréž jste přijali, prokletý buď." Vo výklade listu Galatským hovorí Luther o falošných prorokoch: "Tak musíme dnes počuť od Sakramentárov, že my skrze svoju tvrdošijnosť lásku a jednomyseľnosť cirkvi trháme, skrze to, že zamietame ich učenie o Večeri Pánovej. Oni hovoria, že by lepšie bolo, keby sme trochu popustili (keďže v tom niet nebezpečenstva), akoby sme pre tento jediný článok, ktorý k tomu vraj nie je hlavným článkom, mali vzbudiť tak veľkú rôznicu a boj v cirkvi, menovite lebo oni vraj neodstúpili od nás od žiadneho článku viery kresťanskej mimo toho jediného o Večeri Pánovej. Na toto odpovedám: Zlorečená tá láska a jednomyseľnosť, pre ktorú by malo byť vydané slovo Božie, aby len ona bola zachovaná. (St. L. 9, C. 254.) Tak hovorí aj slovo Božie. Veď falošné učenie je horšie než rak na tele, falošné učenie je horšie než najväčší a najnebezpečnejší jed. Jed môže škodiť len telu, keď ho totiž človek nevedome užije, ale falošné učenie **zatratí i telo i dušu,** keď človek v ňom sotrváva. Nám ale Boh dal z milosti čisté učenie. A práve preto, že ho máme v čistote, máme sa ho nadovšetko držať a si ho chrániť a brániť a všetko falošné učenie zatracovať. Máme milosť Božiu kupovať bez peňazí, ako sám Hospodin hovorí skrze proroka Izaiáša v 55. kap. od 1. do 2. verša. "Preto", hovorí Luther: "Hľaďme, aby sme takéto pravé učenie dobre prijímali a sa ho držali, aby jestli by ho roty a falošný duchovia chcely pre-

vrátiť, boli sme ozbrojení; a učme sa, lebo máme času a celé slnko nám zase svieti, a kupujme, lebo jarmok je predo dvermi. Lebo stane sa, keď sa pominú svetlá od Boha teraz dané, že nebude diabol spočívať, dokiaľ iné roty nepostaví, ktoré spravia škodu; ako to na mnohých miestach už započal za nášho života: čo sa ale stane potom, keď sa my pominieme?" (St. L. XI. C. 1707). Ako bolo za Lutherovho času, tak je i dnes. Ba práve dnes dozrieva svet v zlosti a v bezbožnosti; všade javí sa ľahostajnosť naproti čistému učeniu, kresťania sú zmotaní v pravde Božej. Hrstke verných kresťanov sa zle vedie na svete. Prišly na cirkev hrozné časy, diabol a jeho rota ju riedi. Dobre spieva nábožný pevec o trápení veriacich.

"Ó, milá cirkve lodičko, jakť se divně zde děje! Věrných na tobě máličko, jimž se svět ještě směje: D'ábel ukrutnosti plný, valí na tě mořské vlny, věda, že má čas krátky." A prečo také trápenie?

Víť dobře satanáš, že jsme my Boží, a Bůh náš, protož proti nám bouři." A dobre nám, že bojujeme proti nemu, lebo boj je znakom nášho života. Sám Hospodin nás z neho vysvobodí z milosti svojej a prenesie do kráľovstva slávy. Až tam dôkladne budeme vedeť, ako bohate nás Hospodin požehnal, keď nám dal bojovať na tomto svete za čisté jeho sväté učenie v našej cirkvi.

Ale ešte sme v trápení tuná na zemi, ešte potrebujeme rady a pomoci, ktorú aj naše cirkvi potrebujú v boji za čisté Evanjelium. Keď niektorá cirkev má ťažký pád, ktorý nie je v stave sama riešiť, istotne môže hľadať radu u svojich sesterských cirkví, spojených v Synodu. No a zo spojenia cirkví v synodu aj tu prišly už mnohé požehnania na cirkve, lebo spojené cirkve v synodu z milosti Božej už nejeden ťažký uzol rozuzlily, nejeden tvrdý oriešok rozlúštily. Tak píše aj Luther o záležitostiach, týkajúcich sa celej cirkve, ako na príklad sváru v učení: "Keď Arius premáha svojho farára alebo biskupa v Alexandrii, a národ k sebe svádza, a aj na okolici iných farárov a ľudí na svoju stránku priťahuje, tak že farár v Alexandrii je bezmocný a jeho sudcovský úrad nemôže viac obraňovať právo tohoto kráľovstva, to jest, pravú kresťanskú vieru: v takej núdzi a v takom čase majú pribehnúť iní farári a biskupi so všetkou mocou a farárovi alexandrianskému pomáhať vieru pravú obraňovať proti Ariovi a Aria zatratiť, aby iní boli oratovaní, aby sa súženie celkom nerozmohlo. A keby sa farári nemohli súčastniť, nech nábožný cisár Konstantín tiež

svojou mocou k tomu dopomáha, aby sa sišli biskupi. Práve tak, ako keď požiar vypukne, a sám hospodár ho nemôže zahasiť, majú priletieť všetci súsedia a pomáhať hasiť, a keby neprileteli, nech vrchnosť pomáha a rozkáže, aby museli prísť a oheň anathemizovali alebo zatratili, aby iné domy boly zachované." (Hall. XVI. 2765. 66.)

Ako mnoho úžitku majú cirkve zo spojenia v Synodu, to nemožno ani v krátkosti tuná načrtať, niet na to ani priestoru, ani času, preto len v krátkosti spomíname.

Ony sa učia, že keď prave veria a majú čisté učenie z milosti Božej, že z tej pravej viery má pochodiť i to, aby podporovaly svojich chudobných v cirkvi. Preto aj sbierky zavádzajú medzi sebou na chudobné cirkve a tak dopomáhajú im k majetku, aby si mohly vystaviť chrám, školu a faru; aj svojich kazateľov s času na čas im prepúšťajú, aby aj ony boly zaopatrené slovom Božím a Sviatosťami. A práve už aj týmto, že takto pomáhajú svojim spoluveriacim, konajú missijné dielo. Zo spojenia cirkví v Synodu i Božie požehnanie ide teda nielen samým cirkvám, ale aj tým, ktorí ešte nie sú v cirkvi. Spojené cirkve spolu sa radia, spolu povolávajú a udržujú vnútorných missionárov, a medzi pohanov posielajú missionárov a učiteľov. Naše cirkve pokladajú si to za svoju kresťanskú povinnosť pomáhať, aby aj pohania vyvedení boli zo tmy na svetlo, aby aj im jasné svetlo Evanjelium svietilo. Preto z pravej viery v Krista, ktorý je to svetlo osvecujúce aj pohanov, vďačne obetujú tak na vnútornú missiu medzi slovenskými evanjelikmi, jako aj na missiu medzi pohanmi.

Ale túto vnútornú a vonkajšiu missiu nemôže jedna cirkev sama konať a udržiavať ako nemôže sama postaviť a udržiavať pravoverné učiteľské ústavy, kde by sa nadaní a pobožní mladíci vyučovali a pripravovali na úrad učiteľský a kazateľský. Ale cirkve v Synodu spojené môžu toto všetko udržať a tak pomáhať zvestovať, obraňovať a utvrdzovať čisté slovo Božie. Veľký úžitok ide cirkvám i z pravoverných cirkevných časopisov a knižočiek, lebo z nich sa učia a vzdelávajú v kresťanskom učení. A z tohoto tiež ide požehnanie i na vonok. — Skutočne mnoho požehnania majú naše cirkve zo spojeneia v Synodu, keď poslúchajú slovo Božie a v srdci ho zachovávajú.

A jaký je život v našich synodálnych cirkvách? O tom by nám najlepšie vedeli povedať páni visitátori cirkví. Naša Synoda má visitátorov, ktorí s času na čas navštevujú cirkve.

Veď tak robil i sám apoštol Pavel. Navštevoval cirkve so svojimi spolupracovníkmi a pri tejto príležitosti slabých vo viere utvrdzoval, zarmútených tešil, z riadu vystupujúcich napomínal a tak dozeral, či sa v cirkvách všetko slušne a podľa riadu deje. Tak práve aj naši visitátori dozerajú na cirkve a na kazateľov slova Božieho, aby sa všetko dľa slova Božieho dialo a aby kresťania boli utvrdení vo viere.

Aký život je v cirkvách našich synodálnych, to možno poznať čiastočne zo synodálnych časopisov a zo synodálneho shromaždenia. V našich synodálnych poradách neide nič nútene, bez radosti. My všetci s radosťou vypočúvame práce, vesele sa postavujeme do boja proti diablovi, proti svetu a telu, s radosťou do boja proti falošným bratom. Keby tak prišiel niektorý sektár do nášho synodálneho shromaždenia a zvlášte k stolu spolusynodálov, istotne by nás zatratil preto, že sa radujeme, lebo sektársky duch je duch premrštený, svätuškársky, ktorý ešte aj kresťanskú radosť zapovrhuje. Ale naša radosť je kresťanská, bohumilá. A práve túto radosť závidia nám naši nepriatelia a chcú nám ju pokaliť každého času.

A práve v tejto radosti vo viere je človek obodrený ďalej pracovať za kráľovstvo Božie. Veď i naše vznešené cirkve majú tú kresťanskú radosť, že sa súčastňujú našich porád, našich bojov a sú hotové a obodrené protivenstvo a potupu znášať od sveta a od falošne veriacich pre Krista a jeho sväté učenie.

Pozrime ale na dnešné samostatné cirkve tuná v Amerike. V svojej slobodnej samostatnosti ospravedlňujú sa tým, že preto sú o samote, lebo že vraj nechcú mať luteránskeho pápeža. A to je dobré, pekné, že sa nechcú dať priahať do pápežského jarma, ale zabúdajú, že ich povinnosť je, aby nestály samé, osihotené v mori sektárstva, lež že majú svoje vyznanie verejne hlásať, zo svojej ľahostajnosti proti čistému učeniu pokánie činiť a sa sjednotiť na základe slova Božieho a Symbolických kníh s inými pravými luteránskymi cirkvami a že tak aj ony môžu mať mnoho úžitku zo synodálneho spojenia.

Prečože ale samostatní farári a samostatné cirkve nevstúpia do radu pravých bojovníkov za kráľovstvo Božie? Zo zkúsenosti môžeme povedať, že mnohí preto stoja na rynku celý deň zaháľajúc, lebo sa boja, žeby museli pokánie činiť z hriechov, v ktorých žijú. Im je milšie konať žiadosti tela než spasenie duší. Preto ani ku svetlu neidú, aby neboly trestané ich zlé skutky, a tak hovorí o nich Kristus Pán u Jána 3. kap.

v 19. a v 20. verši. Mnohí z nich sú v temnosti o samote, sebe slúžia a v temnosti aj ostanú. Ó, akú veľkú škodu majú i farári i cirkve o samote! Ako že sa oboria jednomyseľne na vlka, ako že budú jednomyseľne hasiť oheň falošného učenia v cirkvi, keď sú rozdrobení? Ich samostatnosť istotne protiví sa Bohu.

Pozrime aspoň v krátkosti na samostatných, akú škodu majú z toho, že nie sú v pravovernej synode. Ich farári sa neshromažďujú, neradia o cirkvi, nevhlbujú sa do učenia a k Večeri Pánovej nepristupujú riadne. Ich samostatné cirkve vôbec nepreukazujú žiadneho duchovného života, sú akoby mŕtvé v duchovnom ohľade. Len peniaze na hrbu skladajú, úžerníčia, chudobných študentov, pripravujúcich sa na úrad učiteľský a kazateľský nepodporujú, o pohanskú a vnútornú misiu sa nestarajú, im na srdci neleží, aby aj biedni pohania zo tmy k svetlu Evanjelium boli obrátení. Ani o svoje vdovy a siroty sa nestarajú v cirkvi, ale ich upravujú na všelijaké spolky, aby tie sa o nich staraly. Ale beda takým samostatným cirkvám a farárom, lebo ak sa nepokajajú zo svojej vlažnosti, istotne budú museť počuť z úst Kristových dňa posledného súdneho: "Jděte ode mne zlorečení do ohně věčného, kterýž jest připraven ďáblu i anjelům jeho. Neboť jsem lačněl, a nedali jste mi jisti, žíznil jsem, a nedali jste mi píti, hostem jsem byl, a nepřijímali jste mne, nah, a nezaodívali jste mne, nemocen a v žaláři, a nenavštívili jste mne. Tedy odpovědí jemu i oni, řkouce: Pane, kdy jsme tebe vídali lačného, neb žížnivého, neb hostě, neb nahého, neb nemocného, aneb v žaláři, a neposloužili jsme tobě? Tedy odpoví jim řka: Amen, pravím vám: Čehož jste koli nečinili jednomu z nejmenších těchto, ani mně jste nečinili." A jaký súd bude nad nimi prevedený, o tom hovorí Kristus: "I půjdou títo do trápení věčného." (Mat. 25, 41. nasl.) Ó, by ich sám Hospodin osvietil Duchom Svätým, aby pokánie činily zo svojej ľahostajnosti naproti čistému učeniu, aby potom aj ony tak obraňovaly a utvrdzovaly Evanjelium, ako to robila cirkev filipenská.

My ale spojení v Synodu poznajme, ako mnoho dobrodenia nám Boh preukázal, keď nám dal z milosti svojej svoje sväté čisté učenie a keď nás spojil, aby sme jednomyseľne obraňovali čistotu Evanjelium. O úžitku tejto jednomyseľnosti kresťanských cirkví hovorí aj naše vyznanie viery: "Pročež nemůže cirkev jistěji státi a lépe spravována býti, než budeme-li žiti všickni pod jednou hlavou, jenž jest Ježíš Kristus,

a zůstanou-li všickní biskupové, rovní podlé úradu (ačkoli rozdílní podle darů) pilně spojení spolu v jednomyselnosti učení, víry, svátosti, modliteb a skutkův lásky atď., jak sv. Jeroným píše, že v Alexandrii kněži všickni společně spravovali cirkev, jako to činili i apoštolé a všickni biskupové po všem kresťanském světe až pokud nade všemi pápež nepozdvihl své hlavy." (Šmalk, články II. čl., 4. Leška str. 318). Poznajme, že cirkevní otcovia každého času stáli za jednotu viery, vyznania a obraňovania Evanjelium. Keď r. 1614 istý kazateľ bol nútený svojou vrchnosťou, aby aj so svojou cirkvou vystúpil zo sväzku synody, jeden hamburgský kazateľ s odobrením celého hamburgského ministeriuma písal mu: "Poťahom na Synodu, radím vám, aby ste sa nijako od nej neodtrhli, a neprestávajte presviedčať svoju vrchnosť a prosiť, aby v tom svoju mienku o vystúpení zo synody kresťansky zmenila. Poneváč tak chvályhodné cirkevné spojenie v nebezpečných časoch, keď diabol chce vynajsť falošné učenie a iné nepríjemnosti, má veľký úžitok a mnoho môže v Pánovi. Keby sa vaša cirkev odlúčila od iných teraz, stála by potom v núdzi osamotená a možno bola by považovaná za odpadnutú, a z toho by bolo mnoho zla, takže následkom tohoto vášho vystúpenia ešte aj potomci by vás preklínali." (W. Past. 397.) Diabol chce aj nás rozdeliť a mnoho škody nám narobiť. Preto bojujme proti nemu sjednotenými silami. Viďme, že nás nespôsobných Boh učinil spsobnými, schopnými hájiť Evanjelium, pozrime, že z milosti Božej my slabučkí sme posilnení bojovať proti všetkým nepriateľom.

Ako mnoho požehnania majú naše cirkve zo spojenia v synodu, nemožno slovami opísať. Až po tejto časnosti, keď skončia krátky boj viery, poznajú verní bojovníci, jako ich Boh učinil spôsobnými, schopnými hájiť Evanjelium, pozrime, sťanskej synode vo viere priviedol a vo viere aj udržal až do konca života. Nech dobrý a milostivý Hospodin vyleje bohate svojho požehnania na naše cirkve, na našu Synodu! Nech On sám žehná ich prácam pre Krista, svojho milého Syna a nášho Spasiteľa! **J. Maňka.**

VÝŤAH Z RIADU

Slovenskej Evanjelickej Nezmeneného Augšpurského Vyznania Synody v Spojených Štátoch Sev. Ameriky.

HLAVA I.

Dôvody za utvorenie synodálneho sväzku.

Paragraf 1. Vzor apoštolskej cirkve. (Sk. Ap. 15, 1-31.)

Par. 2. Vôľa Pánova, aby rozdielne dary slúžily k spoločnému úžitku. (1. Kor. 12, 4-31.)

Par. 3. Spojené rozširovanie kráľovstva Božieho a umožnenie i napomáhanie zvláštnych cirkevných cieľov: (ústavy, agendy, spevníky, školské knihy, rozširovanie Písma Svätého a iných náboženských kníh, missijné práce vnútri v cirkvi i na vonok atď.)

Par. 4. Zachovávanie a napomáhanie jednoty v čistom vierovyznaní (Efez. 4, 3-6.; 1. Kor. 1, 10.) a čelenie proti separatistickému a sektárskemu neriadu (Rim. 16, 17.)

Par. 5. Chránenie a obraňovanie práv a povinností farárov a cirkví.

Par. 6. Docielenie čo možno najväčšej jednotnosti v cirkevnej správe.

HLAVA II.

Podmienky, pod ktorými možno sa pripojiť k synode a sotrvávať v spoločenstve s ňou.

Par. 1. Priznávanie sa k Písmu Svätému Starého i Nového Zákona, čo k napísanému slovu Božiemu a jedinému pravidlu a merítku viery a života.

Par. 2. **Bezpodmienečné** prijatie všetkých symbolických kníh evanjelicko-luteránskej cirkve, (a síce sú ony: tri všeobecné symbola, nezmenené augšpurské vyznanie, Obrana toho vyznania, Šmalkaldské články, Veľký a Malý katechismus Lutherov a Formula Concordiae (svornosti), čo čistého, nesfalšovaného vysvetlenia a podania Božieho slova.

Par. 3. Odrieknutie sa všetkého miešania cirkve a viery, akým je: obsluhovanie miešaných (pozostávajúcich z luteránov i z kalvínov) a opposičných (takých, ktoré zaujímajú nepriateľské stanovisko) cirkví skrze služobníkov cirkve; účasť na bohoslužbe a sviatostných výkonoch falošne veriacich a mie-

šaných cirkví, účasť na všetkých falošne veriacich spisoch a missijných podujatiach.

Par. 4. Výlučné užívanie čistých cirkevných a školských kníh: (agend, spevníkov, katechismusov, učebných kníh atď.) Ak v cirkvách nemajú sa k tomu, aby užívané falošne veriace spevníky zamenili s pravovernými, v tom páde kazateľ takej cirkve len pod tou podmienkou môže stať sa údom Synody, jestli sľúbi, že bude užívať falošne veriaci spevník so slávnostným ohradením sa a s celou vážnosťou pracovať na uvedení pravoverného.

Par. 5. Riadne (nie dočasné) povolanie kazateľov a riadna voľba vyslancov skrze cirkve, jako i bezúhonné obcovanie farárov a vyslancov.

Par. 6. Zaopatrenie dietok v cirkvách kresťanským školským vyučovaním.

Par. 7. Výlučné užívanie slovenskej reči v synodálnych shromaždeniach. Len hostia môžu hovoriť k Synode v iných rečiach, jestli patriční slovenčinu neovládajú.

Par. 8. Neznámi len tak môžu stať sa údami Synody, jestli sa dotýčne učenia a života môžu náležite vykázať.

Par. 9. Cirkve, ktoré k iným synodám prislúchajú, nemôžu byť prijaté.

HLAVA III.

Zovnútorné zariadenie Synody.

Par. 1. Synodálne osobníctvo pozostáva zo služobníkov cirkví a z vyslancov jednotlivých cirkví, z ktorých každá má právo voliť po jednom vyslancovi.

Kazatelia, alebo vyslanci, jestli sú vzdialení zo základnej príčiny, môžu svoje hlasy v istom páde aj písomne oddať.

Výhovorka, že nesiaha na cestovné trovy, nemôže byť od synody prijatá za dostatočnú príčinu k ospravedlneniu.

Kazateľom kladie sa vrele na srdce, aby cirkve svoje častejšie ponaučovali o dôležitosti Synody a jej shromaždení a tak na tom pracovali, aby si do tých shromaždení vyslancov vysielaly.

Nenie dovolené, aby si viaceré cirkve len jednoho vyslanca do Synody vyslaly, jestli také netvoria jednu parochiu.

Za parochiu má byť považovaná každá cirkev s jedným neodvislým duchovným pastierom.

Poradnými členami Synody sú kandidáti úradu kazateľ-

ského a učitelia a všetci, ktorých synodálne cirkve mimo svojich vyslancov vyšlú.

I také cirkve, ktoré nemajú riadných kazateľov, môžu sa pripojiť ku Synode.

Par. 2. Synoda vydržiava shromaždenie každý rok.

Par. 3. Synoda volí si zo svojho stredu, počas synodálneho shromaždenia, zo služobníkov cirkví, väčšinou hlasov, na 3 roky predsedu, podpredsedu, zápisníka, pokladníka, ktorý môže byť volený i z vyslancov. Z týchto úradov jednej osobe len jeden úrad môže byť sverený.

Par. 4. Synodálne shromaždenia sú verejné; ale Synoda môže, keď to za potrebné uzná, alebo jestli je o to požiadaná, vedľa toho pravidla aj výnimku učiniť.

Par. 5. K Synode patriaci kazatelia použijú ich prítomnosť na synodálnom shramoždení i k vydržiavaniu pastorálnej konferencie (kazateľskej porady.)

Par. 6. Počas zasedania Synody má sa najmenej dvakráť kázať o predmetoch, ktoré predseda aspoň troma mesiacmi vopred určí.

Par. 7. Vo veciach týkajúcich sa učenia a svedomia rozhoduje jedine slovo Božie; všetky ostatné usnesenia vynášajú sa väčšinou hlasov; v páde rovnosti hlasov, rozhoduje predseda.

HLAVA IV.

Kruh činnosti Synody.

Do kruhu činnosti Synody patrí:

Par. 1. Bdeť nad čistotou a jednotnosťou učenia v obvode synodálnom.

Par. 2. Viesť dozor nad úradovaním kazateľov a učiteľov v obvode Synody.

Par. 3. Spoločné obraňovanie a rozširovanie cirkve.

Par. 4. Vynášanie theologických osvedčení a dobrozdaní; tiež vyrovnávanie sporov medzi jednotlivými osobami, alebo medzi celými stránkami v cirkvách, ale toto posledné len v tom páde, ak je Synoda o to požiadaná od všetkých na spore podielajúcich sa stránok.

Ak v niektorej cirkvi vypuknul spor a panuje náhľad, že musí byť o tom podaná zpráva, nech sa taká zpráva zašle vždy najprv predsedovi, a síce takým spôsobom, aby tá zpráva nebola sostavená jednostranne, ale tak, aby sa stanovisko oboch strán tak predstavilo, že by predseda na základe tejto zprávy mohol si utvoriť jasný pochop o skutočnom stave vecí.

Par. 5. Pracovať na tom, aby sa docielila čo najväčšia jednakosť v obradoch,

Par 6. Starať sa o to, aby kazatelia verne plnili a mohli plniť všetky povinnosti svojho úradu, menovite aby vykonávali pravú evanjelickú kazateľsko-pastiersku péču (cura pastoralis) vo všetkých jej odvetviach; a k tomu primerane tiež, aby sa dialo dôkladné konfirmačné vynaučovanie vôbec a zvlášte so zreteľom na falošné nauky panujúcich sekt: ďalej aby sa zavádzalo a udržovalo nedeľné katechismusové vynaučovanie konfirmovanej mládeže.

Par. 7. Sbierať cirkevno-štatistické zprávy z obvodu Synody a sostavovať americko-luteránsky slovenský cirkevný dejepis.

Par. 8. Stáť v živom styku s luteránskou cirkvou tunajšou i cudzozemskou, zvlášte so slovenskými pravovernými luteránmi v Uhorsku.

Par. 9. Konať vnútornú missiu medzi Slovákmi-luteránmi v štátoch Severnej Ameriky a napomáhať vonkajšiu a pohanskú missiu.

Par. 10. Starať sa o vychovávanie budúcich kazateľov a učiteľov, poťažne stavať, udržovať ústavy pre takú výchovu a dozerať na ne; zkúšať kandidátov úradu kňazského a učiteľského, ordinovať ich a do úradu uvádzať (inštallovať.)

Par. 11. Zaopatrovať cirkve, zostavšie bez kazateľov, jestli o to požiadajú, v obvode Synody.

Par. 12. Podporovanie chudobných cirkví v obvode Synody tak, aby mohly byť pravidelne obsluhované.

Par. 13. Vydávať náboženské časopisy, jako verejné cirkevné orgány.

Par. 14. Nadväzovať nové cirkevno-právne spojenia.

Par. 15. Uzavierať cirkevné smluvy.

Par. 16. Spoločne bdeť nad tým, aby sa verne zachovávaly predpisy usnesenia riadu synodálneho.

17. Podporovanie chudobných cirkví, práce neschopných kazateľov, učiteľov, učbárov i jednotlivých veriacich v Synode, poťažne ich rodín, vdov a sirôt v smysle slova Božieho, dľa možnosti a potreby.

DOSLOV.

Podávame túto knižočku do rúk našich milých domácich viery s tou srdečnou žiadosťou, aby vážne a striezlive rozmýšľali o veciach, s ktorými sa ona zapodieva. Keď rozmýšľame o cirkvi, nevyhnutne musíme rozmýšľať i o Synode. Koho nezaujímajú cirkevné a naše spoločné synodálne záležitosti a práce, o tom musíme myslieť, že je neuvedomelý, alebo ľahostajný, alebo snáď nepriateľsky smýšľajúci o Kristovej cirkvi. Kto nerád rozmýšľa o veciach kráľovstva Kristovho, ten akiste ešte nepatrí do toho kráľovstva, ešte je von z neho — je bez Boha a bez nádeje na svete. Lebo veď nie len tí sú von z cirkve Kristovej, ktorí vedome vedú odpor proti slovu Božiemu, ale aj tí, ktorí sú duchovne mrtví a predsa len na oko sú vo viditeľnej cirkvi. Prebudených v presvedčení utvrdzovať a neprebudených prebúdzať a zo spánku vyburcovať a priviesť do našich radov: toto nech je úloha tejto knižočky.

Že sa ešte mnohé cirkve nachodia von zo sväzku našej Synody, to je zväčša vina tých rúhavých a pohoršlivých písačiek proti našej Synode, ktoré sa hojne zjavovaly v posledných štrnástich rokoch v rozličných "kresťanských" i nekresťanských časopisoch tu v Amerike a žiaľbohu, čiastočne i v starej vlasti. Diabol so svojou rotou robil cirkvi Kristovej a tak aj našej Synode zlé meno a zlú povesť. A poneváč srdce každého človeka je prevrátené, áno, i srdce kresťana je náchylnejšie veriť pomluvu a lož nežli pravdu, prirodzená vec, že pomluvy a hnusné nádavky na našu Synodu nezostaly bez planého ovocia.

Cieľ našej Synody od počiatku bol a ešte je: spojiť všetkých pravoverných slov. ev. a. v. tu v Amerike, ale takého spojenia podmienkou bolo a je u nás vždy pridržanie sa čistého slova Božieho; i spojenie samo musí sa diať jedine na základe slova Božieho a nie proti nemu. A predsa sa povždy nachodili zlomyselní ľudia, ktorí našu Synodu obviňovali, že trhá a nivočí náš evanjelický ľud, že je nepotrebná, ba škodlivá a nebezpečná. Rozumie sa, že takýmto klebetám nejeden úprimne smýšľajúci kresťan sadol nevedome na lep a následok je, že ešte i dnes sa nachodia niektoré cirkvičky, ktoré sa nás boja, nám vyhýbajú, s nami obcovať nechcú — zrovna ako za časov Kristových Židia sa stránili opovrhovaných a potupovaných Samaritánov, ktorých však sám Kristus brával v obranu pri každej príležitosti.

Že slov. evanjelici dľa a. v. tu v Amerike ešte sú rozdvojení, ba na rozličné strany roztrhaní, to je dielo samého diabla a jeho nástrojov, ktoré sa vystatovaly čo obrancovia luteránskej cirkvi proti vraj nemčúrskemu duchu a proti nemčúrskym poriadkom — lež práve tým, že sa stavaly na jakúsi obranu akejsi "viery otcov", stali sa jej najväčšími zhubcami a hrobármi. Lebo oni si žiadajú mať cirkve neodvislé, totiž neodvislé od slova Božieho a Symbolických Kníh, neodvislé od prorokov a apoštolov, neodvislé od Boha — ale odvislé od diabla. Za toto sa budú zodpovedať pred Kristom, sudcom živých i mrtvých.

Ale však jako palma pod ťažkým bremenom tým lepšie rastie, tak i cirkev Kristova, tak i naša Synoda, (ktorá je Božie dielo medzi nami) rastie a rásť bude, lebo cirkev Pánovu ani brány pekelné nepremôžu. Keby zdar alebo nezdar v cirkvi záležal na ľuďoch a závisel od ich opatrnosti, schopnosti, učenosti, múdrosti a trebárs i horlivosti alebo i nepriateľstva: bolo by veta po nás za krátky čas. Nuž ale i keď by sme my kazatelia a kresťania boli vo väzení pre slovo Pánove, "slovo Boží není u vězení", ale je voľné, ako Boží anjel v povetrí a hlása sa smelo na popuk jeho nepriateľov. Kdekoľvek sa káže čisto a úprimne, nikdy sa nenavracuje prázdné, ale prospešne vykonáva všetko, na čo ho posiela Pán. Cirkev Kristova rastie a sa šíri najrýchlejšie vtedy, keď je v ohni súženia od synov sveta tohoto.

A jestliže by táto knižočka priviedla len jedinú cirkvičku do lona našej Synody, bude nám to najväčšia odmena a radosť. Dal by milostivý náš Boh, zjavený v Kristovi Ježišovi, aby všetky slovenské evanjelicko-luteránske cirkve, stojacie ešte von z našej milej Synody, konečne si rozmyslely túto vážnu vec, o ktorej hovoríme a píšeme a staly si do radov svojich vlastných slovenských evanjelikov luteránov, ktorí sú už od 18 rokov spolu spojení v silnú baštu, v Synodu, aby tak všetky naše cirkve spoločne ruka v ruke pracovaly na rozkvete a povznesení nášho Siona slovenského! Dal by Boh, aby z nášho synodálneho sväzku tiekly potoky požehnania na všetky strany a zasiahly aj našu starú rodnú domovinu, aby vody jej požehnania ovlažovaly aj tam doma sa nachodiace žížnivé duše. Dal by Boh, aby zase tie cirkve, ktoré sú už vo sväzku pokoja a lásky s nami v Synode, i naďalej verne zotrvávaly v nej a pri nej až do skonania dňov, keď sa zjaví Hlava cirkve svojej, Ženích duší našich Ježiš Kristus a pojme svoju bojujúcu cirkev

do triumfujúcej v nebi. Nech On sám zachováva našu Synodu pri čistom a pravom učení i vyznaní naveky. Nech On sám vzdiali od nej všetko pohoršenie a pokušenie diabla i sveta, jestli že je to Jeho milostivá vôľa. Keď by ale chcel nás vydať satanovi, aby nás tríbil čo pšenicu, nech On sám potom pomáha znášať pokušenie a súženie, nech nedopustí nás pokúšať nad našu možnosť, ale s pokušením nech spôsobí aj vyslobodenie! Nech On žehná našim synodálnym sborom krížovým všelijakým požehnaním duchovným v nebeských veciach v Kristovi Ježišovi! Nech On sám stráži nad každou našou cirkvou okom bedlivým, okom milosti a ramenom sily svojej! Nech je rameno Jeho zjavené všetkým protivníkom kríža Kristovho, aby poznali, že je živý náš Boh na Sionu! Nech on žehná i všetkým verným kazateľom a učiteľom, aby všetko ich počínanie i dokonávanie v Jeho mene bolo korunované nebeským požehnaním a zdarom! Nech žehná našim chudobným študentom, aby verne a oddane konali svoje ťažké povolanie a v trpelivosti vládli svojimi dušiami v deň zlý, v deň pokušenia od diabla, sveta a vlastného tela! Nech On sám vodí a spravuje ich kroky a šťastlive doprevadí ku kýženému cieľu: k úradu a v ňom nech im udelí všetky potrebné dary Ducha! Nech žehná našim chrámom a školám i našim domácnostiam, pre svoje drahé meno, požehnané na veky, amen.

J. V.

Tak i tohto roku chceme ďalej kráčať
v Tvojom mene a tak posolstvo roznášať;
to posolstvo drahé, že len v Tvojom mene
je spasenie sveta od vekov složené,
a že preto celé ľudské pokolenie
nenajde ho inde, iba v Tvojom mene!

A tak tedy, Kriste, Tvoje drahé meno
nech je od nás i v nás naveky sláveno;
v prácach, utrpení, v radosti a v žiali,
v živote i smrti nech sa od nás vzdiali
všetko, čím by ono bolo znevuctené:
ó, daj nám žiť i mrieť v sladkom Tvojom mene!

A keby's usúdil, že tohoto leta
vezmeš a odvoláš nás z marného sveta:
v poslednú hodinku neopúšťajže nás,
by nás vtedy slabých nesklátil satanáš!
Nemá práva na nás — lebo v Tvojom mene
dielo jeho pri nás navždy je zničené!

Učiň tedy, Kriste, príde-li smrť iste,
nech pred Tvojím trônom duše naše čisté,
zaodiate v rúcho Tvojej spravedlnosti,
ozdobené plášťom Tvojej nevinnosti,
radujú sa večne a pejú Ti žalmy
a na znak víťazstva majú v rukách palmy!

Sľúbenú korunu vlož na naše hlavy,
účastných nás učiň Tvojej večnej slávy!
Veď nás k tejto sláve i tohoto roku,
by sme nezblúdili, stoj nám vždy po boku.
Vyslyš, Bože, prosby v Ježišovom mene
Tvojej velebnosti pokorne činené!

J. V.

Dvadsať rokov.

Tento rok 1922. je pre nás a pre naše cirkvi vynikajúcim, slávnostným rokom. Tohoto roku bude tomu totiž 20 rokov, ako bola založená naša Synoda, a tak máme svätiť dvadsať ročné jubileum jej založenia a trvania. A preto je iste patričné, aby sme i tu v našom kalendári upozornili na túto pre nás pamätnú udalosť a aby sme jej venovali pozornosť.

Tým cieľom podáme tu najprv stručný historický nástin založenia našej Synody, jej vyviňovania sa a jej diela behom tých dvadsať rokov. Podotýkame, že nástin tento môže byť len kusý, lebo potrebné dáta nie sú ešte shromaždené, ale sú roztratené. Naše úrivky vyberáme z rozličných kalendárov a zvlášte z knižočky "O Synode," vyšlej v r. 1920.

Prvý krok k založeniu našej Synody urobený bol v Braddock, Pa., dňa 4. júna 1902. V tom čase totiž odbývala sa prvá konferencia slovenských evanj. a. v. kazateľov v Spoj. Štátoch Sev. Ameriky, v chráme cirkvi Sv. Pavla v Braddock, Pa. Zúčastnili sa jej nasledovní 9. kazatelia: D. Bella, L. Boor, L. Engler, K. Hauser, D. Kvačala, D. Z. Lauček, J. S. Mičátek, L. Novomeský a M. Tomáška. Predsedal D. Z. Lauček a zápisnicu viedol D. Kvačala. Tu sa dohodli prítomní na nasledujúcich bodoch a veciach: 1. Že sú za to, aby sa slovenskí evanjelici a. v. v. v Spojených Štátoch Sev. Ameriky, združili v samostanú Synodu pod menom: "Americko-Slovenská Evanjelická Augsburgského Vyznania Cirkev v Spojených Štátoch Severnej Ameriky." 2. Že Synoda má byť postavená na základ slova Božieho a priznať sa k všetkým vierovyznanským knihám našej cirkvi a dľa toho sa riadiť. 3. Že sa to má predložiť cirkvám a 4. Že 2. sept. 1902. má byť zase shromaždenie a síce v cirkvi Sv. Pavla v Connellsville, Pa., "kde i cirkvi majú byť po jednom vyslancovi zastúpené."

Tieto uzavretia, vďaka Bohu, nezostaly len na papieri, ale stalo sa skutočne tak, jako si títo prví pp. farári našej Synody predsevzali. Dňa 2. sept. toho samého roku shromaždili sa do Connellsville, Pa., nielen kazatelia, ale i zástupcovia niektorých slovenských evanjelických a. v. cirkevných sborov. Tu potom zasedali a radili sa od 2—4 septembra a výsledok bol ten, že skutočne utvorená bola

Synoda pod menom: "Slovenská Evanjelická Augsb. Vyzn. Celocirkev v Spojených Štátoch Amerických." Že koľko bolo prítomných kazateľov a zástupcov na tomto zakladajúcom shromaždení našej Synody, to nemôžem udať, lebo niet po ruke zápisníc z tohoto shromaždenia. Ale trafné, pozoruhodné a zaujímavé poznámky o tom nachodíme z pera jednoho tam prítomných účastníkov, p. J. Pankucha v jeho kalendári z r. 1914. na strane 93.: "Synoda, cirkevný sväzok slovenských evanjelikov v Amerike, založená bola ešte r. 1902. na shromaždení svolanom do Connellsville, kde sa sišli temer všetci slovenskí farári, ktorí v tom čase už tu úradovali a mnohí zástupcovia cirkví. Poneváč až do tejto synodálnej konferencii cirkevné veci boly tak pomiešané so spolkovými, že ťažko bolo rozoznať jedno od druhého; keďže si spolky vyvolily i seniora, ako sa to vraj v starej vlasti robí. Potrebu cirkevného telesa každý tam prítomný cítil a zvlášť keď Rev. Kvačala predložil shromaždeniu kontrakt, aký mu vystavila braddockská cirkev, a nútila ho, aby sa zaviazal dľa toho kontraktu jej slúžiť, potom keď Rev. Novomeský sdelil svoje zkúsenosti na východe, celé shromaždenie so zahanbením uznalo, že tak to ďalej ísť nemôže, lebo cirkev dostane sa úplne pod kontrollu spolkov, a či v tom čase len spolku Slov. Ev. Jed., lebo iných ešte nebolo: i ustáleno bolo: ZALOŽIŤ SYNODU. Vynesené boly pravidlá a zvolený bol úrad. Za prvého predsedu zvolený bol nebohý Velp. D. Z. Lauček, za zápisníka Rev. Kvačala. Vynesené bolo uzavretie, že **V UČENÍ A V PRAXI NOVÁ SLOVENSKÁ SYNODA, JE SOLIDÁRNOU S NEMECKOU MISSOURSKOU SYNODOU**, a každý natešený nad skvelým výsledkom shromaždenia, sľuboval všemožne pracovať na zveľadení Synody, len Rev. L. Novomeský, ktorý v tom čase už robil u Rovnianka za klerka a tiež i farároval, keď bolo naložené, že musí nechať farárstvo, lebo klerkovstvo; zarmútil sa a riekol, že keď farárstvo nechá, nebude môcť vyžiť. Uzavreto tedy, poskytnúť mu hmotnú pomoc každý mesiac, kým si niektorú cirkev dostatočne sriadi, žeby mohol tam slušne vyžiť. Pod tými podmienkami sľúbil zanechať prácu u Rovnianka a venovať sa výlučne práci cirkevnej. Členovia novej Synody tiež svoj sľub zadržali, ale po schôdzi Novomeský zase zostal len u Rovnianka, a pracoval tam až do bankrottu, pri ktorom národ náš utrpel hroznú ztratu na majetku."

V tomto zakladajúcom shromaždení prijaté boly i "Stanovy Slovenskej Evanjelickej celocirkve v Spoj. Štátoch v Amerike," ale o týchto trafne poznamenáva sostaviteľ knižočky "O Synode", že "sú dosť obstojné, ale prílišne zákonnícke a dávajú jednotlivým úradníkom synodálnym pri veľkú moc, diktatúru. Preto boly pozdej-

šie premenené a opravené". Článok 4. týchto stanov označuje ciele, k vôli ktorým bola Synoda utvorená, jej práce a kruh jej činnosti nasledovne: "Udržovať zvestovanie čistého slova Božieho a prislu hovanie sviatostí dľa ustanovenia Krista Pána v slovenskej reči; to všetko zveľaďovať; sreď (uprostred) svojich údov kázeň pravú vykonávať; o dobrý poriadok starať sa a pestovať jednotu ducha a pôsobenie v súhlase a láske spoločnej; starať sa o dorast zbožného a súceho kazateľstva; dôstojných mužov na úrad ten sriadzovať a posväcovať; a takých, ktorí by úrad ten zneuctili bludným učením, alebo bezbožným životom, z úradu vyzdvihovať, alebo odstraňovať; otázky o učení, službách a vykonávaní povinností a kázne, dľa dobrozdania prijímať a rozhodovať. Ďalej šetriť, aby ústava, zákony (?), zaviazanosti a uzavretia vykonávaly sa; poriadne zadané žaloby proti údom vyšetriť a sporiadať; proti racionalismu (rozumkárstvu), proti vonkajším útokom zahraničným sa i svoje cirkvi obraňovať; čo možno za missiu zovnútornú i vnútornú konať; dľa možnosti i rodiny služby nespôsobných kazateľov slova Božieho podporovať; o cirkevné učenie dietok starať sa, a k tomu slúžiace obete prijímať a opatrovať i rozdeľovať, slova Božieho kazateľov a cirkvi prijímať a prepúšťať; dozor viesť nad slova Božieho kazateľmi i cirkvami a samostatnosť svoju ochraňovať — alebo pomer svoj k druhým Synodám určiť....."

Druhé shromaždenie Synody odbývalo sa na počiatku septembra r. 1903. v Cleveland, O. v bohoslužobnej miestnosti tamojšej našej cirkvi Sv. Trojice, a bolo dosť pekne navštívené pp. farármi i zástupcami cirkví. Poneváč Rev. Ľ. Novomeský oznámil správe Synody, že nezanechá prácu v úradovni u Rovnianka, bol vytvorený zo Synody. Za úda Synody hlásil sa Rev. Ľ. Havel, ale poneváč nebol v stave preukázať, že skončil riadne bohoslovecké štúdia a nemal diplom, nemohol byť prijatý.

Ďalšie shromaždenia odbývané boly nasledovne: 3. shromaždenie v Chicago, Ill. od 13—15. sept. 1904. v lone tamojších dvoch cirkví, cirkvi Sv. Trojice a v cirkvi Sv. Petra a Pavla zamieňavo. 4. shromaždenie v Sharon, Pa. od 29—31. aug. 1915. — Dejstvovanie Synody behom tohoto času trafne opisuje a charakterisuje zase už spomenutý p. J. Pankuch v uvedenej stati vo svojom kalendári z r. 1914. na strane 93.: "Pravda, že po rozídení sa účastníkov Synody, povynášané uzavretia neboly tak horlive propagované, ako sa to sľúbilo počas zasadnutia, a to o oddelenie sa Synody od spolku, šlo náramne ťažko, lebo staré zvyky boly i u ľudu, aj u niektorých farároch, veľmi zakorenené. Častejšie nedorozumenia sa vyskytovaly, ale tie ako tak tlumené boly za prvé tri roky života novej Syno-

dy. Potom čím ďalej, tým väčšmi sa priostrovaly, lebo do úradu prichádzali noví farári a žiadali do života uvedenie tých uzavretí na prvej synodálnej konferencii, ale niektorí zo starších farárov vyhýbali."

Tomu bolo skutočne tak. Následkom toho na synodálnom shromaždení v Sharon, Pa., prišlo k vážnej srážke a k takým uzavretiam a premenám, ktoré maly ďalekosiahajúce následky. Aby sme tomu porozumeli a vedeli to posúdiť, treba si predstaviť, ako k tomu prišlo. —

Pripomenuli sme, že Synoda hneď na začiatku priznala sa k slovu Božiemu a k vierovyznanským knihám našej evanjelicko-luteránskej cirkvi, a v smysle tom vyslovila, že "v učení a v praxi je solidárnou s nemeckou missourskou Synodou". Toto zostávalo viac na papieri, ale v praxi sa to v každom ohľade nezachovávalo. Menovite smutne to vyveralo po cirkvách dotýčne prisluhovania a opatrovania sviatosti večeri Pána, cirkevnej kázne a v otázke svetských spolkov. Mimo clevelandskej cirkvi, temer nikde nemuseli sa pristupujúci k večeri P. u kazateľa prihlasovať. Následkom toho mnohí zneužívali evanjelickú slobodu a po cirkvách dialy sa veľké neriady. Mnohí kazatelia, ktorí poznali, že majú byť verní šafári Božích tajomství, vidiac to, boli znepokojení vo svojom svedomí a začali sa dovolávať bohumilého poriadku prihlasovania sa k večeri P., aby mohli v smysle nášho vyznania zkúšať pristupujúcich a tak byť vernými strážnymi a zachovať svoje duše. Podobne naliehali i na uvedenie cirkevnej kázne Veľmi škodilo cirkvám a prekážalo ich zdravému vzrastu a rozvíjaniu sa dľa slova Božieho spolkové zlo, ktoré sa vždy viac rozmáhalo. Koreň tohoto zla pozostával v tom, že aj naši evanjelici, ktorí prišli sem zo starej vlasti, osvojovali si temer napospol smýšľanie synov tohoto sveta dotýčne svetských, menovite podporných spolkov. Prilnuli k tým spolkom, dúfali v spolky a horlili za spolky, ale o cirkev buďto nič nedbali, alebo dbali len veľmi málo. Do spolkov povstupovali obyčajne hneď, jako sem prišli, ale do cirkvi vstúpiť, to nedržali za potrebné. A konečne i medzi tými, ktorí stali sa údami cirkvi, mnoho bolo takých, ktorí dávali prednosť spolkom pred cirkvou, a hotoví boli v službe spolkov jednať i proti slovu Božiemu, a k vôli spolku zavrhnúť cirkev. A to nebol div. Veď i niektorí pp. farári tak jednali, áno, ukazovali v tom príklad. Zakladali čísla spolkov, a boli činnejší v službe spolkov, než v službe cirkvi. Nie je div, že sa spolky zmocňovaly a že nadobudly si veľkú moc a veľký vlyv i na cirkev. A toto platilo zvlášte o spolku Slovenskej Evanjelickej Jednote. Tento spolok chlúbil sa svojím evanjelíctvom a vábil si tým k sebe evanjelikov, ale bol vždy

a je až po dnes na škodu pravému evanjelíctvu. Predne pod menom evanjelickým spojoval a spojuje i dnes pravých evanjelikov s nepravými, lebo mal a má za údov i takých ľudí, ktorí neveria v slovo Božie a ktorých slovo Božie vyhlasuje za pohanov a za publikánov. Za druhé pod menom evanjelickým, usporiadoval hriešne zábavy a konal mnoho takého, čo sa protiví slovu Božiemu a nášmu evanjelickému učeniu. Nadovšetko však miešal sa do vecí cirkevných, konal všelijaké veci, ktoré len cirkvi prináleží konať, a pri tom ponižoval cirkev a vystatoval sa, jakoby on, spolok budoval cirkev a jakoby cirkev od jeho milosti závisela. Ale Boh vzbudil si verných mužov a osvietil ich svojím Duchom takže zlo nielen videli, ale i vystúpili proti nemu. Iná smutná okolnosť bola tá, že predsedníctvo Synody počínalo si panovite a dopúšťalo sa všelijakých prechmatov. Cirkev v Charleroi, Pa., patriaca k Synode dokázala jasne, že jej farár, Ľ. Havel, ktorý vlastne nemal ešte diplomu, svojím opilstvom zapríčinil veľké pohoršenie, a žiadala, aby bol pozbavený úradu. Ale predseda Synody, Rev. Lauček, postavil sa na jeho stranu, ač Havel ani údom Synody nebol, a keď cirkev nechcela sa podrobiť jeho rozkazom, "mocou svojho úradu", vytvoril ju zo Synody. Podobne počínal si i pri prijímaní nových údov. P. f. J. Somoru, nechcel prijať a uznať za brata, lebo sa nechcel podrobiť tej požiadavke jeho, aby pri večeri Pána, užíval výlučne tie dve modlitby, ktoré on považoval za jedine pravoverné. Vážne smýšľajúci kazatelia Synody sa nad tým právom pohoršili a vytýkali predsedovi, že jednal nesprávne a zazlievali mu jeho pokračovanie. Na to sa predseda tak pohneval, že ich pomeňoval nevercami a Judášmi a v hneve a v rozčúlení odbehnul prv, než sa synodálne shromaždenie započalo. Trafne píše o tom spomenutý p. J. Pankuch v uvedenom článku o Synode v kalendári Sion z r. 1914., na str. 94.: "Konečne predseda Synody, Rev. D. Z. Lauček, preto, že farári shromaždivší sa počas synodálneho shromaždenia v So. Sharon, Pa., v kňazskej konferencii, nechceli vyhlásiť jeho ním spracovanú modlitbu za jedine pravovernú, odišiel ešte pred riadnym zasadnutím Synody preč bez toho, žeby bol dal s Bohom, a začal proti Synode boj, ktorý z neznámych príčin podporovali aj niektorí farári, menovite prvý zápisník Synody, Rev. Kvačala, jeho bratranec, Rev. J. S. Mičátek, polofarár Novomeský a niekoľkí iní. A úradníkom Slov. Evanj. Jednoty toto pravda prišlo vhod. Nielen že chválili tých farárov, a rozbiť znivočiť sa snažili Synodu, ale vystatovali ich vo svojom úradnom časopise "Hlásniku" za pravých a jediných apoštolov, ktorí sú prenasledovaní tými, ktorí zostali v Synode. Na toľko došiel ten boj,

že vyhlasovali Synodu za sektu, a každého, kto sa k nej hlásil, znosili, ztrhali a za sektára vyhlásili."

Tu sa opisuje čiastočne už i to, čo sa dialo potom na synodálnom shromaždení, ktoré sa odbývalo v So. Sharon, Pa. Na tomto shromaždení vynesené boly veľmi vážne uzavretia a urobené boly dôležité zmeny v úrade. Niže podpísaný čítal tam svoju prednášku, v ktorej poukázal na to, aké neriady panujú v Slov. Evanj. Jed. i jako sa treba k tomu chovať dľa slova Božieho a nášho vyznania. Táto prednáška rozdelila prítomných pp. farárov a zástupcov cirkví na dve strany: jedna stránka to schvaľovala, druhá nie. Väčšina uzavrela uverejniť ju v Slov. Hlásniku, ktorý bol v tom čase aj úradným orgánom Synody. Od tej doby pochodí boj Slov. Ev. A. V. Synody so spolkom Slov. Evanj. Jednoty. Že tento boj nebol vedený k vôli nejakým malicherným osobným, alebo postranným veciam, ale že sa tu jednalo o zásadné veci, t. j. o vernosť v zachovávaní slova Božieho a o jeho uplatňovanie v smysle čistého vyznania našej cirkvi, o tom svedčí tá skutočnosť, že spolok Slov. Evanj. Jednoty, vždy stál na strane tých, ktorí brojili proti čistému vierovyznanskému stanovisku Synody a menovite proti vernému uplatňovaniu slova Božieho v praxi. Protivníkom tohoto stanoviska vždy ochotne popriali miesta v Slov. Hlásniku, áno, chválili ich, zastávali, a odporúčali, ale stanovisko Synody zatracovali. Tak na príklad Synoda vo svojom shromaždení v So. Sharon i to si určila, že pp. farári majú svedomite pracovať na uvedení prihlasovania sa k večeri P. Tým cieľom, aby sa na to pripravili a ľud bol o tom poučený, dolupodpísaný písal o tom poučné články v Slov. Hlásniku, ale Rev. D. Z. Lauček, začal proti tomu brojiť, a výsledok bol ten, že vtedajší redaktor Maršal Petrovský, vyslovil, že Lauček má pravdu, a podpísaného vyhlásil za novotára a za bludára. Podobne sa stalo ohľadom tej zásady, aby v smysle slova Božieho, spolok oddelený bol od cirkvi a nemiešal sa do cirkevných vecí, ale zostával len pri svojich spolkových veciach. Všetci, ktorí proti tejto zásade brojili a miešali cirkev so spolkom a tak chceli mať spolok ten za lôžu, boli vítaní a chválení. Tak bolo i s tými, ktorí pohrdli bohumilým synodálnym sväzkom preto, že sa Synody verne pridržala slova Božieho v učení i v praxi a nechcela od neho ustúpiť ani na piaď. Tak bolo s Rev. Kvačalom, ktorý radšej opustil Synodu, než by bol chcel odstrániť tajnú krčmu z majetku svojej cirkvi. Tak sa stalo s Mičátkom a s Boorom, ktorí radšej opustili Synodu, než by boli prestali ťahať jarmo s neveriacimi v spolku. Týchto odpadlíkov v Slov. Hlásniku vychvaľovali jako vzorných "služhov Božích". Tento boj sa potom vliekol cez mnohé roky a veľmi priostroval. Ale v celku boj ten-

to nielen, že nepoškodil Synode, lež jej bol len na osoh. Je síce pravda, že niektorí pp. farári odpadli a že i cirkvi niektoré vystúpily zo Synody, ale i to malo svoju dobrú stránku. — Obyčajne odpadli len tí, ktorí neboli s nami jednoho ducha a preto boli nám viac na závadu, než na prospech. Ľudia, ktorí prilnuli viac k spolku a k jeho mammone a preto neboli úprimní k cirkvi. Skutočne v tom boji i naša Synoda bola prečistená. Zjavilo sa smýšľanie srdc. a zdravé delilo sa od nezdravého a hnilého. Je pravda, že protivníci Synody, menovite niektorí predáci v Slov. Evanj. Jednote boli by veľmi radi videli pád Synody, a bol čas, v ktorom ju už skutočne pochovávali, lebo písali v Slov. Hlásniku, že Svedok už zaniknul a že Synody už niet. Ale ich hriešna túžba sa nesplnila vďaka Pánovi, ktorý chráni láskave svoju cirkev čistého slova proti všetkým jej nepriateľom. Áno, môžeme povedať, že naša Synoda vyšla z tých bojov víťazná a otúžená. Ponevač sme videli, že naše spojenie so Slov. Evanj. Jednotou je len na úkor nášmu bohumilému cirkevnému dielu v Synode, to primälo nás k tomu, že sme začali vydávať samostatný, čistého smeru a obsahu cirkevný časopis, Svedka. V tomto našom časopise svedčili sme a poučovali o čistom učení a o jeho uplatňovaní v živote, a vďaka Bohu, toto naše svedčenie nezostalo bezvýsledné, lebo slovo Božie nenavracuje sa prázdne. Vďaka milosti Boha Hospodina, ktorý pôsobí všetko vo všetkom, skrze naše verné kázanie a svedčenie údovia našich cirkví, prichádzali vždy k lepšej a lepšej známosti a posilňovali sa v duchu a v kresťanstve, vo viere a v dobrých skutkoch. Tak nielen, že sme boli v stave odolať útokom protivníkov a stáť, ale sme sa i rozmáhali. Vysielali sme si vždy nových a nových študujúcich do tunajších pravoverných ústavov bohosloveckých a tak pribúdalo nám na kazateľoch.

Títo noví delníci získali nám zase nové cirkvi, takže i počet cirkví v našom synodálnom sväzku sa pomaly rozmnožil. A čím viac sa Synoda zväčšovala, tým viac sa vzmáhalo a rozširovalo i naše dielo. Roku 1913. vydali sme prvý náš kalendár, ktorý je teraz s týmto už v 10. ročníku a ktorý dľa toho má teraz tiež svoje desať ročné jubileum. Svedka začali sme vydávať r. 1906. a tak tento je už teraz v 16. ročníku. Pri tom vyšiel v našej Synode pekný počet poučných a vzdelávateľných spisov, áno, vydali sme i školské a bohoslužobné knihy, menovite Tranoscius. Z našich synodálnych shromaždení vyplynulo už veľké požehnanie pre naše cirkvi, áno, môžem povedať, že pre všetkých slovenských evanjelikov tak tu v Amerike, jako i v starej vlasti. Tí, ktorí čítajú naše zápisnice, naše kalendáre, naše spisy a naše časopisy, majú v tom všetkom stále a verné a nezaobalené svedectvo o pravom, čistom učení slova Božieho a

SYNODÁLNE SHROMAŽDENIE V MASSILLON, O., ROKU 1921.

našej evanjelicko-luteránskej cirkvi, a to iste nezostáva bezvýsledné, ale prináša ovocie, lebo privádza k pravej známosti duchovnej. Následkom toho, že sa počet pp. farárov našej Synody zväčšil, títo podelili sa na tri konferencie, v ktorých obyčajne 4 kráť do roka radia sa o tých veciach, ktoré patria k ich vernému úradovaniu, ku vzdelaniu cirkvi Božej. Naša Synoda má už i niekoľkých cirkevných učiteľov vo svojom lone, a máme pevné predsevzatie, že i na tomto poli, t. j. na poli cirkevného školstva v našom lone chceme urobiť čo najviacej, lebo sme si vedomí toho, že škola je štepnica cirkvi. Vôbec, čo sa týka výchovy budúcich kazateľov a učiteľov. cirkvi. Vôbec, čo sa týka výchovy budúcich kazateľov a učiteľov, v teraz tu v Amerike na ústavoch našej Synodálnej Konferencie, vyše 40 mladíkov, ktorí sa pripravujú na úrad kazateľský a na učiteľstvo. V samom Fort Wayne, máme ich do 20, a tam máme už i jednoho svojho vlastného professora, ktorý ich vyučuje náboženstvu a slovenčine, p. T. Bakaliara. Je to krásny pokrok a veľké požehnanie Božie, že taký pekný počet mladíkov nachodí sa v našej Synode, ktorí prechovávajú tú bohomilú túžbu, postaviť sa v službu Pánovu a rozširovať to svetlo čistého učenia a pravej známosti, ktorým Boh obdaril nás v našej Synode. A predsa ani týmto nenie vyčerpané ešte všetko to, čo nám Boh dal a ku čomu nás povolal. Dielo našej Synody rozšírilo sa z milosti Božej už i do starej našej domoviny. V našom, nám iste všetkým milom Československu, máme už tiež delníkov, ktorí tam pôsobia v našom mene na rozširovaní čistého evanjelického učenia a tak na budovaní cirkvi čistého slova. — Máme tam už cirkvi sesterské, ktoré sa priznávajú k nášmu čistému stanovisku a sú s nami jednoho ducha a jednoho sriadenia. A máme pri tom mnohosľubné výhľady na ďalší úspech. O tom môžeme sa presvedčiť z toho, čo je tu podané v inom článku pod záhlavím: "Dielo našej Synody v starej vlasti".

Ó by sme všetci živo a jasne poznali tú veľkú milosť Božiu, ktorú nám Boh preukázal v našom synodálnom sväzku, a tomu sa tešili a za to Jemu vďaky vzdávali. Áno, jubilujme, t. j. radujme sa a plesajme nad tým zo srdca a ďakujme za to Pánovi cirkvi za tú jeho nesmierne veľkú milosť, že nás shromaždil v Synodu, že nás v nej obdaril čistým učením a čistou známosťou svojho slova, a že nás pri tomto vojom slove až posiaľ tak láskave zachovával a nedal sa nám uchýliť od neho napriek pokušeniu diabla, svodu sveta a napriek všetkým útokom nepriateľov čistého spasiteľného učenia evanjelického a pravého na to slovo sa opierajúceho kresťanstva. Áno, jubilujme, t. j. radujme sa a plesajme nad tým zo srdca a ďakujme za to, že sa priznal k dielu našej Synody a že nás pri tom diele tak

láskave chránil a že nám v ňom tak milostne požehnal, a že nás tak rozhojnil. "Požehnaný Hospodin, nebo vyslyšel hlas pokorných modliteb mých. Hospodin jest síla má a štít můj, v němť jest složilo nádeji srdce mé, a dána mi pomoc: protož se veselí srdce mé, a písničkou svou oslavovati jej budu. Hospodin jest síla svých, a síla hojného spasení pomazaného svého on jest. Spas lid svůj Hospodine, a požehnej dědictví svému, a pas je, i vyvýš je až na věky." Žalm 28.

Zakončujeme slovami písateľa knižky "O Synode": "Dal by milostivý náš Boh, zjavený v Kristovi Ježišovi, aby všetky slovenské evanjelicko-luteránske cirkvi, stojace ešte von z našej Synody, konečne si rozmyslely túto vážnu vec, o ktorej hovoríme a píšeme, a staly si do radu svojich vlastných slovenských evanjelikov luteránov, ktorí sú už od 20 rokov spolu spojení v silnú baštu, v Synodu, aby tak všetky naše cirkvi spoločne ruka v ruke pracovaly na rozkvete a povznesení nášho Siona slovenského! Dal by Boh, aby z nášho synodálneho sväzku tiekly potoky požehnania na všetky strany a zasiahly aj našu starú domovinu, aby vody jej požehnania ovlažovaly aj tam doma sa nachodiace žížnivé duše. Dal by Boh, aby zase tie cirkvi, ktoré sú už vo sväzku pokoja a lásky s nami v Synode, i na ďalej verne sotrvávaly v nej až do skonania dňov, keď sa zjaví hlava cirkvi svojej, ženich duší našich Ježíš Kristus a pojme svoju bojujúcu cirkev do triumfujúcej v nebi! Nech On sám zachováva našu Synodu pri čistom učení a vyznaní až na veky. Nech On sám vzdiali od nej všetko pohoršenie a pokušenie diabla i sveta, jestliže je to Jeho milostivá vôľa. Keď by ale chcel nás vydať satanovi, aby nás tríbil čo pšenicu, nech On sám pomáha potom znášať pokušenie a súženie, a nech nás nedopustí pokúšať nad našu možnosť, ale s pokušením nech spôsobí aj vyslobodenie! Nech On žehná našim synodálnym sborom krížovým všelijakým požehnaním duchovným v nebeských veciach v Kristovi Ježišovi! Nech On sám stráži nad každou našou cirkvou okom bedlivým, okom milosti a ramenom sily svojej! Nech je rameno Jeho zjavené všetkým protivníkom kríža Kristovho, aby poznali, že je živý náš Boh na Sionu! Nech On žehná i všetkým verným kazateľom a učiteľom, aby všetko ich počínanie a dokonávanie v Jeho mene bolo korunované nebeským požehnaním a zdarom! Nech žehná našim chudobným študentom, aby verne a oddane konali svoje ťažké povolanie a v trpelivosti vládli svojimi dušami v deň zlý, v deň pokušenia od diabla, sveta a vlastného tela! Nech On sám vodí a spravuje ich kroky a šťastlive doprevadí ich ku kýženému cieľu: k úradu, a v ňom nech im udelí všetky potrebné dary Ducha! Nech žehná našim chrámom a školám i našim domácnostiam pre svoje drahé meno, požehnané na veky. Amen.

PELIKÁN st.

Nová doba, starý kvas.

So žial'om a trúchlym citom
píšem tieto svoje riadky;
nemožno mi v srdci skrytom
tajiť smutné neporiadky.

Preto vám tu predstavujem
obraz desný, prenikavý,
často sa ním zarmucujem;
v kresťanstve to smutné zjavy.

Mali sme tu dve žobráčky,
Boh ich poslal, duše biedne,
k zapáleniu našej lásky,
ktorá u nás chladne, redne.

Bez prístrešia, bez pomoci,
na mraze, vo vetchom šate,
vonku, jednak vo dne, v noci
ako tá zver v jej podstate.

Jako Lazar pred boháčom
žobral u vrát vredovitý,
rany jeho až s úchvatom
lízali psi jedovití.

Ale boháč súc bez Boha,
nemajúci k biednym lásku,
skvel sa v skvoste jak obloha,
s Lazarom mať nechcel sväzku.

Ale jak nám Písmo vraví,
sám Spasitel' o tom svedčí,
Lazar umrel, šiel do slávy,
lež boháč sa v pekle mučí.

Hľa, aj u nás pred vrátami
tie úbohé duše lkaly,
hynúly von mrazom a my,
či sme ich pod strechu vzali?

Ach, nie! Ale čo sa stalo?
Spôsobom fajným to síce,
keď ich telo zomieralo,
vrhli ste ich do pivnice!

Do pivnice, do temnoty,
kde nechodí ľudska noha,
tam skončila dva životy
vycivená hruď úbohá.

Lebo ráno na druhý deň,
do tej krypty keď nazreli,
spaly tíško už smrti seň,
Bohu duše poručily.

Nuž ktože vám to právo dal
za živa do krypty vrhať,
biednym krivdiť, množiť ich žiaľ',
dedičmi Božími zhŕdať?

Kto súčtuje to pred Bohom?
My chudobní, či boháči?
Súď, človeče! Lež Boh v hroznom
protokoli pomstu značí.

Zakúsil som i ja z toho
sám na sebe, bez otázky,
jak je vo vás zlosti mnoho
a zhola nič k biednym lásky.

Pätnásť rokov som vám verne
slúžil za mzdu až na úžas!
Dve koruny celodenne
v dnešný, hrozný, predrahý čas!

A pensia aká prišla?
Sľubenú mzdu ste mi vzali,
moja túžba na zmar vyšla,
chleba ste mi nedopriali.

Vrchol zlosti, ako pečať
nevery a bezbožnosti
o vás svedčí, by ste plesať
mohli s diablom v spoločnosti.

Či nie je tak? Bože s neba!
Tvojho posla tryznia, mučia,
pozbavili úcty, chleba,
naňho kliatby vaše zvučia.

Jeruzalem a Mošovce
v zlosti máte rovnú cenu!
Pre bezbožnosť ztratili ste
historiu drahocenú.

Česť výnimkám, ale malým,
čo sú krížom poznačení,
v ničhž je viera hosťom stálym,
spokojnosť, dar drahocenný.

Potešme sa my chudobní:
vzácni sme pred Božou tvárou,
Kristus tiež žil — nám podobný,
len z almužny, z milodarov.

Ľude Boží, zúfať prestaň,
Vierou v Boha srdce vozvýš!
Krivditeľov odsúdi Pán. —
Kto máš uši k slyšaniu, slyš!

F. J. Mošovský.

Naše dielo cirkevné v starej vlasti.

I. PREČO KONÁME TOTO DIELO?

Robíme to z čistej a úprimnej lásky k tamojším našim bratom a sestrám vo viere, tedy k domácim viery zvlášte slovenského jazyka v Československu i v Jugoslávii, — a v druhom rade i z lásky k celému československému národu vôbec.

Áno, my máme domácich viery, duchovných bratov a sestry v Československu a v Jugoslávii, a to tak medzi Slovákmi jako i medzi Čechmi. Takými sú nám tam všetci evanjelici a. v., ktorí veria úprimne slovo Božie a pridržajú sa čistého vyznania našej cirkvi. K nim patria teraz i mnohí tí, ktorí boli za dlhší alebo kratší čas tu v Amerike údovia našich synodálnych cirkví a stáli pod našou duchovnou opaterou. Mnohí z nich mali príležitosť prísť k čistejšej známosti vôle Božej a ciest spasenia, ale teraz navrátili sa do svojej starej domoviny ku svojim milým príbuzným.

Títo naši domáci viery, nachodia sa v smutnom duchovnom položení. Prináležia síce i tak k cirkevným sborom a patria pod správu a opateru kazateľov, ktorí sa menujú evanjelickými, ale medzi týmito kazateľmi málo je takých, ktorí by kázali, učili a viedli svoj úrad tak, jako to vyžaduje slovo Božie, naše vyznanie a záujem duší, ktoré sú im sverené. Mnoho je medzi nimi nespôsobných nájomníkov, ktorí viac hľadajú časných vecí, než vzdelania a spasenia svojho stáda, lebo nekážu vzdelavateľne a vážne a úprimne, nedelia slovo Božie na zákon a na evanjelium, nepoučujú pilne, nevystríhajú bedlive, netrescú prísne, nebojujú proti bludom a falošným prorokom horlive, rozhrešujú každého, kto prichádza, večeru Pánovu prisluhujú každému bez rozdielu, sosobáši každého, pochovajú každého, medzi svätým a ničomným nerobia rozdielu, áno, i neveriacim a potupníkom slova Božieho odbavia čestný kresťanský pohrab a pošlú ho do neba. Ba nachodia sa medzi nimi doprosta i neveriaci a zjavní sektári, tedy vlci v rúchu ovčom. Mnohí z nich miesto toho, aby svedčili horlive proti každému falošnému učeniu a vystríhali svojich cirkevníkov pred tými, ktorí to učenie hlásajú, otvárajú im sami dvere ovčinca do korán a volajú ich a odporúčajú. Pod správou takýchto kazateľov vystavení sú naši domáci viery v starej vlasti tomu veľkému nebezpečiu, že

ztratia svoju dobrú známosť, stanú sa aspoň vlažnými vo viere, jestli nie doprosta bludármi a neveriacimi a tak že zblúdia a zahynú. A že sa tak už i skutočne stalo, to by sme mohli mnohými príkladmi dokázať.

K tomu prichodí, že v tamojších sboroch neprevádza sa žiadna cirkevná kázeň. Naši domáci viery musia tam ťahať jarmo so všelijakými neveriacimi a sektármi a bezbožnými na odpor slovu Božiemu, ktoré to zakazuje (2. Kor. 6, 14.), a tak jednať proti svojmu svedomiu. Rozumie sa, že tam potom nemôže prísť k platnosti vôľa veriaceho ľudu Božieho v smysle slova Božieho, lebo zlá burina udusuje dobrú siatinu. A toto zlé napomáhané je i zlým vyšším cirkevným sriadením a vyššou cirkevnou správou. V cirkvách nerozhoduje výlučne slovo Božie a naše vyznanie, ale rozhoduje vo všetkom vyššia cirkevná vrchnosť, tak zvaná generálna správa. Táto riadi sa dľa synodálnych zákonov, ktoré sa v mnohom protivia slovu Božiemu a nášmu vyznaniu. Preto dopúšťa sa všelijakých prechmatov a nesprávností, ktoré sú na odpor slovu Božiemu a na zkazu cirkvi. Všelijakí zjavní sektári, ktorí hlásajú falošné učenie a hriešni unionisti, ktorí buďto sami pestujú hriešne cirkevné spoločenstvo s falošne veriacimi, alebo dokonca aj iných k tomu navádzajú, — sú nielen trpení, ale vyznačovaní a do vyšších úradov, menovite za professorov volení; naproti tomu verní farári, ktorí obhajujú čisté učenie a bojujú proti bludom a usilujú sa úradovať správne, sú zrovna prenasledovaní, alebo vyššia cirkevná vrchnosť pozbaví ich ešte aj úradu. Všelijakí bezbožní nájomníci, ktorí hľadajú priazeň sveta a preto neverne šafária s tajomstvami Božími, sedia pokojne na svojich miestach, ale keby sa našiel verný kazateľ, ktorý by vyhlásil zpevník za knihu plnú bludov, alebo zjavnému hriešnikovi odoprel prislúžiť večeru Pánovu, alebo nekajúcemu, ktorý zomrel bez pokania, odoprel odbaviť kresťanský pohreb: zvlášte keby sa to stalo pri nejakom vysoko postavenom dľa mena evanjelikovi; taký kazateľ by bol iste prísne odsúdený.

Jako sa môžu cítiť naši domáci viery, úprimní evanjelici a. v., ktorí milujú slovo Božie, pod takou správou a v takých pomeroch to si môžme snadno predstaviť. Vzdychajú jako v zajatí a túžia po tom zo srdca, aby boli vyslobodení z tohoto stavu. Že je tomu skutočne tak, o tom svedčia mnohé hlasy, ktoré k nám zavznievajú súkromne i verejne.

A my nemôžeme zostať ľahostajnými naproti nim, keď máme k nim úprimnú lásku. Láska, ktorú prechovávame k nim, viaže nás v Kristovi a vedie a ponúka, aby sme im pomáhali. Preto sme započali a konáme v mene Božom to dielo, ktoré sme pomenovali: dielom v záujme "oslobodenia luteránskej cirkvi v starej vlasti."

Naším cieľom je pri tom, pomáhať našim domácim viery, úprimným evajelikom a. v. slovenského jazyka v starej vlasti, aby vyslobodení boli z toho zlého duchovného položenia, v ktorom sa nachodia a aby slobodne a nehatene mohli zostávať pri slove Božom a pri vyznaní v učení i v praxi a aby im v tom nik nemohol prekážať.

Pri tom vedení sme láskou i k celému nášmu národu československému. Sme pevne presvedčení, že keď sa ujme a udrží medzi našimi domácimi viery kvas dobrý čistého učenia a pravého kresťanstva, a keď zostaneme verní šafári tej milosti, ktorá je nám daná, že sa ten kvas pomaly rozšíri na získanie, osvietenie, vzdelanie, zachránenie a spasenie aj mnohých iných v národe našom slovenskom i českom, ktorí teraz ešte tápajú vo tmách marne hľadajúc pravdu a cesty spasenia. A to je naša najvrelejšia túžba, aby sme čo najviacerým v našom československom národe mohli dopomôcť dosiahnuť i tej pravej duchovnej slobody, ktorá je nekonečne vzácnejšia než všetka sloboda časná, alebo politická, lebo Kristus Pán hovorí: "Jestliže vás Syn vysvobodí, právě svobodní budete" (Jána 8, 36.) Pamätajme, že podstata nášho diela je, aby ľudia oslobodení boli od hriechu skrze pravú vieru v Ježiša Krista, a že Jakub apoštol takto píše o tom v 5, 19.: "Bratři, jestliže by kdo z vás pobloudil od pravdy, a někdo by jej zase obrátil; věziž, že ten, kdo by odvrátil hříšnika od bludné cesty jeho, vysvobodí duši od smrti a přikryje množství hříchů."

II. PRÍPRAVY A POČIATOČNÁ PRÁCA NÁŠHO VYSLANCA.

K tomuto dielu ešte prv, než by sa ono bolo uskutočnilo, robily sa vážne prípravy. V našom cirkevnom časopise v Svedku v dlhom rade článkov predstavované bolo, v akom stave nachodí sa cirkev luteránska v Československu, aké nebezpečie jej hrozí menovite so strany zamýšľanej unie s českobratskými evanjelikmi a aké vážne povinnosti máme my v oči našim domácim viery v starej vlasti. Toto neminulo sa účinku, lebo vždy väčšia zaujatosť javila sa za túto vec, až konečne bolo usnesené, započať dielo v záujme oslobodenia luteránskej cirkvi v starej vlasti, zahájila sa sbierka na to, a za vyslanca na započatie tohoto diela zvolený bol cirkvami J. Pelikán, farár cirkvi v Pleasant City, O. Náš vyslanec vybral sa na cestu do Československa v mesiaci júni r. 1920., súc sprevádzaný vrelými vinšami a vrúcimi modlitbami jeho úprimných bratov v úrade, našich verných synodálnych cirkví a všetkých úprimných slovenských evanjelikov luteránov amerických, ktorým záleží na zachovaní čistého učenia a na budovaní pravej cirkvi Pánovej. A vďaka tomu, ktorý zasľúbil, — tieto prosby a vzdychy vysielané k

Nemu, neodznely na prázdno, ale boly vyslyšané, jako níže uvidíme.

Počiatočná práca nášho vyslanca pozostávala v tom, že písal do cirkevných časopisov, menovite do Stráži na Sione o svojom poslaní a o cieľoch, ktoré má pred sebou. Poukázal na to, že cirkvi evanjelickej a. v. na Slovensku hrozí nebezpečie a zkaza od jej vlastných neverných dietok, lebo mnohí z nich nevedia si vážiť toho drahého dedictva, ktoré zdedili po otcoch, t. j. čistého učenia a vyznania našej cirkvi a hotoví sú zapredať ho za misu šošovice, lebo na učenie nedbajú, ale hotoví sú spojiť sa i s tými, ktorí majú falošné učenie a tak upravujú lodičku cirkvi do prúdu hriešneho unionismu, a že taký unionismus vedie k náboženskému indifferentismu, ktorý je jedom kresťanstva. Upozornil, že cirkvi len tak môže byť spomoženo, jestli sa vo všetkom navráti k slovu Božiemu a k nášmu vyznaniu, a keď sa tak sriadi, aby jedine slovo Božie rozhodovalo a panovalo v jej kruhu. A tým cieľom, aby k tomu ukázal cestu a tak to napomohol, požiadal verejne, aby mu bolo dovolené držať prednášky po cirkvách o našej Slov. EV. N. A. V. Synode v Spoj. Štátov, o jej stanovisku, sriadení a diele. Jeho vyzvanie neminulo sa účinku; našli sa kazatelia, ktorí ho pozvali, takže mohol v ich cirkvách prednášať i kázať.

III. KDE PREDNÁŠAL NÁŠ VYSLANEC A JAKO BOL PRIJATÝ.

Prednáška nášho vyslanca, ktorú držal v najviacerých cirkvách, obsahovala v krátkosti nasledovné: Úvod, v ktorom predstavil, jako sa slovenskí evanjelici a. v. v Amerike organizovali v cirkevné sbory a jako utvorili Synodu. Aké boje musela táto malá Synody prekonať hneď na počiatku svojho dejstvovania za svoje čisté, pravoverné evanjelicko luteránske stanovisko. Ako jej tie boje poslúžily k dobrému z milosti Božej, že sa v nej rozprúdil zdravý a čulý cirkevný život. Potom poukázal na to, aké vznešené a rozmanité dielo koná naša Synoda, že naše cirkvi starajú sa nielen sami o seba, ale že konajú i pekné spoločné dielo na upevnenie a rozšírenie kráľovstva Božieho. Menovite, že si vychovávajú budúcich kazateľov, že vydávajú dva čisté a vzdelavateľné, cirkevné časopisy, kalendár, zápisnice a všelijaké poučné knižočky v značnom počte, že majú svojho vlastného missionára, ktorý sa stará o zaopatrenie duchovné rozptýlených a nezaopatrených slovenských evanjelikov luteránov, atď. Konečne poukázal na to, že svoj zdar môže ďakovať popri milosti Božej hlavne i svojmu dobrému sriadeniu. Pri tomto sriadení rozprestrel sa zvlášte na štyri významné okolnosti, v ktorých sa naša Synoda líši od cirkvi evanjelickej a. v. v starej vlasti

1. že nám je slovo Božie a naše vyznanie jedine smerodajné tak v učení jako i praxi, a že tomuto musia sa podrobiť kazatelia i cirkvi i všetci, ktorí chcú byť s nami. 2. že sa medzi nami prevádza i cirkevná kázeň dľa slova Božieho síce mierne, ale predsa i rozhodne 3. že cirkvi naše sú celkom neodvislé od štátu a konečne 4. že sriadenie naše je demokratické, alebožto sborové, takže domáci cirkev

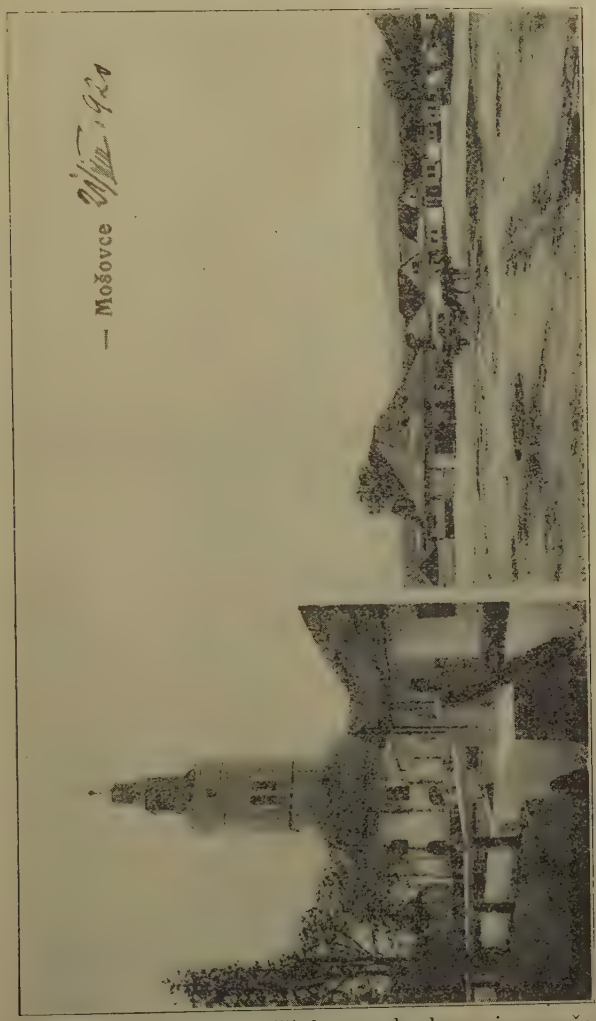

MOŠOVCE: Evanj. a. v. kostol a fara.

ný konvent má právo najvyššieho rozhodovania, a že čo sa týka stredných vecí, t. j. takých, ktoré nie sú ani prikázané ani zakázané v slove Božom, že v tom majú naše cirkvi úplnú slobodu. Na konec odporúčal náš vyslanec, aby aj naši domáci viery v starej vlasti sriadili sa dľa vzoru našej Synody, lebo že tak stanú sa opravdu slobodnými a budú mať Božie zaľúbenie a požehnanie.

Na pozvanie prednášal náš vyslanec v nasledovných cirkvách a pri nasledujúcich príležitostiach. Na prvom mieste v cirkvi p. f. Milana Hlaváča, v Mošovciach, v Turč. župe. Kazateľ tejto ťažko zkúšanej a všelijako preháňanej cirkvi i so svojou cirkvou sú s nami jednoho smýšľania a ducha, lebo veď i bojujú ten samý boj viery a dorého svedomia, ktorý i my bojujeme, a podstupujú to samé protivenstvo pre svoju vernosť, ktoré i my podstupujeme. Preto so zjavnou radosťou počúvali naše posolstvo, a tešili sa menovite tomu, keď vyrozumeli, že i my tu pracujeme na uvedení Tranoscius na miesto rozumkárskeho Zpevníka. Tým boli posmelení a utvrdení v tom presvedčení, že ich vec je spravodlivá, a že keď trpia, trpia jako kresťania pre slávu mena Božieho.

Toto bola jediná prednáška v župe Turčianskej. V iných župách mal náš vyslanec prednášky a kázal v nasledujúcich cirkvách:

V trenčianskej župe na Laze, v Zárečí, v Púchove, v Trenčíne, v Malých Stankoviciach, v Kochanoviciach a v Žiline.

V nitrianskej župe na Brezovej, na Myjave, v Senici, v Holiči, na Starej Turej, v Lubine a v Krajnom.

V liptovskej župe vo Vážci a v Štrbe.

Vo zvolenskej župe v Dobronivej, a v Baňskej Bystrici.

V novohradskej župe v Českom Brezove.

V gemerskej župe v Betliari.

V spišskej župe vo Veľkej, v Švábovciach, v Ilašovciach, vo Filiciach a v Hranovnici.

V bratislavskej župe v Modre a v Bratislave.

Mimo toho prednášal v Turč. Sv. Martine z príležitosti všeobecnej kňazskej konferencie.

Na Laze, v trenčianskej župe je kazateľom p. Ivan Križan. Cirkev shromaždila sa húfne, a po prednáške duchovný pastier vyslovil sa takto: "Ja by som so všetkým súhlasil, len čo sa týka toho demokratického sriadenia, neviem, jako by to mohlo byť, aby cirkev bola bez biskupov." Prítomný p. Pavel Kokeš, znamenitý slovenský básnik, známy pod menom Kýčerský, ktorý je "inšpektor" cirkvi, poznamenal: "Skutočne vždy je potreba na reformáciu a na reformátorov v cirkvi." Náš vyslanec na to odvetil: "Len sa treba navrátiť k Lutherovi a k jeho reformácii a to vždy postačí na reformovanie cirkvi."

V Púchove je farárom p. Vlad. Roy. Tento študoval theologiu i na sektárskom bohosloveckom ústave v Anglii v Oxforde, lebo to tak odporúčali veľkí obdivovatelia anglického praktického kresťanstva, ktorísi "luteránski" farári na Slovensku. Ale predo mnou osvedčil, že tak jako tí tam v Anglii predsa pridržajú sa len svo-

jich kalvínskych dogmat, tak i my by sme sa mali pridržať verne len nášho luteránskeho učenia a že by sme si mali dať pokoj s každým unionismom. Ináč je p. f. Roy veľmi činný na poli básnictva a vodcom tamojšieho sokolstva.

V Záreči, kde náš vyslanec bol kedysi farárom, úraduje p. J. Stanek. Vyslovil sa, že sa nemôže spriateliť s takým prevádzaním cirkevnej kázne, aby niekto i z cirkvi bol vytvorený. Zdalo sa mu, že sa tým hreší proti láske. I falošných prorokov chcel by vraj trpieť v nútri v cirkvi a tak bojovať proti nim. Niektorí z jeho cirkevníkov žalovali sa predo mnou, že v škole odbývajú komédie, t. j. divadlá, a že sa oni na tom horšia, ale že p. farár nedbá na to.

V Trenčíne bol vtedy farárom a spolu i seniorom za tým o krátky čas zomrevší Zigm. Križan. Po prednáške bol konvent, a v tomto uzavreli vniesť do zápisnice jako pamätnú udalosť, že tam prednášal predseda Slov. Americkej Luteránskej Synody, ktorý prv, než sa odobral do Ameriky, bol zápisníkom trenčianského seniorátu. P. f. Križan sa takto vyslovil verejne: "Bolo to také výborné a poučné, že by som si prial, aby si to samé prednášal vo všetkých cirkvách môjho seniorátu." Úd tamojšej cirkvi, M. Porubský finančný úradník v rozhovore s naším vyslancom poznamenal: "Vodcovia našej cirkvi mali by vedeť, že keď pracujú na spojení s českobratskými evanjelikmi, tým len Rímu ženú vodu na mlyn."

V Žiline je cirkev viac len missijnou stanicou. Údovia tej cirkvi roztratení sú na široko po okolitých obciach, a v samej Žiline je hodne železničného osobníctva, medzi ktorým nachodia sa evanjelici luteráni. Cirkev je chudobná a zanedbaná a hynie v mori rím. katolíctva a neverectva. Ale najviac poškodil cirkvi jej farár, Mil. Kišš, ktorý viedol život pohoršlivý. Malé stádečko až plesalo, že mohlo počuť slova útechy a obodrenia.

V nitrianskej župe v Holiči, kazateľ tamojšej cirkvi, p. Pet. Boor, zachoval sa veľmi priateľsky a pozdejšie poslal i dopis do Stráže na Sione, v ktorom vyjadril sa veľmi pochvalne o prednáške a o stanovisku našej Synody, menovite o rozluke cirkvi od štátu. Žaloval sa, že sa rozmáhajú všelijaké svetské spolky a že tie sú cirkvi na veľkú ujmu. Na jeho žiadosť náš vyslanec i napomínal cirkev, aby sa zvlášte mládež vystríhala takých spolkov, ktoré sú na škodu cirkvi.

V Senici je farárom p. M. Braxatoris, známy slovenský básnik a bývalý redaktor "Noviny Malých", ktoré sme vždy radi čítali. K prednáške prišli aj pp. farári z okolia, Duš. Fajnor z Čáčova, Pav. Sekerka z Hlubokého a J. Janči z Prietrže.

Na Brezovej je kazateľom p. J. Lichner, a pri mojej prednáške a kázni bol prítomný aj p. Sam. Osuský, professor na theologickom ústave v Bratislave, ktorý je tiež rodák brezovský. Tento posledný sa vyjadril, že by si žiadal, aby tá prednáška bola vytlačená, aby si ju ľudia mohli i viac krát prečítať, lebo že na jedno počutie si z nej málo zachovajú.

V Dobronivej prijal nášho vyslanca nadmieru láskave p. J. Slávik, kazateľ tamojšej cirkvi a senior zvolenského seniorátu a známy cirkevný spisovateľ. Schvaľoval obsah prednášky, a na koniec vyjadril sa takto: "Teším sa, že som Vás poznal takýchto."

V Baňskej Bystrici shromaždilo sa toľko ľudí, že velikánsky chrám bol zaplnený. Domáci kazateľ, p. Korn. Stehlo, vysvetľoval to tak, že jeho cirkev je smýšľania luteránskeho. Preto vraj, keď tam prišlo poslanstvo českobratskej cirkvi, málo ľudí sa shromaždilo, ale keď vraj počuli, že príde vyslanec luteránskej Synody, tak vraj prišli ochotne. Prednášku počúvali s príkladnou pozornosťou, áno, až s napnutosťou a po prednáške mnohí prišli do sakristie dať výraz svojmu súhlasu a uspokojeniu. I druhý farár tamojšej cirkvi, p. Hajnóci vyjadroval sa o tom pochvalne a medzi iným riekol toto: "Ale najlepšie zo všetkého sa mi páčilo, keď ste riekol otvorene, že vy ani nepochováte takého, ktorý neučiní pokánie zo svojich hriechov."

V Modre mal náš vyslanec dopoludňa kázeň a popoludní prednášku. Kázal kázeň "Vystríhajme sa falošných Kristov dnešného veku", ktorú i tlačou vydal a rozdal v 3000 výtiskoch. Na tomto mieste sa mu stalo, že sa našiel človek, ktorému prednáška nebola vhod, a tým bol kazateľ tamojšej cirkvi, p. S. Zoch, biskupský administrátor. A síce pozastavil sa na tom, že vyslanec schvaloval a odporúčal úplnú rozluku cirkvi od štátu a že i to riekol, že cirkev má sa vydržiavať celkom samostatne. Tým vraj posmeloval jeho socialistov." Ináč ani slovíčkom sa nezmienil o tom, že by bol náš vyslanec v prednáške potupoval synodu Sion, ale pri tom všetkom tvrdil to pozdejšie vo svojom liste, ktorý bol uverejnený v Slov. Lutheráne. Ostatne tú samú prednášku mal hneď na druhý deň v bratislavskom luteránskom kostole v prítomnosti tamojších theologických pp. professorov a poslucháčov, áno, i bratislavský župan, p. M. Bella bol prítomný, ale žiadny z nich nenašiel na nej nič závadného.

A tak uznávam s povďačnosťou, že sa našli pp. farári a cirkvi, ktoré ma prijali priateľsky a vypočuli ma pozorne. I zato ďakujem Bohu a prosím Ho, aby dobrotive odplatil každému všetko, čo mi dobrého urobil. Ale od tohoto som si mnoho nesľuboval, lebo som vedel, že to ešte nenie dôkazom, že tí, ktorí ma prijali, sú všetci

opravdu s nami jednoho ducha a smýšľania. Vedel som, že u mno hých je to viacej prejav akejsi zdvorilosti a zovnútorného lutera nismu. A videl som i to, že tí sami, ktorí mňa prijímali a počúvali, prijímali súčasne i falošných bratov evanjelických, ktorí "se byli vloudili ku vyšpěhovaní svobody naší." Už predtým a tiež i práve v tom čase, keď som ja držal moje prednášky po cirkvách, vodili

BRATISLAVA: Budova ministerstva.

biskupskí administrátori po slovenských luteránskych cirkvách výpravu z českobratskej unionovanej cirkvi, pozostávajúcu z farárov i zo svetských údov tej cirkvi. A jako prijali mňa pp. farári, tak prijali i týchto, áno, mnohí z nich prijali ich o veľa ochotnejšie a zrovna slávnostne. Dovolili im kázať vo svojich chrámoch, potom

rečniť, a robiť propagandu za spojenie, účinkovali spolu s nimi jako s bratmi vo viere a na konec ich aj vítali a vychvaľovali, jako takých, ktorí vraj prišli liečiť rany cirkvi a priali im Božieho požehnania k tomu ich cieľu. Najväčšiu zásluhu mal o toto všetko a najviacej v tom vyniknul biskupský administrátor, p. Zoch. Tento odporúčal ich farárom na prijatie nasledujúcim obežníkom:

"Od administrátora biskupského úradu západ. dištriktu ev. a. v. cirkve na Slovensku v Modre, č. 2559—1920. Predmet: Zájezd českých evanjelikov na Slovensko. Pane Bratre! Naši bratia, českí evanjelici hodlajú v auguste navštíviť niektoré naše sbory, a keď som bol pri Husových slávnostiach v Prahe, požiadali ma, aby som im tento zájezd sriadil. Privolil som na to tým ochotnejšie, lebo som sa počas môjho pár dňového pobytu medzi českými bratmi presvedčil o tom, že je česká evanjelická cirkev (rozumej tí pozostávajúca z kalvínov i z iných sektárov. Pozn. pôvod.) PRAVOU EVANJELIZUJÚCOU CIRKVOU, od ktorej by sme sa mohli i my mnohému dobrému naučiť. Do Vašej cirkvi prídu bratia Česi..... Žiadam o odpoveď obratom pošty, ale prosím, aby prijatie zájezdu bolo odopreté len ozaj pre neprekonateľné prekážky. S bratským pozdravom, S. Zoch, adm. biskupstva." Sám ukázal príklad a prijal výpravu v Modre ozaj okázalým spôsobom, i vodil ju osobne po cirkvách. A že pri tom všetkom i mňa prijal, neučinil to ani zďaleka preto, žeby mu to bolo vítané bývalo, ale celkom z iných ohľadov a dôvodov. V skutočnosti bolo predákom evanjelickej cirkvi na Slovensku a ich prívržencom veľmi nemilé a odporné, že sa naša Synoda podujala na toto dielo a že vyslala práve Pelikána, ktorého oni považujú za najväčšieho buriča a rozkolníka. Naša Synoda so svojím prísnym luteránskym stanoviskom bola im vždy tŕňom v oku, a menovite odkedy sme v našom Svedku začali poukazovať na ich uchylovanie sa od slova Božieho a od nášho vyznania a zvlášte na ich hriešne unionistické pokusy, — nemôžu nás vystáť a považujú nás za premrštencov. Na naše dielo na Slovensku hľadeli hneď na počiatku krivým okom, čomu zvlášte p. Janoška dal výraz vo svojich Cirkev. List. celkom nezaobalene.

A o tom presvedčil sa náš vyslanec zvlášte z príležitosti všeobecnej pastorálnej konferencie v Turč. Sv. Martine. Nášmu vyslancovi s nechuťou povolili 20 minút na prednášanie, a pri tom radšej by boli poslúchali iste nejakého sektára, keby im bol lichotil, jako mali počúvať jeho, keď on im poukazoval na ich poblúdenia a rany cirkvi. Bolo tam prítomných asi 50 kazateľov, ktorí skladali prísahu na slovo Božie a na vyznanie našej cirkvi, ale nenašiel sa medzi nimi ani jeden, ktorý by si tam bol počínal verne, t. j.

ktorý by bol trestal bludy a uchýlenie sa od slova Božieho a ktorý by bol smele a rozhodne zastal pravdu a riekol s Lutherom: Robte si Vy, čo chcete, ale ja tu stojím a ináč nemôžem. Áno, také úprimné svedoctvo im bolo zrovna na posmech a na pohoršenie. To bolo vidno z toho, jako sa zachovali k tomu, čo im pripomínal náš vyslanec. Nechceli o tom ani počuť, ba horšili sa na tom. A pri tom si uzavreli, že budú pokračovať vo svojich stykoch s českými a inými protestantskými sektármi. Nič tak jasne nesvedčí o hlbokom úpadku, ktorý zavládnul v cirkvi evanjelickej a. v. na Slovensku, jako takéto pojednávania v kňazských konferenciách.

Medzitým nadobudnúl si náš vyslanec aj iné veľmi smutné zkúsnosti o veľkom úpadku a o stave cirkvi na Slovensku. Presvedčil sa, že i medzi theologickými professormi a farármi hodne je takých, ktorý TAJA vdýchnutie Písma sv. a nakazení sú všelijakými inými bludami a všelijakým sektárstvom, menovite indifferentismom dotýčne učenia, racionalismom a liberalismom, Tolstojismom, modrokrižanským svätoskutočníctvom a temperenclárstvom, hriešnou láskou k sektárstvu, áno, že sú i takí, ktorí zapierajú Trojicu sv., neveria, že Kristus je pravý Boh, že robil divy atď. A tak presvedčil sa, že tamojší kazatelia a strážni (česť výnimkam), sú celkom iného ducha, než my, a že práve preto pre naše čisté a prísne luteránske zásady v lone tamojšej úradnej cirkvi niet miesta, a že len tak môže sa tam budovať pravá cirkev dľa slova Božieho a nášho vyznania, jestli sa kvas čistého učenia a pravej kresťanskej praxi celkom osobitne založí do telesa, t. j. keď sa založí slobodná a neodvislá luteránska cirkev na Slovensku.

A Pán, ktorý chce, aby sa tak dialo, t. j. aby sa veriaci oddeľovali od neveriacich, pravoverní od bludných, čistí od nečistých a svetlo odo tmy, a tak aby sa cirkev jeho zachovávala čistá, postaral sa o to a ukázal nám cesty k tomu, aby sa to i tam mohlo uskutočniť. (2. Kor. 6, 14.)

IV. PRVÉ NAŠE SLOBODNÉ SBORY VO VEĽKEJ A V ILIAŠOVCIACH.

Pod krásnymi Tatrámi v spišskej župe leží Veľká, mestečko mnajúce isté výsadné sriadenie a počitujúce asi tisíc duší, z ktorých 75 procent priznalo sa k Slovákom pri poslednom popise ľudu. Medzi týmito je vyše 300 slovenských evanjelikov a. v. a zase mnohí z týchto zdržovali sa v Amerike za dlhší čas, kde mali príležitosť prísť k lepšej a čistejšej známosti o veciach, týkajúcich sa slova Božieho, nášho evanjelického učenia a vyznania a pravej evanjelickej a. v. cirkvi. Zvlášte pričinením týchto stalo sa, že náš vyslanec

114

prišiel medzi nich, prednášal im a kázal slovo Božie. Pri tej príležitosti sa presvedčil, že sa nachodia vo veľmi úbohom položení, čo sa týka duchovných veci. Farár tamojšej nemeckej evanjelickej cirkvi, ač už mnohé roky prináležali do jeho cirkvi, slovensky nevie

Prvá konferencia kazateľov a predstavenstvo Slov. Slobod. ev. a. v. cirkvi Sv. Trojice vo Veľkej s niektorými sestrami.

a tak im ani nekázal slovensky ani ich neopatroval duchovne. Následkom toho hynuli duchovne a mnohí z nich odpadli do sektárstva, alebo stali sa ľahostajnými naproti cirkvi. Keď nastala československá republika, bezodkladne utiekali sa o pomoc k správe evanj. a. v. dištriktu východného do Mikuláša, ale za celé dva roky

darmo ta chodili. Boli už sýti toho zachádzania, ktoré sa im dostávalo za podiel od správcov tamojšej úradnej cirkvi a boli hladní slova Božieho, boli opustení a zanedbaní, jako stádečko nemajúce pastiera a preto s radosťou privítali nášho vyslanca, v nádeji, že im z tejto strany príde pomoc. Tak sám Boh pripravil medzi nimi pôdu pre naše dielo. Keď im náš vyslanec vysvetlil, aké sú naše ciele a jako by sa mali sriadiť v cirkevný sbor, jestli chcú tvoriť pravú evanjelickú a. v. cirkev a zostať v každom ohľade pri slove Božom, jednohlasne a s radosťou sriadili sa v slobodnú evanj. a. v. cirkev a prijali naše zásady a pravidlá. Tak zasadený bol na našom milom Slovensku prvý šľachetný strom pravovernej evanjelicko luteránskej od štátu oddelenej a v každom ohľade opravdu slobodnej cirkvi.

Ale ten stromček bol veľmi útlučký, a predsa prišly naň všelijaké protivenstvá a zkúšky. Nemecká cirkev odoprela ďalej prepúšťať svoj kostol na služby Božie. Následkom toho cirkev musela sa shromažďovať do súkromného bytu. Bratia naši vo viere, Michal Krajniak a Ján Križan ochotne prepúšťali nám svoje izby na tento cieľ. Ale nachádzali sa niektorí slabej známosti a viery, ktorí sa na tom horšili a nechceli prichádzať preto, lebo to vraj "nebolo v posvätenom kostole." Nemci a rimsko-katolíci vôbec neprajným okom hľadeli na novú cirkev a na to dielo, a probovali všelijakým spôsobom poškodiť ho. Vymýšľali všelijaké lže a roztrusovali ich a pri tom prezývali údov cirkvi, že sú baptisti, salvejši atď. Toto všetko predvídal prirodzene náš vyslanec a vedel i to, že tamojšia úradná evanjelická a. v. cirkev na čele so svojími správcami podujme všetko možné, aby udusila toto "rodiace sa dieťa" ko, t. j. slobodnú cirkev." Preto odložil svoj návrat do Ameriky a presťahoval sa do Veľkej, aby húfočok tento skrze duchovné prisluhovanie slova a sviatostí zachoval a utvrdil na jeho pravej ceste a pri jeho dobrom a bohumilom rozhodnutí. Pri tomto bol mu na výdatnej pomoci dvet. Theod. Bálent, vojenský evanjelický farár v Košiciach, ktorý bol kedysi údom našej Synody a priznáva sa verne k jej stanovisku i teraz. Náš vyslanec opatroval túto našu cirkev riadne jako jej duchovný pastier od stredu novembra 1920. do 26. júni 1921., tedy viac, než za sedem mesiacov. Cirkev bola mu povoľná dľa slova Božieho, tak že s radosťou konal medzi nimi svoj úrad. Údovia cirkvi s veľmi malými výnimkami shromažďovali sa príkladne k službám Božím dopoludňa i popoludní v nedele a v sviatky a počúvali slovo Božie tak dychtive, že bolo patrné, že sú hladní a žížniví slova Božieho. Dospelejšia mládež s výnimkou niektorých, ktorí patria do radu "intelligencie" a majú viac zaľúbe-

Spevokol slovenskej slobodnej ev. a. v. cirkvi vo Vel'kej, pod Tatrou.

nie v sokolstve než v cirkvi a v službe Božej a delia sa od roľníckej mládeže, utvorila si cirkevný spevokol a shromažďovala sa rada a vďačne tak k speváckym cvičeniam jako i ku katechismusovému vyučovaniu.

Náš vyslanec shromaždil i dietky a učil ich náboženstvu obyčajne aspoň 4 hodiny do týždňa. Vyučovanie dialo sa väčšinou v tamojšej štátnej škole. Správa tejto školy chovala sa priateľsky a išla nám vo všetkom po ruke. Dietky prichádzaly riadne a učily sa po väčšine pilne, niektorí až vzorne. Niektoré z pomedzi nich musely snášať všelijaké príkorie od zadubených dietok rimsko-katolíckych, ale nedali sa tým mýliť.

Tak sa v cirkvi z milosti Božej čo chvíľa rozprúdil rezký a v mnohom ohľade príkladný duchovný život. Starší i mladší, s niektorými výnimkami, s radosťou a s vďačnosťou prijímali duchovné dary. S dychtivosťou pristupovali k večeri Pána, rozhojňovali sa v dobročinnosti a v kresťanskom obcovaní. Začali sa vystríhať hriešnych svetáckych tancov a aj svadobné veselosti začali odbývať v lepšom kresťanskom poriadku. A vieru svoju začal dosvedčovať aj tým, že aj pred inými rozprávali a svedčili o tej milosti, ktorej sa stali účastnými.

A vďaka Bohu toto ich svedčenie priniesło tiež požehnanie. Následkom tohoto svedoctva upozornení boli na naše dielo slovenskí evanjelici bývajúci v okolitých obciach, ale menovite v Iliašovciach, v dedine ležiacej pri Novej Vsi v spišskej župe. — Tamojšia cirkev ev. a. v. počituje asi 40 rodín. Títo nachodili sa v podobnom položení, jako slovenskí evanjelici vo Veľkej pred naším príchodom. Vyslali si troch mužov, ktorí povolali nášho vyslanca, a potom cirkev tiež prijala naše pravidlá a sriadila sa v slobodnú evanj. a. v. cirkev. Z prvopočiatku aj slovenskí evanjelici, bývajúci v susedných Smižanoch javili náklonnosť pripojiť sa, ale pozdejšie dali sa pomýliť tou lžou, ktorou ich zaviedli správcovia evanjelickej nemeckej cirkvi v Novej Vsi: že my nie sme luteráni, ale salvejši.

Tieto naše prvé dve slobodné cirkvi povolali si svojich duchovných pastierov z radu kazateľov našej Synody, a síce cirkev vo Veľkej p. f. Jarosl. Pelikána a cirkev v Iliašivciach p. f. Joz. Kolárika. Obidvaja už účinkujú vo svojich cirkvách. Že ich očakáva ťažká úloha, to iste každý z nás si vie predstaviť; a toho boli si iste aj oni živo povedomí, keď prijali povolanie od tých cirkví. Ale to ich neodstrašilo; hotoví boli sriecť sa tých výhod, ktoré mali v Amerike, a nasledovať hlas Boží. Nože pamätajme na nich a modlime sa za nich vrúcne k Pánovi, aby ich chránil svojími anjelami a viedol a posilňoval svojím Sv. Duchom, aby zdarne pôsobili a trpelivo niesli bremeno dňa i horúčosť.

Školáci slovenskej slobodnej ev. a. v. cirkvi vo Veľkej, pod Tatrou.

V. ĎALŠIE POTEŠITEĽNÉ UDALOSTI A ÚSPECHY.

K týmto patrí predovšetkým tá skutočnosť, že aj mimo týchto dvoch našich slobodných cirkví vzbudil nám Pán priateľov, ktorí z Jeho milosti poznali, že naše úmysly sú čisté a dobré a priznali sa k nášmu dielu a odhodlali sa, že nám budú pomáhať. Medzi týchto patrí v prvom rade p. f. Hlaváč v Mošovciach, v Turci, muž pri slove Božom verný a neustupný, ale práve preto aj znenávidený a prenasledovaný. Tento p. farár napísal viaceré modlitebné a vzdelavateľné knižočky, ktoré si ľud obľúbil, lebo dýchajú láskou k Pánovi a k Jeho cirkvi. A muž tento dokazuje svoju vernosť nielen spismi, lež i v svojom úradovaní. Horlí proti bludom a pracuje na tom, aby v cirkvi vo všetkom panovalo slovo Božie a naše čisté vyznanie. Preto i na tom pracoval úprimne vo svojej cirkvi, aby miesto rozumkárskeho a bludy obsahujúceho Zpěvníka uvedený bol Tranoscius, ktorý je čistého obsahu; a to sa mu i podarilo z milosti Božej. Ale správcovia tamojšej cirkvi odsúdili ho preto na ztratu úradu, lebo že tým zapríčinil nepokoje. Tým sa dopustili veľkého hriechu nielen proti nemu, ale i proti našej cirkvi, keď odsúdili a do kliatby dali muža, ktorý sa v učení i v praxi verne drží jej učenia, a keď medzitým trpia a dvíhajú takých, ktorí hlásajú všelijaké bludy. Ale Boh dobrotivý ho neopustil, lež chránil, tak že nemohli posiaľ previesť svoju zlú radu proti nemu, t. j. odstrániť ho z jeho miesta. Jadro jeho cirkvi stojí verne pri ňom, a to súženie, ktoré podstúpil, poslúžilo mu na dobré, tak že sa naučil ustanoveniam Božím. Druhého takého priateľa a pomocníka pripravil a zachoval nám tam Pán v p. f. Theodorovi Bálentovi. Tento je teraz vojenským farárom v Košiciach. I teraz priznáva sa otvorene k nášmu stanovisku.

S týmito pp. farármi a priateľmi našej Synody a veci, medzi ktorými bol i p. f. Sam. Končok, sišiel sa náš vyslanec do spoločnej porady dňa 1. nov. 1920. Bola to prvá kazateľská porada na Slovensku v záujme oslobodenia luteránskej cirkvi v starej vlasti.

Významnou udalosťou pri našom diele je neomylne to, že za pomoci farárov náš vyslanec mohol prikročiť k vydávaniu čistého luteránskeho časopisu. Redaktorom stal sa náš vyslanec a administráciu prevzal ochotne p. f. Hlaváč. Časopis pomenovaný bol "Pravda", a prvé jeho číslo vyšlo 12. januára. Bolo to práve v príhodnom čase, keď zasadala synoda tamojšej úradnej evanjelickej cirkvi v Trenčianskych Tepliciach a vynášala "zákony" na svoje sriadenie, ale nie dľa slova Božieho a nášho vyznania, lež dľa vopred vypracovaného "Návrhu." V "Pravde" otvorene bolo poukázané na to a dokázané jasne, že patričný "Návrh" obsahuje cel-

kom bludné veci, a že jestli ša cirkvi dľa neho sriadia, nemôžu zostať pri slove Božom a musia poblúdiť. Vôbec celý obsah "Pravdy", jej programm i tón, ktorým bola písaná, poukazoval jasne na to, že sa tu nejedná vydavateľom o nejakú hračku, ani o nejaký slabý pokus, ale o určité svedoctvo pravdy a o vážne, neustupné obhajovanie čistého evanjelicko luteránskeho učenia a stanoviska, ktoré

Poprad pri Veľkej pod Tatrou.

nezná žiadneho srovnania sa s nepravdou alebo pokonávania sa na jej úkor. A v takomto smere a duchu vydané boly i ďalšie čísla. Že vydávanie takého časopisu a také rozhodné svedoctvo o trestaní bludov a neriadov, vyvolalo odpor a hnev u mnohých a menovite u správcov a nájomníkov tamojšej cirkvi, to je ovšem smutná a poľutovania hodná pravda. Ale to nenie dôkaz proti "Pravde",

leč naopak, za ňu. Veď jako náš Svedok, tak i Pravda stojí len v službe slova Božieho, a vieme že slovo Božie rozdeľuje ľudí na dve strany. Jedni sa mu protivia a druhí sa mu tešia. I časopis

Kohlbachské vodopády v Tatrách.

„Pravda" prijali mnohí s uspokojením a s radosťou. O tom svedčia mnohé prípisy, ktoré dostala redakcia, a o tom svedčí aj tá okolnosť, že sa našiel za krátky čas pekný počet odberateľov. Je to znamenie, že zásady, ktoré rozviňuje, stretajú sa so súhlasom a tak že

vyhovujú očakávaniu mnohých. Isto, že sa nemýlime, keď povieme že tento podnik vydávania časopisu, ktorý je smeru a obsahu čisto evanjelicko luteránskeho, je veľmi dôležitou vecou, ktorou

Štrbské pleso v Tatrách.

obzvlášte mnoho môže sa vykonať a prispieť na oslobodenie luterskej viery v starej našej domovine a tak na jej zachránenie a [illegible] ľadenie. O, by to poznali čo najviacerí z nás a všetko možné urobili za to, aby sa tento náš časopis nielen udržal, ale i rozšíril!

Ku zdaru, ktorým Pán požehnal posiaľ nášmu dielu v starej vlasti, prináleží i to, že i mimo tých evanjelikov a. v., ktorí už prijali naše stanovisko, nachodí sa už pekný počet takých, ktorí s

Pomocnicí nášho vyslanca: M. Dindoš, M. Krajniak a A. Marcinko.

nami súhlasia a sú s nami jednoho ducha. Takých máme medzi kazateľmi, medzi učiteľmi, ale zvlášte medzi naším slovenským evanjelickým ľudom, a to nielen v Československu, ale zvlášte i v

Jugoslávii. Na dôkaz toho uvedieme niektoré prípisy, ktoré dostal náš vyslanec a niektoré osobné prejavy. Jeden mladý p. farár písal nasledovne: "K Vašej práci mnoho zdaru! Nový duch povieva, a ja verím, že je to ten pravý duch, že je to to novo-turičné obnovenie, ktoré tak veľmi potrebujeme." Jeden p. kantor učiteľ opätovne a opätovne osvedčil listovne, že zo srdca súhlasí s obsahom a smerom našej "Pravdy" a s našou prácou a že si želá, aby sme v tom vytrvali, a že si je istý toho, že tá práca bude od Boha zdarom korunovaná. Z Jugoslávie dostali sme nasledovné oznámenie od jednoho tamojšieho p. učiteľa: "Vašu Pravdu prijal ľud s oduševnením." Keď náš vyslanec navracal sa už späť do Ameriky, postretnul sa s jedným starším p. učiteľom, ktorý riekol mu toto: "Škoda, že odchádzate; začal ste konať práve to, čo naša cirkev potrebuje. Začal ste poukazovať na to, čo nám je na škodu, a toho je skutočne veľmi mnoho." Potom svedčil, že sa zaujme za našu Pravdu a že ju bude všemožne rozširovať. A jeden veľmi vynikajúci a vážený kazateľ rozlúčil sa s naším vyslancom s nasledujúcimi slovami: "P. Brat, buďte presvedčený, že Vaše dielo malo dobrý účinok i na našu úradnú cirkev. Lebo isté je, že nebyť Vašej práce, synoda našej cirkvi bola by sa ešte viac uchýlila od slova Božieho, než sa uchýlila."

A že sa naše stanovisko zvlášte u ľudu postretlo so súhlasom, o tom mohli by sme ešte početnejšie dôkazy podať. Našiel sa predne pekný počet jednoduchých veriacich, ktorí sa s horlivosťou zaujali za naše dielo a rozširovali naše spisy a všemožne pomáhali. Medzi týmito vynikli zvlášte traja mužovia, ktorých mená i podobizne tu podávame: Mich. Krajniak a Mich. Dinďoš mlad., vo Veľkej a Andr. Marcinko vo Filiciach.

Týmto mužom máme ďakovať obzvlášte to, že evanjelici a. v. v okolí Veľkej pod Tatrou sú upozornení na naše dielo a sympatisujú s nami a dozrievajú k našej žatve. Ale podobných mužov máme už i na iných miestach, v Nitre, v Šariši, v Gemeri atď. i v Jugoslávii. Nech im je Hospodin prítomný svojou milosťou a rozhojňuje ich lásku k Jeho slovu a kráľovstvu, aby ešte mnoho mohli vykonať v Jeho službe a potom dostali korunu života!

VI. NAŠA ĎALŠIA ÚLOHA.

Zo všetkého, čo sme tu podali, každý môže vidieť, že Pán sa priznal k nášmu dielu oslobodenia luteránskej cirkvi v starej našej vlasti a že naplnil naše prosby, ktoré sme k nemu vysielali. On požehnal naše dielo a učinil pri tom "více, než my prosíme, aneb rozumíme." Za toto požehnanie máme mu byť zo srdca povďační. A to

dokážeme, keď ho nielen ústami svojimi budeme za to chváliť a zveľbovať, ale keď to dielo budeme i ďalej napomáhať všemožne tak svojimi vrelými modlitbami, jako i svojimi obeťami. Vidíme, že núdza a potreba na duchovné veci v tamojšej cirkvi je nesmierne veľká, a táto nás má prenikať, aby sme pomáhali. K tomu, ponevádž sa Boh tak jasne priznal k nášmu dielu a požehnal nám v ňom tak laskave, zázračne a hojne, z toho vidíme, že Boh skutočne chce, aby sme my konali to dielo. A to si nemáme pokladať za nejakú ťarchu, ale za česť, a nemá nám byť žiadna obeť ťažkou, ktorá sa od nás vyžaduje na konanie tohoto diela. Preto nemáme sa radiť s telom a s krvou a rátať a hádzať len omrvinky na tento cieľ, ale obetovať ochotne a štedre dľa našej najlepšej možnosti. Veď či to nenie potešiteľné pre nás a či nás to nemá naplňovať radosťou, že sa naše dielo rozširuje a že máme výhľady na ďalší úspech? Či nás zvlášte to nemá povzbudiť, aby sme s najväčšou radosťou a ochotou prinášali čo najväčšie obete na tento cieľ, keď vidíme, že sa nám naskytuje i tá znamenitá a nesmierne významná príležitosť, aby sme vychovávali pravoverných kazateľov tamojšej cirkvi? Veď iste každý osvietenejší z nás vie pochopiť, že toto je najprednejšia vec, aby budúci vodcovia a opatrovníci cirkví poznali čisté učenie a dostali čistú teologickú výchovu. Veď tu platia slová apoštola Pavla: "Jak ste bývali vedení, tak ste chodili." Buďme si istí toho že keď sotrváme verne a jednomyselne v tom, čo sme započali, Boh bude požehnávať i ďalej našu prácu na vzdelanie cirkvi našej v starej našej domovine a na spasenie mnohých duší. Daj to Boh!

VYSLANEC

Biblia a hriech.

Na prvej strane Biblie jednoho mladého dievčaťa nachodily sa nasledovné pozoruhodné slová: "Táto kniha bude ťa vzdial'ovať od hriechu, alebo hriech bude ťa od tejto knihy vzdial'ovať".

To je pravdivá výpoveď, ktorú ustavične potvrdzuje skúsenosť a pozorovanie. Láska k Biblii a láska k hriechu, to si odporuje jedno druhému. Pobožní a bohabojní l'udia vždy milujú Bibliu; naproti tomu zlí a bezbožní l'udia vždy nenávidia Bibliu. Biblia zjavuje a zatracuje hriech a dáva návod k pobožnosti a k svätosti. Pri l'uďoch, ktorí Bibliu nenávidia, je ktorýkol'vek hriech koreň ich nenávisti. Túto pravdu vypovedal žalmista, keď hovorí: "Jakým způsobem očistí mládenec stezku svou? Takovým, aby se choval vedlé slova tvého". Žalm. 119, 9.

Hlavná budova nášho majetku na ústav vo Veľkej, pod Tatrou.

Druhá veľká budova nášho majetku na ústav vo Veľkej, pod Tatrou.

Druhá veľká budova nášho majetku vo Veľkej pod Tatrou s inej strany.

Tretia budova nášho majetku na ústav vo Veľkej, pod Tatrou.
(Tento obraz bol na ceste do Ameriky polámaný a tak i na obraze vidieť prúhy, ktoré sa nedalv nijako napraviť. — Pozn. sost.)

Štvrtá budova nášho majetku na ústav vo Veľkej pod Tatrou.

—0—

"Nechtěli jste".

Jedon pobožný kresťan hovoril raz s jedným mládencom o potrebe, aby sa o spasenie svojej duše staral. Mládenec povedal, že už pred mnohými rokami si zaumienil, že nikdy nechce mať niečo do činenia s kresťanským náboženstvom. "A prečo nie?" spýtal sa ho pobožný starec. "Nuž", odpovedal mládenec, "poneváč ma raz jedon človek veľmi urazil, a to ešte taký, ktorý sa vydával za dobrého kresťana a ktorému som nič zlého neurobil". "Teda to je tvoja výhovorka, prečo ty sám nechceš byť kresťanom. Či by si mi túto tvoju výhovorku nenapísal na cedul'ku?" Mládenec to napísal. "Tak", povedal starec, "túto cedul'ku musíš pekne zachovať a v súdny deň, keď budeš vyzvaný, aby si vydal počet, podáš to Sudcovi". Mládenec si cedul'ku skryl, ale celý deň nemohol sa zbaviť myšlienky, že vlastne veľmi bláznive jednal. Ani nemal pokoja, kým neišiel k starcovi a nevyznal svoje bláznovstvo pred ním. — Také bláznivé a nerozumné sú všetky výhovorky, ktoré ľudia predkladajú, keď sú k Ježišovi volaní. Sudca im odpovie v súdny deň: "Nechtěli jste".

V službe.

..... A roky letia letkom povíchrice.
Už dávno tomu veru, Kriste môj,
čo podal si mi mladej do pravice
sieť onú, semä, poslal v prácu, v boj.
Aj, skladám počty, jako šafár robí
tiež občas. Predne hymnu vďačnosti
Ti pejem, že si znášal moje mdloby.

Že ovšem mnoho z toho zrna padlo
dl'a cesty, na skalu a v tŕňa tiež
a zahynulo, bez úžitku zvädlo,
oj, viem to s bôl'om, i Ty dobre vieš!
Pri takých smutných zkúsenosťach neraz
mi plakávala duša bol'avo,
a pozri, jako plače mi i teraz,
keď na sieť prázdnu hl'adím meravo.

Ach, mnohí, mnohí inde spásu vidia,
však Tebou v mysli márnej pohŕdli,
za Tvoje evanjelium sa stydia,
za svetlonosmi bežia zatvrdlí:
to pokolenie na duši i tele.
hynúce, v sterú neresť zajaté
pohŕdlo Tebou, opustilo celé
milosti Tvojej stoly bohaté!

Som ovšem mdlý. No, môžem riecť, čo nenie
Ti skryto — znáš veď l'advie, srdce, um:—
nestydel som sa 'ni na okamženie
za Tvoje svätě evanjelium,
ba bolo ono vždy mi vel'kou chlúbou,
jemu som k vôli zhŕdol všeličím
a hlásal som ho celou so zál'ubou,
nadchnutý jeho svätým veličím.

1922

KRÁTKA HISTÓRIA CIRKVI "SOSLANIA DUCHA SV. NA APOŠTOLOV V RACINE, WISCONSIN.

Asi pred 20 rokmi, počali sa aj do tohoto úhľadného, čistého, na brehu jazera Michigan ležiaceho mestečka prisťahovať evanjelickí luteráni slovenskí. Prisťahovanie našich ľudí do tohoto mesta od tej doby išlo pomerne dosť rýchlo, ponevádž sa mesto počalo industriálne silne vzmáhať a pracovných síl bolo treba čím ďalej tým viac. — Naši prichádzali pomaly zo všetkých strán Ameriky a čiastočne rovno zo starej vlasti. Slovenský život ev. luteránov počal sa prúdiť a pomaly sa tí zaujatejší starali aj o spoločenské veci.

Najprv, ako to všade z počiatku medzi našimi bývalo, zakladaly sa spolkové čísla. I tu sa naši združili v 155. číslo S. E. J., ako tiež aj v iné spolky. Avšak tie náboženšie duše pocítili, že spolky nemôžu im dať to, čo ich nesmrteľná duša potrebuje. Preto obzerali sa i po duchovnom obživení a občerstvení, ponevádž im z jednej strany hrozilo sektárstvo a z druhej svetáctvo a nevera. A Boh im k tomu i milostive dopomohol.

Najbližší naši pp. farári nachádzali sa vtedy v meste Chicago, vzdialenom odtiaľto asi na 65 am. míľ. Najprv sa tedy oboznámili s p. farárom J. Pelikánom, ktorý toho času úradoval v cirkvi Betlehem v Chicago a keď ho povolali odbaviť služby Božie, došiel k ním dňa 31. mája 1908. A toto je i deň založenia tunajšej cirkvi ev. luteránskej, ktorú pomenovali "Slov. ev. A. V. cirkev Soslania Ducha Svätého na Apoštolov", a ktorá hneď pri svojom zakladaní prijala pravé stanovisko našej milej Synody. Cirkev tedy ešte dosť mladá, len štepnica Pánova, a už musela zápasiť so značnými ťažkosťami a protivenstvami.

Keď naša cirkev počala jestvovať, bol tu už dosť veľký počet ev. luteránov, ležže toľko námah, chodenia a presviedčania bolo treba až sa založila, to najlepšie vie spomenutý kazateľ a poniektorí tunajší horliví kresťania. Konečne sa dali zapísať 34 za riadnych údov. Prvými úradníkmi cirkvi boli: Štefan Hollý, predseda; Martin Hollý, zápisník; Ján Gluč, pokladník. Pavel Gluč, Ján Junás, Pavel Supala, Ferdinand Haluška, kurátori. Peter Junás, Šimon Plšík a Ján Janko, výbor majetku. K službám B. shromažďovali sa do nemeckej lut. školy na Vila ulici, ktorú im táto sesterská cirkev s ra-

dosťou prepustila. Cirkev mala tedy predbežne dosť dobrý základ a bola by z Božej milosti pekne vzrastala pod dočasnou správou p. farára Pelikána, keby diabol nebol nasial ľahostajnosti, nedbalosti a úžery do sŕdc slabších vo viere. Mnohí i z prihlásených za riadnych údov slova Božieho počúvať nechceli a tým menej cirkev podporovať. Preto, keď sa na to pozdejšie prísnejšie doliehalo a za cirkev horlivejšie agitovalo, z cirkevníkov zostalo len málo vyše polovice. Avšak Pán jej predsa nedal zahynúť.

Práve o dva roky pozdejšie, v apríli 1910, stal sa obrat k lepšiemu, keď sa cirkev spojila so sesterskou cirkvou Sv. Jána Krstiteľa v Cudahy, Wis., povolajúc si spoločne riadného kazateľa v osobe p. kandidáta Štefana Osuského, zo Springfield, Ill. Obe cirkve počaly sa duchovne i hmotne krásne pod jeho správou dvíhať. Ba počalo sa pracovať i na tom, aby sa ešte i tretia novozaložená cirkvička v Kenosha, ktorú príležitostne obsluhoval p. f. Somora, ku nim pripojila. Avšak pre nepoddajnosť slovu Božiemu a hriešnu zkúposť zo strany patričnej cirkvi, nestalo sa tak. Služby Božie teraz boly odbývané každú druhú nedeľu riadne a cirkev počala krásne prekvitať duchovne i hmotne tak, že si v krátkom čase zadovážila krásny pozemok pod nádejný chrám za jeden tisíc dollárov. Ale tento energický pracovník čoskoro opustil tieto vinice Pánove, lebo po asi poldruharočnom zdarnom úradovaní, zanechal úrad kazateľský a priprával sa na svetskú postať života.

Opustené cirkve povolaly si začiatkom roku 1912 za svojho správcu p. f. And. Olšavského, za ktorého úradovania sa cirkev zovnútorne, majetkove pomerne dobre zmôhla. Zunujúc potíkanie sa v cudzom, počali sa cirkevníci silne zaujímať o stavanie svojho vlastného kostola na zakúpenom pozemku, na Howe a DeKoven uliciach. Stavanie chrámu bolo dané staviteľovi Geo. Kamnovi, ktorý ho i postavil za 2,700 doll. Kostolík síce neveľký, ale úhľadný. Vnútorné zariadenie i so všetkými potrebnými vecmi v škole pod kostolom, stálo 1,630 doll., čo však pokúpili a podarúvali jednotlivci. — Celý majetok toho času bol cenený na $5,133.70. Dlh na celom majetku bol $2,377.69.

Takto s pomocou a milosťou Božou bol chrám B. hotový na službu trojjedinému Pánu Bohu. Posviacku previedli dňa 1. dec. 1912 dvpp. Ondrej Chovan, zo Streator, Ill., Ján S. Bradáč, z Chicago a dvaja miestni nemeckí pp. farári J. F. Boerger a Th. Volkert.

Od tých čias počal sa v cirkvi rezkejší život i v duchovných veciach. Ľudia ochotnejšie chodili k službám Božím do svojho vlastného, pilnejšie počúvali slovo B., a štedrejšie obetúvali na kráľovstvo Božie. A tu keď už bola zariadená škola, bolo na čase postarať sa

aj o podrost cirkvi, o dietky, ktoré dosiaľ hynuly bez dostatočnej duchovnej výchovy a vyučovania v náboženstve. Bolo tedy sriadené duchovnej vývchovy a vyučovania v náboženstve. Bolo tedy sriadené vynaučovanie večerami dvakráť v týždni a v nedeľu pred službámi. Pri tom sriadený bol pričinením sa p. farára aj cirkevný spevokol, ktorý s času na čas usporadoval prednášky a krášlil služby B. štvorhlasným spevom.

Avšak čoskoro zase prišla premena. Farár začiatkom novembra 1913 prijal povolenie do cirkvi v Lakewood, Ohio, zanechajúc obe cirkve bez duchovnej opatery. Cirkev naša sa hneď postarala o dočasnú obsluhu od p. farára J. Somoru z Chicago, ktorý sa jej predbežne i zaujal. Toho času prihlásila sa cirkev do sväzku našej milej Synody a bola i formálne prijatá dňa 3. sept. 1914.

Ale Pán sa láskave postaral, aby tieto jeho dve stádečká neostaly bez riadného svojho pastiera, lebo v nasledujúcu jar zaopatril ich správcom v osobe kandidáta p. Tomáša Bakalyara, ktorý skončil svoje štúdia v St. Louis. Ordináciu a installáciu previedli dvpp. Ján Somora a J. S. Bradáč, dňa 8. nov. 1914. Teraz zase všetko prišlo do riadnej koľaje. Cirkev sa vzmáhala keď i pomaly, ale iste, ačkoľvek sa diabol pokúsil vždy zasiať semeno rozkolu a nesváru. — Patent luteránom nikdy nechutila prísnosť slova Božieho a prevádzanie cirkevnej kázne, preto sa viackráť pokúsili rozbiť cirkev a založiť protivnú po svojej vôli. Ale sa im to nedarilo a ostávalo len pri starom, keď nekajúci hriešnici a neverci boli aj povytváraní z cirkvi.

Muselo sa však z dopustenia B. zakončiť úradovanie aj tohoto duchovného pastiera, keď naše synodálne cirkvi 1919 p. f. Bakalyara zvolily za cestujúceho kazateľa. Medzitým však počala sa pekne ujímať myšlienka osamostatnenia sa. Cirkev si cez leto povolávala vikárov, ktorí dietky učili a kázavali počas letných školských prázdnin. Takí boli: bývalý p. f. R. Schnirch, p. teolog. J. Vajda, Jozef Červenák a Jaroslav Pelikán. Takto cirkev pomaly privykala ku samostatnosti.

Tak ďaleko to ešte predsa nebolo došlo, poneváč si zase cirkve len spoločne povolali farára p. Jána Ondova, ktorý nezadlho po odchode predošlého kazateľa i zaujal svoju novú stanicu.

Za úradovania tohoto duchovného správcu, prišla riadením Božím v cirkvi našej základná zmena a obrodenie, poneváč teraz dozrela myšlienka osamostatnenia sa. Práce išly výborne, cirkev sa opatrovala hmotne dobre a majúc nádej dostať svojho vlastného farára, povolala si kandidáta, p. Jána Vrudný, skončivšieho svoje štúdia vo Springfield, Ill. Ten i zaujal miesto svojho pôsobišťa začiatkom júla 1920. Ordinovaný a do úradu uvedený bol dňa 1. aug.

pp. farármi J. Somorom z Chicago a J. M. Ondovom z Cudahy za veľkej účasti prespolného i domáceho veriaceho ľudu.

Teraz pripadala na cirkev ešte jedna ťažká úloha: alebo stavať, alebo kúpiť príbytok pre svojho farára. Stavanie jednoduchého domu pri kostole by bolo stálo do 8,000 doll., preto sme sa rozhodli stavbu odložiť a radšej kúpiť, ak by sa na blízku niečo spôsobného našlo. A tak sa i stalo. Kúpil sa dom len na jeden štvorec od kostola vzdialený za 6,500 doll. Na tento cieľ obetovali cirkevníci veľmi štedre, že sa medzi takou hrstkou veriacich nasbieralo $1,829.50. — Vypožičať sme tedy museli $4,900. Celý náš majetok cirkevný, podľa dnešnej hodnoty môže byť cenený na 14.000 dollárov. Máme ešte dlhu $6,300

Toto je v krátkosti majetkový stav našej milej cirkvi. Ale povedzme si niečo o jej duchovnom stave. Ačkoľvek cirkev naša má dobrý základ, lebo je založená na gruntovnom, uholnom kameni Kristovi Ježišovi, Jeho čistom slove a nezfalšovaných sviatostiach, predsa však je ona v pomere veľkého počtu nášho ev. lut. ľudu v tomto meste veľmi malá. Lebo až do dnes počituje len asi 180 duší; kdežto počet ev. luteránov, ktorí sa za takých uznávajú, alebo niekdy uznávali, je priemerne asi 500. Kdeže je tedy tá veliká väčšina? Čo je toho príčina, že toľký evanjelický ľud duchovne živorí a hynie na svete bez Boha? Odpoveď je veľmi jednoduchá a ľahká: Pre odpor a zatvrdilosť srdca naproti slovu Božiemu. "Tvrdošijní a neobrezaného srdce i uší, vy jste se vždycky Duchu svätému protivili, jakž otcové vaši, tak i vy," privolal Štefan Židom, Skut. 7, 51. To platí v celku aj tu. Márne odznejú prosby a napomínania pri mnohých, aby prišli požívať prostriedky milosti Božej k spaseniu svojej nesmrteľnej duše. To všetko je u mnohých len "ohlupovaním a bláznovstvom", lebo sa naučili veľkej "múdrosti" z Rovnosti Ľudu a iných nevereckých a bohorúhavých kníh. To je prvá príčina, prečo sú tak mnohí nie v cirkvi a pri slove B. A druhá je v krátkosti tá, že sa nachodia ničomní nájomníci, ktorý za mrzký zisk a pre hriešnu priazeň u ľudí, utvrdzujú takýchto nekajúcich hriešnikov a bezbožníkov v ich hriechoch, keď ich rozhrešujú a slávnostne kresťansky pochovávajú ako verných kresťanov.

Avšak ponechajme týchto stranou a modlime sa radšej za nich, aby ich Boh obrátil a priviedol k poznaniu a pokániu pre svoje milosrdenstvo a zásluhy svojho Syna. My ale buďme tým bedlivejší a horlivejší o spasenie svojich duší, lebo náš protivník diabol, nastrojil nám osídla, aby nás o spasenie pripravil. Buďme silní vo viere. A máme hojnú príležitosť vo viere sa posilňovať, lebo odkedy máme stáleho kazateľa, mávame služby každú nedeľu ráno o 10. hodine

...o poludní o 2. hodine s výkladom Malého Katechismu Lutherovho V advente a v pôste mávame služby aj v stredu večer. Večera Pá...na prisluhovaná je každých päť-šesť týždňov. Dietky sú vyučované ...náboženstve v útorok a vo štvrtok po vyučovaní vo verejnej ško...e a v sobotu dopoludnia a cez leto riadne každý deň. Spevokol, kto...v jestvuje, nepretržite od jeho založenia, schádza sa riadne a hor...

Spevokol slov. ev. a. v. cirkvi v Racine, Wis.

...ive na cvičby dva razy týždenne. Cvičíme sa náboženskému i národnému spevu štvorhlasne. Avšak po cvičení mávame aj vysvetľovanie Písma sv., poučné rozprávky, časové úvahy i slovenský pravopis. — Cieľom spevokolu je zariaďovať prednášky, povznášať a krášliť služby štvorspevom a vzdelávať sa všeobecne.

Toto je krátky nástin zo života cirkvi "Soslania Ducha Sv. na Apoštolov" v Racine, Wis. Keď sa ohliadneme do minulosti na ťažkosti a pokušenia, s ktorými musela a musí zápasiť táto malá štepnica Pánova, aké búrky ponad ňu prehrmely a predsa zostala nepohnutá, ba ešte sa upevnila, — tedy musíme zvolať: Až potuď pomáhal nám Hospodin! Ó, Bože, aké veliké je milosrdenstvo Tvoje, aké predivné Tvoje riadenie! Ó, by sme Mu za to náležite ďakovali! "Požehnaný Bůh a Otec Pána našého Jezukrista, kterýž požehnal nám všelikým požehnáním duchovním v nebeských věcech v Kristu." Buď nám i naďalej prítomná nesmierna milosť a ochotnosť Hospodina Boha našho; "díla rukou našich potvrď medzi námi!"

J. V.

———:o:———

Po ovocí jejich poznáte ich.

Za Lutherovho času panovali pápeži Sixtus VI. od 1471 až do 1484, Innocenc VIII., 1484—1492, Alexander VI., 1492-1503, Lev X., 1513—1521. Čo hovorí história o nich? Sixtus VI. držal necudný dom v Ríme, torý mu priniesol ročne 20,000 korún dôchodku. Za ním nasledoval Innocenc VIII., ktorého meno znamená "nevinný". Mal 14 nezákonitých dietok. O krvesmilstve jeho nasledovníka Alexandra Borgia a o mnohých ním zapríčinených otráveniach nechceme radšej vôbec hovoriť. Julius II., jeho nasledovník, pomenovaný "bojovnícky" pápež, nechal tisíce l'udí zahynúť. Za jeho panovania prišiel Luther do Ríma v roku 1511. Druhý bol Lev X., pomenovaný pohanský pápež. Bol veliký marnotratník. Premrhal 300,000 zlatých svojho predchodcu, svoj vlastný i svojho nástupcu majetok. Pri jeho pohrabe tupili ho Rimania týmto slovami: "Ako líška si sa votrel, ako lev si panoval a ako pes si pošiel." Zomrel totiž na otrávenie, práve ako jeho predchodca. Pod týmto pápežom prišla reformácia. Ako bola potrebná! Ako musíme Bohu ďakovať, že v takom čase poslal Luthera! Ako vďačne mali by sme všetci svätiť slávnosť reformačnú!

———:o:———

ZRNKÁ.

Čo tam po reči, keď niet v nej veci.

* * *

Kto mnoho sl'ubuje, málo dáva.

* * *

V cudzej nádeji hrachu nevar.

Dobrý pastier.

—:o:—

Istý bohaprázdny mladý človek, ktorý bol oddaný pijatike, kartárstvu a ľahkomyselnej spoločnosti, bol kresťanským dúšpastierom predvolaný a pre svoj nekresťanský život na otázku vzatý. Bola mu predstavená zvlášte neistota ľudského života, aké nebezpečné je to, keď človek dobrovoľne a zúmyselne hreší, a so svojim pokánim so dňa na deň odkladá, že aj čas milosti má koniec, a že po časnej radosti večný žiaľ a po pominutelnej žiadosti nepominutelne trápenie bude nasledovať. Na to sa veľmi pohneval, a ačkoľvek sa všeliako vyhováral, predsa s nevôľou a s nenávisťou odišiel od verného dúšpastiera, umienil si tiež vnísť, do najbližšej krčmy, aby svoju nevôľu vo veselej spoločnosti premohol, a myšlienky, ktorých mu kazateľ narobil, aby pivom a pálenkou zalial. Keď prišiel do krčmy, dľa svojej žiadosti našiel tam spoločnosť a začal veselo piť. Avšak hľadaná radosť sa nedostavila: v izbe na stene visely hodiny, ktoré začaly biť; i prišly mu proti jeho vôli na pamäť slová: Čas odchodí, smrť prichodí! Ó človeče, obráť sa ku Bohu! — Spoločnosť fajčila, i on chcel probovať; ale na um mu prišli zatratení v pekle, o ktorých je napísané: "Dým muk jejich vstoupíť na věky věků". Kedykoľvek chcel z pohára vypiť, v ušiach mu zazvučalo: Ako bezbožní ľudia na svete pili, tak teraz v pekle smäd trpia! — V dome nemal miesta, od spoločnosti sa odtrhol a pospiechal von ku dverám, aby na vonku našiel pokoj. Ale nadarmo. Videl jednoho človeka, ktorý stál pri vode a ryby chytal. I napadly mu slová: Človek nezná svoj čas; leť ako ryby bývajú na udicu chytané, tak aj ľudia bývajú ulapení v zlom čase, ktorý na nich náhle pripadne. — Videl strom stáť a zdalo sa mu, ako by bolo na ňom napísané: Každý strom, ktorý neprináša dobré ovocie, býva vyťatý a na oheň uvrhnutý.

I nemohol sa zdržať sľz, vstúpil do seba a umienil si, že svojho verného dúšpastiera bude nasledovať, že s pomocou Božou bude sa chrániť hriechu a viesť nový život, čo svojmu dúšpastierovi k jeho velikej radosti sdelil.

Hľa, môj kresťane, tak chodí Ježiš, dobrý pastier, so svojou milosťou a láskou za svojou ztratenou ovcou! On hovorí každému poblúdenému: Navráť sa, odpadlíče! Prečo by si chcel tak zomreť? Obráť sa, tak budeš žiť!

O našich študentoch.

Nižepodpísaný drží si za milú povinnosť, aby sdelil našej evanjelickej verejnosti aspoň čo-to o našich študentoch. Keď hovorím "o našich", myslím tu takých študentov, ktorí sa pripravajú na našich cirkevných luteránskych ústavoch, patriacich sesterskej synode Missourskej.

Nevýslovná radosť pojíma srdce kresťana, keď zvie, jaký krásny počet mladíkov študuje tohoto roku na našich kollegijách a seminároch. Je to znak, že sa Pán k nášmu dielu priznáva, že naše cirkve drahé evanjelicko-luteránske tu v Amerike uznávajú a chápu potrebu čím možná najväčšieho počtu kazateľov a učiteľov, ktorí by niekdy v budúcnosti povedome niesli zástavu Ukrižovaného a slovom jeho svätého Evanjelium konali spasitelné dielo missie medzi naším milým ľudom slovenským. Zvlášte v týchto hmotárskych časoch, v časoch po svetovom prevrate, naplňuje to kresťanov nevýslovnou chlúbou a radosťou, že sa našli toľkí mladíci, hotoví obetovať svoj život a posvätiť ho službe Božej. Ajhľa, vidíme, že naše modlitby Pán bohate vyslýcha, že vysiela delníkov na vinicu, tešíme sa, že naše kázanie nie je daromné ani v tomto smere. Buď Bohu samému za to česť a chvála!

Nasledovný je soznam našich študujúcich:

1). Na teoretickom bohosloveckom seminári v **St. Louis, Mo.**, máme dvoch posluchačov. Sú to: Michael Havlír v 2. ročníku, a Ján Bajus v 3. ročníku.

2.) Na praktickom teologickom seminári v **Springfield, Ill.**, máme 10 mladíkov. Sú to: V poslednom ročníku: Andrej Bomba, Ján Dániel, Michael Eštok, Ján Valentík a Jozef Vaľo.

Na vikariáte sú: Juraj Hronec a Ján Prok.

V 2. proseminári sú: Andrej German a Ján Mitaľ.

V 3. proseminári je Ján Horárik.

3.) Na učiteľskom ústave v **River Forest, Ill.**, (Chicago, Ill., máme tohoto roku nasledovných mladíkov: Andrej Socha, Šámuel Šándor, Michael Chovanec, Ján Tomko a Ján Perko.

4.) Na gymnasiume vo **Fort Wayne, Indiana** máme ich najväčší počet. Je ich 16. Mladíci títo sú najšťastnejší už aj preto, že im naša drahá Synoda vydržuje slovenského učbára v osobe

Študenti na teologickom seminári v Springfield, Ill.

dvojet. Tomáša Bakalyara. Je toto stredoškolský ústav, ktorý zodpovedá najväčšmi našim pomerom, a ktorý stojí na úrovni najlepších College-ov tejto vlasti. Ich mená sú: Juraj Dolák.

Fero Kuna, Ján Lipták, Juraj Lorence, Ján Gološinec, Pavel Báďonský, Ján Bartko, Andrej Eštočko, Frank Gamec, Ján Kozák, Pavel Krivoš, Rudolf Kiefer, Andrej Masko, Martin Čižmár, Martin Koza, Ján Stankovič.

5.) Na gymnásiume v **Bronxville, N. Y.**, máme tohoto roku mladíkov. Ich mená sú: Ján Mihok,.....

6.) Aj na gymnásiume vo **Winfield, Kansas**, máme jednoho mladíka, Adama Valenčíka, prešlého na tento ústav zo Springfield, Illinois.

Všetkých študentov je:.....

Nuž a teraz nechže je mi dovolené upraviť niekoľko slov na týchto naších študentov.

Všetko, na čokoľvek sa v živote podujmeme, všetko by sme mali konať, moji mladí bratia, s rozhodnou vážnosťou a serioznosťou duše. Krásne a potešitelné je, keď sa človek rozhodne stať sa kresťanom, ale takéto jeho rozhodnutie nie je ani zďaleka ešte požehnané a pre neho spasitelné, nemieni-li to s tým svojím rozhodnutím opravdu **vážne.** Už koľkí tisíci a tisíci sa rozhodli, že opustia svet a zanechajú širokú cestu, po nejž kráča svet k svojmu zahynutiu, a že nastúpia cestu úzku vedúcu do života večného — už koľkí tisíci a tisíci sa rozhodli, že ostúpia od svojich hriechov, aj od tých im najmilších, lebo hľa, sa presvedčili, že sa hriech na nich šeredne vypomstil a vypomsťuje — už koľkí tisíci a tisíci sa rozhodli hľadať Božiu milosť a odpustenie, keď nikde a v ničom pokoja a mieru nenašli — a čo sa, hľa pri mnohých a mnohých týchto stalo? Veliká väčšina tých, ktorí sa takto rzohodli, úmyslu svojho nepreviedli, ale svoje rozhodnutie odkladali so dňa na deň, s mesiaca na mesiac, s roka na rok atď. So všetkým zostali len pri tom svojom počiatočnom, ani by formálnom rozhodnutí, až prišla smrť a spolu s ňou aj večné zatratenie a bolo už neskoro. I pýtame sa: Prečo to? Nuž preto, lebo s tým ich rozhodnutím nemienili to vážne. Hospodin Boh je síce trpezlivý, dlhoshovievajúci a dobrotivý a milosrdný, ktorý každého dňa odpúšta síce svojim dietkam ich mnohé previnenia, slabosti a krehkosti, ale nesmieme zabúdať, že to činí zajiste len pri tých, ktorí svoje kresťanstvo berú vážne. U koho nie je tomu tak, ten zajiste nie je žiadon pravý kresťan.

Podobne sa to ma aj pri kresťanovi, ktorý sa rozhodol stať sa služobníkom Božim, služobníkom cirkve a kazateľom Božieho Slova. Nanajvýš pochvalyhodné a potešitel'né je, keď sa

vtedy naša **nádej** nikdy nás nezklame,
že korunu slávy odloženú máme
v nebeskej radosti, kde nieto žalosti,
kde Boh svojich milých všeho zlého zhostí,
kde sa nepriblíži slza nášmu oku —
keď by sme ta prišli trebárs tohto roku!
Keď lodička tvojho života biedneho
kláti sa na vodách mora zbúreného,
keď aj tvoje srdce, rozum ti diktuje,
že ti niet pomoci, že záhuba tu je:
pozdvihni sa smelo — hore oči, čelo —
pusť kotvu nádeje v hlbku a veselo
spievaj i na vlnách zbúreného mora
(keď ťa už chce zhltnúť pokelná potvora!)
spievaj a raduj sa z Pánovej pomoci,
ktorá ti pri boku stojí vo dne, v noci!
Nádej, Bratia drahí, či nám nechybuje,
keď nám diabol a svet záhubu hotuje?
Lež verte mi, Bratia, kto chce prísť do neba,
nech vie, že mu nádej nevyhnutne treba;
kto nemá nádeje — i hneď sa vzdá boja —
a kto nebojuje, nedôjde pokoja!
Avšak milí moji, tá drahá bylina —
nádej — neprebýva tam, kde je hnilina
nevery a zlosti a rozpustilosti:
bo je ona matka vrúcej pobožnosti!
Ušľachtilá nádej s pobožnosťou vrelou
prebýva len stále u Božích priateľov;
uteká ona preč od synov zlostníka,
u ktorých nevera a pýcha vyniká.
Preto, Bratia drahí, majme svoju zreteľ
obrátenú stále ku Otcovi svetiel,
od Nehož pochádza každé dobré danie,
pre dušu i telo hojné požehnanie.
Keď my zlí dávame deťom dobré dary,
tým viac Otec dobrý Duchom nás obdarí.
No, už končím svoje liché verše-vinše —
ani tohto roku nemám pre Vás inšie,
len tú vrúcnu prosbu a modlitbu k Bohu,
by ste požívali Jeho lásku mnohú,
by On sám zasadil, štepil, chránil, množil
u Vás tie tri kvietky a tak Vám založil
pevný základ spásy a večnej radosti
a priviedol šťastne k slavnej blaženosti!
V schránke srdca, Bratku, tie tri kvietky schovaj:
to žiada Storočný Prorok Tovykonaj.

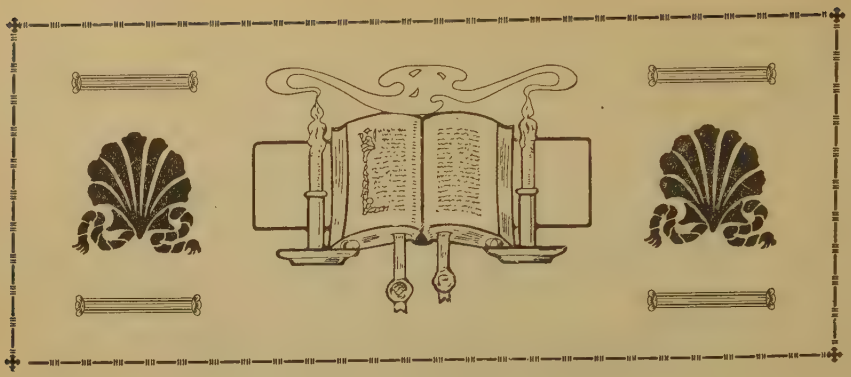

Naša Synoda.

Naša slovenská evanjelická nezmeneného augsburgského vyznania Synoda v Spojených Štátoch Amerických je združenie slovenských luteránskych cirkevných sborov, slova B. kazateľov a učiteľov. Potrebu združenia nahliadly naše cirkve a ich slova Božieho kazatelia už pred 19 rokami, preto vyslaly svojich slova B. kazateľov do Braddock, Pa, kde mala byť odbývaná schôdza slovenských lut. farárov. Tam založená bola naša Synoda dňa 4. júna 1902.

V Braddock shromaždení páni farári prizvukovali, že chcú tvoriť samostatnú Synodu na základe úplnej pravovernosti. Preto priznali sa k tomu vyznaniu, ktoré vyznávala naša obnovená cirkev so svojim reformátorom Dr. M. Lutherom na čele, totiž, že Biblia je pravé čisté slovo Božie, vdýchnuté samým Pánom Bohom v srdce i ústa prorokov a apoštolov. Toto veriť a vyznávať musí každý evanjelik-luterán, jestli chce nosiť meno pravého a pravoverného kresťana. Lebo kto by učil, hlásal a vyznával, že v Biblii je síce aj slovo B., ale že sa v nej nachodia state, ktoré nie sú vdýchnuté a nemaly by byť v Biblii, ten hreší proti Bohu a jeho svätému slovu, ktoré nám jasne hovorí: "Nikdy z lidské vůle nepošlo proroctví, ale Duchem svatým puzení byvše, mluvili svatí Boží lidé." 2. Pet. 1, 21. Preto čokoľvek písali proroci, evanjelistovia a apoštolovia, písali Duchom Svätým vedení a ponúkaní. Preto môžeme a máme smelo vyznávať: "Všeliké písmo od Boha jest vdechnuté." 2. Tim. 3, 16. Každá literka, každý punktík je vdýchnutý od Boha.

D'alej priznali sa k trom verejným symbolom cirkve kresťanskej: Apoštolskému, nicenskému a atanazianskému a tiež i k sym-

bolom cirkve našej evanjelicko-luteránskej a síce: K Nezmenenému Augsburgskému vyznaniu, Obrane Augsburgského vyznania, Šmalkalským článkom, Malému katechismu Dr. M. Luthera, Veľkému katechismu Dr. M. Luthera a Knihe svornosti. Aj to učinili len preto, lebo boli božsky presvedčení, že ako tie tri všeobecné vyznania, tak i Symbolické Knihy cirkve našej evanjelicko-luteránskej sú vyznaním toho učenia a tej viery, ktoré nám Boh v svojom svätom slove zjavil a ktorého sa máme detinskou vierou pridržať. Symbolické Knihy cirkve našej sú verným výkladom Božieho slova a v nich objasnené a vysvetlené je učenie cirkve našej na základe slova Božieho. Tú jednotnosť vo viere, v učení a praxi požaduje od nás sám Boh, keď nás napomína, aby sme sa usilovali zachovávať jednotu Ducha v sväzku pokoja. Efez. 4, 3. Preto hovorí ap. i na inom mieste: "Ale k čomu sme již přišli, v tom při jednostejném zůstávejme pravidle, a jednostejně smyslme." Kde niet jednosti v učení, vo viere a praxy, tam nemôže byť ani pravej viery, pravého kresťanstva a kresťanského života, lebo tam každý učí dľa svojho dobrozdania a nie dľa slova B. V takých cirkvách život nenie sriadený dľa slova B. a tam sa nedá prevádzať zdravá cirkevná kázeň, ktorá je Kristom Pánom tak jasne prikázaná u Mat. 18, 15-18.

Vďaka Bohu, naša Slov. Ev. Nezm. Aug. Vyznania Synoda z milosti B. posiaľ trvala a dá Boh i trvať bude pri tom vyznaní, ktoré vyznali zakladatelia našej Synody v Braddock, Pa. Lebo ona, jej kazatelia, cirkve a jednotliví údovia našich cirkví vyznávajú, že celé Písmo sväté, všetky knihy Starého i Nového Zákona sú pravé čisté a samým Pánom Bohom vdýchnuté slovo B. 2. Tim. 3, 16. 17. a moc Božia ku spaseniu každému veriacemu Rim. 1, 16. a naše Symbolické Knihy, že sú verný výklad toho slova B. Preto naša Synoda požaduje, aby to slovo Boha nášho kázané bolo vo všetkých jej chrámoch, školách a pri každej príležitosti čisté a celé, totiž, Zákon i Evanjelium. Lebo len tam, kde sa slovo B. čiste a úprimne káže a kde sa Zákon i Evanjelium práve rozdeľuje, môžu byť ľudia privedení k pravej známosti a pravej viere. Preto ona s apoštolom Pavlom požaduje od jedného každého slova B. kazateľa: "Pilně se snažuj vydati sebe milého dělníka, za nejž by se nebylo proč styděti, kterýž by slovo pravdy pravě rozděloval." 2. Tim. 2, 15. Slova B. kazateľ pri svojej ordinácii býva zaväzovaný na slovo B. a všetky Symbolické Knihy cirkve našej evanjelicko-luteránskej.

Naša Synoda, aby mohla čím najvýdatnejšie konať dielo, ku ktorému bola sriadená, sorganizovaná, stará sa a pečuje o to, aby pobožní a bohabojní mladíci z jej cirkvi šli do pravoverných luteránskych ústavov, kde by sa mohli vzdelať a pripraviť na úrad kazateľský a učiteľský. Pravda, vlastného ústavu posiaľ nemá, ale mladíkov svojich vysiela do ústavov sesterských synôd, prislúchajúcich do Synodálnej Konferencie, ktorá je tým najväčším

a nadovšetko pravoverným luteránskym telesom na svete. Obzvlášte v ústavoch sesterskej Missourskej Synody študuje i teraz do 30 slov. mladíkov, pripravujúcich sa na úrad kazateľský a učiteľský. Je to veľká milosť B., že na 20. ústavoch, 14. Mo. Synody, 2 Wisconsin Synody, 2 Michigan Synody a 2 Synodálnej Konferencie pre černochov nenašli by ste ani jedného muža-professora, ktorý by bol vlažný vo veciach viery.

Naša Synoda na základe slova B. žiada i to, aby sa v cirkvách našich prevádzala zdravá cirkevná kázeň dľa Mat. 18, 15-18. Pravda, mnohým je ona ostrým trňom v oku a protivia sa jej, lebo vedia, že jestli by žili na odpor slovu B. a povolovali by žiadostiam svojho tela, vtedy svojim životom vytvárajú sa z cirkvi a pozbavujú sa výhod a práv kresťana, pokým by pokanie neučinili. Takých ľudí náš slova B. kazateľ ku Večeri Pánovej nepripustí a v páde smrti nepochová. Nuž a jestli by sme neprevádzali zdravú a na slove B. založenú cirkevnú prax, tak vtedy by sme museli v svojom lône trpeť hnilobu a kvas, ako to vidíme v Synode Spoj. lut. cirkvi v Amerike a tiež v cirkvách slov. farárov, hlásiacich sa k tomu telesu. Oni pripúšťajú a pre svoje plytke, liché stanovisko k slovu B. a našim Symbolickým Knihám i pripúšťať musia každého ku Večeri Pánovej. Na príklad len v jednej cirkvi nimi obsluhovanej pripúšťa p. f. Ramer a pripustili dosiaľ 5 iní páni farári ku stolu Pánovmu ľudí, ktorí žijú v mnohoženstve a divom manželstve, a v mnohých iných hriechoch. Pravdepodobne pristúpujú ku Večeri Pánovej dľa poriadku agendálneho, ale nie dľa slova B. (Slov. Lutherán str. 116. Rev. Bódy.) Aký to je ten agendálny poriadok, to nám musí vysvetliť p. pisateľ a redaktor Slov. Lutherana. Kdežto u nás by taký nemohol byť pripustený ku Večeri Pánovej dľa slova B. a našich Symbolických Kníh, pokým by ten sväzok neroztrhol, a pokanie neučinil.

Naša Synoda nielen živým kázaním, ale i písaným a tlačeným slovom napomáha spasiteľnú známosť a vieru a preto vydáva predne časopis Svedok. Tento náš Svedok je časopis venovaný záujmom cirkve našej a prináša články, ktoré môžu poslúžiť každému k posilneniu vo viere. V mnohých našich domácnostiach je on milým hosťom a s radosťou a pôžitkom čítajú ho naši bratia a sestry na Slovensku, kde má vyše 400 odberateľov. Pre dietky vydáva tiež časopis Mladý Luterán. Koľko užitočných, poučných knižočiek vydala naša Synoda. V jej strede založená bola i vydavateľská spoločnosť, ktorá vydala Symbolické Knihy, Tranoscius, Malý i Veľký Katechismus, Biblickú historiu a iné náboženské knihy. V našej Synode pracuje sa na tom, aby ľudia nahliadali, že je to povinnosť cirkve, aby sa za príkladom apošt. cirkve starala o svojich biednych bratov a sestry. A Synody v Synodálnej Konferencie spojené vlastnia a udržujú mnohé nemocnice, útulne pre opustené deti, sirotince, domovy pre starých, ústavy pre hluchonemých. Na tomto poli missijnom pracuje 12 slova B. kazateľov

a vo viacerých mestách majú krásne chrámy, v ktorých sa len týmto hluchonemým káže slove Boha živého v posunkovej reči, prstami. Tiež udržujú ústav pre suchotinárov, padúcu nemoc trpiacich (zradník, epileptikov). Aby maly svoje ošetrovateľky v nemocniciach, ústavoch a na rozličných missijných poliach, sriadily ústav diakonissiek.

Nuž a kde je pravá viera, tam sa dajú vykonať veľké veci. — Na príklad naše cirkve nielen že sú samostatné a udržujú sa bez akejkoľvek pomoci so strany Nemcov alebo Angličanov, ale ešte sosbieraly tisíce dollárov na uľavenie biedy na Slovensku, ktoré nešly z vrecák bohatých anglických a nemeckých luteránov, ale dané boly čo šarty lásky a milosrdenstva z mozoľov nášho slov. evanj. luteránskeho ľudu. Vyslali sme tiež minulého roku do starej vlasti našej poslanca dôst. Ján Pelikána, ktorý prednáša o sriadení našej Synody a poúča našich bratov a sestry, aby sa nedali sviesť k dajakému falošnému evanjelickému spojeniu, ale aby sa sriadili v samostatnú luteránsku synodu, v ktorej by slovo B. a naše luteránske stanovisko došlo k úplnej platnosti. Ó by Boh a Otec Pána nášho Ježiša Krista sám riadil mysle našich bratov, aby sa nedali sviesť od slova B. a našich Symbolických Kníh k spojeniu s českými evanjelikmi neluteránmi, ale aby pevne stáli pri slove B. a našom vyznaní.

Ponevádž každá cirkev v našej Synode je presvedčená o potrebe cirkevných škôl, preto dľa možnosti každá cirkev hľadí sriadiť si cirkevnú školu. Dal by Boh, žeby náš podrost mohol byť vychovávaný v cvičení a v napomínaní Pána.

Nuž a konečne naša Synoda nenie ani zďaleka za drobenie slovenských luteránov, ako si to mnohí mýlne myslia. Keby sme neboli za spojenie, vtedy by sme neboli prišli na schôdzu do Pittsburgh, Pa., 4. júla 1919. Neboli by sme si volili výbor, ktorý by s pánmi farármi Synody Sion vyjednával. Neboli by sme ich povolali na našu konferenciu do Tarentum, kde sme skutočne mysleli, že príde ku spojeniu. Nuž a kto je tomu na vine, že pp. farári Synody Sion, ktorá síce jestvuje len na papieri, ale každý jej člen je údom anglického telesa Spoj. Lut. Cirkvi v Amerike, nerozprávali v Tarentum tak, ako sa vyslovovali v Pittsburghu 4. júla večer, kde sme mali užšiu spoločnú schôdzu, z ktorej mnohí odchádzali s tým presvedčením, že nastane, príde spojenie? No, neprišlo k spojeniu len preto, že na schôdzi farárov Syn. Sion v Johnstown prof. Jacobs, Rev. Jensen a Rámer toľko poúčali prítomných, že sa zriekli svojho vlastného presvedčenia a prijali to, čo im bolo nahovorené, čomu sami nerozumeli. Lebo keď prišli do Tarentum, ačkoľvek nemohli ničoho podvrátiť z "Nášho Stanoviska", začali nám čítať čosi, čo malo byť ich stanovisko, ale ponevádž nám to nemohli vysvetliť, čo to má byť, preto hovorili, že ich stanovisko ešte nie je hotové, ale keď bude hotové, že nám z neho dopošlú, aby sme ho mohli uvážiť a posúdiť. Čo nám čí-

tali, boly úryvky dané im prof. Jacobsom, ktorý na ich stanovisku pracoval. Pri tom mali predsa toľko smelosti, že nám povedali, aby sme ich stanovisko "bona fide" prijali a pripojili sa k "United Lutheran Church in America". Že nám to bolo nemožné, aby sme sa zriekli našej Slov. Ev. N. A. V. Synody; nášho pravoverného stanoviska a praxi a podali ruku farárom, ktorí sa spolčujú všade po celej Amerike so sektármi, ba v mnohých pádoch i so židovskými rabínmi účinkujú a svojimi bratmi ich pomenovali, to uzná každý zdravo smýšľajúci luterán. Slovo B., naše Symbolické Knihy a naše svedomie je nám milšie ako spojenie bez jednoty ducha v učení a v praxi. Avšak akonáhle páni farári zmenia svoje náhľady a nebudú hľadeť na peňažnú podporu, ktorej nepotrebujú, ale na slovo B. a v ňom a v našich symboloch požadovanú prax, vtedy sme hotoví sísť sa s nimi a podať im bratskú ruku a spoločne pracovať na vzdelaní Siona B. medzi našim ľud'om.

Vy však, drahí bratia a sestry, údovia našej milej Synody trvajte nezlomnou vernosťou pri slove B. a našich Sym. Knihách. Nech je slovo Boha nášho vašim jediným potešením a On sám nech vás zachová v pravej viere a z milosti svojej pre zásluhy Pána nášho Ježiša Krista uvedie do večnej radosti. **Kolárik.**

Prívet zo zámoria k príležitosti minulo-ročn. shrom. Synody.

Z milosti Božej zase mi je znovu daná
príhodná doba, v ktorej by som vyniesol
na svetlo mienku, popud môjho Pána
a prívet bratskej lásky k vám zas priniesol.
Prijmite teda tieto moje skromné riadky,
v nichž vanie dušiam vašim pokyn vd'ačný, sladký,
by sa i váš duch vozvýš, k Bohu povzniesol.

Aj, húfok strážnych Božích na vzájom sa stretá
v Pánovej cirkvi milej, v lone Siona!
Ty, Pane Kriste, v tomto búrnom mori sveta
žehnaj sám práci, nech ju zdarne vykoná,
by aj tu meno Tvoje bolo oslávené,
veriace duše zas vo viere utvrdené,
kazené škodné skutky diabla-špiona!

Ó, jak ste šťastní a blažení, drahí bratia,
že služba Božia u vás došla k platnosti,
výmysly sveta, diabla čím diaľ viac sa tratia,
kázanie slova Božieho, spev, sviatosti
konajú a dľa starých luteránskych zvykov,
v duchovnom pravom smysle viery bojovníkov;
to pocta pravá, čistá k Božej ľúbosti.

Ó, povstaň, plesaj, cirkev, ty dcéro Sionská,
ozdob sa krásou, ajhľa, ide Ženich tvoj,
bys' bola plná vne, ó ruža Sáronská,
sper rúcha svoje, v hotovosti bdi a stoj!
Nech vrázky a poškvrny niet na tvojom tele,
lebo tvoj Ženich Kristus ide slávne, skvele,
prináša ti zas milosť, život a pokoj!

Na rozkaz Pánov buďte istí s Petrom vrhnúť
sieť svoju s vierou nepochybnou k loveniu!
On žehnaj sieti vašej, aby ste zahrnúť
mohli tých, čo sú vyvolení k spaseniu.
Len jedno, bratia v Pánu milí, dobre znajte:
úroky svojej práce tuto nečakajte;
v nebesiach dá vám váš Pán hojnú odmenu!

Žiaľ Bohu, cirkev naša v starej rodnej vlasti
na tele svojom trpí ešte starý kvas,
nevera a bezbožnosť nad sodomské zlosti. —
Kristových poslov márne zovie ľúby hlas,
vinica Božia je v púšť Kádes obrátená,
od divej poľnej zveri celá rozborená,
oddaná zkazonosným šelmám na pospas.

Len malý húfok volá v tomto Babylone
ku Tebe, Pane, k trónu Tvojej milosti,
pod živly sveta, jeho synov zlostných stone,
žiada si vyjsť zo sveta zlého v rýchlosti. —
Veríme tomu silne, Pane Jezu Kriste,
že nás Ty vyslobodíš, a to iste, iste,
a zbavíš všetkej hrôzy, strachu, žalosti.

Pastieri stáda a Božieho ľudu strážni?
Izaiáš prorok Boží píše o nich sám,
že sú psi nemí, slepí, žráči, slávy bažní,
ku svojmu zisku každý chváta sem a tam.
A kázať slovo Božie? — Sami sú neverci,
márnosťou zaslepení, sveta nájomníci, —
znamenať musím, — česť len malým výnimkám!

Smiluj sa, drahý Kriste, v tieto hrozné letá,
vinicu Svoju ohraď, obživ, Tys' Boh náš!
Zreformuj, očisť od výmyslov diabla, sveta!
Ach, odpusť hriechy, zlosti naše, Ty ich znáš;
pre Svoje rany a potupné umučenie
daruj nám milosť, pokoj, život a spasenie!
Dedictvo Svoje osláv, zveleb, vyvýš, spas!

F. J. Mošovský.

Synodálne shromaždenie v Chicago, Ill., roku 1920.

Dvojaká povinnosť nášho povolania.

NIET nič nad čistotu učenia! Bohužiaľ najdú sa kresťania, ktorí nie takto vždy smýšľajú. Áno, práve náš dnešný vek je veľmi indifferentný v učení Slova Božieho. K čistému učeniu sa priznávať a toto hájiť proti všetkým nahodilým sa bludom a falošným naukám je u mnohých aj tak zvaných luterânov považované za niečo druhotriedneho, vedľajšieho. Človek, ktorý až primnoho prízvukuje čistotu učenia a predstavuje ju, jako najdôležitejšiu podstatnú čiastku kresťanstva a viery, ten sa vraj sám seba činí podozrivým, že nemá toho pravého kresťanského ducha. Už sám ten výraz 'čisté učenie" je dnes v posmech obrátený. Áno, aj sami tí theologovia dnešného času, ktorí veľmi radi sa rátajú medzi confessionálnych, hovoria o čistom učení po väčšine len v posmechu, jako vraj o zásade mrtvého kresťanstva a theologie mrtvej litery. Kto sa dnes celou svojou dušou a výmluvnosťou zasadzuje o čisté učenie aproti bludom a falošným naukám neústupne bojuje, ten je považovaný dnes za bezcitného zákonníka a strešteného fanatika. Odkiaľ tento odpor a také smýšľanie?! To pochádza bezpochyby ponajprv odtiaľ, že tí moderní theologovia celkom dobre vedia, že to, čo po všetky časy bolo menované čistým učením, že toho nemajú. Po druhé pochádza tento odpor voči čistému Slovu Božiemu odtiaľ, že si takíto ľudkovia predsa len myslia, že čisté učenie je aj tak len istý "Nonsense", ktorý nikam inam nepatrí, iba snáď do ríše snov a ideálov, do nejakej republiky platonskej.

My žijeme v časoch, v ktorých , jako Apoštol hovorí o falošných prorokoch, vždy sa len učíme a predsa k známosti pravdy neprichádzame. My žijeme v časoch podobných v smýšľaní — časom Ponstkého Piláta, ktorý, keď mu Pán dosvedčil, že je kráľom pravdy a že jeho ríša je tiež kráľovstvom pravdy, posmešne odvetil Pánovi: "I což jest pravda?" — Pilát neveril, že by pravdy vôbec bolo. Tento nešťastný sudca uvažoval akiste

a mal na zreteli ducha svojho času, a preto prichádzal na myšlienky: Velikí duchovia bádajú už celé storočia a hľadajú odpoveď na otázku: Čo je pravda? a predsa až doposiaľ jej nenašli, a ty biedny Nazaretský si myslíš, že si ty kráľom pravdy, a chceš aj kráľovstvo pravdy založiť! — Znevažovanie čistého učenia, teda znevažovanie Slova Božieho dosvedčuje, že žijeme opravdu smutné časy, lebo čisté učenie je nič inšie ako Slovo Božie, a nie len ako ho niektorí svetáci menujú systematickou vedou theologov. Kto zapiera čisté učenie cirkvi, ten zapiera samé Slovo Božie, áno samého Boha. Lebo čo hovorí Písmo o Božom Slove a z neho prýštiacom čistom učení? V proroctvách proroka Jeremiáša 2, 28. čítame: "Prorok, kterýž má sen, nechť vypravuje sen, ale kterýž má slovo mé, nechť mluví slovo mé právě. Co jest te plevě do pšenice? dí Hospodin." A čo hovorí sám náš premilý Spasiteľ Ježiš Kristus? On hovorí u Jána 8, 31:— "Jestliže vy zůstanete v řeči mé, právě učedlníci moji budete. A poznáte pravdu, a pravda vás vysvobodí!" Či je to nie niečo strašného, keď teraz mnohí theologovia, a to bohužiaľ ešte aj takzvaní luteránski theologovia celkom bez všetkého studu a hanby vám povedia: Ach, pravda! Nuž veď aj my ideme za pravdou, a ju všemožne hľadáme, ale len človek namyslený a stresštený môže tvrdiť, že už k pravde prišiel a ju má. Áno, tak ďaleko dopracovali to mnohí kresťanskí theologovia, že sa tak opovržlive vyslovujú a to vzdor tomu, že Pán celkom jasne hovorí vo svojom Slove: "a pravdu poznáte a pravda vás vyslobodí!" Tak hľa prišlo už aj samému Apoštolovi Júda písať: "Nejmilejší, všeckú snažnost vynakládajte na to, abych vám psal o obecném spasení, musil jsem psáti, vás napomínaje, abyste statečne bojovali o víru, kteráž jest jednou dána svatým." Tu je nie reč o viere v srdci, ale o viere objektívnej, teda o čistom učení. A konečne jako píše Apoštol Ján, učedlník to lásky? V 2. Jana 9-11. čítame: "Každý, kdož přestupuje, a nezůstává v učeni Kristovu, nemá Boha; kdož zůstává u učení Kristovu, tenť i Otce i Syna má. Přichádzí-li kdo k vám, a tohoto učení nepřináší, nepřijímejte ho do domu, aniž ho pozdravujte. Nebo kdož takového pozdravuje, obcuje skutkům jeho zlým." A svätý Apoštol Pavel píše Títovi 1, 9-11: "Pilně se přidržící věrné řeči k vyučování dostatečné, aby mohl i napomínati učením zdravým, i ty, kteříž odpírají, přemáhati. Neboť jsou mnozí nepoddaní, márnomluvní, i svůdcové myslí, zvláště tí, kteříž jsou z obřízky. Jimž muselí ústa zacpána býti." A ten samý Apoštol píše vo svojom prvom liste Timoteovi 4, 16: "Budiž sebe pilen i učení, v tom trvej; nebo to čině, i samého sebe spasíš, i ty, kteříž tebe poslouchají." A konečne Galatským píše Apoštol, teda tým, ku ktorým vlúdili sa boli falošní duchovia 5, 7-9: "Běželi jste dobře. Kdo vám překazil, abyste pravdy neposlouchali? Neníť tá rada z toho, kterýž vás volá: Máličko kvasu všecko těsto na-

kvašuje." Apoštol jakoby chcel povedať: jedno jediné falošné učenie učiní falošným celú summu kresťanského učenia, práve tak, jako máličko kvasu nakvašuje celé cesto. Áno i seba najmenšia dávka pravého jedu premení kryštálove čistú vodu v smrteľný nápoj.

Predstavme si, milí kresťania, keby tak v prvotnej cirkvi neboli vystúpili popri falošných prorokoch, jako boli Arius, Nestorius a Pelágius súčasne aj mužovia Boží, jako Athanasius, Cyrill alebo Augustinus, praví to proroci Najvyššieho a neboli celou vážnosťou a ráznosťou svojho ducha vystúpili proti týmto bludárom, čo by sa bolo stalo? Už v 4. a 5. století bola by cirkev kresťanská utratila základný článok svojej viery, a následkom toho by sa bola celá budova cirkvi srútila v zrúcaniny a rumy. Stáť sa to síce nemohlo, lebo to nebolo v rade Božej tak uložené, nuž ale práve preto musel Boh vzbudiť mužov, ktorí to mali znemožniť a prekaziť, čo sa aj, jako vieme, svedčením a úmornou prácou výšoznačených učiteľov cirkvi stalo. Je pravda, že boli za to títo mužovia už za svojho života považovaní za zlomyseľných buričov, podľa čoho boli aj preháňaní a nenávidení, prenasledovaní, ale u pravých synov Božích zostaly ich mená zaznačené už vyše tisícročia čo mená neohrožených svedkov spasiteľnej pravdy a jednúc jagať sa budú tam v nebesiach ani hviezdy na oblohe nebeskej od vekov na veky. — A preto nech sa nedá žiadon z nás zdržiavať od vydávania svedoctva pravde, a to ani vtedy nie, keby proti nám povstával aj celý svet, keby nás vyhlašoval za buričov, rušiacich pokoj a hnilý súlad v cirkvi, keby nás znemožňovali na každom kroku a štvali proti nám diabla i peklo, keby nám privlastňovali "iného, falošného ducha". Proti pravde Božej a jej čistému učeniu zúriť môže akiste len nevera, svet, diabol a peklo, však "byť vály i větrové, byť hrozná povodeň byla, však stavení takové nepodvrátí žádná síla!" Človek kresťan, ten nikdy nevystúpi proti čistému učeniu Slova Božieho, a jestli sa aj v ničom mýli, dá sa zo Slova Božieho presvedčiť a tej pravdy sa potom aj drží.

Alebo predstavme si ten prípad, žeby Dr. Luther bol síce spoznal pravdu, a o nej aj súkromne, v užšom kruhu svojich priateľov a privržencov bol svedčil, ale na vonok by s ňou nebol vyšiel, nebol by otvorene a verejne vystúpil proti bludom Antikrista, pápežstva, — čo by sa bolo stalo? Nuž, to by sa bolo stalo, že by kresťanstvo bolo aj nad'alej zostalo v duševnom otroctve rimského Antikrista a my všetci boli by sme ešte až po dnes jeho poddaní.

No, a hľadiac na dejiny našej vlastnej slovenskej luteránskej cirkvi, považme čo by sa bolo stalo, keby v čase nešťastného compromissu, ktorý bol narafičený mad'arskými a mad'aronskými predákmi cirkvi evanjelickej a kalvínskej cieľom spojenia týchto dvoch vierovyznaní v jednu denomináciu, uniu, hovorím, čo by sa bolo stalo, keby Pán a Hlava svojej cirkvi nebol vzbu-

dil cirkvi našej luteránskej muža tak statného a veľkého v osobe blahej pamäti Dr. J. M. Hurbana, ktorý stojac na stanovisku čistého učenia Slova Božieho a našich Symbolov túto nešťastnú a záhubnú Uniu medzi evanjelikmi a kalvínmi prekazil. Čo by sa bolo stalo, keby Hurban nebol toho učinil? Nuž dedictvo drahé otcov by sme boli ztratili a národ slovenský by bol snáď navždy olúpený býval o cirkev čistého Slova a sviatostí.

A tak jako mali začo títo naši slavní predkovia a k Pánu sa odobravší bratia v povolaní a úrade bojovať, trpeť a strádať, tak máme aj my, naše drahé cirkve, naša Synoda začo bojovať, trpeť a strádať. Zamyslime sa len na chvíľočku, čo by bolo z našej slov. ev. luteránskej cirkvi tu v Spojených Štátoch, kde by bolo naše dedictvo otcov, naša cirkev čistého Slova a sviatostí, keby sme neboli bojovali, trpeli a strádali a keby to nebolo naším cieľom a povinnosťou, áno zaviazanosťou aj v budúcnoti?! Boh a jeho večná pravda nech je s nami i s našimi potomkami!

Ktorá je to teda tá dvojaká povinnosť nášho povolania? — Tá dvojaká povinnosť nášho povolania je: Pravdu prijímať, hájiť a zastávať, a proti bludu a každému falošnému učeniu ustavične bojovať a s Božou pomocou a Jeho Slovom ho premáhať. A tomuto svojmu povolaniu musíme byť a zostať verní až do smrti, chceme-li, aby nás a našich tá pravda reči Kristovej, pravda čistého učenia jednúc aj večne vyslobodila.

Ján S. Bradáč.

V TVOJOM MENE.

V Tvojom mene, Bože milý
Začíname Nový rok;
Dajže chuti, dajže sily
Sám spravuj náš každý krok.
Dielu nášmu žehnaj zase
Premocne a premilo,
Aby ono nám ku spáse
Tebe k sláve slúžilo.
Z milostivej svojej vôle
Toho roku žehnaj nám:
Žehnaj chrám, žehnaj škole,
Žehnaj domom, rodinám.
A čoho nám koľvek treba
Pre dušu i pre telo
Dávaj nám sám s výšin neba
Prosíme Ťa prevrelo.

Niečo o našej Synode.

1. Čo je Synoda vôbec?

Jedon bod našich stanov zneje, že údom našej E. S. J. môže byt' len dobrestojací úd **synodálnej** cirkve. Mnohému môže sa to zdat' nápadným, že sa v našich stanovách pot'ahom na prijímanie údov takéto ohraničenie nachodí a dost' možno, že sa najdú i takí, — ktorým sa to nepozdáva a myslia si, že to mohlo i vystat'. Aby sme túto vec náležite porozumet' mohli, — potrebné je, aby sme vedeli, čo je Synoda a ktorá a jaká je to tá naša Synoda a prečo sa jej pridržame.

Synoda vôbec je sväzok cirkví, ktoré majú jedno vyznanie, jednu spoločnú cestu a jedon spoločný ciel' pred sebou. Že sa cirkve majú skutočne sdružovat' v takéto Synody a udržovat' medzi sebou takýto spoločný cirkevný sväzok, k tomu vedie Písmo Sväté, v ktorom nachodíme viaceré dôvody za utvorenie synodálneho sväzku.

Prvý taký dôvod je príklad, ktorý pozostavila nám prvá apoštolská cirkev krest'anská, o čom čítame v Skut. Ap. 15. 1—31. Tu sa nám podáva zpráva, že už vtedy odbývaná bola **prvá Synoda** v Jeruzaleme, ktorá sa shromaždila, aby riešila v spornej otázke, povstalej v cirkvi v Antiochii, či sú obradné ustanovenia Mojžišovho Zákona, dotyčne obriezky, pôstov, umývania rúk atd'. zaväzujúce i pre krest'anov. Do tohto synodálneho shromaždenia vyslaní boli čo zástupcovia cirkve antiochenskej Pavel apoštol a Barnabaš a dl'a veršu 12 shromaždené bolo tu celé "množstvo" veriacích. Po dlhšom rokovani bolo usnesené, aby vyslaní boli do Antiochie povereníci, ktorí mali oddat' cirkvi písomne sostavené uzavretia jeruzalemskej Synody, — čo sa potom i stalo.

Táto prvá apoštolská Synoda, že nebola vo všetkom tak zariadená, jako sú terajšie Synody, predsa ukazuje, že cirkve boly spolu úzko spojené.

Druhý taký dôvod je, vôla Pánova, aby rozdielne dary slúžily k spoločnému úžitku, o čom čítame v 1. Kor. 12. 4—31. Tu sa nám predstavuje cirkev pod obrazom tela, ktoré má údy rozličné, s rozličným povolanim, ale všetky tie údy tvoria predsa jedno telo,

a pracujú spoločne a majú jedon cieľ a pomáhajú si navzájom. Tak má byť nie len v jednotlivej cirkvi, ale i vo vel'kom po cirkvách, áno i v celej cirkvi krest'anskej.

Treti taký dôvod je jasný príkaz Boží, aby cirkve boly jednotné v duchu tj. v učení, vo vyznaní i v láske i v prisluhovani Sviatostí, jako čítame k Efez. 4. 3—6. a v 1 Kor. 1, 10. a aby spoločne čelily separatistickému a sektárskemu neriadu. (Rim. 16. 17.)

Iné dôvody sú ešte: chránenie a obraňovanie práv a povinností farárov a cirkví a docielenie čo možno najväčšej jednakosti v cirkevnej správe.

A tak je Synoda, alebo sväzok krest'anských cirkví, také zariadenie, ktoré sa zakladá na Slove Božom a zodpovedá vôle Božej a každá krest'anská cirkev má si za povinnost' pokladat' pripojit' sa ku takému sväzku, áno i každý jednotlivý krest'an má sa vynasnažovat', aby takýto sväzok cirkví udržal.

2., Ktorá je pravoverná Synoda?

Medzi Synodami však môže byt' i je rozdiel'. Nenie každá Synoda pravou krest'anskou, alebo pravovernou Synodou, ktorá nosí meno krest'anské.

Pravou krest'anskou, alebo pravovernou Synodou je v pravde a v skutočnosti len tá Synoda, ktorá v učení i v jednaní riadí sa a spravuje dl'a Slova Božieho a pravou evanjelicko-luteránskou Synodou je len tá Synoda, ktorá prijíma všetky symbolické knihy, uznáva ich za čisté podanie Božej pravdy a vo všetkom sa ich pridrža.

Naproti tomu jestli ktorá Synoda bud'to v učení, bud'to v jednaní a v správe uchyl'uje sa v jednom, lebo v druhom od zjeveného Slova Božieho, taká Synoda, ked' nosí meno krest'anské, je falošná krest'anská Synoda, a jestli nosí meno evanjelicko-luteránske, a uchyl'uje sa v učení lebo v jednani od nášho čistého vierovyznania, tak je falošnou evanjelicko-luteránskou Synodou.

Takou falošnou luteránskou Synodou je medzi iným v Uhorsku tak zvaný **generálny konvent** cirkví evanj. a. v., lebo ačkol'vek zovnútorne priznáva sa k Písmu Svätému, čo k zjavenému Slovu Božiemu a k symbolickým knihám našej cirkve, však v skutočnosti v jednaní a v správe v mnohom uchyl'uje sa od tohoto pravidla, ked' trpí v svojom kruhu kvas bludného učenia na svojích ústavoch i v cirkvách, ked' pestuje hriešne spoločenstvo s falošnoveriacími kalvinmi, áno ked' zrovna pod t'archou pokút núti svojích kazatel'ov, aby i falošneveriacím kalvínom prisluhovali Večeru Pánovu, ked' neprevádza žiadnu cirkevnú kázeň v svojom kruhu, ked' prenasleduje zvlášte slovenské cirkve, kazatel'ov, učitel'ov i jednotlivcov z politických príčin a pohnútok, ked' z tých samých príčin činí nátisky na cirkve pri vol'bách cirkevných úradníkov, ked' zadáva samostatnost' a slobodu cirkví a vydáva ich v moc štátu za misu štátnej šošovice, ked' sa stará do majetkových záležitostí cirkví, ked' pod t'archou exekúcie nakladá a požaduje cirkevnú daň atd'.

Takýchto, podobných Synod falošných evanjelicko-luteránskych, ktoré viac-menej uchyl'ujú sa od Slova Božieho a od nášho čistého vierovyznania, je zvlášte tu v Spoj. Štátoch niekol'ko. Takéto Synody sú: Takzvaná "Buffalo Synoda", "Iowská Synoda", "Ohioská Synoda", "General - Council" a Generalna Synoda."

Takýchto Synod má sa každá evanjelicko-luteránska cirkev chránit' v smysle napomenutia Rim. 16. 17.

Pravoverné Synody luteránske sú tie Synody, ktoré prináležia do jednoho vel'kého Synodálneho sväzku, do "Synodal Konferencie". Sem patria Synody: missourská, wisconsinská, minnesotská, anglická missourská, norvežská i naša **slovenská evanjelická a. v. Synoda.**

Naša Slovenská Evanjelická a. v. Synoda v Spoj. Štátoch je pravovernou evanjelicko-luteránskou Synodou preto, poneváč:

1., Písmo Sväté, starý i Nový Zákon v celku i v čiastkach považuje za čisté, vnuknuté Slovo Božie a všetky symbolické knihy cirkve našej evanjelicko-luteránskej pokladá za čisté vysvetlenie a podanie Božieho Slova a pridrža sa verne Slova Božieho a nášho vierovyznania v učení i v jednaní (v praxi) a v správe.

2., Zavrhuje všetko miešanie viery a cirkví — synkretismus a unionismus.

3., Stojí a pracuje na tom, aby sa po cirkvách len čisté pravoverné bohoslúžobné a školské knihy užívaly.

4., Zabezpečuje cirkvám slobodnú vol'bu kazatel'ov a učitel'ov ako i všetku ich slobodu a samostatnost' na základe Slova Božieho, ale požaduje bezúhonné obcovanie kazatel'ov, učitel'ov a vyslancov, a úplnú poslušnost' naproti Božiemu Slovu.

5., Nepovažuje sa za žiadnu cirkevnú vrchnost' a do záležitostí jednotlivých cirkví sa nemieša, len nad tým bdie, aby sa po cirkvách čiste kázalo Slovo Božie, Sviatosti dl'a poručenia Krista Pána prisluhovaly, cirkevná kázeň prevádzala a Slovo Božie aby malo volný priechod a všetko slušne a dl'a riadu sa dialo.

6., Stará sa o to, aby cirkve zaopatrené boly súcimi delníkmi, aby títo verne plnili povinnosti úradu im sveréného, aby sa konalo dôkladné konfirmačné vynaučovanie, zariad'ovaly cirkevné školy zavádzalo katechismové vynaučovanie, zariad'ovaly missijné služby Božie a l'ud poučovaný bol o článkoch viery, aby sa konala vnútorná missia medzi Slovákmi, i vonkajšia medzi pohanmi a tak aby sa král'ovstvo Božie vnútri i na vonok medzi nami rozmáhalo.

Tým ciel'om, aby sa tieto ciele dosiahnut' mohly, Synoda vydržiava každý rok shromaždenie, do ktorých schádzajú sa zástupcovia synodálnych cirkví a kazatelia a radia sa o tom, čo by cirkvám k vzdelaniu slúžilo, volia si úradníkov, riešia žaloby, a spory čítajú a posudzujú zprávy a práce a kážu o ciel'och Synody. S majetkami jednotlivých cirkví nemá Synoda naša nič do činenia i spory rozriešuje a rady udel'uje len vtedy, ked' je o to požiadaná.

Naša Slovenská evanjelická a. v. Synoda v Spoj. Štátoch, odkedy sa stala takouto pravovernou v učení i v jednaní, mala a má dnes mnoho protivníkov medzi falošnými slovenskými luteránmi. Jej čistý pravoverný smer, jej verné hlásanie večnej Božej pravdy a ešte viac to, že i v jednaní pridrža sa tejto pravdy, je trňom v oku všetkým dl'a mena luteránskym Slovákom. Naša Synoda musela prekonat' vel'ké boje za čisté a verné prisluhovanie Večere Pánovej po cirkvách, za vymanenie sa cirkve zpod vplyvu rozličných škodlivých spolkov, zvlášte z pod zhubného vplyvu spolku Slov. Evanj. Jednoty za uvedenie zdravej cirkevnej kázne, za uvádzanie pravoverných bohoslužobných knih, áno stojí v bojoch týchto až po dnes. Jej kazatelia boli súkromne i verejne od svojich vlastných surovo napádaní, hanobení, osočovaní, niektorí i z cirkví vyhnatí, áno i na životoch ohrožovaní. Počas týchto bojov naša Synoda často podobná bola tonúcej lod'ke, na ktorej plavili sa raz učedlníci s milým Spasitel'om naším po jazere genezaretskom a tak sa zdalo, že už bude veta po nej. Protivníci čistého vierovyznania už jasali, ale Pán Ježiš Kristus, ktorý bol v lod'ke, nedal jej zahynút'. Naša Synoda — púhou milost'ou Božou — bola zachránená, áno vyšla z búrok a bojov posilnená, zmocnená. Naša Synoda počituje teraz 17 kazatel'ov, ktorí sú všetci jednomyslní. Patrí k nej spolu 35 cirkví má na ústavoch 16 študujúcich, vydáva cirkevný časopis dva krát' do mesiaca "Svedok" a bude mat', dálito Boh i svoju vlastnú tlačiareň.

Spolok Slovenská Evanjelicka Jednota bol a je i dnes najväčším nepriatel'om našej Synody a tento spolok núti i dnes svojich údov aby prispievali na t'aženie, namerené proti Synode a súčastňovali sa na falošnej a záhubnej missii, ktorú konajú "kapláni" Slov. Ev. Jed. ku škode cirkví Božích. Spolok Slov. Ev. Jednoty až po dnes s celým svojim duchom, smerom a jednaním stojí v zjavnej protive s našou pravovernou slovenskou evanj a. v. Synodou a s jej čistými zásadami.

Žiadny úprimný evanjelik nemôže byt' údom takého spolku dobrým svedomím, preto sme sa i my oddelili. My súhlasíme s učením a jednaním našej Synody i s pot'ahom na spolky. My nechceme, aby medzi nami boli takí, ktorí s čistými zásadami našej Synody nesúhlasia a aby medzi nami boly spory preto. Z tej príčiny máme v našich stanovách, že údom nášho spolku môže byt' len úd synodálnej cirkve.

Vážme si tedy našu Synodu, milujme ju, držme sa jej, obhajujme ju, ale ani ju nemiešajme so spolkom.

Prečo trpí naša Synoda?

„Kdo škodí, škoď ještě; a kdo smrdí, smrď ještě; a kdo jest spravedlivý, ospravedlni se ještě; a svatý posvěť se ještě." Zjav. Jána 22, 11.

Slov. Ev. A. V. Synoda v Spoj. Štátoch Amerických — tak sa menuje malý húfoček Slovákov-luteránov v Amerike, shromaždený slovom Božím okolo vierovyznania evanjelicko-luteránskej cirkvi. Menujeme sa tak s radosťou a oslavujeme pritom verného, milostivého Boha, ktorý — ako zadávna — i teraz ešte stavia Jeruzalem, t. j. milú cirkev svoju a shromažďuje rozptýleného Izraela. Pravda, u ľudí Synoda naša milosti nemá. Nie div. Ľudské oko si ľubuje v hodnostiach, v cti a v sláve, v sile a vo veľkosti, v múdrosti, v bohatstve a vo všetkom čo mu lahodí. Kto nemá toho, môže dávať Bohu, čo je Božie, predsa bude len „útržka ľudská a povrhel vůbec," a musí byť pripravený na nepriateľstvo so strany ľudí. Tu je rozcestie: Alebo slúž Bohu a znášaj protivenstvá v svete alebo požívaj priazeň ľudskú a ztratíš milosť Božiu.

Čo si zvolila naša Synoda? Odpoveď bude celkom jasná, zrejmá každému súdnemu, nestrannému pozorovateľovi jej účinkovania a jej utrpenia. Väčšina takzvaných evanjelikov aug. vyz. slovenských v Amerike ničoho tak zo srdca nenávidí, ako našu Synodu. V posledné časy obsypali nás najvyberajnejšími nádavkami, nazvali nás nekresťanmi, bohozradcami, bohoruhačmi, vredom zjatreným, ktorý treba vyrezať, ktorý nemá práva jestvovať. A preto aj pracujú silou-mocou, aby zničili jestvovanie našej Synody alebo aby ho čím najväčšmi obťažili. (Ak niekto povie, že té nádavky boly len na synodálnych farárov a nie na všetkých údov synodálnych cirkví, tomu odpovedám: Nie; ak sú synodálni farári nekresťania, bohozradcovia, bohoruhači, nuž sú aj všetci údovia synodálnych cirkví nekresťania, bohozradcovia a bohoruhači: lebo farár-nekresťan-bohozradca-bohoruhač nemôže ani svojich cirkevníkov učiť inému, než nekresťanstvu, bohozradcovstvu a bohoruhačstvu.) Keby nás takto titulovali a proti nám pracovali len sami zjavní synovia sveta, museli by sme všetko pominúť bez poznámky. Ale to sa deje, ak sa možno ešte tak vysloviť, od našich bratov a sestár; a preto je v ich slovách a v ich práci proti nám ťažké obvinenie na nás. Ak toto obvinenie má svoj základ na pravde, beda nám večne, jestli ho neuznáme a neučiníme srdečného pokánia. Ale aj naopak: Ak je obvinenie protivníkov našich bezzákladné, pochádzajúce zo zlosti, z nevery, z nevedomosti, vtedy beda im na veky, ak ho neodvolajú a neučinia srdečného pokánia.

A buď Bohu večná chvála: On sám v svojom slove osvobodzuje nás od obvinení našich protivníkov a ukazuje, že luhajú, keď hovoria a píšu proti nám všteko zlé.

Uváž a posúď sám, čitateľu milý! Opýtaj sa: Prečo sú vlastne údovia a farári našich synodálnych cirkví v nenávisti u istej čiastky slov. ev. ľudu? Prečo sa im nadáva najvyberajnejšími nádavkami? Prečo sa im popiera právo jestvovania? Prečo sa búri a radí proti ním, prečo sa ukazuje na nich ako na najväčšie zlo? Či sme snáď odstúpili od slova Božieho? Či sme snáď zavrhli vierovyznanie našej drahej cirkvi? Či sme snáď zvrátili základ kresťanstva a opovrhli kresťanskou vierou?

Nie. Boh je nám svedok. Naopak, celým srdcom priznávame sa k celému Písmu svätému s celým kresťanstvom na zemi a vyznávame, že je ono zjavené slovo Božie a jediné pravidlo a miera viery aj života. A zase: S celou pravovernou evanjelicko-luteránskou cirkvou priznávame sa bezpodmienečne ku jej všetkým Symbolickým knihám a vyznávame, že sú ony čistý a nesfalšovaný výklad slova Božieho.

Či sme snáď vymysleli nejaké nové, neslýchané učenie proti Písmu svätému a proti niektorému článku kresťanskej viery alebo či sme snáď uviedli nejaké staré, dávno zatratené kacírstva? Nie. Boh vie a každý, kto chce, môže sa presvedčiť, že nie. Držíme sa prastarého a večne nového učenia a prestávame na ňom. Máme a vyznávame ani viac, ani menej učení, než koľko nám Boh zjavil v svojom svätom slove, koľko mala a vyznávala apoštolská a vôbec pravoverná cirkev po všetky časy svojho jestvovania. Čo sa v poriadku služieb Božích zdá byť novotou niekomu, to mali naši verní predkovia. Opak toho dosiaľ nikto nedokázal a nebude ani môcť dokázať na veky.

Či sme snáď indiferentisti a unionisti, to jest, takí ľudia, ktorí nedbajú na rozdiel v učení, ktorým je jedno, či niekto verí a učí falošne, len keď je s nimi? Nie, ani takí sme nie. Ani naši najväčší nepriatelia nemôžu nám toho do očí povedať. Či sme snáď nesvedomití v praxi, v živote? Či je u nás cirkevná kázeň len na kazateľni a na papieri? Či pripúšťame, k veľebnej večere Pánovej z lenivosti alebo z ľudskej bázne alebo z ľudskej priazne každého bez rozdielu, bez ohľadu na to, či je patričný známy ako služobník Boží alebo ako sluha diablov? Či trpíme v svojich cirkvách verejných nekajúcich hriešnikov, synov sveta, mamonárov, posmevačov, ožranov, opilcov, smilníkov, cudzoložníkov? Či trpíme roztančených, rozožratých, rozchlastaných, rozkartarených, zo zlodejstva, zo smilstva a z cudzoložstva usvedčených takzvaných farárov? Ani to nie. Ale snažíme sa prísne dľa Mat. 18, 15-18 a dľa I. Kor. 5, 11-13 prevádzať cirkevnú kázeň pri každom, kto patrí do nej.

Alebo či sme snáď nejakí pyšní a nadutí, bojachtiví a majúci záľubu v zatracovaní iných? Či sme takí ľudia, ktorých celé kresťanstvo sa i začína i končí v samých slovách alebo ktorí chcú žiť iba z roztržky, z rozopre, zo závisti a nenávisti, z boja a z posudzovania, a ktorí sa chcú očistiť špinou cudzích hriechov? Nuž k chvále slávy milosti Božej i tu môžeme s dobrým svedomím odpovedať: Nie, nie je tak medzi nami. Duch farizejstva nepanuje v nás. Boh svojím slovom otvoril oči naše; poznávame čiastočne svoje veľké nešťastie duchovné, v ktorom sú všetci ľudia od narodenia, počítujeme sa s Pavlom apoštolom medzi najväčších hriešnikov a len sa divíme nesmiernemu bohatstvu milosti a shovievavosti Božej, ktorú denne dokazuje nám najnehodnejším, ktorí sa pred Bohom nemôžeme chváliť svojim životom, ani vôbec ničím. A preto nehľadáme upokojenia v sebe, ale — Zpytateľ srdca a ľadví vie dobre o tom — jedine v samej nezaslúženej milosti Božej v Kristovi Ježišovi. Ňou žijeme, hýbame sa a trváme. Pri tom sme sa začali učiť znášať v trpelivosti iných známosťou slabých, životom krehkých, vo viere neupevnených spoluvyznávačov svojich a dľa svojho povolania v Kristovi posilňovať, poučovať, napravať ich v pokore a v tichosti aj v láske, kým sa dajú znášať, napravať a poučovať slovom Božím. Tak súdime nie dľa svojho dobrozdania, ale dľa slova Božieho, nesúdime skrytých vecí srdca lež iba čo vidí každý a čo sám Boh už súdil. Tento súd poručil nám sám Boh, I. Kor. 2, 15. Čokoľvek jeho

čím skôr doputujem tu v marnosti sveta,
tým skôr po súžení mojom bude veta;
čím skôr složíš v truhlu stánok môjho tela,
tým skôr budem v sláve, kde večná nedeľa;
čím skôr padne bolesť, bremä s mojej hlavy,
tým skôr sa dostanem do nebeskej slávy.
A tak smrti milá, pod', ja sa nebojím,
v krvi Krista Pána pred Bohom obstojím.
Ja na súd neprídem, ale do života,
lebo ma spasila Otcova dobrota.
Syn Boží, ó smrti! je života prameň,
On môj a ja Jeho až na veky, amen."
Nuž, bratku môj milý, tak ver, ži, mri, skonaj:
To žiada Storočný Prorok

Tovykonaj.

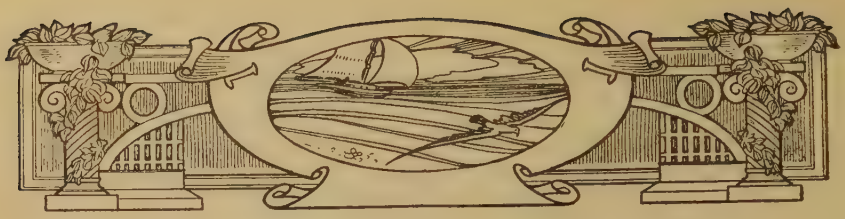

Ciele našej Synody.

CIELE našej Synody sú v podstate tie samé, čo i našich jednotlivých cirkevných sborov. Rozdiel je v tom, že tie ciele, ktoré má pred sebou a ktoré sledovať má každá jednotlivá cirkev dľa slova Božieho, — v Synode usilujeme sa dosiahnuť spojenými silami. A že je to skutočne užitočné, potrebné a bohumilé aj požehnané od Boha, keď sa takto cirkevné sbory a ich kazatelia sdržujú v spoločné synody, to je isté bez všetkej pochybnosti. Potreba a úžitok takej spoločnej a jednotnej práce na dosaženie vznešených cieľov cirkve Božej jasne zjaví sa pred nami, keď považime bližšie a zovrúbnejšie tie ciele, ktoré má pred sebou dľa slova Božieho každá jednotlivá pravoverná cirkev a tie prostriedky a cesty, ktoré má používať dľa Božieho slova na dosiahnutie svojich cieľov.

Cirkvi majú a musia mať pred sebou hlavne dva vysoké a vznešené ciele a síce:

1. Stavať kráľovstvo Božie vnútri i na vonok a
2. Konať dielo lásky a milosrdenstva.

Tieto dva hlavné ciele určuje sám Boh v svojom slove. O tom nemôže byť žiadnej pochybnosti. Lebo predne o vnútornom vzdelávaní kráľovstva Božieho čítame v Efez. 2, 19-21. "Vzděláni na základ apoštolský a prorocký, kdež jest gruntovný uhelní kámen sám Ježíš Kristus: na němž všecko stavení příslušně vzdělané roste v chrám svatý v Pánu; na kterémž i vy spolu vzdeláváte se v příbytek Boží, v Duchu svatém". A v 1. Pet. 2, 4. a 5.: Ku kterémuž přistupujíce, i vy, jako kamení živé, vzdělávejte se v dům duchovní, kněžstvo svaté, k obětování duchovních obětí, vzácných Bohu skrze Jezu Krista." Potom o stavaní kráľovstva Božieho na vonok takto v Efez. 2, 14. 15.: "Nebo on jest pokoj náš, kterýž učinil oboje jedno, zbořiv hradbu dělíci na různo; a nepřátelství, totiž zákon přikázaní v ustanoveních, vyprázdniv skrze tělo své, aby to vzdělal v samém sobě..." Konečne čo sa týka toho

druhého cieľa, t. j. diela lásky a milosrdenstva, to jasne vyznačuje slovo Božie cirkvi na mnohých miestach, menovite v Gal. 6, 10.: "A protož dokudž čas máme, čiňme dobře všechněm, nejvíce pak domácím víry."

Aby cirkev mohla sa najprv sama vnútorne vzdelávať, t. j. aby tí, ktorí už uverili a stali sa novými stvoreniami v Kristovi, mohli nie len udržaní byť v stave milosti, ale aby sa mohli aj posilňovať na vnútornom človeku, vo viere, v láske a vo všelijakom smysle a niesť ovocie spravedlivosti v Kristovi Ježišovi ku cti a sláve Božej (Filip. 1, 9-11.) ku tomu je potrebné, aby veriacim kazané bolo slovo Božie v hojnosti a v čistote a aby im boly prisluhované sviatosti prave dľa ustanovenia samého Krista Pána. Tým cieľom majú si cirkvi vychovávať a povolávať kazateľov a učiteľov, ktorým má byť sverená táto práca opatrovania veriacich, a síce kazatelia a dušpastieri majú byť udržovaní na to, aby zaopatrovali hlavne dospelých a dospelejšiu mládež, učitelia však na to, aby opatrovali hlavne dietky, tie živé štepy v zahrade cirkvi Božej (Efez. 4, 11. a Rim. 10, 15.)

Kto by tých kazateľov a učiteľov vychoval a poslal v takom počte a tak vyučených a na úrad ten pripravených a spôsobných, keby cirkevné sbory neboly spojené v synody? Iste biedne a smutne by to muselo vyzerať so vzdelávaním cirkvi Božej, keby toto dielo bolo ponechané na starosť každému cirkevnému sboru osobitne. Iste čo chvíľa by sme sa octli tam, že by sme nemali potrebných kazateľov a učiteľov a roľa cirkvi Božej by spustla a zariastla hložím, trním a bodľačím. Ale keď sú cirkevné sbory spojené v Synodu a keď v tomto spojení sotrvávajú nie len dľa mena, lež uprimne a účinne, — pri Božom požehnaní, nemôže prísť vec tak ďaleko v cirkvi. Lebo prvou a najhlavnejšou úlohou každej pravej kresťanskej Synody je vychovávať spôsobných dušpastierov a učiteľov a zaopatrovať nimi cirkvi, na ich duchovné zaopatrenie a vzdelávanie.

Preto je potrebné aj ústavy stavať, ústavy pre vychovávanie kazateľov, tak zvané bohoslovecké a ústavy pre vychovávanie učiteľov, tak zvané učiteľské semenišťa (semináre, praeparandie). Potom je potrebné do tých ústavov aj professorov (učbárov) postaviť a ich vydržiavať, aby učili a priprávali na úrad kazateľský a učiteľský tých, ktorí sa tomu venujú. To všetko je veľké dielo, ktoré vyžaduje väčšie sily a obete, než je v stave vykázať jeden obyčajný sbor. Áno, hocby sa hneď i niekoľko cirkví sdružilo k takému dielu, dosť ťažko bolo by im to konať. Tak na príklad aj našej Slovenskej Luteránskej Synode dosť ťažko bolo by udržať jeden bohoslovecký ústav s budovou, s professormi a so všetkým potrebným zaopatrením, lebo sme malá Synoda, počitujúca len málo cirkví, a poneváč i medzi týmito málo cirkvami je hodný počet vlažných. Preto sme povinní ďakovať Bohu za to dobrodenie, že nám naša sesterská synoda, Synoda Missourska, ktorá je veľká Sy-

noda, vychováva kazateľov a učiteľov vo svojich ústavoch a že nás nimi zaopatruje.

Ďalej potrebujú cirkvi k vyše označenému prvému cieľu, mať chrámy a školy. A kto by mohol tajiť, že by im v tomto ohľade nebolo užitočné synodálne spojenie? Uvediem jeden príklad.

Vezmime si našu sesterskú cirkev slovenskú luteránsku v Detroit, Mich., jejžto historia podaná je v tomto kalendári. Cirkev táto vzmohla sa pekne za pomerne dosť krátky čas aj v hmotnom ohľade. Postavila si krásny, moderne zariadený chrám s peknou školou za 18 tisíc dollárov. Jako že to mohla docieliť a také dielo vykonať taká malá hrstka ľudí, ktorí sú k tomu skoro všetko chudobní robotníci? Nuž len tak, že im poskytla pomoc a to vydatnú pomoc sesterská Synoda Missourská. Poskytla im zo svojej pokladnice na stavanie bez úrokov pôžičku v obnose 5 tisíc dollárov. Podobných príkladov mohli by sme uviesť mnoho.

Ale má-li ten prvý cieľ byť dosiahnutý, totiž aby sa kráľovstvo Božie mohlo stavať vnútri v cirkvi, potrebné je ďalej zaopatrovať veriacich aj vzdelavateľnými knihami a síce tak pre domáce vzdelávanie sa duchovné, jako aj pre potrebu bohoslužobnú a školskú. Potrebné je vydávať: Biblie, modlitebné knihy, spevníky, partitúry, katechismusy, šlabikáre, čítanky, cirkevné historie, biblické historie, cirkevné časopisy pre starších i pre mládež, kalendáre, poučné spisy, spisy na obranu atď. I toto sa môže konať úspešne a potrebám primerane len v spoločnom združení synodálnom cirkví a kazateľov. Len tak budeme v stave aj my vydať niekedy, dá-li Boh, Bibliu v slovenskom preklade, len tak sme boli v stave vydať opravený Tranoscius, malý katechismus aj s jeho primeraným výkladom pre konfirmandov, mnohé vzdelávateľné traktáty, kázne atď. Len na taký spôsob sme v stave vydávať nášho cirkevného missionára Svedka a nášho Mladého Lutheránа pre mládež. Konečne ale na dosiahnutie toho prvého cieľa, je potrebné, aby cirkvi bdely nad kazateľmi a nad učiteľmi i nad sebou samými a tiež i nad obsahom kníh a spisov. Nad kazateľmi, aby čiste a uprimne kázali slovo Božie a verne prisluhovali sviatosti, nad učiteľmi, aby čiste učili, nad obojími, aby svoj úrad konali verne a správne a žili pobožný život, nad cirkvami, aby sa v nich prevádzala cirkevná kázeň pravým spôsobom, nad vydanými knihami, spismi a časopismi, aby ich obsah bol v každom ohľade čistý, bez bludov a nákazy a jakéhokoľvek odchýlenia sa od čistej evanjelickej náuky. A netrpí žiadnej pochybnosti, že i tu spojenie synodálne nie len veľa pomáha, ale v mnohom ohľade umožňuje konať toto potrebné dielo. Lebo synodálne shromaždenie volí si na to vizitátorov, úradníkov a všelijaké výbory, aby povinnosť tejto služby konali, dáva im úpravy a očakáva od nich vernú a svedomitú prácu a požaduje od nich počet z ich účinkovania. Ona tiež, totiž pravoverná Synoda, karhá neposlušných, prevádza v svojom kruhu zdravú kázeň a odstraňuje pohoršenia. Preto tí kazatelia a tie cirkvi, ktoré patria k pravovernej Synode, tak ľahko nemôžu poblú-

diť, lebo majú stálu radu, pomoc, výstrahu a napomenutie. Ináč je s cirkvami, ktoré nepatria k pravovernej Synode. Tam môže vôjsť do ovčinca vlk, alebo líška a riadiť nemilo Bohu bez prekážky; tam sa môže rozožierať kvas falošného učenia a nekresťanskej praxy a zkaziť siatinu a celý cirkevný život.

Ale k pravému cieľu, ktorý majú pred sebou cirkevné sbory, prináleží ďalej i **stavanie kráľovstva Božieho na vonok.** Tento cieľ usiluje sa a môže cirkev dosiahnuť hlavne skrze konanie **vonkajšej missie,** t. j. kázaním slova Božieho medzi pohanmi a židmi atď. Ku konaniu tohoto diela potrebuje cirkev missionárov. I týchto vychovávajú si cirkvi v synodálnom sväzku. Jednotlivé sbory na seba ponechané, nesdružené, independentné ani zďaleka neboly by v stave vychovávať a posielať potrebných missionárov a tak vyhoveť tomu rozkazu Kristovmu: "Jdouce, učte všecky národy, křtíce je ve jméno Otce i Syna i Ducha svatého". Koľko je tých missionárov, ktorých vysielajú do sveta tak zvané "neodvislé" cirkvi? A koľké sú ich obete na missiu? Ľahko by sme to na prstoch sčítali.

II. Druhý hlavný cieľ, ktorý majú cirkvi pred sebou dľa slova Božieho, je uvazovanie rán telesných a uľavovanie súženia časného skrze konanie diela lásky a milosrdenstva. Tento cieľ je síce len druhostupňový, ale predsa tiež veľmi vážny, vznešený a dôležitý. Slovo Božie kladie na toto dielo takú váhu, že odopiera kresťanstvo a spasenie tým, ktorí ho nechcú konať a zvestuje im hnev Boží.

Pravoverné kresťanské sbory užívajú mnohých všelijakých prostriedkov a ciest, aby spely k tomuto cieľu.

Predne hľadia sa starať o svojich nemocných tak, že stavajú a udržujú svoje nemocnice — špitály. V týchto hľadia poskytnúť trpiacim úľavu a pomoc primeranou opaterou a hlavne potešovaním zo slova Božieho. Veľmi cieľu primerané je, aby aj opatrovnice, ktoré opatrujú nemocných v takých nemocniciach, boly nábožné a v pravej evanjelickej známosti vyučené osoby, lebo len také sú v stave nemocného aj duchovne potešovať a s ním sa modliť. Či toto všeko zariadiť a udržať a o toto sa postarať môžu jednotlivé sbory, každý sám o sebe? Veľmi ťažko. Ale v synodálnom združení aj takéto krásne dielo lásky dá sa konať s peknými výsledkami. Príklady na to máme na špitáloch našej Synodálnej konferencie v Chicagu, v St. Louis, atď Žiaľ, že je ich tak málo. Ale je dobrá nádej, že aj tu nastane žiadúca náprava a že spojenie synodálne dokáže sa byť požehnaním i na tomto poli našej cirkvi. — Oprávňuje nás k takým nádejam ten najnovší pekný zjav, že Missourská Synoda zariadila a otvorila tohoto roku vo Fort Wayne, Ind. prvý ústav na vychovávanie "diakonissiek", t. j. vyučených evanjelických opatrovníc.

Ďalej, vieme, že v záujme uskutočnenia toho druhého cieľa, cirkve stavajú a udržujú sirotínce na zaopatrenie sirôt a útulne pre nevládnych starých ľudí. Toto dielo lásky je všeobecnejšie. Aj

naša malá Synoda má pred sebou tento cieľ: postaviť a udržiavať primeraný sirotínec pre duchovné zachovanie a telesné zaopatrenie našich sirôt. Posiaľ sme síce len pozemok vyplatili, ale ani to by sme neboli v stave vykonať, keby sme neboli spojení v Synodu. V Synode sa povzbudzujeme k tomuto dielu, a keby nebolo medzi nami toľko tvrdosrdcích mammonárov, ktorým sú ich peniaze milšie, než blaho a šťastie ich bližných a duševné aj telesné zachovanie našich úbohých sirôt; tak by sme už museli vidieť inakšie, hojnejšie ovocie nášho spojenia v Synode.

Pravda, to platí nie len v tomto, ale v každom ohľade. Keby kazatelia našej Synody, jej úradníci, vizitátori, jednotlivé sbory a jej údovia vedení boli všetci tým pravým duchom viery, horlivosti, zaujatosti za kráľovstvo Božie, za jeho upevnenie medzi nami a rozšírenie na vonok, keby horeli tou opravdovou čistou láskou k Slovu Božiemu a čistému učeniu, a keby srdcia všetkých preniknuté boly tým pravým milosrdenstvom Samaritána k svojim trpiacim spolubližným a zvlášte k svojim domácim viery; — tak by to muselo vo všetkom ináč stáť s nami. Tedy by sme sa nemuseli žalovať na nedostatok pracovných síl, na nedostatok hmotných prostriedkov, — slovom na našu všelijakú biedu. Ale viera a horlivosť tvorila by pravé divy a ovocie našej spoločnej práce v Synode bolo by tak hojné a viditeľné, žeby svet musel vidieť naše svetlo a sláviť nášho Otca, ktorý je v nebesiach. Ó, Bože náš, bez ktorého nič nemôžeme učiniť, naplň a povzbuď a veď nás Duchom svojej milosti, aby sme sa v pravej viere v Teba vždy viac rozmáhali, od Teba, jako od svojho kmeňa vždy viacej posily brali a tak i v našom spoločnom synodálnom spojení a diele vždy účinlivejšími a vernejšími sa stávali Tebe na česť a slávu a bližným našim na vzdelanie!

.....án.

Čo prevrátených nepohoršuje, to obrátených nevzdelá. Čo pohoršlivých a buričských neuráža, to driemajúcich nevzbudí. Čo odporu nenachodí, to nezaslúži a nezíska súhlasu. Čo jedným nenie vôňou smrti k smrti, to žiadnej duši nebude vôňou života k životu. Včela, nemajúca osteň, nenashromažďuje mädu.

Nič tak nie je pravde zodpovedajúce, ako na patričnom mieste a v patričný čas hovoriť.

Pre jeden klinec ztratí kôň podkovu, pre podkovu ztratíš koňa, pre ztrateného koňa ztratíš sa sám. To jest: Plátaj dieru, kým je ona malá.

Žaloba kommunismu a socialismu na kresťanské náboženstvo a na kresťanskú cirkev.

Čo je kommunismus a čo je socialismus? Kommunismus je taký systém, také štátne sriadenie, dľa ktorého majú byť všetky majetky na rovno podelené medzi ľudí. Socialismus je taký systém, také štátne sriadenie, dľa ktorého by nikto nemal súkromného majetku, osobného majetku, ale pri spoločnej práci patrilo by všetko ľudskej spoločnosti. Kommunisti sú radikálnejší nežli socialisti. Keď sa začnú hádať medzi sebou, obyčajne zvíťazia vždy kommunisti. To dokazuje celá história kommunismu a socialismu. To dokazujú aj nedávne udalosti v nešťastnom Rusku. Terajší boľševici sú nič iného než kommunisti alebo radikálni socialisti. Kerenský bol miernejší; ale prišli Lenin a Trotzký, kommunisti, a Kerenský musel ustúpiť.

Kde zapanuje kommunismus a socialismus, tam nemôže byť ani reči o náboženstve, o verejných službách Božích. Lebo páni kommunisti a socialisti považujú za darmojeda každého, kto sa zaoberá duševnou prácou. Kommunisti a socialisti netrpia žiadnych umelcov, žiadnych vo vede vynikajúcich ľudí, žiadnych slova Božieho kazateľov. Hovoria, že takí ľudia, ktorí pracujú len umom, hlavou, sú na obťaž ľudskej spoločnosti, že spoločnosť ľudská nemá žiadneho užitku z ich práce, a preto že sú celkom nepotrební.

Toto svoje počínanie odovôdňujú týmto: Po prvé žalujú, že kresťanské náboženstvo a kresťanská cirkev je spojenec kapitálu alebo inými slovami, spojenec boháčov, predákov, teda tých ľudí, ktorí utiskujú a tyranizujú svojich bližných. Kommunisti a socialisti hovoria: Čo je história kresťanskej cirkvi: či nie história do neba volajúcich nespravodlivostí, história zderstva, páchaného na chudobnom ľude, a história krvavého prenasledovania tých, ktorí ináč smýšľajú?

A, priatelia moji, pravda je, nemôžeme popreť: že pod menom a pod zásterou kresťanského náboženstva a kresťanskej cirkvi popáchaly sa najúžasnejšie ohavnosti, biedny ľud bol otročený, vyciciavaný, zdieraný, rabovaný, a vyliate boly potoky nevinnej krvi. Menovali sa kresťanskou cirkvou a hovorili, že na jej rozširovanie musia používať, kde treba, aj meča a ohňa. Menovali sa kresťanskou cirkvou a hovorili, že na jej obranu musia páliť kacírov. Menovali sa kresťanskou cirkvou a hovorili, že pre spasenie sveta musia hľadať bohatstvá, česť, slávu a moc a celé, áno, všetky kráľovstvá tohoto sveta. Na miesto toho, čo by boli priniesli kráľovstvo

Božie do tohoto sveta, usilovali sa násilím preniesť svet a jeho poklady do svojho kráľovstva, ktoré menovali kresťanskou cirkvou.

Že rimskí pápeži, ktorí sa menovali viditeľnými hlavami kresťanstva, popáchali všetky tieto ohavnosti, a to v spojení s kniežatmi, s vyvýšenými, s mocnými, s kráľmi a s cisármi, to je predsa známe, toho nikto nemôže popreť. Pripomeňme si len ukrutné, krvavé prenasledovania albigenských, valdenských, neskoršie luteránov a kalvínov. Roku 1209. vyhlásil pápež križiacku vojnu proti udajným kacírom, albigenským. Keď jeho tak zvané križiacke vojsko zaujalo konečne medzi inými mestami aj albigenské mesto Béziers v južnej Francii a keď niektorí poctiví katolíci povedali, že v tomto albigenskom meste sú aj dobrí katolíci, pápežský legát odpovedal: "Pobite, pobite ich! Pán zná svojich", i boli zmordovaní všetci, mužovia i ženy, rodičia i dietky, starcovia i mládenci. Pripomeňme si ďalej povestnú parížsku krvavú svatbu roku 1572. Vtedy za niekoľko dní zmordované bolo 30,000 nevinných francúzskych kalvínov, tak zvaných hugenotov, a keď sa o tom dopočula "Jeho Svätosť v Ríme", pápež Gregor XIII., zariadil velikú slávnosť — dal raziť aj pamätný peniaz na oslavu vyhubenia hugenotov. Pripomeňme si ďalej ohavné a v pravde diabolské muky rimskej inkvisície v Španielsku. Pripomeňme si násilné odvádzanie tak zvaného Peterského haliera, pričom nepočetné milliony peňazí vtieklo zo všetkých kresťanských zemí do nenasýtneho hrtana v Ríme. Pripomeňme si nehanebné predávanie odpustkov za času Husovho a Lutherovho. Pripomeňme si hroznú pápežskú zásadu, že si človek svoje večné spasenie zvlášte tým poistí, keď celý svoj majetok, menovite keď je bohatý, poručí cirkvi, to jest pápežovi, biskupom, plebánom a mníchom alebo ich ústavom, kláštorom atď. Všetko toto zapísané je krvavými literami na stranách histórie, a odtiaľ toho nik nesmaže.

Pritom zaiste nemožno ani toho popreť, že aj v samých tak zvaných protestantských štátnych cirkvách mnohí theologovia spojili sa s boháčmi, s predákmi, s vyvýšenými, menovite s kniežatmi, aby chudobný národ otročili, aby ho okrádali na tele i na duši, a aby ho orabovali o všetky práva.

Avšak, priatelia moji, čo toto všetko má do činenia s **kresťanským** náboženstvom a s **kresťanskou** cirkvou? Desná história týchto ohavností je nie história kresťanskej cirkvi, ale je história **antikrista,** alebo predsa história **zradcov** a **nepriateľov cirkvi** v jej vlastnom lone.

Lebo, pýtam sa Vás, kedy náš Pán Ježiš Kristus a kde Písmo sväté kázalo svojim vyznávačom páchať také ohavnosti?

Náš Pán Ježiš Kristus neprikázal svojim služobníkom, aby jeho kráľovstvo rozširovali násilím a ohňom i mečom, ako rozkázal lživý prorok Mohamed svojim nasledovníkom. Naopak: dal svojim učeníkom určitý rozkaz: "Choďte po celom svete, kážte evanjelium všetkému stvoreniu; kto uverí a pokrstí sa, bude spasený, kto však neuverí, bude zatratený." Kristus tedy nedal svojim slu-

žobníkom oceľového meča do ruky; ale im dal svoje slovo, aby im bolo zbraňou, a kázanie slova jeho a presvedčovanie, aby im bolo prostriedkom rozširovať jeho kráľovstvo. Preto keď raz Peter v nemúdrej horlivosti chcel brániť svojho Pána mečom, Kristus mu povedal: "Vlož meč svoj do pošvy, lebo všetci, ktorí meč berú, od meča zahynú."

Ďalej: Náš Pán Ježiš Kristus nežiadal svojich, aby falošne veriacich a kacírov prenasledovali a zabíjali; ale osvedčil, že kúkol treba nechať na poli sveta, aby rástol spolu s pšenicou až do žatvy.

Ďalej Kristus neprikázal svojim služobníkom, aby Mu vybojovávali kráľovstvá sveta a hľadali bohatstvá, česť, slávu a moc; ale verejne a slávnostne vyznal pred Pilátom: "Moje kráľovstvo je nie z tohto sveta. Keby moje kráľovstvo bolo z tohto sveta, moji služobníci by ma bránili, aby som nebol vydaný Židom. Ale moje kráľovstvo je nie odtiaľto." Kristus neučinil, ako učinili indickí a egyptskí zakladatelia náboženství, neustanovil v svojom kráľovstve rozdielne triedy ľudí: triedu kňazov a triedu laikov. Nie; — v Novom zákone nieto žiadnych kňazov, ktorí by mali nejaké zvláštne, mimoriadne práva. Ale naopak: Práve apoštol Peter, ktorého nasledovníkom, nástupcom chce byť rimský pápež, hovorí, nie úradným osobám v cirkvi, ale všetkým kresťanom: "Vy ste rod vyvolený, kráľovské kňazstvo, národ svätý, ľud vydobytý, aby ste zvestovali ctnosti Toho, ktorý vás povolal zo tmy v predivné svetlo svoje." Kristus nechce mať takého rozdielu medzi údami svojej cirkvi, že by jedni rozkazovali a druhí že by boli povinní poslúchať. Výslovne hovorí: "Viete, že tí, ktorí si zaľubujú vládnuť nad národami, panujú nad nimi, a ktorí sú u nich veliki, prevádzajú nad nimi moc. Ale nie tak bude medzi vami. Lež ktokoľvek by chcel byť veliký medzi vami, bude váš služobník. Jeden je váš Majster, Kristus; vy však ste všetci bratia."

Ďalej: Kristus zaiste neradil svojim, aby nemali ničoho do činenia s chudobnými a aby zazreli na nich, ako keby neboli práve takí údovia cirkvi ako bohatí. Naopak: Kristus zaoberal sa najviac s chudobnými. Sám hovorí: "Chudobným sa evanjelium zvestuje", a zvlášte z chudobných shromaždil svoju cirkev. Preto hovorí apoštol Pavol: "Bratia, nemnohí urodení podľa tela sú povolaní; ale čo je u sveta bláznivého, to vyvolil Boh."

Ďalej: Kristus ani zďaleka nežiadal od svojich, aby sa pridržiavali zvlášte bohatých, aby sa ich pridržiavali zvlášte preto, že sú bohatí a majú vplyv u sveta — a aby im pochlebovali ako ľuďom, ktorí u Boha majú prednosť. Naopak: V žiadnej knihe na svete nehovorí sa o boháčoch tak ponižujúco, ako v Kristovej knihe, to je v svätej Biblii. Kristus Pán hovorí: "Snadnejšie je veľblúdovi prejsť cez ihelné uško, nežli bohatému vôjsť do kráľovstva Božieho". Na inom mieste hovorí: "Beda vám bohatým; lebo vy už máte svoje potešenie". A Duch Svätý hovorí kresťanom ústami apoštola Pavla: "Ktorí chcú zbohatnúť, upadajú v pokušenie a v mnohé nerozumné žiadosti, ktoré pohružujú ľudí v zahynutie.

Koreň zaiste všetkého zlého je milovanie peňazí, ktorých niektorí žiadostiví byvše, poblúdili od viery a naplnili sa mnohými boľasťmi." Ba apoštol Jakub hovorí v piatej kap. svojho listu: "Nože teraz, boháči, plačte, kvíliac nad biedami svojimi, ktoré prídu. Vaše zbožie zhnilo, a vaše rúcho zmolovatelo. Vaše zlato a striebro zhrdzavelo, a hrdza ich bude na svedoctvo proti vám, a zožerie vaše telá ako kameň. Shromaždili ste poklad na posledné dni. Hľa, mzda robotníkov, ktorí žali vaše krajiny, pri vás zadržaná, kričí, a hlas volania žencov vošiel v uši Pána zástupov. Rozkoš ste prevádzali na zemi, a zbujneli ste, vykrmili ste svoje srdce ako na deň zabitia." A čo hovorí apoštol Pavol pánom, ktorí majú služobníkov? Hovorí: "Páni, spravedlive a slušne zachádzajte so služobníkmi, odpúšťajúc pohrúžky, vediac, že i vy tiež máte Pána svojho v nebesiach, a prijímania osôb nieto u Neho." Nuž či je toto lichotenie a pochlebovanie boháčom? Či to značí, aby sa kresťania pridržiavali zvlášte bohatých preto, že sú bohatí?

Konečne, priatelia moji, Kristus a vôbec Písmo sväté ani len zďaleka nenapomína kresťanov, aby si neprestali uctiť všelijakých ukrutníkov, tyranov, jestli chcú mať ich ochranu. Naopak: Písmo sväté svedčí, že nebolo ukrutníka, tyrana, ktorý by dľa hrozného súdu Božieho nebol zahynul hrúzami. Rozpomeňme sa len na Faraona, na Nabuchodonozora, na Saula, na Manassesa, na Heródesa. Alebo i sám Šalamún! Keď sa dal svojim ženám odvrátiť od pravého Boha, jeho odstúpenie sa ukázalo aj v tom, že ohavne utiskoval chudobný národ. Potom sa obrátil k Bohu a zomrel. Nato národ prišiel k jeho nástupcovi Roboámovi a žiadal ho, aby mu obľahčil ťarchu, ktorá ho tlačila. Roboám však pyšne odoprel národu jeho žiadosť. A následok? Z Božieho hnevu stalo sa, že sa desať pokolení vzbúrilo a tým odpadlo Roboámovi päť šestín z jeho kráľovstva.

Z tohoto vidíte: Keď sú niektorí ľudia spojencami boháčov, utiskujúcich chudobný národ alebo spojencami ktorýchkoľvek ukrutníkov, tyranov, nuž sa môžu síce menovať kresťanmi aj sa pridržiavať kresťanov: ale v pravde nie sú kresťania. Áno, milliony duší v kresťanstve môžu vzývať takého tyrana ako Kristovho zástupcu na zemi, ako Petrovho následníka, ako viditeľnú hlavu kresťanstva, on je predsa len antikrist, to jest človek hriecha, syn zatratenia, úhlavný nepriateľ kresťanstva, ktorý sa povyšuje nado všetko, čo sa menuje Bohom a čomu sa deje Božská česť, ktorého Pán konečne zkazí zjavením svojej jasnej prítomnosti. 2 Tess. 2

Tak, hľa, padá žaloba, ktorú má kommunismus a socialismus proti kresťanskému náboženstvu a proti kresťanskej cirkvi. Lebo skutočná kresťanská cirkev je nie spojenec utiskovania a tyranstva, ale je jeho nepriateľka a verná priateľka chudobných a utiskovaných.

Ale kommunismus a socialismus žaluje na kresťanskú vieru a cirkev po druhé ešte aj toto: Kresťanská cirkev vraj ukázala, že nemôže polepšiť biedne položenie chudobného človeka; že nemô-

že zrušiť nepravý pomer medzi prácodajcami a robotníkmi, a vykanať, aby sa každý človek na tomto svete mohol tešiť svojmu životu.

A pravda je, priatelia moji, že kresťanstvo nezrušilo starý systém utiskovania na zemi. Kresťanstvo neodstránilo so sveta prirodzené zlo; ale odkedy Kristus prišiel na svet, svet trval a trvá v svojej zlosti až do dnešného dňa. Lenže povedzte: Či možno žiadať a očakávať, aby náboženstvo vykonalo niečo takého aj tam, kde ho nechcú prijať? A či je náboženstvo nie na to predo všetkým, aby ukazovalo a pôsobilo pravý pomer človeka k Bohu a k budúcemu životu? Zaiste aj náboženstvo, aj cirkev má ukazovať, v čom je pravý pomer človeka k človeku a uskutočňovať ho. Ale cirkev to môže robiť len v svojom vlastnom kruhu. A či snáď cirkev má predpisovať štátu a ľudskej spoločnosti zákony a prevádzať ich silou-mocou?! Keby to pravá cirkev chcela konať, dopustila by sa tej ohavnosti, ktorej sa dopustila falošná cirkev pápežencov. A preto je do neba volajúca nespravedlivosť, ťahať vieru a cirkev na zodpovednosť za to, že nevykonala niečo takého na svete, čo nemá ani práva ani moci konať.

Ale kde pravé kresťanské náboženstvo zapanuje nad srdcom človeka, tam zmení aj pomer človeka k človeku k lepšiemu. Tam sa zmení pomer bohatého k chudobnému, vládnucého k poddanému, prácodajcu k robotníkovi, povýšeného k poníženému. Keď na Jeruzalemskú cirkev prišla veliká bieda, keď nad každým údom jeruzalemskej cirkvi visel meč ako na vlase, vtedy mali tam všetky veci obecné. Ani jeden nepovedal o svojom majetku, že je to jeho, ale každý staral sa len o to, aby nikto z nich netrpel núdzu. A tak bude všade, kde povstanú skutočne praví kresťania, ktorí nenosia vieru len na jazyku, ale aj v srdci.

A konečne každý človek so zdravým rozumom uzná, že moc a účinok niektorej veci môže len ten správne posúdiť, kto sám sprobuje a zkúsi tú vec. Nuž nechže tedy páni kommunisti a socialisti sprobujú a zkúsia kresťanstvo, t. j. nech sa stanú pravými kresťanmi, a sami potom uznajú, že je v kresťanstve nebeská moc, ktorá môže zmeniť človeka aj pomer ľudí k ľuďom, sami uvidia, že keby sa všetci ľudia na svete stali kresťanmi, že by sa tým síce neodvrátily a neodstránily choroby a slabosti telesné, neúrody na poliach, všelijaké nešťastné príhody, smrť a iné prirodzené zlé veci; ale by uvideli, že by kresťanstvo urobilo konec tyranstvu tyranov, a tyrani sami stali by sa spravodlivými; urobilo by konec lakomstvu bohatých, a sami bohatí stali by sa štedrými; urobilo by konec sebeckosti prácodajcov, a sami prácodajcovia hľadali by viacej užitok svojho robotníka nežli svoj užitok; urobilo by konec závisti chudobných a uspokojilo by ich.

Z toho sa zaiste páni kommunisti a socialisti len vysmejú, a sotva ktorí to uveria, ale zostanú aj naďalej v svojej misantropii, to jest, v svojom nepriateľstve naproti ľuďom a aj naďalej budú cítiť svoje nešťastné položenie. Ale my kresťania to veríme; lebo

nielen pre večný život, ale už aj v tomto živote, ako je napísané v žalme 128: "Blahoslavený, kto sa bojí Hospodina a chodí po cestách jeho. Lebo z práce rúk svojich živnosť mať budeš, blahoslavený budeš a šťastne sa ti povedie."

Ktorý kresťan sa tedy chce dať vystríhať, nech prijme vážnu výstrahu a nech sa nedá pomýliť agitáciami a prázdnymi rečami socialistov a kommunistov. Ich cieľ je ako Fata Morgana, to jest, krásny obraz, krásny úkaz v diaľke, ktorý sa vidí byť zámkom všetkého šťastia, ale keď človek príde na to miesto, kde ten úkaz videl, ukáže sa, že to bol len čarovný obraz v povetrí.

My kresťania máme pred sebou inakší cieľ, cieľ, ktorý je nie čarovným obrazom v povetrí, ale ktorý je skutočnosť a pravda. Nechže hovoria mnohí za nášho času, že ešte nikto neprišiel z druhého sveta, aby nám oznámil, či jest aj druhý život. My známe, že JEDEN prišiel odtiaľ, Ježiš Kristus, ktorý zahladil smrť a vyviedol na svetlo život i nesmrteľnosť. A známe, istí sme, že s Ním a za Ním dôjdeme konečne svojho cieľa, večného života, kde je sýtosť hojného veselia na veky. **W. K.**

———:o:———

Uprchlík.

Bolo to v jaseni roku 1569. Chladný, novembrový severozápadný vietor nepríjemne povieval. Na rieke Vaal vlny vysoko vystupovaly.

V neveľkej strážnickej búde na brehu rieky sedel si prievozník, Ján Robbart, pri ohni a poprával rybársku sieť. Dnes mu práca od ruky nešla tak, ako inokedy, sieť mu často vypadla z ruky, zahľadel sa do ohňa, pri čom sa v jeho očiach zaligotaly veľké slzy, ktoré často rukávom sotieral. Ján bol silný, zdravý, asi tridsaťročný muž s veselou a dobráckou tvárou, na ktorej však zračil sa dnes smútok. Náhle bol vyrušený zo svojho zamyslenia. Z druhej strany rieky vietor prinášal silné hlasy zvona, volajúc ho ta s člnom, čo však pre neho bola zriedkavá udalosť v tak pozdnej noci. Prácu pohodil na zem, vzal lampáš, člnok odviazal, posotil ho do vody a už bol v ňom. Zatrúbil na trúbu, oznamujúc volajúcemu, že už ide. Veslami musel ťažko pracovať, lebo vietor bol odporný a vlny čím diaľ boly väčšie. Zvon znovu zavznel a zdalo sa mu, že jeho zvuky sú akoby kvíľba. Asi za štvrť hodiny pozdejšie, šťastlive sa dostal na druhú stranu. Príduc ta, videl o zvonicu opretého vysokého a mladého muža v španielskom rytierskom obleku. Čiapku mal na ušiach stiahnutú a netrpezlive ohliadal sa s boka na bok. Sotva sa čln dotkol pobrežia, už bol v ňom a celkom vysilený klesol na lavičku.

"Počkajte, priateľu", ozval sa nevrle Ján, "to tak nejde. Mu-

K novému roku 1916.

Ó Kriste dobrý, y zas začíname
Púť žitia novú z tvojej laskavosti,
A zraky svoje k tebe upierame,
Ty králu vekov a nesmrteľnosti;
Ó zostaň s nami, bo sa nachyľuje
K západu svet už; zlosť sa rozmnožuje,
A diabol vidiac, že má málo času,
Stavia proti nám svoju zlostnú chasu.

Ó zostaň s nami, bo jaks' predoznámil,
Nastaly časy pokušenia plné,
A diabol zlostný, by kresťanov zmámil
Húfy prorokov bludných na svet hrnie:
Lživí duchovia jeho vychádzajú,
A k svojím bludom kresťanov svádzajú;
Ó tak mnohí sa už oklamať dali,
Prvorodzenstvo svoje zapredali!

Ó zostaň s nami, bo i svet pomáha
Diablovi verne v zhubnom jeho diele,
Trápi každého, kto sa klaňať zdráha
Bálovi a chce Tebe slúžiť cele;
Hľa jak sa rota zlostných na nás vrhá,
Zlorečí, kľaje, cirkev hubí, trhá,
A ač sťa vlkov dravých falka vyje,
Však sa kresťanstva ešte rúchom kryje!

Ó zostaň s nami, bo vlny hrozivé
Valia sa na loď cirkve tvojho slova
A vetry dujú, i prúdy zlé, divé
Strhnúť ju chcejú a zkaziť ju stroja.
Ach a v nás samých žiadnej sily nenie,
My hneď klesáme v pochybnosť, desenie;
Len Ty nás môžeš posilniť, zachovať,
More utíšiť a cirkvi pokoj dať.

ten deň napísala do biblie — ktorú darom dostala od pána farára— tú vypoved': "Šťastie nezáleží v bohatstve."

O štyri roky pozdejšie — keď Hanka vyriastla v driečnu pannu — dala matka dcéru svoju do služby do Jančíkov. Jančikovci boli v celej Brestovej najmajetnejší. Mali len jedneho syna, 22 ročného Martina. Ostatné dietky ím ešte v malom veku pomrely. Žili mierne, v dome panoval všade poriadok, pracovali usilovne; nie div tedy že sa z roka na rok hmotne tým väčšmi zmáhali. Ale aj opravdový náboženský duch panoval v Jančíkovskom dome. Starý všetku svoju prácu začínal v mene Božom. Do chrámu Páne chodieval každú nedel'u zamieňave. Raz starý, v druhú nedel'u jeho manželka, raz zase Martin. A Pán Boh ím požehnával.

V ích maštali stálo vždy 3 páry vytučených volov. A keď statok prichádzal s paše domov, vtedy šest' utešených kráv vždy zakärovalo do priestranného dvora Jančíkovho. Salaš mali svoj osobitný. Za domom sa rozprestierala ovocná zahrada. V celom dome panovala príkladná čistota.

Jahodová bola vel'mi rada, že sa Hanka dostala do takého domu, v ktorom sa podučí rôznym hospodárskym prácam, v ktorom len dobrý príklad vidí od každého. Ona si robila plány do budúcnosti, že Hanku daktorý poctivý, chudobnejší mládenec si časom pojme za manželku, ktorého ona vezme do domu za prístupníka. Keď si mladí budú gazdovat', môžu si ku jestvujúcim prikúpit' pár zemičiek, potom i ona na jej staršie dni bude mat' l'ahší, spokojnejší život, nebude prinútená chodievat' na nájomky.

Jančíkovci zaobchodili s Hankou pekne. Starí zaobchodili s ňou ako s vlastnou dcérou, ved' svojej nemali, — a Martin obcoval s ňou ako so svojou sestrou. Ona si takéto zaobchodenie v úplnej miere zaslúžila. Bola usilovná, pracovala tak, akoby bola v rodičovskom dome. Pritom dbala i na seba, čo sa čistoty týka. Keď si v nedel'u učesala svoje pekné, žlté vlasy do vrkoča, ktorý so širokou stužkou zaviazala, keď obliekla svoje sviatočné šaty, a poberala sa s Tranosciusom v ruke do kostola, nejednemu mládencovi prudkejšie začalo bit' srdce, keď ju videl. Pekná bola v svojej nevinnosti s jej modrými očami, so svojou štihlou postavou, bielou tvárou, na ktorej sa len líčka červenaly, ako dve ružičky. Ona si svojej krásy ale nebola povedomá. Nechodievala medzi mládež, jej srdce bolo čisté, slobodné.

Čím bola ale dlhšie u Jančíkov, tým si ju Martin lepšie začal všímat'. Niekedy sa dlhšie zahladel na ňu, pričom sa mu slabý vzdych vydral z prsú, načo ona sklopila svoje modré oči k zemi. Inokedy jej zase podal kvietok z prídomovej zahradky ktorý si ona pečlive uschovala. V letných večeroch, keď horúčost' musela ustúpit' večernému chladu, sedávali spolu na dvore pod košatou lipou besedujúc spolu o všedných veciach.

Ale Martin sa stal od istého času málomluvným, zádumčivým.

Vyhýbal Hanke, čo táto nemohla nikam porozumiet'. Či mu asnád' v niečom ublížila, či sa hnevá na ňu? I v jej srdci sa zjavil istý nepokoj. Niekedy dlho do noci nemohla zaspat'.

Teraz s Martinom spolu ani nerozprávali, len tie najpotrebnejšie slová prehovorili jeden ku druhému pri práci. Ked' sa zišli, nemohli si jeden druhému pozriet' do očí. Trápili sa oba v neistote, v nepokoji.

Raz v jeden pekný tichý večer, ked' mesiačik v plnej svojej kráse svietil na oblohe, ked' stromové líst'a nepohyboval ani ten najmenší vetríček, povedal Martin Hanke:

"Pod' prosím t'a pod lipu si posediet', mám sa niečo s tebou shovárat'."

Hanke stislo v srdci, bez slova išla na označené miesto. Ked' si sadli na lavičku, zpočiatku ani Martin, ani Hanka neprehovorili slova. Srdcia ím bily rýchlejšie, oba mysleli to isté. Neistota, radost' žial', nepokoj búrily ích mysl'ou. Bolo ím tak sladko tu v blízkosti vedl'a seba. Konečne Martin rušil tichost'.

„Chcem ti niečo povedat', Hanka. Už čoskoro budú dva roky, ako si k nám prišla. Ja som za ten čas vždy obdivoval tvoju pilnost', tvoju tichú povahu. A tie tvoje modré oči hlboko ranily moje srdce, na ktorú ranu je len jeden liek. Ja som rozmýšl'al o veci. Prišiel som k tomu poznaniu, že ja len potom budem št'astný, ked' mi ty podáš tvoju ruku, ked' sa ty staneš mladou gazdinou v našom dome. Ja ako jediný syn som od vojenčiny oslobodený. Na jaseň sa chcem oženit', lebo rodičia sú mi už starí, potrebujú pomoc. Nuž, Hanka, chceš byt' mojou ženou?"

Pritom ju chytil za ruku, ktorá sa v jeho ruke triasla. Hanka začala rýchlejšie dýchat', nemohla povedat' ani slova, len odrazu zablyšt'aly sa slzy na jej peknej tvári.

Martin bol netrpezlivý, preto sa jej opýtal:

"Prečo mi neodpovedáš, drahá moja, či vari nechceš sa stat' mojou?"

Hanka konečne prehovorila trasl'avým hlasom:

„Ale čo ti to napadá, Martin. Ved' som ja celkom chudobná. Ty budeš najbohatším gazdom v dedine. Čožeby na to tvojí rodičia povedali?"

"Mojí rodičia budú radi, ked' takú nevestu dostanú, ako si ty. I teraz t'a považujú za svoju dcéru. Ja ale bez teba nemôžem byt' št'astným. Teba, alebo nikoho. Rozmysli si, Hanka."

Hanka ešte chvíl'ku bojovala sama so sebou, konečne sklonila svoju peknú hlávku na Martinove prsia ktorý hladkajúc jej pekné vlasy prvý raz bozkal ju na čelo.

Nebolo št'astnejších l'udí v ten večer. Na druhý deň i Martinoví rodičia zbadali premenu na mladých l'udoch, ked' sa jeden na druhého usmievali, ked' boli veselí, ked' ím išla práca ako po masle.

V prídúcu nedel'u po obede, ked' Hanka si išla svoju matku navštivit', Martin predniesol svojím rodičom tú žiadost', že si chce Hanku za manželku pojat', aby mu v tom rodičia nebránili, lebo v protivnom páde on žeby musel rodičovský dom opustit', a ist' svetom.

Rodičia sa zpočiatku zarazili. Na toto ani oni len nemysleli. Nazdali sa, že si Martin vezme nejaké majetné dievča za ženu. Ked' ale videli Martinovu pevnú vôl'u, nechceli mu v tom robit' prekážky; ba ked' sa Hanka vrátila, ked' ju Martin za ruku chytiac pred rodičov zaviedol starý Jančík položiac ruky svoje na mladý párik tento, požehnal ích otcovsky:

„Milujte sa, deti moje, bud'te št'astné. Teba, Hanka prijímam za naše diet'a. Bud' taká pracovitá, verná ako si posial' bola. Teraz si už budeš pre seba robit''. My sa čo chvíl'a pominieme, ty budeš gazdina v našom dome. Ty, syn náš Martin, nikdy nevyhod' na oči Hanke, že ti nič nepriniesla do domu. Jej zlaté srdce jej pracovitost' ti bude náhradou.''

V jaseni sa odbývala svatba. Bolo to závistlivých reči po dedine! Temer všetci obyvatelia obce stali sa nepriatel'mi Hanke a jej matke. Ba začali aj vymýšl'at' všeliaké nepekné reči, že Hanka zviedla Martina, že mu počarila, a podobné.

Ale Martin na tieto reči nič nedbal. On sa cítil úplne št'astným pri boku Hankinom. Slzy radosti ronila aj Hankina matka, ked' videla, že jej dcéra sa stala gazdinou v najprednejšom dome. Ona sa tiež prest'ahovala do Jančíkov.

Starý Jančík od istého času začal slabnút'. Nevládal už ani chodit', viacej ležal na posteli, ako bol na nohách. Konečne po jedno ročnej t'ažkej chorobe odobral sa i on na tú dlhú cestu, z ktorej nieto viacej návratu. Jeho žena ho čoskoro nasledovala, takže Martin prevzal sám celé gazdovstvo.

Martin teraz s tým väčšou chut'ou pracoval okolo hospodárstva. Svojej hodnej ženičke nič neodoprel. Cítil sa spokojným. Už štyri roky minuly od svatby a veru neobanoval, že si chudobnú Hanku vzal za manželku. Ked' pozrel otcovským okom na svojho malého Martina, na malú Haničku, ako si tíško buvinkala v kolíske, zdalo sa mu, že je on najšt'astnejším človekom na svete.

Okrem vel'kého hospodárstva mali Jančíkovci už aj peknych pár tisíc korún odložených v sporitelni. Tieto peniaze sa ale mladému Jančíkovi staly záhubou. V obci krčmár Švarc, ktorý so všeličím kupčil. Medziiným manipuloval i s drevom. Kupoval hory, pri ktorých vždy vel'ký peniaz zvýšil. Tento Švarc si namyslel, žeby dobre bolo Jančíka si vziat' za spoločníka, lebo má hotové peniaze.

Náhodou sa práve zišiel s ním v poli, a ihned' začal s ním dôverný rozhovor:

„Škoda vás, pane Jančík, že sa len trápite s vaším gazdov-

V mene Božom.

Prchá už rok starý — Nový blíži sa k nám.
Či niečo dobrého pošle nám s ním náš Pán?
V starom sme prijali premnoho dobrého
od Otca na lásku veľmi bohatého.

Útočil na nás svet, diabol i zlé telo —
všetko nás od Boha k peklu odviesť chcelo.
Ale v Jeho mene stálí sme zostali
a všetkým útokom statne odolali.

V stálej, pevnej viere v vernú pomoc Jeho
vstupujeme zase do roka nového.
V mene Božom napred! Bo kto s Ním putuje:
cieľa neomylne, iste dosahuje.

V mene Božom v cirkvi z chuti vždy pracujme,
diablu, svetu, telu mužne odporujme,
porážajme bludy i lož sveta zlého,
ni v piaď neustúpme od Slova Božieho.

Boh náš cirkev svoju drží vše a chráni,
marne sa vztekajú lstivé pekla brány:
Boh Jakubov s nami, preto sme bezpečni.
On je naša skala, skrýša i hrad večný.

Nuž tak v mene Boha ďalšiu púť života
konajme, bo s nami Jeho je dobrota.
Veď kto v Jeho mene kráča k cieľu viery,
mužne, šťastne zdolá prekážky nevery.

V mene Božom povstaň, i ty cirkev v kraji;
nech každý tvoj strážny hradby tvoje háji;
každý, ktos' luterán, meč Ducha ber v ruku;
vymaň sa z Bábelu v tomto prišlom roku!

V mene Boha skácaj Beliála modly —
no, za konec boja Bohu sa vždy modli —
volaj, nech On s tebou, za teba bojuje,
tak česť svojho mena v cirkvi si hotuje.

V mene Boha každý konaj povolanie,
len tak bude s tebou Jeho požehnanie.
Keď vo viere skončíš púť zemskej marnosti:
Boh ťa v Kristu prijme do večnej radosti. Amen.

J. Kol. Pel. Voj.

Naše synodalné dielo.

KRESŤANSKÁ Synoda je združenie pravoverných kresťanských cirkví, cirkví jednoho ducha, jednej viery, jednoho vyznania dľa napomenutia sv. Pavla apoštola k Efez. 4., 3., 6.: "Usilujíce zachovávati jednotu ducha v svazku pokoje. Jedno jest tělo a jeden duch, jakož i povolání ste v jedné náději povolání svého. Jeden Pán, jedna víra, jeden křest; jeden Bůh a Otec všech nás, kterýž jest nade všecko a skrze všecko i ve všech vás." Cirkvi jednoho ducha, jednoho smýšľania, vyznania a vôbec jednoho náboženského stanoviska majú sa združovať, shromažďovať v Synodu, tak jako jednoho vierovyznania kresťania sa združujú, shromažďujú v cirkev. To je vôľa Božia.

A k akému cieľu utvorujú sa také synody? Ktoré a jaké je to dielo, ktoré majú konať? Je to cieľ nad všetky iné vznešenejší; je to dielo nad všetky iné slávnejšie a významnejšie. Kresťanská Synoda nemá pred sebou časný, zemský cieľ, ale cieľ duchovný, nebeský; cieľ Synody je: Stavať kráľovstvo Božie. Toto je to pravé dielo, ku ktorému je Synoda povolaná, dielo, v jehožto službe má aj musí stáť Synoda, keď chce nie len nosiť meno kresťanskej Synody, ale v skutočnosti aj byť kresťanskou aj v očiach Božích. Synoda môže síce napomáhať aj iné ciele, — ktoré nestoja v protive s jej vierovyznaním a nekrižujú jej hlavný cieľ, — na príklad ona môže napomáhať ciele opravdu vlastenecké, národné, dobročinné, umravňujúce; — ale pritom nikdy nesmie si konanie takého diela vytknúť za svoj hlavný cieľ, lebo vtedy by pomýlila svoje vlastné povolanie a mohla by byť strhnutá do víru bočných svetských cieľov. Tak sa stalo na príklad s evanjelicko luteránskou Synodou v Uhorsku. Spustiac so zretelu hlavný cieľ, t. j. vzdelávanie Siona cirkvi Božej, stala sa služkou falošno vlasteneckej, hriešnej mad'arizačnej, odnárodňovacej politiky.

Dielo Synody tedy je vlastne, hlavne a predo všetkým a nadovšetko: *Stavanie kráľovstva Božieho* na zemi, alebo inými slovami budovanie a vzdelávanie cirkvi Božej. Trafne a primerane máme predstavené takéto dielo v Efezk. 2, 20.: Vzdělání na základ apoštolský a prorocký, kdež jest gruntovní a uhelný kámen sám Ježíš Kristus; na němž všecko stavení příslušně vzdělané roste v chrám svatý v Pánu. Na kterémž i vy spolu vzděláváte se v příbytek Boží, v Duchu Svatém."

Toto vzdelávanie chrámu cirkvi, alebo stavanie kráľovstva Božieho je dvojaké: vnútorné a zovnútorné alebo stavanie na vonok.

Vnútorné stavanie kráľovstva Božieho deje sa tak a záleží v tom, že pri tých dušiach, ktoré sa už z milosti Božej obrátily a tak pripojené, privtelené sú skrze Ducha Svatého jako živé kamene k duchovnej budove, (1. Petr. 2, 5.) tedy v nútri v cirkvi koná sa dielo utvrďovania, upevňovania, aby také veriace získané duše nie len neboly svedené a nevypadly, ale aby sa upevnily v milosti, sosilnily vo viere, rozhojnily v láske, v známosti a vo všeliakom smysle.

Ale povie niekto: Na čo je k tomuto dielu potrebná Synoda? Či také dielo nekonajú cirkvi so svojimi kazateľmi a učiteľmi? Iste že konajú, a toto je vlastne ich prvá a vlastná úloha: opatrovať stádo Božie, ktoré si Kristus dobyl svojou vlastnou krvou (sk. Ap. 20, 28.); pásť ovce a baránky Ježiša Krista, aby vo viere boly posilnené a zachované k večnému spaseniu. Ale aj Synoda má pri tom dôležitú úlohu. Synoda môže takéto dielo vnútorného stavania a upevňovania kráľovstva Božieho nie len napomáhať, ale v mnohom ohľade ona ho umožňuje na toľko, že bez synodálneho spolupôsobenia dielo cirkvi nemohlo by napredovať, ale muselo by zaviaznúť.

Uvedieme si niektoré príklady na to.

K tomu, aby stádo Božie mohlo byť opatrované a vzdelávané vo viere, potrební sú kazatelia a učitelia. Tito majú pásť ovečky a baránky Kristove na pastve slova Božieho a utvrďovať a rozhojňovať ich v známosti, aby sa zmáhali na vnútornom človeku a riastli všelijak v toho, ktorý je hlava, t. j. v Krista. Ale takí musia byť sami dobre vyučení, vykrmení slovom viery a spôsobní k svojmu úradu, jako sv. Pavel píše: "Způsobný k učení" (1. Tim. 3, 2.), a "Pilně se přidržící věrné řeči k vyučování dostatečné, aby mohl i napomínati učením zdravým i ty, kteříž odpírají přemáhati." (Tit. 1., 9.) Takýchto kazateľov, pastierov, učiteľov, spôsobných opatrovníkov stáda Božieho jednotlivé sbory samy o sebe asi ťažko by si vychovaly. Ale čo by jednotlivé sbory samy o sebe neboly v stave vykonať, to docielia v spoločnom synodálnom sväzku. Kresťanské synody stavajú a udržujú ústavy, bohoslovecké a učitelské semenišťa, v ktorých na slovo vzatí k vyučovaniu najspôsobnejší mužovia, professori priprávajú mladíkov kresťanských k úradu kazateľskému a učiteľskému. Toto sú tie prorocké školy novozákonnej cirkvi, ktoré každoročne na tisíce nových pastierov vysielajú po všetkom svete k paseniu stáda Božieho a k vzdelávaniu múrov Siona Božieho. Čo by bolo so stádom Božim, keby kresťanské Synody nekonaly, alebo nemohly konať toto dielo? Ovce by sa rozprchly, upadly by do moci vlkov, a zahrada cirkve Božej by spustla. Tak by sa bolo stalo aj s najväčšou čiastkou slovenských luteránov v tejto novej vlasti. Boly by duchovne spustli a zahynuli, alebo v sektárstve utonuli, keby sesterská Missourská Synoda nebola v svojich ústavoch v Springfield, Ill. a v St. Louis, Mo. vychovala slovensk. luteránskych mladíkov za duchovných

pastierov. Za to máme jej byť zo srdca povďační. Mohli by sme uviesť veľký rad cirkví, ktorých jestvovanie a dejstvovanie svedčí jaké velké požehnanie vyplynulo z toho pre kráľovstvo Božie medzi slovenskými evajelikmi. Cudahy, Racine, Chicago, Whiting, Boyceville, Wis., Detroit, Mich., Akron, Massillon, Pleasant City, Coalridge, Wolf-Run, O., atď. sú miesta, kde títo mužovia štepovali, zalievali a k vzrostu priviedli Sion Boží. Toto je prvé a najhlavnejšie dielo Synody.

Sem patrí

2. Vysielanie zvláštnych missionárov ku konaniu vnútornej missie.

Rozumieme pod tým také dielo, že domáci viery, ktorí žijú roztratene a ďaleko od cirkevných stredisk bývajú vyhľadávaní, shromažďovaní a slovom Božím a sviatostmi zaopatrovaní. Je to isté bohumilé a potrebné dielo, ktoré cirkev povinná je konať. Ale i to sa dá docieliť len v spoločnom synodálnom združení, keď si cirkvi spojené v jednej mysli takých missionárov vyšlú a vydržujú. Missourská Synoda má veľký počet takých missionárov, áno, ona vydržiava svojími peniazmi takých missionárov ešte aj pre luteránov iného jazyka: Slovákom, Poliakom, Lotyšom, Litvínom atď. Naša slov. luteránska Synoda pre veľkú netečnosť mnohých cirkví ani len na toľko nebola v stave docieliť, že by aspoň jednoho svojho missionára bola postavila do poľa. Sem patrí:

3. Vysielanie kaplánov do vojska.

Že toto dielo patrí k vnútornému stavaniu kráľovstva Božieho, k vnútornej missii, to každý snadno nahľiadne. Veď sa tu jedná v prvom rade o zaopatrenie a udržanie takých suchozemných a námorných vojakov, ktorí už sú naší, lebo prináležali do našich cirkví. Vojanskí kapláni sú na to, aby v prvom rade týchto opatrovali duchovne a udržali vo viere a pri našej cirkvi čistého slova. Takíto vojanskí kapláni možu byť vyslaní a udržiavaní len skrze Synody. Jednotlivá cirkev ani by nesmela, ani nemôhla niečo takého konať. Vojanská správa len s veľkými cirkevnými telesami pustí sa do reči v tejto otázke. Takým telesom je na príklad naša Synodálna Konferencia, t. j. svazok pravoverných luteránskych Synod tu v Amerike. Naša Synodálna Konferencia dostala právo na vyslanie značného počtu vojanských kaplánov, — a mimo našej Slovenskej Synody, aj usiluje sa zadosťučiniť svojej povinnosti. Najusilovnejšia a najhorlivejšia je v tom najväčšia, sesterská Synoda Misourská. Dňa 8. okt. r. 1918. podaná bola zpráva, že táto Synoda má vo Francii 5 a tu v rozličných vojanských ležiskách a na rozličných miestach do 50 kaplánov. A tento počet bude patričná Synoda zvyšovať ďa toho jako rastie počet povolaných k armáde z jej kruhu. Dňa 15. oktobra obnášal ten počet 26 tisíc 428 mužov.

4. Duchovné opatrovanie vojakov.

O tejto čiastke kresťansko-evanjelického synodálneho diela prichodí si nám niečo bližšieho prehovoriť. Žijeme totiž čas válečný, a válečný čas prináša so sebou zvláštne potreby aj v

duchovnom ohľade. Tisíce a tisíce mužov, ktorí patrili ku kresťanským cirkvám, museli opustiť svoju domácu cirkev, v ktorej boli slovom Božím a sviatosťou duchovne zaopatrovaní, a vzdelávaní k spaseniu, a ísť konať vojanské povolanie buď to do vojanských ložisk, alebo na bitevnú čiaru, alebo na iné vzdialené miesta. Či môže pravá kresťanská cirkev ponechať ich na seba samých? Či ich môže nechať bez duchovného zaopatrenia hynúť nedostatkom duchovného pokrmu a vzdelania? Nie, pravá kresťanská cirkev ich nemôže ponechať samých na seba, alebo so zretelu spustiť; lebo pravá kresťanská cirkev vie, že zvlášte pri vojsku je mnoho pokušenia a nebezpečenstva pre veriaceho vojaka, a že preto zvlášte pri vojsku mohli by byť taki kresťanski vojaci pomýlení, svedení na zlé cesty, odcudziť sa cirkvi pravovernej, odpadnúť od viery a prísť du rúk satanovi. Preto kresťanská cirkev, súc si vedomá svojej ťažkej zodpovednosti pred Bohom, — ide za svojími domácimi viery aj k vojsku a svedomite a horlive dá si záležať na tom, aby aj tam a vôbec kamkoľvek sa obrátila, mohla ich duchovne zaopatriť, učiť, tešiť a pri viere pravej zachovať. Preto vysielajú kresťanské synody vojanských kaplánov. Je to podujatie s veľkými ťažkosťami spojené a vyžaduje veľké hmotné obete, ak má byť konané prisne dľa slova Božieho a zodpovedať skutočným potrebám. O tom sa hneď presvedčíme, keď považime na príklad to dielo, ktoré koná naša sesterská Synoda Missourská na zaopatrovanie luteránskych vojakov.

Tým cieľom podávame tu výňatok z článku, ktorý vyšiel v úradnom orgáne Missourskej Synody pod záhlavím "Lutheran Centers". (Luteránske strediská.)

"Pri vykonávaní svojej práce naši vojanskí kapláni vždy jasnejšie poznávali, že k poriadnému obsluhovaniu našich vojakov potrebné sú vlastné budovy. Je sice pravda, že Y. M. C. A. (Spolok Kresťanských Mladíkov) na mnohých miestach bol ochotný dovoliť našim dušpastierom odbývať služby Božie v svojich staviskách. Ale poneváč Y. M. C. A. museli upotrebovať svoje miestnosti sami pre seba na zábavy, na služby Božie atď., a poneváč pri tom aj iné cirkevné spoločnosti chceli používať ich siene, preto čas, ktorý nám bol vyhradený na služby Božie, bol často nepríležitý pre nás.

Následkom toho naša Luteránsko-Církevná Správa pre vojsko a námornictvo vypracoval plán, dľa ktorého postavené boly v blízkosti väčšich vojanských ležisk naše vlastné budovy. Posiaľ máme ich päť; ďalšie dve sú v stavbe. Tieto sú asi 36x104 šúchov v rozmere a sú známe jako "Lutheran Centers". Sú ony jako všetky budovy vo vojanských ležiskách ľahkej stavby, ale poskytujú predsa z vonku i z ňútra statný pohľad.

Bočné steny sú z dreva a na bielo zafarbené. Na streche sú okná, ktoré prerušujú jednotvárnosť striech a poskytujú dobré svetlo a prevetrovanie. Strechy sú kryté asphaltom. Na vonok ozdobené sú budovy peknými a veľkými verandami, ktoré poskytujú prijemné miesto na pobyt za horúcich popoludní a večerov. Múry sú prikryté kockovitými tabuľami. Hlavná čiastka

budovy je —rozumie sa — pre bohoslužobné ciele zariadená. Vystrojená je na spôsob kaply s vysokým povrchom a s vyvýšeným podkladom rečnickým, na ktorom je oltár, kazateľňa a stolec pre kazateľa. Sieň je vystrojená laviciami, stoličkami, stolmi na písanie a čítanie a poskytuje podľa toho, jako je veľká, od 300 do 600 miest na sedenie.

Na jednom konci budovy nachodí sa krížne stavisko, ktorého polovička obsahuje takzvaný "Social Parlor", kdežto druhá čiastka je zariadená jako byt pre nášho kaplána. V "Social Parlor" umiestený je aj otvorený kozub. (Fireside.) Na dlážke je rozprestretý koberec, a pohodlné stolce povolávajú k odpočinutiu. I Victrola nachodí sa v izbe. Tu nachádzajú naší vojaci príjemnú premenu v porovnaní s drsnými kasárňami, a celá chyža upomína ich na domov. Tu majú aj častú príležitosť sísť sa so svojimi na hodinku a s nimi si pohovoriť bez vyrušenia. Kde len možno, sú naše "Luteránske Strediská" elektrickým osvetlením opatrené. V krátkom čase dokázaly sa byť obľúbenými miestami na pobyt. Naši vojanskí kapláni sídu sa tu snadno so svojimi duchovnými synmi; o veľa ľahšie môžu sa tu s nimi oboznámiť; ano, nejeden mladý človek príde sám od seba, keď shliadne budovu, ktorá sa jako "Lutheran Center" veľkými literami v známosť uvádza... Tu sa schádzajú spolu naši mladí luteráni, a hoc by sa dosiaľ ani neboli poznali, tu stanú sa v krátkom čase najlepšími priateľmi. Večer a zvlášte v sobotňajšie odpoludnia a v nedele vchodia a vychodia tu mladí ľudia sťa roj včiel. Tu môžu najsť svojich známych a priateľov. Tu majú príjemné pobavenie. Tu môžu nevyrušovaní so svojím kazateľom a dušpastierom hovoriť a prijímať radu, potešenie a výpomoc. Tu môžu aj nevyrušovaní listy písať svojim rodičom, priateľom a známym.

Pravda, to najlepšie, čo sa im poskytuje v našich "Luteránskych Strediskoch" je kázanie slova Božieho. Tu sa môžu sísť nehatene v čase a v hodine, ktorú si sami určia, a poneváč budova stojí výlučne pod našou správou, i na poriadok sa môže dbať. Po čas bohoslužby panuje úplný pokoj, práve tak jako v našich chrámoch. Ani predpisovať nám nesmie nik v našich "Centers" dotýčne spôsobu alebo trvania bohoslužby, jako sa to ovšem deje častejšie, keď musíme používať iné budovy jako hostia. A naší mladí muži vedia si aj náležite oceniť. Prichádzujú vo veľkých húfoch, po stách; často prekonávajú dlhú cestu, lebo "ležiská" sú veľmi veľké. Nie je to zriedkavé, že sa od 200 do 250 mladých mužov dostaví k večeri Pánovej. Mnohí prichádzajú aj súkromne ku kazateľom a prosia od nich večeru Pánovu.

Tak máme teraz skrze naše "Luteránske Strediská" veľké výhody vo vedení našej práce medzi našimi milými luteránskymi vojakmi. Náklad v rozličných ležiskách je veľmi vysoký, vyšší než kdekoľvek inde; priemerne stojí jedna budova od 5 do 8 tisíc dollarov. Ale ak má táto práca požehnane pokračovať, musíme sa utiekať o lásku spolu kresťanov a ich srdečne prosiť, aby bohate podporili toto dielo svojimi hmotnými darmi.

Toľkoto zo zprávy o "Lutheran Centers" na ukážku aké dôležité a krásne dielo koná kresťanská Synoda. My sa, pravda,

niečím podobným pochváliť nemôžme. Za jedno sme ovšem malá Synoda. V Missourskej Synode počituje sa duší do 900 tisíc, kdežto v našej Synode je asi 14 tisíc. Ale chybí nám i síla viery a horlivá láska a zaujatosť za sväté dielo kráľovstva Božieho, ktorá panuje a pôsobí to veľké dielo v iných kresťanských Synodách. Veď keď Missourská Synoda vie sobrať za niekoľko dní na toto dielo vojakmi do pol milliona dollarov,prečo by sme my aspoň *stú* čiastku, t. j. 5 tisíc nemohli sobrať na niektorý z našich vznešených cieľov? Ale je to zretelné a nemožno tajiť, že sme sa ešte nerozohriali v láske k Ježíšovi na toľko, že by srdce naše horelo svätou túžbou po zachraňovaní našich spolubližných tak, že by sme boli hotoví k vôli tomu všetko podujať a obetovať, ale že sme vlažní a ľahostajní a nedbáme a nestaráme sa o nich, — ani obetovať nechceme, alebo keď obetujeme, myslíme si, že si to musí náš Pán Boh veľmi vážiť, keď mu tam hodíme dáke drobty na jeho kráľovstvo.

5. V čom pozostáva naše dielo?

Ale, keď my aj nekonáme také dielo, jako veľká Synoda Missourská, a keď aj sme pozadu, predsa sa môžeme vykázať aj my nejakou malou prácou synodálnou.

Aj my usilujeme sa aspoň koľko toľko duchovného pokrmu poskytnúť našim vojakom, aby udržaní boli vo viere. Máme zvoleného muža z pomedzi kazateľov, ktorý doposiela vzdelavateľné knižočky a spisky tým vojakom, ichžto miesta zdržovania sa môže vynajsť. Rozširujme medzi nimi "Modlitebnú knižočku pre vojákov", ktorú sostavil náš p. f. J. Vojtko.

K potrebným a požehnaným dielom patria naše *synodálne* a *pastorálne shromaždenia,* v ktorých pojednávame o článkoch viery a učenia a utvrdzujeme sa vo viere a kde sa poučujeme a dávame si navzájom radu a úpravy, jako konať dielo Božie dľa slova Božieho.

Staráme sa opodrost kazateľský a učiteľský, tak že vysielame do pravoverných ústavov luteránskych mladíkov, aby sa pripravali k úradu kazateľskému a učiteľskému a udržujeme ich z milodarov.

Vydávame nové, alebo potrebám našim primerane opravame staré bohoslužobné a školné knihy. Sem patrí v prvom rade: *vydanie nového opraveného Tranosciusa,* ktoré dielo pokročilo už tak ďaleko, že môže byť súčasne s týmto kalendárom hotové. To samé platí o novom vydaní Symbolických knih našej cirkvi a o výklade malého katechismusu Dra. Mart. Luthera. Všetky tieto knihy umožní nám vydať "Slov. luteránska knihvydavateľská spoločnosť v Akron, O." Jej nákladom vyšly už nasledovné školské knihy: Slabikár a prvá čítanka od J. Bežo, Malá a Veľká Biblická Historia. Mimo toho vydané boly v našej Synode nasledovné poučno-vzdelavateľné knižočky a spisky: Naše stanovisko, V obrane prihlasovania sa k večeri P., Tri príčiny, ktoré majú presvedčiť kresťana, aby často prijímal Večeru Pánovu, Rozdiel medzi Tranosciusom a Zpěvníkom, Pamätník cirkvi v Streator, Ill., Matkina hriešna láska, Cirkevné pohraby,

Ako so máme stavať k válečnému ťaženiu našej vlasti? Kto zná Písmo? Za koho umrel Kristus? Kto je schopný učiť slov. ev. luter. ľud?, či môže stáť v milosti a byť spasený ten, kto pohrdne svojou pravovernou cirkvou? Bratské napomínanie, Bratrské smierenie, Jednota Ducha vo sväzku pokoja, O svetáckych tancoch, Výťahy z Lutherových spisov, Umývanie nôh, Boje a nepokoje v cikvi v Lakewood, O. atď.

Zvláštne potrebné, užitočné a bohumilé dielo konáme v našom synodálnom sväzku vydávaním dvojtýždenného časopisu Svedka, tkorý s r. 1919. vstúpi už do 13. ročníka. Je to čisto cirkevný časopis, ktorý verejne pred celým svetom hlása čisté, zo slova Božieho čerpané učenie našej evanjelicko luteránskej cirkvi, na poučenie a vzdelanie každému, kto sa o to zaujíma. A nie len že ho hlása, ale ho aj obraňuje a zastáva na základe slova Božieho, proti všetkým nápadom a útokom sektárov a falošných evanjelikov a proti každému zfalšovaniu. Áno, náš Svedok otvorene, smele a neohrožene hlása a rozširuje čistú evanjelickú pravdu a zastáva, obraňuje pravé evanjelické stanovisko v učení i v pokračovaní. On je ten missionár, ktorý roznáša svetlo viery a utvrdzuje v nej. On je ten strážny, ktorý stojí na vyvýšenom mieste a stráži hradby Siona cirkvi a potešuje, napomína a vystríha ľud Boží aj každého pred diablom, hriechom, poblúdením a pred zahynutím večným. A veríme, že nie bez výsledku. Tí, ktorí čitajú Svedka pozorne a pravidelne a bez hriešnej predpojatosti, mohli by to dosvedčiť, áno aj dosvedčujú mnohí, priznávajúc, že mnoho majú čo ďakovať nášmu Svedkovi v duchovnom ohľade. Ó by len milý Hospodin dal i ďalej svietiť tomuto svetlu medzi nami! Ó by sa ono vždy viac a viac rozširovalo a rozmáhalo! Ó by ho aj tí, ktorí ho ešte nepoznajú a neznajú, alebo z predpojatosti si ho znevažujú, prijali a z neho sa vzdelávali! Ó by Boh zveľadil kruh jeho pracovníkov a čitateľov na rozšírenie svojej nebeskej pravdy, na poučenie a vzdelanie mnohých a sebe na česť a slávu!

Bože náš milý v Kristovi Ježíšovi, prosíme vrúcne, otvor oči tým, ktorí ešte nevidia dobre a osvieť ich svojím Svatým Duchom skrze svoje slovo, aby poznávali aké pravdivé sú tie slová 133. žalmu: "Aj jak dobré a jak utěšené, když bratři v jednomyselnosti přebývají; nebo tu udílí Hospodin života a požehnání až na věky". Prebuď nás všetkých z ľahostajnosti, aby sme sa rozpamätali na tie Tvoje slová, že jednomu každému dané býva zjavenie ducha k užitku a neuspokojili sa s hľadaním len svojich vecí, — ale i v spoločnom synodálnom sväzku horlive hľadali a napomáhali to, čo slúži k spoločnému vzdelaniu!

Pane, zachovaj nás v jednote ducha a lásky a žehnaj nášmu synodálnemu dielu pre svoje milosrdenstvo odsavád' až na veky!

P.

Prof.: "Čo je šisma (cirkevný rozkol, rozdvojenie).
Štud.: "Mohamedanská modlitebná knižočka."

Nezoufej, křesťane milý. Tran. 775

Volne.

J. V. - sept., 18.

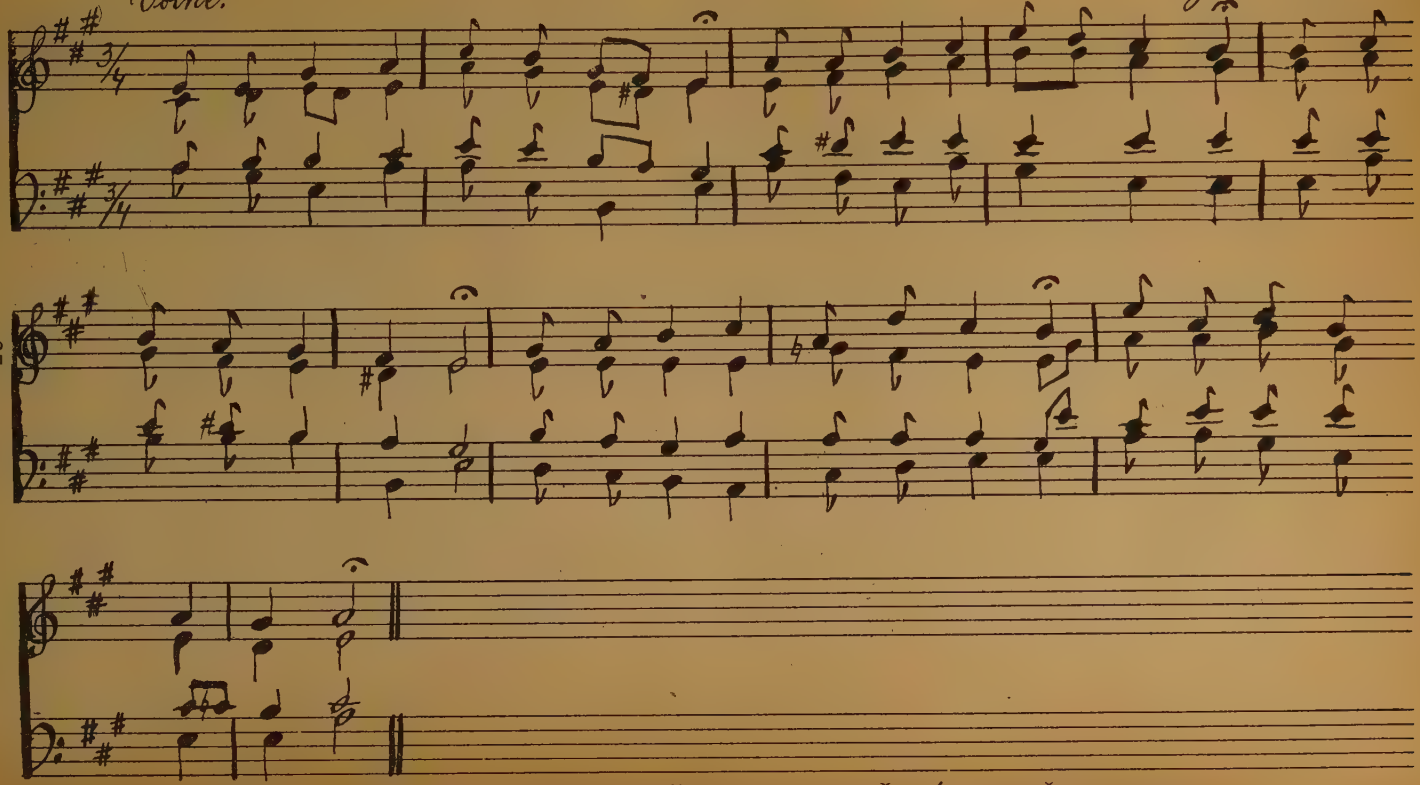

ČÍM VIAC BUDEŠ TÚTO PIESEŇ HRAŤ ALEBO SPIEVAŤ, TÝM KRAJŠIA TI BUDE.

NIEDRIEMAJ!

Keď sa ti otvorí cintorína brána,
budeš, synku, driemať i v noci i z rána!
Keď sa ti otvorí temná jama hrobu,
budeš spať, synu môj, nekonečnú dobu!
Keď ti hrob pokryje zimzeleň a tráva,
vo večnom pokoji spočinie ti hlava!
Dosť sa vyspíš, synu, v chladnej zeme hrudi,
kým ťa anjel Pána zlatou trúbou vzbudí.
A preto dnes nelež, pokiaľ srdce bije,
rob, bojuj, tvor, hýb sa, bo len hybnosť žije!
S ľudmi ži po ľudsky, miluj, teš sa, plesaj!
Raz do výšky jasaj, raz do hľbky klesaj!
S národom ži v láske, na vraha hľaď s hnevom,
plačom smúť za mrtvym, živých vítaj spevom.
Krásu dušou hltaj, teš va vôni ruží,
ucti nehu ženy, rytierom buď s muži.
A keď zvečerí sa, a noc príde srázne,
poruč dušu Bohu, bez ľaku a bázne.

Svetozár Hurban Vajanský.

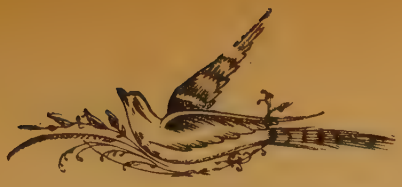

Už je po vojne!

Dňa 11. nov., 1918, urobil Boh konec hroznému krveprelievaniu v Europe. Bolo to 28. júna, 1914, keď Fraňo Ferdinand so svojou ženou bol zavraždený v Sarajeve, v Bosnii. Dosiaľ sa nedokázalo a nepotvrdilo to, z čoho Rakúšania a Maďari obviňovali Srbiu, že vraj vysoké úrady srbské usnovaly plán vraždy. Naproti tomu sú mnohé svedoctvá za to, že ten plán bol sosnovaný v Nemecku, aby kaiser mohl mať zádrapku k vojne, v ktorej mal svetu dokázať, že nemecké voje si podrobia celú Evropu a pozdejšie celý svet. Toto je cele pravde podobné.

Po onej vražde zaslalo Rakúsko-Uhorsko (proti vôli zástupcov ľudu) hnusnú nótu alebo ultimátum malčkému Srbsku a v tej žiadalo od Srbska veci nemožné, veci také, ktoré keby bolo Srbsko povolilo vykonať, tým by si bolo vykopalo večný hrob a bolo prestalo jestvovať, ako samostatné kráľovstvo. A predsa malé, vysilené Srbsko, ač s veľkou potupou a hanbou, prijalo všetky tie podmienky (bolo ich 10) až na dve. Dve podmienky nemohlo Srbsko prijať i napriek všetkému, čo z toho môže nasledovať.

No malé Srbsko jednalo v celej záležitosti, v celom spore rozumne, rozvažite, spravodlive, lebo chcelo dať celú vec rozvážiť svetovému mierovému výboru v Hágach, ktorý výbor má na starosti vyrovnávať rozopry medzi krajinami, aby sa vyhlo vojne. Ale Rakúsko-Uhorsko, spravované z Berlína, nepovolilo k tomu, aby sa tá rozopra oddala onomu výboru do rúk — ono chcelo samo súdiť a sice tak: vyhlásiť slabučkému Srbsku vojnu, znivočiť ho preto, že je ono slavianske, že sa protiví hnusným nemecko-maďarským intrigám, páchaným na Slavianoch v hraniciach rakúsko-uhorských. "Vykynožiť Slavianov!" to bolo a ešte je heslom nemecko-maďarským. Preto im nič inšie nepozostávalo, len vyhlásiť vojnu Srbii a potom aj iným slavianskym krajinkám a pripojiť ich ku — slavianožrútom.

Vyhlásili Srbii vojnu v tom domnení, že za niekoľko týždňov prehltnú celé Srbsko. Ale kocka sa obrátila. Všetky veľké svetové mocnosti videly tu neslýchanú nespravodlivosť i ozvaly sa a zamiešaly sa do veci. I začaly vyhlasovať válku jedna druhej. Po strane Srbska koncom války bol celý svet, len s maličkými výnimkami.

No, válka by bola snáď ešte dlho trvala, keby Boh nebol všetko tak spravoval, že sa do války zastaraly a ku Spojencom pripojily aj Spojené Štáty Americké. Tieto vrhly sa celou svojou obrovskou silou na Nemco-Maďaro-Turecko-Bulharskú divú zver, ktorá lúpila, vraždila, kynožila všetko bez rozdielu, starcov i dietky nevinné, na suchu, na vode i z povetria hádžuc pekelný oheň. Ale hľa, zúreniu a vztekaniu urobil Boh konec. Vzbudil amerického, po slobode dychtiaceho ducha. Amerika postavila do poľa vyše 2 millionov vojska za niečo vyše roka. A bola by postavila za kratky čas ešte mnohé milliony. Čerstvé, mladé, dobre vycvičené americké vojsko zničilo (ovšem s pomocou ostatných spojencov) celý západný front, takže pred zakľúčením vojny nemecké vojsko utekalo takou rýchlosťou, že všetku zbraň hádzalo a zanechávalo, aby mohlo ľahšie utekať.

11. novembra ráno zavítalo nemecké zastupiteľstvo v hlavnom stáne najhlavnejšieho velitela spojeneckého, *Focha,* pod práporom pokoja, žiadavše o mier. I poddalo sa Nemecko, nasledujúc všetkých svojich spojencov, a poddalo sa *bezpodmienečne,* totiž dalo sa na milosť i nemilosť svojich nepriateľov, ochotne prijavše všetky podmienky a oddavše nesmierne množstvo municie, vzducholodí, aeroplánov, lodí etc. do rúk svojich nepriateľov. Z pyšného, nadutého, niekdy nepokoriteľného nemeckého obra — v okamihu sa stalo bezvládne dieťa, s ktorým teraz nepriateľ bude nakladať dľa svojej ľubovôle.

Keď toto píšeme, v Nemecku a Rakúsko-Uhorsku zúri hrozná revolúcia, stránky politické sa potierajú a vraždia. Takto prichádza pokuta za hriechami, ktoré popáchaly tieto dve pohanské krajiny. (No chudobný ľud, zvlášte ľud kresťanský v týchto krajinách neodsuzujeme, lebo ten najviac musel trpeť, keď proti svojej vlastnej vôli bol hnaný do jatky). Nemecko chcelo opanovať celú strednú Europu najprv a potom celý svet, ako sa to už jasne dokázalo plánami nemeckými. Ale Boh to nedopustil. Čím vyššie sa derie pýcha, tým hlbšie potom padá. Okrem toho Nemecko s Rakúsko-Uhorskom chcely si podmaniť všetky maličké, slabé národy, zvlášte slavianske; Nemecko ich chcelo zgermanizovať, ponemčiť, a Maďari zase zmaďarizovať, aby sa tak sami stali veľkými na hroboch svojich susedov. Ani toho Boh nedopustil.

Teraz malé národy budú mať slobodu. Len je otázka, či ju budú vedeť obrátiť vo svoj prospech alebo im bude na zkazu? Národ nevzdelaný, nevyspelý zabije sa slobodou práve tak ako malé dieťa, keď má úplnú slobodu všade chodiť a všetko robiť, nebude žiť ani dva dni. Závisí od toho, akí ľudia sa dostanú ku veslu, ku správe; aké zákony budú vynášať; aké práva a výhody vymedzia kresťanským církvám, poťažne všetkým náboženstvám.

A jaké ovocie bude požívať z politickej slobody naša ev. a v. církev v Uhorsku? Či sa najdú mužovia, ktorí by ju vymanili zo sietí politických, očistili od svetáctva a postavili na zdravý základ, na učenie slova Božieho dľa nezmeneného Augš. Vyzna-

nia? Ajhľa, aké široké pole účinkovania pre svedomitých, verných služobníkov Pánových! Tam bude treba organizovať, vyjednávať, chodievať, písať, rečniť, presvedčovať, školy zakladať, mladíkov vyučovať atď. atď.

Bratia a Sestry! Už je po vojne! Nolenže sa teraz rozkývajme a pracujme pre náš evanjelicko-luteránsky Sion tu i v starej vlasti! Beda nám, ak budeme hliviet'! A čo by bolo najkrajšie: keby sme sa konečne všetci niekedy vrátili nazad, ta, kde naše kolísky stály, kde kosti našich otcov odpočívajú a tak všetci v jednom duchu a sväzku viery čistej Pánu Bohu slúžiť mohli až do smrti, tam na tom našom slobodnom, krásnom Slovensku!

J. V.

PAVEL KRUEGER

zomrel 14. *júla* 1904.

PAVEL KRUEGER,

CELÝ vzdelaný svet sotva komu venoval v posledných rokoch tol'ko vrelej lásky a opravdového súcitu, ako poslednému predsedovi bývalej Transvaalskej republiky, Pavlovi Kruegerovi. V našom kalendári počas búrskej vojny opätne s nadšením spomenuli sme skalopevnú vieru a dôveru v Hóspodina tohoto obdivuhodného starca.

Venujeme mu tedy vďačnú rozpomienku, i keď niet ho už viac medzi živými.

Temer 20 rokov stál tento skromný, nábožný muž na čele svojho národa, ním milovaný a ctený ako máloktorý panovník. On bol správcom, kňazom a otcom svojho národa: viedol ho múdre, obozretne, nábožne a vynaložil všetko, aby ho priviedol k samostatnosti a blahobytu. Pevne veril, že dobrá vec musí konečne zvíťaziť. Z prvu dokazovala hrstka Búrov obdivuhodné výsledky pravého hrdinstva, — no konečne podľahnul dobrý ľud veľkej presile krutého, lakomého Angličana. Na sklonku života Krueger s rozboleným srdcom nastúpil cestu do Europy, aby ešte čímtým pomohol svojim pokoreným rodákom. Národy vítaly ho s jasotom; panovníci ostali chladní, bezcitní, pre politické ohľady.

Ale ani v tých najsmutnejších okolnosťach starec neztratil oddanosť k Bohu Trojjedinému. Istý bol a vyznal, že i ten prišlý na jeho národ oheň porážky a poroby bude mať požehnanie, keď Búri zostanú pevní vo viere, ktorá premáha svet.

Krueger dokonal svoj požehnaný život na pôde svobodného Švajciarska, doplniac bez mála života 80 rokov.

Životopis Jána Augustu,

BISKUPA V CIRKVI „ČESKO-MORAVSKÝCH BRATOV."

V NAŠOM "Tranosciusi" máme viaceré nábožné piesne od tohoto muža, tak menovite č. 118, 324, 354, 368, 472, atď. Preto je iste celkom slušné a patričné, aby sme sa oboznamovali s životom a pôsobením tohoto muža, ktorého duchovné plody ako dedictvo po ňom pozostalé užívame, a tak uctili si jeho pamiatku dl'a Žid. 13, 7.

Asi okolo r. 1450. povstala vo vrchoch Česka a Moravy, v strede rimsko-katolíkov cirkev "Bratov", a sriadila sa pred viac než pol stoletím pred Lutherom ako pravá cirkev Krista Ježíša, ktorá zvestovala slovo Božie čistotne a úprimne, prisluhovala sviatostí správne a zpečaťovala svoju evanjelckú vieru skutkami lásky a krvou svojich srdc.

Medzi tými pobožnými mužami, ktorí z milosti Božej stali sa a boli vodcami a učitel'mi v tejto cirkvi, jeden z najvynikajúcejších bol *Ján Augusta.*

Narodil sa v Prahe r. 1492. a jako študent vo Wittembergu počúval Lutherove a Melanchtonove prednášky a potom stal sa dušpastierom v Litomišli. Keď sa *Ján Horn* stal hlavným biskupom "Bratov" v r. 1532., dostal za pomocníkov svojho ťažkého úradu troch nových biskupov, medzi ktorými bol i Ján Augusta. Tento bol bez otázky už vtedy najvýznamnejší brat svojho času a známý v celom Česku jako výborný učenec. Verne a účinlive stál po boku svojmu pobožnému cirkevnému vodcovi a podporoval ho zvlášte v tom jeho úsilí, priviesť Bratov do náležitého spojenia s cirkvami reformácie. Roku 1536. vyslali ho tým cieľom s *Jur. Israelom* s jedným mladým diakonom a so šl'achticom Sommerfeldom k Lutherovi.

I v rokoch 1540. a 1542. bol Augusta poslaný do Wittembergu tým cieľom, aby udržaný a upevnený bol pomer medzi "Bratmi" a medzi reformátorom a žil s Lutherom v najdôvernejšom priateľstve. Keď sa zase navracal domov, veľký reformator podal mu ruku v prítomnosti najväčšej čiastky universitných professorov a riekol k nemu: *"Buďte apoštol Čechov, jako ja s mojimi som apoštol Nemcov. Konajte tam dielo Kristovo, kde sa Vám k tomu príležitosť naskytne; my budeme robiť to samé tu."*

Medzitým, čo Bratia na takýto spôsob skrze toto spojenie s nemeckou evanjelicko-apoštolskou cirkvou boli posilnení, a napomáhaní v známosti pravdy; — usilovali sa "kališníci", ktorí

kulhali na obe strany, k Rímu aj ku Kristovi, odviesť Bratov od ich rozhodného vyznania. Tu napísal biskup Augusta spis na obranu Bratov, v ktorom jasne a pokojne ukázal, že už dávno priviedol ich k jasnejšiemu svetlu, a že z tohoto oni pod žiadnou podmienkou nenávratia sa do onej polotmy.

Roku 1547. zomrel hlavný biskup Ján Horn, a Augusta stal sa jeho následníkom. V najvyšších ťažkých časoch nastúpil svoj úrad. Lebo Čechov, poneváč v šmalkaldskej vojne nechceli bojovať proti svojim protestantským spoluveriacim, ich nepriatelia, ktorým Boh doprial víťazstva, začali krute prenasledovať. Už koncom roku 1547. obnovený bol starý krvavý rozkaz proti *Picardským* a v januári 1548. rozkázal kráľ Ferdinand, aby kostoly Bratov boly zatvorené, všetky súkromné schôdzky vyzdvihnuté a predstavení aby boli miestodržiteľovi oddaní. Úrady jednaly dľa tohoto rozkazu, polapili kazateľov, a poslali ich do Prahy. Augusta robil v týchto časoch biedy to, čo k jeho úradu prináležalo. Byv v stálom nebezpečenstve, že môže byť lapený, chodil z jednej cirkvi do druhej; preobliekol sa za sedliaka, a utiekol do lesov v okoli Reichenau, kde neznechutený občerstvoval svojich súžených Bratov potešením evanjeliuma. Kráľ Ferdinand vedel veľmi dobre, jakou pevnou oporou bol Augusta svojej cirkvi, a preto slúbil odmenu svojmu úradníkovi v Litomišli, p. zo Schöneich, ak polapí obávaného hlavného biskupa. Pán zo Schöneich dal sa oslepiť striebrom a hral Judáša. Tváril sa, jakoby trpel úzkosti svedomia a potreboval verného dušpastiera, a dal Augustu prosiť, aby sa dostavil na isté miesto, ale nie v meste, aby vraj bol bezpečný. Biskup skutočne prišiel v sprievode jednoho diakona, *Jána Bíleka*. Ale zradca rozostavil stráže okolo miesta, a keď už videl v smečke svoju obeť, oznámil biskupovi, že ho zatyká v mene kráľa jako falošného učiteľa a buriča. Na to sviazali Augustu a jeho sprievodčiho a priviedli do Prahy. Deň tejto zrady bol 20. marca 1548. Biskup bol obvinený, že ponúkal svojich k povstaniu, alebo že ich pri najmenej nezdržal od toho; že prechodil krajinu, ano že cestoval i do Wittembergu, aby verboval mužstvo proti kráľovi. Ceutové závažie zavesili mu na nohu, aby ho prinútili vyznať, aké vyjednávania boly vedené so saským kniežatom, kde majú Bratia svoje poklady schované, a kam zamýšľali prchnúť po svojom vyhnaní z vlasti. Augusta odpovedal: "Nikdy som sa nestaral do štátnych záležitostí, ani ma k tomu nikdy nik nevyzýval. Môj úrad je duchovný. Odkedy vypukly nepokoje, navštevoval som královské mestá, aby som ovce, ktoré mi Kristus sveril, k stálosti napomínal. Bol som častejšie u Luthera vo Wittembergu, ale v záujme vydania spisov. O pokladoch mojich chudobných Bratov neviem ničoho. Ak nás vyženú z vlasti, najdeme slobodné bydlisko u Pána nebes a zeme, ktorý svojich nikdy neopustil." Nato mu oznámili, že obsiahne slobodu, akonáhle zapre svoju vieru. Ale Augusta, aj Bílek zostali stálí. Následkom toho uväznili oboch o chlebe a vode. V tomto čase väzenia složil biskup v strede veľkého utrpenia mnohé piesne dľa tých melodií, ktoré zavznievaly k nemu zo súsedných kostolov. Jeho muky, ktoré mu prichodilo trpeť pre Krista, staly

sa ešte ťažšími, keď bol prenesený aj so svojim sprievodčím z Prahy do Buerglic, do jednoho hôrneho zámku na päť míľ od Prahy, kde ich vrhli do podzemného žalára. Tu tak prijali týchto oboch vyznavačov, že ich korbačom mrskali a potom hneď vytiahli na mučidlo. Keď sa pýtali Augustu, medzitým čo ho trápili, čo robia prítomne Bratia, odpovedal pokojne: "Utiekajú sa jednomyselne k Bohu vo vrúcej modlitbe." Stálosť vyznavača a horúce modlitby, ktoré vysielal k Bohu v strede svojich múk, získaly jeho Pánovi a Majstrovi jedno tvrdé srdce. Jeden z katov bol totiž trápený tým všetkým, čo videl a počul; obrátil a pripojil sa k Bratom. Keď videli, že muky neboly v stave odviesť biskupa od evanjelium, probovali ho sviesť od pravdy skrze pekné české dievčatá, ktoré k nemu posielali. A keď ani této neboly v stave nič vykonať dostavil sa k nemu lstivý jezuita *Canisius*. Ale aj muky ani zďaleka nemaly sa ešte ukončiť, trápený bez toho,

Král Ferdinand udával sám spôsob, ako mal byť Augusta, ktorého muky ani zďaleka nemaly sa ešte ukončiť, trápený bez toho, žeby pri tom prišiel o život, aby mohly byť vynútené priznania od neho. Dňa 27. Mája 1548 písal totiž svojmu synovi takto: "Po prvé v jedle a v nápoji nemá mať nedostatku v žalári; ale má byť pozorovaný so všetkým úsilím bez prestania, a za päť lebo šesť dní jedno za druhým nech sa mu bez ustania nedopraje ani za okamih ani vo dne ani v noci ani spánku ani odpočinutia. Alebo po druhé, nech ho uviažu chrbátom na suchú desku, tak aby sa nemohol obrátiť, a hlava nech sa nemôže na to opreť, ale nech visí s desky nadol a nech nemá žiadnej inej opory k jej horedržaniu, leda svoju prirodzenú telesnú silu. Pri tom nech mu s času na čas natierajú nosové dierky octom, a pri tomto zachádzaní nech ho nepretržite pozorujú za deň alebo za dva dni a za noci. Pri tom by sa i to hodilo, aby, keď bude tak na chrbáte ležať priložený bol mu na pupok živý *lajniak* (chrobák, ktorý sa rád papre v lajne) a síce z tých väčších jeden, tento aby bol prikrytý orechovou škarupinou a upevnený a tak na istý čas na ňom ponechaný. Alebo po tretie, nech mu dávajú za niekoľko dní suché a silno korenené jedlá, ale nech mu nedávajú k tomu žiadnej polievky a žiadneho nápoja. No, medzi týmato troma spôsobami tie dva prvé mohly by byť najprospešnejšie a najobťažujúcejšie. A jestli *Bílek* nechce vyznať a priznať viac, než jako sa to stalo posiaľ, bolo by i na ňom treba oprobovať jeden, alebo druhý spôsob."

Obidvaja vyznavači už za štyri roky ležali takto v žalári v nevýslovných mukách. Tu r. 1552. zakročil v ich prospech u kráľa všeobecný zemský snem. Ale Ferdinand dal im len tento vývod: "Až keď budem rozmýšľať nad touto záležitosťou, dám na vašu prosbu milostivú odpoveď." Večer, pri kráľovskej tabuli, riekol nádvorný k pánovi *Krineckému*: "Pamätáte sa ešte, čo sa hovorilo o Bratoch: "Keby boli opustili krajinu, bolo by to zle vyzeralo s ich stálosťou!" A hľa, oni zostali stáli vo viere a ochotne priniesli jej v obeť svoje časné statky." Pán *Kavka* rie-

kol: "Já som mal mnohých Bratov za poddaných, a mám ešte niektorých. Hovoril som s nimi často a pozoroval som ich bedlive, a verte mi, neprajem si žiadnych lepších, vernejších a poriadnejších!" Pán *Thym* zase povedal: "Keby ich kráľ len poznal dobre, neprial by si vernejších poddaných. Oni prevyšujú všetkých iných v poslušnosti, v punktovnom plnení povinností, a ačkoľvek sú trápení a prenasledovaní, predsa sa modlia za vrchnosť, za kráľa a za zachovanie jeho rodiny." Potom uderil päsťou na stôl a zvolal: "Robí sa im krivda, ano v pravde krivda pred Bohom i pred ľudmi! Ich biskup Augusta je iste statočný človek." Na konci zemského snemu dal Ferdinand konečne svoju odpoveď: "Až ma raz bude nudiť, považim vašu prosbu a dám vám odpoveď."

Bratia podávali svojmu uväznenému biskupovi po tajných posloch zprávu o všetkom, čo sa u nich prihodilo. Raz bolo zachytených viacej listov, a boly predložené kráľovi. Začalo sa kričať, že *Picardisti* si vymieňajú povstalecké listy a že osnovali sprisahanie. Bezodkladne vyšetrovali Augustov žalár, a odvliekli všetky najdené listy, jako aj peniaze, ktoré mu Bratia na zaokrytie jeho potrieb tajne doposlali. Medzi papierami najdené boly potešujúce a povzbudzujúce listy, jako aj zprávy o vnútornom sriadení cirkvi a t. pod. Lebo Augusta, ačkoľvek sa nachodil v ťažkom utrpení, predsa jako dobrý pastier písal Bratom zo svojho väzenia, a dával im radu, jako by mohlo byť plašené a zahnaté stádo Pánovo najlepšie bránené a pasené. Kráľ Ferdinand prezeral papiere; ale nenašiel celkom nič obsahu politického, lež len napomenutia k trpelivosti a k poddávaniu sa, k modlitbám, k pokaniu a k pobožnému a pokojamilovnému obcovaniu.

Vzdor tomu predsa zostal Augusta v žalári. V deviatom roku jeho žalárovania zaujal sa ho hercog *Christof z Wuertembergu,* ale marne. No viera mučeníka za ten dlhý čas utrpenia nebola zlomená, lež stala sa ešte mocnejšou a silnejšou. Vlhké podzemné povetrie, ktoré v žalári panovalo, priviedlo Augustu blízko k oslepnutiu, a zapríčinilo mu ťažkú chorobu, z ktorej však vyliečil sa zase bez všetkej lekárskej pomoci. Napriek všetkým týmto dlhoročným súženiam, nezabudnul tento pastier na svoje stádo. Stál v ustavičnom listovom spojení s Bratmi, napomínal ich k vytrvanlivosti, k trpezlivosti a k prosbám, a bol na vzájom od nich potešovaný a k novému dúfaniu posilňovaný. Staral sa tiež o umiesťovanie a posviacanie cirkevných služobníkov všetkých stupňov a viedol opraty cirkevnej správy zo žalára sám tak prisne, že jeho rozhodnosť niekedy až ťažko padala Bratom.

R. 1560. pripadnul zámok Buerglic darom na Ladislava, grófa zo Sternbergu. Tento dovolil väzňovi cestovať do Prahy, v tej nádeji, že sa tento prinavráti ku katolickej viere. General Jezuitov Polyssenius bol poslaný k nemu. Ale Augusta, ktorý za dvanásť rokov snášal väzenie a väzbu trpezlive a pevne a odolal víťazne tak mnohým vábeniam, odpravil i teraz pokušiteľa rozhodne. Na to dal ho Ferdinand, ktorý stal sa medzitým ne-

meckým cisárom, zase do žalára v Buerglic vrhnúť, a ešte za štyri roky hlásal tento verný biskup slávu svojho Pána a Majstra skrze pohanenie a utrpenie. Až keď konečne r. 1564. *Maximilian,* evanjelického smýšľania cisár nastúpil na trón, uderila pre Augusta hodina oslobodenia. Keď za 16 rokov (od 56 po 72 rok svojho života) v nevýslovných bolľastiach verný zostal svojmu Spasiteľovi, konečne mohol sa navrátť k svojim Bratom. Zostal silný v moci Božej, ktorá sa v nemocných dokonáva, jeho myseľ zostala nezlomená, jeho oheň horel mocne ďalej. Ačkoľvek 72ročný, konal ďalej s vernosťou a svedomitosťou úrad hlavného biskupa. Viedol a pásol staré cirkvi v Čechách a na Morave a navštívil i nové vo *Veľko-Poľsku,* ktoré povstaly skrze prenasledovaných a utečených Bratov. No, nemožno zatajiť, že niekedy až pri tesno zatiahol opraty cirkevnej správy a jednal snáď trocha samovoľne. Po niekoľkých rokoch bol daný na odpočinok, ale pôsobil i ďalej jako *ordinator.* Tak sa stal, pri veľkých skutkoch lásky a pri nezlomnej viere, ktorú v dlhoročných utrpeniach tak mocne dosvedčil, — 80ročným starcom. Na to prijal ho jeho Pán a Majster dňa 13. januára 1572. do svojich večných príbytkov.

P . . . án.

Nápis na dome.

Pýtaš sa, cudzinče: čí je to dom?
Odpoviem pravdivo: ja bývam v ňom!
Môj je on, i nenie, oddám ho ďalej
druhému, tretiemu po chvíli malej.
Tretí ho popustí štvrtému v smútku,
piateho najde smrť v ukrytom kútku.—
Pýtaš sa, cudzinče: čí je to dom?
Boží je, ja som len hofierom v ňom.

Svetozár Hurban Vajanský.

Ku kresťanskej slobode.

Kresťan nesmie voždy to robiť, na čo je oprávnený, lež musí sa svojho práva zrieknuť a hľadeť na to, čo jeho bratovi je osožné a prospešné; lebo všetci sme nie rovnako silní vo viere. Ja mám silnejšiu vieru, ako niekoľkí z vás a zase niekoľkí z vás majú silnejšiu vieru, ako ja. Áno, kto je dnes silný vo viere, môže zajtra byť slabý a naopak. Preto nesmieme pozerať jedine na seba, na našu vieru a na našu schopnosť, lež máme hľadeť na nášho bližného, žeby sme sa dľa neho riadili a ho svojou slobodou neobťažovali. Poviem vám hrubé podobenstvo: Keď jeden nesie meč a je sám, ak ho môže niesť odokrytý alebo v pošve, na tom málo záleží, ale ak sa nachodí medzi množstvom, alebo pri deťoch, vtedy sa musi s nožom celkom ináč držať, žeby nikomu neublížil. — Luther.

★ Zaopatrenie našich vojakov. ★

V našej Synodálnej Konferencii mimo našej slovenskej všetky ostatné luteránskej synody s Missourskou Synodou na čele pilne a horlive starajú sa o duchovné zaopatrenie a zachovanie našich luteránskych vojakov, tak suchozemných jako aj námorných. Tým cieľom v prvom rade posielaju a udržujú primeraný počet vojanských kazateľov buď to v samých vojanských ležiskách, alebo blizko nich. Sama Missourska Synoda má vo Francii 5, tu však veľa takých kazateľov a vždy nových a nových

MIESTNOSŤ V "LUTHERAN CENTER",
v ktorej sa ev. luteránski vojaci shromažďovali k službám Božím.

vysiela. Že už samo vydržiavanie týchto dušpastierov vyžaduje veľký náklad, to iste každý ľahko pochopi. Ale to ešte nie je všetko. K dielu tomu potrebni sú nie len kazatelia, ale potrebné sú aj iné všeliaké prostriedky, pomôcky, knihy atď. a nadovšetko potrebné sú shromažďovacie a bohoslužobné miestnosti. Naša Synodálna Konferencia nemala posiaľ žiadnych takých svojich vlastných miestností, ale odkázaná bola v tom na lásku a na dobrú vôľu spolku Y. M. C. A. (Spolok Kresťanských Mladikov.) Ale pri tom vyskytovaly sa všeliaké prekážky a následkom toho dielo trpelo škodu. To primalo luteránov našej Synodálnej Konferencie k tomu, že sa pustili do stavania svojich vlastných bu-

"PRÍJEMNÁ IZBA"

v Lutheran Center, v americkom kampe (ležisku).

VOJENSKÁ KAPELA,

takzvaná "Lutheran Center" vo vojenskom ležení. V tejto kapele, ako i v mnohých iných, schádzali sa luteránski vojaci k službám Božím i k velebnej sviatosti.

Domáce záznamy.

Tak svět světlo vaše před lidmi, ať vidí skutky vaše dobré, a slaví Otce vašeho, kterýž jest v nebesich. (Mat. 5, 16.)

Bůh zajisté pyšným se protiví, ale pokorným dává milost. Pokořtež se tedy pod mocnou ruku Boží, aby vás povýšil časem svým. (I. Petra 5, 5. 6.)

Ôsmy mesiac. **AUGUST 1919** má 31 dní.

Dní mes.	Dni týždňové	Sviatky a mená	Slnca vých. h. m.	Slnca záp. h. m.	Mes. vých. záp. h. m.
1	Piatok	Machabeja	4.59	7.13	9.53
2	Sobota	Gustava	5. 0	7.12	10.24
31]	**Nedeľa 7. po Sv. Troj.**	Ev. Marka. 8, 1—9. Ep. Rím. 6, 19—23.			Dĺžka dňa 14 h. 10 m.
3	**Nedeľa**	Lydie	5. 1	7.11	10.58
4	Pondelok	Gamaliela	5. 2	7.10	11.36
5	Utorok	Oswalda	5. 3	7. 8	ráno
6	Streda	Prem. K. P.	5. 4	7. 7	12.19
7	Štvrtok	Donata	5. 5	7. 6	1. 7
8	Piatok	Cyriaka	5. 6	7. 5	väj.
9	Sobota	Ratibora	5. 7	7. 4	5.36
32]	**Nedeľa 8. po Sv. Troj.**	Ev. Mat. 7, 15—23. Ep. Rím. 8, 12—17.			Dĺžka dňa 13 h. 58 m.
10	**Nedeľa**	Vavrinca	5. 8	7. 3	6.12
11	Pondelok	L'ubomíra	5. 8	7. 1	6.46
12	Utorok	Klary	5. 9	7. 0	7.18
13	Streda	Hippolyta	5.10	6.59	7.50
14	Štvrtok	Eusebia	5.11	6.58	8.21
15	Piatok	Smrť Marie	5.12	6.56	8.56
16	Sobota	Izáka	5.13	6.55	9.33
33]	**Nedeľa 9. po Sv. Troj.**	Ev. Luk. 16, 1—9. Ep. I. Kor. 10, 1—13.			Dĺžka dňa 13 h. 44 m.
17	**Nedeľa**	Ján Gerhard	5.14	6.54	10.16
18	Pondelok	Agapeta	5.15	6.52	11. 4
19	Utorok	Šebalda	5.16	6.51	11.59
20	Streda	Štef. kráľa	5.17	6.49	ráno
21	Štvrtok	Anastasia	5.18	6.48	1. 0
22	Piatok	Alfonsa	5.19	6.47	zaj.
23	Sobota	Zachäusa	5.20	6.46	5.21
34]	**Nedeľa 10. po Sv. Troj.**	Ev. Luk. 19, 41—48. Ep. I. Kor. 12, 1—11.			Dĺžka dňa 13 h. 26 m.
24	**Nedeľa**	**Bartolomeja**	5.20	6.45	5.57
25	Pondelok	L'udevita	5.21	6.43	6.26
26	Utorok	Samuela	5.22	6.42	6.56
27	Streda	Natalie	5.23	6.40	7.20
28	Štvrtok	Augustina	5.24	6.39	7.53
29	Piatok	Sťat. Jána Krst.	5.25	6.37	8.24
30	Sobota	Benjamina	5.25	6.35	8.58
35]	**Nedeľa 11. po Sv. Troj.**	Ev. Luk. 18, 9—14. Ep. I. Kor. 15, 1—10.			Dĺžka dňa 13 h. 8 m.
31	**Nedeľa**	Rebekky	5.26	6.34	9.34

Domáce záznamy.

Pilně se pak varujte falešných prorokův, kteříž přicházejí k vám v rouše ovčím, ale vnitř jsou vlci hltaví. (Mat. 7, 15.)

Kteřížkoli Duchem Božím vedeni bývají, ti jsou synové Boží. (Rim. 8, 14.)

Deviaty mesiac. **SEPTEMBER 1919** má 30 dní.

Dni mes.	Dni týždňové	Sviatky a mená	Slnca vých. h. m.	Slnca záp. h. m.	Mes. vých. záp. h. m.
1	Pondelok	Ägidia	5.27	6.32	10.16
2	Utorok	Rachle	5.28	6.31	11. 0
3	Streda	Hildegarda	5.29	6.29	11.50
4	Štvrtok	Mojžiša	5.30	6.27	ráno
5	Piatok	Nathanaela	5.31	6.26	12.46
6	Sobota	Zachariaša	5.32	6.24	1.45
36]	**Nedeľa 12. po Sv. Troj.**	Ev. Marka. 7, 31—37. Ep. II. Kor. 3, 4—11.		Dĺžka dňa 12 h. 54 m.	
7	**Nedeľa**	Reginy	5.33	6.23	väj.
8	**Pondelok**	**Nar. P. M.**	5.34	6.21	5.16
9	Utorok	Sidonie	5.35	6.19	5.49
10	Streda	Pulcherie	5.36	6.18	6.21
11	Štvrtok	Abrahama	5.37	6.16	6.56
12	Piatok	Bohumila	5.38	6.15	7.33
13	Sobota	Milana	5.38	6.13	8.14
37]	**Nedeľa 13. po Sv. Troj.**	Ev. Luk. 10, 23—37. Ep. Gal. 3, 15—22.		Dĺžka dňa 12 h. 33 m.	
14	**Nedeľa**	Ottilie	5.39	6.12	9. 2
15	Pondelok	Friederiky	5.40	6.11	9.56
16	Utorok	Euphemie	5.41	6. 9	10.54
17	Streda	Quatembera	5.42	6. 7	11.55
18	Štvrtok	Tita	5.43	6. 6	ráno
19	Piatok	Renata	5.44	6. 4	1. 2
20	Sobota	Fausty	5.44	6. 2	2. 8
38]	**Nedeľa 14. po Sv. Troj.**	Ev. Luk. 17, 11—19. Ep. Gal. 5, 16—24.		Dĺžka dňa 12 h. 22 m.	
21	**Nedeľa**	**Matúša**	5.45	6. 1	zaj.
22	Pondelok	Mauritia	5.46	5.59	4.57
23	Utorok	Tekly	5.47	5.57	5.26
24	Streda	Gerharda	5.48	5.56	5.51
25	Štvrtok	Kleofáša	4.59	5.54	6.25
26	Piatok	Justiny	5.50	5.52	6.57
27	Sobota	Koz. a Dami.	5.51	5.51	7.32
39]	**Nedeľa 15. po Sv. Troj.**	Ev. Mat. 6, 24—34. Ep. Gal. 5, 25—6, 10.		Dĺžka dňa 11 h. 57 m.	
28	**Nedeľa**	Venceslava	5.52	5.49	8.11
29	**Pondelok**	**Michala**	5.53	5.48	8.55
30	Utorok	Hieronyma	5.54	5.46	9.43

RHODA A KLEONA.

Preložil: J. V—o.

ČAS tejto udalosti je rok Pána nášho Ježiša Krista 112. Na pokraji Nicey, jednoho z hlavnejších mestečiek rimskej provincie Bitynie, nachodíme jednu kresťanskú rodinku, pozostávajúcu zo štyroch duší: Tu je otec a matka a jich dve dcéry. **Bion**, hlava rodiny, počíta tak asi 70 liet. Vo svojej mladosti bol vo vojsku Antiochovom, ktoré obliehlo Jeruzalem. Ešte nebol 25-ročný, už bol hlavným velitel'om armády, ktorú syrský král' smel vydržiavať. Jeho povýšenie narobilo mu nepriatel'ov. Jedna strela, ktorá iste vystrelená bola len od niekoho z jeho vlastných mužov, pochybyla ho len práve o vlas, a tak opustil leženie bez slova a stal sa lúpežníkom. Bolo to nebezpečné remeslo, lebo rimskí vladári v Ázii prísne striehli proti lúpežníkom a nedovolili nikomu páchať lúpeže, iba ak samým sebe.

A teraz stala sa udalosť, ktorá zmenila celý budúci život Bionov. On i jeden z jeho surových súdruhov strážili cestu, vedúcu od Efezu cez strán vrchu Tmolusa do Smyrny a tu striehli na istého colníka, publikána, ktorý mal právo isť tade so svojím vel'kým vrecom peňazí. Nečakali vel'mi dlho, keď sa zjavil osamelý jazdec na koni, ktorý pomaly kráčal cestou do vršku, ktorá sa krúžila hore stránou povedl'a vel'kého lesa, v ktorom sú ukrytí lúpežníci. Bion schváti úzdu mezka (mule) pocestného muža a zvolá na neho, aby bezodkladne oddal všetky peniaze, ktoré má pri sebe. Jazdec, ktorého tvár bola trocha skrytá pláštom a čiapkou, odpovedal hlasom nevšednej a zriedkavej prívetivosti: "Striebra a zlata nemám, ale čo mám, to ti dám." V tom okamihu odkryl si svoju tvár. Keby tento lúpeník bol zočil teraz uškl'abenú a hroznú kostru namiesto tejto príjemnej a úprimnej tvári, s očiami plnými súcitu a jemnosti, upretými na neho, iste nebol by sa mohol viacej zdesiť ako sa zdesil. V okamihu dal sa na útek.

Ale bystrý jazdec soskočil rýchlo s mezka a pustil sa za Bionom a o minútu mal ho už v rukách za plášť. "Poslyš, synu môj!" povie mu. "Pred štyrma rokami zanechal som ťa

v opatere Polydora vo Smyrne. Po dvoch rokoch, keď som ukončil navštevovanie cirkví v Ázii, odišiel som do Smyrny. Povedali mi, že si opustil to mesto. Niektorí povedali, že si utiekol do lesov a žiješ lúpežníctvom. Išiel som ku Polydorovi a pýtal som sa ho: Kde je ten poklad, ktorý som ti sveril? Nato pustil som sa hľadať ťa. A teraz, vďaka nášmu milostivému Bohu a Jeho Synovi, Ježišovi Kristovi, našiel som ťa zase!"

Tento dobrý pastier, ktorý hľadal a našiel svoju blúdiacu ovcu v týchto divých horách, nebol nikto iný ako sv. apoštol Ján. Presvedčivosť jeho silnej a vrelej lásky bola tak veľká, že jej nikto nemohol odolať. Ján ešte ani neskončil svoju kráľučkú reč, Bion už ležal mu pri nohách a vylieval horké slzy pokánia. Obidvaja sa teraz vrátili do Efezu, kde o nejaký čas Bion vstúpil do svätého stavu manželského s Rhodou, krásnou ženou, a spolu s ňou prijatý bol do sboru kresťanského. Párik tento sobášil sa deň po krste ženíchovom, Bionovom, a ešte toho samého roku usadili sa na nemalej roli (farme) v Bitynii, neďaleko Nicey. Jich obe dcéry, Rhoda a Kleona, boly neobyčajne krásne a na podobu i tvár jedna druhej celkom podobné, ač na povahu celkom zase rozdielne. Boly dvojčatá, a preto celé jich cítenie a chovanie sa bolo totožné, rovné, jako to vídať bezmála u všetkých dvojčat. Rhoda bola staršia a preto viedla predok vo všetkom. I približoval sa čas, v ktorom sa mala dokázať jich vzájomná náklonnosť a láska. Pre vliv Rhody prišla prísna zkúška.

Dve krásne sestry, Rhoda a Kleona, iste nemaly nedostatku na oblivovateľov. Takéto utešené, urastené a milostné devy by maly nadosť uchádzačov, trebárs by boly úplne bezmajetné. Avšak znalo sa to dostatočne, že by mohly priniesť so sebou i pekné vená, lebo role Bionove prinášaly obdivuhodný úžitok pod jeho pilnými rukami. No, uchádzači, ktorí obdivovali krásnu Rhodu, nemohli nič viac len obdivovať. V drievnych časoch kresťanstva nehlásalo sa to diabolské učenie, že do stavu manželského netreba, neslobodno vstupovať, že mužovia alebo ženy majú skladať sľuby večnej "čistoty" mníšskej — ktorá je všetko len nie čistota. Vtedy sa bezženstvo nerozširovalo, nehlásalo, ačpráve poniektorí kresťania už kde-tu o tom rozmýšľali, že lepšie by bolo nevstupovať v stav manželský. Ale to smýšľanie bolo zprvu len ako dobrá rada Pavlova (1. Kor. 7, 26), a nie ako nejaké ustanovenie pápežské, kláštorské.

A predsa dcéra Bionova, Rhoda, vôbec nemyslela na lásku manželskú ani tol'ko ako bársktorá mníška, v pozdejších časoch kresťanstva zatvorená medzi múrami kláštora. Ona milovala samotu a zdržovala sa všetkého hluku sveta, ba nedopriala si ani len každodenných radostí života tohoto. Jej najmilšie zamestnanie bola práca na farme svojich milých rodičov. S vel'kou šikovnosťou, radosťou a bez reptania vykonávala obyčajné práce, ako dojenie kráv a mútenie masla. Na poli v čas žatvy neúnavne nasledovala žencov a koscov a viazala snopy tak šikovne, ako malokto iný, okrem Kleony, jej sestry. Od jej malička bola to jej najväčšia radosť, keď mohla iným slúžiť. Každá dobrá žena má v istej miere podobné povolanie, ale niektorá žena koná toto svoje povolanie s takou nábožnosťou, oddanosťou, ktorá nedopúšťa brať ohl'ady na osobné záujmy. Rhoda bola jedna z týchto zriedkavých duší; a i ten najsmelší uchádzač hneď mal príležitosť presvedčiť sa, že Rhoda nie je pre neho, že ona nič nedbala na zemské zamestnanie a radovánky života tohoto. Nebolo potrebné, aby odbíjala od seba uchádzača. Niekol'ko minút času postačilo každému, že sa dokonále presvedčil, že k nej sa nemožno priblížiť a jej dvoriť. A ona išla nevyrušovaná svojou cestou denného povolania, súc sprevádzaná niečim neviditel'ným, ako by sám anjel s neba bol sostúpil a ju vodieval.

Nuž a bolo to celkom prirodzené pre ňu, že jej najhlavnejšia myšlienka bola o tom, aby mohla čím najvernejšie slúžiť sboru veriacich, ku ktorým i ona prináležala. A našiel sa spôsob, ako by mohla uskutočniť túto svoju túžbu. Prvotná cirkev kresťanská mala vo zvyku povolávať nábožné ženy za diakonisky, aby v tomto povolaní mohly svoju horlivosť uplatniť v opravdovej službe. Potreba na takéto pomocnice bola vel'ká zvlášte vtedy, keď grécke obyčaje života panovaly a ženy vo vel'kej miere boly vytvárané zo spoločnosti. Ony žiadaly pomocnice a radcov zo žien, ktoré by mohly dostať sa ta, kam mužom nebolo možné. Bion i so svojou manželkou boli dobrí kresťania a preto neodporovali žiadosti svojej dcéry, keď chcela slúžiť cirkvi Kristovej. No, predsa obávali sa, lebo taká služba bola spojená s nebezpečenstvom života. Síce znali, že takej službe nebude venovať celý svoj čas a bude žiť i doma s rodinou. Vedeli vopred i to, že v čas prenasledovania, ktoré sa vtedy dosť často stávalo, prvé obete bývajú obyčajne tí l'udia, ktorí stoja v službe cirkevnej.

Nielen že Rhoda sama túžila po takejto službe v cirkvi, ale žiadala si získať k tej službe i svoju sestru Kleonu. Nič by ju nemohlo zdržať od diakonisskej práce, ale trápila ju náramne myšlienka, že bez svojej sestry by jej bolo vel'mi clivo a bolelo by ju to vel'mi, keby nemala svojej sestry pri svojom boku, a preto so všetkou svojou pevnou vôl'ou zaháňala od seba tú myšlienku.

A Kleona by nebola ani najmenej odporovala silnej vôli svojej sestry — lebo i ona bola opravdu nábožná deva — keby nebola bývala pod vlivom iného. Medzi viacerými uchádzačmi o jej ruku našiel sa jeden, ktorého zamilovala srdečne. Bol to Klitus, Grék, rodom z Atén, ktorý prišiel do Bitynie s družinou Pliniusovou. Plinius bol rimským vladárom. Klitus študoval a s vel'kým prospechom skončil svoje štúdia na universite v Aténach, hlavnom meste Grécka. Keď Plinius navštívil Atény, Klitus, trebárs bol len žiakom nižšej triedy, vyvolený bol predniesť privítajúcu reč, ktorou toto mesto múz vítalo Plinia. Klitusov klassický štýl reči a mužná prednáška upútaly pozornosť vladárovu. Uprostred svojej slávy a cti bol Klitus zarazený neočakávane tým povedomím, že všetky jeho túžby a snahy sú marné a on sa predsa ženie za nimi. Jeden jeho spolužiak nanáhle umrel náramnou zimnicou. Najvýbornejší rečník na celej universite bol vybratý, aby rečnil nad mrtvolou zomretého. Klitus poslúchal tú pohrabnú reč vel'mi pozorne, lebo veď túžobne očakával, že počuje slová potechy a nádeje. Kým rečnil rečník o mrtvom, o jeho ctnostiach a skutkoch, jeho reč bola znamenitá, jemnocitná a ušl'achtilá. No, keď mu prišlo hovoriť o budúcnosti, rečnil nepodarene, neuspokojive. Tu mohol len uponižovať alebo v pochybnosť brať viery iných l'udí. Vysmial sa z obecnej viery, že je niekde jedno tmavé a druhé svetlé miesto pre duše po smrti.

No, najviacej sa vysmieval z učenia, ktoré — povedá — prednášalo sa neďaleko od tohoto miesta, na ktorom stojím, asi pred 60 rokami. Bol to jeden Žid — rečnil — ktorý bol natol'ko smelý, že tieto bláznovstvá rozširoval v tomto meste filosofov; a nebol to človek nevzdelaný. Počul som jednoho vyprávať, ktorý bol slyšal Žida toho, že vraj citoval state i z našich básnikov. Ale jeho učenie bolo samé bláznovstvo. Každý človek má vraj vstať zo svojho hrobu! Rozumejte, **každý** človek, kriminálny zlodeji, otroci, divosi! Či ste niekedy počuli také šialenstvo? — (Mienil ap. Pavla).

A potom pokračoval rečník so svojimi domienkami, ktoré sú takmer tie isté nauky, jaké sa i dnes prednášajú medzi

múdrymi sveta tohoto. "'Ľudia budú žiť vo svojom národe. Jednotlivec umre, zahynie; ale keď vykonal niečo vel'kého pre svojich súrodákov, keď bol básnik, rečník, vynálezca, on žije vo vel'kosti toho, čo vykonal a v sláve, ktorá ho čaká."

Klitus sa odvrátil od tej reči s opovržením. I nanútila sa mu otázka: "Či môžem najsť inde, čo hl'adám?" Obrátil sa k Efezu. Ale ani tu neslyšal nič viac než v Aténach. Avšak jeho návšteva tam nebola marná. Jednoho dňa priplichtil sa ku malému zástupu mužov a žien, ktorí sa poberali jedným smerom polotmavou ulicou. Šiel za nimi, vošiel do jednoho domu za mestom a so zadivením počúval vysvetl'ovanie práve toho učenia, ktoré počul vysmievané v Aténach. I pomyslel si: "To bláznovstvo predsa má svoj základ a stojí za to!" Prichádzal vždy znovu a znovu. Slyšané kázanie zaujímalo ho docela a keď sa pozdejšie oboznámil s niektorými poslucháčmi, presvedčil sa, že trebárs to boli chudobní robotníci alebo otroci, ich smýšl'anie, reči a život boly samá vznešenosť a ušl'achtilosť.

Medzitým bolo však už treba hl'adať si nejaké zamestnanie. Práve po tie dni zavítal tam Plinius Mladší. Tu v Efezu sa stavil, súc na ceste do Bitynie, aby tam zaujal vladárstvo — a Klitus sa tiež našiel pri jeho audiencii medzi hosťami. Plinius, bol vždy ochotný mať vôkol seba mužov vysoko vzdelaných, ponúkol Klitovi službu sekretára. Nato vybral sa Klitus s ním do jeho provincie. Takto sa stalo, že sa oboznámil s tou spoločnosťou, ktorá sa shromažďovala ku službám Božím v dome kramplováčov vlny, i s domácnosťou Bionovou a s krásnou Kleonou. Nadišla nejaká príležitosť, že mohol poslúžiť Bionovi v istej záležitosti, ktorá prišla do radnej siene prokonsúlovej, (Pliniusovej) a oboznámenie sa rástlo v dôvernosť. Klitus bol teraz už katechumenom, už sa totiž priprával ku krstu a ku prijatiu Večeri Pánovej po prvý krát, čo sa malo stať vo svätodušnú nedel'u.

Popoludní v deň po svojom krste našiel sa mladý Riman, Klitus, na farme Bionovej a dostal sa ta pomocou výhovorky, jaké každý zal'úbenec vie vynajsť nal'ahko. Iste nestalo sa to náhodou, že prišiel ta v hodinu, kedy Rhoda nebola doma, ale konala niekde službu lásky. Lebo Rhoda hl'adela naňho čo na nepremožitel'ného protivníka a že sa jej svetáctvo protivilo, vždy vel'mi šikovne prekazila jeho sblíženie sa ku Kleone. Keď počujeme niekol'ko slov z úst milencov, uvidíme, jako sa mala celá vec.

"Dopraj mi radosti, Kleona drahá," hovorí jej Klitus. "Dnes ráno došiel list od cisára, v ktorom splnil žiadosť vladárovu. Ja mám obdržať rimské občianstvo; a teraz všetko mi je otvorené."

"Nuž teda, milý pane — lebo už čoskoro budeš i ty jeden z pánov nad nami chudákmi — nuž jakože budeme hovoriť k Tebe? Jakéže rimské meno bude sa ti ráčiť prijať vtedy? Budeš snáď Julius Caesar a či Tullius Cicero?" šteklila ho Kleona.

"Tebe, drahá Kleona" — hovorí šuhaj — "Tebe budem vždy len Klitus, meno, s ktorým mal som to šťastie, že som Ťa po prvý krát videl. Ale berme si to vážne — vladár Plinius je mi tak naklonený, že mi dovolil prijať jeho rodinné meno, a tak budem teba Quintus Caecilius."

"A kedyže odídeš od nás do Ríma?" pýta sa deva.

"Odísť od Teba do Ríma? Ja som o tom nepovedal slova."

"Ale Tvoje životné povolanie Ťa donúti — v tomto chudobnom kraji nič Ťa neuspokojí. Povedal si, že všetko Ti je už teraz otvorené a kdeže najdeš **všetko** okrem Ríma?"

"Ty si ma nerozumela; Ty mi ubližuješ, Kleona. Nemám takej túžby, na jakú Ty myslíš. Nežiadam si nič lepšieho, iba stráviť moje dni na tomto mieste, jestliže len najdem tu vec, ktorú hľadám, a nič ma viacej neodvedie ďaleko do Nicey. Ty vieš, že toto je moja túžba: mať niečo, čoho by si mohla byť i Ty účastná. Ja som Ti prišiel oznámiť, že to môžem onedlho dosiahnuť a Ty sa ma pýtaš, kedy odídem do Ríma!"

Deva zatíchla. Hneď odprvu videla, ženskou rýchlou chápavosťou takých vecí nahliadla, že v chovaní sa tohoto mladého Gréka je vážny úmysel a cieľ, a ona sa usilovala vyhnúť tejto nesnádzi a nezjaviť svoje myšlienky. Cítila, že ho milovala. A on bol hoden jej lásky. Avšak na druhej strane zase — tu je cirkev Pánova a práca veľká čaká jej ruky — a tu je i Rhoda, jej akoby druhá bytnosť, od ktorej sa vzdialiť, oj, na to ani myslieť! Stála tíško.

Konečne prerieka: "Milý Klite, toto nie je čas na také veci, o jakých Ty myslíš. Pomni, čo riekol starší pred niekoľkými dňami. Nebezpečenstvo je predo dvermi a my musíme byť hotoví isť mu v ústrety. Či apoštol nehovorí nám, že "trápení těla budou míti takoví"? 1. Kor. 7, 28. A keď by som musela potešovať a posilňovať iných, akožeby som ešte mohla mysleť na seba? Rhoda a ja, nie sme ako iné ženy; ja by nemohla nič proti jej vôli."

Možno sa dobre stalo, že práve v túto minútku pristúpil Bion, po dokončení svojej práce, s vystretou pravicou pozdravujúc milého hosťa, Klita. Toto vyrušenie poslúžilo jemu i jej na pol'ahčenie.

Teraz vstúpime do maličkého kostolíka pri mestečku Nicea. Práve je prisluhovaná Sviatosť Oltárna. Celé shromaždenie je pohrúžené v tichej modlitbe pred prijímaním posvätného chleba a vína. Práve po skončení týchto služieb Božích zaklopal na dvere žoldnier a vytiahol dlhý list od vladára Pliniusa, v ktorom je rozkaz zajať a žalárovať všetkých shromaždených v tejto kaplici. **Anicetus**, pastier tohoto malého stáda Pánovho, prehliadol a prečítal túto listinu a riekol žoldnierovi: "Myslím, že všetko je v poriadku. My sme hotoví poslúchať."

Bolo niečo menej než 40 väzňov, ktorí boli jatí a odvedení, medzi ktorými bolo i šesť žien a medzi nimi i Rhoda. Ona bola pred krátkym časom obdržala výstrahu od jednoho priatel'a a rozpovedala to otcovi, ktorý sa rozhodnul, že celá rodina zostane v ten deň doma. On sa domnieval, že i Rhoda zostane doma, keďže tak dobrovol'ne priniesla mu tú výstrahu. On preto ani nežiadal od nej žiadne sl'uby. Ale predsa šla.

Na druhý deň včas ráno všetci väzňovia boli privedení pred gubernátora Pliniusa. Advokát začal výsluchy a zkúšky, oslovujúc v prvom rade kazatel'a Anicetusa. "Si ty jeden z vodcov tej spoločnosti, ktorá nosí meno **kresťania**?" Anicetus odvetí otázku otázkou: "Je toto ten priestupok, z ktorého ma viníš?" — "Ovšemže", odpovie zákonník. "Pokladáš to tedy za kriminálny skutok prináležať ku spoločnosti kresťanov?" pýta sa ďalej obvinený. "Ovšemže, poneváč je to spoločnosť, ktorá zákonami rimského štátu je zakázaná a jestvuje len proti vôli nášho najvyššieho pán, Trajána Augusta."

"Keďže je tomu tak, tedy ja appelujem na samého vladára, či rimským zákonom môžem ja byť donútený dať takú odpoveď, ktorou by som mal priznať nejaký kriminálny priestupok?" Táto appelácia bola zjavne tak spravodlivá, že vladár ani neuznal za potrebné radiť sa svojho radcu, ale rozhodol, že tá otázka nemá byť zodpovedaná. Keď prosekútor bol týmto nemálo zarazený, započal útočiť s inej strany. "Či uznávaš a nezapieraš, že ty i tvoji spoločníci boli ste shromaždení v príbytku istého kramplováča vlny?" "My toho nepopierame", znela odpoveď kazatel'ova. "K jakému účelu ste sa tam shromažďovali?"

Anicetus rečie smelo: "Prv než by som odpovedal na tú otázzku, rád by som znať, či máš právo predložiť mi ju. Či slobodní mužovia a ženy, proti ktorým nieto dôkazov na zločiny, smejú byť takto vyzpytovaní, že k jakým ciel'om sa shromaždení v príbytku istého kramplováča vlny?" "My toho nepopierame", znela odpoveď kazatel'ova. "K jakému účelu sa tam shromažďovali?"

Anicetus rečie smelo: "Prv než by som odpovedal na tú otázku, rád by som znať, či máš právo predložiť mi ju. Či slobodní mužovia a ženy, proti ktorým nieto dôkazov na zločiny, smejú byť takto vyzpytovaní, že k jakým ciel'om sa shromažďujú? Že my máme právo používať dom onoho kramplováča, dokázané je týmto písmom." Nato vytiahol z vačku malú listinu, poťažne pergament, a pokračoval: "Z toho môžeš vidieť, že my sme si neprisvojili majetok, na ktorý by sme nemali práva, ani nieto proti nám dôkazov na nezákonité skutky. Keby nás boli našli narábať so zbraňou, alebo vyrábať zakázané lekárnické otravy, alebo vykonávať zakázané skutky, alebo snovať plány proti bezpečnosti štátu a životu vladára, vtedy mal by si právo pýtať sa nás na našu obranu. Ale ty sa nechceš opovážiť dokazovať proti nám žiadne nezákonité skutky a reči."

Žalobca započal teraz tretí spôsob útočenia: "Či ty a tvoji spoločníci ste hotoví slúžiť bohom rimského štátu a či dl'a všeobecného poriadku chcete sa pokoriť pred obrazom nášho najvyššieho pána, Trajána Augusta?"

Neodpovedajúc na túto otázku, Anicetus obrátil sa ku vladárovi: "Dovol' nám, vznešený Plinius, vidieť obžalobu, pre ktorú sme dnes privedený pred Teba." "Mnohé sú obžaloby, pre ktoré ste tu", odvetí vladár. "Čo do podstaty sú všetky jednaké a snáď postačí, keď sa jedna z nich prečíta." A nato obrátil sa Plinius k jednomu z úradníkov, pisárov, rečiac: "Prečítaj zprávu **Luciliusovu** proti kresťanom." Listina bola prečítaná, v ktorej boly obvinené mnohé osobnosti, i všetkých tu prítomných kresťanov i poniektorých ešte nezajatých. Zrada, nevernosť k rimanským bohom a vladárovi, nenávisť naproti človečenstvu, prostopašný a chlipný život, toto bolo medzi žalobami na nich.

Keď pisár prečítal obžalobu, riekol Anicetus: "Tu sú mnohé hrozné veci vynesené proti nám, na ktoré obžalobca nepodal ani jednoho dôkazu. Je to zákonité, vznešený Plinius, aby on, nemajúc dôkazov, smel vzbudzovať podozrenia a predpojatosť, proti nám? Jaké právo má tento prosekútor, súc len súkromná osobnosť, aby rozkazoval svojim spoluobčanom, že mu-

sia prinášať obete bohom alebo cisárovi? Jaké právo má on určovať čas, miesto a spôsob bohoslužby? Keby nejaký Egyptčan, ctitel' bohyne Isis, stál dnes na tomto mieste, či by ste ho mohli zákonite donútiť, aby obetoval Jupiterovi? Alebo či nejaký Germán — ctitel' Herthy, ako som počul — mohol by byť odsúdený len preto, že nevzýva Apollona? Lebo povedz mi" — osloviac obžalobcu — "ty, ktorý nás obviňuješ z bezbožnosti, či ty sám si ozaj pilný vo vykonávaní svojich povinností v božských veciach?"

Potial'to sa darila obrana Anicetusova; ale teraz sa všetko zmenilo neočakávaným spôsobom. Zpomedzi zástupu divákov v súdnej sieni podaná bola tabul'ka a doručená prosekútorovi. Bolo na nej napísané: "Vyzvy a dopytuj sa na to, či Rhoda je zo slobodného alebo otrockého stavu; ona je známa čo dcéra Bionova a Rhodina, a požiadaj za svedka oslobodenca Eudoxusa." Na tomto dokumente bolo meno **Luciliusove**, a žalobník ihneď pochopil dôležitosť a význam tejto viny. Bola to skutočne jeho posledná slámka nádeje, na ktorú sa chytil v tejto obžalobe, ináč mu celá vec zlyhá a prepadne. I začal zase svoju reč, obrátiac sa ku vladárovi:

"Ponevác Tvoja úcta a láska ku slobode, najvznešenejší Plinius, chráni Aniceta a jeho spoločníkov, chcem vyzdvihnúť záležitosť jednej osoby z obžalovaných, ktorá nemá žiadnych nárokov na slobodnú protekciu. Ja prehlasujem a tvrdím, že istá mladá žena Rhoda nie je slobodná, ale otrokyňa."

Keby hrom bol uderil do tohoto radného domu, sudcovia, radcovia, obžalovaní a žalobcovia niektorí neboli by viacej predesení, ako touto novou záležitosťou, V prvom okamihu nikto nedôveroval tejto vine. Nikomu sa táto vina nezdala tak smiešna a prostá ako samej Rhode.

"Toto je niečo neznámeho v tomto spore" — rečie vladár — "a nie nejaká malicherná obžaloba proti čestnej a dobropovestneej rodine. Jaký dôkaz môžeš priniesť?!"

"Predvolám oslobodenca Eudoxusa", odvetil žalobník. Eudoxus bol prítomný a hneď po prečítaní jeho mena predstúpil pred sudcu. Najviacerí z prítomných ho poznali, ale, smelo môžeme povedať, málokto ho poznal po dobrom. "Povedz nám, čo znáš o tejto veci", osloví ho vladár.

"Pred 20 rokami slúžil som u Biona. On je môj patrón, ktorý mňa oslobodil z otroctva. Ja som bol za dozorcu u neho."

"A prečože si ho opustil?" pýta sa vladár. "Mali sme nedorozumenie ohl'adom mojich účtov."

"Počúvam" — hovorí Plinius — "že si robil dobre pre seba a pre Biona zle a on myslel, že to nemá tak byť. Ale pokračuj; čo znáš o tejto záležitosti? Rozumieš snáď, o čo ide: že obžalovaná Rhoda nie je pravá dcéra Bionova. Či ty poznáš túto osobu?"

"Vel'mi dobre ju poznám i jej sestru Kleonu", vetí svedok.

"Pokračuj teda!" rozkazuje Plinius.

"Bion ma kúpil asi mesiac zatým, čo prišiel na ten majetok, ktorý ešte i teraz obrába. Bol som tam, keď priviedol svoju mladú ženu, menom tiež Rhoda. Býval som u nich za päť rokov po jich svadbe. Nemali dietok. O tomto som istý, lebo som vídaval Rhodu každého dňa, len vel'mi zriedka každý druhý deň za tých päť rokov. Všetka čeliadka tohoto domu mala to na jazyku každého dňa, že práve bezdetnosť zapríčiňovala vel'ký smútok nášmu pánovi i našej panej. Tri roky po jeho príchode ta, jedno rano — pamätám sa, bol to prvý máj — Bion povolal nás do jedálne. Tam stála kolíska s dvoma dietkami. Uzavieral som, že boly len niekol'ko dní staré. On riekol: "Hl'a, tu sú dcérečky, ktoré mi dal Boh." Toho istého dňa prehlásil ma za slobodného. Ostatným otrokom udelil všelijaké dary a sl'úbil aj im dať slobodu svojím časom, dl'a jich veku, jestli sa stanú hodní slobody."

"Či tie dietky menoval potom svojimi dcérami?" pýtal sa vladár.

"Áno, nerobil si nároky, žeby v pravde boly jeho dcérami, lebo jeho manželka nezachovávala šestinedelie."

"Kto boly tie ženy, ktoré jej vtedy slúžily? Sú ešte nažive?" dozvedá sa Plinius.

"Staršia, ktorá sa volala hlavnou služkou panej, umrela, zdá sa mi, asi pred desiatimi rokami. Mladšia je vydatá za Lukášom, mäsiarom, ktorý má svoj obchod na severo-východnom rohu tržišťa."

Vladár vydal rozkaz, aby bola dovedená žena Lukášova. Medzitým rozpustil súdne pojednávanie na polhodinu. Keď sa pojednávanie započalo poznovu, svedkyňa bola už prítomná.

Lukášova žena svedčila: "Bola som služobnicou Rhody, ženy Bionovej. Bion ma kúpil od jednoho priekupca v Efezu niekol'ko dní pred jeho svadbou, aby som jeho ženu obsluhovala. Hneď som prišla k nej a nikdy som neodišla od nej, až som sa vydala, asi pred 10 rokami. Ona nikdy nemala žiadnych detí. Nie je možné, aby bola porodila dieťa bez mojej

vedomosti. Všeobecne bolo známe, že jej bezdetnosť spôsobovala jej veľký zármutok. Vídavala som ju plakávať a viem, že to bolo príčinou. Keď som bola u nich už tri roky, jedného dňa povedala mi najstaršia jej služobnica: "Poďže sem, Myrto", toto bolo moje meno, "podívaj sa na tie milé dietky našej panej." "Čo?" zvolala som, "to nie je možné!" "Nie, nepovedz nič!" a pritisla ruku na moje ústa. Nato vzala ma do izby, ktorá bola povedľa izby našej panej, a naozaj boly tam dve krásne maličké dievčence, ako každý mohol vidieť, dvojčence, niekoľko dní staré. Ošetrovateľkyňa riekla: "Ty si múdre dievča a môžeš mať mlčanlivý jazyk. Od dnes tieto dve sú Rhoda a Kleona, dcéry Biona a jeho ženy Rhody. A odteraz maj pozor, ani slova nikomu nepovieš; a nado všetko, ani slova týmto maličkým, keď odrastú. Ja viem, že z lásky k nim budeš čušať a neminie ťa odplata."

"A či si ty znala, čie boly tieto dietky v skutočnosti?" pýtal sa vladár. "Neznala som." "Či snáď mohly prináležať niektorej z domácich otrokýň?" "Isteže nie. O tom som docela istá." "Snáď niekto z čeľade znal, odkiaľ by boly?" "Áno, ošetrovateľka znala, ale nikomu nevyzradila. Je mrtvá už od rokov."

Po krátkej porade so svojím radcom nariadil Plinius, aby predvolali Biona a jeho ženu. Obidvaja boli prítomní. Keď ich milá dcéra neprišla domov zo služieb Božích na určitý čas, ovládal ich strach, ktorý sa zmenil na istotu, keď im z mesta došla nemilá novina, že nemalý zástup kresťanov bol žalárovaný, keď boli shromaždení pri službách Božích. Keď to dopočul Bion so svojou manželkou, hneď pospiechali do mesta, a teraz, keď ich mená boly vyznané, boli hotoví odpovedať pred vladárom.

"Nech je najprv predvolaná Rhoda, povestná matka tej osoby, ktorej stav je pochybný", rozkazuje Plinius.

S nemalou ťažkosťou pretisla sa prostriedkom veľkého zástupu divákov v súdnej sieni a s trasúcim krokom a s utrápenou, bledou tvárou pristúpila bližšie a sadla na kreslo pre svedkov.

"Slyšala si svedectvo Eudoxove a svedectvo Myrty, ženy Lukášovej?" pýtal sa jej vladár. "Áno, slyšala som", vetila Rhoda.

"Predsa však, k vôli väčšej istote, nech je obžaloba ešte raz prečítaná", nariadil vladár. Pisár ju prečítal.

"Čo máš povedať proti tomuto svedectvu?" pýtal sa jej ďalej. No, nešťastná Rhoda nemeškala ani za okamih. Nič ju

nemohlo donútiť, aby sa čo len na vlas odchýlila od pravdy. Pozdvihla svojich očí, pozrela do tvári vladárovej a nízkym, pevným hlasom riekla: "Áno, pravda je, že tie dietky neboly opravdu moje."

"A či znáš, čie dietky ony vlastne sú?" pokračuje vladár; načo ona povie: "Nie, neznám." "Ani neznáš, odkiaľ prišly?" "Nie, neznám ani to. Moja ošetrovateľka (ako som ju ja menovala), riekavala mi vše, že lepšie bude, keď ja to nebudem znať. Myslím, že boly to dietky opustené, zahodené, ale to neviem dozaista. I to môžem len hádať, lebo nikdy som nepočula ani len slova o pravých rodičoch tých dievčeniec. Moja ošetrovateľka nikdy nechcela o tom ani slova ztratiť. Ba i keď umierala, nechcela mi to vyzradiť."

Teraz predvolali Biona. "Slyšal si svedoctvo svojej ženy", rečie vladár. "Čo máš ty povedať k tomu?" Bolo by bezvýsledné popierať to, i keď to chcel urobiť Bion, ktorý ináč bol tak pravdomluvný, ako jeho manželka. "Áno, to všetko je pravda", riekol vážne.

"Či znáš, odkiaľ prišly tie dietky?" táže sa ho vladár. "Neviem nič viac, ako moja manželka." — "Nevieš tedy, či sú dľa rodu slobodné alebo otrokyne?" pokračuje trízniteľ. Sila tejto otázky nezmiatla Biona, ač bol dosť premožený nemilou situáciou. No, v súdnej sieni bolo veľa takých, ktorí hneď poznali vážnosť tej otázky, a zlobivý úsmev bolo zbadať na tvári prenasledovateľa.

"Sú slobodné, pane môj", povedal Bion po malej prestávke, "pravdaže sú slobodné, veď sú moje prijaté dietky."

"Či ale môžeš preukázať zákonitú listinu na potvrdenie, že si ich prijal za svoje?" Biedny muž bol zarazený touto otázkou. "Ja som ich neprijal takým spôsobom. Nemyslel som, že to niekedy bude potrebné. Ale zachádzal som vždy s nimi ako s vlastnými; ony žily s nami ako naše dietky."

"Dovoľ mi", rečie prosekútor-trízniteľ, "keď nemôžeš preukázať zákonitú listinu adoptovania, ony nie sú tvoje prijaté deti. A keď si ich neprijal zákonite, smiem sa pýtať, či si ich oslobodil od otroctva?" Smysel týchto otázok až len teraz sa objasnil nešťastnému mužovi. On ovšem nikdy nič podobného neučinil. On mal za to, že nikdy nikto sa nebude dopytovať na jich stav a neznajúc bežné zákony, ani vo sne mu nenapadlo, aby ich zákonite adoptoval alebo emancipoval.

"Zistilo sa teda, najjasnejší pane", povie prosekútor vladárovi, "že Rhoda a jej sestra Kleona sú rodom z otroctva. A

preto žiadam, aby Rhoda, s ktorou sa teraz zapodievame, bola vyslúchaná dl'a obyčajného poriadku."

Vladár urobil námietku: "Obžalovaná bude bez pochyby odpovedať na otázky jej predložené."

"Dovol', pane, povedať, že náš zákon pozná len jeden spôsob, dl'a ktorého sa majú otroci vyslúchať a vyzpytovať."

"Ale keď otrok je ochotný hovoriť a odpovedať, či aj vtedy?" pýta sa Plinius.

"Áno, i vtedy, a dl'a zákona predpokladáme, že bude hovoriť len pravdu pod tríznením. A preto žiadam opätovne, aby Rhoda bola vyzpytovaná s tríznením." Pohyb hrúzy prešiel po celom shromaždení. "Zdá sa mi, že toto je nepotrebná prísnosť", povedal Plinius. "Prečo neponechať tríznenie, až by sa dokázalo, že by bola tvrdošijná?" Trízniaci advokát obzrel sa za Luciliusom, čo mu ďalej poradí. Lucilius bol bez l'útosti. "Drž sa svojho ciel'a!" pošopnul advokátovi. "Ja žiadam výsluch s tríznením Rhody!" volal tento.

"Dopúšťa sa", preniesol vladár. Kleona, ktorá stála pri boku svojej staršej sestry Rhody, pobehla vpred a ulapiac svoju sestru za ruku, povie: "Budeme trpeť spolu!"

"Budeme trpeť spolu!"

Anicetus, správca cirkve, cítil, že jeho postavenie sa zmenilo. Jeho mlčanlivosť bola horšia než neužitočná, lebo priviedla túto dcéru cirkve, Rhodu, za ktorú by všetci vel'mi

chceli trpeť všetko, do hrozného nešťastia a nebezpečia. Oni všetci na chvil'ku ušli utrpeniu; ale za jakú cenu, keď Rhoda mala byť tríznená strašne! I učinil posledný pokus, aby ju zachránil. "Pane môj!" povie Anicetus, "Odvolávam, že som odoprel hovoriť. Rád zodpoviem každú otázku, ktorú mi predložíš ty alebo iný prosekútor; a čokol'vek poviem za seba, to isté poviem i za všetkých obvinených."

"Čo povieš na to?" pýtal sa vladár. Prosekútor povstal a riekol: "Pane môj, nám ide jedine o pravdu. Preto musíme dostať to najlepšie svedoctvo, aké len možno preukázať, a nesmieme dovoliť, aby naše osobné pocity prekážaly priechod pravdy. Či nie je to ustálený zákon, že, keď sú otroci pri ruke, pri výsluchu nepoužívame spôsobu slobodných l'udí, ponevač vieme, že sa istejšie doznáme o pravde, keď obvineného donútime tríznením?" Vladár predložil vec svojmu radcovi a tento úradník, trebárs s vel'kým odporom v duši, predsa rozhodol, že požiadavka je spravodlivá.

Milú Rhodu teraz už nič nemohlo zachrániť od hrozného osudu. Poslali po nástroj, ktorým tríznili otrokov. Kým pošli poň, nastala prestávka strašného očakávania v súdnej sieni. Medzi poslucháčmi bolo badať až prílišné vzrušenia. Niektoré osoby zamdlely; mužovia i ženy vypukli v nezastavitel'ný plač a kvílenie. No, najmenej trápila sa deva sama. Na jej tvári bolo vidieť niečo viac než pokoj a kl'ud; bolo vidieť v nej povznešenie, áno, temer vytrženie. Ktorí hl'adeli na ňu, videli jej obličaj ako tvár anjela.

Nástroj na tríznenie bol podobný škripcu. Pozostával zo štyroch kusov dreva, ktoré vyčnievaly z dreveného rámu, k čomu pripevnené boly údy biednej obete. Bion a jeho manželka žiadali, aby im bolo dovolené zostať v sieni. Ovšem, srdcia sa im budú pukať pri tom hroznom pohl'ade, lenže zase jich prítomnosť môže dodať potechy jich dcére v súžení. Jich žiadosti bolo zadosť učinené, lebo bola jich otrokyňou, ak nie dcérou.

Prípravy boly už hotové, a ekzekútor čakal na povel sudcu, aby začal svoju ošklivú prácu. Povel bol daný posuňkou ruky a hneď nato začal kat krútiť ten hrozný škripec. Žiaden z prítomných v sieni nikdy nemohol zabudnúť to strašné škrípanie dreveného nástroja, smiešané so stonaním a kvílením trpitel'kyne, vynútené z nej hroznými bolestiami, ale i udušené temer hneď ako vyšlo z úst. Nebolo tam srdca, v ktorom by krv nebola sovrela v tú hodinu.

Vladár zahrmel hlasom, aký nikdy nebolo slýchať z jeho úst: "Dosť! Zákonu je zadosť učinené! Trýznenie bolo vykonané a dl'a môjho súdu, ktorý je v tejto veci konečný a platný, vykonané bolo dostatočne. Jestli obžalovaná chce vyznať svoju vinu, dám jej výsluch."

Rhodu odviazali so škripca. Ekzekútor pomáhal jej vstať na nohy, ale nemohla stáť, a vladár nariadil dať jej kreslo. "Teraz môžeš predkladať jej otázky", riekol prosekútorovi.

"Si ty jedna z tých l'udí, ktorí sa volajú kresťania?"

"Áno som."

"Či máte vo zvyku sa spoločne shromažďovať?"

"Áno, máme."

"V ktoré dni a na jaký čas?"

"Najmenej raz za sedem dní a tiež aj inokedy."

"A čo robievate na svojich schôdzkach?"

"Modlievame sa a oslavujeme Boha nášho."

"Ktorého Boha?"

"Boha všemohúceho, ktorý stvoril nebo i zem a je Otec všetkých l'udí."

"A ktože je Kristus, dl'a jehož mena sa voláte?"

"On je Boh."

"Ctíte teda dvoch bohov, Otca, o ktorom hovoríš a Krista?"

"Nie, lebo Kristus je Syn Boha Otca a oni dva sú jeden Boh."

"Či aj niečo inšie robievate, keď skončíte svoje modlitby a spevy?"

"Keď to skončíme, rozídeme sa v pokoji domov. Ale večer toho istého dňa zase sa shromaždíme a požívame Hody Lásky."

"Jako si pripravujete tieto hody? S jakými lahodami v pokrmoch a nápojoch pripravíte si to?"

"Prípravy sú k tomu vel'mi jednoduché; skutočne nieto tam nič inšie okrem chleba a vína", (čo sa týka telesného jedenia a pitia.)

"Prečo si robíte s tým tol'ko práce a trápenia, keďže to môžete l'ahšie odbaviť doma?"

"Poneváč nám to prikázal náš Pán a Majster."

"Či tedy všetci spoločne posadáte si ku stolu pri tom hode?"

"Áno, všetci spolu, nerobíme rozdielu medzi chudobným a bohatým, otrokom a slobodným."

"A či sa zaväzujete nejaku prísahou?"

"Áno, keď to žiadaš znať; veď ten sám Hod Lásky je pre nás prísaha."

"A čože vás núti táto prísaha vykonávať?"

"Aby sme nezabíjali, nekradli, nepáchali nečistotu, nerušili sľuby, falošne neprísahali a aby sme ochotne vydávali počet zo všetkých peňazí, ktoré sú sverené našej opatere."

"Či sa tá prísaha týka v niečom i cisára a štátu?"

"Len natoľko, aby sme boli verní a poslušní občania."

"Či poslušní vo **všetkých** veciach?"

"Vo všetkých, ktoré sú zákonité pre nás nasledovníkov Pána Krista."

"Prosím, vznešený pane, zaznač si túto výmienku", riekol prosekútor vladárovi. A nato pokračoval s dotazovaním väzňa: "Či mi môžeš dať mená niektorých ľudí, ktorí obyčajne bývali prítomní na tých shromaždeniach?"

Deva váhala za okamih, keď jej predložil túto otázku. Potom riekla pevným hlasom: "Sama o sebe budem hovoriť všetku pravdu, nič nezatajím; ale za iných nie mi je voľno hovoriť."

Anicetus, duchovný pastier, nezameškal zakročiť a urobiť poznámku na tomto mieste. Osloviac vladára, riekol: "Dovoľ mi, pane môj, aby som tu pred tebou priznal za seba i za všetkých tu prítomných, že my všetci sme kresťania."

Prosekútor pokračoval vo zkúmaní Rhody: "Môžeš-li nám povedať mená niektorých tu neprítomných kresťanov."

"Nie", pretrhol vladár, "v záujme neprítomných, ktorých náš magistrát vždy je povinný chrániť, nedovoľujem tú otázku."

Prosekútor sa obrátil teraz ku kazateľovi: "Si ty správca týchto ľudí?"

"Áno, jestli to tak chceš mať. Ja som akoby prvý medzi bratmi; ale keď ma poslúchajú, robia to zo svojej slobodnej vôle."

"A predsa majú vo zvyku nasledovať tvoje rady?"

"Isteže; tak sú naučení."

"Či znáš, že Jeho Jasnosť, Vladár, dľa rozkazu nášho pána Trajána, vydal mandát, ktorý zabraňuje vydržiavať nezákonité shromaždenia?"

"Áno, znal som, že taký rozkaz bol vydaný."

"Či tedy dľa toho prestali ste vydržiavať vaše shromaždenia? Ačkoľvek, keď vás tu dnes vidím, sotva potrebujem pýtať sa vás na to."

"My sme neprestali vydržiavať ich", odvetil Anicetus.

"Či bola tá otázka pretriasaná medzi vami?" pýta sa inkvizitor.

Na túto otázku bolo ťažko odpovedať. Cirkevný sbor pretriasal o tej otázke. Niektorí členovia cirkve chceli radšej byť na bezpečnej strane, chceli vyhnúť nebezpečiu. Ale väčšina súhlasila s Anicetusom, a tak sa shromažďovali i naďalej bez prestania.

"Áno, pojednávali sme o tej veci", riekol Anicetus. "Naše mienky sa rozchádzaly. Ja som mal za to, že ten rozkaz kráľovský nevzťahoval sa na nás a dľa toho som radil bratom. Niektorí boli inej mienky a viacej nechodili do shromaždenia."

Táto úprimná a otvorená odpoveď dodala vážneho náteru a zjavu celej tejto záležitosti. Toto sa ináč nedalo považovať iba tak, že je to priznanie sa k vine, totiž k takej vine, jaká ona bola dľa rimského vtedajšieho zákona. Vladár, ktorý bol započal vyšetrovanie v duchu snášanlivosti a pri pojednávaní vždy viac a viac stával sa nakloneným ku obžalovaným kresťanom, bol teraz nemile a odporne dojatý odpoveďou Anicetusovou. Zdalo sa mu, že teraz stojí tvárou v tvár kresťanskej tvrdošijnosti a urputnosti, pred ktorou ho varovali vopred. Predsa však tak rád by bol vzal týchto obvinených pod svoju záštitu, keby mu bolo možné. Nemal vôle odsúdiť ich a predsa vzhľadom na ich priznanie sa k vine nemohol ich ospravedlniť. Jedno, čo sa dalo urobiť, bolo odloženie výsluchu a pojednávania.

"Pojednávanie je odložené", oznámil, "až do 15. mája. Väzňovia budú prepustení pod zárukami. Rhoda má byť odovzdaná jej pánovi Bionovi, ktorý dá dostatočnú záruku, že ju oddá súdu, keď bude požiadaná a predvolaná." Súd sa rozišiel.

Vladárovi radcovia vykonali všetko možné, aby bol ešte zväčšený ten nemilý a odporný cit v jeho srdci, ktorý vyvolalo v ňom to úprimné a otvorené vyznanie Anicetusove. On videl teraz celkom jasne, že táto nová viera bola skutočným nepriateľom starého systemu ríše a že ho iste zničí, ak tá viera sama nebude zničená.

V Nicei a na okolí zavládlo niečo ako panstvo hrôzy a strachu. Koho poznali alebo podozrievali čo kresťana, každý prišiel na inkvizíciu. Vyzvedáči a zradcovia boli zamestnaní ako nikdy predtým. Dlhé listiny s menami sa robily a, ako obyčajne býva v takých časoch, osobná zášť, zlomyseľnosť a

hnev našly dobrú príležitosť ku pomste. Žiarlivý zal'úbenec do ženy hneď podal meno svojho soka, protivníka na menoslov vyzvedačov. Keď človek dlhoval peniaze svojmu bližnému, aby sa svojho veritel'a a dlžoby zbavil, udal jeho meno ako podozrivého kresťana. Listiny s obžalobami podávaly sa i bez podpisov žalobcov, alebo s falošnými podpisami, ktoré nikto nevyšetroval a preto málokto mohol byť bezpečný.

A preto, keď sa na určený deň poznovu započalo súdobné vyšetrovanie a výsluch v súdnej sieni v Nicei, dostavil sa ohromne vel'ký rad a zástup obžalovaných. Najprv bol vyzvaný Anicetus, aby sa zodpovedal. Vladár sa ho pýta: "Ty si bol prehlásil, že si kresťan. Či ešte i teraz zotrvávaš pri tom vyznaní?"

"Áno, zotrvávam!"

"Či si ochotný zapáliť kadidlo obrazu nášho najvyššieho pána, Trajána?"

"Nie som ochotný."

"Či ani vtedy, keď ti toto naložím čo povinnosť, abys dokázal, že si verný občan?"

"Ja som verný občan; nikto nemôže dokázať, že by som bol v tomto pochybil: ale obetovať cisárovi nebudem."

"Teda odopieraš poslušnosť voči rozkazom i samého cisára? Slyš!" Vladár vytiahol listinu, ktorú, pobozkajúc, začal čítať: "Týmto prikazujem mojim námestníkom a vladárom v krajinách po celej mojej ríši, aby dl'a svojho dobrozdania žiadali od všetkých, ktorí môžu byť usvedčení z kresťanskej povery, aby zapal'ovali kadidlá môjmu obrazu, ktorým činom majú preukázať úctu nie tak práve mne, ktorý nie som lepší než iní l'udia, ale veličenstvu našej ríše." A pokračoval s čítaním: "V moci tohoto plnomocenstva porúčam a prikazujem, aby ste pálili kadidlo božskému Trajánovi."

"Jestli mi prichodí voliť si medzi dvoma pánmi, musím si voliť Pána, ktorý je v nebi. Odopieram rozhodne páliť kadidlo!"

"Tvoje vlastné ústa odsúdily ťa zo zrady", riekol vladár.

"Napriek tomu ja appelujem na samého cisára", vetil starý muž, Anicetus.

"Appelácia ti je dovolená", povie Plinius, "ačkol'vek pochybujem, že ti niečo osoží."

Všetkých väzňov jednoho za druhým volajú na výsluch. Všetky otázky a odpovede boly asi také, aké pri výsluchu pastiera Nicetusa. Ovšem, že nie každý obstál zkúšku tak dobre.

Niektorí už od rokov prestali prináležať ku sboru kresťanskému; niektorí boli vylúčení zo sboru pre jich chovanie sa, ktoré nezodpovedalo viere a vyznaniu; iní zase nikdy neprináležali ku sboru, iba dl'a mena — niektorá pominutel'ná chúťka a zál'uba pripútala ich ku cirkvi. Všetci takí l'udia l'ahko a radi vykonali skutok, ktorý od nich žiadal vladár. Celkom nedbale a l'ahkomysel'ne hádzali kadidlá na žeravé uhlie. A keď boli zkúšaní z vernosti po druhý krát takým spôsobom, že boli vyzvaní zlorečiť menu Kristovmu, i toto konali zrovna tak nedbale a l'ahkomysel'ne — preklínali Krista. No, vďaka Bohu, bol len nevel'ký počet takýchto bezbožných odpadlíkov.

Výsledok denného pojednávania bol, že odsúdení boli tak mnohí, že i sám vladár mal dosť ťažkú prácu robiť poriadky. Niektorí s prirodzeným právom rímského občianstva boli podržaní k súdu samého cisára; no, bolo ich ešte vel'a, slobodných i otrokov, s ktorými jednať bola povinnosť samého vladára Pliniusa. Všetkých odrazu popraviť znamenalo by spáchať hromadnú massakru. Taká bezohl'adnosť mohla by znemožniť svoje vlastné účely, lebo by mohla zapríčiniť odpor, ktorý by sa opačne obrátil v prospech kresťanov. A preto sa Plinius rozhodol radiť cisára, že jakým spôsobom má v tomto pokračovať. Dokial' neprijde odpoveď, odsúdenci majú byť v žalári.

Žalár nebol nadosť vel'ký prijať tak mnohých väzňov a preto mnohí museli byť pridelení do súkromných domov, ktorých majitelia boli zodpovední, že im väzňovia nezutekajú. Rhoda a Kleona boli medzi týmito väzňami v súkromných domoch. Ony sa dostaly pod opateru a dozor **Luciliusa**, ktorý bol jeden zo zaťatých a zúrivých protivníkov, ktorí započali tento pohon proti kresťanom a ktorého jediné dieťa bolo práve teraz až na smrť nemocné zimnicou. Obe sestry daly sa hneď do práce s celou dušou a začaly opatrovať a liečiť jeho dieťa, ačkol'vek Rhoda sama potrebovala, aby ju niekto liečil a ošetroval. S neobyčajnou pokorou a so zaprením osobných citov oddala matka opateru dieťaťa do jich rúk. Len to si žiadala, aby jej ony dovolily pomáhať im a niečo vykonať pre jej vrele milované dieťa.

Maličký Lucilius ešte sa vznášal medzi životom a smrťou, keď došla dlho čakaná odpoveď od cisára do Nicey. Bol to naozaj taký král'ovský mandát, aký len bolo možno očakávať od takého charaktera, ako bol Trajan. Kto sa priznával ku kresťanstvu a chcel v ňom i zostať, každý mal byť hrozne tre-

stanÝ. No, priestupok bol neohraničene opísaný tak, že pri tom boly dvierka otvorené, ktorými každý obvinený mohol sa vyšmyknúť, keď sa len podrobil zásade a priniesol obeť cisárovi. Kresťania neboli takí zločinci, ktorých by bolo žiadostivé odsúdiť i bez toho, aby sa im dala príležitosť utiecť zpod zákonov; práve naopak, východ a cestu k záchrane im treba obľahčiť čím najviac. Keď niekto naprosto povedal, že neprináleží ku spoločnosti kresťanov, toto malo byť prijaté za dostatočné. Nebolo treba dopytovať sa na **čas**, na ktorý sa poťahovalo také zapretie; postačilo, keď patričný nepatril ku kresťanom aspoň v prítomnom čase. Keď niekto povedal: "Prestal som byť kresťanom", nebolo potrebné ďalej sa vyzpytovať, že v ktorom čase odstúpil od kresťanstva.

Naskutku po tomto rozkaze veľký počet väzňov obdržal slobodu. Kazatel' Anicetus, ktorý appeloval na cisára, poslaný bol nazad domov. Cisár po vypočutí jeho appeláty ho odsúdil. Vladár mal s ním naložiť na tvári miesta, kde divadlo jeho mučenia môže blahodarne účinkovať čo odstrašujúci príklad pre jeho privržencov. Plinius prehlásil svoj formálny výrok: "Vezmite ho ku tretiemu milníku (milestone) na ceste do Nikodemie a tam odrazte mu hlavu sekerou."

"Hotový som", rečie Anicetus a obrátiac sa ku svojim spoluväzňom, dáva im požehnanie: "Požehnanie Otca i Syna i Ducha Svätého nech je nad vami! Modlite sa za mňa i za seba, aby sme zostali verní a stáli až do konca. Tak potom budeme spoločne shromaždení v ráji." — A hneď nato tiahla processia smrti cez mesto.

Súdobný hlásnik oznamoval povýšeným hlasom mená Rhody a Kleony. Keď radný notár prestal čítať tie vymyslené obžaloby, vladár Plinius oslovil odsúdencov: "Priaznivosť nášho najmilostivejšieho pána a majstra, Trajána Augusta, nariadila, že i tým najtvrdošijnejším priestupníkom má sa poskytnúť miesto a príležitosť na pokánie, len keď sa i v poslednom okamihu podrobia zákonitej vrchnosti a keď sa naďalej nebudú tak urputne pridržiavať tej škodlivej povery. Preto posledný krát obraciam sa k tebe, Rhoda, a vyzývam ťa: Či si ochotná zapáliť kadidlo soche nášho božského Trajána a prekliať Krista, ktorého pôverčivým a buričským spôsobom ctíte čo Boha?"

Počas súdneho pojednávania Rhoda, sedela v lavici, lebo bola telesne veľmi slabá. Teraz povstala a postavila sa pred vladára. Strachu nikdy nepoznala a zdalo sa, že jej telesná si-

la sa jej teraz prinavrátila. I povie: "Ďakujem cisárovi za jeho priaznivosť a láskavosť, ale tie podmienky prijať nemôžem, lež rozhodne zavrhujem. Pre neho, čo od Boha nám ustanoveného správcu, prosím všetko požehnanie a obzvlášte svetlo od Boha, aby mohol poznať pravdu. Ja ochotne mu vzdám všetku česť, jaká patrí človekovi, nie viac, lebo je napísané: Pánu Bohu svému klaněti se budeš, a jemu samému sloužiti budeš. Aby som sa mala rúhať môjmu Pánovi a Spasitel'ovi, je vec tak ohavná, že mi to nemožno ani mysleť, nie to povedať."

"Čo povieš ty, Kleona?" pokračuje vladár.

"Ja som úplne jednej mysli s mojou sestrou. Vzývať človeka nebudem; ani rúhať sa môjmu Bohu."

"Rhoda a Kleona", hovorí vladár, "sú odsúdené vytrpeť pokutu smrti takým spôsobom, aký predpisujú zákony pre otrokov."

Božie mlyny melú pomaly, ale celkom iste, hovorí príslovie, a **Lucilius**, jeden zo sprisahaných nepriatel'ov a pôvodcov tohoto prenasledovania, mal o krátky čas presvedčiť sa o pravdivosti týchto slov.

V ten istý okamih, keď vladár vyriekol výrok smrti nad Rhodou a Kleonou, nastalo vzrušenie v zadu súdnej siene. Klitus, mladý Grék, ktorého sme už predtým poznali čo milenca Kleony, tisnul sa a ťažko si robil cestu pomedzi zástup divákov rovno do súdnej siene. Práve došiel do Nicey a jeho oblek svedčil o ďalekom cestovaní. Osloviac vladára, riekol: "Pane môj, či je mi dovolené prehovoriť v súrnej záležitosti, ktorá sa týka prislúženia spravodlivosti v tejto pravote a zvlášte v záležitosti dvoch väzňov, Rhody a Kleony?"

Rhoda, ktorá zase bola klesla na stoličku, jakoby nebola zbadala prerušenie pojednávania. Ale Kleona uprela svoj zvedavý zrak na rečníka. Ona nikdy viac nevidela Klitusa ani nič nepočula o ňom odvtedy, ako boli na reči pod viničom pri ich dome. A hľa, práve v tomto okamihu začalo jej srdce natešeno biť, keď slyší z jeho úst, že nezabudol na ňu!

"Hovor!" dovol'uje vladár Plinius. "Hovor, jestli máš niečo vážneho a dôležitého pre toto súdne shromaždenie."

Statný mladý muž pokračoval: "Vaša Jasnosť zná o tom, že tie dve ženy, Rhoda a Kleona, dosial' známe čo dcéry Biona a jeho ženy Rhody, boly prehlásené za osoby z otroctva na základe svedoctva, ktorým sa dokázalo, že nie sú opravdivé dcéry Bionove, ale že boly zavrhnuté, ktoré on a jeho žena pri-

jali za svoje. Ja si prajem teraz upozorniť Vašu Jasnosť na nariadenia jednoho cisárskeho prípisu, ktoré ste vy ráčili citovať v tomto korte minulého decembra: "Keď by sa dokázalo, že dietky, takto zahodené, narodily sa zo slobodných rodičov, ich sloboda nemôže byť narušená a utratená takým zavrhnutím." Toto, pane môj, je práve to, čo som ja teraz hotový dokázať o týchto dvoch osobách, Rhode a Kleone. Doznal som sa zo svedoctva tu v súde, že jediná osoba, ktorá znala toto tajomstvo, bola istá ošetrovatel'ka a že tá osoba je už dávno mrtvá. I prišiel som na to, že nič inšie nepozostáva, iba vynajsť a zistiť, či nieto niekde aj iného človeka, ktorý by bol mal známosť o tej tajnosti. Jasom vel'mi úsilne vyhl'adával takého človeka a za dlhý čas nemohol som sa dopočuť o takom. Ale konečne som vynašiel jednu ženu asi toho istého veku, ktorá ešte žije, i povedala mi, že ona mala brata, ktorý bol dl'a povolania pastier. Môj svedok čaká vonku hotový svedčiť."

Svedok bol predvolaný dnu. Bolo badať, že toto javište, na ktoré bol privedený, bolo mu docela podivné a necítil sa vel'mi dobre. "Povedz nám svoje meno", osloví ho vladár.

"Moje meno je Geta. Pred viac než dvadsať rokami bol som správcom v domácnosti istého kupcu v Nicei."

"Jaké bolo jeho meno?" pýta sa vladár.

"S Vaším dovolením podržím si to až na koniec mojej rozpravy, ktorú mám tu osvedčiť. Jednoho dňa ošetrovatel'ka, obsluhovavšia moju paniu domácu vstúpila do svetlice, nesúc na rukách dve nemluvniatka. Jej tvár sa usmievala natešene a bola tak zaujatá príchodom tých dvoch dietok, že ani nezbadala, v jakom položení nachodil sa domáci pán. "Ďakuj bohom, pane" — riekla — "ktorí ti požehnali dve vel'mi krásne dievčence." "Zloreč tým bohom!" zreval on. Náhodou začalo jedno dieťa plakať v ten istý okamih, a žena tá nepočula dobre, čo riekol pán. Keď o chvil'u dieťa utíšila, on už bol prišiel k sebe. Pol'úbil dietky a šiel hore pozrieť svoju ženu, akonáhle bolo mu dovolené vojsť k nej. O niekol'ko dní nato domáca pani vel'mi onemocnela. Napadla ju horúčka, až začala blúzniť. Dietky museli vziať od nej preč a dojka ich mala odchovať. V tú noc, keď som už asi hodinu spal, pán ma zobudil. Bol vel'mi rozzúrený. Myslím, že pre paňažité ztraty temer zbláznel. Mal v rukách kolísku a v nej boly tie dvojčence, ležiace hlávkou k nohám a v zdravom spánku. "Geta!" riekol mi — "tieto deti budú mojou zkazou. Keby boly

aspoň chlapci, možno — ale jako by mohol žobrák, ako ja, chovať dve dievčence? Ty ich musíš zaniesť preč a vyložiť tam na tom vrchu.'' ''Ó pane môj'' — riekol som — ''nie tieto krásne dieťaťká!'' On na to: ''Radšej ich tam zahodiť než zaškrtiť!''

A tak teda nemal som vel'a času rozmýšl'ať, čo treba robiť, lebo on bol nahnevaný a bál som sa, že zaškrtí tie neviniatka i hneď som sa rozhodnul. ''Dobre teda, pane, urobím tak'', povedal som. ''Jich matka nič nevie o tom'', povedal on, ''a možno ani nikdy nebude vedeť. Ber ich a urob to s nimi hneď!''

Vstal som s lôžka a odišiel som s tými dvojčatmi. V tú noc bola tuhá búrka a dážď sa lial ako cievkami. Ja tu neznal, čo mám robiť. I napadlo mi, že práve moja sestra je dojka a býva v meste, možno reku pomôže mi ona. I zaniesol som dvojčatká ku nej a rozpovedal jej celú vec. ''Prišiel si práve na čas'', povedala, ''ja znám dobrý domov pre tieto milé nemluvniatka. Je to znamenitý manželský pár, ale bohovia nedali im dietok.'' ''Nech sa tak stane'', povedám, ''ale ty mi musíš prísahať, že nikdy nevyzradíš, odkial' sú tieto dietky.'' I prisahla mi a dietky som nechal u nej. Ale ja som nesmel isť nazad ku môjmu pánovi. Utiekol som, zanechajúc môj klobúk a moju obuv na kraji rieky, aby sa l'udia museli domnievať, že som sa zatopil. I pobral som sa do istej dediny vo Frygii a stal som sa tam pastierom. Tam som bol, keď ma tento mladý Grék našiel.''

''A teraz povedz nám meno tvojho bývalého pána'', vyzýva vladár.

Celý zástup divákov načúval akoby bez dychu a čakal odpoveď. **''Môjho bývalého pána meno bolo Lucilius.''** To bol ten Lucilius, ktorý bol jeden z hlavných prenasledovatel'ov, ktorý hral hlavnú rolu v tomto pohone proti kresťanom, ten istý Lucilius, ktorého synka ošetrovaly Rhoda a Kleona, keď tento vznášal sa medzi životom a smrťou.

Jeden úradník, vyslaný od vladára (šerif), prišiel do domu Luciliusovho, doručiac mu úradné predvolanie na výsluch. Ale Lucilius padol zamdlený na dlážku a stihol ho l'ahký nápad porážky. ''Dovol', aby som ja išla miesto neho'', povedala jeho žena. ''Poviem aspoň to, čo znám, a potom môžete vyslyšať i jeho, keď sa bude lepšie cítiť.'' I rozpovedala vladárovi celú vec.

"A či nemáš ešte niečo inšie povedať?" pýtal sa jej vladár. "Nič, pane môj, len to, že pred hodinou vyznal môj muž všetko predo mnou."

Vladár nepotreboval mnoho času rozmýšľať o svojom rozhodnutí. "Zákonitý dôkaz v tomto páde nie je úplný, lebo sa vyžaduje formálne pripojené vyznanie Luciliusove. Avšak v podstate je pravda dostatočne odôvodnená a preto neváham prehlásiť sestry, Rhodu a Kleonu, za osoby zo slobodného rodu."

Teraz povstal Klitus, aby oslovil sudcov. "Ja chcem predniesť svoju žiadosť, aby pojednávanie tejto záležitosti bolo prehlásené za neplatné na tom základe, že v podstate bolo nezákonité; že svedoctvo slobodnej ženy Rhody bolo vynútené od nej násilným spôsobom, ktorý dľa zákona nemal byť použitý. A s Kleonou sa tiež zachádzalo ako s otrokyňou. Dľa môjho presvedčenia bolo to von z poriadku a má byť zrušené."

Nasledovala dlhá debatta. Na konci zvíťazila mienka vladára a začal prednášať svoj výrok: "Po dôkladnom uvážení okolností v tejto veci, nariaďujem, aby slobodné tie dámy, Rhoda a Kleona, nezákonite odsúdené, ako keby boly z otrockého rodu —"

Pri tomto slove prednášanie výroku bolo vyrušené príchodom jednoho posla, ktorý prinášal listinu od cisára. Vladár povstal, aby privítal posla, vzal depešu z jeho ruky a čítal: "Traján Augustus, svojmu draho váženému Caeciliusovi Pliniusovi, pozdravenie. Moja žiadosť je, aby všetci ľudia, či mužovia alebo ženy, z otroctva alebo slobodní, ktorí budú nalezení vinní, že sa priznávajú ku tej ošklivej povere, ktorá si osvojila meno Krista, boli bezodkladne poslaní do Efezu a aby tam boli držaní pod mocou a dľa vôle prokonsúla Azie."

Ktokoľvek slyšal tento mandát, každý znal dobre, čo to znamená: lebo **veľké divadlo s divými, dravými zvermi a gladiátormi, ktoré malo byť ukazované v meste Efezu — toto bolo predmetom rozhovorov po celej krajine.** (Poznámka: 1. Kor. 4, 9: "Nebo učiněni jsme **divadlo** světu tomuto." — **Gladiátori** boli v rimskej ríše divadelní zápasníci, šermovníci — prize fighters).

I stalo sa, že šestnásti kresťania z Nicey odvlečení boli do Efezu na veľké divadlo. Rhoda, trpiac ešte hrozné následky škripca, bola temer celkom bez seba. Cestovanie do Efezu vyčerpalo chatrné zbytky jej telesnej sily a odkedy došla ta, ležala temer docela bez povedomia. Všetok krik a hluk divadla

nebol vstave prebudiť ju a ani to divé revanie: "**Kresťanov lvom!**" nedosiahlo k jej ušiam. "Dnes odídem k môjmu domovu", šoptala. "Pán to tak chce. Ty, Kleona moja drahá, máš ešte tu niečo pre Neho vykonať; ale mňa chce k Sebe povolať, aby som bola s Ním, čo je omnoho lepšie. Mýlila som sa, keď som prekážala Klitusovej láske k Tebe, sestro drahá. I ženy majú svoje povolanie od Pána v tomto živote. Ty iste nebudeš Mu menej verná, keďže si tak šťastná."

Teraz prišiel rad na dve sestry, aby boly predhodené divým lvom. Keď boly privedené na stredok javišťa alebo divadla, sadly si jedna povedľa druhej, očakávajúc svoj koniec. Hneď nato vyzdvihnutá bola závora na vrátach podzemnej skrýše, z ktorej jeden ohromný lev vybehol na arénu so strašným revaním. Ale div nad divy! Tento dravý zver vôbec si

"Lev stojí pri nich bez pohybu."

nevšíma tých dvoch postáv na stredku javišťa! Diváci pozorovali s veľkou napnutosťou každý pohyb toho lva, takže ani nespozorovali tmu, ktorá sa už od chvilky začala rozprestierať ponad celé divadlo. Razom nastala búrka, víchor sa strazil so severovýchodným vetrom, hromy začaly biť nad hlavami divákov, blesky sa začaly križovať ako ohnivé Božie meče v oblakoch, trieskalo ostro a dudnelo tupo nad týmto divadlom — celé obecenstvo zkríkne so zdesením a hrôzou. Veľkánsky pozlátený orol, ktorý bol postavený nad kreslom prokonsúlovým, bol trafený bleskom a s hrmotom padol na zem, sraziac a v okamihu zabijúc dvoch sluhov vladárových. Strach a hrúza podjala i najsmelších vrahov i najveselších mudrlantov.

O celom množstve divákov možno povedať, že jich pôverčivý strach dostúpil až na vrchol smrtelných múk. Na všetky strany počuť krik: "Bohovia sú rozzúrení! Rozpustite shromaždenie! Poďme preč! Utekajme!"

Vladár povstal so svojho kresla, a práve v ten okamih tma sa trocha umiernila, rozvidnilo sa, a oči všetkých obrátily sa ku javišťu. Dve postavy, odiate v bielom rúchu, ležia vystreté na zemi, vo vzájomnom objatí, a lev stojí pri nich bez pohybu.

O niekol'ko minút, z poslušnosti na povel prokonsúlov, zjavil sa strážca nad zverami. Viacerí sluhovia ho sprevádzali s oboch strán, lebo jeho služba bola vel'mi nebezpečná. No stalo sa, že bola to predsa l'ahká a bezpečná práca. Lev docela pozabudol na svoj hlad a na svoju vzteklosť, a jako by bol jednoduchý krotký pes, tak poslúchol a išiel na povel a pozvanie svojho majstra — a pokojne vtiahol do svojej klietky. —

Dve sestry ešte ležia na zemi bez pohybu. Lev sa ich nedotknul, lebo nebolo vidieť znaku krvi na jich bielom rúchu; nebolo pravdepodobné ani to, aby ich bol blesk trafil, lebo nerušene ležaly. Ale biriči, ktorí prichádzali, aby vyniesli mrtvoly, hneď zbadali, čo je vo veci. Rhoda bola už mrtvá. Jej podivné obživnutie ráno toho samého dňa bolo len akoby posledný záblesk vyhášajúceho ohníka. Skonala, objatá v ramenách drahej sestry, bez zápasenia so smrťou, bez smrtelných úzkostí. Usnula v Pánu pokojne na truc hlučnému divadlu a hromovej búrke! Kleona slyšala a cítila posledné zaklopanie srdca sestrinho a pritisnúc svoju tvár k mrtvému tomu srdcu, sama akoby zamrela, omdlela, všetko svoje trápenie a súženie zabudla a zostala ležať bez povedomia.

Milý, statný Klitus bol tiež na tomto divadle a videl všetko. Nám je pochopitel'né, že nespustil svojich očí s tých dvoch úbohých obetí v panoráme. No, darmo, nemohol im pomôcť, ač by bol rád pomáhal i s nasadením vlastného života. Žena správcu nad zverami rozpovedala mu všetku pravdu o tých dvoch sestrách a vel'mi úzkostlive uvažoval teraz, čo má robiť. Samo sebou sa rozumie, že jediná jeho nádej je vladár Plinius, ktorý zachádzal s ním ako s osobným priatel'om. Ale jako sa má dostať k nemu? Je na hostine u prokonsúla!

Klitus sa prechádzal hore a dolu pred palácom, hlboko pohrúžený v myšlienkach, že jaké ďalšie kroky treba podujať, keď tu odrazu niekto mu položí ruku na plece. "Dobre, že sme sa tu streli, výborný Klitus!" rečie mu vladárov súkromný sekretár. "Vladár si žiada videť ťa bezodkladne."

Plinius vybral zo svojej stolovej škrynky dva listiny s pečaťou prokonsúlovou. Jednu podal Klitusovi. Bolo to nariadenie, upravené na dozorcu nad väzňami, poverujúc ho, žeby vydal Kleonu nosičovi tejto listiny. Nato riekol vladár Plinius s pohnutým srdcom:

"Nemal som mnoho ťažkostí v tejto záležitosti. Čo sa týka Kleony, myslím, že cesta mi bola preklesnená. Jej otec udal mu akiste dobrú príčinu na jej oslobodenie. Že kol'ko zaplatil za to, neviem. Avšak to na veci nemení. Tu je nariadenie, aby bola prepustená na slobodu. Táto druhá listina je rozkaz, aby bolo vydané telo Rhody."

A potom nato pokračoval vladár: "Poznám jednoho kupca v meste Milétu, ktorý obchoduje s Massiliou a Angliou. Mal som raz príležitosť dokázať mu službu a on sa mi chce za to odmeniť. Odkedy som prišiel sem, vždy som mal nádej, že budem môcť niečo vykonať pre tých väznených kresťanov a zvlášte pre tie dve sestry, ktorých súženie sa ma tak dotklo, že nemôžen to ani vysloviť. Áno, pre túto jedinú príčinu ja som nechcel mať nič do činenia s tým hrozným divadlom. Nuž poslal som teda po toho môjho priatel'a, kupca. On má tuná loď, ktorá je hotová zajtra odpluť. Jestli len možné, dajte Kleonu na tú loď včas ráno pred svitaním. Radil by som vám, aby ste šli až ku samej Anglii. Nikto sa vás nebude pýtať, kto ste a odkial' idete. Ale nesmiete isť bez peňazí. Porobil som prípravy s mojím priatel'om, s tým kupcom, že vám udelí niečo, s čím by ste sa mohli pustiť na cestu. A teraz majte sa dobre! Povedzte Kleone, nech sa rozpomína na mňa a nech nesmýšl'a zle a tvrdo o vladárovi, ač je on pohan a nepriatel' tej viery."

Vzhl'adom na to, či by aj on sám Plinius, nemal prijať kresťanskú vieru, myslel, že je to už pozde.

"Ó, drahý vladáru a pane môj!" zvolá so slzami v očiach mladý Klitus — "nie je to ešte pozde! Sú mnohí, ktorí ťa budú ochotne učiť!"

"Nie, priatel'u môj drahý, pre mňa je to už pozde; ba lepšie povedané, vaša viera nikdy nebola pre mňa mienená. Zdá sa, že ona robí dobrých mužov a ženy. Ja som istý, že žiaden z nás nechcel by tak zmužile a radostne umrieť za tých starých našich bohov, ako som videl otrokov i slabé ženy umierať za jich Krista. A jako počúvam, i Ty máš nádej na život večný po smrti. Je to ozaj krásna myšlienka. Bol by som rád, keby som i ja bol slyšal o tom predtým. Ale teraz, vidíš, je to už nemožné. Ty mysli, pamätaj na mňa a modli sa za

mňa. Počul som, že Vy sa modlievate za iných i za tých, ktorí vás nenávidia. Ale nesmiem Ťa dlho zdržať, ináč naše namáhanie bude zmarené. A teraz maj sa dobre!"

Sotva milé Božie slniečko sa ukázalo, keď sa loď **Centaurus** pohla z prístavu v Milétu a plávala na západ. Kleona ležala v ťažkej nemoci za viaceré týždne. Kapitáňova zena ju ošetrovala vel'mi opatrne a láskave. Raz alebo dva v jej nemoci sa jej zdalo, že slyší slová známeho jej hlasu. Keď sa už poznenáhla zotavovala a prichádzala k sebe, zdalo sa jej, že vidí okolo seba nejaké známe postavy a ktoré akosi opatrne vyhýbaly jej pozornosti. Až len keď sa loď doplavila na určené miesto a keď Kleona sišla s lodi, bolo jej to tajomstvo zjavené. Bol to jej otec **Lucilius** a jej drahá matka, jeho žena, ktorých videla a slyšala.

I padne matka k nohám svojej dcéry: "Odpusť mu pre mňa! Ty si naše všetko, čo jemu a nám zostalo!" Asi dva-tri kroky ďalej stál starý muž, jej otec **Lucilius**, s hlavou spustenou k zemi, so zahanbením, s l'útotosťou na tvári, čo sa nedá opísať a vysloviť.

Pri jeho dcére Kleone nevideť hnevu a pomsty za hrozné utrpenie a krivdy. Ona mu padne okolo šije a ramena pritisne jeho starú hlavu ku svojmu srdcu. Jej úprimnosť a nežnosť ukazovala jasne jej city, že totiž on je ten, ktorému najsamprv prináleží všetka jej láska detinská. A matka, ktorá jej dala život, ktorej dl'a všetkých zákonov spravodlivosti prináležalo toto prvé detinské objatie, bola rada, bola natešená, že otec dostal to prvé objatie jediného dieťaťa.

V rodinke tejto zavládla radosť. Klitus tiež prišiel s nimi na tej lodi. Na prvé vianočné sviatky Klitus a Kleona stáli pri sobášnom sl'ube, sobrali sa. Na Vel'kú noc zatým Lucilius a jeho žena boli pokrstení. Málo sa dá hovoriť ďalej zo života tejto milej kresťanskej rodiny, takto spolu shromaždenej a spojenej; len to možno povedať, že jich život bol patrne šťastný a požehnaný. Keď sa roky míňaly, vždy sa milo a sladko rozpomínali na svoju drahú dcéru a sestru Rhodu, ako i na všetkých ostatných bratov a sestry, ktorí dl'a tela odpočívajú tam ďaleko pod nebom v Ázii, a ktorí všetci už nosia v rukách víťazstva, palmy martýrov pred trônom Ježišovým v nebi.

Luther v domácnosti.

LUTHER, ako mních a kňaz, medzi inými sľubami sľúbil i to, že zostane svobodný, sa neožení. Asi od 11. storočia bezženstvo bolo zákonnite uvaleno na všetkých kňazov rimsko-kat. cirkvi. Avšak Luther poznal, že sv. ap. Pavel počituje "zakazovanie ženiť sa" medzi diabolské učenia' ktorými bude kresťanstvo sužované v posledných časoch, a tiež aj o tom sa presvedčil, že biskup má byť jednej manželky muž. Luther poznal, že sľub nevstupovať do stavu manželského je nebiblický, proti Bohu a kresťanskej viere a svobode a preto bezzáväzný a neplatný. On kázal proti tomuto diabolskému učeniu, ako aj proti iným falošným učeniam pápežskej cirkvi. Následkom jeho svedoctiev mnohí mnísi a mníšky prišli ku poznaniu svojich bludných ciest, opustili kláštory a mnohí kňazia vstúpili do svätého stavu manželského.

Luther osobne za dlhšie roky nemal úmyslu oženiť sa, ačkoľvek iným radil, aby tak učinili, a tiež i on bol k tomu často povzbudzovaný. 30. nov. 1524 písal svojmu priateľovi Špalatinovi: "Nie preto, žeby som necítil mužskosti... ale moja mysel je odvrátená od manželstva preto, poneváč každého dňa očakávam smrť vymeranú pre kaciera." Avšak konečne zmenil svoj úmysel a oženil sa, ako sám tvrdí, aby naplnil žiadosť svojho staručkého otca, ktorý ho často povzbudzoval ku vstúpeniu do stavu manželského a aby poctil manželstvo svojim osobným príkladom, a "trucoval diabla."

Katarína z Bora, ktorú si Luther pojal za manželku, bola daná do kláštora svojim otcom po smrti matkinej, keď bola ešte len malé dieťa. Listami Reformátora prišla, ako i mnohé iné mníšky, ku tomu presvedčeniu, že Biblia neučí, že stav svobodný je svätejší, ako stav manželský. Po mnohom bezvýslednom prosení svojich priateľov, aby ju prijali, Katarína s inými 11 mníškami opustila kláštor okolo Veľkej noci, 1523 a prišla do Vittenbergu.

Večer, 13. júna 1525. v prítomnosti niekoľkých blízkych priateľov, Luther a Katarína Bora boli sosobášení Lutherovým priateľom a spolupracovníkom, miestným farárom Já-

nom Bugenhagen-om, obyčajné svadobné slávnosti boly odbavené o dva týždne pozdejšie, 27. júna. Tento manželský sväzok bol jedon z tých najšťastnejších. Luther, reformátor cirkvi, ako manžel a otec stal sa tiež i nápravným príkladom pre kresťanský rodinný život, čo bolo tiež veľmi potrebné počas reformácie cirkvi.

Katarína bola žena veľmi rázna, "ranná hviezda vittenbergská", ako ju niekedy Luther menuje pre jej včasné vstávania z nočného odpočinku. Ona sa pílne starala o svoju veliкú a rastúcu domácnosť, tak ako aj o svojho manžela a dietky. Daly by sa uviesť mnohé chvalitebné výpovede Lutherove o nej, keby miesto dovoľovalo. Luther na pr. hovorí: "Moja Katka lepšie rozumie svätej Biblii, ako ktorýkoľvek pápeženec pred 20. rokmi." A zase: "Nezamenil by som svojej Katky ani za celú Franciu a Veníciu, lebo Boh mi ju dal, a iné ženy majú o mnoho väčšie chyby, nežli ona; ona mi je verná a dobrá matka mojich dietok... Najväčšie požehnanie a šťastie je mať manželku, ktorej môžeš sveriť svoje záležitosti a ktorá je dobrá matka tvojim dietkam. Katka, ty máš manžela, ktorý ťa úprimne miluje; mnohé princezny nemajú takej prednosti a úcty." Luther a jeho manželka boli si úprimne oddaní a prežívali veľmi tiché a verné manželstvo.

Tomuto manželstvu narodilo sa 6 dietok, traja synovia a tri dcéry. Najstarší syn, menom Hans, študoval pravotárstvo a stal sa schopným pravotárom a radcom. Druhý syn, Martin, študoval bohoslovie, avšak nikdy sa nestal činným kazateľom, poneváč bol nemocný. Zomrel v 33. roku svojho života. Tretí syn Lutherov, Pavel, stal sa zdarným lekárom. Tento zanechal po sebe viac dietok, z ktorých viacerí potomci sú ešte i teraz živí. Druhé dieťa Lutherovo bola dcéra, menom Alžbeta, ktorá dožila len 8 mesiacov. Upovedomujúc svojho priateľa o jej smrti Luther písal takto: "Alžbeta sa odobrala od nás, aby išla ku Kristovi, skrze smrť do života." Inému priateľovi zase písal: "Moja malá dcérka Alžbeta je mrtvá. Zanechala ma predivne nemocného v srdci. Nikdy by som nebol veril, že by sa otcovo srdce mohlo tak obmäkčiť pre svoje dieťa."

Nasledujúceho roku narodenie druhej dcéry obveselilo srdcia zarmútených rodičov. Táto pri sv. krste obdržala meno Magdalena. Ona bola dieťa obzvlášte tichej a jemnej povahy. Jej otec mohol o nej osvedčiť, že ho nikdy nepopúdila ku hnevu. Zomrela, keď mala 14 rokov. Jej smrť bola ťažkým úderom pre Luthera. Keď ležala veľmi nemocná a slabá, Luther

pozdvihnúc oči svoje k nebu, zvolal: "Vel'mi ju milujem, ale drahý Bože, keď je to Tvoja vôl'a vziať ju ku sebe, ja sa poddávam Tvojej svätej vôli." Jednoho dňa, keď trpela kruté bôle, priblížil sa Luther ku jej posteli a vzavše jej tenkú a slabú rúčku pritískal ju znovu a znovu ku svojim ústam a hovoril: "Moje najdrahšie dieťa, moja sladká a dobrá Magdaléna, či by si ty rada zostala tu pri tvojom otcovi, alebo by si radšej odišla ku tvojmu nebeskému Otcovi?" Zomierajúce dieťa odpovedalo: "Drahušký otecko, ako Boh chce!" Nato jej povedal: "Najdrahšie dieťa, duch pravda je hotový, ale telo je vel'mi slabé a neochotné." Zatým odvrátiac sa od postele, chodil sem i tam vo velikom rozžialení a hovoril: "Ja ju tak vel'mi milujem; a keď je už moje telo také mocné, čo môže učiniť môj duch?" Magdaléna usnula tíško v náručí otcovom, zakial' on kl'ačal pri jej posteli, plačúc a modliac sa k Bohu, aby ju vysvobodil. Keď ju položili do rakvy, Luther zvolal: "Drahá Línka, ty zase vstaneš a budeš sa skvieť ako hviezda, áno, ako samé slnce.... V duchu sa radujem a teším, ale, ach, ako sa rmútim podl'a tela! To je iste predivné cítenie vedieť, že ona je iste na pokoji a že je blažená, a predsa je to také smutné a žalostné!" Keď spúšťali jej mŕtvé telo do hrobu, Luther zvolal: "S Bohom, ty krásna hviezdo, veď sa my zase uvidíme. Poslal som sväticu do neba."

Lutherovo najmladšie dieťa bola dcéra, menom Margita. Táto bola len 11 ročná, keď zomrel jej otec. V primeranom čase vydala sa za bohatého zemäna Juraja von Kunheim. Po sebe zanechala tri dietky, z ktorých dcéra Margita má žijúcich potomkov až do dnešnej doby.

Luther vo svojej domácnosti bol opravdový rodinný kňaz; čítaval a vykládal sv. Písma, spievaval a modlieval sa s údami svojej rodiny. On hovorí: "Keď ráno vstanem, vždy odriekam s dietkami Desať Božích prikázaní, vieru obecnú kresťanskú, modlitbu Pánovu a niektoré Žalmy."

Okrem svojich vlastných dietok Luther vychoval nie menej než 11 jeho osiralých synovcov a netier. Povedl'a údov jeho najbližšej pokrevnej rodiny v jeho dome a pri stole vždy sa našli hostia, študenti, priatelia a návštevníci. Keď sa pre nejakú vážnu príčinu nemohol zúčastniť verejných služieb Božích, tedy kázal slovo Božie doma tým, ktorí nemohli isť do chrámu Božieho. Keď to len bolo možné Luther bol pravidelným navštevovatel'om služieb Božích, pri ktorých buďto sám kázal, alebo poslúchal kázanie iných.

Vianoce boly vždy obzvlášte doba velikej radosti v Lutherovej domácnosti, počas ktorých sa spievalo a hovorilo o vianočnom dieťati Ježišovi, ktorého Boh poslal svetu za Spasitel'a. Vo vianočný večer, roku 1533., keď Lutherova manželka bola vel'mi zamestnaná prípravami ku slavnostiam a jej malý synáček bol v kolíske nespokojný, matka požiadala pána doktora, aby sa za nejaký čas usadil pri kolíske a zabavil synka. Luther, ačkol'vek bol vel'mi zaujatý prípravou na kázeň pre slávnostný deň, mlčky vyhovel žiadosti svojej manželky. Ako sedel pri kolíske a hl'adel na svojho synáčka, jeho srdce bolo zaujaté myšlienkami o dieťati Ježiš a vtedy složil tú najkrajšiu vianočnú pieseň, ktorú mladí i starí s úl'ubou spievajú až do dnešnieho dňa; "S nebe prišedše anjele."

Luther bol dobročinnej a veselej povahy. Jeho manželke bol dobrý a verný manžel a jeho dietkam shovievavý, priaznivý a oddaný otec, častokráť spievajúc a hrajúc sa s nimi; ačpráve, keď to okolnosť vyžadovala, vedel byť aj vel'mi prísny a neústupný. Keď raz jeho syn Hans urobil čosi zlého, otec ho nechcel za celé tri dni vidieť a udeliť mu odpustenie, a povedal, že radšej chce mať mrtvého, nežli neposlušného syna. A predsa to bol ten istý Hans, ktorého otec tak vrelo miloval, a ktorému, keď bol ešte len štyri-ročný, napísal ten najkrásnejší list, ktorý je detinskou klassikou od toho dňa až do dnes.

Ako bol Luther dobrosrdečný, mäkký a oddaný údom svojej najbližšej rodiny, taký istý bol aj ku iným l'uďom. Jeho pomer naproti služobníkom bol neobyčajne prívetivý. On bol vel'mi štedrý, vždy hotový podeliť sa s inými s tým málom, čo mal. Jeho pohostinstvo bolo neobmedzené a tak dobre známe, že niet divu, keď bolo často aj zneužívané.

Čo sa týka jedenia a pitia, Lutheroví nepriatelia usilovali sa vždy považovať ho za žráča a pijaka. Ale to je neodtajitelná skutočnosť, že Luther bol vel'mi mierny v jedení a pití ako i v každom inom ohl'ade. On dával prednosť záživným obyčajným domácim jedlám pred všetkými lahôdkami; a ešte ani tento obyčajný domáci pokrm pomerne neužíval vo velikej miere. Mnoho ráz za dlhšú dobu Luther sa uspokojil s jedným haringom a kúskom chleba na celý deň. Áno, raz keď sa cítil dobre zdravým nedotknul sa pokrmu za celé štyri dni. Melanchton, ktorý takmer za 28 rokov ako súsed a spoluprofessor bol s Lutherom úzko spojený, často sa divil, ako málo pokrmu a nápoja Luther potrebuje.

Erasmus, muž hlboko učený a odporca Lutherov, hovorí: "Lutherov život je schválený všetkými l'uďmi ... Jeho mrav-

Všetci mladí luteráni v našej synode môžu byť riadni a systematickí darcovia. Mnohí už zarábajú peniaze, iní konajú nejakú prácu po škole a tak si zarobia; iní zase, ktorí nič nezarábajú, dostávajú nejaké peniaze (spending money) od svojich rodičov. Teda všetci môžu niečo robiť za vec Pánovu a majú sa cvičiť v kresťanskej ctnosti dávania a nemíňať všetko len pre seba.

Kde je opravdová lásku ku Spasitel'ovi tam sa najdú cesty i prostriedky aj pri najchudobnejších. Istá slepá žena v Paríži dala raz 75 frankov na misku pri missinej slavnosti. "Tol'ko dať nemôžete", ktosi jej povedal. "Ba môžem", odpovedala. Tedy na žiadosť vysvetlila: "Som slepá a povedala som svojím spolupracovníkom: "Kol'ko miniete na olej do roka vo vaších lampách, keď je tma, keď môžte pracovať bez svetla?" Odpovedali, že nejakých 27 frankov. "Teda prišla som na to", rečie úbohá žena, "že som tol'ko mohla usporiť do roka, lebo som slepá a lampy nepotrebujem a dávam na to, aby sa svietilo v temnosti pohanských krajov."

Čím viacej svojho Spasitel'a milujeme a Jeho dielo spasenia si ceníme, tým väčšia bude aj naša žiadosť, slúžiť Mu a dávať ochotne.

Nezapomínajme na mzdu, ktorú náš Spasitel' za nás zaplatil, aby nás vykúpil a vyslobodil od hriechu, smrti a moci diabla. Snažme sa vážne rozmnožiť svoju lásku k Nemu a svoju službu k nášmu blížnemu a cvičme sa vo zvyku ochotného, riadneho a systematického dávania na Pánove požehnané ciele.

———o———

Pýcha, vysokomysel'nosť a hlúposť ukazujú sa často. Keď sa človek povyšuje nad tých, ktorých Boh povýšil nad neho; keď chceš viesť a spravovať tých, ktorí dl'a Božieho a l'udského poriadku majú jeho viesť a spravovať; keď chceš byť učitel'om svojho učitel'a; farárom svojho farára; král' svojho král'a; otcom svojho otca; matkou svojej matky; pánom svojho pána — aleebo na krátko: keď sa človek pchá do cudzieho úradu, ktorému sa vôbec nerozumie, a ktorý mu dl'a Božského ani l'udského poriadku neprináleží; vtedy ukazuje ozaj svoju pýchu a hlúposť. Pýcha a hlúposť sú sestry.

Múdrosť a pokora znajú a plnia štvrté Božie prikázanie. Kto nezná a neplní toto prikázanie, v mnohom sa nedelí od hoviadka.

Dávať a modliť sa.

Dvaja kresťanskí rol'níci v Škótsku sišli sa na jarmoku a čochvíl'a nadpriadli medzi iným rozhovor o cirkevných záležitostiach. Vzhl'adom na istý missijný fond, Andro spýtal sa Bena, čo koná pre tento fond. Beno odpovedal, že opatrne pozoruje na deň, keď má prísť kollektor, že máva svoj príspevok pohotove tak, že keďby aj doma nebol, môže ho oddať jeho manželka, alebo niektoré z detí.

"Vel'mi dobre", poznamenáva Andro, "ale či je to aj všetko?"

"A čo viac mám robiť?" pýtal sa Beno, "či ty robíš viac ako to?"

Andro odpovedal: "Nie, ja robím len tol'ko, kol'ko aj ty; ale keď odkladám svoj peňažitý príspevok, pokl'aknem a ďakujem Bohu za cirkev, v ktorej požívam prostriedky milosti, za naších kazatel'ov, ktorí pre nás konajú tak mnoho, ďakujem Mu, že ma učinil ochotným, priniesť túto obeť na Jeho slávu, a prosím Ho, aby ju prijal milostive a požehnal. Nikdy nechcem oddať príspevok kollektorovi, ktorý som vopred neobetoval Bohu."

O tri mesiace pozdejšie, postretli sa títo farmeri zase a o chvíl'u Beno začal rozprávať o svojej zkúsenosti:

"Chcel som nasledovať tvoj príklad v prispievaní na missijný fond. Keď som mal hotové peniaze, pokl'aknul som k modleniu. Avšak modliť som sa nemohol. Cítil som, že môj príspevok ku môjmu majetku, ktorý mi dal Boh, je primalý, primalý aj vzhl'adom na požehnanie, ktoré v cirkvi požívam. Teda vstal som a uvážil vec a — zduploval svoj príspevok. A tak som sa mohol aj pomodliť. A keď zavítal kollektor a podával som mu peniaze, robil som to s desaťnásobnou radosťou ako kedykol'vek predtým; ďakujem ti čo najsrdečnejšie za tvoju dobrú radu a príklad."

Drahý čitatel'u, choď i ty — učiň tiež.

Vyšla z módy.

Boli dvaja bratia; starší zostal v dome rodičovskom jednoduchým rol'níkom, mladší šiel do sveta, šťastie mu bolo priaznivé, stal sa bohatým kupcom. Po mnohých rokoch rozpomenul sa na svoj rodinný kraj, na brata, a vzal ženu i deti, navštívil ho. Čo komora a kuchyňa stačila, chystané a nastolené bolo ku pocte vzácnych hosťov. — Podl'a Božieho a kresťanského poriadku rodinka rol'níkova složila ruky pri daroch Božích k vrúcnej modlitbe: "Príď Ježiši, drahý hosti", ktorá z úst najstaršej dcéry plynula, "osvietenými a vzdelanými" mešťanmi súc pohrdavým úsmevom sprevádzaná.

Sadli a jedli.

"Vidíš, bratu", — povedá medzi jedlom kupec mešťan, — "ty si zostal vždy ten starý, na zakrpelých obyčajoch našich l'ahkoverných predkov visiaci dobrák; poznal som to po modlitbe."

"Tedy po modlitbe? — Vy tam v meste sa dl'a toho nemodlíte?" vypytoval sa s útrpným úsmevom sedliak brata.

"A načo! — U nás modlitba už dávno vyšla z módy!" bola so smiechom daná odpoveď kupcova.

"Tá vaša móda nemodliť sa, našla mnohých nasledovníkov i medzi nami; ja mám už dva roky niekol'ko stravníkov v dome, u ktorých modlitba tiež z módy vyjsť musela, lebo ver, bratu, od kedy ich stravujem, ani raz nevidel som ich modliť sa."

"To sa mi l'úbi, keď naše "osvietené a vzdelané" obyčaje i va vaších chyžkách pevné korene zapúšťajú; zvedavý som na tých tvojich stravníkov, prečo žes ich ku spoločnému stolu nepozval?" dopytoval sa mešťan.

"Nešlo to; ani pri najlepšej vôli to nešlo", — odpovedal sedliak; — "ale keď si taký zvedavý, poď, ukážem ti ich!"

Išli. V zadnej čiastke dvoru nachádzala sa dobre známa miestnosť a v nej niekol'ko "groffov", ináč — svíň, pečlivým hospodárom stravovaných, ktoré "vzdelanému a osvietenému" bratovi týmito slovami predstavené boly: "u tých modlitba tiež vyšla z módy!"

Čitatel'u: modlíš sa?

*

Kde niet modlitby, tam niet kresťanstva. Čím je dýchanie telu, tým je modlitba duši. Keď človek ťažko dýcha, jeho

telo je vtedy choré; tak isto, kto nemá chuti modliť sa, je vo vel'kom nebezpečenstve so svojou dušou. Kde niet už dychu, tam je telo mrtvé, kde nadobre prestala modlitba, tam niet viac ani kresťanstva.

× × ×

"Či máš všetko, čo ti je treba na cestu?" pýta sa otec syna večer pred synovým odchodom z domu.

"Všetko", odpovedá syn, "len cestovný pas mi ešte chybuje."

"Tu máš túto cestovnú knihu, ktorá ťa povedie celým svetom", povedal otec a podal synovi modlitebnú knihu.

———o———

NIEKTORÉ ZO ZNAMENITÝCH VÝPOVEDÍ LUTHEROVÝCH.

Pri prikázaniach a veciach Božích vôbec máme rozum svoj na stranu položiť a mysleť si: Keď sa mi to zdá bláznovstvom, toho opravdu neni žiadna iná príčina, ako tá, že som ja veliký blázeň, ktorý múdrosť Božiu chápať a rozumieť neznám.

*

V kráľovstve Božom ten je najväčšie knieža a najmocnejší pán, kto sa najviac uponíži a ľuďom najpilnejšie slúži svojim úradom, svojími dary a milosťou, ktorú má.

*

Bez kríža neprídeme k osláveniu.

*

V prírodzenom, telesnom, zemskom živote bývajú tiene pred večerom vždy väčšie; v duchovnom živote má to byť naopak, tu majú byť pred večerom, to je, čím starší býva kresťan, tmy sa majú stávať menšími, svetlo ale vždy väčším a jasnejším.

*

Boh je všemohúci Stvoriteľ; ja Mu nemôžem príhlboko padnúť, On ma môže vyzdvihnúť, ja Mu nemôžem prívysoko sedieť, On ma môže svrhnúť.

*

Remeslo kresťana je modlenie.

*

Vysoké školy stanú sa bránami do pekla, akže Písmo sväté bedlive neučia a nevkládajú do mladých ľudí.

*

Ti, čo majú statky, majetky a nedávajú nemajúcim, prináležia tiež do registru, v ktorom zlodeji stoja.

*

Žiaden žulový kameň, žiadna oceľ, diamant, áno žiadna vec na zemi neni tak tvrdá, ako je srdce nekajúceho človeka.

Moja návšteva v Lutherových mestách.

(Píše: Jos. Val'o.)

NA svojich cestách po Nemecku zavítal som jedného pekného dňa i do malého mestečka Islebie, kde som bol vel'mi obozretný, aby žiadna maličkosť neunikla môjmu pozoru. Nuž, kdeby aj nie! Veď som sa nachodil v rodnom meste nášho slávneho reformátora, Dr. M. Luthera! Nemôžem opísať, ako nadšene a blažene som sa cítil, keď som mohol navštíviť dom, v ktorom Luther prvý raz uzrel svetlo sveta; potom kostol, v ktorom toto dieťa bolo pokrstené; zase druhý kostol, v ktorom svoju poslednú kázeň kázal; konečne dom, v ktorom vypustil svojho šl'achetného ducha. Všetky tieto chatrné ale predsa významné budovy nachodia sa v mestečku Islebii v zachovalom stave. Ach, aké pocity ovládajú človeka, keď vodič vypráva, že Luther tu toto, tam to a hen ono robieval.

Malé mestečko Eisleben je hrdé, že vlastní tieto domy a kostoly, preto si ich vel'mi bedlive opatruje. Keď sa oheň strhne, každý len tieto budovy má na zreteli a ich stráži; takto už dvakrát boly ušetrené pred ohňom. V chatrných týchto domkoch možno je vidieť viac kusov zachovalého náradia, ktoré Luther užíval. Sú tam: obrazy, stoly, stolky, lavičky, pohovky, pec, skryne, almárie, kuchyňské náčinie, potom kalamáre, knihy, rukopisy a všeličo iné. Pozoruhodná je jedna sôška: labuť na stolíku, ktorú Luther obdržal od istého kniežaťa na znamenie toho, že je Luther tá labuť, o ktorej Ján Hus bol sa mal vysloviť, keď ho na hranici pálili: "Dnes pálite hus, ale o sto rokov príde labuť, ktorú nebudete môcť upáliť." Steny, podl'ahy a povaly v týchto domkoch udržované sú v originále a opravujú sa len vtedy, keď je to vel'mi nutné. Dlážka miestami je už tak vydratá od chodenia mnohých návštevníkov, že sa človek podkýňa a nohy sa mu zachytávajú do jám a dier.

Tu sa nachodí i malé museum Lutherove, kde sa uschovávajú mnohé veci z dôb reformačných a tiež Lutherove vzácnosti, ktoré si toto mestečko opatruje a váži nad všetky poklady...

Na prostriedku mesta stojí úhľadný pomník znázorňujúci Luthera s Bibliou v ruke. Iného tu takého významného niet, preto som odcestoval do Wittenbergu, kde je možné viacej sa doznať o Lutherovi a jeho účinkovaní.

Som vo Wittenbergu; dážď sa leje, až voda stáva po uliciach. Ale majúc čas vymeraný, šiel som i napriek nepriaznivému počasiu za určitým cieľom. Mesto toto je na utešenej polohe dodáva mu úhľadnosti rieka Elba, ktorá tečie popri ňom. Ulice sú staromôdne, nesúmerné, domy nevkusné, väčšinou upomínajúce človeka na zašlé doby. Mesto je často popretkávané hustým stororadím a po jednej strane je obohnaté bohatým krovím, čo mu dodáva akýsi pošmúrny a seriozný ráz. Wittenberg je teraz príliš posádkové a militaristické mesto; má asi

Lutherov pomník.

šesť kasární s vojskom všelijakého druhu. Za svetovej vojny bolo tu ubytované v lágroch asi 16,000 zajatcov a tiež pre ranených stálo desať najkrajších budov k dispozícii. Nový vojenský hrobitov dosvedčuje, že mnohí bojovníci boli dopravení sem zomrieť.

Napriek všetkému tomu mesto toto upomína človeka na časy veľkého významu. Dajú sa tu mnohé veci stopovať do do-

by reformačnej. Hneď takouto prvou upomienkou, keď sa pustíme od nádražia do strednej časti mesta je: "Lutherov dub", na ohrade ktorého stojí tabula s nápisom: "Na tomto mieste spálil Dr. M. Luther 10. dec., 1520 pápežskú bullu." Nejakí pápeženci, 1904. na Štedrý večer prepílili tento dub až na dve tretiny, domnievajúc sa, že ho vietor vyvráti. Ale na druhý deň ráno sa to zbadalo a hneď bola rana ošetrená a vzácny strom zachránený, ktorý si dnes statne stojí a iba závor poznať na svarenom sa mieste.

Augustínsky kláštor, kde býval Luther.

Neďaleko odtiaľto najdeme "Lutherhaus", to jest dom, v ktorom náš slávny reformátor za 38 rokov býval a v ktorom napísal tie mnohé teologické diela, ktorých sme my teraz študenti. Napriek tomu, že tento dom bol už viac ráz oprávaný, nadrábaný, predsa tie izby, v ktorých Luther trávil svoj požehnaný vek, sú v originále zachované. Najprv, idúc schodami na poschodie, dostane sa človek do takzvanej "Lutherhalle", v ktorej sa nachodia všelijaké zbierky a pamiatky, zahrňujúce Lutherove rukopisy, knihy, obrazy, rytiny, medalie, vyznačenia a tiež i kancel' z mestského kostola, s ktorého Luther neráz kŕmil slovom Božím svojich poslucháčov. Za tým sa príde do bývajúcej izby Lutherovej, ktorá je docela zachovaná v pôvodine. Tu predovšetkým padne do očí pre dnešný čas vel'mi chatrné náradie. Pri obloku zapravené sú do múru dve lavičky, na ktorých Lu-

ther so svojou manželkou trávievali predvečeria a odkial' sa dívavali na vonok. Hneď vedl'a stojí dubový stôl, pri ktorom Lutherova rodinka poživávala pokrmy a pri ktorom nejeden hosť našiel vďačné pohostenie. Na l'avej strane vypínajú sa vysoké kachle, ktorých spodná časť ozdobená je obrazmi sv. apoštolov. Podlaha je grobovitá, vydratá miestami natol'ko, že musí návštevník dávať pozor, kde vkročí. Človek, hl'adiac na tieto veci, zná si sprítomniť dobu, v ktorej tieto upotrebené boly a v duchu si myslí, keby mohol tak blízko byť aj ich niekdajšiemu upotrebovatel'ovi a pozorovať jeho neohroženosť a smelosť, ktorá celým svetom vládala zatriasť. Ale darmo je; predmety zemské majú dlhší zemský život než my l'udia, a my ich môžme tu na zemi iba pamiatkou našich mien a činov prežiť.

Kostol a zámok vo Wittenbergu.

Na tej istej ulici, päť domov ďalej, natrafíme i na Melanchtonov dom, ktorý si on sám dal vybudovať r. 1541. a na ktorom tiež od začiatku nebola prevedená žiadna zmena. Pri blížení sa k nemu víta človeka pamätná doska s nápisom: "Hier wohnte, lehrte und starb Phillip Melanchton". (Tu býval, vyučoval a zomrel F. M.) Tu tiež nájdeme nábytok Lutherovmu podobný: ťažký dubový stôl, okolo neho štyri stolky, lavičky, kachle a umyvadlo. Nado dvermi je Melanchtonov erb: had na kríži povýšený. Na stenách vidieť erby priaznivcov a obrancov reformácie a viaceré nápisy, z ktorých jeden zneje: "Si Deus pro nobis, quis contra nos?" (Keď Boh s nami, kto proti nám?) A dru-

hý: "Unter dieser Wand stand das kleine Bett, in welchem sanft und still seinen Geist aufgab der ehrwuerdige Phillipus Melanchton am. 19. April 3|4 nach 7 Uhr abends im Jahre 1560. (Pod touto stenou stálo lôžko, na ktorom jemne a tíško svojho ducha vydal ctihodný muž F. M. 19. apríla o 3|4 na 7. večer r. 1560). Vedľa domu v zahrade stojí jeden kamenný stôl s dátumom: "Ph. M. 1551", pri ktorom vraj neraz radil sa Melanchton s Lutherom, ktorý často zabehnul k svojmu najlepšiemu priateľovi. Teraz oba tieto domy prislúchajú ku semináru, ktorý bol premenený r. 1917 z wittenbergskej univerzity, založenej Fridrichom III. 1502., ktorá universita bola tak slávnou za času reformácie preto, že Luther bol na nej vychýreným učbárom.

V tomto meste úhľadná je i nová radnica. Hlavný jej portál a tohoto obluk vyzdobené sú allegorickými figúrami, predstavujúcimi: Spravodlivosť, Vieru a Nádeju. Pod figúrou "Spravodlivosť" stojí: "Lance rego causas, ferro tego et auferro vitam: elige, sive velis vivere sive mori". (Každému merám právo, chránim ale i beriem život: vol' si tedy, či chceš život, lebo smrť.) Pod Vierou: "Divinam in terris ago vitam, nulague virtus grata eod aut sine me principe firma diu est." (Pobožný život vediem na zemi; žiadna cnosť nie je milá Bohu bezo mňa, ani nemá dlhého trvania.) Pod Nádejou: "Vivimus hic inopem sed cum spe divite vitam, sum miser, at melius spes fore semper dit." (Tu žijeme chudobne, predsa bohate v nádeji, lebo v chudobe nádeje sa človek vždy lepšie.) A nad schodom stojí tento nemecký nápis: "Kde Hospodin nestavá dom, tam márne pracujú tí, ktorí ho stavajú. A kde Hospodin neochraňuje mesto, strážni ho nadarmo strážia." Tu ešte vidieť dve postavy na pedestáloch, ktoré representujú: Náboženstvo a Pokoj. Táto radnica si zachovala spodnú časť v pôvodine, ktoré miesto Luther vraj viackráť navštívil, keď ho povinnosti viedly na mestský dom. Na poschodí nedávno pristavenom nachodí sa bohatý archív mesta, kde sú všetky záznamy priebehov mesta uschované. Nápadný je zvon na väži radnice, ktorý je neupotrebovaný už od viacej rokov a ktorý nesie tento nápis: "Verbum Domini manet in aeternum, 1587." (Slovo Božie trvá na veky.)

Hneď pred radnicou spočinie pohľad na dvoch mohutných, nádherných pomníkoch. Tieto výjavne znázorňujú dvoch neohrožených hrdinov Reformácie. Prvý je postavený 1817 za 69,000 mariek a odhalený bol až 31. okt. 1821. v prítomnosti cisára Fr. Wilhelma III. Na nadzemnom štvorhrannom podtavci

Zapisovanie Lutherových stolových rečí.

čítame v nemčine na južnej strane toto: "Verte evanjelium" — na vých.: "Hrad prepevný jest Pán Bůh náš" — na sev.: Mansfeldskými spolkami na pamiatku Lutherovi sosbieranými milodarmi založený a horlivosťou cisára Fr. Wilhelma III. vystavený" — a na západnej: "Ak je Božie dielo, obstojí; jestli ale l'udské, padne." Na tomto granitovom, pekne ozdobenom podstavci dvíha sa bronzová postava nehynúcej pamäti Reformátora, ktorý oblečený v luteráku, v l'avici drží Bibliu, na ktorú pravicou ukazuje a vážnym výrazom tváre, akoby každého pomimo idúceho napomínal a povzbudzoval slovami: "Ptejte se na písma; nebo vy domnívate se v nich věčný život míti!"

Pár krokov ďalej stojí v tej istej podobe socha Lutherovho pobočníka Melanchtona, ktorej gruntovný kameň bol vložený pri pamiatke Melanchtonovej smrti 19. apríla, 1860, a sám pomník, v hodnote 48,000 mariek, sosbieraných to medzi všetkými luteránmi sveta, bol odhalený 31. okt. 1865 v prítomnosti cisára Wilhelma. Aj tu na nápismi ozdobenom granitovom podstavci Melanchtonova postava v luteráku stojí, v pravici drží Aug. Vierovyznanie a l'avicu má na prsiach.

Až za týmto programovým poradím dal som sa zaviesť na najvýznamnejšie miesto tohoto Lutherovho mesta — jako ho najviac menujú — to jest ku svätine luteránskeho kresťanstva, ku zámockému chrámu, na dvere ktorého Luther 31. okt., 1517 pribil 95 nemajúcich páru prípovedí, ktoré prvé hlásaly hodinu reformácie. Tento dom Boží, ktorému sú pozostatky Luthera a Melanchtona sverené — dodávajúce mu zvláštnej posvätnosti — má dlhú pestrú historiu: Bol postavený v rokoch 1490-1499 na mieste malej kapličky, ktorá pred nim slúžila zámku. Žial'bohu, tento stánok, volencom Fr. Múdrym vystavený a na dvere ktorého Luther bol pribil oné povestné tézy, nie je zachovaný, lebo v noci s 13. na 14. okt. 1760 podl'ahnul ohňu, takže iba fundamenty ostaly z neho. A tiež oné vzácne dvere staly sa obeťou pažravého, nič nešetriaceho ohňa. Kostol bol pre vtedajšie neblahé pomery v Nemecku až o 10 rokov pozdejšie postavený a to dl'a vzoru prvého a tak 6. aug. 1770. vysvätený. Ale zo starých pamätných vecí neostalo ničoho, lebo všetky padly popolom.

Búrlivé napoleonské časy priviedly zase neblahý osud na tento dom v rokoch 1813—14., lebo si ho Francúzi po dobytí Wittenbergu vypáčili za sklad a nad náhrobkami Luthera a

Melanchtona hlavný veliteľ dal postaviť mlyn koňmi hnatý, aby takto neuctil pozostatky týchto dvoch veľkých mužov. A v noci 27. sept., 1813, keď Prusi napadli Francúzov a chceli ich z mesta vyhnať, rozborili väžu a chrám až do nepoznania. Cisár Fr. Wilhelm III. dal ho ale znovu postaviť a 31. okt., 1817, pri tretej storočnej slávnosti reformačnej boly dvere poznovu otvorené pre ctiteľov Božích. Od toho času boly niektoré dekorácie pridané, tak na príklad dvere, ktoré boly najprv len jednoduché drevené, boly nahradené (1858.) cisárom Fr. Wilhelmom IV. nádhernými bronzovými, na dvoje sa roztvárajúcimi, na ktorých vidieť Lutherove tézy drobnopisom v latinčine a v nemčine vyhotovené. Dvere sú ozaj ozdobou chrámu a aj obluk nad nimi, a k tomu zhotovené figúry sú primerané. Priečny nadodverný trám niesie tento nápis: "Cisár Fr.

Luther so svojou rodinkou a priateľmi kolo Vianočného stromka.

Wilhelm dvere tieto — na ktoré Dr. M. L. r. 1517, 31. okt. na porazenie rímskych odpustkov 95 téz reformačných pribil, za čím ale dvere tieto zničené boly ohňom — nahradil, primeranými figúrami ozdobil; z bronzu ich uľať a oné tézy na ne vyryť dal r. 1857." Bezprostredne nad dverami pozastaví sa zrak na veľmi mnoho vyznamenávajúcom obraze, kde vidieť Spasiteľa na kríži, po pravej strane Luthera klačiaccho, s Bibliou v ruke a po ľavej strane Melanchtona sAug. v. v. v ruke, a úzadie tohoto obrazu predstavuje mesto Wittenberg z doby reformačnej. Nad tým na oboch stranách obloka, nad tý-

mito dvermi sa nachádzajúceho, vpadnú do očí postavy dvoch ochrancov Luthera a reformácie, totiž: Fr. Múdreho a Jána Stáleho. Oba držia v rukách vytasené meče, hotoví súc obhajovať luteránske vyznanie. Celý výstroj týchto dvier páči sa na 36,000 mariek.

Po vstúpení do chrámu človek je prekvapený nad bohatým vystrojením dl'a moderného vkusu. Na štrnásť osemhranných pilieroch spočíva šesť raz na pozdlž sa lámajúca klenba, medzi ktorou o prizemím tiahne sa vôkol priestranný balkon, pod ktorým neďaleko oltára vyčnievajú zo stien na oboch stranách lože, výlučne pre významné osobnosti vyhradené. (To je zvláštnosť v mnohých nem. a vôbec europských kostoloch, že sú v nich narobené lože (boxes) pre prominentné osoby.) Pod balkonom na okolo sa ženúcom tráme spozorovať 22 bronzových platní, s hlavami predchodcov, ochrancov a fedrovatel'ov reformácie. Povyše ale objavia sa, do skaly vyryté a pozornosť upútajúcou barvou mal'ované erby 22 volencov a 30 šl'achticov, ktorí buď svojou osobnosťou, buď svojim orodovaním štítili dielo reformácie.

Kazatel'nica je tiež príťažlivá. Vznáša sa priamo nad Lutherovou hrobkou a nesie erby tých štyroch miest, ktoré pre Luthera a jeho dielo najväčší význam majú, totiž: Eisleben, Erfurt, Worms a Wittenberg. Nemalú pozornosť budí v človekovi na asi tri metre vysokých, vôkol rozostavených kandelábrových stojanoch, vo vel'kosti človeka z vápeníka vytesaných deväť sôch, ktoré predstavujú Luthera a jeho najprednejších spolupracovníkov, ako radom stoja: Luther, Justus Jonas, Johannes Brenz, Kaspar Kreuziger, Phillip Melanchton, Bugenhagen, Georg Spalatin, Urbanus Hessius a Nikolaus Amsdorf.

Najvzácnejšie poklady kostola ale uschovávajú náhrobky Luthera a Melanchtona, ktoré sú si v priamej blízkosti, neďaleko oltára. Lutherov hrob sa nachodí u samého kancl'a a označený je kamennou doskou, na ktorej bronzová platňa pripevnená tento nápis v slovenskom preklade nesie: "Tu spočívajú pozostatky M. Luthera, Dr. teologie, ktorý 18. feb., 1546, vo svojom rodnom mestečku Islebii smrti podl'ahnul, keď prežil 63 rokov, 2 mesiace a 10 dní."

Tu prichodí mi zmieniť sa o niečom: Predtým častejšie kolovaly chýry medzi katolíkmi, že Lutherove pozostatky nie

sú viacej v tomto chráme, ale že boly hneď po smrti jeho prenesené na neznáme miesto z obavy, žeby sa ich dakedy jezuiti zmocnili a upálili, jako sa to stalo vo vacerých pádoch pred tým. Ale táto bezzákladná povesť bola vyvrátená, keď 14. feb., 1892, pri prerábaní kostola, nechcejúc, lebo bolo cisárom zakázané, predsa pri prekopávaní podkostolnej zeme a opravami hrobov, natrafili asi vo dvoj-metrovej hlbke i na Lutherove kosti, ktoré boly dolámané pod tlakom prikrývajúcej ho zeme, lebo po smrti bol vložený nie jako Melanchton do murovanej krypty, ale len tak do slobodnej matky zeme a od tej doby nebol hýbaný vôbec. Kosti jeho, vraj, okrem zlámania, sú ešte v dobrom, neporušenom stave.

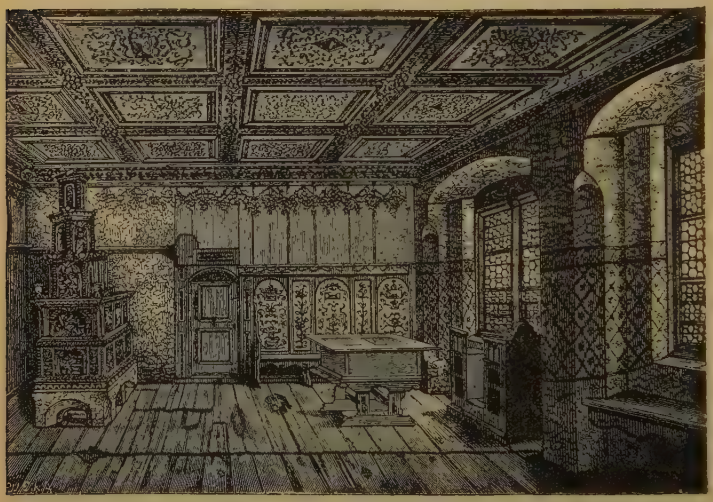

Lutherova izba.

Ako za živa Melanchton vždy bol po ruke a na blízku Lutherovi, tak i po smrti dali týchto dvoch pozostatky vedľa seba. Melanchtonov náhrobok je na ten istý spôsob jako aj Lutherov vystrojený. Na náhrobnej bronzovej tabuly stojí v slovenskom preklade: "Tu ležia pozostatky slovutného F. Melanchtona, ktorý 10. apr., 1560. v tomto meste smrti podľahnul, keď prežil 63 rokov, 2 mesiace a 2 dni."

Za chrbtom v bezprostrednej blízkosti oltára nachodia sa viaceré sarkofágy, medzi ktorými sú i volencov: Fr. Múdreho a J. Stáleho. Vrchy týchto sarkofágov tiež sú opatrené mosadznými pamätnými doskami a sú dlhšími latinskými, Melanchtonom sostavenými veršami ozdobené. V kostole vidieť

Melanchtonov hrob. Lutherov hrob.

Obnovený zámocký kostol.

viaceré sochy, bronzové dosky, pamätníky, predstavujúce: Luthera, Melanchtona, volencov a kráľov, takže vnútro chrámu podobá sa viac-menej museumu na starožitnosti.

Na vonku kostola, niekoľko krokov pred tézovými dvermi vypína sa cenná socha cisára Fridricha, ponevráč on si najväčšie zásluhy získal pri renovovaní kostola. Nápis na nej znieje v slovenskom preklade: "Cisárov Fr., vďačné mesto Wittenberg."

S týmto pamätným kostolom viaže sa starý zámok, ktorý tiež bol za Fr. Múdreho 1490-1499 vybudovaný. Ale z kniežatskej pýchy dnes už málo čo vidieť na tomto hrade, lebo súčasne s kostolom aj on už dvakráť padnul ohňu za obeť a tak dnes už len dve väže a múry pozbývajú, ktoré sú ako-tak pokryté a slúžia za kasáreň.

Spomeniem ešte toľko dotyčne tohoto Lutherovho mesta: že jako v niektorých južných mestách Nemecka, obzvlášte v Mnichove, všade cítiť a badať tuhý ráz katolocizmu a všetko dýcha pápežštinou, tak práve tu vo Wittenbergu všetko je presiaknuté luteránizmom. Každá ulica, každý dom, všetko má luteránsky náter. A napriek všetkému tomu, že všetko vanie luteránizmom, nachodí sa tu od niekoľkých rokov katolícky kostol i škola.... Toľko tedy o Lutherových mestách.

———o———

DOPLNKY.

Pavel Krueger, niekdajší president Transvaalu v Afrike, povedal študentom v Berline roku 1884, "Drahí moji mladí bratia, kážte jedine Ježiša Krista. Nie ja vyvolil som Jeho, ale On vyvolil a našiel mňa, — vďaka Bohu."

Kráľovná Viktoria navštívila papierovňu a vidiac špinavé, ohyzdné handry zvolala, "Ako sa toto len vybieliť môže?" — "Oh, jasná pani, mám chemický spôsob, ktorým môžem odstrániť barvu ešte i z takýchto handier", povedal jej fabrikant.

O niekoľko dní nato kráľovná dostala krásne vybielený a vyhladený listový papier znamenaný jej menom i podobnosťou, a napísaný list ju ujisťoval, že každý hárok toho papieru zhotovený bol z ohyzdnych handier, ktoré videla. —

"Jako roucho ohyzdné su všecky spravedlnosti naše", ale Boh má istý spôsob, ktorým nás sbielí ako sneh. Iz. 64, 6; 1, 18. "Krev Krista Ježiše, Syna Božího očisťuje nás od všelikého hříchu." 1. Jána 1, 7.

Našiel čo hľadal.

Rozhneval si, súsed Mrena,
svoju milú, mladú žienku;
a tá v srdci urazená
sadá tíško na podstienku,
a tam mlčí, ako sova,
neprerečie ani slova.

"Počkaj! — myslí súsed v sebe.
"Ved' sa vráti rozum tebe!
Sotvá výnde päť hviezdičiek,
už mať budeš svoj jazýček!
Ja viem všetko, čo je, kde je!" —
A pritom sa pousmeje. —

Vyšla jedna, dve hviezdičky:
žienka nehne sa s lavičky; —
vyšla tretia, — celé more, —
nepovstáva ona hore;
celé nebo v jase pláva,
ona sedí, hor' nevstáva.

A on v kútku drieme, zivká,
oči žmúri, hlavou kyvká;
tok myšlienok snuje, snuje
a pritom si rozumuje:
„Aha, ona je to taká,
chce sa držať za mudráka,
lebo mlčať je, vraj zlato!
Nebudeš ty myslet" na to,
ked' sa vyspíš!" — A vesele
lahnul súsed do postele.—

Svitlo ráno. — Súsed vstáva,
"dobré ráno" žienke dáva,

bo zabudnul na to zcela,
že tá včera onemela.
Ale žienka ako mucha
mlčí, st'a by bola hluchá;
ani slovo s ním neztratí,
ba sa chrbtom mu obráti. —
To ho trochu už aj pichne!
Nie div, že si aj zavzdychne;
cíti osten v srdci bôl'u,
ved' pár tydňov sú len spolu,
a už taká nasrdená,
ani slova preňho nemá. —

Tu k nej tíško sa prikradne, —
na lavičku si tiež sadne, —
mihne okom, — nachýli sa, —
ba aj bližšie pritúli sa,
st'a holúbok k holubičke, —
pohladká ju po ručičke, —
i po líčku ju pohladí, —
zal'úbene na ňu hl'adí, —
zašepoce, — zahrkúta; —
v tom tá skočí,
zvraští oči,
a pod' pred ním ta, do kúta!!

V zlosti skoči súsed Mrena,
a obl'ädne, ako stena:
"Hej! aby t'a čerti vzali!"
Či to l'udia slýchavali?
Ukážem ti, do paroma,
kto je pánom u nás doma! —
Pred oltárom si vedela
vravet', — jasná v tebe strela!
A teraz ti sedí nemá
ako krapeň, — slova nemá
na té moje milé reči!
Či sa to na ženu svedčí? —
Hovor! lebo ináč v zlosti
ponaprávam tvoje kosti!"

Ale tá hned' dvoma kroky
už je pri ňom, — podpre boky. —
k odporu je hned' hotová,
neriekne však ani slova.
A náš súsed myslí: "Hlúpy,
kto v čas taký neustúpi!

Ja chcem múdrym byť, nuž áno,
veď ty zmudrieš zajtra ráno! —

Ale prešiel deň, i druhý,
daromné sú jeho túhy;
mlčí, mlčí jeho žena,
naozaj, jak onemená. —
Jeho srdce zas hnev stisne; —
v tom mu ale mysľou blisne;
zchytí lampáš, — v izbu vletí, —
a bars slnce jasno svieti, —
zapáli ho, — osvetľuje
každý kútik, — nakukuje
popod hrnce, pod taniere,
i pod kasne, poza dvere,
pod stolom i pod lavicou,
pod perinou, pod hlavnicou,
hladá, kutí, prekutáva,
metie, smetá, až prach vstáva.

Jeho ženu hnev už dusí; —
a predsa len mlčí, čuší, —
na jazyk jej reč už tečie:
no, ni slova neprerečie. —

„Kde sa podel?'' — sused mrči,
a ku truhle sa tiež skrčí, —
nedbá na bľach, na závory
i jej truhlu pootvorí; —
v každý priečin nakukuje,
berie všetko, — vyhadzuje
na izbu von všelijaký
ženský poklad: uteráky,
šatky, šaty, stuhy, stužky,
perinská i podušky,
obrusy i sovky, čepce
a to spolu všetko zdepce! —

Je to primoc už pre ženu,
bars i schválne zanemenú; —
na žeravom stojí uhlí,
keď to vidí šmierať z truhly.
Veď si to len zkaziť nedá?
I vyskočí celá blädá,
a nie milo k nemu riekne,
ale ostro veru sekne:

„Čo to hľadáš, blázon istý?
Či sa ti snáď rozum čistí?"

„**Jazýček** tvoj hladám, milá
predvčerom čo si ztratila.
Ale teraz už ho mám!" —
Na to zhasi lampáš priam. —

„Nuž tak?" zkríkne žienka táže;
jazyk jej sa hneď rozviaže;
valia sa slov prúdy z neho
na úbohú hlavu jeho.
Či to obed, či to ráno,
večer, vo dne, v noci, áno
v každom čase, v každej chvili
jazýček jej seká, píli. —

Súsed Mrena v zadivení
čaká, kedy sa to zmení;
ale čaká veru darmo;
musí snášať, chudák, jarmo,
a vzdychá si v kútku sám:
„Čo som hľadal, už to mám!" —

Podtatranský.

Chudobná krest'anka. Študent, cestujúci po pýtaní milodarov na slovenských študentov, prišiel ku bohatej síce ale veľmi chudobnej vdove. "Ach, ja som chudobná krest'anka", odpovedala mu vdova, keď predniesol svoju prosbu. "Ničím nemôžem poslúžiť," riekla pokorne. Ó, to celý svet hovorí, riekol žiak, ale Vám najviac verím a nepochybujem, že Ste chudobná krest'anka, lebo nemáte milosrdenstva.

Predloženie augsburgského vyznania.

(25. júni 1530.)

Poneváč na sneme v Augsburgu o náboženských veciach malo sa pojednávať, poveril saský volenec, knieža Bedrich Luthera, Melanchtona, Jonasa a Bugenhagena, aby sostavili hlavné články krest'anskej vieronauky krátko a jasne. Toto stalo sa v jednom spise, v ktorom 17, už pred tým Lutherom sostavených článkov bolo za základ položeno. Melanchton vypracoval tieto s uzrozumením Lutherovým a ostatných vyznavačov ešte d'alej. Tak povstalo augšpurské vierovyznanie, o ktorom Luther dosvedčuje: „Apologiu M. Filipa som prečítal, páči sa mi celkom dobre, a neviem, čo by som na nej menil, lebo k nej pridal; ani by sa to nehodilo, lebo ja neviem stúpať tak jemne a ticho. Kristus, náš Pán nech pomáha, aby spôsobila mnoho dobrého a veľkého ovocia, jako sa i nádejeme a prosíme. Amen.“ —

Pred svojim odcestovaním nariadil saský volenec v jeho zemiach všeobecné cirkevné modlitby za požehnaný priebeh snemu.— Keď ho theologovia upozornili, že s ohľadom na to, aby ho neuviedli do nebezpečenstva, chceli by radšej sami postaviť sa pred cisára a vydať počet, v dobrej mysli odpovedal: “Pán Boh zachovaj, aby som bol vytvorený z vášho kruhu! Chcem spolu s vami vyznať môjho Pána“. S ním prišli do Augsburgu Melanchton, Jonas a Spalatín; Luther naproti tomu zostal na zámku Ehrenburg pri Koburgu.

Dňa 15. júna, večer pred sviatkom “božieho tela” držal cisár Karol V. svoj vchod do Augsburgu s velkou slávou a pompou. Ešte v ten samý večer žiadal cisár od evanjelických kniežat, aby sa nastávajúceho dňa zúčastnili veľkej processie „božieho tela“. Ale títo odopreli to rozhodne a osvedčili, že nemajú úmysel' takéto, Slovu Božiemu a Kristovmu príkazu protiviace sa, ľudské ustanovenie svojím pristúpením napomáhať. A keď cisár trval na svojom, gróf Juraj z Brandenburgu slávnostne osvedčil: „než by som mal môjho Boha a jeho Evanjelium zapreť, chcem radšej tu pokľaknuť pred Vašou cisárskou jasnosťou a dať si hlavu odťať.“ Na to odvetil cisár: Milé knieža, nie hlavu dolu! nie hlavu dolu!

Tak blížil sa ten večne pamätný deň, v ktorom malý húf lu-

teránov mal vyznať Ježiša Krista. Pred tým dňa 20. povolal knieža Ján takzvaný "Stály" svojich spoluveriacich do svojho príbytku a napomínal ich srdečnými slovami k stálosti. Všetko úsilie, namerené proti Bohu, musí sa vraj zmariť, a dobrá vec musí konečne nad všetku pochybnosť zvíťaziť; a síce vraj na základe Písma Sv. Izai 8. 9. Na druhý deň včasne ráno priprával sa tento muž, osamotene vo svojom pokojíku k dôležitému kroku čítaním Žalmov a horlivou modlitbou.

Cisár konečne dovolil evanjelikom, aby prečítané bolo ich vyznanie. Bolo to v sobotu, dňa 25. júna r. 1530. popoludní o 3. hodine, keď sa ubieralo snemové shromaždenie do cisárskeho bydliska v biskupskej budove, v ktorej kaplnka bola určená pre čítanie vyznania. Prítomné boly najvyššie osobnosti krest'anstva pod predsedníctvom nemeckého cisára Karla V., ktorého panstvo rozprestieralo sa od severu až po juh Europy, áno i za more na krajiny americké, na Peru a na Mexiko; kniežatá, preláti, stavy nemeckého národa, mnohí zástupcovia z cudzozemska, menovite z Uhorska, král' Ferdinand I. Mikuláš Turóczy, František Újlaky, Wolfgang Frangepan, král'ovská vdova Maria, hlavný správca mesta Zvolen Gerhard Beham, vyslanci iných krajín a národov, i vyslanec pápežov shromaždili sa, aby vypočuli toto vyznanie. Tu razom zdvihli sa radostne evanjelickí vyznavači, saský volenec Ján "Stály" spolu i s jeho znamenitým synom, s princom Jánom Bedrichom, ríšsky gróf Juraj z Brandeburgu, páni Ernst a František z Luneburgu, zemský grčf Filip z Hessenu, knieža Wolfgang z Anhaltu a vyslancovia miest Norimbergu a Reutlingen a v ich mene predstúpili oba kniežací tajomníci, Dr. Brück a Dr. Baier, tentam s latinskou, tento s nemeckou osnovou vyznania, — do stredu izby. Cisár žiadal, aby bola prečítaná latinská osnova; ale knieža Ján odvetil, že sú na nemeckej pôde a že preto má nádej, že jeho cisárska výsosť dá miesto nemeckému jazyku. Na to bolo augšpurské vyznanie prečítané pri všeobecnej pozornosti pomaly a hlasne tak, že poneváč izba nebola vysoko nad zemou, — celý na dvore shromaždený zástup každé slovo vyznania zretedl'ne počuť môhol.

Sám cisár, jako i mnohé pápežské stavy boli týmto znamenitým vyznaním dotknutí a uchvátení. Ich domnenie, jakoby sa boli luteráni zriekli starej krest'anskej viery, bolo razom podvrátené. Cisár dal oznámiť protestanským kniežatom, že milostive vypočul ich vierovyznanie. Wilhelm z Bavorska po vypočutí vierovyznania nemôhol sa zdržať, aby saského volenca priatel'sky neoslovil. Prítomnému Dr. Eckovi povedal: "Celkom inšie hovorili mi o učení Lutherovom, než čo som počul v ich vyznaní. A vy ste ma tiež ubezpečili, že sa ich učenie dá podvratiť." A keď Eck poznamenal: "Z otcov trúfam si ich podvrátiť, ale nie z Písma" — pokračoval spomenutý pán: "Tak, jestli dobre počujem, sedia luteráni v Písme a my vedl'a neho.". — Učený, katolícky biskup Krištof Stadion

Augsburgu vyznal otvorene, že všetko to, čo bolo prečítané, je čistá, svätá a nepopierateľná pravda. Áno sám bezohľadný prenasledovateľ Evanjelium, pán Heinrich z Braunschweigu, zavolal Melanchtona k stolu. "Ja sa len tomu teším", píše o tom Luther "že žijeme v takom čase, kde Kristus pred toľkými drahými vyznavačmi, v takom vážnom shromaždení a skrz toto znamenité vyznanie bol zvestovaný a že sa naplnila tá výpoveď: Mluviti budu o svědectvich tvých i před krali. — Áno naplní sa i to, čo za tým nasleduje: A nebudu se hanbiti. Nebo kdožkoli vyzná mne pred lidmi, — tak vravi ten, čo neluže, — vyznámť i ja jej pred Otcem mým, kterýž jest v nebesich". Trafne poznamenáva Matthesius: "väčšie a slavnejšie dielo a znamenitejšie vyznanie nebolo učinené od apoštolov, jako toto v Augsburgu pred celou rimskou ríšou." — Čo skoro bolo preložené do mnohých rečí a odpisami a cestou tlače rozšírené vo všetkých zemiach. Takýmto spôsobom teprv nadobudli si mnohí náležité poučenie o učení luteránskom, poznali, že dokonale súhlasí s Písmom Svätým i s učením starej krest'anskej cirkve a s radosťou priznali sa k nemu.

Lebo augšpurské vyznanie je čisté, pravé a nepodvratné vyznanie čistej pravdy Písma Svätého; preto je ono i tým odznakom, na ktorý prisahajú všetci praví luteráni a až po dnes len takého uznáva cirkev luteránska za svojho úda, ktorý sa priznáva bez výnimky ku všetkým článkom nezmeneného augšpurského vyznania.

Kto nikdy nepocítil nedostatku, nemôže si predstaviť položenie biedneho človeka, tak ako oná princezna, ktorá keď jej prišli povedať: "Chudobní nemajú chleba" riekla, "Bože môj, prečo že si nekúpia žemle."

Otcom — vodcom.

Svet vo zlom leží,
hynie mrav;
každý sa ježí
nad svoj stav;
nemravnost' trôni,
ideál
údel' vo tôni
obdržal!

Št'astné diet'a, ktoré otcom
zovie muža rázneho;
nielen otcom, on i vodcom
v živote je pre neho.
Príkladom ked' otec slúži
nasledovat' diet'a túži
otca svojho vo všetkom.

Otec "**kartáč**" ako žiadat'
môže, aby jeho syn
nedotknul sa vôbec karát?
„Aké drevo, taký klin!"
Čo diet'a od otca vidí,
robit' sa tiež nezastydí:
príklad zlý a zlý i čin!

Otec "**pijan**" darmo žiada
by nerovnal sa syn mu,
nepestoval v sebe hada,
čo ho vábi ku zlému;
čo sa v dušu v mladi seje,
v mužnom veku rýchlo zreje,
a lipne i starému.

Otec "**mrháč**" rodičovské
ktorý márni majetky,
nepomyslí na otcovské

DEDICTVO DETÍ.

NEDÁVNO cestujúc vo fajčiarni pullmanky (spiaceho vozňa) ukazoval nám istý človek obrázky svojich chlapcov — ak sa nemýlim, bolo ich šesť. Ukazovaním týchto obrázkov javil vel'kú zál'ubu, lebo pyšný bol na svojich chlapcov. Jedon z nich, vraj, študoval na dobre známej universite. V prúde rozhovoru otec chlapcov poznamenal: "Za potrebné uznávam, poskytnúť svojim chlapcom dobrého vzdelania; to je lepšie ako kebych im zanechal mnoho peňazí. Dobré vzdelanie nikto im vziať nemôže, ani ho l'ahko ztratiť nemôžu." Otec tiež poznamenal, že jeho chlapci majú živý záujem vo svojej cirkvi a na túto skutočnosť bol hrdý.

Čo sa týka týchto zásad, tento otec má pravú predstavu. Obecná zkúsenosť učí, že bohatstvo zanechané deťom dokazuje sa byť ich zkazou. Človek obyčajne neváži si toho, čo je l'ahko nadobudnuté. "Aký nábytok, taký pozbytok," hovorí pravdivé príslovie. Deti, ktorým rodičia dávajú peňazí na použitie, obyčajne nosia hlavy vysoko. Neni sú pokorné a tiché ako ich otec, ktorý ťažkou prácou nadobýval peniaze, ale majú zál'ubu, ukazovať l'uďom, že sú oni vol'akto. Pravda, sú aj výnimky.

Mnohí rodičia nemôžu svojim deťom zanechať bohatstva. Toto neni nejakým nešťastím. Takí rodičia sa nemusia nad tým sužovať; ani také deti za nešťastné sa považovať. V mnohých pádoch je to požehnaním, že je tomu tak.

Jedno je, čo všetci rodičia môžu dať svojim deťom, dobré vzdelanie. Pravda, nie všetci rodičia môžu poslať svojich synov a dcéry do učeliska (college) a university. Ani toho neni zapotreby, lebo vyššie vzdelanie máva svoje nevýhody a nebezpečia. Ono je snáď dobre, že nie všetci posielaní bývajú na vyššie školy a university. Doštudovalý na vyššej škole, alebo universite neni jediný (muž alebo žena), ktorý na svete prospieva; skutočnosť je, že taký doštudovalý často stretá sa s nezdarom, kým neškolovaný má šťastie. Niektorí z najvynikajúcejších l'udí historie sveta nemali vysokoškolského cvičenia, ale nadobudli si vzdelania "v škole života." A konečne,

čo platí v živote hromada diplomov, ktoré si človek môže dať zarámovať a na steny svojej izby povešať, ani rad titulov, ktoré si môže za svoje meno privesiť, ale spôsobnosť, čo vie a môže robiť. Nie človek do krajnosti všeliakou znalosťou vypchatý je najužitočnejším a najšťastnejším človekom na svete, ale človek, ktorý je spôsobný. Povedajú, že aj obchodníci s podozrením hľadia na doštudovalých na vyšších školách a universitách, lebo títo často "vedia všetko lepšie" a nechcú prijať ponaučenia, ani slúžiť, ani robiť to, čo je naozaj potrebné a praktické v živote.

Ale toto všetko neni na odpor vzdelaniu. Ono je tým viac dôvodom za akurátne, ozajstné vzdelanie. My sme za to, aby každý mladý človek použil každú možnú príležitosť, ktorá sa mu poskytuje, k nadobutnutiu opravdovej vzdelanosti. Štát ako aj cirkev potrebujú vzdelaných ľudí. Nieto dostatočnej príčiny, prečo by sa každému dieťaťu v tejto krajine nemohlo dostať dobrého ľudovo-školského vzdelania a v mnohých pádoch vzdelania vysokej školy.

Je to na pol'utovanie, keď mnohí rodičia zanedbávajú výchovu svojich detí a keď mnohé deti i mladí ľudia nevedia uvážiť, čo to znamená, byť dobre vzdelaným. Pol'utovania hodné je tiež to, že nauka dnešného času, ako aj temer všetko iné, je zobchodnené. Niekdy vyššie školy boly považované za ústavy, ktoré vychovávaly a poskytovaly vyššieho vzdelania; dnes najviac slúžia na získanie tol'kého vzdelania, aby mohol ísť do sveta zarábať peniaze.

Avšak konečný ciel' na žiadon pád nemá byť vzdelanie k vôli vzdelaniu, ale vzdelanie k vôli slúženiu.

Výchova dieťaťa je vecou rodičov, prednosťou rodičov a príležitosťou rodičov. Nie štát ani cirkev, ale domácnosť je predne zodpovedná za výchovu detí.

Cvičenie detí má sa započať v domácnosti, a to hodne skoro. Vplyv domácnosti je ohromný, alebo na dobré, alebo na zlé. Domácnosť určuje charakter, povahu, obyčaje, spoločenstvo a okolnosti dieťaťa. Štát dostáva svojich občanov a cirkev svojich údov z domácnosti rodiny. Domácnosť má vo svojej moci zkazu, alebo zvel'adenie národa, a cirkev môže prospievať len v tej miere, v ktorej domácnosti jej sú kresťanskými domácnosťami. Domácnosť alebo vychová dieťa, alebo ho zkazí. Zlý charakter v deväťdesiať-deviatich pádoch zo sta má svoj pôvod z domu. Deti dneška sú mužmi a ženami zajtrajška; mužovia a ženy zajtrajška budú to, čo sú naše deti dnes. Toto je nie len správne záverkovanie a zdravé

rozumovanie, ale tvrdá, meravá, vzdorovitá vec zkúsenosti. Viac ako to, ono je biblickou pravdou. Šalamún niekdy povedal: "Vyučuj mladého podle způsobu cesty jeho; nebo když se i sestará, neuchýli se od ní." Přísl. 22, 6. Apoštol sv. Pavel hovorí: "Čožbykoli rozsíval člověk, toť bude i žíti." Nejaký Angličan povedal pravdu žartovne: "Zo Škóta môžte niečo vytvoriť, ak ho postihnete mladého." Naše príslovia: Ohýbaj ma mamko, zakiaľ som ja Janko, — Jaký otec, taký syn; jaké drevo atď.

Nauka dobrej ľudovej školy má pripraviť mládež pre americké občianstvo. Naša krajina vzrástla na počte obyvateľstva, vo vydobývaní jej temer neohraničených prírodných zdrojov (baní), v jej výrobkoch (fabrikách), v jej obchode s druhými krajinami, v územnom rozvoji, v jej medzinárodných pomeroch, v jej moci a vplyve i v dôležitosti uprostred národov sveta. V podobnej miere aj výhody, príležitosti a zodpovednosti amerického občianstva staly sa väčšími.

Avšak historia dokazuje, v konečnom rozbore, že ľudia sú to, čím ich robí náboženstvo. Ešte i takí ľudia, ako boli osvietení Rimania, ani zďaleka nedosiahli najvyššieho stupňa civilizácie. Hrozná svetová vojna dokázala, že ľudia sú to, čím ich robí náboženstvo. Náboženstvo, ktoré svet v celku prijal, nebolo náboženstvo pokoja a lásky, ktoré Kristus svetú priniesol, ale náboženstvo sebečtva a lakomstva. Ľudia sa nemôžu povzniesť nad svoj charakter; ale charakter je vecou srdca. Niektorí učbári dneška začínajú túto skutočnosť uznávať a podľa neho robiť. Ono nemôže byť pravého vzdelania iba ak sa dá náboženskému cvičeniu významné miesto a dá sa mu opanujúci vplyv v naukosdelnom poriadku.

Preto žiadne vzdelanie neni úplné, ba nezaslúži ani mena opravdového vzdelania, iba ak je to kresťanské vzdelanie. Bázeň Božia je počiatok umenia. Múdrosť sveta býva povyšovaná, ale v konečnom rozbore nevie rozlúštiť skutočné problemy, záhady života. Na najväčšie otázky času a večnosti múdrosť sveta tohoto nemá odpovede. Jestli človek nestavia svojho chrámu múdrosti na dobrom, pevnom a bezpečnom základe večnej múdrosti Božej, nijako neostojí chrám človekom stavaný.

Za terajších okolností škola je nevyhnutel'nou pomocou pre domácnosť. Ale kresťanské deti maly by chodiť do kresťanských škôl. Deťom sa má dostávať nie len otrusiniek kresťanskej výchovy, ale celý bochník. Sektárske cirkvi dnešnej doby začínajú uznávať, že nedeľné školy nepostačujú pre kre-

sťanské cvičenie dieťaťa. Naša luteránska cirkev považuje nedel'né školy za missijnú ustanovizeň, ale kresťanskú dennú školu za zásadnú školu pre kresťanské deti kresťanských rodičov.

Lepšieho dedictva nemožno zanechať žiadnemu dieťaťu, ako je dávané v kresťanskom dome a v kresťanskj škole prostredníctvom kresťanskej výchovy. Deti dostávajúce takéto dedictvo môžu ho právom považovať za drahšie ako je zlato a striebro.

"W. L. M." — T.

Verným kresťanom do pamätníka.

KEĎ ťa srdce stále blaží krásou mája života,
mladosť tvoju obnovuje Božia milosť, dobrota,
chop sa vierou Boha Otca, On i v tvojej mladosti
bude ti sám strážcom, radcom, svetlom v žitia časnosti.
Milá duša, keď aj vstúpiš do manželskej družiny,
keď sa moríš do únavy péčou o krb rodinný,
chop sa vierou Boha Syna, On čo sl'úbil aj splní,
každú dobrú žiadosť srdca tvojho iste naplní.
Keď si v kríži a nemoci, sužuje ťa diabol svet
a hriechy ťa rmútia, dèsia, k žalobe si zamkni ret;
lež v modlitbe volaj k Nemu, On ťa hriechov pozbaví
a ohradí mocou Božskou, časom Svojím oslávi.
Keď sýty dňov klesáš až ti hlavu kryjú šediny,
zvlášť pri smrti, keď zrak, sluch, reč zavdajú ti príčiny
ku odchodu, chop sa vierou Boha, Ducha Svätého,
On poteší, posilní ťa a zachová verného.
Nech sa čo chce s tebou deje, v tejto viere pevne stoj,
proti diablu, svetu, telu bojuj verne tento boj,
len ten bude ovenčený, ktorý riadne bojuje,
tomu dá Pán tam korunu, kde On večne kral'uje.

F. J. Mošovský.

Povolanie kresťanskej ŽENY.

"Požehnaná si medzi ženami", povedala Alžbeta tej, ktorú Boh vyvolil za matku Svojho Syna, a odvtedy všetky pokolenia menovaly ju požehnanou. Iste zo všetkých žien, Maria, matka Pána nášho, bola najpožehnanejšou, keď našla takú milosť u Boha, že bola vyvolená za stánok Najvyššieho a matkou jedine dokonalého dieťaťa, ktoré kedy žilo na svete. Preto keď istého času nejaká žena počúvala Pána Ježiša, tak bola unesená obdivom Jeho darov, moci a sily dokonalého muža, že zvolala: "Blahoslavený život, ktorýž tebe nosil a prsy, kterychž jsi požíval." Luk. 11, 27, Ježiš jej povedal: "Anobrž blahoslavení, kteríž slyší slovo Boží, a ostříhají jeho." On toho netajil, že Jeho matka bola blahoslavenou, ale zároveň upozornil na skutok, že všetci mužovia a všetky ženy môžu byť blahoslavené slyšaním a zachovávaním slova Božieho. Preto máme sa radovať, že bolo nám dané to požehnanie, ktorým všetci môžu byť požehnaní od Boha, spolu s tým zvláštnym darom, ktorý dáva Boh podľa dobrej a ľúbeznej vôle svojej.

Je to žalostná chyba — a narobila už mnoho škody, — že dopúšťame nespokojnosti so svojim stavom v živote ztrpčovať svoje city a pôsobiť v nás zapomenutie šľachetných cieľov a vznešenej služby, ku ktorej nás všetkých povolal Boh. Dnes čujeme a čítame o tvrdom osude, neschopnosti, nedostatku príležitosti a zvláštnych nevýhodách, ktoré nespravedlive pripadajú žene. Tieto sťažnosti, čo radi a vďačne pripomíname, nepochádzajú od kresťanských žien. Ony ich čítajú a počúvajú s úžasom a divia sa, čo ich mohlo popudiť.

Kresťanská deva, alebo žena naučila sa veriť a vyznávať krásny prvý článok viery našej, v ktorom so všetkými veriacimi uznáva, že jej Boh dal telo i dušu a zaopatril ju so všetkým potrebným pre život, ju chránil a spravoval, dal jej dom a ináče mnoho príležitostí ku milej a nežnej službe. Ako dcéra, ako sestra, ako manželka, ako matka oproti mladším sestrám a bratom, alebo starším sestrám a bratom, oproti bratancom, tetkám, svákom, stryniam, strýkom, starým rodičom, rodičom, manželom, alebo dietkam — to jej zvláštny kruh pomáhať, obveselovať a potešovať tých, ktorí bojujú boje života. Či to nenie požehnané a šľachetné povolanie ženy, v čas vojny obviazať ranených, napájať žížnivých, narovnávať podhlavky umierajúcim, písať listy

clivým a obľahčiť stav trpiacich? A či nenie dielo žien i doma podobné dielu týchto ošetrovateliek chorých, keď hotujú pohodlné šatstvo a občerstvenia pre vojakov na fronte? Či nemajú byť vďačné, že sú ušetrené od obťažujúceho závodenia mužov v obchodnom živote, od zamestnania za lacnú mzdu a najaté v obchode za živobytie? Že sú radšej povolané spríjemňovať domácnosť navrátivšiemu sa manželovi, bratovi a otcovi, ktorí prichádzajú zo zápasenia o hmotné prostriedky pre pohodlie a zabezpečenie domácnosti?

A zo všetkých žien či nenie zvlášte tá blažená, ktorá je povolaná od Boha, byť tvoriteľkou domácnosti ako žena a matka? Či nemá uvažovať, že ačkoľvek skrze hriešnu prevrátenosť toto blaho odoprené je tisícerým ženám, ona bola uznatá za kráľovnú kresťanskej domácnosti? Práve koľko mužom nedostáva sa príležitostí a darov, po ktorých túžia ako mužovia, lebo hriech zlorečil ľudskému spoločenstvu, práve toľko žien prinútených je do obchodného víru ako vydobývateľky chleba, namiesto aby im bol poskytnutý útulok a pohodlie tichej domácnosti, chránenej silným mužom od drsného potyku sveta a jeho necitného hmotárstva. Či tedy nemajú tie ženy, ktorým Boh ráčil udeliť tohto kruhu užitočnosti, pre ktorý sú zvlášte spôsobné a v ktorom ich prirodzenosť môže sa krajšie uplatniť, ako kdekoľvek inde. Či nemajú zvlášte matky a tvoriteľky domácnosti dobrorečiť Hospodinu za svoj osud, ktorý im pripadnul?

Akokoľvek mrzuté, obťažné a chuti zbavujúce môžu byť časom povinnosti matkine, predsa môže najsť bohatej útechy v tomto hlbokom presvedčení: Tu je dom, kde ma sám Boh postavil; tu muž, nech by aj bol hriešny, slabý a vadný, ktorému mám byť nápomocná, aby bol užitočným členom ľudskej spoločnosti a, jestli možno, dieťaťom Božím, dedičom života večného, a ktorého mám, nakoľko dá mi Boh milosti, varovať proti lsti diabolskej, zlých kamarátov, znechuteniu, pokušeniam a hriechom vlastného srdca! Nech nezapomína modliť sa, "Bože, posilni ma v tomto šľachetnom diele!" Vysilená a unavená prácou — akou blaženosťou a útechou má jej byť to, keď vidí svoje vlastné dieťa a môže o ňom povedať, "Hospodin mi ho dal. Tu je nesmrteľná duša, oblečená v ľudskom tele, ktoré jednúc bude oslávené, aby bolo podobné k telu slávy Krista. Tomuto dieťaťu mám byť požehnaním takým spôsobom, akým nikto iný mu požehnaním byť nemôže. Tomuto synovi svojmu mám pomáhať, ho cvičiť, spravovať a vychovávať tak, aby tí, ktorí s ním obcujú, a ktorí ho poznajú, mohli povedať: "Blahoslavená matka takého syna." Túto dcéru svoju mám vychovať tak, aby mohla byť ešte lepšou manželkou a matkou ako som ja." Aké pobádanie pre ňu, každodenne poslúchať, alebo čítavať slovo Božie, aby naplnená súc Duchom Božím, mohla vo svojom vlastnom živote ukázať: "Kterékoli věci jsou pravé, kterékoli poctivé, kterékoli spravedlivé, kterékoli čisté, kterékoli milé, kterékoli dobropověstné, jestli která ctnost, a jestli která chvála, o těch věcech přemyšlujte". Ó, matko, tvoriteľko domácnosti, "požehnaná si medzi ženami!" Čože je tá bolesť, kto-

rú znášať povolaná si pre svoje deti v porovnaní s odplatou, súc ich milovanou a váženou matkou? Čože je tá práca, ktorú im venuješ v porovnaní s výhodou, žiť s nimi tu, pomáhať im a požehnávať ich; a čože je náklad, ktorý na ne vynaložíš pri vychovávaní oproti odmene, vidieť ich navždy blahoslavené s ich Stvoriteľom a Vykupiteľom v nebi?

Ale, mnohá žena a matka povie, "Kto je spôsobný na tieto veci? Naše nedostatky znechucujú nás." A to je pravda. Je to zvlášte matka, ktorá musí, ak je svedomitá, denne prichádzať k tomu presvedčeniu, že jej povinnosti presahujú jej silu, že je nedostatočná na vernú, domácnosť tvoriacu matku. Ale či my kresťania nevieme o tej večne plynúcej studnici vody života, z ktorej každý unavený služobník Boží môže čerpať dúšky občerstvenia počas práce dňa a bdenia noci? Nech pozoruje na slovo Ježišovo: "Anobrž blahoslavení, ktoríž slyší slovo Boží a ostříhají jeho."

Prvou a najprednejšou povinnosťou je: naplniť svoju vlastnú dušu zo slova Božieho, o ktorom je pravdive povedané, že ono "tvorí svetlo uprostred temnosti, zmierňuje zármutok, ktorý nedopúšťa iného zmiernenia, a upravuje lúč nádeje do srdca, ktoré žiaden iný predmet útechy nedosiahne, kým vina, zúfanie a smrť miznú dotknutím sa jeho svätého vdýchnutia."

"Akí úbohí sú tí, ktorí trpelivosti nemajú!" Ale v slove Božom je nekonečná zásoba trpelivosti i pre tú najsužovanejšiu a najpopudlivejšiu matku. Beznádejnosť nás ochromuje, ale nádeja, ktorú nám Biblia vnuká, je zavše silná a nezahanbuje. Tam sa matka naučí tomu divnému umeniu, všelikú péču svoju uvrhnúť na Toho, ktorý o ňu pečuje. Tam postretne Toho, skrze koho Jeho vlastná matka stala sa požehnanou medzi ženami; Toho, ktorému Maria a Marta posluhovaly, a ktorý požehnal ich tým jedným, čoho je zapotreby. Toho, ku ktorému vinula sa oná úbohá kananitská matka srdcom temer rozpuknutým na dvoje pre trápenie svojej dcéry, ktorého premohla modlitbou a od ktorého odišla s onou krásnou pochvalou, "Ó, ženo, veliká jest víra tvá", a s tým vzácnym darom, "Staniž se tobě jakž chceš." Tam v slove Božom môže každodenne vidieť Toho, ktorý je tiež Bäránok Boží, ktorý sníma hriech sveta, a dá jej piť z tej vody, o ktorej sám hovorí: "Každý, kdož pije vodu tuto, žižniti bude opět; ale kdožby se napil vody té, kterouž ja dám jemu, nežížnil by na věky; ale voda ta, kterouž já dám jemu, bude v něm studnici vody, prýštící se k životu večnému." Ján 4, 13. 14.

Ó, matko, akékoľvek je tvoje dielo, akékoľvek tvoje povinnosti, akokoľvek chudobný tvoj dom a jakákoľvek obťažná tvoja práca určená pre teba, "Neboj se, toliko věř." Pristupuj každodenne s veriacim srdcom k tvojmu Spasiteľovi a Jeho požehnanému slovu a zkusiš pravdu, o čom povedal Ten, ktorý je Pravda, že si blahoslavená v diele svojom a požehnaním si pre iných; lebo ťa denne obohacuje a každého dňa ťa zamestnáva so všetkými vlohami tvojími pre blaho a spasenie všetkých v dome tvojom.

Aký vzor pre všetkých, ktorí ju vidia, je tichá žena, denne konajúc svoje povinnosti, trpelive a ochotne slúžiac celej domácnosti! Istý chlapec po-

vedal otcovi: "Apko, videl som dnes najpodivnejšiu vec, ktorú som kedy videl. Videl som ženu skočiť na chrbát bežiaceho koňa a s neho cez papierovú obruč zasa na chrbát toho koňa v behu; a toto zrobila tri razy jedno za druhým." Otec povedal: "Synu, ja vidím každodenne niečo o mnoho podivnejšie ako to, a ty to môžeš vidieť sám. To je matka tvoja, každého dňa vstávajúc skôr ako ktorý z nás, pripravuje chutné raňajky a vystrojí vás všetkých do školy, zachováva v čistote a poriadku celý tento dom, nikdy sa nesťažuje na mnohé povinnosti, nikdy nezunuie dokazovať malej i veľkej laskavosti pre každého z nás; a toto nerobí za hodinu alebo za chvíľku denne, ale celý deň, nie len za deň alebo dva, ale za roky. To, syn môj, je naozaj podivné." Áno, je podivné! Trpelivá, sebaobetavá žena, ktorá slúži každého dňa familii bez ztratenia dobrej nálady a trpelivosti, — je jedno z divov Božej milosti.

Verná, opravdová žena neni ani spoločenským motýlom ani domácim rabom, ona neni ani tuláčkou ani nedbalkou. Neni ani klebetnou ani zamračenou pústovnicou. Ona je stvorenie Božie na pomoc pre iných. Ona každého dňa chodieva k Tomu, ktorý je prameň a studnica všetkej dobroty a nosí túto dobrotu vo všetkom, čo robí a čo hovorí a čo myslí s tými ktorí sú jej blízki a milí a ktorí s ňou stýkajú sa. Učí sa hovoriť s onou "požehnanou ženou": "Ajhľa, som dievka Pána; nech sa mi stane podľa slova Tvojho." Nemusí chodiť do ženského klubu, aby zvedela, ktoré povinnosti a práce ju očakávajú. V domácnosti svojej nachodí viac práce, ako môže zdolať.

Krem toho Pán Ježiš dal výraz svojej vysokej vážnosti k žene pobožnej, a svojej vznešenej mienke o hodnote jej služieb, keď jej dal miesto a prácu v svojej cirkvi. Keď viditeľne chodil po tejto zemi, často hovorí sa nám o ženách, ktoré mu posluhovaly. Slýchame o Marii a Marte, ktoré hostily Ho vo svojom pohostinnom dome. Ešte keď bol i na kríži, mnohé zo žien, ktoré Mu posluhovaly, nechcely Ho opustiť, ale boly očitými svedkami Jeho utrpenia a naslúchaly Jeho, zomierajúceho, modlitby a nauky. Keď Jozef a Nikodém kládli Jeho telo do hrobu nového, Maria Magdalena a Maria, matka Ježišova, prizeraly sa, kde bol položený, "a skoro ráno hneď po sobote vybraly sa k hrobu s voňavými vecmi, aby nabalzamovaly Ježiša."

A o tejto laskavej, oddanej službe pobožných žien hovorí sa v celej historii cirkvi kresťanskej. Ako Timotej vyučovaný bol svojou matkou a babkou, tak dnes tisíce kresťanských žien vyučujú deti v slove Pravdy, v základných veciach biblickej historie, a v počiatočných pravdách katechizmu. Všade v našich cirkvách sú ženy, ktoré pomáhajú v diele cirkvi, opatrujú siroty, ošetrujú chorých, venujú svoje vlohy, dary a schopnosti v hudbe, v reči, v kresťanskej známosti a svoj čas niektorému dielu, ktorým je ich Spasiteľ, Ježiš, oslavovaný a Jeho drahé spasiteľné slovo prinášané ich blížnym.

Nezapomínajme, že práca žien, ako práca mužov, nezáleží v činení nejakej divnej, úžasnej veci v niektorej hodine jej života, ale v každodennom vykonávaní nepočetných služieb svojim blížnym. Jej povolanie a postavenie ovšem ju vystavujú pokušeniu, hľadať pohodlie, a hľadeť vyhýbať tak alebo onak nebezpečiam spojeným s jej povinnostiami, inými slovy, pokúšaná je chceť požívať výhody jej zvláštneho postavenia, bez toho aby bola požiadaná vykonať službu, priniesť obeť, a znášať ťažkosti toho postavenia. Ale ak jej duša každého dňa vzdychá pred trónom milosti: "Ajhľa, som dievka Pánova", mocou tohoto rozhodnutia a s pomocou Božou premôže tieto pokušenia. Áno, naučí sa uvedomiť si, že práve v obetovaní sa a vystavovaní sa v nebezpečie, záleží cena jej služieb.

Ak sa ženy sťažujú, že si mužovia ich nevážia a neposkytujú im slušného ohľadu a pozornosti, čo im patrí samou ich prírodou, nech pamätajú, že mnohé priťahujú na seba toto neslušné zachádzanie skrze vyhýbanie povinnostiam, ktoré sú im vydelené. Na druhej strane, šľachetná žena nemusí dbať na mienky, nevedomých a surových; najlepší mužovia vždycky ukazovali velikú šetrnosť pobožným ženám. Istý slavný generál francúzsky, ktorý bol známy pre svoju velikú úctu a lásku k matke svojej, udajne povedal: "Moja mienka je, že budúce dobré, alebo zlé chovanie sa dieťaťa záleží úplne na jeho matke". Toto svedoctvo je ovšem primocné, ale ono dáva výraz jeho vlastnej vážnosti a vďačnosti naproti tej, skrze ktorú dosiahol tak veľkého požehnania. Známo je nám, ako zbožňoval a šetril Jur Washington svoju matku. A jaké listy detinskej lásky písaval Luther svojej matke, keď Boh učinil ho prvým človekom Europy! Aká nežnosť a oddanosť srdečná hovorí z každého jeho listu písaného jeho žene. Kto by mohol pochybovať, že také ženy boly požehnané? Tak i teraz, kdekoľvek je a jaké môžu byť jej bezprostredné povinnosti, nech sa "dievka Pánova" oddá službe v domácnosti a v cirkvi a bude "požehnanou medzi ženami."

Dľa Luth. An. — T.

—o—

NEUŽITOČNÁ VIERA.

Jeden človek v Ríme zaplatil vraj 100 dukátov za papagája, ktorý jasnými slovami mohol odrieknuť tri články kresťanskej viery. — Ako tomu papagájovi, tak ani tým nepomáha viera, ktorí vedia síce pekne hovoriť o kresťanstve, ale pritom sú zemského a telesného smýšľania.

A. Hvizdák.

STOLOVÁ MODLITBA.

KEĎ nábožný král' Alfonso Arragonský, ktorý okolo roku 1450 panoval a prísne držal na kresťanskú kázeň na svojom dvore, raz spozoroval ako jeho panoši, synovia šľachty, prisadli ku stolu a odišli od neho bez modlitby, vážne im za to dohováral. Ale oni mienili takto: Načo by sme Boha prosili o to, čo už máme, a ďakovali mu za chlieb, ktorý nám dáva král'? O tomto ich král' však pekným spôsobom poučil. Dal nato povolať všetkých ku svojmu stolu. Keď súc takto poctenými, vnišli do král'ovskej jedálne; král' prijal ich s vel'kou laskavosťou, ponúkol im pri stole miesta a pri tejto príležitosti i sám upustil od modlenia pri stole. Kým si panoši dobre pochutnávali, razom otvorily sa dvere a vkročil — pravda na král'ov rozkaz — nejaký starý, otrhaný žobrák, ktorý s tou najväčšou drzosťou bez okolkov prisadnul ku stolu, položil si na tanier čoho sa mu l'úbilo a pažrave to spratal do seba. Keď zjedol jednu porciu, naložil si druhú, a vôbec po celý čas choval sa tak, ako by to jemu všetko patrilo. Panošovia boli zpočiatku ako ochromení chovaním sa tohoto nehanebného človeka, ktorý opovážil sa v handrách ku stolu král'ovskému, bez pohl'adu na král'a a pýtania si dovolenia. Takí boli rozhorčení, že vstali a boli by ho von vyhodili, keby im král' nebol prikázal, držať sa pokojne. Konečne starec nasýtil sa; utrel si rukávom ústa a odišiel bez akéhokol'vek poďakovania. Práve tak hrubo a drsne odišiel ako bol prišiel. Ale sotva sa dvere za ním zatvorily, panoši javili svoju nevôl'u hrubými slovami. Nazvali ho blbcom a hrubianom, ktorý v celom Španielsku nemá sebe rovného a mienili, že za to musí byť nálete potrestaný. Ale král' vážnymi slovami poukázal mladým šľachticom, že oni naozaj práve tak robili naproti nebeskému Dárcovi všetkých dobrých dání, keď bez uznania Jeho dobroty, bez modlitby sadali ku stolu a odchádzali od neho. Že i chlieb každodenný, ktorý **svojim** chlebom menujeme, keď sme si ho čestným spôsobom vydobyli, predsa je to chlieb **Boží** a pochádza od Neho, tomu učí nás Pán Ježiš vo štvrtej prosbe. V nej prosíme Boha, aby nám ho dať ráčil. Preto vykláda Doktor Luther túto prosbu tak trefne: "Boh dáva každodenný chlieb i bez nášho modlenia, i bezbožným l'uďom, ale my prosíme v tejto prosbe, aby nám to dal poznať, a tak s ďakovaním prijí-

mať chlieb náš každodenný.“ Božia láska a dobrota rozprestiera sa na všetkých ľudí. Dáva dažď i slnko na role, lúky ruhača, klamára, cudzoložníka ako aj dietok Božích. A svet prijíma to, ako by sa to samo sebou rozumelo, bez poznania, bez vďaky, ako keď Pán Kristus nasýtil päťtisícov, hneď zatým hotoví boli privolať Mu: „ukrižuj ho!“ Pre Toho jednoho zachováva Boh svet: pre Ježiša Krista; lebo s Ním dal nám všetko, a pre Neho dáva svetu života, aby prišiel k Synovi a spasený bol. Svet slyší to i číta — ale je bezcitný. Ako bezbožné deti všetko ako povinný poplatok prijímajú od svojich rodičov, tak svet má každodenný chlieb za niečo vel'mi malicherného, a kto nemá nič viacej, považuje ho za úbohého človeka. U sveta všetko je len náhodou a prírodou. Tu pripisujú úrodnosť pôdy novému spôsobu orania a hnojenia; tu zase ozdravenie človeka z choroby privlastňujú jeho tvrdej nátury: ani lekár nenajde svojej vďaky, tým menej Boh. Preto neni ani vďaky u sveta za chlieb každodenný, žiadneho poznania Darcu nebeského. On je ako to nerozumné hoviadko na pašienke, ktoré svoj pokrm prijíma bez pozdvihnutia hlavy a bez opýtania sa, odkiaľ to všetko pochádza. Čo by ale oní vel'kí prírodovedci na to povedali, keďby svoje deti vyzvali ku vďačnosti a tieto by im odpovedaly: že ste nás vychovali, pri nás bdeli, zaodievali nás a živili, za to nemáme vám čo ďakovať, to všetko je náhoda, všetko príroda? Ale Božie deti prosia: Daj nám to poznať, Otče nebeský, že všetko pochádza z Tvojej ruky milostivej. Oni vedia, čo hovorí Písmo: Daremnéť jest ráno vstávati, dlouho sedati a jísti chléb bolesti, poněvádž Bůh dává milému svému i sen (vo sni). Až keď niekto dostal tieto oči, že všetko, čo prijíma človek, uznáva to všetko ako od Boha prijaté, tu v ňom vznikne nový život. Tu je človek ako slepý, ktorému otvorily sa oči, ktorý pri každej bylinke, pri každom kvietku, pri každom kríčku a strome zastane a od chválenia a úžasu pomôcť si nemôže. Tu padá na kolená a ústa hovoria: Menší jsem všech milosrdenství a vší pravdy, kterouž Bůh učinil s služebníkem svým. Tu sa človek učí aj pri skromnosti Boha ako darcu všetkého dobrého za Jeho požehnanie prosiť a Mu ďakovať, tu nezapomenie na stolovú modlitbu ani jej nezanedbá i keď sedí za stolom s takými, ktorí modlenie považujú za „obťažné“. V reči ostrovčanov Južného mora docela chybuje slovo „ďakovať“. Slovo apoštola Pavla Rim. 1. o pohanskom svete dokázalo sa: „Boha nectili jako Boha, ani jemu děkovali.“ Či toto slovo dnešného času tiež nechybuje v zásobe slov mnohých, ktorí sa kresťanmi menujú?

T.

PRAVDA.

Ó, kdeže si, pravdo svätá, rajských plodín vonný kvet,
ty pestúnko slávy, blaha, ach, veď ťa dnes takmer niet,
u synov, dcér tohto sveta nemáš bydla stáleho;
snáď máš domov vo veriacich, v prostred l'udu Božieho?
Perlo drahá, už ťa dávno hl'adám, túžim po tebe,
azda sa mi zjavíš, zaskvieš v novej kráse, velebe,
bo nemožno žiť bez teba, lebo ty si podstata
skutkov Božích, skrze Krista na hriešny svet vyliata.
Ja som ťa už i tam hl'adal, kde ty máš byť pravidlom
cez neznáme putovanie, v púšti morskej kormidlom,
aj tu žaslo srdce hrôzou, zašepotal skromný ret:
Bože svätý, či už ani v Tvojej cirkvi pravdy niet?
No Pán predsa smiloval sa, ukázal mi "Kariat",
kde sa bráni pravda Jeho a kde stojí strážnych hrad!
Preto poďte, ó hriešnici, k pravde, tá vám spomôže,
diabla, svet, hriech, žiadosť tela vášho zdolá, premôže.
Pravdu s blížnym dnes hovoriť, to je niečo zriedkavé,
tú nestrpia dnešných l'udí uši temné, svrbl'avé,
povedz pravdu, napíš pravdu, hneď zúria, sa nazlobia,
pomstou, tým diabolským vencom, svoje hlavy ozdobia.
Ach, málo tých, iste málo, ktorí teba milujú,
čo pre teba pohanenie, súžby, krivdy znášajú;
lež naopak, pre pohodlie, priazeň sveta, slávu, česť,
mnohí teba zapierajú, volia podvod, klam a lesť.
S plačom vyznám, že aj vo mne ten odporný, zlý duch dlie,
pokúša ma proti pravde diabol, svet a telo mdlé,
lež k Pánovi volám s lotrom, l'utujúc svoj každý pád,
On ma znovu vždy pozdvihne tak, že stojím ako hrad.
V kom niet pravdy, v tom niet Krista, lebo On sám hovorí,
"Já jsem tá cesta, i pravda, i život" a tí, ktorí
stoja v pravde, tí už aj tu jej ovocie budú žať,

v tom kráľovstve pravdy, lásky s Pánom večne kraľovať.
A preto tí, ktorí s pravdou obcujú tu na svete,
tí zvestujú Krista Pána, či snáď toto neviete?
Preto bratu, sestro milá, miluj pravdu, drž sa jej,
chráň tú pravdu, bojuj za ňu do hodiny poslednej.
Bratia, sestry, prosme Pána, aby On v nás zažal sám
to prejasné svetlo pravdy, v ňomž niet žiaden podvod, klam,
lebo tak má svietiť to svetlo v nás, skrz nás, pred nami,
by neverci hľadiac na to, opovrhli bludami.
Pravdomluvný Pane, Kriste, kraľujúci od vekov,
cirkev svoju utvrď v pravde, chráň falošných prorokov
a pre slávu Svojho mena, drahé rany krvavé,
milostive nalož s námi, priveď k večnej oslave!

F. J. Mošovský.

AKO IM TO DOPOMOHLO K SMIERENIU, ŽE IŠLI DO KOSTOLA.

Bol raz jeden sedliak a jedna sedliačka, statoční ľudia a spojení v šťastlivom manželskom živote. I stalo sa jedného dňa, že nepatrná vec rozdvojila ich mysle. Slovo prišlo za slovom, a potom pohoršení odišli jedon od druhého. Ani jeden nemal pravdy, ale ani jeden to nechcel priznať. Jeden nechcel pripustiť druhého k prvému slovu. A čo bolo celkom zle, prestali sa aj spoločne modliť Otčenáš, ktorý sa vždy pomodlili pred spaním. Všetka radosť sa ztratila z domu. Tak to trvalo dva týždne, Bolo to vždy nesnesitel'nejšie, ale zdalo sa, že nikto nevie pomôcť. I prišla nedeľa, v ktorú boli od rokov navyknutí spoločne pristupovať k večeri Pánovej. Ako nesmierení nemohli pristúpiť. Do kostola išli ako nemí. Avšak tuná prišlo na nich slovo Božie, ako kladivo, ktoré skaly rozráža. Keď sa vracali domov, žena po tichu plakala, mužom viac ráz trhlo. Pred sluhom, ktorí kone poháňal a potom doma pred deťmi a inými ľuďmi nemohli ani slova vypovedať. Keď však večer išli do svojej komôrky, obidvaja akoby ushovorení kľakli si, ruky si podali, a keď aj s plačom a so vzdychaním, taký veselý, spasitel'ný Otčenáš sa ešte nikdy predtým spoločne nemodlili! — To pochádzalo však z kázaného slova Božieho v chráme Božom.

A. Hvizdák.

NUŽ BOHU DĚKUJME.

Dľa J. Mocko T.

KOMU by nebola táto i obsahom i nápevom ku vďakčineniu vyzývajúca pesnička? Ona stala sa spoločným majetkom, ako Nemcov, tak i Slovákov a iných národov. S oduševnením spieva sa pri zvláštnych pamiatkach vďakyčinenia. Kto ju spieva z Tranosciusa, vie že jej pôvodca je Martin Rinkart, ten cíti, že nepovstala tak náhodile, ako mnohá bezbarevná pesnička, ale že zvláštna pohnútka musela viesť nábožného pevca k složeniu onej dojímavej piesne. Toto tušenie neni bezzákladné. Vieme, že ako Lutherovi historický dej dal podnet k jeho hrdinskej pesničke: "Hrad přepevný jest Pán Bůh náš", — tak podobne blízke ukončenie tridsaťročnej války nadchlo Rinkarta ku vďakyčiniacemu žalmu: "Nun danket alle Gott. — Nuž Bohu děkujme."

Ako skoro do zapomenutia prišla historia vzniku tejto pesničky, na to zdá sa poukazovať tá okolnosť, že byvše najprv vriadená medzi piesne "chvál a díkčinění", dosť skoro objavila sa medzi pesničkámi "po jídle"; kdežto by mala mať svoj zvláštny, primeraný nápis: "díky za uzavrený pokoj". Konečne mnoho na tom nezáleží, v ktorom oddiele pesničiek sa nachádza, len nech ju vďačné srdce vznáša k tomu Kráľovi večnému, ktorému samému sluší vďakčinenie i dobrorečenie.

Ako už podotknuté bolo, zaspieval Martin Rinkart našu milú pesničku, keď uzavretím Vestfálskeho mieru roku P. 1648. ukončený bol boj o náboženskú slobodu. Onen boj započal sa v Čechách vo vlasti Husovej, keď katolícka vláda oproti majestátu — ktorým všetkým obyvateľom zeme českej bola zabezpečená úplná náboženská sloboda — rozkázala evanjelický kostol Brumovský zavrieť, Hrobský však dokonca rozboriť. Ale "rachocení padajících zdí kostela hrobského rozléhalo se po vší Europě"; evanjelickému obyvateľstvu bolo zrejmé, že náboženskú otázku bude musieť rozhodnúť meč. Prvý krok k nevyhnutnému boju urobený bol v Prahe dňa 23. mája 1618. vyhodením z okien mestských radcov: Slavatu, Martinica a Fabriciusa. Nato povstala vojna medzi vládou katolíckou a stavmi evanjelickými, ktorá viedla k nešťastnej pre evanjelikov bitke na Bielej hore roku 1620. dňa 8. novembra, v ktorej strana evanjelická bola na hlavu porazená. Tým dňom pohrobená bola cirkev evanjelická v Čechách na 160 rokov; po onej bitke nasledovala poprava najprednejších mužov, konfiškovanie majetkov, násilné naháňanie ľudu do rim.-katolíckej cirkvi, žalárovanie a vyháňanie z vlasti tých, ktorí nechceli opustiť vieru otcov. Českí vysťahovalci nazý-

vali pozdejšie deň 23. mája 1618. "počiatkom a dvermi všetkých nasledujúcich bied a nerestí".

Boj prenesený z Čech do zemí nemeckých, trval za 30 rokov a zúčastnila sa v ňom bez mála celá Europa. Keď sa ukončil, bola celá stredná Europa vyľudnatená a v desnú púšť obrátená. Lebo priatelia a nepriatelia válčili rekvisiciami, odnímajúc ľudu, čo kde našli. Cisarskí vodcovia mali za pravidlo pustošiť zem, páliac naschvál zaujaté mestá. Najprednejší z vojvodcov cisarských bol Albrecht von Wallenstein, ktorý po bielohorskej bitke pritiahol si vyše 68 panství šľachticom evanjelickým odňatých. Stál sa najbohatším pánom v celej ríši. Keď Ferdinand II. potreboval vojsko na zlomenie moci evanj. kniežat v Nemecku a nebolo prostriedkov, tu ponúkol sa Wallenstein, že soženie 20.000 vojska a na vlastné útraty vydrží. — Nebolo mu to ťažko uskutočniť. Povesť o jeho nesmiernom bohatstve, výhľad na skvelú korisť v Nemecku prilákaly pod jeho zástavy silu dobrodruhov a zúfalcov zo všetkých krajin. To vysvetluje i hrozné pustošenie jeho vojska. Slúžiac z núdze kradlo a robilo tie najhroznejšie ukrutenstvá, aby na úbohom ľude vynútilo peniaze. Kde prišlo, tam bola ohavnosť pustošenia: rabovalo zaradom, ľudia utekali a domy jejich zapalovalo. Vyhľadávanie ukrytých peňazí s bezprikladnou ukrutnosťou, prznenie žien, odrezávanie nosov a uší boly veci docela obyčajné.

Takýmto vojskom pokoril Wallenstein temer celé Nemecko. Víťazný pochod jeho zastavilo severo-nemecké mesto Stralsund, nechcejúc prijať rozkazy a posádku cisarskú. Wallenstein dal sa ho obliehať a kronikári kladú mu do úst slova: "a keby bol hoci reťazmi k nebi prikovaný, strazím ho dolu". Ale Stralsund udržal prápor evanjelický a nepoddal sa. Ale čo pritom okolité obyvateľstvo trpelo, to vysvitá z listu Wallensteinového počiatkom roku 1629. cisárovi písaného. Vraví v ňom: "Núdza a bieda vzmáha sa na všetkých stranách a roste deň za dňom. Zeme, v ktorých vojnu vedieme, sú zkazené do základov; vojaci na Rujane jedia myši a kočky, a sedliaci zo zúfania vrhajú sa do mora".

Desný to obraz biedy, ale ešte strašnejšími barvami vymaľovali ho pred cisárom Ferdinandom II. vyslanci Bogislava, kniežaťa pomoranského na sneme v Rezne roku 1630. Vo svojej sťažnosti hovorili, že knieža Bogislav prijal vojsko Wallensteinovo ako priateľov, za čo oni poddaných jeho až do krve týrajú. Z jediného mesta Štetína vydreli s desať millionov. Ktorí nemali peňazí, museli odvádzať svoj hnuteľný majetok. Šacovníci cenili jeden záprah volov na dva toliare a za to ich úbohí sedliaci museli dať. — Vojaci pálili a pustošili krajinu, plienili chrámy, hádzali mrtvoly psom za pokrm. Temer každý dôstojník skvelejšie žije, ako sám knieža Bogislav atď.

K znázorneniu ukrutného válčenia tehdajšej doby sluší ešte pripomenúť vyvrátenie mesta Magdeburgu. Evanjelickí mešťania nechceli prijať posádku katolíckeho vojska. To postačilo, aby na ich potrestanie vyslaný bol cisársky

vodca Tilly. Za dlhý čas marne obliehal mesto. Ale r. 1631, keď sa už blížil Gustáv Adolf so svojím udatným vojskom, pomýšľal na rozhodný útok. 19. mája dal strašne páliť na mesto. Bomby, granáty ako hustý dažď padaly do mesta. Razom popoludní utíchla hrozná paľba; vojsko i s gulometmi odtiahlo. To utvrdilo Magdeburgských v nádeji, že Gustáv Adolf musí byť už na blízku; a keď cez celú noc ticho panovalo, nad ránom utiahlo sa unavené vojsko i mešťania na odpočinok. Ale asi o siedmej hodine rannej, keď väčšinou v spánku pohrúžení boli, Tilly dal útokom hnať na mesto. Slabá stráž bola ľahko premožená, brány vyvážené; keď sa na hrozný hluk budili Magdeburgskí zo spánku, cisárski boli už v meste porážajúc nemilosrdne všetko, čo sa na odpor postavilo. Keď bolo mesto opanované, Tilly dal dovolenie rabovať. Čo sa tu dialo, náleží k najhroznejším výjavom zhovädilosti ľudskej. Lupiči vrútili sa do príbytkov, vraždili, plienili, týrali obyvateľov, aby ukázali, kde sú skryté poklady. Mnohí metali sa do vln Laby, aby ušli neľudským ukrutnostiam. Keď bolo mesto vyrabované, zapálili ho na viac miestach tak, že čoskoro celé horelo. Bolo vidieť z úkrytu vyplašené dietky behať po uliciach a s prenikavým plačom rodičov svojich volať, ktoré zhovädilé vojsko do ohňa hádzalo. To vidiac niektorí dôstojníci, z ktorých cit ľudský ešte nebol docela vyhasnul, bežali k bráne, kde stál Tilly, hľadiac na strašný požiar, prosiac ho, aby konec urobil zbytočnému prelievaniu krve. "Príďte o hodinu pozdejšie — znela odpoveď — uvidím, čo urobím. I vojak musí mať niečo za svoju prácu." — Podivné, že týmto dňom opustilo Tillyho válečné šťastie. Patrný to súd Boží. — Súčasníci udávajú, že toho dňa pod mečom i v plameňoch zahynulo 40,000 ľudí. Len 400 najbohatších mešťanov zachovali pri živote, nie z ľudskosti, ale v nádeji, že vydrú od nich bohatú výplatu. Nedostali jej; lebo po niekoľkých dňoch povstal v tábore Tillyho oheň, ktorý nielen týchto zajatcov vyslobodil, ale i bohatú, v Magdeburgu narabovanú korisť pohltil. — Surovosť Tillyho javí sa i z tých jeho slov, ktoré písal cisárovi so zvláštnou záľubou a tvrdí, že "od pádu Troji a Jeruzalema podobného víťazstva nebolo dobyto."

V týchto časoch mnohých bied a nerestí žil vehlasný básnik cirkevný Martin Rinkart, nar. 1586 v Eilenburgu v zemi Saskej. Roku 1617 stal sa farárom vo svojom rodisku, práve v tie časy, keď sa už dvíhaly oblaky na obzore, nesúce strašnú búrku 30-ročnej vojny. Cez celý ten čas konal Rinkart úrad kňaza-kazateľa s mnohou horlivosťou a trpezlivosťou, snášajúc mužne všetky útrapy i Eilenburg zastihnuvšie. Roku 1637 hrozne pustošili Švédi v celom okolí; ľud dedinský hromadne utekal do Eilenburgu, domnievajúc sa, že tu najde útulok a zachová ten biedny život. Tu však vznikla nákazlivá nemoc, ktorá vyžiadala si z príchodzích a domácich 8000 za obeť. Zomrela i manželka Rinkartova, s ktorou žil 14 rokov v šťastnom manželstve. Z farárov sám jediný zostal pri živote, konajúc ťažký úrad, tri razy denne pochovával mrtvých; v niektorý deň odprevadil 70 k pokoju ľudu Božieho. Pri tom všetkom bol zdravý, že — ako kronika hovorí — "ani

prst ho nezabolel." Nasledujúceho roku zúril hlad tak hrozne, že sa často i dvadsať ľudí za mačkou uháňalo, aby sa ňou obživili. A keď sa svečerilo a denný hluk zatíchol, tu so všetkých strán ozývalo sa zúfalé kvílenie hladom hynúcich tak, že sa ľudia radovali, keď noc pominúla, lebo bez bolesti srdca nebolo možné slyšať to prenikavé kvílenie. Rinkart dojímavými pesničkami prosil Boha o smilovanie, sám milosrdenstvo dokazoval biednym. A hoci počal i sám trpeť nedostatok, predsa spojil sa so zámožnými mešťanmi ku skutkom lásky, sbieral milodary, kupoval chlieb a každého týždňa raz nadeloval núdznych tak, že na stá ľudí obliehalo dom jeho prosiac o chlieb.

Ani touto biedou nebola miera utrpenia doplnená. Nasledujúceho roku 1639 pritiahol švédsky plukovník Doerfling, žiadajúc od mesta s mnohými hrozbami tridsať tisíc dollárov. Toľko peňazí nebolo možné už v meste sohnať. Rinkart odhodlal sa ísť do táboru a primlúvať sa za úbohé mesto; avšak nadarmo, bol oslyšaný. Vracajúceho sa Rinkarta túžobne čakali cirkevníci na námestí, ktorým povedal: "Poďte, milí cirkevníci, u ľudí sme nenalezli milosť, hľadajme ju u Boha." Cirkev v chráme shromaždená dala sa spievať pesničku: "Když sme v největším soužení, A ze všech strán obklíčení" atď., potom ale na kolenách skrúšene prosila Boha o milosť. Slyšiac o tom Doerfling, obmäkčilo ho to, uspokojil sa s 2000 toliarmi a odtiahol. Vtedy i znemravnelosť šírila sa úžasne medzi ľudom; boly to zvlášte hriechy proti siedmemu prikázaniu, ktoré Rinkart prísne káral. To mu však mnohú nepríjemnosť zapríčinilo. I mesto mu nevďačnosťou odmenilo jeho platné služby. Ale Boh mu poprial vidieť koniec všetkých tých útrap a nerestí, ktoré ľud za 30 rokov ťažily. Roku 1648 dňa 26. okt. uzavretý bol tak zvaný Vestfálsky mier, ktorým bol pokoj prinavrátený ľudu. Rinkart uvítal ho hore uvedenou pesničkou prv, ako bol uzavretý, ktorá sa potom dňa 10. dec. 1648 ako vo sviatok vďakyčinenia za prinavrátený pokoj v Eilenburgu spievala.

Je ona temer doslovná prenáška chválospevu u Siracha 50, 26—27. poznačeného. — Pevec vyzýva vo verši 1. ku **ďakovaniu** všetkých, lebo Boh nám i všem dobre činí a to každodenne, áno od života matiek našich drží stráž nad nami. Ak má naše ďakovanie byť pravé, sluší Mu srdcom i ústami ďakovať. Ale ač dobrodenia Božie nám už preukázané sú nesčíselné, potrební sme i naďalej Jeho milosti; preto za ďakovaním nasleduje vo verši 2. **prosba** k Bohu, darcovi všetkého dobrého dania za telesné i duchovné dary a tu zvlášte za udelenie pokoja (v krajine) a svedomí radosti, v pravde svätej zachovanie a časných i večných pokút odvrátenie. Tá viera, že Boh vyslyší naše prosby a to o mnoho hojnejšie ako my prosíme alebo rozumieme, činí nás spôsobnými k tomu, že po vykonanej prosbe môžeme ihneď sláviť Boha. Tak i naša pieseň končí sa vo verši 3. doxologiou, **oslavovaním** Trojice presvätej. A tak v tejto trojslokovej pesničke označený je trojaký spôsob, ako sa v modlitbách k Bohu primlúvať máme: to je vďakčinením, prosbou, chválami. To jej výhoda a vzácnosť.

Rinkart dlho nepožíval sladké ovocie prinavráteného pokoja. Ako jedným rokom pred vypuknutím 30-ročnej vojny nastúpil úrad kazateľský, tak zase za rok po uzavretí pokoja 7. decembra, 1649 usnul v Pánu. Po vernej, neustálej práci, vošiel do odpočinutia, ktoré ešte zůstáva lidu Božímu.

Táto pesnička upomína nás nielen na Rinkarta, pôvodcu nemeckej osnovy, ale i na Daniela Horčičku (Sinapius), ktorý nám ju tak verne plynne i podarene do milej reči našej preložil a ktorého strastiplný život v mnohom prevyšuje utrpenie Rinkartove. Horčička narodil sa roku 1630. Jeho otec bol Michal, farár sučiansky a senior turčiansky. Mladosť Danielova spadá už do tých smutných časov, kde zemänstvo evanjelické húfne odpádalo od viery otcov a hrnulo sa do rim.-katolíckej cirkvi, kde boly sľuby a výhľady na vysoké úrady, bohatstvo a slávu sveta. Jeden odpadlík učinil mnohých nešťastných; farárov evanjelických zo svojich panstiev vyháňal a poddaných svojich násilne do cirkvi rim.- katolíckej vháňal. Kto by vypočítal všetky utrpenia, shrnuvšie sa na kňazstvo i ľud evanjelický následkom odpadlíctva šľachty? S istým výhľadom: "na světě soužení míti budeme", — priprával sa Daniel Horčička na stav kazateľský. Roku 1665. stal sa kazateľom kameňanským, o dva roky teplanským (v Liptove) a dosť skoro zase radvanským. Roku 1673. v mesiaci auguste volaný bol s mnohými farármi evanjelickými do Bratislavy pred mimoriadny súd. Spolu s ním volaní boli a dostavili sa superintendenti: Joachim Kalinka a Martin Tarnóci; kňazi: Daniel a Ján Horčička bratia, Peter a Ján Sextius, Izaiáš Pilárik, Ján Milochovinus, Job Trusius, Ján Burius a mnohí iní. Obžaloba proti ním vedená znela, že pekelným vnuknutím a zlým duchom vedení vyhlasujú cisára, arcibiskupov atď., za modloslužobníkov, nazývajúc ich pápežskými psami; že sú tupitelia svätých, panny Marie i samého ukrižovaného Spasiteľa; že pokoj a bezpečnosť v krajine ohrožujú, že sa stali vinnými zrady proti jeho veličenstvu atď.

Súd trval od 25. septembra do 6. októbra. Z celého pokračovania vysvitá, že sudcom na tom záležalo, aby obžalovaných k odpadlíctvu od viery evanjelickej naklonili, čo keď sa nezdarilo, 6. októbra, oznámeno im bolo skrze odpadlíka Illésházyho, že Kalinka, Tarnóci a Ján Horčička odsúdení sú k mučeniu, ostatní z čiastky na iný spôsob. Výrok tento zmenený bol na vyhnanstvo, keď obžalovaní podpísali revers. Behom tridsať dní mali sa z vlasti vysťahovať. Keď svitnul deň 7. októbra, porúčali sa títo vyhnanci ochrane a milosti Božej, poďakovali sa svojim hostiteľom a za mnohého plaču statných Bratislavčanov odobrali sa každý do svojho domova, aby čím skorej nastúpili so svojími rodinami cestu do vyhnanstva. — 30. októbra schádzali sa už úbohí vyhnanci s rodinami svojími v Štubni, v turčianskych tepliciach. Dostavil sa i Daniel Horčička s manželkou Katarínou Meyer, so synmi Jánom a Danielom a s maličkou dcérkou Zuzannou. Najviac trpely dietky, lebo počasie bolo nepríjemné. Od Žiliny až po Breh stretali sa na

ceste s mnohým protivenstvom, katolícke kňazstvo všade popudzovalo ľuď proti úbohým. Horčička zostal cez zimu v Brehu; na jar presťahoval sa do Vratislavy a žil tu prácam literárnym. Spísal tu: "Zahrádku duší pobožných, v které se člověk kresťanský s užitkem procházeti může". Vyšla v Dražďanoch roku 1676. Túto knihu preložil i do reči nemeckej a roku 1680. v Lešni Pol'skej vydal. Horčičkovci boli vôbec vzdelaní a činní mužovia. Zvlášte Ján vynikal prácami literárnymi; preto požíval i priazeň a štedrosť kniežaťa saského, Augusta. Písal v reči latinskej a nemeckej. — I Daniel obracal na seba pozornosť svojou učenosťou. Roku 1677. bol povolaný za rektora školy Bojanovskej v Pol'sku, kde s prospechom a pochvalou mládež sebe sverenú v rečníctve a básnictve vyučoval, školu zveľadil a k rozkvetu priviedol a zanechal po sebe pamiatku mena svojho dôstojnú.

Ale ač takto uľavený bol trpký osud jeho, predsa bol len vyhnancom, vlasti nemajúcim, po ktorej vrele túžil. Horčička bol jeden z tých zriedkavých mužov, ktorí už vtedy na duševnom povzdvitnutí národa slovenského obetave pracovali. Supt. Daniel Krman v predmluve ku kancionálu václava Kleucha str. 17. nazýva ho "otcovského jazyka milovníkem znamenitým". Vyhnanstvo svoje tým bolestnejšie niesol, keď videl, že najznamenitejší synovia národa jeden za druhým sa ubierajú zo sveta. Roku 1678. umrel a pochovaný bol v Žitave supt. Joachim Kalinka; roku 1682. v Halle, Ján Horčička, jeho manželka, nádeje plný syn Samuel a dcéra Katarína; Daniel Remenius, Izaiáš Pilárik a mnohí iní.

Po takzvanom desaťročnom krutom prenasledovaní Leopoldovskom nastala úľava pre cirkev evanjelickú v Uhrách, skončilo sa i desaťročné vyhnanstvo kňazov evanjelických. Cirkvi pospiechaly nazpäť povolať z vyhnanstva predošlých svojich kňazov. I cirkev radvanská povolala znovu Daniela Horčičku a prijala ho roku 1683. koncom februára, s nadšením a radosťou nemalou. Bezpochyby priniesol sebou s mnohými inými i našu obľúbenú pieseň: "Nuž Bohu děkujeme". Ale krátky bol jeho pobyt v Radvani. Toho roku nachádzame ho už v Levoči čo farára slovenského v neunavnej činnosti i na poli literárnom. Vydal roku 1684. "Citharu Sanctorum" opravenejšie vydanie, ku ktorému pridal mnohé svoje a iných pesničky. — Toho roku vydal: "Perličku dítek Božích". V predmluve hovorí: "Moji milí, již v Kristu odpočívajíci rodičové, když zlata a stříbra mně s bratřími a setrami milými zanechati nemohli, tedy aspoň k tomu kunštu a pokladu, Perliček drahého potěšení Evanjelického sobě zbíraní a nadobývaní, hned z mládí nám cestu ukazovali, jemu pilně vyučovali, a co k pravému pravého Boha poznání sloužiti věděli, jako jiným, jichž vůdcové byli, tak i nám natírali, zač já z mé strany upřimné jim děkování činím". — Nemajúc striebra a zlata snažil sa a túžil po tom, aby takýchto nebeských shromaždených Perličiek, "zvlášť mezi slovutným národem Slovenským velmi prostředků k známosti Boží vedoucich pozbaveným, rozdělil". Túžba jeho sa naplnila,

keď náklad ochotne prejal Samuel Brever z náklonnosti, ktorú mal k cirkvám slovenským, kníh nemnoho majúcim.

Vráťme sa ešte ku našej pesničke. Keď sa vyhnanci navrátili do vlasti, ešte nebol prišiel čas ku spaseniu piesne radostnej: "Nuž Bohu děkujme". Cirkev evanjelická zostala i naďalej ešte cirkvou týranou, mučeníckou. I Horčička odišiel prvej k otcom, akoby bol uzrel pokoj a svobodu cirkvi evanjelickej. Ešte sto rokov musela cirkev evanjelická v Uhorsku spievať:

Ještě čas nenastává k vítězství Sionu;
Ještě se nesvolává lid k Božímu trůnu:
Ještě v šancích ležíme, trpíc světských pýchu;
a ač i vítězíme, předce sme k posměchu.

Teprv roku 1781. vydaním tolerančného patentu a roku 1790. prinesením 26. článku, prišla cirkev evanjelická k svojím právam a k pokoju; teprv vtedy nastaly jej lepšie časy ku spievaniu srdcom i ústy: Nuž Bohu děkujme!

O ZISKU.

Moja matka nábožná vždy si vravievala
v súžení od zlých l'udí tak sa tešievala:
Kto sa sháňa a dychtí po nepravom zisku,
príde čas, že dostane od Boha po pysku.
Pravdu tohto príslovia všetci zkusujeme,
keď prostriedkom lakomcov svetom putujeme.
Za čas môžu sa sháňať, dychtiť habať hrabať,
ale ver o krátky čas budú museť plakať.
Čo jeden z nich zakúsil, zakúsia to všetci,
lebo všetci lakomci sú vždy v jednej peci.
Po lakomstve a zisku túži srdce, telo,
a nedbá, čo by v pekle večne mrelo, tlelo.
Bože náš dobrotivý TU nám daj po pysku,
keď neriadne túžime po tom hriešnom zisku,
by sme TAM nemuseli večne tleť a hynúť,
by nás osud boháča mohol TAM pominúť.

J. V.

BIBLIA JEDNEJ VDOVY.

V južnom Nemecku uprostred krásneho vinohradu medzi stromami ovocnými je malý domček; vedl'a neho tečie Rýn, pohrávajúc si zelenými vlnkami svojími. Ale ach, v tomže domčeku býva opustená vdova s troma nedospelými dietkami. Manžel jej nedávno zomrel. Hneď po jeho smrti dostavilo sa mnoho veritel'ov, ktorým zomrelý manžel bol dlžen, o čom manželka nevedela. Akonáhle sa presvedčila, že je viacej dlhu ako pozostalého majetku, opustilo ju srdce. Zalamovala svoje ruky a žiadala si i dietkam svojim zomrieť. Vdova Linner bola síce na vieru kresťanskú pokrstená, ale neznala ešte onoho Priatel'a Pomocníka pravého, ktorý bol povedal: "Poďtež ke mně všickní, kteříž pracujete a obtížení jste, a já vám odpočinutí dám."

Deti si l'ahly spať. Nemo sedela matka pri stole a hl'adela von do tmy nočnej: hádala sa v duchu svojom s Bohom, s manželom, s veritel'mi a žiadne slovo potešenia a lásky Božej nevstúpilo na jej srdce. V tom sa ktosi priblížil k domu, a aj vkročil dnu Izák, žid, jej súsed. "Čože je, pani Linner? Prečo ste taká smutná? Počul som vaše lkanie až ku mne. Upokojte sa. Ja vám chcem pomôcť. Založte mi všetko svoje náradie a aspoň najdotieravejších veritel'ov vyplaťte. Či dobre tak, pani Linner?" Vdova nehovorila mnoho, v žiali a starosti hryzla svoju dušu. A že si radiť nevedela, zvíťazila rada židova. Izák hneď v ten večer pobral všetko náradie vdovy do svojho domu; ona nedbala, nech sa to v súmraku stalo, aby sa pred l'uďmi hanbiť nemusela.

"Či už ničoho nemáte, pani súseda?" pýtal sa Izák, keď už stoly a stoličky, skrine a kuchyňské náradie poodnášal. Vdova si vzdychla a prel'akla sa, spatriac pustú chyžku. Prišlo jej na um, že jako pyšná nevesta opustila bohatý dom svojich rodičov po boku dobre sa majúceho ženícha, — a teraz on v hrobe, a miesto majetku jeho bieda s vdovou! Tu jej padlo oko na Bibliu, v krásnom zlatorezi, ktorá od svadby ležala na doske nado dvermi. Bol to svadobný dar od krstnej matky, a bola ešte nová a vkusná, veď jej nikto ešte neužíval! Krčovite siahla vdova Linner po tejto knihe, dala ju židovi a riekla: "I toto si berte, Izák, však mi to nič neprospeje; snáď ten zlatorez má

pre vás nejakú cenu.'' Izák vzal svätú knihu pod pazuchu a bolo vidieť na jeho tvári ľútosť spojenú s posmechom. Vyčítal peniaze na stôl, riekol dobrú noc a odišiel. Vdova však zostala jakoby prekliata a prikutá na tom mieste stáť, kde židovi dala svoju Bibliu, a mrzel ju onen výraz tváre židovej, s ktorým Bibliu posmešne bol vzal. Ol'utovala, čo urobila a s krikom zúfalým padla na zem. ''Čo si urobila?'' počula hlas vo svedomí svojom, — ''sväté veci svoje povrhla si židovi! Čo on s tou knihou urobí! Judášsky skutok si učinila!'' ''Ach, čo!'' odpovedal jej iný hlas v srdci, ''Biblia ti nič nepomohla: nezaplatila ti tvoje dlhy.'' Ale zase slyšala onen prvý hlas: ''Že ti nič nepomohla, sama si si príčina, nikdy si v tej knihe nečítala. Isteže by bolo lepšie dnes s tebou, keby si bola z nej čítavala.'' Bolesti nevýslovné zmocnily sa jej srdca. Stála ako zkamenelá pri tých peniazoch, a zdálo sa jej, že jej pôda pod nohami mizne. Konečne prišla k sebe. Pošla von, zavrela dvere a bežala dolu vrškom, aby si svoju Bibliu vzala od žida.

Celá bez seba prišla k bytu židovému. Bolo to v piatok večer, židovi sa začínal šabbes. Svetlo sedemramenného svieca sa svietilo ďaleko až na ulicu. Vdova Linner bála sa vkročiť k židovi. Stala si na kameň pod oknom jeho a nazrela do chyže. Čo videla? Štyria mužovia sedeli vôkol svieca a s úžasom naslúchali, čo im Izák čítal z Nového zákona Biblie pani Linnerovej. Posmechy strojili si z tejto knihy; na to povolal Izák svojich priateľov. Počali čítať od narodenia Krista Pána, z knihy rodu Ježíša Krista sa naposmievali, ešte viacej, že sa Syn Boží narodil v maštali a ležal v jaslách. Ale čím viacej čítali, tým tichší boli. Nezadlho prestali sa i smiať i posmievať; slovo Božie vydobylo si úctu a vždy viacej túžili slyšať. Izák v čítaní často zastal. Vyššia sila ho premáhala. Nemohol ďalej cez ten verš: ''Kámen, kterýž zavrhli dělníci, ten učiněn jest v hlavu uhlovou.'' ''A kdožby padl na ten kámen, rozrazíť se, a na kohož upadne, setřeť jej.'' Divno mu to znelo v ušiach; zamyslel sa, keď počul oné slová Nazaretského: ''Amen, pravím vám, že nepomine věk tento, až se tyto všecky věci stanou. Nebe a země pominou; ale slova má nikoli nepominou.''

A keď prišli až k boju v Getsemane, a keď čítali, ako Bárának ten tichý na zemi ležal, a jako bárának k zabitiu vedený bol, tak ako Izaiáš opisuje, že ani úst svojich neotvoril, ako ovca pred tými, ktorí ju strihajú, ako Bárának tento v boji súc, horlive sa modlil, a pot jeho bol ako kropaje krve, tečúcej na zem, — tu Izák prestal čítať, lebo ďalej nemohol, i v srdci svojom slyšal hlas prorocký: ''On raněn jest pro přestoupení naše,

potřín pro nepravosti naše.'' Duša Izákova nepokojila sa, plač blížil sa k očiam jeho, málo, že hlasite nekvílil, preto zavrel knihu.

A tí mužovia vstali od stola. Bolo polnoci, každý šiel domov. A pani Linner? I ona bola už doma. Za dlhší čas pokukávala oknom, ako sa tí mužovia tešili tej knihe, ktorú ona zavrhla. A keď to videla, zaplakala, pošla domov a plakala: srdce jej malo puknúť v žiali a zármutku. ''Ty si dcéra satanova!'' tak ju obviňoval hlas v jej srdci, a ona verila tomu hlasu, a svíjala sa ako červ pred tvárou Pána, ktorý okom plameňa svojho ako sudca preniknul celým jej životom. Tak bojovala až svitalo. Duša jej bola vyprahlá a sotrená, vlnobitie jej šlo nad jej hlavu. Tu sa však zmocnila a s bremenom svojim pošla na Golgatu. Tu jej srdce ranené uslyšalo hlas Pána: ''Já zhlazují přestoupení tvá, obrať se, já tě vykupují.'' Jako rosa hory Gálad vstúpilo toto slovo na jej srdce. A keď vyšlo slnce i ona jako Jakob mohla povedať: ''Viděla sem Boha v tváři v tvář, a zachována jest duše má.'' Jej deti ešte spaly; opustila svoju chyžu a pošla k Izákovi po svoju Bibliu. Izák, keď boli odišli priatelia jeho, nemohol sa rozlúčiť s knihou svätou; sadnul si a čítal ďalej. A keď čítal, ako Bäránok ten nevinný znášal posmech a porúhanie, ako vedený bol klesajúc pod krížom, ako niesol hriechy Izraela a celého sveta, ako Ho na kríž pribili a král'om židovským pomenovali, a jako ten král' od l'udu svojho naposmievaný i v pohanení svojom a v bolestiach svojich sa modlil: ''Otče, odpusť jim, neboť nevědí, co činí'' — tu padly šupiny s očí toho syna Abrahamovho, bil sa v prsia svoje, roztrhol rúcho svoje a plakal, a oplakával Toho, do ktorého otcovia jeho bodli a ktorého on dosial' zavrhoval. I zvolal: ''Ježiši Nazaretský, ty si zajiste náš Messiáš, ty si naozaj spasenie všetkým hriešnikom!'' A Pán svätý sklonil sa k nemu, Jozef poznal brata svojho; a plakal na šiji jeho, a pol'úbil ho a klaňal sa mu.

Tak ho našla vdova Linner, ktorá milosrdenstva dosiahla od Pána. Akonáhle ju Izák spatril, vyskočil, chopil jej ruku a riekol: ''Ó pani Linner, Vám som povďačný na celý svoj život! Vo Vašej knihe našiel som poklad, ktorý krajší je nad zlato a nad rydzé zlato, môjho Messiaša, potešenie Izraela. Oči moje plačú radosťou, vel'ké veci učinil so mnou Boh Jakobov.'' Ďalej hovoriť nemohol, a hlas jeho uml'knul v slzách. Keď ale vdova videla, že to Pán obrátil na dobré, čo ona zlého učinila, tu jej srdce znovu bolestilo a stydelo sa. Sadla si a plakala so starcom izraelským. ''Ach Izák, riekla konečne,

vel'mi špatný skutok som urobila, že som svoj najväčší poklad, moju Bibliu predala, že som za mnohé roky na môjho Spasitel'a zapomnela, ale mám nádej, že mi ten môj hriech odpustil. A hl'a, dušu Vašu zachránil tým, čím som ja zhrešila. Zaiste, predivný je Boh náš, náš verný Vykupitel'.

A zatým shovárały sa obe tieto duše, ktoré Pán zo tmy v predivné svetlo svoje previedol, na ktorej rozmluve i anjeli radosť mali.

Vdova Linner dostala svoju Bibliu nazpäť a s Bibliou svojou i pokoj vrátil sa do jej domu. Verný Spasitel', do jehož rúk seba i všetko složila, pečoval denne o jej dietky. Bola ona síce chudobná, ale vo Spasitel'ovi svojom bohatá a spokojná. Život žila tichý a pobožný, a dietky svoje vychovávala v kázni a v napomínaní Pána. A Izák? Ten si hneď kúpil inú Bibliu, pilne zpytoval Písma sväté Starého i Nového zákona vo dne i v noci a čítal Bibliu svoju sám i so svojími priatel'mi; ona mu bola sladšia nad mäd.

V najbližší sviatok svätodušný po svätom kázaní pristúpil i so svojími ku krstitel'nici a vyznal pred mnohými svedky, že Ježiš Nazaretský, pravý Syn Boží, je jeho Messiašom, Spasitel'om, i spravedlivosť a sila, i jeho jedinká nádeja a potešenie v živote i v smrti. A keď kňaz-farár ruky svoje k požehnaniu na šediny hlavy jeho položil, zajiste nejedno srdce modlilo sa tam: "Nyní propouštíš služebníka svého, Pane, podlé slova tvého v pokoji; nebo viděly oči mé spasení tvé."

Prel.: **B. B. — T.**

Z ÚST DIEŤAŤA...

Jeden bohatý rol'ník, ktorý mal všetkého v hojnosti, mal ten obyčaj, že pri svojich modlitbách nikdy nezabudnul prosiť, aby Boh sa ráčil postarať o potreby núdznych. Ale kedykol'vek niekto biedou postihnutý prišiel k nemu a prosil ho o malú mieru zbožia, vždy odpovedal: "Nemôžem, lebo sám všetko potrebujem."

V istý deň tento rol'ník zase modlil sa Bohu za biednych, opustených a núdznych, keď po skončenej modlitbe pristúpil k nemu malý synček a povedal: "Otče, keby len to Tvoje zbožie bolo moje!"

"Nuž", povie otec, "a čože by si spravil s ním?" a syn na to: "Vyslyšal by som Tvoju modlitbu!"

Či si si niekdy už predstavil, milý čitatel'u, že si často v stave sám vyslyšať na takýto spôsob svoju vlastnú modlitbu?

a...ý.

Zo života pre život.

BOLO to v podjeseň r. P. 1848, keď v istom na priemysel bohatom meste pruského Porýnska chudobný, pritom ale bohabojný a vel'mi usilovný tkáč vkročil do svojho príbytku. Tento príbytok súc v prízemí jednoho vel'kého domu a niečo hlbšie ako ulica, bol úzky a nízky, jednak ale čistý a príjemného zovňajšku. Manželka tkáčova s pätoro dietkami svojími s bolesťou očakávala muža svojho, a keď prišiel, nastalo radostné poskakovanie. Najmenšie dietky zavesily sa otcovi svojmu na nohy a väčšie volaly hlasom veselým: "Hl'a otec, hl'a otec!" a matka pozdvihnúc oči svoje od práce, vlúdne vítala do príbytku vstupujúceho. Výplatu, ktorú minulého týždňa vo fabrike zaslúžil, ticho položil na stôl a nemohol utlumiť pohnutie srdca svojho, potom namáhal sa nohy z objatia dietok osvobodiť a rukami zakryl svoju tvár. "Mužu, čo ti je?" prestrašená zvolala manželka, spozorujúc starosť prezradzujúcu tvár manželovu; "ty až na nepoznanie vyzeráš! Čo ti pôsobí starosť? Bože uchovaj, aby moje obávanie bolo podstatné!" — "Upokoj sa," riekol jej manžel, hlasom bolesť prezradzujúcim, ale pevným, "Boh ešte nikoho neopustil! Pán mi síce dnes vypovedal, rovne ako celej tretine svojich robotníkov, preto ale" — "Bože môj, Bože môj!" zvolala jako bez seba manželka: "vypovedal ti?! Tedy pozbavený si práce a tým i chleba! Či je to možné? Len pred štrnásti dni vychval'oval ťa ešte pán, iným za vzor ťa dávajúc, a teraz ťa odháňa? Či je to ovocie dvadsaťpäť ročnej práce tvojej?" — "Neprehrešuj sa proti Bohu!" vpadnul jej do reči manžel, "ja to tiež nemôžem pochopiť; nevystižitel'né sú však cesty Božie. Keď verejne čítaný bol menoslov tých, ktorí mali byť prepustení, myslel som si: Tvoje meno nebude v soznáme tomto; veď pán ťa vždy nad iných povyšoval, — razom ale počujem i svoje meno medzi vyvolanými; môžeš si predstaviť, ako mi bolo vôkol srdca. Príduc trochu k sebe, so všetkom šetrnosťou a úctou výčitky som robil pánovi svojmu: Kol'ko rokov bol som v službe Vašej, vyznamenávajúc sa za celý ten čas vernosťou a usilovnosťou; s mojou prácou vždycky boli

ste spokojný, — prečo ma tedy prepúšťate, podržujúc iných, ktorí sú kratšiu dobu v službe Vašej? — i všeličo iné som mu pripomenul. Ale on, ktorý mi inokedy bol priazňou nakloněný, divným okom pozrel na mňa, rieknuc: "Stalo sa a tak aj zostane; u mňa neni viacej práce pre vás; tu vezmite svoje peniaze a choďte, nespatríte viacej tvári mojej!"

Počujúc toto, manželka dala sa plakať a nariekať; staršie dietky túlily sa k otcovi, tiež usedave plačúc, a menšie tiež kričaly, ač nevedely prečo. — Manžel nemohol sa premôcť, ač mu bolo dobre známo, o čom nás viera ujisťuje, že aj všetky vlasy naše spočítané sú a že Otec náš nebeský vie, čo potrebujeme. "Neplačte tak horko!" zvolal konečne, hľadiac ich ukojiť a potešiť, "či je ukrátená ruka Hospodinova, aby nemohla zachovať, a obťažené ucho Jeho, aby nemohlo slyšať? 'Víť zajisté Otec váš nebeský, že toho všeho potrebujete.' Keď sme včera čítali tieto slová, zdôraznil som ich, teraz viem, prečo!" Potom obrátil sa k manželke, hovoriac: "Vieš ty, matko, čo je potrebné? Budeme sa srdcom vrúcim, potreným a veriacim Pánu Bohu modliť a dúfanie svoje i tohoto času v neho samého skládať; On pečuje o nás, a všetko, čokoľvek dopustí na nás, i terajšia bieda, len na dobré nám slúžiť musí."

Poneváč rodina táto zvykla nedeľu posvätiť Hospodinu, tedy len v pondelok skoro ráno vybral sa otec z domu, hľadať u kupcov a fabrikantov robotu; ale zarmútený navrátil sa domov, lebo práce nenašiel. Ušiel celý týždeň a nikde sa ani to najmenšie svetlo blahej nádeje nezjavilo, ač mu žiadna cesta obťažná nebola a verne sa toho pridržal: "tlučte a budeť vám otevříno." Nepokoje, povstania a búrky toho v historii krvou zaznačeného roku, zničily priemysel a obchod a pripravily ľud o mzdu a chlieb. Jednoho rána nastolila manželka tkáčova polievku a dva kúsky chleba a riekla hlasom smutným: "Teraz nenie viacej chleba v dome; ani haliera v pokladnici, ani žiadnej múky v zásobe. Ak sa nám z tohoto nič nezvýši, týmto sme i obed i večeru odbavili." Počujúc to väčšie deti, ako ťažký kameň zaľahlo na ich srdcia a nechcely sa pokrmu ani dotknúť, ale otec povedal: "Nakoľko sme toho potrební, budeme vo viere jesť a nebudeme v nevere hladovať!" "Velikéť jest milosrdenství Hospodinovo, když jsme do konce nevyhynuli. Nepřestávajíť zajisté slitování jeho, ale nová jsou každého jítra; převeliká jest pravda tvá. Díl můj jest Hospodin, říká duše má; protož nádejí mám v něm." (Plač Jer. 3, 22—24.) Na tieto slová zasadli za stôl, jedli a nasýtili sa; a keď po stole sa po-

modlili, — vzal do ruky palicu a klobúk, a odoberúc sa od ženy i dietok, povedal nádejeplný: "Dnes ráno pozvaný som bol k jednomu fabrikantovi; očakávajte, odtiaľ prinesiem vám dobrú novinu."

Keď manžel opustil príbytok, matka z celej duše volala k Hospodinu, žiadajúc Ho, aby zdarom a požehnaním korunoval cestu jeho a šťastným učinil jeho dielo. Nato otvorila okná, aby muža a deti očima sprevádzať mohla, a videla, ako sa deti ubierajú do školy; a ztratiac sa jej z obzoru, začala svoju chyžku upratávať. Razom počuje, akoby v izbe niečo na zem padlo. Prestrašená beží tam, domnievajúc sa, že jedno z detí, ktoré tam ponechala, padlo a si ublížilo. Ale vôjduc, videla obe deti sedeť ešte za stolom na zemi zdochnutý havran, hodený tam otvoreným oblokom nezbedným a bohaprázdnym chlapčiskom, ktorý pritom ešte rúhavo zavolal: "Tu máte, vy svaťuškovia, niečo na raňajky!" Po skrúšenej modlitbe pečovanie a starosť vyhostila zo srdca svojho, miesto toho ubytoval sa tam pokoj a rozhojnila sa oddanosť do svätej vôli Božej, — teraz ale týmto skutkom bezbožného chlapčiska vel'mi bola dojatá a slzy hojným prúdom vyronily sa jej z očí, a nemohla svojho plaču udusiť ani keď sa jej muž navrátil. On málo čo prehovoril, lebo i túto cestu konal nadarmo. "Pozri", hovorí mužovi, "aký posmech nám urobili rozpustilí chlapčiská a to teraz, keď je nedostatkom trápená duša naša; ani ti nemôžem povedať, ako vel'mi som si tento posmech ku srdcu pripustila." Tkáč zdvihnul vtáka so zeme, aby nebol viacej urážkou pre jeho manželku. "Úbohé zviera, tiež si muselo trpeť hlad, a možno, že si tiež hladom i so sveta sišlo. Ale mýlim sa vo svojom predpokladaní" — prehovoril ďalej k sebe, "jeho hrvol' je plný, cele plný a hodne tvrdý, — čo je asi tam?" To povediac, popadnul na stole nožík a rozpáral hrvol' zdochnutého vtáka. Udivene hl'adeli oni i manželka jeho na vec, ktorú vyberal z rozrezaného hrvol'a. Bola to nejaká retiazka a na nej ligotavé sklo. Rýchle priniesli vodu a umyli vec, a hl'a, zlatá retiazka a drahokamy ležia na stole chudobného tkáča! "Vďaka Bohu!" zvolal užasnutý tkáč, — "že práve do nášho bytu hodený bol tento vták; ako prišiel ku šperku tomuto; tam, kde sa toto prihodilo, musí teraz panovať nemalý zármutok, ale tiež i hojnosť chleba a iných vecí života časného ; možno, že následkom tohoto objavenia i nám sa dostane na niekol'ko dní chleba a inej živnosti!" Súc so svojím zkúmaním u konca a vezmúc vtáka i retiazku, pošiel s ňou ku zlatníkovi so žiadosťou, či by mu nevedel dať

nejakého východu. "Človeče", povedá zlatník, keď prezkúmal retiazku i drahokamy, "buďte dobrej mysle; šperk tento patrí dcére vášho bývalého pána; ja som ho sám spravil, pozrite na toto mnou vyryté znamenie. Asi pred jedenásti dňami bol tu sám majitel' fabriky, hovoriac mi, že jeho dcéra neznámym spôsobom prišla o tento šperk, a keby som nejakým spôsobom prišiel na stopu tohoto šperku, aby som mu to hneď oznámil. Zaneste rýchle retiazku jej majitel'ovi — riekol udivený zlatník, — budete istotne vítaným poslom!" Kto kedy príjemnejšiu cestu konal, ako náš tkáč ku bývalému svojmu živitel'ovi. Jeho dcéra radosťou naplnená vykríkla, zazrúc tkáča a oplakaný šperk v jeho ruke. Hneď bol zavolaný otec a tkáč musel všetko dopodrobna vyrozprávať. Dcéra naradovaná, zazrúc svojho bývalého zajatcu, zvolala: "Ty úbohý černoch, vždy si volával "zlodej, zlodej" a naposledy sám stal si sa zlodejom a pritom nemal si šťastia svojich súdruhov, ktorí nie vždy životom zaplatia vykonanú krádež." Majitel' fabriky hl'adiac zamyslený na tkáča, ktorý svojho pána nikdy tak pohnutého a pohl'adu priatel'ského nevidel, — a podajúc mu pravicu, riekol: "Odpusťte mi, milý priatel'u, krivdu som vám urobil, mal som vás v podozrení, že vy ste dcéru moju o tento šperk pripravil. Vy z mnohých bol ste jediný, ktorého v ten deň, keď sa tento šperk ztratil, videli ísť popri týchto dverách. Počnúc od dnes, zase ste v mojej službe a to s dvojitou mzdou." Tkáčovi nedostávalo sa slov, aby sa pánovi svojmu poďakoval; ponáhl'al sa ku svojej rodine, a keď radosť a plesanie sa trochu utíšily, so svojími domácimi padnul na kolená z celého srdca svojho chválu vzdal Bohu, ktorý až po dnes divy a zázraky činí, ktorý skrze zdochnutého vtáka prácu a chlieb mu zaopatril a poctivosť i dobré meno mu prinavrátil.

—x—

KRIVÁ PRÍSAHA.

V našom zbožnom l'ude ujala sa tá viera, že kto krivo prisahá, behom jednoho roka zomre. Toto sa, pravda, nedeje v každom páde, ale sú na to príklady.

Mladá ševkyňa živila seba i matku vdovu z toho, čo zarobila. No, umienila si niečo odložiť na pád nemoce, aby potom drahej matke polepšiť mohla. I nechala si zarobené peniaze u jednej z tých paní, ktoré jej prácu dávaly, v summe 50 zlatých. Stalo sa, že matka ochorela, ona peniaze pýtala, no patričná tieže tajila a vec prišla k súdu. Sudca v porozumení so žalobníčkou ponúknul obžalovanej prísahu v nádeji, že táto vstúpi

do seba a prizná sa k dlžobe. Ale nešťastnica odprisahala a dievča prišlo o ťažko zarobené peniaze. No, neminuly ani štyri týždne, zlomila si krivoprísažníčka ruku tak nešťastne, že následkom toho zomrela, a postavená bola prv než minul rok pred tvár Toho, v ktorého mene krive prisahala.

—x—

HLAVEŇ VYCHVÁTENÁ Z OHŇA.

"Jestli kdo v Kristu, nové stvoření jest; staré věci pominuly, aj nové všecko učiněno jest", 2. Kor. 5, 17. To sám na sebe zkusil aj istý ku Pánu obrátený Indián. Po svojom obrátení bol iný, docela iný človek. Čo ho predtým tešilo, teraz sa mu hnusilo, a čo sa mu predtým hnusilo, teraz ho tešilo. Akoby to samé srdce, tá samá krv, ten samý rozum, tá mysel', ten samý smysel' a tá samá duša viacej neboly v ňom: skrz na skrz úplná premena. Jednúc ho ktosi požiadal za vysvetlenie: čo sa s ním stalo? Indián odpovedal: "To sa mi tak hneď povedať nedá, zvlášte tu nie; ale ak by sa vám l'úbilo ísť so mnou ta, kde sa so mnou tá premena stala, ukážem ju." — "Podivná vec", myslel si tázatel', "či tá premena, ktorá sa s ním stala, niekde leží, že mi ju tam chce ukázať?" Pošli. Indián viedol ho do lesa. A keď už boli hodne hlboko, zastavil sa a nasbieral trochu suchého dreva, položil ho do kola, do stredku dal červíka a potom kolo všade zapálil. Úbohý červíčok pocítiac teplo, liezol hneď na jednu, hneď na druhú stranu, ale všade bol oheň. Keď sa tak na všetky strany o útek bol pokusil a nijako vyviaznuť nemohol, vrátil sa zase do striedku a natiahol sa, dal sa zúfale na smrť. — Práve v tej chvíli siahol Indián a vychvátil jemne červíčka, ukazoval ho čerstvého tázatel'ovi a doložil: "To je tá cesta, ktorou mňa Boh môj viedol. Poznal som sa byť človekom hriešnym, živo cítil svoje nebezpečenstvo; videl som nad sebou rozhnevaného Boha, pod sebou priepasť a na všetkých stranách oheň. Chcel som všelijako utiecť, ale nadarmo. Už som sa vzdal všetkej nádeje na vlastné vyslobodenie a dal som sa zúfale na smrť, — a v tom siahol po mne Pán Ježiš, a jako hlaveň z ohňa ma vychvátil, vyslobodil ma."

—x—

LUTHEROV MEČ.

Pred niekol'ko rokmi žil v istom meste prostý síce, ale bohabojný kupec, menom Karr. Tento vzal si za úlohu života, že vo svojom okolí, dl'a najväčšej možnosti a síl svojich, slovo Božie bude rozširovať. Ačkol'vek nebol kníhkupcom, predsa vo svojom vývesnom obloku, vystavená bola jedna skvostne via-

zaná Biblia, pri ktorej nachádzala sa veliká cedula s týmto nápisom: "Tu je na predaj meč Lutherov!" Týmto mečom bohabojný Karr sám už nejedno víťazstvo bol vyhral, a nemohol sa ho dosť vynachváliť.

Raz, na konci fašiangov, ubierala sa cez ono mesto v divom pochode celá tlupa mladých muzikantov, so začiernenými tvárami a rukami, predstavujúc takzvanú "černošskú serenádu." Práve pred bytom nášho kupca zastavila sa táto rozpustilá cháska, a keď svojimi žartami, hudbou a rečnením už dosť nazabávala v hojnom počte k nej sa shromaždených divákov a poslucháčov, jeden mladík zpomedzi ních vykročil s tanierikom v ruke a vyberal almužnu od prítomného obecenstva. Vstúpil i do dvier obchodu Karra, žiadajúc aby mu i tento niečo udelil. Ale sotva že tieto slová povedal, náš kupec ihneď vzal do ruky Bibliu a riekol mu: "Mládenče, dám Vám jeden mark a k tomu ešte i túto krásnu knihu, ak Vaším kamarátom a poslucháčom jednu časť prečítate!" "Dobre, stane sa, aspoň si l'ahko mark vyrobím. — Bratia, budem Vám prednášať!" kričal mladík na svojich kamarátov, chechtajúc sa pritom z plného hrdla. Zatým pán Karr otvoril Bibliu, a ukazujúc na evanjelium Lukáša pätnástu kapitolu, prosil mladíka, aby začal čítať od verša jedenásteho. — "Len veselo, Fricku, čítaj ohnive a zaslúž si poctive prisl'úbený mark!" privolávali mu so smiechom jeho kamaráti, keď vkročil medzi nich s otvorenou knihou. Tu nastala vel'ká tichosť, a Fric začal čítať: "Člověk jeden měl dva syny, z nichž mladší řekl otci: Otče, dej mi díl statku, kterýž mne náleží. I rozdělil im statek." Všetko bolo napnuté, tichosť vel'ká, hlas mladíkov ale stal sa razom vážnym, slavnostným. Čítal ďalej: "A po nemnohých dnech shromáždiv všecko mladší ten syn, odšel do ďaleké krajiny, a tam rozmrhal statek svůj, byv prostopašne živ." — "Pozor, Fricku, to je na teba cieleno, to práve je to, čo si nám rozprával o svojom otcovi!" podotknul pri tom jeden z veselých jeho kamarátov. — "A když všecko utratil, stal se hlad veliký v krajině té, a on počal nouzi trpěti." — "Tisíc hrmených, Fric, to zase hodí sa na teba!" poznamenal druhý. "Áno, áno, hodí sa to na nás všetkých, my všetci trpíme núdzu, a mohlo by nám byť lepšie!" prisvedčovali mnohí. Mladík čítal ďalej, ale keď prišiel na to miesto: "Vstana půjdu k otci svému," plač mu jeho hlas zastavil. Celá minulosť objavila sa jeho zraku. Tu videl otcovský dom, dobrých a milujúcich rodičov a v kruhu jejich život príjemný; kým jeho prítomnosť bola plná hriechov, plná chudoby, biedy a nedo-

statku. I nadišiel ho neopísateľný cit studu a ľútosti; ale z historie marnotratného syna čerpal zároveň i novú nádej a nové pevné predsavzatie k polepšeniu svojho života. Hneď išiel ku pánu Karrovi a otvoril pred ním celé svoje srdce. Z Božej milosti nielen že sa i tento marnotratný syn opäť navrátil k zemskému otcovi svojmu a prijatý bol od neho milostive, ale našiel i dom večný Otca nášho v nebesiach.

—x—

AKO SA MÁTE?

Istý farár v opise svojho života udáva medzi inými zkúsenosťami i nasledovnú udalosť.

Raz postretol v jednej svojej cirkvi (mal ich totiž niekoľko) svoju cirkevníčku a spýtal sa jej: ako sa má? A začala sa mu sťažovať na biedu a všelijaké trápenia života. "Ej, to sa musíme spolu katechizmus pomodliť," povedal jej, "ja sa budem spytovať a vy mi budete odpovedať: "Kto si? — Som hriešnik. — Odkiaľ to vieš? — Z desatera B. prikázaní, ktoré som nezachoval. — Čo si svojimi hriechami zaslúžil? — Hnev Boží a jeho nemilosť, časnú smrť a večné zatratenie. — Je to pravda, čo tu hovoríte? — A predsa vidím, že máte každodenný chlieb, k tomu odev, obuv, dom i dvor, máte dobrého manžela a zdravé dietky, máte Pána Ježiša k útoche a Ducha Svätého za svetlo, máte chrám a Bibliu, máte váš krst a večeru Pána, máte odpustenie hriechov a nádeju na večný život. Milá ženo, hovorím vám: Vy sa až pridobre máte!" S tým ju nechal a odišiel. Keď po niekoľko týždňoch opäť išiel popri tom dvore a videl zďaleka tú ženu, privolal jej: ako sa máte? — A ona, slzy jej naběhly do očí, s blaženým úsmevom odpovedala: "Ej, pán farár, ja sa až pridobre mám."

Spokojnosť — pekná cnosť, — ale i veľmi potrebná!

—x—

PAS DO NEBA.

V XVI. století boly časy ešte horšie, ako dnes; vtedy sa človek bez pasu ani len do neba nedostal. Keď veľmi nábožné knieža Theodor Vladimírsky v tom čase v Kijeve zomieral, vrúcne si želal, aby sa dostal do kráľovstva nebeského. Preto mu kijevský arcibiskup Makarius vystavil cestovný list do neba, ktorý je uložený v britskom muzeume v Londýne a ktorý znieje:

"My, Markarius, z Božej milosti arcibiskup kijevský, volyňský a celého Ruska svojmu pánovi a priateľovi, svätému Petrovi, vrátnikovi všemohúceho Boha.

Potvrdzujeme týmto, že sluha Boží, knieža Theodor Vladimírsky dnes zomrel. Odporúčame Ti súrne, aby si ho bez preťahov uviedol do Božskej ríše. Udelili sme mu rozhrešenie za všetky jeho hriechy a dali sme mu i svoje požehnanie. Nič mu teda neprekáža, aby si ho pustil do neba. Aby si to mohol urobiť, dali sme mu túto cestovnú listinu a potvrdenie absolúcie ako preukaz.

Dané v našom kláštore v Kijeve 30. dňa mesiaca júla roku 1541. V pokore Makarius, arcibiskup kijevský, volyňský a celého Ruska."

Nový chrám Boží Prvej Slovenskej Luteránskej Cirkvi v Raritan, N. J.

Dejiny ev. cirkve vo Važci.

AKO nejaký skalnatý múr, tiahnu sa severným smerom od Važca naše čarokrásne, nebetyčné Tatry obkolesené zeleným pásmom hôr, a tu na úpätí samého Kriváňa v tejto utešenej prírode, pod takzvaným "Hochwaldom" rozprestiera sa len do nedávna skoro zo samých drevených domkov pozostávajúca obec, menom Važec, ktorá za posledných 20—30 rokov veľmi sa premenila. Však dnes tu už máme aj krásnu poschodovú budovu, nových škôl, dva obstojne obnovené chrámy a celý rad nových domov, ktoré postavila v novej dobe mravenčia pilnosť v Amerike pracujúcich našich milých spolubratov. Obec táto je zväčša evanjelická a snáď to bude zaujímať našich čitateľov, keď im podáme v krátkosti historický vývin tamojšej luteránskej cirkvi.

Dľa ústneho podania zo starých časov na "Hochwalde", deliacom važecký a štrbský chotár, nachodila sa osada pod menom "Šoldovô", kde udajne ešte pred časom Rakócovských bojov bola aj ev. cirkev s chrámom, z ktorého pozostatky fundamentov až po dnes vidno. Celá tá osada v Rákócovských bojoch bola rozbúraná a len v ústnych podaniach sa spomína.

Písomné zprávy začínajú sa až tam, keď važecká cirkev v dobe protireformácie utratila svoj prvý chrám (na teraz chrám r. kat.), na ktorom až po rok 1913 bol symbol ev. kostolov: pod krížom sa nachádzajúci kohút. — Evanjelici trpeli doma nátisk a prenasledovanie a len v tom požívali slobodu náboženskú, že smeli chodiť do artikulárnej cirkvi hybskej k verejným službám chrámovým, kde pre vzdialenosť v zime mnohí trpeli, menovite dospievajúca mládež a starci. Lež sám Hospodin, ktorý tak spravuje beh ľudských srdc ako beh hôrnych potôčkov, naklonil srdce kráľa Jozefa II., aby r. 1782. dňa 31. januára vydal zákon o náboženskej snášanlivosti, a tu s prostredkovaním gr. Jána Illésházy, dedičného hlavného župana stolice liptovskej, r. p. 1782, dňa 14. července v stoličných kongregáciach udelil Važcu aj Štrbe právo a povolenie stavať chrám.

Prvý dozorca cirkve bol Jozef Smrečányi. Prvý sl. B. kazateľ bol Adam Stevonka, a ačkoľvek orgána nebolo, za prvého učiteľa-kantora bol vyvolený Adam Lipčey. Prvým kurátorom cirkve bol Matej Chovan, prví kostolníci ale Jano Zuštiak a Jano Sečko. Od tohoto roku, t. j. od roku 1783. mali cirkevníci svoju duchovnú opateru; 1787. roku má cirkev už postavenú školu a od 15. decembra tohože roku cirkev ev. znovu začala užívanie zvonov, čo pred tým skrze kat. cirkev zapovedané bolo. Kremnický

organár Matej Janušek postavil v chráme orgán za 150 zl.

Že v založenej cirkvi rozprúdil sa nový kresťanský život, pochádzajúci z ducha pravej viery, dôkazom toho je to obcou vynesené a v chráme z kancla oznámené uzavretie, podpísané kňazom, rychtárom, prísažnými, kurátorom, kostolníkmi a štyrma staršími obce, ktoré po 1., nariadilo trestať 12. paliciami každú bitku, zapríčinenú na poli, v dome, na ulici, v krčme a kdekoľvek inde. 2., podobnú pokutu ustanovilo na tých, ktorí po zvonení o 9. hodine večer po hostíncoch, alebo kdekoľvek inde k vôli pijatike korheľským spôsobom vysedávajú, alebo vo svojom dome takýchto trpia. 3. Všetky tance v deň nedeľný alebo sviatočný prísne sa zapovedajú, ako prameň mnohých hriechov a neprávostí. 4. Poneváč opilstvo a spoločné korheľstvo akoby z rodičov na dietky prechádzajú a z nich vyplýva aj prestupovanie 6. Božieho prikázania, mládež treba zťahovať, aby nešla za výstupkami rodičov, aby sa smilstvo, ktoré temer dedične opanuje obec prekaziť mohlo, žiaden rodič nesmie nechať svoje dcéry s mládenci bez svetla vysedávať, v temných miestach samotným sa rozprávať, tým menej svojim synom po noci sa túlať lebo ináč budú trestaní nielen rodičia, ale aj dietky. Cirkev od tohoto času do r. 1803. keď bola prevedená v cirkvi prvá kanonická vizitácia, na toľko sa zmohla, že počitovala 1700 ev. duší a 142 školpovinných dietok.

Druhá kanonická vizitácia bola prevedená r. 1824. skrze Michala Kováč Martínyho. Vtedy cirkev počitovala 2015 duší. Od založenia cirkve viac duchovných pastierov si zamenila, až roku 1831 obdržala cirkev výborného duchovného pastiera, ktorý hneď po svojom príchode usiloval sa výstupných karhať a celú cirkev priviesť k tomu, aby jej údovia žili príkladným kresťanským životom, a preto svolal konvent, ktorý nariadil nasledujúce veci: Duchovný pastier Michal Šoltýs odporúča po 1. aby sobáše držané boly pred 10. hodinou rannou, a ktorý svatobný otec svojim hosťom pred sobášom toľko nápoja dal, že by sa od neho spiť mohli, složí ako pokutu na chrám 3 rimské, a tí hostia svatobní, ktorí by sa v chráme neslušne chovali, složia, ako pokutu 2 šajn. rimské. 2. Z ohľadu na takrečené pohrabné kary, ktoré občanom ku zkaze slúžily a s veľkými nákladmi spojené bývaly a často dom zármutku nekresťanským spôsobom v dom radosti premenily — pre všetky budúce časy jednomyselne ustanovil konvent tieto zrušiť, a kto by predsa kar svolával, a ľuďom pokrm a nápoj dával, musí složiť pokutu na chrám Páne osem strieborných. 3. Krsty, ktoré dosiaľ v neistý čas po poludní bývaly a z tej príčiny krstní rodičia mnohé hodiny daromným čakaním strávili, od tohoto času vybavené budú na ranných modlitbách. 4. Pri prisluhovaní velebnej večere Pánovej dievky maly tú obyčaj, že svojim privčasným príchodom do chrámu hodovníkov stola Pánovho vyrušovaly, preto od teraz len po treťom zvonení majú prísť do chrámu. Celému nábožnému sboru ku pohoršeniu slúžilo neslušné chova-

Slovenský ev. lut. chrám vo Važci, Liptov.

nie sa dievok, a preto, ktorákoľvek v budúcnosti sa prehreší, na prostred chrámu vyvedená, alebo z chrámu Páne vypovedaná bude.

Všetko toto poukazuje na to, že v cirkvi važeckej zakorenily

sa zlé mravy, lež nezapomnime na to, že medzi čistou pšenicou vždy sa našiel, a najde sa aj dnes kúkol, a od tohoto kúkola cirkev očistiť, za to bojovali cirkevníci ruka v ruke so svojimi duchovnými správcami. Preto vynášali také prísne ustanovenia na konventoch, aby radšej v tých najtemnejších barvách predstavili prítomnosť, aby ale pomocou takzvanej cirkevnej kázni založenej na Božej bázni na čím krajšiu mohli premeniť budúcnosť cirkve a jej jednotlivých údov, "aby bylo bez úhony přisluhování jejích". — Verný pastier stáda Kristovho, keď vidí boľavú ranu, ba zrovna rakovinu na tom tele veriacich v Krista Ježiša, tu jeho povinnosťou je tú boľavú ranu, tú nákazlivú rakovinu vyrezať; a o tomto svedčí v historii cirkve ev. a. vyzn. važeckej r. 1845. deň 25. februára. Veď ľudia prežili radostnú dobu duchovného jara v dobe vianočnej a vstupovali do doby pôstnej a hľa, s umierajúcim Spasiteľom sveta aj oni chceli odumrieť svojim hriechom. Preto založili si v svojom lône spolok miernosti, ako prvý v Liptove, ba skoro prvý v celej krajine. — V tomto spolku sa našli dvojakí údovia, jední, ktorí sa úplne odriekli opojných nápojov, a druhí, ktorí sa zaviazali mierne požívať opojné nápoje. S týmito poslednými nariastol spolok na 150 údov. Ale tí, ktorí mimo spolku stáli — poneváč svet na myšlienku abstinencie ešte nebol zralý — bojovali proti spolku, a ačkoľvek spolok zasvätil ročnicu trvania, onedlho sa rozišiel a pre spolok sám duchovný pastier od panstva, majúceho vo Važci v ruke regále, veľmi mnoho vytrpel.

Rok 1848-1849 pamätný ostane aj pre nás. Ľud si pýtal slobodu ako vo Francúzsku, a krajinský snem v Prešporku s porozumením kráľa Ferdinanda V. uzavrel: že poddaní nebudú viac zemským pánom ani robiť, ani platiť, ani dežmu kat. farárom dávať, čo keď aj vo Važci bolo vyhlásené na druhý deň celá obec a celá cirkev bola shromaždená v chráme Pána, aby sa poďakovala Pánu Bohu. Čo sto vekov hodlalo, to zvrtla táto doba a tu aj slovenská reč zažila akoby vzkriesenie. Sami zemania napomínali k vernej láske ku slovenčine, ako to čítame v pamätnej listine, poslatej od predsedníka súdov župy liptovskej: "S veľkým počudovaním vyrozumel som to, že niektorí z pánov farárov evanjelických ešte aj teraz kostolné matriky v uhorskom u nás neobyčajnom a nepríjemnom jazyku vedú, a poneváč taká obyčaj v našom okolí trpeť sa nemôže a Jeho Jasnosť cisár a kráľ slovenskému národu v najväčšom počte v Uhorskej krajine bydliacemu ľúbeznú slovenskú reč do verejného života i skutočne priviesť milostive rozkázal — preto seniorské úrady prosím, aby kňazom svojej správe svereným naložila viesť matriky v našej slovenskej reči. Podpis: Ľudevít Palugyay, ktorého potomok v čas prevratu pre tú istú slovenčinu odišiel do Budapešti.

Roku Pána 1862. dňa 6. sept. zomrel verný sluha Pána, farár važecký Michal Šoltýs, na jehožto miesto bol jednohlasne zvolený Adolf Okályi a za cirkevného dozorcu po zaďakovaní sa

Poučné Rozprávky a Skutočné Udalosti.

— Sosbieral: **Ján Vrudný.** —

Oddaj sa Bohu v živote i pri smrti.

Roku 1900 bola v jedných viedeňských novinách uverejnená zpráva o istom váženom kupcovi, ktorý od desiatich rokov žil so svojou manželkou v šťastnom ale bezdetnom manželstve. Jeho manželka, ktorú temer zbožňujúc miloval, ochorela a jej nemoc sa stále stupňovala. Konečne vyslovili sa viacerí k nej povolaní lekári, že z toho nevýjde. Povedali manželovi, že najprv utratí zrak a na to podľa lekárskych výzkumov dostaví sa vraj smrť. Manželka skutočne oslepla. Manžel myslel, že to neprenesie. Keď už dva roky niesol kríž so svojou manželkou, s ňou dúfal i pochyboval, konečne odobral si život. O keby len bol ešte za čas potrpel. O tri mesiace vrátil sa nemocnej zrak a ona celkom vyzdravela, ačkoľvek o tom veda pochybovala. U Boha nenie nič nemožné.

Sám nevedel, načo ho tam Pán Boh poslal.

V jednom mestečku v Badensku (Nemecko) žila na začiatku minulého stoletia chudobná početná rodina. Mali síce kúsok poľa, avšak to im ani zďaleka neposkytovalo dostatočnej výživy a preto si museli živobytie vyhľadávať nádenníctvom. Roku 1817 nastal v Nemecku veľký hlad. Bieda bola veľká, ktorá obzvlášte kruto doľahla na chudobnejšie vrstvy ľudu. I naša rodinka veľmi trpela. Jedného večera nemali ani len čo do úst položiť. Otec sedel zarmútený a vzdychal k Bohu, aby sa nad nimi smiloval a pomohol z biedy a nešťastia. Odrazu ako by sa v ňom bol ozval hlas: "Choď do Bázelu (Švajciarsko). Sdeliť svojej manželke, že ho čosi núti ísť do Bázelu, 8 hodín chôdze vzdialeného.

"Čo tam budeš robiť? Veď tam ani nedôjdeš, ale odpadneš na ceste od slabosti."

"Neznám, čo mňa tam ťahá, ale tam musím ísť."

Na prehováranie svojej manželky uložil sa po vrúcnej modlitbe na odpočinok. No, o chvíľu vstal a rečie, že musí na každý pád sa vybrať do Bázelu.

Zase sa ho dali prehovárať, že čo chce v ďalekom meste a prečo tam ochce ísť práve v noci. "Čakaj do rána a potom choď tam", hovorí manželka.

Uložil sa znovu, ale len na chvíľočku, lebo vstal so slovami: "Ja musím ísť do Bázelu a to hneď."

"Len chod', syn môj, v Božom mene. Možno že je to Jeho vôľa a nebolo by sa jej dobre protiviť", hovorí stará mať. "My sa budeme za teba k Nemu modliť, aby ťa chránil a šťastne domov zase priviedol."

Obliekol si tie najlepšie šaty a pred svítaním vydal sa na cestu. Na poludnie príde k bráne mesta, prejde cez niektoré ulice a ešte nevie, načo prišiel do Bázelu a kam sa obrátiť. Prešiel cez most ponad Rýn a vôjde do úzkej ulice. Idúc popri vysokom dome zbadá, že čosi padá z tretieho poschodia. Chytro vystrel ruky a hľa, do svojich ramien zachytí útle dieťaťko. Matka a varovkyňa od ľaku zamdlely. Otec zbehne dolu v domnení, že najde svoje dieťaťko v krvi mrtvé ležať na dlažbe. A hľa, cudzinec podáva mu ho bez úrazu, zachránené.

"Teraz už viem, prečo som musel ísť do Bázelu", hovorí k sebe dedinčan.

Otec zachráneného dieťaťka ho požiadal, aby sám oddal dieťa jeho matke. Bolo tu radosti a vďaky! Priniesli obed, na aký nebol náš dedinčan naučený. Keď sa nasýtil a ešte ho len stále núkali, sdelil im, že je on otcom početnej rodiny, ktorá doma hladuje a netrpelive čaká jeho príchod. I vyrozprával im, ako sa dostal do Bázelu a povedal, že len teraz sa doznal, prečo ho sem sám Boh poslal. Prosil ich, či by mu nedovolili zvyšné jedlá vziať a zaniesť jeho hladnej rodinke.

"O tých sa my už postaráme. Vaše dietky nebudú odteraz hladovať", riekli jeho hostitelia. I dali mu živnosti a vína, koľko len vládal uniesť, ba i peňažnú odmenu s tou úpravou, aby sa v potrebe smelo na nich obrátil.

Keď sa blížil večer ku svojmu domovu, vyšla mu rodina v ústrety. Príjduc do lesíka, počuli ho spievať. Vtedy povedala stará mať: "Ej, otcovi sa dobre darilo, že je taký veselý."

"Veru, chvála Bohu, dobre". I vyrozprával im, čo sa udalo v Bázelu. Nevedeli sa tomu prenačudovať, že Boh to tak divne a múdre zariadil a vzdali mu vďaky za pomoc a lásku jeho.

"Jak velicí jsou skutkové tvoji, Hospodine! Velmi hluboká jsou myšlení tvá". Žalm 92, 6.

Nemohol tomu veriť.

Ako je našim čitateľom dobre známe, v južných štátoch Spoj. Štátov Amerických bolo otroctvo do času presidenta Lincolna zákonnité a v hlavnejších južných mestách viedol sa čulý obchod s otrokmi. V jednom takomto meste prechádzal sa istý slova Božieho kazateľ a veľmi boľastne dotklo sa ho to, keď videl, ako s tými nešťastníkmi hrozne nakladali. Obzvlášte ale zaujímal ho jeden mladík, ktorý bol veľmi smutný. Ó, ako by sa bol ten slova Božieho kazateľ tešil, keby sa bol mohol vše-

tkých ujať a vykúpiť ich. No jeho stav mu to nedovoľoval. — Preto umienil si vykúpiť toho mladého muža. Pristúpil k jeho pánovi a ushodnúc sa s ním, vyplatil mu žiadanú summu. Odviedol mladíka z trhu a povedal mu: "Si slobodný. Ja som ťa vykúpil a teraz môžeš ísť, kde si len zažiadaš". No, černoch bol i ďalej smutný. Nechápal čo pre neho znamenaly tieto slová. Nemohol tomu veriť, že by bol slobodný. Až keď ho jeho dobrodinca nakrmil, ošatil, priestupnou, oslobodzujúcou listinou opatril, ba dal mu peniaze na cestu, vtedy počal chápať a veriť, že je skutočne oslobodený. Počal od radosti plakať a povedal svojmu dobrodincovi: "Nepôjdem od teba, ale budem ti slúžiť až do smrti."

Milý čitateľu! Či vieš, že si aj ty bol otrokom hriechu, smrti a diabla? Či veríš, že aj teba jeden Pán všetkých pánov vykúpil, len že On neplatil za teba zlatom alebo striebrom, ale svojou svätou a predrahou krvou? A či chceš z vďačnosti za to vykúpenie aj ty pri ňom sotrvať a jemu slúžiť?

Jána 6, 68. 69. Pane, k komu půjdeme? Slová večného života máš. A my jsme uvěřili, a poznali, že jsi ty Kristus, Syn Boha živého.

Poznal seba a Spasiteľa.

Jeden anglický kňaz rozpráva nasledujúci priebeh: V lete roku 1860 vracal som sa pešky domov z mesta S., kde som kázal. Sotva že som vyšiel za mesto, pripojil sa ku mne dôverne jeden starý muž. Spýtal som sa ho: kam ide? I odpovedal, že ide do mesta dosť vzdialeného. Použil som túto príležitosť a pustil som sa s ním do rozhovoru: "Koľko máte rokov?" "Vyše 70, pane! A veru nie mnohé a zlé boly dni života môjho. V tomto svete nemám sa už viacej čomu tešiť a teším sa len tým, že po skončení tohto biedneho života bude mi v nebi lepšie."

"Skutočne? A kto vám za to ručí, že sa dostanete do života večného?"

"Pane môj, to je divná otázka. Nikdy som neurobil nič zlého, usiloval som sa žiť ako som najlepšie mohol a preto neviem, prečo by som nemal byť spasený".

"Priateľu", rečie slova Božieho kazateľ, "jestli je to pravda, čo ste teraz povedali, tak vtedy by ste sa mohli skutočne tešiť, že budete spasený. Ale čo si počnem ja biedny, lebo ja nie len že som nečinil to, čo by sa Pánu Bohu ľúbilo, ale som ho často hneval a páchal som mnoho zlého."

"Ozaj? Dľa zovňajšku súdiac, by som si to o vás nemyslel!"

"Keby ste súdili dľa zovňajšku, tak vtedy by ste mnoho razy mýlne súdili. Na príklad, ja som veľmi veľký hriešnik, lebo často prestúpil som jedno alebo druhé prikázanie, prehrešil sa proti všetkým. Musím sa vám úprimne priznať, že som často

hrešil i proti 5. prikázaniu Božiemu, ba so žiaľom musím vyznať, že som sa dopustil aj vraždy."

"Pre Boha, ako je to možné, že ste ešte posiaľ na slobode?"

"Ach, mnoho razy nestane sa nám to, čo sme zaslúžili, lebo ináč by ma tu už nebolo. Ale veru ja sa vám ani zďaleka nevyrovnám. Poraďte mi, prosím vás, čo mám robiť, aby som bol spasený?...."

Ľutujúc ma, zvolal: "Pane môj, vaše slová ma veľmi prekvapily a nemôžem vám iné radiť, ako to, aby ste sa polepšili.

"Veď sa mi zdá, že som sa už aj polepšil, ale tým ešte nie sú zmazané staré viny a hriechy."

"Nuž, a Pán Boh predsa hovorí, že nám odpustí naše hriechy, jestli sa polepšíme."

"Priateľu môj, to neide tak snadne. Či je na príklad váš starý peňažný dlh tým zmazaný, keď nový neurobíte?"

"To veru nie."

"Tak ani Pán Boh neodpustí nám naše hriechy len preto, že sa nových nedopúšťame. Jestli nám Boh odpúšťa hriechy, tak vtedy nám ich odpúšťa nie preto, že sme sa polepšili, ale musí mať k tomu inú príčinu. Akési polepšenie nestojí nič."

"Pane, ja vám nerozumiem", riekol môj spolucestovateľ.

"Aby som reči nešíril a jasne srozumiteľne rozprával, poviem vám zkrátka, prečo nám Boh naše hriechy odpúšťa, ale predne prepáčte, že vám to musím povedať, že ste Vy práve tak hriešny a zatratenia hodný človek ako i ja."

Podívajúc sa na mňa v rozhorčení zvolal: "Pane, vy urážate, lebo ja som pevne presvedčený, že ma zo žiadneho hriechu neusvedčíte."

"Ani zďaleka vás nechcem urážať a pokusím sa zo slova Božieho dokázať vám, že ste i vy často Pána Boha hneval a prikázania jeho prestupoval."

"No, nemyslím!"

"Považte, priateľu, čo Boh hovorí nám v 1. Jána 1: "Pakliť díme, že hříchu nemáme sami se svodíme, a pravdy v nás není." Preto nebolo by dobre, že by ste sa sám sklamal a svodil. Nuž a keby ste bol len jedno jedinké prikázanie prestúpil, tak ste sa proti všetkým previnil, lebo ap. Jakub hovorí: 2, 10: "Nebo kdo by koli celého zákona ostříhal, přestoupil by pak jediné, všechněmi jest vinen." Nože mi povedzte, či ste sa nikdy neopil?"

"Veru sa to časom trafilo."

"Nebral ste nikdy meno Božie nadarmo?"

"Niekedy sa i to pridalo."

"Či ste nikdy nepomlúval svojich bližných? A vykladal ste všetko len na dobrú stránku?"

"Veru to by som nemohol povedať."

"Nikdy ste sa nehneval na svojho bližného?"

"Aj to sa sa stalo."

a ja som v sbore tomto nič!
Ó prečo, Bože, nedal's mi slávu? —
Tak nepatrnú dal's ma sem! —
Ach, vrhni radšej ma v prepast' tmavú,
a zvrhni s neba v chladnú zem!"

Vševládny počul toto šomranie,
a riekol: "Biedny tvore, ty!
Namiesto pýchy žialne kajanie
nech vnútro tvoje roznieti! —
Vesmírom cestu som ti vymeral;
ozdobil krásou, v jasom žiar
st'a v závoj plamu teba odieval
a slávou neba tvoju tvár:

a teraz ešte v svojej spupnosti
pozdvihnút' hlasu, šomrat' smieš?
Dl'a tvojej staň sa pyšnej žiadosti!
Vyplním teda! Maj, čo chceš!
Chod'! — Sostúp dolu chladnej ku zemi,
lež nie čo hviezda! — **Srdcom bud'!**
a vstúp, čo také, **útlej do ženy,**
v tú materinskú trápnu hrud'!

To bude tvojím časným úděl'om!
Ved' to si chcela sama mat'!
V súcite muža nech sa vo vrelom
kol' teba krútia! — Máš však znat',
ked' seba oddáš v láske jednemu,
prenášaj bôle, strasti, žial';
až v bôli svojom ku Mne samému
zatúžiš nazpät v neba dial'!"—

* * *

I padla hviezda, — v srdce zmenená,
ked' pretrpela mnohý klam:
kde láskou ryje, — láskou zlomená
i v trapiech bôl'u musí žit',
až pod bremenom žial'u, úzkosti,
ked' pretrpela mnohy klam:
zatúži po tej nebies vysosti
a pokoj nájde iba tam! —
ked' pretrpela mnohý klam:

Podtatranský.

So statočnosťou zajdeš najďalej.

Bolo práve dňom pred Vianocami. Každý sa pripravoval k radostnému zasväteniu týchto najradostnejších sviatkov v roku; bohatý či chudobný, každý dl'a svojej možnosti hl'adel sa zavd'ačit' tým darkom svojím milým domácim, aby ím čím väčšiu radost' zpôsobil. — Ale nie všetkým l'ud'om na svete je popriano, aby mohli vesele ztrávit' vianočné sviatky. Mnohé domácnosti navštívené sú biedou, nemocou, krížom a rozličným dopustením Božím, takže nenie ím dopriano veselit' sa s veseliacimi, požívat' v hojnosti darov Božích, ktorých Hospodin ráčil udelit' nevd'ačnému svetu i bez jeho prosenia, d'akovania. Mnohí z takýchto krížom a biedou navštívených pre svoje nešt'astie v ten deň rúhajú sa Bohu, že na ních taký kríž uložil a miesto velebenia Božskej milosti v soslaní Spasitel'a na svet, upadujú v zúfalost' v pokušenie, zabúdajúc na to, že: Čo Bôh činí, všetko dobré je a že vo všetkom len na Neho sa majú spoliehat'.

Prípad, udavší sa na uliciach spomenutého mesta C. dokazuje nám, že Bôh verných svojích neopustí nikdy, trebárs by oni boli v biede, nedostatku a v kríži postavení, ako i dvaja chlapci, ktorých príhodu tu opisujeme verne, tak ako sa udala.

(Janko a Miško zišli sa na ulici a shovárajú sa nasledovne:)

Janko: Ako sa to nádherne a skvostne všetko bliští a skvie v tých výkladoch; ach keby som bol tak bohatým, aby som si mohol niečo kúpit'. Ale ja nemám ani dost' čo jiest' a nemám ani príbytku. Prinútený som túlat' sa uliciami a vyžobrat' si tú biednu skyvu chlebíka.

Miško: Si hladný, Janko?

J. Veru, a vel'mi; ešte som dnes vôbec nič nemal v ústach. Môj ujec poslal ma ráno s prázdnym žalúdkom a bol by ma k tomu ešte i ubil, keby som nebol utiekol.

M. Neboj sa, kým ja ešte niečo mám, nezhynieš hladom. I ja mám tvrdý a trpký život, dnes som ešte málo ovocia odpredal. Moja úbohá matka je nemocná a jestli sa jej stav skoro nepolepší, nuž neviem ako to s nami bude.

J. Či vidíš toho bohatého pána s tou dámou, čo práve do ko-

čiara sadajú? Ako je to, Miško, že niektorí l'udia sú bohatí a iní chudobní a biední?

M. To ti ja neviem povedat', sú to cesty Božie. Je nám tvrdo na tomto svete, ale milý Pán Boh vie, prečo to on tak zariadil. Preto povinní sme v neho dúfat' bez všetkého šomrania.

(Janko náhle odbehnul a vrátil sa s plným mešcom peňazí.)

J. Pozri, Miško, čo ja mám. Tento mešec zdá sa byt' plný peňazí. Pozriže, ved' je plný zlatníkov!

M. Vstrč ho do vačku. Také niečo sa neukazuje na ulici (Janko strčil mešec do vačku.) A či vieš, kto ho ztratil?

J. Ja myslím, že tí páni, ktorí vyšli z obchodu a sadali na kočiar.

M. Vieš, kto sú tí l'udia?

J. Nie.

M. To je pán Holland s paňou, oni sú vel'mi bohatí; ale čo mieniš teraz počat' s tými peniazmi?

J. Podržím si ích, kúpim si za ne nové šaty a čo budem potrebovat'. Tebe dám polovicu aby si môhol nakúpit' liekov pre matku a uhlia, aby sa vám trochu izba zohriala, aspoň čez Vianoce.

M. A či sú tie peniaze tvoje?

J. Nuž — ved' — ja nieviem. Ja som ích našiel a poneváč tí l'udia sú takí bohatí, nuž ích nepotrebujú tak súrne ako ja.

M. Ale bolo by to nespravodlivé, keby si tie peniaze podržal pre seba. Či tie peniaze patria bohatému lebo chudobnému, nemení na veci, je to jedno. Nejednal by si stotočne, kebysi si ích privlastnil. Daj si povedat' a vrát' ích okamžite.

J. Ach, ako že to urobím; len si pomysli na to, ako každý deň hladujem a sotva mám pár handár na sebe; pomysli na tvoju úbohú matku, ležiacu na posteli bez pomoci a v biede. Onen pán je bohatý a ztratené peniaze nebude postrádat'. Prečo by si ích nesmel podržat'?

M. Janko, a predsa povinný si ích navrátit'. Viem vel'mi dobre, že nemáš čo jest' a že si nútený sa túlat' po meste bez prístrešia, ale dúfaj v Boha a bud' statočný; či si sa neučil v škole tú krásnu pieseň, ktorú i moja nemocná matka tak často spievava:

Kdo jen na Boha se spoléhá
A v něm skládá svou nedějí,
Necht' jak chce kříž na něj doléhá,
To vše přemůž nejsnadnější:
Bůh se svých ve dne i v noci,
Ujímá, dává pomoci.

J. Áno, máš pravdu; poslúchnem t'a Miško, čo mi to ako t'ažko padne! Ty si sa voči mne vždy priatel'sky zachoval a jednáš vždy spravodlive. Pôjdem s tými peniazmi a odovzdám ích komu patria. Ale sl'úb mi, že ma potom pojmeš k vám, lebo sa bojím ist' domov, ujec ma bude bit'.

M. Istotne, vel'mi vd'ačne t'a pojmem.—

Pán Holland (Sám v dome.) Som poriadne ustatý a zmorený jazdou. Odpočiniem si trochu. (Siaha do vačku.) Ach, ved' som ja ztratil mešec s peniazmi, alebo mi ho ukradli. Nie, to je nemožné. Myslím, že pri sadaní do kočiara mi vypadnul. Bolo v ňom vyše 100 dollárov. (Niekto klope.)

J. (S čiapkou v ruke.) Odpust'te pane, tu je váš mešec, ktorý ste pred polhodinou ztratil pred Müllerovým obchodom. Obsahu som sa ani nedotknul. S Bohom, pane.

Pán H. Postoj chlapče, počkaj! Pred Müllerovým obchodom si ho našiel, hovoríš?

J. Áno.

Pán H. A vieš, kol'ko je v ňom peňazí?

J. Nie, ja som ho otvoril a pozrel doň, ale peňazí som sa nedotknul.

Pán H. Hm; nuž akože t'a mám odmenit' za tvoju statočnost'? (Podáva mu mešec.) Tu máš, podrž si ho so všetkým, čo je v ňom. Je tam vyše 100 dollárov. Upotreb ích rozumne.

J. Či si smiem všetko podržat', to nemôžem! Niečo z tohomôhol by som potrebovat', lebo sotva mám čo do úst vložit' a nemám ani kde hlavu sklonit'.

Pán H. A či nemáš rodičov?

J. Nie, býval som dosial' u môjho ujca, ktorý ma drží vel'mi na krátko. Dnes ráno ma chcel ubit', že som nechcel ist' kradnút', preto som od neho utiekol a nazpät' sa bojím ist' k nemu.

Pán H. A či by si ty nechcel ostat' u mňa?

J. Oj áno, bol by som vám povd'ačným. Robil by som vám všetko, čo by ste odo mňa žiadali, len ked' budem mat' prístrešia u vás.

Pán H. Dobre, ostaň teda u mňa. A ako sa menuješ?

J. Ján Uličný. Ale mám priatel'a, Miška Horníka, on mi poradil, aby som najdené peniaze vrátil komu patria, a ukázal mi váš dom kde bývate. Chcel ma pojat' k ním, aby som v tejto zime nezahynul. On ma presvedčil o tom, že najdené peniaze podržat' pre seba je nepoctivá vec, ale že ích treba vrátit' tomu, kto ích ztratil. On má chudobnú, nemocnú matku, ktorá nemá ani na lieky.

Pán H. I o tú sa postaráme a urobíme čo budeme vstave.

J. Ďakujem vám srdečne a teraz som skutočne št'astlivým; ja budem mat' dobrý domov, dobrých rodičov a o môjho priatel'a Miška bude tiež postarano. Od teraz budem sa pridržat' hesla: "So statočnost'ou zajdeš najd'alej."

Z dialogov od Ch. Fischera: poslov. J. M. Sch..

Niečo zo života cirkve Slov. Ev. A. V. Svätej Trojice.

Slovensko-evanjelickí prist'ahovalci, za príkladom iných národností, ked' na krátky čas i osadili sa pri brehoch Atlantického Oceánu, pozdejšie tiahli v menších väčších gruppách na západ, áno i na sever a juh. Vyhl'adávali zvačša l'udnatejšie kraje, väčšie priemysel'né mestá v ktorých mali výhl'ad na prácu. Niekol'ko rodín vyhl'adalo mesto Cleveland, O. pri jazere Erie. V meste Cleveland už i v tom čase prekvital priemysel' a obchod. Niekol'kí z ních usadili sa v ňom stále. Lež majúc pokrm telesný, na tom neprestali, duša ich túžila po spasení Hospodinovom, očakávali na slovo Jeho sväté; túžili i po pokrme duševnom. Aby i tejto žiadosti duše vyhovet' mohli, tým ciel'om obrátili sa na Amerikánsko-Slovenské Noviny s oznámkou, že by si priali, aby ich navštívil slov. ev. farár, odbavil im služby Božie a prislúžil i Večeru Pána. Na vyzvanie toto hlásil sa Karol Horák, na ten čas farár v Streator Ill. Prišiel do Cleveland, O. po Vianociach roku 1891. Ku týmto **prvým** slovenským ev. službám Božím shromaždilo sa 62 osôb. Druhé služby Božie odbavil tiež K. Horák asi v mesiaci marci 1892. Aby slovom Božím i častejšie posilnení a potešení byt' mohli, zamýšl'ali o nejakom cirkevnom sriadení. Otázka bola ale, ako dielo započat'? L'udia, ktorí sa veci zaujali, boli z väčšej čiastky l'udia mladí, nezkúsení; radcu nebolo. Poneváč v ten čas, podporné spolky medzi l'udom už známe boly, mladí priatelia naší si mysleli, že pomocou spolku, bude im l'ahšie l'udí ako tak sorganizovat'. Myšlienka stala sa skutkom. Dňa 14. februára 1892. založili podporný spolok pod menom: Prvý Ev. Slov. **Cirkevný** Spolok Sv. Trojice. Že ale združením sa v tento **cirkevný spolok,** utvorit' mienili, áno utvorili **cirkevné teleso, cirkev, toho** dôkazom sú zápisnice schôdz, na ktorých pojednávaly sa i cirkevné veci. Spomeniem len niečo. V zápisnici zo dňa 4. septembra, roku 1892 bod 2. a 3. zneje nasledovne: aby sme povolali duchovného otca na ostatniu nedel'u mesiaca, tj. na 29. sept. 1892.. aby každý brat dostavil sa na schôdzu: spoved' aby bola v ten deň v nedel'u ked' nemáme schôdzu. Výbor má vynajst' kostol a ku tomu všetko vybavit'. Výbor bol zvolený: J. Pankuch, A. Roskoš a J. Sčerba, 3. aby sme vyvolili jedneho **kurá-**

tora.'' V zápisnici zo septembra 1893. zneje: Výbor prezrel spolkové a **cirkevné** knihy.''

Výbor, ktorý mal sa postarat', opatrit' chrám Boží, nemal l'ahkú prácu. Nik ich neznal, chrám Boží im otvorit' nechceli. Konečne pripustení boli do miestnosti missie episkopálnej. Tieto tretie služby Božie odbavil L. Novomestský v ten čas farár braddockský. Akonáhle sa ale o tomto cirkevnom sriadení naších slovenských evanjelikov dozvedeli sektári, hned' sa ku nim približovali svojim úlisným spôsobom. Pokúšali ich zvlášt' kongregacionalisti. Vydávali sa za **evanjelikov**, nabídli im ich chrám, pozývali ku službám Božím. Priatelia naši ale už po krátkom čase prehliadli, kam kongregacionalisti veslujú, a že sú nie ev. dl'a augsb. vyznania.

Stránili sa ich napotom. Lež falošní proroci sa odbyt' len tak l'ahko nedali. Ked' videli, že sa ich naši stránia, šli za nimi. Navštevovali jednotlivé rodiny a tak ich zvádzali. Povstal boj so sektármi, ktorý trvá až po dnešný deň, lebo dnes pracujú proti nám práve takým úlisným spôsobom ako predtým.

Spoločenstvo cirkve so spolkom nemalo dlhého života, lebo už dňa 4. decembra 1892 daný bol návrh, aby založili cirkev, vlastne aby oddelená bola od spolku. Oddelenie toto previedlo sa hned' v decembri. Dôkazom toho je 1. bod spolkovej zápisnice z 5. februára 1893. ktorý zneje: Brat pokladník Eduard Mitsko pod'akoval sa za úrad, pritom vystúpil i zo spolku a sl'úbil, **že Cirkev Ev. Slov. aj** budúcne všemožným spôsobom podporovat' bude.''

Na prvom decembrovom konvente zvolený bol i úrad cirkevný. Za predsedu vyvolený bol p. M. Mako, za pokladníka p. J. Pankuch a za zápisníka p. J. Sčerba ml. Na druhom konvente, ktorý odbývaný bol asi v mesiaci februári alebo v marci roku 1893. rokovalo sa o stanovách a uzavreto bolo požiadat' p. L. Novomestského, na ten čas farára new-yorkského, aby vypracoval stanovy pre cirkev, čo on i učinil.

Po takomto sriadení sa, cirkev započala sa dvihat' ako zovnútorne tak i vnútorne, duševne. L. Novomestský odbavil sl. Božie v clevelandskej cirkvi ešte i v júni 1893. Tieto služby Božie odbývat' sa maly vlastne, dl'a uzavretia cirkve, v nedel'u, poneváč ale p. farár L. Novomestský bol i údom a hl. pokladníkom Národného Slov. Spolku, ktorý v ten čas odbýval v meste Clevelande konvenciu, a na nedel'u predpoludním oznámený bol slavnostný pochod, pre tú príčinu sl. Božie preložené boly na sobotu, aby sa pochodu farár a návodom jeho i cirkevníci zúčastnit' mohli.

Pre stádečko malé, do toho času z chrámu do chrámu, z jednej miestnosti do druhej preháňané, nastala konečne doba pokojnejšia. Slovenských evanjelikov zaujali sa pp. farári nem. luteránskí zo Synody missourskej, a zvlášte p. J. Niemann a p. C. M. Zorn, s ktorými sa niektorí mladí údovia cirkve už i predtým poznali a schádzali. Privinuli ich ku sebe, povzbudzovali ku d'alšej práci, ale

hned' i poučovali o slove Božom, o zriadení pravej cirkve, o rozdiel'u rôzných synôd. Po takomto poučení, stali sa naší mladí bojovníci v duchu missourčanmi. Slovenskí evanjelici už v tom čase delili sa na dva tábory. Už v aprilovej zápisnici spolku, z roku 1893 zaznačené je, že: čo sa týka **Slov. Ev. Jednoty** a zase **Missouri Synody,** jestli by boly jedna proti druhej a nám na zkazu, pojednávanie bolo odložené, až sa presvedčíme, ked' sa poshovárame s nemeckým p.

Kostol cirkve Sv. Trojice v Cleveland, O.

farárom.'' Od tohoto času datuje sa boj pravoverných ev. Slovákov s unionistickou Slov. Ev. Jednotou.

Nemci prepustili cirkvi našej školskú miestnost', do ktorej sa naši schádzali a sami i služby B. modlitebné si odbavovali. — Pán farár Zorn dozvedel sa medzitým, že v Braddock, Pa., je jeden pol' ský kňaz menom C. L. Orbach, ktorý študoval na pravovernom missourskom ústave, odporučil ho cirkvi clevelandskej, ktorá odporu-

čenie prijala na čo im ho aj povolal. Že kedy odbýval Orbach po prvý krát' služby B. v Cleveland, O. o tom záznamov neni Chodil do Clevelandu mesačne raz. Ač účinkoval len za niekol'ko mesiacov, práca jeho bola zdarná. Pri jeho účinkovaní nadobudli si naši slov. evanjelici mnoho vedomosti z Písma Svätého. Medzi iným poučil ich o cirkevnej kázni, zaviedol do cirkvi po predbežnom ponaučovaní — prihlasovanie sa ku vel. Sviatosti Večere Pána, vystríhal l'udí pred podpornými zvlášt' neevanjelickými spolkami, zatracoval bály a tance a spolčovanie sa s inoveriacimi zvlášt' s **katolíkmi.** Prepracoval L. Novomestským sostavené cirkevné stanovy a na tomto základe cirkev reorganizoval. Toto zreorganizovanie cirkvi stalo sa dňa 1. októbra 1893. Údmi tejto obnovenej cirkve boli a stanovy podpisali: Ján Pankuch, Michal Mako, Ján Sčerba ml. Ján Sčerba st. Ján Brosz, Juraj Babej, Štefan Soviš, Ján Nemec, Andrej Benko, Ján Babej, Juraj Nemec, Andrej Chovan. Krome jednoho všetci pochádzajúci zo stolice šarišskej.

Začiatkom roku 1894 obdržala cirkev od L. Novomestského zvest', že práve prišiel do New Yorku v starej vlasti prenasledovaný slov. ev. kňaz, v osobe p. farára D. Z. Lauček, ktorý by bol ochotný zaujat' sa správy cirkve clevelandskej. Správa cirkve radila sa zase svojich nem. radcov, ktorí po náležitom uvážení veci, s podmienkou, jestli je ten kňaz pravoverný, sl'úbili ku mesačnému platu prispet' i hmotne. Tak sa stalo, že cirkev, v osobe farára D. Z. Laučeka dostala svojho prvého riadneho kazatel'a Slova Božieho.

D. Z. Lauček prišiel do Cleveland, O. koncom februára, alebo začiatkom marca 1894. Na spolkovej schôdzi zo dňa 1. apríla už navrhovaný bol za úda spolku. Nemeckými bratmi podporovaný bol mesačne z počiatku $10.00 pozdejšie ale $15.00. Poriadky, ktoré do cirkvi uviedol ešte C. L. Orbach, zachoval i D. Z. Lauček, ačprá ve niektoré len preto, lebo si jich zachovávanie cirkev priala. Za úradovania jeho prevádzala sa tiež i cirkevná kázeň, i prihlasovanie sa ku vel. sviatosti Večere Pána.

D. Z. Lauček opustil cirkev po 7. mesačnom účinkovaní, pozvaný súc do Minneapolis. Minn. Ale už o dva týždne cirkev obdržala od neho list, v ktorom žiadal cirkev o privolenie, aby môhol sa ku nej navrátit' a opät' prevzat' jej správu. Poneváč ale cirkev slabučká, odkázaná bola na pomoc Nemcov, úradníci cirkve zase navštívili J. Niemanna, prosiac ho o radu. Niemann po uvážení veci odpovedal: poneváč p. farár Lauček odišiel z kruhu vášho bez príčiny, nech ostane tam kde je. Cirkev v tom smysle odpovedala D. Z. Laučekovi. Cirkev po odchode Laučekovom ostala dlho bez farára, až do 1. marca 1896. Za ten čas odhajovala sa s pomocou už spomínaných jej dobrodincov. Služby Božie odbývali si sami, schádzajúc sa do nem. školskej miestnosti na Bolivar roh Erie ulici. Funkcie odbavovali nem. pp. farári. Konventy odbývali každé dva-tri mesiace.

Vnútro chrámu cirkve Sv. Trojice v Clevelande, Ohio.

Dôležité je pre cirkev a jasné svetlo hádže na vtehdajšie pomery cirkevné, konventuálne uzavretie zo dňa 18. aug. 1895. Prvý bod zápisnice zneje: "Usneseno bolo: Cirkev ostáva i d'alej v kruhu Missourskej Synody a žiada, aby vel. pp. farári slovenskí, aké roztržky majú sami medzi sebou, aby to vyrovnali". Boj medzi dvoma stránkami missourčanmi a ostatnými trval d'alej.

Dňa 2. januára r. 1896. opatrila si cirkev prostrednictvom C. M. Zorna i posvätné nádoby v cene $18.95. Cirkevný majetok pozostával vtedy z posvätných nádob a $22.88. v hotovosti. Nádoby posvätil dňa 4. januára Rev. K. Hauser, ktorý aj pozatým ešte služby B. pár krát' odbavil. Na konvente vydržiavanom dňa 4. januára zvolila si cirkev za farára Martina Tomašku, v ten čas študujúceho na bohosloveckom ústave v Springfield, Ill. Ustálili i plat farárovi v summe $40.00 mesačne a ofery od funkcií. Ku tým $40.00 prispievala cirkev naša $25.00 a Nemci pomáhali $15.00. Na tomto konvente rokovalo sa už aj o stavbe nejakého chrámu. Na konvente prítomní založili stavebný fond. Podpísané bolo $104.00 ktoré složené byt' maly do 1. apríla. Martin Tomaška prišiel do Clevelandu dňa 1. mar. kde nem. farármi za kňaza vysvätený a do úradu uvedený bol. Za účinkovania M. Tomašku zaznamenania hodné sú nasledovné veci: Na konvente odbývanom v máji, podaný bol návrh, aby sa údovia cirkve stránili svetských spolkov, menovite Národného Slov. Spolku. Príčina bola zaiste tá, že v kruhu Nár. Slov. Spolku už vtedy hrozilo evanjelikom a. v. nebezpečenstvo l'ahostajnosti vo veciach viery. Na konvente júlovom podaná bola zpráva o údoch cirkve. Ku cirkvi prislúchalo 28 hlasujúcich a 22 zpovedlných údov. — Na októbrovom konvente pre neriadny život v domácnosti pod cirkevnú kázeň vzatý bol Ján R....š. Podobne vtedy podaný bol J. Pankuchom návrh, aby pri Zpěvniku uživaný bol i Tranoscius ako bohoslužobná kniha.

Dňa 25. júla pojednávala cirkev o vokátore, ktorý obdržal farár od inej cirkve. Na žiadost' cirkve farár úradoval v lone jej i na d'alej. Dňa 8. augusta pojednávala cirkev spor, vzniklý medzi ňou a miestnym spolkom. Spor tento riešený bol dňa 26. decembra, ked' niektorí údovia spolku dostavili sa na konvent, ol'utujúc stalé sa veci, cirkev o odpustenie prosili.

Martin Tomaška, pozvaný súc za farára do Connellsville, Pa., odišiel z Cleveland, O. dňa 20. nov. 1898. Po jeho odchode cirkev zase ostala bez duchovnej správy, až do mája roku 1899.

Dňa 12. marca 1899. pozvala si cirkev služby Božie odbavit' cez vel'konečné sviatky bohoslovca D. Bellu, ktorý asi o dva mesiace v lone cirkve na úrad kňazský vysvätený, cirkvou za farára riadne povolaný, i do úradu uvedený bol.

Medzitým časom, dňa 20. marca. zakúpila cirkev na Woodland Ave. pozemok s domom v cene $7000.00 ktorý pozdejšie prerobený bol na kostol a byt farský. Daniel Bella prekonat' musel za

úradovania svojho nejednu ťažkú prácu a nejeden boj. Už v marci 1901 povstal medzi údami cirkvi, bydliacimi v meste a niekoľkými bydliacimi v Lakewood, predmestí to mesta Clevelandu spor, ktorý s pomocou Božou a prostredníctvom terajšieho farára vyrovnaný bol až minulého roku.

Opísať príčiny sporu toho viedlo by nás veľmi ďaleko. Vrátiť by sme sa museli až do doby cirkevného spolku.

Píšťalový organ v chráme cirkvi sv. Trojice v Cleveland, O.

Ešte roku 1900, dňa 4. mája, založený bol tu časopis pod menom "Lutherán", lebo už v tom čase, časopis "Slov. Pravda" úradný orgán Slov. Ev. Jednoty napádať začal čisté učenie Missourskej Synody, a ku jej učeniu hlásiace sa cirkve a ich údov.

Roku 1902 v septembri vydržiavané bolo v Connellsville, Pa. shromaždenie cirkevné, na ktoré vyslala i naša cirkev svojich zástupcov: farára D. Bellu a Jána Pankucha. Medzi mým vyslovila

cirkev naša i žiadosť, aby (čo sa aj stalo,) založená bola Slov. Synoda a vyhlásila, že je v učení a v praxi jedno s Missourskou Synodou.

Dňa 6. aug. roku 1905. cirkev predala majetok svoj na Woodland Ave. za $8275.00 a zakúpila nový pozemok pod kostol na Harmon ulici za 4800.00. Dlh cirkve však na starý majetok obnášal ešte summu $4000.00. Cirkev hneď po kúpe nového pozemku pristúpila ku stavbe chrámu nového. Uholný kameň posvätený bol dňa 5. októbra 1905. L. Boorom farárom braddockským a Dan. Bellom.

Farár D. Bella opustil cirkev hneď po posviacke uholného kameňa, prijmúc povolanie cirkve v Port Chester, N. Y.

Behom času úradovania D. Bellu riastla cirkev, duševne i hmotne. Vyučoval riadne dietky, navštevoval pilne údov cirkve. Všemožne pracoval na tom, aby prekvitala. S jeho pričinením založila sa cirkev v Pleasant City, O. v Lorain, O. a v So. Sharon, Pa., ktoré nim čo filiálky i obsluhované boly. Mnoho starosti spôsobila cirkvi a jej farárovi zvlášte cirkev v So. Sharon, do ktorejžto lôna vlúdili sa ľudia, ľahostajní čistému luteránskemu učeniu odporujúci a tiež i falošní proroci, svádzajúci ľud.

Po D. Bellovi ujal sa správy cir. M. Križan, dňa 28. feb. 1906. ktorého cir. povolala zo starej vlasti. Žiaľ že v ňom nedostala cirkev takého správcu, akého by bola v tom vážnom čase potrebovala. Starý kostol bol predaný, nový nedokončený, hmotných prostriedkov nebolo, alebo len veľmi málo. Summa, ktorú cirkev obdržala za odpredaný majetok kryla len starý dlh a kúpený pozemok. Hospodin neopustil svojich ani v tomto krušnom postavení. S jeho pomocou, chrám dohotovený a vysvätený bol Jánom Pelikánom predsedom Synody a domácim slova B. kazateľom v Kvetnú nedeľu, roku 1906.

Na pozemok, stavbu chrámu a jeho vkusné zariadenie, vynaložila cirkev $22,000.00.

Miloslav Križan nútený bol vzdať sa úradu už 4. sept. roku 1906. Obsluhoval však cirkev, až kým odcestoval do starej vlasti koncom augusta 1907. Životom svojim zavdal dušiam veriacim pohoršenie. Žaloby proti farárovi, pre zameškávanie, pretriasané boly už na konvente odbývanom 1. júla, 1906.

Pod správou jeho mnoho škody utrpela cirkev a údovia jej na duchu, a že neupadla i na majetku, to ďakovať môže predne milostivému Bohu a horlivému zaujatiu sa veci kurátorov a zvlášte ich predsedu Jána Pankucha.

Dňa 10. marca roku 1907. pozvala cirkev i učiteľa — organistu p. M. Brucháča.

Cirkev po vzdaní sa Križanovom zvolila si za slova B. kazateľa L. A. Jarošiho, farára st. louisského ktorý prevzal správu cirkve 22. sept. 1907.

Spevokol cirkvi Svätej Trojice v Clevelande, Ohio.

Cirkev na tento čas, vd'aka laskavému Hospodinu, napreduje, ako vo veciach duchovných tak i hmotných. Behom krátkeho času nadobudla si cirkev pre chrám i školy mnoho potrebných vecí. Postavila do chrámu krásný pišťal'ový organ v cene $2425.00, tohoto roku obnovila vnútro chrámu.

Behom troch rokov vynaložila na chrám a školy $4000.00 a splatila niečo i z dlhu. Po stavbe ostal dlh na cirkevnom majetku v summe $13,701.00 Na tento čas, ked' majetok cirkevný cenený je $26,000.00 väzí na ňom t'archa dlhu niečo vyše $7000.00

Vyučovanie dietok deje sa pravidelne, každý deň, po vyučovaní v obecných školách. Farár obsluhuje mimo domácej cirkvi i filiu v Akron, ktorá sorganizovala sa jeho pričinením pred troma rokmi, tiež filiu v Massillon, O.

V kruhu cirkve účinkuje i spevokol, miešaný zbor, pod vedením miestneho farára. Sbor tento cvičí sa nie len v cirkevnom a národnom speve, ale údovia jeho cvičia sa i v slove Božom v slovenskej literatúre.

Týmto krátkym náčrtom dl'a zápisníc pousiloval som sa podat' ct. čitatel'om verný dej vývinu cirkve Slov. Ev. A. V. Sv. Trojice v Cleveland, O. Dal by Hospodin, aby poslúžil ku povzbudeniu a srdcia naše naplnil vd'akou naproti laskavému Pánu Bohu za pomoc a ochranu jeho, Sionu tomuto preukázanú.

L. A. Jaroši
ev. a. v. farár.

NADO VŠETKY VECI.

Napísal: C. Kuehn.

Jedno z najkrajších údolí Tirolska je zillerské údolie. Na juhu a juhozápade silnými sňahovcami a sňažníkmi tauernských hôr prevyšované a v celej dlžke pretekané riekou Ziller, ktorá v svojom koryte shromažd'uje a do jazera Inn odvádza všetky potôčky a vodopády, ktoré v jari a v lete s ohromných skalísk dolu sa vrhajú. Obyvatelia tohto údolia a pobočných dolín, v celom Tirolsku pre ich krásnu a silnú postavu známi, vyznačujú sa svojou usilovnost'ou a snaživost'ou. Jako vo Švajciarsku, tak i tu pestovanie dobytka je prameňom výživy a bohatstva. I dar krásneho spevu je tu udomácnený, a príjemné alpské piesne zavznievajú pri zvuku zvoncov stáda na holiach.

Už dost' včasne vniklo aj do týchto dolín čisté učenie Evanjelia a jadrné piesne reformácie, a skutočne našly silnú ozvenu v prostých, verných srdciach. Avšak vlámajúci sa víchor prenasledovania hrozil udusením malých plamienkov viery už v ich prvom vyblknutí. Ruka katolíckych arcibiskupov bola t'ažkým bremenom pre celú tú krajinku. A ked' v roku 1730. súsední Salzburgčania z rodnej vlasti vyhnaní boli arcibiskupom Firmianom, zdalo sa, že už i v zillerskom údolí je veta po čistom Evanjeliume.

Ale to sa len tak zdalo. Iskry ohňa tlely pod popolom. Tajne v skrytosti čítal l'ud drahé Slovo Božie. Áno, s roka na rok množily sa rodiny, ktoré v zamknutých domoch sa shromažd'ovaly k svojmu najdrahšiemu pokladu.

No, čím viac viera mohutnela, tým menej mohla ztrpet' ukrývanie sa pod falošné rúcho. Predo všetkým bol to Ján Fleidl, muž neodstrašitelnej viery a najprísnejšej správnosti, ktorý nútil k otvorenosti a pravde. Slová Pána: "Kdo mně vyzná před lidmi, vyznámt' i já jej před Otcem nebeským" — nedaly mu odpočinku. Jeho oduševnenost' strhla za sebou i tých ešte nerozhodnutých. Urobený mal byt' posledný pokus k dosiahnutiu slobody viery a svedomia.

Sprevádzaný vrúcimi modlitbami a blahoželaniami jeho vierobratov, vybral sa Fleidel s inými troma vernými mužmi na cestu do Viedne. Cisár Fraňo II. dovolil im vyprosený výsluch. Ale ačkol'vek ich st'ažoby a predostrenia priatel'sky vypočul, predsa ich

prosbe nemohol zadosť učiniť, lebo zákony Tirolska výrazne uznávajú len katolícku cirkev za platnú.

A tak i táto nádej bola zmarená. Tu smelí naši vyznavači Evanjeliumu postavení boli pred vol'bu: **vieru alebo vlasť opustiť!** Bol to ťažký boj! Lebo Tirolčan ako Švajciar húževnatými koreňami drží sa svojej milej zeme — kolísky jeho mladosti — s jej nebotyčnými sňahovcami a krásnymi alpskými hol'ami, s jej zvučiacimi vodopádmi a tichými, zelenými jazerami. A predsa nezostalo dlho v pochybnosti, že kam sa obráti "jazýček" váţky. Tuná zemská otčina, tam večná vlasť, tuná poklady, ktoré "mol a řez kazí" — tam nepominutelná koruna, tuná manželka a dietky, rodičia a bratia, tam Spasitel' s jeho trním korunovanou hlavou a so slovami: "Kdo nezanechá všecko, což má, a nenásleduje mně, není mně hoden!" Kto by sa tu smel klátiť? Otázka bola, že kam sa len obrátiť. Nebol to div, že všetkých zraky obracaly sa najprv k tej krajine, ktorá už dva krát bola poskytla útočište prenasledovaným vierobratom. A zase bol to Ján Fleidel, ten verný a neohrožený svedok Pána — ktorý, jako predtým vo Viedni pred cisárom, tak teraz v Berlíne stál pred kráľom Fridrichom Viliamom III. a jednoduchými slovy predostieral mu biedu a prosbu svojich evanjelických krajanov.

Teraz neprosil nadarmo. Vernosť viery tohto prostého muža našla hlboký ohlas v šľachetnom srdci kráľa. Už vopred ubezpečil prenasledovaných o svojej milosti a kráľovskej ochrane a ponúknul im v hornatých krajoch Sliezka domovinu, ktorá ich tedajším pomerom primerane zodpovedala. S vrúcim ďakovaním Bohu navrátil sa Fleidel, aby doma svojim bratom zvestoval radostnú novinu.

Každý bol už rozhodne pripravený, deň odchodu určený. No ešte bolo treba roztrhať niektoré milé sväzky, ktoré biednych vyhnancov k rodnej zemi priväzovaly. Boly to dni vnútorných bojov, ktoré jedine oko Božie s celou ich ťarchou videlo. Tu vytrhnul sa syn z ramien bezútešnej matky, tam zase priateľ od verného priateľa! Aj pri tých, ktorí sa ešte klátili a váhali, muselo sa ukázať, komu prepustia prvé miesto v srdciach svojich. Ako sudca smyslov a myšlienok ich srdc stálo pred nimi silné slovo božského prikázania: **„Já jsem Hospodin, Bůh tvůj, nebudeš míti bohů jiných přede mnou!"** A v bojazlivých, klesavších srdciach ohlasovalo sa **Lutherovo** vysvetlenie ako potešitelné zasľúbenie: **„Máme se Pána Boha nade všecky věci báti, jej milovati, a v něho samého doufati!"**

Slniečko skloňovalo sa k západu. Ešte raz ožiarily sa sňažníky a sňahové polia obrovských vrchov v ružovom blesku, keď na ich úpätí v úžľabinách a dolinách šedý súmrak sa už rozprestieral. V dverách horského domčeka stála krásna deva a s upretými očami dívala sa na krásu prírody. Istotne bol to pohľad, ktorý ľudské srdce mohol premôcť a priviesť ku vzývajúcemu zamlknutiu. A predsa bolo to ešte niečo inšie, čo oko mladej devy slzami

nosť bola taká zachovalá, že jeho nepriatelia mu nemohli v ničom výčitky robiť. Medzi nami všetci schvaľujeme Lutherov život.'' Jules Michelet, francúzsky historik a katolík, ktorý zomrel roku 1894., v jeho biografii hovorí o Lutherovi toto: ''A u prostred týchto radostí, Luther mal radosti srdca, nevinné šťastie svojej rodiny a domácnosti. Ktorá rodina je svätejšia, ktorá domácnosť čistejšia?''

Ako vo verejnom živote čo kazateľ a professor, tak tiež i v jeho privátnom živote; ako v chráme, škole tak i v dome, Luther bol muž podľa srdca Božieho, a biskup, ako sv. ap. Pavel 1. Tim. 3, 2-4, hovorí; ''bez úhony, jedné manželky muž, bedlivý, středmý, vážný, k hostem přívětivý, způsobný k učení, ne piján vína, ne bitec, ani mrzského zisku žádostivý, ale mírný, ne svárlivý, ne lakomec, kterýž dům svůj dobře spravoval, kterýž dítky měl v poddanosti se vší poctivostí.''

H. H. W—M.

KAZATEĽ A LEKÁR.

Jeden vynikajúci lekár stretol sa raz so známym kazateľom, ktorý hneď nadpriadol s ním rozhovor o náboženstve. ''Ja to nechápem'', povedal lekár, ''že tak všeobecne vzdelaný človek, ako vy, ešte verí v také staré bájky.'' ''Pán doktor'', odpovedal farár, ''nože si len predstavte, keď raz by ste zkúsili, že istý liek určitú nemoc pravidelne uzdravuje; nože si len predstavte, že vy sám by ste boli týmto liekom zachovaný od smrti, a žeby ste pri sto pacientoch, ktorých máte na starosti — pri všetkých bez výnimky —, spozorovali taký istý priaznivý výsledok: či by ste nemali dôvery k tomu lieku?'' ''Samo sebou sa rozumie!'' ''Tak je to tiež s kresťanstvom; moja viera spočíva na zkúsenosti; nech iní hovoria o bájkach, ja viem, čo som zkúsil sám pri sebe a pri tisícoch iných. Moje srdce bolo prvej plné nepokoja; ja som nevedel, načo som bol vo svete; nemal som žiadnej odpovede na najdôležitejšie otázky. I smiloval sa Boh nado mnou a priviedol ma k viere; odvtedy som iný človek a teraz mám pokoj a potechu a všetko, čo potrebujem. A čo som zkúsil, to od stáročí mnohí a mnohí ľudia zkúsili.''

A. Hvizdák.

Krátka história Slov. Ev. Lut. Cirkvi Sv. Štefana Mučedlníka v Dickson City, Pa., predtým v Jessup, Pa.

CIRKEV naša bola založená dňa 22. januára roku P. 1894. (nie 30. apríla 1895. ako bolo udané v minuloročnom kalendári) v nemeckom ev. lut. kostole v Archbald, Pa. Čarterovaná bola 30. apríla roku 1895. Pri zakladaní cirkvi bolo len štrnásť rodín, z ktorých žijú a sú údami cirkvi našej až dosiaľ: Andrej Gdovin, st.; Ján Matuščák, st.; Andrej Antol, st., Andrej Maršal a Andrej Andráško, st. — Onedlho po založení cirkev si kúpila dva loty od Winton familie v Jessup, Pa., na ktorých si najprv postavila skromný kostol a asi 15 rokov pozdejšie faru.

Prvý farár, ktorý odbavoval služby Božie v našej cirkvi, bol p. farár K. Hauser z Freeland, Pa. Bolo to roku 1894. Datum týchto prvých služieb Božich je nie istý, lebo je to nie nikde zaznačené. — Další farári, ktorí cirkev s času na čas obsluhovali, sú nasledovní: D. Kvačala; L. Novomeský a D. Z. Lauček, všetci počiatočne údovia našej Synody. A keď títo nemohli prísť, tak cirkev obslúžil poľský lut. farár zo Scranton, Pa. Takúto "s času na čas obsluhu" cirkev požívala až do roku 1906, totiž kým sa nerozhodla povolať si svojho riadneho farára, jestli chcela lepšie napredovať.

No ten túžobne čakaný čas prišiel roku 1906., keď si cirkev zvolila a povolala za svojho prvého riadneho farára A. D. Dianišku z General Council Synody, teraz U. L. C. A. Lenže p. f. Dianiška sa v Jessup dlho nezabavil. Celé jeho úradovanie trvalo len asi šesť mesiacov roku 1906. Za taký krátky čas, rozumie sa, že cirkev nemohla ani vzrásť, ani pokročiť do predu, ako by bola chcela.

Po odchode p. f. A. D. Dianišku cirkev bola zase bez farára asi rok i pol (1907—1908). Pravda, za tento čas zas živorila, ako mohla a vedela najlepšie. Znova ju s času na čas obsluhovali bývalí farári K. Hauser, teraz už z Wilkes-Barre, Pa., a D. Z. Lauček z Nanticoke, Pa.

Ale ako predtým, tak to ani teraz nepostačovalo. Cirkev cítila potrebu svojho riadneho farára, a to vždy viac a viac. Konečne roku 1908. povolala si za svojho riadneho farára Jána Jurču, z General Council Synody, ktorý ale, tak rečeno, nezdarne úradoval od 1908. až do 23. mája, 1913., keď v zúfalom stave, následkom nemiernosti požívania nápoja, siahol na svoj vlastný život otrávením sa, čo malo na cirkev veľmi smutný a zdrcujúci účinok. Cirkev nemohla pokročiť, ako by bola mala, hoci mala teraz za

pať nokov svojho farára; lebo čo dobrého jej v nedeľu v kázni povedal, to do týždňa svojim pohoršlivým životom skazil a zmätil. Pavel apoštol nenapomína nadarmo, keď hovorí: "Musit biskup býti bez úhony, ...

Nový kostol slov. ev.-lut. cirkvi Sv. Štefana Mučedlníka v Dickson City, Pa.

bedlivý, stiedný, . . . ne pijan vína . . . . ." I. Tim. 3, 2.—6. — A jestli tomu farár neveri a podľa toho nežije, čo hovorí Duch Svätý skrze apoštola Pavla, vtedy ani jeho práca v cirkvi nemôže byť požehnaná.

Po Jurčovej smrti cirkev zostala zase osiralá asi za rok 1913.—1914. Bola odkázaná na milosť a nemilosť iných. Prichádzali ju za tento čas obsluhovať študenti a A. L. Ramer z General Council Synody. To trvalo až do 8. júna roku 1914., keď A. L. Ramer poslal cirkvi za riadneho farára Samuela Plačku, ktorý úradoval iba do 13. januára 1915., ale aj to viacej na škodu a na pohoršenie cirkvi, než k jej dobru a povzneseniu, lebo: "musiť biskup býti způsobný k učení". I. Tim. 3, 2.—6.

Keď Plačko odišiel, 13. januára, 1915., cirkev začala vážne rozmýšľať, čo tu robiť a ku komu, ku ktorej synode sa teraz obrátiť. Či ísť nazad ku Ramerovi ktorý cirkvi povedal, že im viacej farára nedá, a pýtať ešte iného farára na próbu, alebo či sa obrátiť ku našej Slovenskej Synode, ktorej bola za istý čas údom hneď po jej založení. — (Poznámka: Cirkev naša sa prihlásila za riadneho člena do našej Synody hneď po založení Synody a poslala i päť dollárov, čo členovský príspevok, podľa vtehdajšieho spôsobu a poriadku. Kedy vystúpila zo Synody a prečo, to je nie známe*). No Ramerovi, tomuto prepodivnému "missionárovi" slov. ev. lut. v Amerike, cirkev viacej nodôverovala, a preto sa obrátila o pomoc znova na našu Slovenskú Synodu, požiadajúc si za svojho administrátora p. farára Štefana Tuhého v Wilkes-Barre, Pa., vtedajšieho predsedu Synody. Pán farár Tuhý administrátorstvo prijal a cirkev obsluhoval, ako najlepšie mohol asi za dva mesiace. Počas jeho administrátorstva cirkev si povolala za riadneho kazateľa, pána farára Jána M. Ondova z Lorain, Ohio.

Pán farár Ján M. Ondov zavítal do cirkvi dňa 17. marca roku 1915. Asi päť mesiacov po jeho príchode, cirkev znova vstúpila do našej Synody, a odvtedy je dobre stojacim členom až dosiaľ. — Pán farár Ján M. Ondov mal ťažkú priekopnícku prácu, kým cirkev sriadil tak, ako ev. lut. cirkev má byť sriadená podľa slova Božieho. No ale s pomocou Božou sa mu to podarilo. Hoc aj niektorí odstúpili od cirkvi hneď po jeho príchode — (snáď najviac len na návod A. L. Ramera), pravda slova Božieho predsa zvíťažila a cirkev sa začala zmáhať a rásť, a to nielen hmotne, ale zvlášte duchovne. Kým bola cirkev pri Ramerovi, nebola samostatná, lebo dostávala finančnú pomoc na plat pre farára od General Council Synody; ale nahle prišiel p. f. J. M. Ondov, cirkev sa úplne osamostatnila.

V tejto zdarnej a bohumilej práci na vinici Pánovej p. f. J. M. Ondov pokračoval až do 17. júna roku 1919., keď prijal povolanie do našej sesterskej cirkvi v Cudahy, Wis. Cirkev ho ťažko prepúšťala a s mnohými slzami, ale predsa v pokoji, želajúc mu Božieho požehnania na jeho novej stanici.

---

*) Ako s našími inými cirkvami, tak je to i s touto, že zápisnic nepísaly a tak ťažko je hladkú historiu napísať. — Pozn. Red.

Prv ale, ako p. f. Ján M. Ondov odišiel, povolala si cirkev za slova Božieho kazateľa, pána farár Jaroslava Pelikána, ktorý práve vtedy skončil bohoslovské štúdia v Concordia Theological Seminary v St. Louis, Mo. Pán farár Jaroslav Pelikán zavítal do cirkvi dňa 18. júna roku 1919., teda hneď na druhý deň po odchode p. f. Ondova, a usilovne aj on pracoval na vzdelaní Siona Božieho a pokračoval v započatej práci až do 15. júna roku 1921., keď prijal povolanie od cirkvi vo Veľkej pod Tatrou na Slovensku. Medzitým ho ale cirkev prepustila na žiadosť Synody, aby zastúpil miesto svojho otca, p. f. J. Pelikána v Pleasant City, O., ktorý bol v starom kraji,

Vnútro kostola slov. ev.-lut. cirkvi Sv. Štefana Mučedlníka v Dickson City, Pa.

ako vyslanec Synody. Za tento čas — od 13. októbra 1920. do 15. júna 1921. roku — zastupoval p. f. Jar. Pelikána p. teolog Michal Eštok, nateraz slova Božieho kazateľ v cirkvi Sv. Jána Evanjelistu v Hazleton, Pa.

Po prepustení pána farára Jaroslava Pelikána do starého kraju, cirkev si povolala za svojho kazateľa písateľa týchto riadkov. Za príkladom svojich dvoch predchodcov, terajší duchovný správca cirkvi, usiluje sa pracovať s pomocou Božou na zveľadení cirkvi našej a na rozšírení Siona Božieho.

Nová fara slov. ev.-lut. cirkvi Sv. Štefana Mučedlníka v Dickson City, Pa.

Zvlášte od 1915. roku cirkev dobre napredovala, rástla a sa vzmáhala, jak v duchovných, tak i v telesných veciach. Išlo všetko riadnym tokom až do 1924. roku. Ale na ročnom konvente, 1. januára 1924. roku začali sme vážne rozmýšľať a uvažovať otázku o zväčšení starého kostola v Jessup, Pa., alebo o postavení nového na príhodnejšom a prístupnejšom mieste. — Lenže k určitému rozhodnutiu prišlo až na mimoriadnom konvente dňa 25. mája, 1924 roku, totiž aby sa kúpili loty v Dickson City, Pa., a starý kostol i s farou v Jessup, aby sa predal za 20 tisíc dollárov, a náhle bude predatý, aby sme sa pustili do stavby nového kostola i fary v Dickson City, Pa.

Nuž a ako sa uzavrelo, tak sa i stalo. Starý kostol sa predal v auguste 1924., kontrakt na nový s Holod Lumber Co. sme podpísali 22. septembra 1924., dňa 30. mája posvätili sme uholný kameň, a dňa 18. októbra, 1925. roku, mohli sme posvätiť a Bohu na službu oddať už náš nový kostol — i faru. (Posviacka je opísana vo Svedku, preto ju tu pominiem.) Z oboch našich nových budov podávame tu tri obrázky — z kostola dva a z fary jeden — aby ich laskavý čitateľ videl aspoň na obrázku, ako vyzerajú.

Celá stavba i so zariadením kostola bude nás stáť do 70. tisíc dollárov. Pekný to pokrok malej cirkvi behom desiatich rokov. Pred desiatymi rokmi prijímala podporu od Ramera na plat pre farára, lebo ho nemohla udržať. Za posledných desať rokov, čo je obsluhovaná našou Synodou, nielen že si sama farára udržuje, ale sa pustila i do stavby nového kostola a fary, dajúc si na tom veľmi záležať, aby zvlášte kostol slušne a dôstojne postavila na česť a slávu trojjediného Boha.

Údovia cirkvi sa usilujú konať svoju povinnosť voči cirkvi. Prispievajú a prinášajú svoje obete štedre a ochotne. A čo ich ku tomu ponúka, že tak robia? Nie, nič iné ako slovo Božie, ktoré sa im káže čistotne a úprimne a ich viera a láska ku Pánovi.

Nech Ježiš Kristus, Pán a Hlava cirkvi svojej, zachová nás pri poznanej pravde a pravej viere až ku koncu!

Bože, ráč cirkve lodičku
Otcovsky spravovati,
Opovrženou, maličkou,
Mocne obhajovati:
Dej svobodu a pokoj,
K služení Tobě v tichosti:
Bouřky ďábelské spokoj,
Potom přiveď do radosti.

P. R-j.

Poznámka: Pri čítaní prvej polovice tejto skromnej historie človek sa akosi zarmúti, ale kým príde ku koncu sa i dobre poteší nad smilovaním a požehnaním Pánovým, ktoré vylial v tak hojnej miere na našu cirkev. R—j.

List Lutherov matke.

DŇA 30. júna 1531 zomrela v Mansfelde Margareta Luther, matka slavného reformátora nášho Dra. Martina Luthera. Narodila sa okolo roku 1460. a bola jedinou dcérou Jána Lindemanna a matky rodenej Zígler. Jej rodičia ačkoľvek chudobní ale bohabojní, vychovávali ju v ctnosti a v pobožnosti, pridržajúc dcéru svoju hneď od útlej mladosti k prácam a ku všelijakému užitočnému zamestnaniu.

Roku 1479 oddala sa za Jána Luthera, chudobného baníka v Moery, ktorý aby živnosť svoju snadnejšie vydobývať mohol, najprv do Izlebie, potom ale do Mansfeldu sa presťahoval. Mladí títo novomanželia, ozdobení vzájomnou láskou a vernosťou pracovali neunavne a v potu tváre svojej poctive vyhľadávali si každodenný chlieb. Otec pracoval v baniach, Margareta nesťažovala si chodiť do lesa na drevo. Táto svedomitá práca a pilnosť nezostala bez požehnania Božieho. Majetok im pomaly vzrastal a bohabojný náš Luther stal sa majiteľom dvoch pecí na prečisťovanie rudy. Pre svoju rozumnosť a bezúhonnosť natoľko bol vážený, že ho spoluobčania zvolili do magistrátu. Margareta porodila mu viacero detí, z ktorých najstaršia menovala sa Barbora.

Práve o tom čase, keď opätne mala porodiť, vystrojila sa do Izlebie nakúpiť potravných vecí, a tu obkľúčily ju bolesti a porodila dňa 10. novembra v noci r. 1483 synáčka, ktorý nasledujúceho dňa bol pokrstený na meno toho dňa, Martin.

Ač Margareta podľa svedoctiev hodnoverných súvekých svedkov, po celý život bola veľmi poriadna, ctnostná a bohabojná žena, jednak pre syna svojho Martina, musela od nepriateľov Evanjelia i mnohé trpké urážky a zlomyseľné očerňovanie znášať a pretrpeť. Povedali, že bola vo spojení s diablom, od ktorého vraj i syna svojho počala; potom že ho pri krste svätom nie trojjedinému Bohu, ale diablu posvätila. Všetky takéto blúznenia však pochádzali len zo zlosti odporníkov svetla a pravdy Božej, ktorým náš reformátor bol tŕňom v oku.

Všetku svoju péču obracala Margareta na bohabojné, kresťanské vychovávanie svojich dietok, držala ich v kázni a cvičila v bázni Božej. Jej zachádzanie s deťmi bolo veľmi prísne. Sám Luther o tom hovorí: "Moja

matka ma raz pre jeden mizerný orech tak prútom vyšľahala, že mi až krv tiekla z tela; ale ona to so mnou dobre myslela." Ako veľmi ju jej syn Martin miloval, dôkazom toho je aj nasledovný list, ktorý starej a chorej matke svojej v sobotu pred Vstúpením roku 1531 bol napísal:

"Milosť Vám a pokoj v Kristu Ježišovi, Pánovi a Spasiteľovi našom! Amen.

Srdečne milá Matko! Obdržal som písmo brata môjho Jakuba o nemoci Vašej, a je mi toho srdečne ľúto, že telesne pri Vás byť nemôžem, ako bych veľmi rád bol. Ale predsa dostavujem sa týmto listom telesne, a nechcem od Vás ani duchovne byť vzdialený, i so všetkými našími. Ač dúfam, že srdce Vaše i krem toho dávno a dosť bohate je poučené, a že Vám ani na hojnom potešení slova Božieho neschádza, k tomu že Ste i kazateľmi a tešiteľmi všestranne zaopatrená, predsa chcem i ja svoje učiniť a dľa povinnosti mojej seba za dieťa Vaše, Vás ale za matku svoju uznať. Predne, milá Matko, viete z milosti Božej dobre, že Vaša nemoc je otcovský a milostivý prút Boží, a síce veľmi maličký prút v provnaní toho, aký On na bezbožných a často i na svoje vlastné milé dietky sosiela. A preto nemá Vás ani nemoc táto zarmucovať a trápiť, ale máte ju vďačne prijať ako znak Božej milosti; lebo je ono len veľmi maličkým utrpením proti utrpeniu vlastného Syna Jeho, ktoré On, nie ako my sami pre seba znášať musel, ale pre nás a pre naše hriechy. Po druhé znáte i to, na čom v tejto i vo všetkých úzkostiach potechu Vašu zakládať máte, totiž na tom uholnom kameni Kristu, ktorý ustavične je pri nás a nedá sa nám klátiť, ani dopustiť nemôže, aby sme u-utonuli a zahynuli, lebo On je Spasiteľ všetkých úbohých hriešnikov, i všetkých, ktorí väzia v biedach a v smrti, na Neho sa spoliehajú a meno Jeho vzývajú. On povedá: Doufejtež, ját sem přemohl svět! Keď premohol svet, tak iste premohol i knieža tohoto sveta so všetkou jeho mocou. A čo je iného jeho moc, ako smrť, ktorou zajal nás pre hriechy naše? Keď ale hriech a smrť premožené sú, tak s potešením môžeme slúchať ono veliké slovo: Doufejtež, ját sem přemohl svět; nemáme ale o pravdivosti tohoto ani pochybovať, a nie len to, ale je nám to i prikázané, aby sme si potechu túto s radosťou a vďakyčinením privlastnili. Lebo kto by sa takými slovami nechcel dať potešiť, ten krivdu by činil milému Tešiteľovi. Máme sa tedy tomu s celou istotou tešiť, a jestli by nás niekdy myšlienka na smrť zastrašiť chcela, pozdvihnime hore srdcia svoje a hovorme: Nevieš-li, ó smrti, že si premožená, neznáš-li Toho, ktorý povedá: Ja som premohol svet! Preč, ani mi nesluší strašenia tvojho naslúchať, ale radšej potešiteľné slová Spasiteľa: Ja som premohol svet. Tu je onen víťazný hrdina, ktorý mi týmto víťazstvo svoje dáva a privlastňuje. Pri Ňom zostanem. Lebo viem, že ma neklame. Nepravé strašenie tvoje, ó smrti, rado by ma chcelo oklamať a lichotivými

myšlienkami od Spasiteľa môjho odtrhnúť, a predsa je to len lož. Tak povedá i sv. Pavel: Pohlcena jest smrt ve vítězství. Kde jest ó smrti, osten tvůj? kde jest, ó peklo! vítězství tvé? Strašiť ma ovšem môžeš, ale len ako drevené strašidlo, ale nemáš moci udusiť ma. Lebo víťazstvo tvoje, ostrie i sila je vo víťazstve Kristovom pohltená. Zuby síce môžeš vyceriť, ale sožrať ma nemôžeš, ponevráč nám dal Boh víťazstvo proti tebe skrze Krista. Jemu buď chvála a vďaka vzdávaná. Amen. — Takýmito slovami a myšlienkami, milá Matko, nech sa zaoberá srdce Vaše a iným ničím, a buďte vďačná, že Vás Boh k takémuto poznaniu priviedol a nenechal väznieť v pápežskom blude, kde nás učili, na skutky naše a na svätosť mníchov stavať, a túto jedinú útechu, nášho Spasiteľa, nie ako tešiteľa, ale ako ukrutného sudcu a tyrana považovať, tak že sme od Neho ku Marii a svätým museli sa utiekať, ani nám nebolo dovoleno prijímať od Neho milosť. Teraz to ale vieme ináče skrze nekonečné milosrdenstvo Otca nášho nebeského, a to, že Ježiš Kristus je naším prostredníkom a sľutovníkom, naším najvyšším kňazom u Boha v nebesiach, ktorý nás každého dňa zastupuje, a mier dáva všetkým, ktorý veria v Neho. Neni On ten, ktorý by na nás žaloval a nám sa vyhrážal, ale je ten, ktorý nás smieruje a zastupuje svojou vlastnou smrťou k Nemu prichádzajúc, volať máme: Milý Spasiteľu, Ty sladký tešiteľu, Ty verný biskup duší našich! K takémuto, hľa poznaniu Vás Boh milostive povolal, máte zároveň pečať i list jeho, totiž Evanjelium, krst a večeru svätú, a slyšíte tiež kázať, že žiadne nebezpečie ani bieda nemá Vám uškodiť. Dúfajte tedy a ďakujte s radosťou za takú velikú milosť. Ten, ktorý počal vo Vás, to tiež milostive dokončí. Preto, že si sami v takých veciach pomôcť nemôžme, ani od hriechu, smrti a diabla sa osvobodiť, vstúpil On, ktorý to lepšie zná, na miesto naše a dávajúc nám požehnanie svoje, zároveň porúča nám, aby sme ho prijímali a nepochybovali o tom, lebo povedá: A radosti Vaší žádny neodejme od Vás. Udeľ Vám tedy Boh všetkého potešenia skrze Ducha a slovo svoje sväté pevnú, potešiteľnú a vďačnú vieru, aby ste všetku biedu blahoslavene mohla premôcť a konečne pocítila i zkúsila, že pravda je to, keď povedá: Doufejtež, jáť sem přemohl svět! Týmto porúčam telo Vaše i dušu Vašu do Jeho milosrdenstva Amen. Modlia sa za Vás všetky moje dietky i moja Katerína, niektoré plačú a hovoria: Babička je veľmi nemocná. Milosť Božia buď so všetkými nami. Amen."

O niekoľko týždňov po obdržaní tohoto listu matka Lutherova v blahoslavenom vyznaní viery svojej a pri vzývaní mena Božieho tíško usnula v Pánovi.

Prel. T.

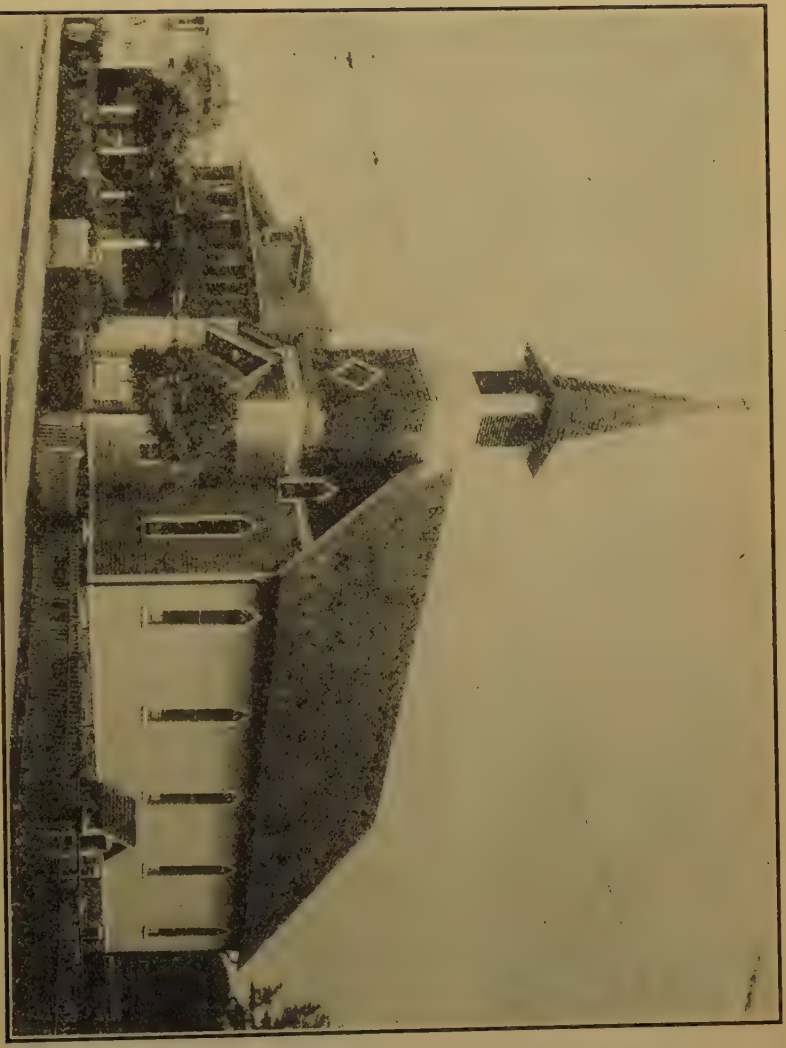

Slov. ev. kostol cirkvi Sv. Pavla v East Port Chester, Conn.

LUTHEROVA PIESEŇ O BIBLII.

Kde Biblie niet v rodine
smutno tam, sťa na pustine;
tam nerád dlie Pán Boh milý,
diabli si tam stán rozbili.

Nuž, chcete-li, ľudia milí,
by sa hriech, lož nešírily,
posledný cent nešetrite,
Bibliu si opatrite!

Jej sa chopte hneď v mladosti;
jej sa držte i v starosti;
z nej sa učte abecedu;
z nej čerpajte ďalšiu vedu.

Pohrúžte sa do nej radi,
hľadajte v nej dobré rady
i prameň útechy čistý,
skrýš bezpečnú, útul istý. —

Z jej pravdivých a verných rád
zhotujte si prepevný hrad;
na jeho vrchol vysoký
vztýčte najkrajšie výroky;

Nech nad neverou a vzdory
vlajú čo vaše prápory
a zase vás — sťa mocný štít —
v žiali — bôli môžu ukryť.

Ľudia Boží, vy deti bied,
nemáte ju? kúpte ju hneď....
Posledný cent nešetrite,
hoc zaň si ju opatrite
a čítajte až do času,
keď v hrob pustia rakev vašu.

J. S.

V NEMOCI.

Ach ležím, ležím v kríži, v nemoci,
ó, kto mi podá ruku k pomoci
a dušu, — srdce žiaľom sovrené
poteší, zdvihne telo zmorené!?

V tom dušou myšlienka mi preblesne,
jak balzám zhojí bôle a tiesne:
že stojí pri mne spomocník pravý,
on dušu, srdce, telo uzdraví!

Tu duch sa vznesie na krýdlach viery
ku nebies Pánu a bohatieri,
na rtoch a srdci prosby sa roja
ó, pomož, Bože, útecho moja!

Dľa zásluh mojich neplať mi, Pane,
ó, prikroč, nech sa milosť mi stane,
však obeť lásky tam na Golgata
je i za moje hriechy výplata!

Však kázal si nám, by sme len k Tebe
volali v kríži, v každej potrebe,
ó, neodmietaj tie prosby moje,
lež vyslyš, Pane, pre sľuby Svoje!

S pomocou Pán hneď ku mne prikročí,
pokojom blaží, stre tok slz z očí
a riekne: dúfaj, synu, môj si ty,
máš vierou pokoj slávy rozvitý!

Za to Ti chvála, ó, Hospodine,
žes potešil ma v kríži hodine,
tu obeť srdca príjmi vrelého,
oddávam Tebe seba celého!

Ó, bratre, sestro, keď si v nemoci,
len v Bohu hľadaj pravej pomoci:
On všetky túžby tvoje vyslyší,
zač by si prosil v Kristu Ježiši!

F. J. M.

NAJDENÝ.

V mestečku J... žil mladý asi 23-ročný človek, ktorý v Boha neveril.

"Ja vo vášho Boha neverím," hovoril farárovi, ktorý darmo namáhal sa priviesť ho na lepšie cesty, "On sa mi nikdy ani neukázal."

"Ľudskými očima nemôžeme Ho my ľudia vidieť, Konrad," povedá farár vážne.

"Ach, čo! vidieť alebo nevidieť — to mi je jedno. Prv i ja veril som v Neho, odriekal modlitby za svojou matkou, ale nespomáhalo mi to nič. Nešťastia mal som aspoň dosť v živote! Keďby Boh žil, nebol by mi odňal otca a tri sestry. Ani by nebol dopustil, aby ma moja nevesta opustila." Položil si ruku nad oči a rozmýšlal. — Je pravda: tento človek prežil už mnoho nešťastia, ale bohužiaľ, tieto zkúšky zapríčinily zrovna to, že sa od pravej cesty odvrátil, kým ony posielané boly, aby sa napravil. Upadol do zlej spoločnosti, pil, hral, darebáčil, chrámu Božieho nenavštevoval, ale vysedával v krčme, alebo zahálʼal pred domom na lavici. Len jedna z jeho rodiny ešte žila a to bola jeho matka, ktorá bývala v mestečku B., od J... asi na šesť hodín železničnej cesty vzdialeného. Táto neprestávala sa za svojho ztrateného syna modliť a keď ju každé tri alebo štyri roky navštívil, púšťala ho vždycky s mnohým dobrým napomenutím. Ale žiaľ, nemalo to na neho žiadneho účinku, lebo sa robil hluchým. Ako často kládla táto matka ztratené svoje dieťa na srdce milého Spasiteľa!

I farár v J... robil všetko možné, aby tohto marnotratného syna obrátil, ale bývalo to bez výsledku. Ako rád bol by ho zachránil, lebo vedel, že je v nebi radosť nad jedným hriešnikom, pokánie činiacim.

Jednoho dňa prišiel Konradovi list od matky. "Milý synu," píše mu, "sober sa hneď a príď ku mne, lebo velʼmi som nezdravá a cítim prichádzať koniec mojho života. Sadni na prvý vlak, abys neskoro nedošiel."

Teda, mala sa ešte posledná duša odobrať, ktorá ho milovala! Konrad skočil, schytil svoj malý uzlík a poberal sa pilne na stanicu. Bol to posledný vlak, ktorý toho dňa odchádzal, druhý išiel až budúceho dňa okolo poludnia. Zrýchlil kroky, lebo počul biť na veži už tretiu hodinu a o desať minút vlak mal odísť. Idúc postretnul farára. "Ďaleko, Konrad?"

"Na železnicu, matka mi zomiera!"

"Teda bežte, ako len môžte, ináčej dojdete opozdene na stanicu."

Bez dychu vpálil Konrad do čakálne. "Karotku štvrtej triedy do B....!" skričal.

"Do B...?" pýtal sa chladnokrvne usmievajúci úradník. "Vlak pred päť minútami odišiel. Príďte zajtra, priateľko!"

Konrad bol ako omráčený. "Už je preč," kričal, "a ja ísť nemôžem? Kde je Boh váš, o ktorom toľko rečí robíte, že spomáha v každej núdzi!?"

Ako pomätený behal sem i tam a zlorečil Bohu i ľuďom. Tu prišiel farár za ním, ktorý ho stopoval, a videl hneď, čo sa stalo.

"Utíšte sa, Konrad," prehovoril k nemu vľúdne a pojal rozčuleného človeka k sebe na lavicu. "Utíšte sa, Konrad, a modlite sa, aby Boh vašu matku dotiaľ zachoval, až by ste ju ešte posledný krát vidieť mohol."

"Modliť sa mám, modliť?" zvolal, ťahajúc si ruku z ruky farárovej, "nechte ma! Ako sa môžem Bohu modliť, keď ma v každej potrebe opúšťa!?"

"Uspokojte sa, Konrad! Človek nevie, k čomu to môže poslúžiť, že ste zapozdili vlak. Božie cesty sú často divné, ale On všetko na dobré obráti."

Kým ešte farár tieto slová hovoril, vhrnúlo sa množstvo ľudu na stanicu v prestrašení, spínajúc ruky, kričiac, volajúc a bedákajúc.

"Čo sa stalo?" spytuje sa farár, ktorý sa na tento sbeh udivene prizeral. Ktosi mu odvetil, že sa vlak vyšinul z koľajníc, sdeľuje telegram a desať osôb sa zabilo. Vodič je tiež zabitý.

Jako sú služby Božie navštevované v cirkvi Sv. Pavla v East Port Chester, Conn.

Konrad naslúchal s vytreštenými očami. Všetká krv ztratila sa z jeho tvári a, kým iní bedákali a kričali, sopial ruky a povedal: "Bože, ako to mám pochopiť, že si mi bol taký milostivý!" Farár pristúpil k nemu a povedal: "Vidíte, na vás zjavila sa láska a milosť Božia. Aby ste Ho našli, poslal desiatich do náručia smrti. Boh chce, aby všetcia spasení boli a k známosti pravdy prišli." Teraz složil ruky a vysielal tichú modlitbu k nebi.

Na druhý deň odpoludnia ťahal odkrytý voz do mestečka B... Na ňom sedia dvaja l'udia, ktorí sú nám už dobre známi: farár a Konrad. Najali si ráno o štvrtej hodine povoz a viezli sa nepretržite asi za dvanásť hodín. Teraz sú už na mieste. Pred jedným nízkym, ale čisto vyzerajúcim domom zastane voz. Chlapi sostúpia a kým farár cestou unavené údy naťahuje, beží Konrad do domu. Dvere sa otvorily a počuť milý hlas z vnútra: 'Konrad, dieťa moje milé, si to ty?

"Áno, mamko!" ozýva sa radostne hlas mladého človeka a vpadnú si oba do náručia. Farár, ktorý medzitým stál u nôh postele so složenými rukami, pristúpil ku chorej a jej ruku na hlavu Konradovu kladúc, povedal: "Ženička, tu je Váš syn, prijmite ho s radosťou, lebo on neni ten samý Konrad, ktorého by ste pred niekol'ko hodinami bola potkala, ale nový syn, ktorý Boha v srdci nosí. On Vás prosí z celej duše ako syn kajúci za odpustenie." Pohnutá a so slzami v očiach — iste boly to slzi radosti — privinie naradovaná matka svojho konečne najdeného syna k vernému srdcu svojmu. Boh ju ešte z choroby pozdvihnúl a zmocnil. Ona vzala svojho syna k sebe do domu a oba žili v nekalenom šťastí.

O rok pozdejšie vidíme v kostole mestečka B..., kam presídlil sa medzitým i spomenutý farár, párik, ktorý pri oltári sl'uboval si vernú lásku až do smrti. Mladý párik manželský býval v dome matky a prežil mnoho blažených rokov. Boh požehnal im viacero zdarných detí, ktoré v bázni Božej privádzali ku Kristu. Tak stal sa z nešťastného muža človek, ktorý by svoj stav nebol ani za cisársky trón zamenil, lebo našiel Pána Boha.

Prel. T.

Reč pri výchove.

Čistá, ľubozvučná reč, ktorá je dobrá k vzdelaniu užitočnému a dáva milosť poslucháčom, je veliký a neprecenitelný dar pre rodičov a učiteľov. Čistou vzdelavateľnou a príjemnou rečou máme všetci hovoriť. K tomu nás pobáda Písmo, prikazujúc: "Žádná řeč mrzutá nevychádzej z úst vašich; ale jestli jaká dobrá k vzdělání užitečnému, aby dala milosť poslucháčům". Efez. 4, 29.

Reč je ten drahocenný dar Stvoriteľov, ktorým sa delí človek od nerozumných zvierat. Týmto prostriedkom môžme sdeliť druhým jasne a srozumiteľne naše myslenie, cítenie a chcenie. To isté môžme vykonať i písomnou rečou, len že nie takým prenikavým citom. Reč, ktorú nás učili naši milí rodičia, od malička, je naša roztomilá materinská reč, ktorú každý má mať vo veľkej vážnosti ako vzácny poklad.

Avšak proti nej sa často prehrešujeme v tejto našej novej vlasti, ju zľahčujeme a znevažujeme tým, že ju poškvrňujeme všelijakými anglickými prímeškami, výrazmi, slovami.

Lež i tej chyby sa dopúšťame, že dietky naše neučíme od útlosti náš opravdový materinský jazyk, ale navykáme ich na istú **detskú, nevyspelú, maznavú mluvu.** Hovoríme im ku príkladu: "Papaj, poď ole (hore), doju (dolu), nebacni (nespadni)." Týmto robíme dietkam rečové ťažkosti. Či je to dôsledné a múdre navykať deti na niečo, čo sa musia po istom čase odúčať? Prečo neučiť hneď od začiatku **správnou** slovenskou rečou?

I čo sa obsahu reči, týka, robia sa mnohé, niekedy aj nenapraviteľné chyby. Neopatrní rodičia vravia hocičo pred svojími dietkami, domnievajúc sa pri tom, že keď sú ich dietky ešte maličke, nepovšimnú si slová, činy, príklady iných. Lenže treba pamätať, že dietky — zvlášte v útlom veku — pozorujú každý náš krok a snažia sa čím najlepšie ho napodobniť; veď predsa rodič je dieťaťa ideál, tá najvyššia dokonalosť vo všetkom, už či je to v skutočnosti dobré alebo zlé, prospešné alebo neprospešné. A zlo obyčajne dieťa pochopí o moc chytrejšie, lebo k tomu dopomáha mu jeho zlá prirodzená náklonnosť. Náš slávny básnik a učiteľ Podtatránsky dobre vystihol význam **príkladu** vo výchove, keď napísal:

"Šťastné dieťa, ktoré otcom
zovie muža rázneho;
nielen otcom, on i vodcom
v živote je pre neho.

Príkladom keď otec slúži
nasledovať dieťa túži
otca svojho vo všetkom".

Kto kedy navštívil jednu poriadnu vzdelanú americkú domácnosť, ten mohol zbadať, s akou opatrnosťou hovoria domáci zvlášte v prítomnosti dietok. Hovoria poučné, srozumiteľne, jasne, jednoducho a prívetive s dietkami. Prihovárajú sa ku nim náročky, aby ich privábili k rozhovoru. Ich cieľ je, aby sa im dietky od mala cvičily v prístojnej reči. Keď dieťa urobí rečovú chybu, buďto ho hneď opravia, alebo viac kráť opakujú to nepravé slovo správne v rozhovore. Ak sa medzi rečou naskytne zvláštnejšie slovo alebo výraz, k vôli deťom, ho tiež viac ráz upotrebia. Pri jedení sa takmer vždycky rozvinie živý, milý, priateľský, poučno-zábavný rozhovor, ktorý drží pozornosť stolujúcich dietok, a na ktorom i ony majú živú účasť slovom, radou, zvedavou otázkou.

Či by aj medzi nami nemal najsť taký rozhovor príhodného času a miesta? Či nemáme snáď dosť čítacej látky, o ktorej by sme s našou mládežou rozjímali? Či nemáme dosť náboženských a životných otázok a predmetov, o ktorých by sa mohlo s našími milými vzdelavateľne rozprávať a vzájomne poúčať? O, zaiste, materiálu je dosť, len viac chuti a dobrej vôle, viac záujmu pre náš podrost.

V niektorých naších domácnostiach musia deti jednoducho mlčať, ba niekedy sa im zakáže ešte aj poslúchať. Hľa, tam, kde by sa náš Janko alebo naša Marka mali cvičiť pekne hovoriť, musia si na miesto toho zapchať uši. Keď je rozhovor čistý, príkladný, povznesiteľný, za taký sa rodič nikdy nebude hanbiť. Nestydaté reči nie sú dôstojné na rodičov, už či deti počúvajú alebo nie. Privátne a tajné záležitosti majú sa pretriasať v ich neprítomnosti. Ovšem, i to nesluší, keď sa deťom dovoľuje veľká sloboda v rozhovore, zvlášte keď sú na hostine vážnejší hostia. V takom páde majú byť dietky len poslúcháčmi a môžu sa vtedy ozvať, keď sú tázané. — Vyhýbajme vždy klebetám, klamstvu a lži.

Hovorí sa, že čiastočne alebo len trošku vzdelaný človek viac škody narobí než obyčajný, prostý, jednoduchý. Kto len trocha vzdelanosti zakúsi rád dáva na javo svoju obmedzenú známosť; robí to tak vypukle, že to skoro každý zbadá; robí sa naprosto smiešnym a odporným. K vôli pochvale reč svoju bezohľadne okrašľuje rôznymi rečníckymi frázami, výrazmi, slovami, ktorým možno sám dobre nerozumie. Celá táto múdrosť — ktorá ešte nikoho nevzdelala — podobá sa mechu, ktorý, keď sa moc naduje, pukne, a vnič sa obráti; je to len prázdna para prinášajúca neužitok. Takou rečou dá sa hovoriť uprostred nevedomých alebo seberovných, ale inde nie. Človek, keď už na to príde, môže skôr dokázať svoju múdrosť

Spevokol cirkve Sv. Pavla v East Port Chester, Conn.

a aj úctu si získať u ľudí jednoduchou mluvou. I vzletná a elegantná reč je dobrá v pravý čas.

Radno je tedy privykať na jednoduchú ľudovú reč a pestovať ju v naších domácnostiach uprostred nášho vnímavého podrostu, ktorému môžme najviac prospeť srozumiteľnou rečou. Keby si tohoto povšimli niektorí naší spisovatelia a menovite starokrajoví novinári, nevynímajúc ani amerických, lepšie by poučili náš ľud.

Kto si vysoko váži materčinu, ten skvostný dar Stvoriteľov, bude si ho všemožne chrániť a v čistote zachovávať nielen pre seba ale i pre svojich potomkov, aby aj oni stali sa vzorom čistej, rýdzej, jednoduchej, vzdelavateľnej reči, v ktorej budú šľachetne myslieť a svoje city a myšlienky iným jasne sdeľovať.

Áno, buďme vzorom naším dietkam vo všetkom dobrom! Majme vždy na zreteli slova múdreho Šalomúna: "Někdo vynáší řeči podobné meči probodujícímu, ale jazyk moudrých jest lékářství. Rtové pravdomluvní utvrzení budou na věky, ale na kratičko jazyk lživý". Přísloví 12, 18. 19.

G. Dérer.

—o—

Všetko vraj len príroda.

Všetko vraj len príroda,
povedia mnohí ľudia,
ktorí dľa svojho rozumu
tak radi všetko súdia.

Všetko sa na svete časom
postupne vyvinulo,
keď sa zo zárodku v bahne
čos živého vykľulo.

Bol to najprv len červíček
a z toho to šlo ďalej,
až sa vyvinulo zviera
rovné opici malej.

A z tejto malej obludy,
čo v lesoch divo skáče,
povstal vraj človek rozumný,
čo si po mestách kráče.

Nech tomu verí, kto chce,
že človek je len zviera,
že jeho praded opica,
v lese žije, zomiera.

My vieme, že nie príroda,
ale Boh je všetkého
Stvoriteľ, čo tu vidíme
mrtvého aj živého.

Tak nám to Boh sám hovorí,
hľa v slove Svojom svätom,
človek veriaci zakladá
svoju vieru vždy na tom.

Tak aj my, kresťania milí,
verme len Pánu Bohu,
že On sám stvoril všetko: zem,
človeka aj oblohu.

Opica, tá vám vždy tvorom
nerozumným ostane.

A od Boha neveriaci
odmenu tiež dostane.
Kto skladá svoju nádeju
v Bohu a Jeho slove,
pre toho je sťa odmena
miesto v nebi hotové.

.....ch...

Význam práce pre dietky.

PRÁCA je obsažné slovo, zahrňujúc v sebe mnoho dobrého a zlého. Našim ciel'om je zdôrazniť tú dobrú a užitočnú stránku práce, zvlášte nakol'ko sa to týka dietok.

To je už v prírode, že l'udia l'ahko privyknú na pohodlný život. Kto však vyhl'adáva iba pohodlie v práci, toho ovládne o krátky čas lenivosť, ktorá je na škodu zdravému a čistému pokroku človečenstva. Lenivosť môžme ináč pomenovať nečinnosťou. Vieme, že od stálej nehybnosti sa i čistá voda nakazí. Tak je to aj s l'uďmi: Kde nieto pohybu a slušného zamestnania, tam sa vludzujú do života nízke mravy, bieda a hlad. Tento trpný stav práce zatracujú nielen všetci poctiví l'udia, ale toho činí výrazne i Písmo Sv. v 2. Tess. 3. v. 10, 11. "Nebo i když jsme byli u vás, to jsme vám predkládali: Kdo nechce dělati, aby také nejedl. Slyšímeť zajisté, že nekteří mezi vámi chodí nespůsobne, nic nedelajíce, ale v neužitočné veci se vydávajíce." A inde máme priamy rozkaz: "Modli se a pracuj." Kresťania vykonávajú svoje povolanie z povinnosti k Bohu a preto, že tým konajú dobrú službu sebe i bližnému.

Máme po prvé rodičov, ktorí nikdy nepožadujú nijakú službu od svojich dietok doma, v tej domnienke, že by sa im mohla telesná škoda stať. Takí rodičia zabúdajú, že pohyb napomáha telu sa vol'ne rozviňovať, že upevňuje svaly, že ostrí vtip, nakol'ko každé predsavzatie núti človeka rozmýšl'ať nad možným a nemožným uskutočnením tohože.

Máme po druhé rodičov, a to možno i medzi sebou, ktorí bez ohl'adu na vek, silu a schopnosť nútia dietky k obťažnej robote. Lež čo deťom naším rozkážeme urobiť, musí byť primerané ich veku, sile a schopnosti. Čomu dieťa nerozumie, to iba s nechuťou robí. Čo presahuje jeho silu a schopnosť, to je na prekážku duševnému a telesnému vzrastu. Len keď je prá-

ca v každom ohl'ade prispôsobnená, nástojme, aby rozkazy naše boly vyplnené. Násilím sa málokedy čo dobrého dosiahne.

Lež máme i takých rodičov poťažne i učitel'ov, ktorí zabúdajú, že každé dieťa je schopné k niečomu, že príroda sa nedá vynútiť, ale ovšem len obživiť a vyvábiť: tak i učenie nemá byť násilné ale samovol'né. Náš slovenský pedagóg Ormis vysvetl'uje spomenuté nasledovne: "Strom cez zimu nerastie, keď nemá vlahy, teploty a slnečného svetla, ale jakonáhle teplá jar príde, hneď všetko sa pučí a zelená: ani dieťa sa nechce učiť, kým duchovnej vlahy, teploty a svetla nedostane. Vlaha táto sú príjemné veci, teplota sú krásne reči a svetlo je pravda, ktorá z tých rečí vysvitá. A tak pravidlo je zlaté: nenúť dieťa ale váb." Dajme dieťaťu takú prácu, ktorú s radosťou bude konať a vyvábme jeho záujem i pre iné, snáď nie tak milé, povinnosti, ktoré bude v živote povinné vykonávať. Jeden milý pozor, jedna upenlivá prosba viac dobrého spôsobí než drzý výlev hnevu a pomsty. Jedno pekné, milé, úprimné slovo je zpruhou k poslušnému vykonaniu naloženej práce. Ač nápor vzbudzuje odpor, treba pamätať, že i telesný trest odporúča výchovoveda, ak sa prevádza v pravý čas a za pravých okolností.

Pracovitosť je šl'achetná vlastnosť. Práca je dôležitá a potrebná pre zdravého človeka. Veď i Hospodin postavil Adama do utešenej záhrady, aby ju vzdelával a obhajoval. Súc zaneprázdnení, často zabúdame na trampoty životné, na nepriatel'ov, škoditel'ov našej povesti; áno, často vyhneme pokúšeniam rôzneho druhu a kadejakým márnomyselným veciam. Kto teda nepracuje, škodí sebe a je na škodu iným. Žaláre sú preplnené takými, ktorí si neváżili Božieho príkazu: Modli sa a pracuj!

Keďže je tedy práca jedna z hlavných podmienok dobrého života, máme hneď od malička dietky na ňu navykať, nezabúdajúc na horespomenuté pravidlá. Tu sa vyžaduje, aby rodič mal na srdci blaho svojho dieťaťa, to jest čistý výchovný cieľ, nie peniaze a úplné odkázanie sa na dieťa. Práca a vzdelanie sú nerozlučitel'né pri dobrej výchove. Aby si dieťa nepovažovalo život za neakú hračku, má sa učiť a zároveň privykať na ťažší spôsob žitia. A aby pozdejšie svedomite pracovalo, nesmie postrádať kresťanskej výchovy. Nielen chudobní

ale aj bohatí rodičia posielajú synov a dcéry do roboty. Prečo? Preto, že sú si povedomí, čo k dobrej výchove prináleží. Boháčom istotne nejde o zisk. Oni majú na zreteli tú skutočnosť, že ustavičná pohodlnosť odvádza dietky od pilnosti, a my dokladáme, že prílišné pohodlie privedie človeka do hriechu a odvedie od viery v Boha.

Príklad pracovitosti a pilnosti je tiež vel'avýznamný pri výchove dietok. Jeden dobrý príklad viac stojí jako sto dobrých predpisov. Ak dieťa nevidí u rodičov lásku k robote, ale len povrchné vykonávanie povinností, naučí sa len l'ahostajnosti. Lenivosti učia sa dietky aj v zlej spoločnosti, tiež od l'ahostajných učitel'ov a od nedbalých a nesvedomitých vodcov. Obzvlášte starší žiaci hneď zbadajú, či je učitel' alebo farár usilovný, či sa pripráva na zadané úlohy sám. Ak chodí do školy často nepripravený, darmo bude požadovať od svojich žiakov viac usilovnosti; s dobrým svedomím ani nemôže. Niektorí učitelia po obdržaní diplomu myslia, že sú už odborníci v svojom povolaní, ktorí nepotrebujú ďalšieho priprávania a školovania. Také domnienky vedú k lenivosti. Čo badáme v učebni takých namyslených panáčkov? Neporiadok, hluk, krik, šepot, chichot, neposlušnosť, neúctu k predstaveným, povrchnosť, lenivosť — len všetko možné zlé. Áno: Aký učitel', taká škola; aký otec, taký syn; aká matka, taká Katka; príklad zlý a zlý i čin.

Niekedy rodičia sú skvelým príkladom pre svoje deti a predsa dopúšťajú sa istej zkazonosnej chyby, menovite tej, že následkom prílišnej dobroty hotoví sú všetko sami urobiť. Takéto deti sa ťažko naučia samostatne pracovať a musia byť ustavične odkázané na pomoc rodičovskú, ak majú niečo uskutočniť. Takto odchované deti zostanú rodičom na ťarchu, ponevádž nie sú spôsobné ul'aviť prácu vysileným rodičom v ich sošlom veku. A nejeden syn práve pre takú pohodlnú výchovu postretnul sa s nezdarom neskoršie v živote: bez druhého pomoci nebol vstave ničoho urobiť, nemal vytrvalosti ani spôsobnosti. Rodič teda môže niekedy dobre mieniť a predsa sa mýliť. Len jeden príklad k vôli objasneniu: Dieťa sa s niečim zaoberá, istá vec sa mu pokazí alebo nevydarí; tu sa dobreprajúci rodič, pohnutý milosrdenstvom, hneď ozve: "Poď, dieťa moje, ja ti to spravím." Či by ten otec alebo tá matka neboli lepšie urobili, keby boli asi v tomto smysle pre-

hovorili: "Ale oprobuj to ešte raz, synu môj, veď sa ti to o chvíľku podarí." Treba posmelenia, trochu pochvaly, záujmu. Vyžaduje sa tu málo psychologickej známosti; pomocou takej učíme sa poznávať naše dietky a to, čo sa vyžaduje pri ich výchove v tom alebo onom páde. Dobre je deťom zoškliveť lenivosť a spoliehanie sa vždy na inú ľudskú pomoc. Radno je prizvukovať túto pravdu: Kto chce niečím byť, nesmie leňošiť, ale s pomocou B. usilovne sám pracovať. Potom bude na službu iným aj sebe.

Ktorý rodič nachodí záľubu v práci, ten istotne nebude vyhľadávať spoločnosť ošklivých lenivcov a bezočivých pôžitkárov; ale vykoná poctive svoju každodennú vydelenú prácu, vediac, že za to obdrží primeranú odmenu, mzdu; on nebude žať, kde ničoho nezasial; on nebude mrhať, ale vykupovať drahý čas. To isté, predpokladáme, bude požadovať aj od svojho podrostu, akže pozná vôľu Otca nebeského.

Mnohé dietky, keď odrastú, vedia si oceniť dobrú výchovu rodičovskú: Oni sa radujú a Bohu ďakujú, že dobrí rodičia od mladi ich cvičili; viedli ku mravnosti a božej známosti! Lež ako doma tak aj v cirkevnej škole musí sa pestovať táto mravná a náboženská výchova. Učiť poctivosti a pilnosti doma a konať pravý opak toho v škole, kde slovo Božie neni smerodajné, nemá smyslu. My naše dietky, ako pre budúci tak i pre časný život, chceme a máme pripravať v našich cirkevných školách. Len keď slovo Pána bude vlívať na útle srdcia naších chovancov, tak vychováme poctivých, mravný, nábožných a pracovitých kresťanov!

Pracovitosť je základom dobrého života, jestli vyplýva z viery; naproti tomu, veľká pohodlnosť rozmnožuje hriechy. Či si to zkúsil, milý čitateľ?

"K nouzi přivodí ruka lstivá, ruka pak pracovitých zbohacuje." — Přisloví 10, 4.

D. Dérer.

História Slov. Ev. Lut. Cirkvi Sv. Jána Krstiteľa v South Bethlehem, Pa.

"Nebojž se, nebo nebudeš zahanbená, aniž se zapyruj, nebo nebudeš v potupu uvedená; nýbrž na potupu mladosti své zapomneš a na pohanení vdovství svého nespomeneš více. Nebo manželem tvým jest Učitel' tvůj, jehož jméno Hospodin zástupů a Vykupitel' tvůj Svatý Izraelský Bohem všé zeme slouti bude". Izaiáš 54, 4—5. Takéto zasľúbenie dal Boh veľmi dávno svojej starozákonnej cirkvi skrze proroka Izaiáša. A čo verný Boh a Učitel' a Vykupitel' cirkve zasľúbil, to po mnohých stáročiach aj splnil: Svoju potupenú a opovrhnutú a vysmievanú cirkev povýšil, rozšíril, zvelebil a konečne jú aj oslávi; lebo On teraz skutočne sluje a je Vykupitel'om a velikým mocným Svätým Bohom všetkej zeme. Týmto slávnym zasľúbením Božím môže sa tešiť aj každá miestna cirkev Kristova, majúc k tomu ešte výraznejšie zasľúbenie svojho Spasitel'a: "Nebojž se o maličké stádce; nebo se zalíbilo Otci vašemu dati vám království". Platí to tedy v plnej miere aj hore menovanej cirkvi našej.

Historia cirkve Sv. Jána Krstiteľa v South Bethlehem, Pa., je zaujímavá v jej velikej borbe o existenciu. Prežila dosť všeliakého protivenstva a pokušenia — ako to uvidíme, — dokiaľ ju Pán z prevelikej svojej milosti nepozdvihol aspoň na ten stupeň lepšieho sriadenia, na ktorom sa dnes nachodí.

Prví sloveskí evanjelici, luteráni počali sa do tohoto mesta a na okolicu Northamptonu prisťahovať asi v roku 1885. a to obzvlášte zo Šarišskej, a o niekoľko rokov zo Zvolenskej, Komárňanskej, Novohradskej a Gemerskej župy. Z prvopočiatku sa slovenskí evanjelici nestarali veľmi o duchovný život, ačkoľvek ich už bol hodný počet. Každý slúžil (alebo neslúžil) Pánu Bohu ako najlepšie vedel a ako sa mu chcelo. Keď im bolo treba vybaviť nejakú funkciu, povolali si miestneho nemeckého, lut. farára a ten im to vďačne vybavil. A na tom boli spokojní. Pozdejšie, keď ich už bolo viac, povolali si niektorých slovenských ev. lut. pp. farárov pokrstiť, sosobášiť, pochovať, alebo večeru Pánovu prislúžiť. Dľa ústneho podania, prišli sem niekoľko krát pp. f. Novomeský a Bódy. Ale žiadnemu ani nenapadlo združiť, shromaždiť sa nejako v cirkev, jedno pre skúposť a druhé pre hriešnu ľahostajnosť a nedbalosť. K tomu, — dľa opisu zápisníka — "aj pp. farári starali sa len o hojnú oferu, ale nie o cirkev".

Niekedy v tom čase utvorilo sa 158. číslo S. E. J. a to udajne viac krát povolalo slovenského ev. lut. pána farára, neudáva sa však výrazne ktorého. Tu sa počalo živšie rokovať o cirkvi, ale k formálnemu založeniu ešte vždy neprišlo.

V tom čase anglická synoda, General Council, vyslala po Amerike missionárov slovenských. V roku 1909. došiel aj k tunajším ev. lut. missionár, Rev. Ramer, rodom Nemec, ktorý im niekoľko krát i kázal slovo Božie, ale ho ľudia málo čo rozumeli. Postaral sa im tedy o Slováka farára v osobe Š. Havel, ktorý im roku 1910. s času na čas prichodil kázať z Allentown, Pa., asi za osem mesiacov. Keď však povolanie prijal do Freeland, ľudia ostali bez obsluhy, ale cirkev ešte vždy nebola založená.

Rev. Ramer sa však zase o nich tak postaral, že im poslal na pohoršenie druhého Nemca, Rev. Lamberta, ktorý práve v tom čase organizoval Slovenov čiže Slovincov ev. lut. a pokúsil sa čítať kázne z postily aj Slovákom; ale mu nikto nerozumel a ľudia prestali chodiť do kostola. Na tom však nástojil, aby sa Slováci spojili so Slovinci a skladali na stavať sa majúci slovinský ev. lut. kostol. Dvaja slov. kollektori aj boli tedy vyslaní zbierať pemedzi Slovákov i na ďalšie okolice. Za neaký čas sosbierali okrem trov $100.50. Avšak videli, že zo spolčenia nič byť nemôže, preto peniaze nechceli oddať Slovincom. Ale keď im Rev. Lambert hrozil pravotou, peniaze zo strachu vydali a v pokladnici im ostalo len niekoľko dollárov, čo si z malých príspevkov naskladali. Jedni chceli byť so Slovinci, a druhí nie a už už im hrozilo úplné rozpadnutie. Ale im milosť Božia bola prítomná. Niekoľko sa z vnuknutia Ducha Svätého hlbe zaujali za vec, a prišli na myšlienku, zakúpiť nejaké pozemky pod kostol, že snáď bude väčšia zaujatosť o cirkevné veci, keď sa bude mať na čo skladať. — To sa aj uskutočnilo, keď na jar 1911. kupili 4 pozemky za $960.00. — Pozdejšie zase prikúpili k ním dva. Ale cirkev ešte vždy nebola formálne založená a všetko sa konalo prostredníctvom úradu Slov. Ev. Jednoty, čísla 158.

Obrat k rezkejšiemu duchovnému životu nastal len 1. júla, 1911., keď im p. Ján Hudry toho času farár v Hazletone odbavoval služby Božie po prvý krát. Ten hneď po službách Božích obznámiac sa s nimi a vyzkumajúc pomery a ponavštevujúc ich, povzbudzoval ich k tomu, aby si formálne založili cirkev a vyvolili úrad. To sa aj stalo dňa 6. augusta 1911. roku. Za prvých úradníkov boli zvolení: Ján Kolesár, predseda; Ján Vrábel, zápisník; Juraj Beňo, účtovník; Ján Surový, pokladník; Ján Hoferka a Ján Sulo, kollektori. Služby Božie odbavovali v maďarskom kalvínskom kostole.

Pod správou p. Jána Hudryho cirkev sa počala krásne vzmáhať. Ľudia sa počali húfnejšie prisťahovať sem do okolia velikých železných sle-

Spevokol cirkve Sv. Jána Krstitel'a v So. Bethlehem, Pa

várni a aj cirkev počala potešeteľne vzrastať a sriadovať sa trochu i duchovne. Ale sa diabol tomu netešil, keď videl, že sa slovo Božie počalo zvestovať dva krát do mesiaca a kráľovstvo satana počalo upádať, nuž našli sa medzi niektorými bývalými údami dobré nástroje, ktorí počali siať v cirkvi nepokoj a rozboj a búrať to čo sa horko-ťažko nastavalo a nashromaždilo. Prišly rozbroje, hádky, svady z maličkosti: zo závisti, lakomstva a povyšovania sa. Až konečne dospelo to tak ďaleko, že zo vzdorovitosti a zatvrdilosti a nesmierlivosti založili si druhú cirkev. A čo ešte väčší žiaľ, že najdú sa vždy nájomníci s biskupskými a doktorskými titulami, ktorí aj takých ľudí za peniaze rozhrešujú a utvrdzujú v hriechoch. — Teraz cirkvička zase bola vo velikom nebezpečenstve, že utonie, zanikne; lebo dlžoby bolo ešte hodne a údov málo, len asi so sedem. Ale Boh nedopustil zaniknuť svojmu dielu, ačkoľvek dopustil potupu, pohanenie a protivenstvo. Z milosti a pomoci Božej sa cirkvička zdarne vzmáhala a pomaly upevňovala.

Po trojročnom obsluhovaní sa p. f. Ján Hudry poďakoval cirkvi a odporučal za administrátora p. farára Pavla Rajčoka z Raritan, N. J., ktoré mu bolo o mnoho príhodnejšie sem prichodiť. Ten, keď ho sesterská cirkev raritánska s ochotnosťou prepúšťala, zaujal sa maličkej vinice Pána s horlivosťou a od augusta 1914. do konca roku 1922. aj zdarne úradoval. Prichodil každú druhú nedeľu po obede a na hlavné sviatky v druhý deň. Pod jeho duchovnou správou sa cirkev z milosti Božej pomaly síce ale isto vzmáhala. S potešením poznamenať treba; že, s pričinením p. farára a horlivých bratov, niektorí údovia, ktorí boli odstúpili od cirkve, sa s pomocou Božou zase nazpäť navrátili a snažili sa presvedčiť aj tých druhých, ktorí zo zatvrdilosti a vzdorovitosti ešte zostávali v protivnej cirkvi, ale to sa im žiaľbohu nepodarilo a rozcapartená protivná cirkev ostala živoriť aj na ďalej s páru dušiami. Či to tak má byť? Či úprimný kresťan nemôže snadno nahliadnuť, že rozdvojený dom padá a že v ktorom meste sa už nachádza kvitnúca cirkev, že tam druhá nemá žiadnej budúcnosti? — Ó, by Pán poprial nám ducha opravdovej, vrelej kresťansko-bratskej lásky a jednomyselnosti, aby sme mohli prežívať v príkladnom sväzku pokoja!

Od tých čias cirkvička počala potešiteľne napredovať, vzrastať a počalo sa rozmýšľať o prepotrebnom chráme Božom. Myšlienku nasledoval horlivý skutok a v apríli v roku 1916. zakúpily sa druhé tri primeranejšie loty pre budúci chrám Boží za $2100.00 na 4-tej východnej ulici. Práce išly v tom čase hroznej svetovej vojny veľmi výborne; ľudia zarábali veľké peniaze a počalo sa rokovať o stavaní chrámu Božieho. Išlo to veľmi pomaly, prišly ešte všeliaké nedorozumenia, priečky, až konečne s pomocou Božou prišlo k tomu na štvrťročnom konvente odbývanom 2. marca, 1919., že sa odhlasovalo, aby sa staval chrám Boží. Ale niektorí slabší vo viere

dostali veliký strach pred veľkou dlžobou, až konečne prišlo len ku stavaniu školy pod kostolom ktorá má slúžiť predbežne aj za chrám Boží. Stavanie bolo dohotovené a za chrám Boží prispôsobené a zariadené koncom mesiaca septembra s celkovým nákladom i so zariadením $9,577.58. A dňa 5. októbra, 1919. bol stánok posvätený a oddaný na službu Trojjedinému Bohu. Posviacku previedli: Dvjct. pp. f. Daniel Bella, z Port Chester; Jozef Kuchárik, z Garfield, N. J. a domáci administrátor Pavel Rajčok, za velikej účasti prespolných i domácich vo viere, na dobrej pomoci boly sestry združené v 45. čísle S. E. Ž. J. Oduševnenosť a radosť bola veliká a započal sa rezkejši duchovný život. Ľudia počali i služby Božie lepšie navštevovať vo svojom vlastnom chráme i štedrejšie obetovať. Ale za to mohlo byť ešte aj lepšie. Cirkev urobila vtedy tú chybu, že nepostavila celý stánok Boží, lebo by ich to v tom čase o mnoho menej bolo stálo, ako v dnešných alebo v budúcich časoch. Ale vďaka milosti Božej aj za to, čo sa za daných okolnosti vystavilo!

Keď cirkev z milosti Božej už na toľko bola na nohy postavená, počala sa medzi cirkevníkami ujímať myšlienka osamostatnenia sa. Missijné pole počalo sa lepšie otvárať a potreba vlastného kazateľa slova Božieho bola nevyhnutne potrebná. jestli že cirkev má sa zdarne budovať na založenom základe. To sa aj po čase uskutočnilo s pomocou našej milej synody, ktorá cirkvi sľúbila dávať istú summu každý mesiac na vydržiavanie slova Božieho kazateľa. Vystavili vokátor a poslali ho vtedajšiemu p. farárovi Andrejovi Chovan do Streator, Ill., ktorý povolanie prijal a na novej cirkevnej podstati bol inštalovaný dňa 5. februára v roku 1922. p. farárom P. Rajčokom a p. f. Pavlom Rafajom z Jessup, Pa.

Viaceri boli natešení, že sa im konečne podarilo dosť snadno dostať svojho vlastného slova Božieho kazateľa. Z počiatku cirkev počala krásne napredovať, tak že na polročnom konvente v tom samom roku, cirkev uzavrela kúpiť príbytok pre p. farára. Primeraný dom práve bol na predaj skoro oproti kostola a ten cirkev i hneď kúpila za $5.000.00. Čo skoro za tým cirkev zadovážila si aj pištaľový orgán z druhej ruky od sesterskej cirkve z Wilkes Barre, Pa., za cenu $200.00. Ale tento potešiteľný pokrok cirkve netrval dlho, lebo o pol druha roka po nastúpení úradu spomenutého pána farára prišly osudné nedorozumenia a upodozrievania medzi ním a cirkvou, tak, že sa p. farár z úradu poďakoval a cirkev poďakovanie prijala. Ovšem, podobné pokračovanie neslúžilo k chvále ani jednej stránke.

Cirkev ostala zase vo veľmi rozladenom a nebezpečnom stave; ale milosť Pánova im bola prítomná. Lebo, ačkoľvek s ťažkosťou, predsa riadením Božím dostali sme nového delníka Pánovho v osobe pána farára Jána Vrudný z Racine, Wis., ktorý 12. decembra v roku 1923. aj k nám zavítal a úrad zaujal. Inštaláciu previedli dvjct. pp. farári: Pavel Rajčok, z Ra-

ritan a Pavel Rafaj, z Jessup, Pa. v druhú slávnosť vianočnú v tom samom roku.

Pod správou nového dušpastiera počala cirkev z milosti Božej prekvitať a sriadovať sa na pevnejší základ ako nikdy pred tým. Ovšem prišly tu i tam menšie roztržky pre prax a poriadok pravej kresťanskej ev. lut. cirkve, ale s pomocou Božou sa všetko bratsky vyrovnalo, a pod ochranou Najvyššieho nášho Pastiera duší, Ježiša Krista vzrastáme a rozhojňujeme sa ku cti a sláve Božej a cirkvi Kristovej k velikej radosti. Dietky sú vyučované náboženstvu dva kráť do týždňa, v sobotu ráno a v nedeľnej škole. Mládež schodí sa každý piatok ku cvičeniu štvorhlasného spevu a iným dobrým kresťanským naukám. Taktiež nedeľná škola je pomerne dobre navštevovaná našou mládežou, ale najdú sa ešte vždy i takí, a žiaľbohu i rodičia, ktorí nevidia potrebu toho. Jestliže sa skoro nespamätajú a nebudu privádzať svoje odrastlejšie dietky k slovu Božiemu, budú iste z toho žať sklamanie a žiaľ.

Od pobytu terajšieho duchovného správcu cirkev previedla základnú opravu vo vnútry fary: nový boiler vodový na ohrievanie, pentovanie a papierovanie, čo vynieslo niečo vyše $700.00. Z dlžoby sa tiež hodne splatilo, avšak jej na dnes na celom majetku ostáva ešte $5500.00. Celý majetok i so dvoma lotami, ktoré má cirkev na predaj na 6-tej ulici, je v dnešnom čase cenený na $18,500.00. dollarov. Na teraz počituje naša cirkev 235 duší a komunikantov 162 a školopovinných dietok 35.

Toto je krátky nástin dejín Ev. Lut. A. V. "Cirkve Sv. Jána Krstiteľa" v South Bethlehem, Pa. Keď sa ohliadne do minulosti cez aké ťažkosti, protivenstva a pokušania a zkúšky prešla, aké búrky nad ňou prehrmely a predsa ostala z milosti Božej nepohnutá stáť, ba ešte k potešeniu sa zmôhla a zmocnila — vtedy musí s oduševnením zvolať: "Až potuď pomáhal nám Hospodin! Ó, Bože, aké veliké je milosrdenstvo Tvoje, aké predivné Tvoje riadenie! Požehnaný Bůh a Otec Pána nášho Jezukrista, kterýž požehnal nám všelikým požehnaním duchovným v nebeských věcech v Kristu". Ó, by sme to veliké dobrodenie Božie a milosť Jeho všetci dobre poznali a náležite Jemu ďakovali! Ó, by nás Pán osvietil Duchom Svojim Svätým, a naplnil nás ohňom horlivosti, lásky, svornosti a jednomyseľnosti za rozšírenie Jeho drahého kráľovstva nebeského i v tomto meste, aby s pomocou Božou mohli sme horlive a verne konať dielo spasenia, ktoré nás ešte očakáva v budúcnosti so stavaním vznešeného chrámu Božieho na tom základe ktorý už máme, aby ešte mnohí ev. lut. z nášho národa, ktorí žijú bez Boha v tomto meste mohli prísť skrze túto cirkev k poznaniu svojho Spasiteľa a na právu cestu života večného. — Daj to Pane Bože. — Amen.

Dľa zápisníc a ústneho podania sostavil:

J. Vrudný.

Životopis superintendenta Jána Seberinyho.

TČINA moja je Orava, menovite Veľkáves (Veličná), u samej rieky Oravy, odkiaľ na východ milé je hľadeť k najvyššiemu vrchu, ktorý menuje sa Choč, za nímž leží Liptov. Narodil som sa tam v noci s roku 1779. na 1780., a 1. januára bol som pokrstený. Toho času Veľkáves, ako filiálna, prislúchala k artikulárnej evanjelickej cirkvi na Istebnom, dedinke pol hodiny vzdialenej od Veľkejvsi na západ.

Rodičia moji boli príliš chudobní. Otec Štefan, matka Zuzanna Török. Mali síce maličké hospodárstvo, ale dobre sa rozpomínam, že otec i slúžil u Michala Šuleka, ktorý mal väčšie hospodárstvo a toho času — teda okolo roku 1788, keď som 9-ročný bol, učil i menšiu školu normálnu. Od toho učiteľa dostal i prvý šlabikár, ktorým sa mi zavďačil. Pod týmto Šulekom, ktorý bol učený čižmár, ale dobre hovoril i latinsky a mal výborný vtip — človek malý ako Zacheus, ale vrtký — učil som sa poznávať litery, šlabikovať a spievať a b — ab. Bol som prvé dieťa rodičov. Otec chudobný, útleho zdravia, ale nadmieru pracovitý, usilovný a mierny. Matka moja bola prostrednej postavy, okruhlej červenej tvári, černooká a veľmi dobrého složenia tela. Muža, môjho otca, utratila roku 1796, a od tej doby žila ako vdova. Ani otec ani matka čítať nevedeli, a predsa boli ľudia veľmi nábožní. Uchovaj Boh, aby sa oni neboli ráno i večer, na kolená podnúc, pri svojej posteli modlitby nemodlili; okrem toho, keď sa na poludnie i večer zvonilo.

Rodičia spievať nevedeli, ale mne toho dobrodenia dopriať chceli; — znám, že matka moja istému churalistovi, alebo mendíkovi tu i tu obed alebo večeru alebo kúsok chleba dávala, len aby ma učil spievať pesničky. Boh jej to odplať! Tým urobila, že i teraz viem temer všetky melodie našich piesní, ktoré by som sa neskôr potom v našich školách nikda nebol naučil. Veľkoveskí evanjelici, ako sa domnievam, roku 1785. vystavili si kostol. Prvý kňaz bol uvádzaný na mestskom dome, kde konaly sa i prvé služby. Nazýval sa Samuel Ambrosius obyčaje (znám dobre), som len v košeli, v gaťach a bosý — bolo iste v lete — bol pri jeho inštallácii.

Keď som už vedel čítať, odišiel pán M. Šulek na Istebné za rechtora. Ja zostanúc doma pri rodičoch, učil som sa od dvoch normálnych učiteľov na takrečenej vartovnici (dedinský žalár).

Asi desaťročný šiel som na Istebné, lebo som už vedel spievať niečo. Šulek vzal ma za mendíka a rodičia boli radi, že tam bolo možné učiť sa bez všetkých nákladov. Tu som celé tri roky bol a učil sa grammatiku podľa Rhenia. Toto bývanie mi je a bude na veky pamätné. Ach, čo som ja tu hladu, zimy natrpel, koľko nachodil, vody z potoka do školy na vrchu ležiacej nanosil, dreva narúbal, vína a mäsa, hneď z Veľkejvsi, hneď z Hladomeru, hostínca asi pol hodiny od Istebného, nanosil. Prvú zimu bol som utiekol domov, ale potom na žiadosť Šuleka a na rozkaz rodičov zase som sa vrátil. Boli sme vždy 3—4 mendíci. Živili sme sa tým, čo sme si vyspievali na Istebnom, v Zahraboví, na Párnici, na Orvišnom a v Gecelovci. Múku, stravu, vajca, slaninu, chlieb, syr — všetko sme brali a v truhle pod zámkom držali. Po týždňoch sme si kuchárili; najviac sme však kašu varili — lebo k tomu nebolo treba nijakej knihy o kuchárstve. Zriedka sme ju omastili, ale to sme menej cítili, než že sme častejšie soli nemali. Jedávali sme v zime v kuchyni, v lete na lavici pod stenou, a tak na zdravom povetrí.

Na tomto Istebnom, majúc lepšie písmo ako iní spolumendíci, mnoho všeliakých veršov svadobných, pohrebných i na pamiatky mena, som pánu Šulekovi musel prepisovať často i do 12-tej hodiny v noci. V tejto škole bolo to že som tri zimy v peci alebo radšej v kachliach líhaval a spával. — Ponevráč škola, kde sme sa učili, zo sporivosti na noc nekúrila sa a pre zimu sme v nej spať nemohli, keď sme mali len slamníky a na prikrývanie deravé pokrovce; teda sme sa vstrčili do kachiel učiteľových tak, že nám z čelustí len hlavy vyzeraly. Dvaja sme ležali na spodku, tretí na nás — tri hlavy von vyplnily úplne čeľuste či dieru do kachiel'. Pravda, niekdy až príliš tieklo s nôh i s chrbta od veľkého tepla: ale zase hlava dobre od zimy sa nerozpukla. Nohy sme si nikdy popáliť nemohli, lebo sme si položili niekoľko polien dreva, aby niekde uhoľ žeravý nedostal sa k ním a aby im dobre mäkko bolo.

Najťažšia naša služba bola pri tomto mendíctve tá, že sme z poriadku ráno o 4. hodine (ale myslím, len v zime) museli chodiť zvoniť — a zvonica drevená bola hneď pri cintoríne. Po prvé, nebolo ľahko z pece vyliezť, až ten, ktorý zvoniť mal, ležal vždy na vrchu na tých dvoch, kde je širšie čeľustie; potom museli sme len bosými nohami ísť po snehu (lebo kto by bol potme obúval krpce alebo niekedy i akési čižmy), a po tretie ten strach, ktorý sme vystáli, zvlášte keď sme deň predtým mrtvé telo pochovali. Dobre viem, že som sa ľavou rukou držal stlpa a pravou zvonil, vždy sa obzerajúc, či ten mŕtvý alebo iná mátoha nejde? Nie div. I ja som sa bál, ako všetci mne rovní, mátoh a strašidiel, lebo som bol v tom vychovaný — alebo vlastne v tom som vyrástol....

Urobím zmienku ešte o jednej prípadnosti z tohto istebnanského života. Naša povinnosť bola rano na fare sa postaviť a čakať, kým nekázalo

sa nám zvoniť na modlitby okolo 7. alebo 8. hodiny. Bol poriadok na mne, ale bol som odišiel na noc domov, aby som lepšiu, hojnejšiu večeru mal u matky, než bol obed. Šiel som s tým úmyslom, že dosť včas dôjdem zvoniť. Medzitým na hojnú večeru, akú mi moja dobrá matka dať mohla, zaspal som a — prišiel pozde. Pán Ondrej Urbanovič, kňaz, viackráť už bol volal malým zvončekom, aby sa kľúče od chrámu vzaly a aby sa zvonilo. Ale Janko neprišiel, až dosť ponáhľal sa cez vršky. Bežal som ako bez duše; kňaz kúril dohán a vyzeral oknom, či skoro dôjdem odniekade. Sotva že som vkročil do čeľadníka, potiahol zvonček. Idem so strachom do jeho svetlice, stojím biedny hriešnik pri dverách. Čakám z jeho ruky kľúče; ale on čo robí? Dívam sa na neho — odväzuje veľmi ticho a pohodlne šnúrku, ktorá fajku s pipasárom spojovala. Medzi tým zpytoval sa ma: že kde som bol? — Odpoveď: u matky doma. Čos' tam robil? — Šiel som sa najesť, lebo som bol lačný, mal som zlý obed. Tak, kto mal zvoniť? — Ja, vravím. — Poď sem! — povie on. — Tu ma chopil za ľavú ruku a tým pipasárom ma dobre po gaťach vytrepal, aby som budúcne lepšie mal pred očima svoju povinnosť a nezapomínal na ňu. Ale beda! — pipasár zlomil sa na mne. Tu ešte väčšmi sa nahneval — ale nemal čím ma byť; druhý vziať bolo mu ľúto. Často sme sa s týmto mužom na tom pipasári smiali, ale ja som mu ich už niekoľko poslal zo Štiavnice, aby mu urobenú škodu s poďakovaním vynahradil.

Čas bol odísť z Istebného, lebo som grammatiku vedel a Šulek ďalej neučil. Moja žiadosť bola do škôl chodiť a to tým viac, že ma pre môj spev a pre moje učenie každý chválil. Poznal ma dobre i pán Franc Bajcsi z Gecelovej, kam sme každý štvrtok kantatum chodili. Mal paniu z Rožňavy a len jednu dcéru, prechádzal tedy často do Rožňavy bývať. Spýta sa ma raz, či by som nechcel s ním isť, že mňa on tam zaopatrí, aby som mohol chodiť do školy. Komu to bolo žiadostivejšie, než mne, ktorý som často počínal mysleť o tom, ako by som mohol byť veľkým študentom, akých som viacej vídaval vo Veľkejvsi cez vakácie.

Bolo to roku 1792. ku koncu augusta, keď som odišiel s pánom Bajcsim do Rožňavy. Došli sme v sobotu a bol som veselý. V nedeľu ma sám ten pán doviedol ku školskému inšpektorovi, pánu Bogadymu. Čo medzi sebou hovorili, to som nevedel, ale následok ukázal. Hneď z domu pána Bogadyho odviedol ma jeho mládenec ku kantorovi Purcovi. Vedel som čítať latinsky, nemecky, slovensky. Dá mi spievať v dvoch posledných jazykoch z najvyššieho tónu. Po próbe vykladá mi regule a povinnosti mendíckeho života. Ja som sa náramne zľakol, lebo mi hneď prišla na um istebnianská pec, nosenie vody, rúbanie dreva, hlad a núdza. Ale čo bolo robiť? Bol som ďaleko od domu, musel som pristať na rozkaz, každý deň ráno o 6. hodine v dome pána Purca sa postaviť, prestávať. Ako bez duše letiac, vrátil som sa do domu pána Bajcsiho, šiel pod sieň, kde kočišia boli,

a s veľkým plačom som nariekal: "Mať moja, mať, keby si ty vedela, že som ja zase mendíkom!" Všetky neresti istebnianského života som si v svojej lamentácii vyčitoval. Sluhovia dvaja to počuli a zvestovali pánom. Títo zavolali ma do svetlice a pýtajú sa ma, prečo plačem? Povedal som doprosta, že som hrozne sklamaný, že by som ja nebol prišiel do Rožňavy, keby som bol vedel, že musím byť zase mendíkom. Prehovárali ma a tešili. Uspokojil som sa, keď som poznal zo všetkého, že ma chceli svojim chlebom živiť a za mňa do školy platiť, a ja nemal som nič.

V pondelok prišiel som do školy, kde grammatiku učil pán Mich. Šárkány. Maďari vysmievali ma, číreho Slováka. Bola tu obyčaj mať miesto podľa pilnosti a vedenia, tak že každá odpoveď povýšila alebo znížila učedlníka. Bola gramatická restitúcia. Ako som zpočiatku neďaleko konca v najnižšej lavici sedel, tak ku koncu lekcie, o 10. hodine, bol som v najvyššej prvý. Maďari nadávali mi od jedu do "tótov": ale ja som predsa držal niečo o sebe, lebo som latinsky veľmi ľahko nad všetkých hovoril a najlepšie resolvoval. Ale všetko je marnosť. Preto radosť skoro zmizla a ja som hrozne — ale veru veľmi nespravedlive — zostal potrestaný a znížený. Na popoludnie naložil nám p. Šárkány lekciu nazpamäť z maďarskej knižky. Ja som nevedel nič čítať; myslel som si, že však, keď sa naučím, koľko budem môcť, mne sa niečo prehliadne. Ale ač som sa mnoho s tou lekciou natrápil, o 2. hodine v ten prvý deň na prvom mieste asi medzi 80. spolužiakmi sediaci, shodený som s veľkou hanbou a hlbokým ranením môjho citu, cti. Nevedel som úlohu. Nohavice dolu — a dostal som na zadnú časť dobrých učiteľovej ruky šesť brezových prútov. To bola prvá i posledná bitka, ktorú som za celý čas môjho študentského života dostal pre učenie. Viac som sa po maďarský neučil.... V júli po zkúške odišiel som peši domov. Tu cez leto chodil som s tou myšlienkou, ísť do Prešova s niektorým študentom.

Prijdúc koncom mesiaca augusta do Prešova, vidiac nový kraj, nový kroj, povstal vo mne nový život. Väčšieho, krajšieho mesta nikda som nevidel. Do alumnie prijali ma darmo. Sotva že som štyri týždne bol v Prešove na hospode u akéhosi garbiarskeho tovaryša, p. professor Ondrej Mayer vzal si ma k sebe za mládenca, ktorý by mu obuv čistil, stôl prikrýval a všeličo posluhoval. Za to som mal z čiastky u neho, z čiastky v alumnii, ktorá v tom istom dvore bola, hospodu, večeru a ráno kus chleba. Hlavná moja práca bola však, okrem tých menovaných, jeho švagra, ctihodného p. Greškoviča, kňaza predtým košického, ktorý súc porazený u neho býval, krmiť, t. j. poneváč on svojich rúk užívať nemohol, ja sediac pri jeho posteli, jedlá lyžicou do úst som mu dával. To učiniv s každým jedlom, stál som pri stole svojich pánov za chrbtom pani professorke Mayerke so svojim tanierom pod pazuchou. Stôl prikryť, poháre, lyžice, nože umyť, servítky i obrus poriadne složiť, do presu položiť: to bola moja povinnosť. Obed

som mal v alumii, kde sme vždy štvrť na 12. jedávali. Po mojom obede počal som prikrývať stôl. Kedykoľvek som ráno nedoniesol čisté čižmy alebo v lete topánky pánu Mayerovi, keď som alebo zanedbal alebo zaspal, nedostal som chleba na raňajky.

Keď som tu už na štvrtý rok začal študovať, počal som sa hanbiť zostať ďalej v službe pána Mayera a čistiť čižmy; a myslím, že som sa čosi už i dievčeniec počal ostýchať hneď s fľaškou, hneď s tanierom, hneď so servítkom na rýnok ísť a do kuchyne jedno i druhé doniesť. Preto pánu Mayerovi ďakoval som za triročnú službu, zanechal som ho a vzal som si inde hospodu. V tomto dome pána Mayerovom mnoho som získal na mravnej prísnosti: naučil som sa, čo je poriadok a čistota v dome, naučil som sa poslúchať, áno i na to dbať, abych očistené čižmy mal. Ponevráč som v štvrtý rok svojho bytu v Prešove za hospodu platiť musel, a moji rodičia, okrem bielizne, mi nič nedávali ani dávať nemohli; teda som počal po prvý raz, ako treťoročný rechtor učiť dietky, aby som si niečo zarobil. Chlapca istého mestského turnera, ako ich menujú, chudobného človeka r.—katolického náboženstva, učil som poznávať litery. Za to som mal 10 groší na mesiac a v nedeľu obed. Potom v Slovenskej ulici pri stoličnom dome býval garbiarsky majster, toho dvoch synov som každodenne učil dve hodiny, a od týchto dostával som mesačne jeden zlatý. To boly moje dôchodky.

Prichádzal čas, aby som prešiel do primy. A tu umienil som si prejsť do Kežmarku pre nemeckú reč. Vezmúc si školské svedectvo zpočiatku júla 1797. roku šiel som na vakácie domov. Môj otec osem dní pred mojim príchodom umrel.

Cez leto strojil som sa do Kežmarku. Keď prišiel čas, pojal som so sebou brata Ondreja. Tu sme oba veliký hlad trpeli. Ondrej často prišiel ku mne a prosil si chleba; ja, nič nemajúc, bral som od istého strážneho na bráne, ktorého žena chlieb predávala, každý deň za pol groša chleba na rováš. To nám muselo dosť byť pri tom, čo sme v alumnii veľmi skromne dostávali. Každý posledný deň v mesiaci potreboval som tedy najmenej 15 groší na vyplácanie. Ak som posledného nezaplatil, v prvý deň mesiaca už hajdúch Zibríny naskrze mi nič nedal. To ma núkalo písať. Často za jeden alebo dva krajciare prepisoval som hárok štúdia pre iných, aby som za chlieb zaplatiť mohol. Ale o niekoľko mesiasov brat zostal mládencom u jednoho Srba, študenta, kde mal večeru i odev. Tak som sa len o seba staral. — Raz v máji mal som taký náramný hlad, že som padol do mdloby a nazdával som sa že umieram, ale po tuhom spánku prišiel som k sebe.

Ale hoci som sa tu dva roky ako priman s veľkou núdzou potýkal, odnikiaľ nijakého peniažka neprijímal: predsa mnoho som sa naučil. Poslúchal som logiku, matefysiku, teologiu, fysiku atď. Veci tieto boly mi nové, preto pohltil som ich. A že som hlavne pre nemčinu prišiel do Kež-

marku a tak pre ňu trpel hlad, teda kde som si mohol požičať nejakú nemeckú knihu, požičal som, a na nej bez slovníka sa trápil. Dostal som od istého primana Kubányho Gebetbuch fuer aufgeklaerte Christen, (Modlitebnú knižku pre osvietených kresťanov). Akokoľvek ťažká mi bola predmluva v nej veľmi dlhá, predsa ma veľmi priťahovala, lebo tu som našiel celkom iné učenie o modlitbe, o jej povahe a platnosti, než som posavád' veril. Do tohoto času bol som cele biblický pravoverec. Čo som sa z katechizmu bol naučil alebo z biblických historií znal, to mi bolo na literu pravdou. Ale tu a tak asi v 18. roku celý môj základ počal sa klátiť. Už som o všetkom počal pochybovať, ale svedomie moje bdelo. Veliký nepokoj cítiac, bojoval som so sebou. Tá modlitebná knižka, ktorú som ja, pravda, nečítal pre nábožnosť a vzdelanie, ale pre nemeckú reč, nemajúc inej, mala ma pripraviť o všetkú chuť k modleniu. Keď som sa dal s tým Kubánym (ktorý vždycky knihy čítal, ale v škole vždy zle odpovedal) do hádania o tých pravdách v predmluve, on autora bez mena bránil. A keď v behu rozhovoru alebo dišputácie povedal mi: "Ty blázon, teda ty veríš, že Kristus vstal z mŕtvych?" — ja tak som sa rozpálil, že som mu chcel dať zaucho. Nešlo mi do hlavy, že by to pravda nebola. On tomu udereniu vyhnul, ač som ja bol len vysušený chrúst oproti nemu dobre vypasenému.

V Kežmarku to bolo, kde som mnoho za seba z poriadku i za iných teologov, ak mi zaplatili, v slovenskej cirkvi kázaval. Ponevác tu temer nieto Slovákov, okrem služobnej čeľade, niekoľkých tovaryšov remeselníckych a študentov: teda pre týchto každú nedeľu služby Božie odbavovaly sa v triede primanom, kde jeden študent spieval, druhý z obyčajných textov kázal. Ale ani o tieto služby, ani o tie kázne, poľutuj sa Bože, neobzrela sa ani duša z professorov — čo nemôže sa ospravedlniť." — (Potiaľto hovorí o sebe sám.).

Dva roky odbaviac v Kežmarku, chcel ísť do Prešporka (teraz Bratislava), ale nemohol, lebo nemal peňazí ani odevu a tak navrátil sa do Prešova, kde bez školského svedectva prijali ho do primy. Roku 1800 cez leto suplikoval v Nireďháze a to bolo pre neho pamätné. Dvaja tamojší farári, Šmal a Šulek, boli chorí. Preto viacráz tu kázal s pochvalou. — Sotva sa vrátil do Prešova, prišlo písmo od Šmala z Nireďházu, ktorým ho za kaplána povolal, k superintendentovi Nikolaimu. Tento zavolal ho k sebe a pýtal sa ho, či by nechcel ísť. On povedal, žeby síce vinšoval si ešte sa učiť, a predne ísť do Prešporka a potom do Nemecka, ale že mu i matka, úbohá vdova leží na srdci, ktorej by chcel čím skôr pomáhať. Po krátkej rozmluve povedal mu: "Len ty choď, veď i tam sa môžeš učiť". Hotovil sa na kňazskú zkúšku; ale došla zpráva, že Šmal umrel a cirkev potrebuje riadneho farára.

Nato opustil Prešov, odišiel roku 1801. do Prešporka dolu Váhom až po Sered. Tu bol dva roky u kupca Eliaša Kriebela, ktorého dvoch synkov

učil. V júni složil takzvaný kandidatický exament a v tom roku 1803. v auguste bol u superintendenta Hamaliara v Štiavnici pre štipendium baňského okolia. Odtiaľ cez Kremnicu pospiechal do Veľkejvsi s matkou sa rozlúčiť a prejsť do Jeny. Začiatkom septembra navrátil sa zase do Prešporka k deťom Kriebela a tam pobudol cez zimu. Za tri mesiace učil školu syntaxistov. Za túto prácu dal mu konvent prešporskej cirkve na cestu do Nemecka 100 zlatých. Začiatkom apríla roku 1804. vybral sa do Jeny. V Prahe pobavil sa za šesť dní. Do Jeny dotiahol 1. mája. Tu sa mu ukázal nový svet. Najmenej 7, najviac 8 hodín každodenne za pol druha roka poslúchal collegia pod Voighom, Štarkom a inými. Koncom mesiaca septembra 1805. Jenu opustil nemajúc prostriedkov, lebo už i na tretí semester vypožičal si 200 zlatých od Kriebla, u ktorého po návrate z Nemecka opäť bol vychovávateľom jeho synov. V Prešporku častejšie kázaval slovensky i nemecky.

On si žiadal byť učbárom, ale netrafilo sa mu. Roku 1807., 11. marca posvätený bol na úrad kazateľský do cirkvi v Nitrianskej Strede a v nedeľu kvetnú bol do úradu uvedený.

O tomto úradovaní svojom po uplynutí 25 rokov, píše takto: "Keď si teraz pomyslím, ako biedny kňaz som ja musel byť zpočiatku, ešte i teraz hrozím sa nad tým. Však som ja nič nevedel zo všetkého toho, čo sa od pastiera cirkve a slova Božieho kazateľa v úrade jeho vyhľadáva. — Kázeň som už len znal spraviť podľa rhetorických pravidiel, ale to nebola ani biblická reč, ani aká mala byť, slovenská. A či len kázanie je naše dielo? Kde sú obrady, kde krst, kde prisluhovanie večere Pánovej, kde služba a jej poriadok pri oltári, kde navštevovanie nemocných, kde katechizácia atď.? Z toho všetkého som ja nič nevedel, a ani v školách ani na universite ma to nikto neučil, ani len zmienky neučinil. Dali mi do ruky starú agendu (Krmanovu), prvej som ani to nevedel, že sa tá kniha tak menuje. Prišiel krst, nevedel som, kde mám hľadať ten formulár. Šiel som k prvému chorému — sluhovi v maštali — tam čosi akosi hovoril — víno posväcoval v kalichu, ktoré ale ešte v nádobe kdesi v kúte bolo, a len keď som nemocnému chcel podávať na pitie, kostolník (sedliak) ma upozornil, že však som ešte žiadneho vína do kalicha nenalial! Tak nás pripravujú k našmu evanjelickému kazateľskému úradu! O cirkevnom rozdelení roku o jeho čiastkách, čo je antifona, kollekta, prečo a kde sa má užívať? Či som sa ja o to ako študent staral? Ako kandidát mal som, ale nikto ma na to neupozornil, že i to je potrebné, veľmi potrebné farárovi vedieť. Domnieval som sa, že budem len kázať — a k tomu že len umenie a znamosť je potrebná. A to predsa neni pravda. I tie kázne boly dosť biedne, lebo mi nikto žiadnej nenapravil, pri žiadnej som na to, čo je v mojich kázňach chyba a nedostatok, nebol upozornený. Možno že iní lepšie pripravení do úradu prichádza-

jú, ale som už od mnohých spolubratov počul tú istú žalobu, že ani oni nevedeli krstiť, pri oltári spievať" atď.

Toho roku 1807. dňa 25. novembra oženil sa, pojmúc za manželku pannu Esteru, Jana Podhradského v Senici slova Božieho kazateľa, a pani Alžbety Blažek, najstaršiu dcéru. Na Strede za jeho úradovania postavila sa nová veža, ktorejž dutinu vlastnými rukami celú na červeno zabarvil. — Roku 1811. pred Vianocmi prišiel do Kochanoviec v Trenčianskej stolici a vo štvrtú nedeľu adventnú bol uvedený do úradu. Tu spustošenú faru i chrám obnovil hneď v prvý rok zjara 1812. V tejto cirkvi, v ktorej viedol veľmi pokojný život a s pomocou Božou nie bez prospechu pracoval, s ňou i jubileum reformácie 1817. slávil, sotrval až do roku 1819. Povolaný bol za rektora 1817. roku do Štiavnice, ale obľúbiac si úrad kazateľský, neprijal. Za jeho úradovania stala sa tu s ním divná udalosť. Jednoho večera prišiel domov, našiel na fare dvere otvorené. Idúc do čeľadnej, videl v komore zlodeja. Okamžite zatvoril dvere a zlodej, jemu známy cirkevník, zostal v klepci. Sbehli sa súsedia, aby nevolaného hosťa chytili. Ale čo? Zlodej sa obesil. Vyzval prítomných, aby ho odrezali. Nechcejúc to žiaden urobiť, odrezal ho sám. Cirkevníci potom robili si z toho svedomie, či majú ním prisluhovanú večeru Pánovu prijímať. — Roku 1819. vo februári prijal povolanie do cirkvi štiavnickej a 2. apríla ta i dotiahol so svojou manželkou a šestoro dietkami. V kvetnú nedeľu, 4. apríla bol uvedený do úradu super. Adamom Lovichom.

V úrade kázateľskom — a vlastne v povolaní pastiera a pečovateľa o kráľovstvo Kristove, bol neunavený a horlivý, pracoval koľko mu sila stačila. Záhaľka a nájomníctvo nenávidel. Medzi najdôležitejšie a najšťastnejšie práce, ktoré sa mu podarily, sám uznával, že sa jeho pričinením nové školy v Štiavnici postavily. Pri tom diele mnoho pracoval, ustával, mnohé úštipky podstúpil, mnoho času obetoval a mnohé nepokojné noci zakúsil.

Po smrti Adama Lovicha takmer jednohlasne zvolený bol za biskupa baňského okolia, a dňa 28. mája roku 1834. v Pešti bol slávnostne posvätený.

Pri počiatku jeho biskupského učinkovania snažil sa hlavne o to, aby cirkve maly farárov živou vierou, hojnou známosťou umenia bohosloveckého a svätou horlivosťou za náboženstvo zaujatých. K tomu on výborne dopomôhol ako vydaním znamenitého spisu, pod názvom: "Škola pastierska", v ktorom vylíčil živými barvami obraz evanjelického kňaza, tak uvedením prísnych zkúšok, ktorým sa kandidáti úradu kazateľského museli podrobiť. Krome pečlivosti o zdokonálenie stavu kňazského, ležaly mu na srdci vnútorné záležitosti každej jednotlivej cirvki, celého okolia baňského, preto konal visitácie. Týmito visitáciami, ku ktorým napred vypracoval poriadok, a k vyplneniu poslal, bola so strany farárov nová účinlivosť, so strany cirkví nová horlivosť vzbudená, mnohý neriad odstránený. Keď spozoroval

nejaké krivdy na evanjelických cirkvách konané, tie ihneď dôrazne predložil najvyšším vrchnostiam. V bohoslovectve bol hlboko vzdelaný, horlivý a múdre opatrný. Na kázne svedomite sa priprávať považoval za svätú povinnosť, že len vtedy, keď čas a iné úradné povinnosti to nedopúšťaly, kratší obsah svojej kázne si zhotovil. Kázaval ľahko, srozumiteľne a dojímave, preto mával množstvo poslúchačov. Pre svoje zásluhy povýšený bol na hodnosť doktora bohoslovia v Nemecku roku 1839, vedecká spoločnosť v Jene zvolila ho za svojho člena.

Pred večerom jeho života svalily sa na neho pohromy bolestného osudu. Roku 1894. dňa 2. decembra neočakávane prišli k nemu dvaja cisárski detektívi, ktorí jeho spisy, kázne a denníky skonfiškovali. Napriek tomu uradoval až do 15. marca, keď dostal prvý obežník vymenovaného administrátora. "Nech sa deje vôľa Božia!" Týmito slovy zakončil svoj úradný denník. O nedlho dostal rozkaz, aby sa v Prešporku predstavil, kde ho aj hneď uväznili. Dňa 13. mája bol na smrť odsúdený, z milosti súd smrti na 20-ročný ťažký žalár zmenený, konečne ale omilostnený. Jeho posledné verejné vystúpenie bolo na dištriktualnom konvente v Pešti roku 1856, kde záležitosti štiavnických škôl k podporovaniu odporúčal. Vtedy ešte nebol by sa nikto domnieval, že tento vekom a pohromami síce sošlý, ale duchom vždy mladý starec, tak skoro svoje putovanie dokoná. O pol roka mal sláviť zlaté (50-ročné) jubileum svojho kňazstva, pri čom jeho cirkev chcela mu svoju vďačnosť zvláštným spôsobom dosvedčiť. Ale často deje sa, že "myšlení Boží nejsou jako myšlení naše", tak bolo i tu. Bol nový rok 1857, ktorý jasnou tvárou a veselou myslou privítal. Ako inokedy tak i teraz mocne kázal slovo Božie, ale s tým rozdielom, že keď prišiel k obyčajnému vinšovaniu, razom cítil sa byť v tom stave, v akom sa sv. Pavel nachádzal, keď ku svojím Efezským tie slová povedal: "Aj, již více neuzříte tváři mé"; čo ho k tomu priviedlo, že srdcom i hlasom hlboko pohnutým rozlúčil sa so svojou cirkvou a celú ju rozplakal. Sotva, že služby dokonal, už cítil zhubný oheň ťažkej nemoce vo vnútornosťach svojich zúriť. Uložil sa a hľadal lekárskej pomoci. Prijal večeru Pánovu z ruky svojho pomocníka. Svojich ctiteľov, ktorí ho navštívili, o ktorých vedel, že sú milovníci národa slovenského, napomínal, aby sa za opustený ľud slovenský zaujímať neprestávali. 9. januára usnul, aby precítil v dome Otca Kristového. Pamiatka jeho žije v jeho zásluhách a prácach, ktorými si pomník nad kov a mramor trvanlivejší položil.

Jeho dvaja synovia boli: Dr. Gustav Seberínyi, farár na Čabe a biskup baňského okolia, a Dr. Ján Seberíny vojenský ev. biskup a professor teologickej fakulty vo Viedni.

Vydal niekoľko spisov v latinskej i slovenskej reči. Pri vydaní "Zpěvníka" bral nemalý podiel, v ktorom od neho 11 pôvodných pesničiek nachodíme.

Š. T.

Nový chrám v Raritan, N. J.

MINULÝ rok môžme právom nazvať rokom epochálnym, čo sa týka stavania zodpovednejších a nádhernejších chrámov v lone našej Synody. Pred tridsať rokami naší ľudia sem prisťahovavší sa do zemi zasľúbenia pozakladali miestne cirkve, chcejúc slúžiť svojmu vernému Bohu i v tejto vlasti. Hneď nato sa pozmáhali na skromné kostolčeky s úmyslom, že keď Pán Boh bude s nimi ako s Jákobom, že budú sa snažiť postaviť Mu stánok primeranejší. Tak na príklad Prvá Slov. Ev. Lut. Cirkev v Raritan, N. J., súc založená v 1894. roku, asi o desať rokov pozdejšie po viacerých pokusoch, zakúpila si kostolík, ktorého obrázok pripojujeme, za cenu dve tisíc päťsto dollárov. Bola to summa v tom čase a tamejších pomerov objemná, náklad dobre pociťovaný všetkými cirkevníkmi.

V tomto kostole, ktorý si draho vážili, lebo skutočne bola to zvláštna milosť Božia, ktorá im ku nemu dopomohla, schádzavali sa ku službám Božím pravidelne. Rozliční naší slova Božieho kazatelia prichádzali a ich s času na čas zásobili duševným pokrmom. Ináč sa tiež shromažďovali ku súkromným službám, na ktorých niektorý starší z nich čítaval Výklady z Postilly krem nábožného spevu a modlitby. V roku 1908. si povolali spoločného svojho kazateľa so sesterskou cirkvou v Garfield, N. J. v osobe p. farára J. Murčeka, ktorý odbýval služby zamieňavo ráno i popoludní. Otázku vyučovania svojich dietok vo viere otcov a materčine tiež neponechali, volili spomedzi seba mužov, ktorí dietky vyučovali počiatočným pravdám Písma a litery.

V roku 1913-tom cítiac potrebu svojho vlastného služobníka Božieho, cirkev rozhodla sa povolať si takého, a síce v osobe jej terajšieho slova Božieho kazateľa, ktorý vokátor prijal a hneď po skončení theologických štúdií na bohosloveckom ústave, úrad zaujal, súc ordinovaný a inštallovaný v Raritan na deň Sv. Petra a Pavla, 29-ho júna, 1913. Od tej doby cirkev bola obsluhovaná riadne v duchovnom ohľade, služby odbývané, dietky vyučované, spevokol cvičený. Cirkev tiež zadovážila primeraný byt pre svojho kazateľa zakúpením priestranného domu, vedľa cirkevného majetku na faru.

Medzi časom cirkevníci za skromných pracovných pomerov avšak následkom mravenčej pilnosti a Božieho požehnania sa zmáhali postupne

ako na členoch rodiny tak aj v zemských veciach. Dakedy bolo aj viac rodín skupených v jednom domčeku, no pozdejšie sa už podobrali na svoje vlastné príbytky a pomaly si ich aj z dlhov povyplácali a ešte vyplácajú. — Začali tiež pomýšľať na opravy chrámu, lebo pociťovali jeho nedostatočnosť vo viacerom ohľade. Na príklad nebolo v ňom zodpovedného ohrevu, áno i svetla, ba i zodpovedný výzor chyboval na vonok i vnútro. S opravámi sa oddiaľovalo, lebo prevládala mienka, keď máme niečo počínať, nech je to zodpovedné a poneváč budove málo čo chybovalo do storočia, začalo sa pomýšľať nahradiť ju novou.

V roku 1917., teda z príležitosti 400 ročnej pamiatky započatia Reformácie, zahájené bolo hnutie stavania nového chrámu založením staveb-

Starý chrám Boží v Raritan, N. J.

ného fondu alebo základiny na tenže. Fond stavebný začal postupne sa dvíhať ale zároveň dvíhaly sa aj ceny rozličného materiálu stavebného a robotníckej mzdy. Zprvu majúc pred sebou asi dvadsať tisícový náklad, musela cirkev prikladať a odťahovať, lebo pri najlepšej vôli zdalo sa to nezdolateľné, vezmúc do povahy malý počet ľudu a nestálosť pracovných pomerov. No plány daly sa vyhotoviť, ba dohľadúvali sa stavitelia. Stavať nový chrám, to bolo oduševnenie, ktoré zavládalo srdciami celej cirkve. Pri stavaní sú ovšem ťažkosti, ktoré sa vyskytujú i tam, kde sa nikomu nesníva. Čo to v sebe obsahuje, to si nebude vstave predstaviť iba ten, ktorý cez to prešiel. Nuž i my stretali sme sa s obťažami od začiatku. Lebo dá sa predstaviť, keď si tak sám človek buduje príbytok, aké sú pritom

stať spojené a sa mu vyskytnú rozmanité nesnádze, čím viac pri spoločnom podniku, kde sa musí rátať s mienkou mnohých s rozličnými náhľadami a vlohami. Každý totiž je oprávnený nástojiť na svojom vo veciach zovnútorných dľa nášho demokratického cirkevného zriadenia, nuž a toto obzvlášte vývodí pri stavbe. Avšak verný Boh a Pán, ku ktorému sme sa

Najnovšia fotografia slov. ev. lut. chrámu Božieho v Raritan, N. J.
(Viď tiež obrázok na str. 64. tohto kalendára.)

utiekali tak pohnúl srdciami, prispel radou a pomocou, že sa Mu do smrti nebudeme vstave dosť nadľakovať. Po bezvýslednom vyjednávaní s viacerými staviteľmi, vzbudil nám staviteľov zodpovedných a cieľu primeraných, architekta muža bezžistného, ktorý obetoval dielu bez nejakých nárokov, vzbudil dárcov, ktorí môžu slúžiť za vzor kresťanskej horlivosti a obetavosti.

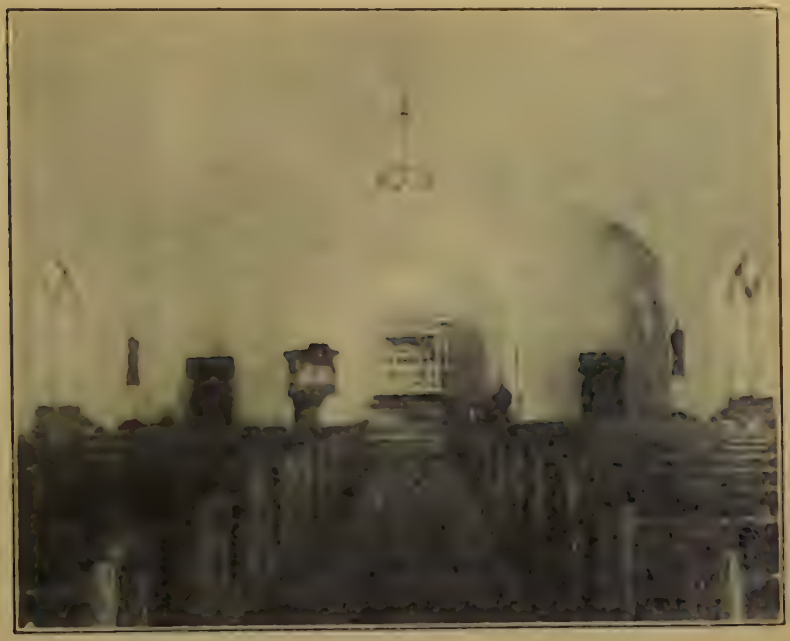

Dnukajšok nového slov. ev. lut. chrámu Božieho v Raritan, N. J.

Slov. ev. lut. fara v Raritan, N. J.

Dňa 20-ho mája, roku 1924. bol podpísaný kontrakt so stavitelmi postaviť chrám z tesaného sivého kameňa za $48.500,00. v čom nebolo obsažené kostolné náradie ako i malebné okná, zvon, organ a lustre. Nato

Prví konfirmandi s p. f. Rajčokom v novom chráme v r. 1925.

hneď započalo sa strhávanie starého kostola a o tri týždne strojová parná šuflʼa (lopata) začala vyberať pôdu pre základy a školskú miestnosť, ktorá sa nachodí pod chrámom. Materiál obľahol celú ulicu povedľa, zvlášť

kamene, ktoré boly po jednom na mieste kresané v tom obore zručnými Talianmi, tie po vytiahnutí základných múrov z cementu a drveného kamenia, začaly byť ukladané do múrov s pilierami. A Pán bol s námi a s našími snahami, dával vzrast a prospech práce rúk delníkov, tak, že dňa 27-ho júla, 1924. roku cirkev položiť mohla už uholný kameň za veľmi dojímavých služieb Božích a za prítomnosti veľkého zástupu veriacich z blíza i z ďaleka pri účinkovaní niekoľkých slova Božieho kazateľov. —

V práci sa pokračovalo bez vyskytnutia sa nejakých vážnejších nehôd, síce robotné pomery sekly a to tiež malo následok väčšich starostí, ale i tu platily slová žalmistu pre našu cirkev: "Bůh jest naše útočiště i síla, ve všelikém ssoužení pomoc vždycky hotová. A protož nebudeme se báti, byť se pak i země podvrátila, a zpřevracely se hory do prostřed moře..... Potok a pramenové jeho obveselují město Boží, nejsvětější z příbytků Nejvyššího. Bůh jest u prostřed něho, nepohneť se; přispejeť jemu Bůh na pomoc hneď v jitře". Chrám bol dostavený, daný pod strechu a veža vytýčená ešte v 1924-tom roku, teda práve v tridsiaty rok založenia našej cirkve. Nato začalo byť obstarávané vnútorné zariadenie, okná, zvon, atď., čo tiež pôsobilo nemálo starosti, avšak konečne všetko potrebné bolo nadobudnuté, čo summu výdavkov pozdvihlo na $60,000.00.

Nedeľa, 21-ho júna, 1925., ostane pre našu cirkev obzvlášte nezapomenutel'nou, v ktorú sme náš milý nový chrám úplne službe Božej vystrojený posvätili. Bol to utešený deň, jasný, čo tiež prímalo mnohých i zďaleka, aby sa slávnosti súčastnili. Dvojct. pán farár Ján S. Bradáč, predseda našej Synody, vykonal posviacku za výpomoci viacerých oltárnych bratov. Od toho dňa slúži cirkev svojmu Pánovi v novom primeranom stánku. Ó by sme si vážili milosť Božiu, ktorú nám preukázal tým, že nám dal dožiť sa, počom sme tak vrúcne lkali, túžili, za čo Boha nášho skrze Pána Ježiša Krista prosievali. Ó by s novým chrámom bol medzi námi i nový život duchovný, aby ten nový človek duchovný pri nás viac a viac vzrastal, sa vzmáhal ku cti Božej a na svedoctvo našej viery!

Ku koncu poznamenám, že nestranní znalci vtrieďujú tento dom Boží medzi najzodpovednejšie v každom ohľade pre stánok. Čo sa týka zovnútorneho výzoru, s jeho pevnými kamennými múrami podobá sa hradu, čo sa týka vnútorného zariadenia, nuž je jednoduchý, avšak dôstojný, bez akéhokoľvek prepychu, teda kostol aký nám za davných okolností nanajvýš zodpovedá.

Keď považime, že nás je tu len šesťdesiat rodín a to jednoduchých robotníckych, ktoré majú svoje domáce rodinné ťarchy tiež a pritom že sú tu práce veľmi nestále a mzda pomerne nízka, nuž tým väčšiu príčinu máme Boha chváliť za Jeho pomoc a tým viac v Neho samého našu dôveru skladať, že bude s námi i v budúcnosti ako bol doposiaľ!

Nejdem vypočitovať na tomto mieste príkladné obete a skutky lásky jednotlivých údov cirkve, lebo vyžadovalo by sa potom spomínať všetkých rad radom, nuž a na to máme cirkevnú knihu a potom Pán zná, ktorí sú Jeho v skutku a v pravde.

"Ne nám, Hospodine, ne nám, ale jménu svému dej čest', pro milosrdenství své a pro pravdu svou!" — Žalm. 115, 1.

Rajčok.

ZA MNOU!

Mark. 8, 34.

Za mnou! dí Kristus vůdce náš,
Za mnou všickní kresťané!
Opusťte hříchy, světa kvas
A slovo mnou hlásané
Nasledujíce kříž berte
Za příkladem mým spěchejte.

Já jsem světlo, já vám svítím
Svatým ctnostným životem;
Kdo ku mne jde, ten svým jítím
Dá vále všem temnostem;
Já jsem cesta, já dobře vím
Co jest obcováním pravým.

Srdce mé plné tichosti,
Plná lásky duše má;
Ze rtův mých prameň něžnosti
Sladké vždycky vyplýva.
Duch můj, srdce, mysel, síla
Hleďte v Bohu spočinula.

Já jdu napřed, těžkoli vám,
Při boku vám vždy stoje;
Bojují, dráhu lomím sám
Jsem všecko v ohni boje.
Zlý sluha, jenž ticho stojí,
Když spatřuje vůdce v boji.

Kdo chce svou duši najíti,
Utratí jí beze mne;
Kdo však mní jí utratiti,
U Boha jí nalezne:
Kdo kříž svůj nebere na se,
Nemáť účasti v mé kráse.

A tak tedy nasledujme
Pána s tělem i s duší;
S ochotnosti při něm stůjme
I v soužení, jak sluší:
Nebo kdo zde nebojuje
Toho Pán nekorunuje.

"Mir nach, spricht Christus, unser Held." — Prel. P. Č., 1879.

Starenka v čiernom.

MALA bohatú zkusenosť, rada rozprávala a my sme tú starú milú pani farárku radi počúvali. Mnoho radosti a žiaľu, dobrých i zlých dní ona zažila, ale vo všetkom vedela len Božiu lásku a milosť ceniť. Oddanosť, viera, láska a nádeja v Bohu bola tá múdrosť, ktorej sa ona, ako pravá Maria, pri nohách Ježišových učila, a ktorá zo všetkých jej rozprávok žiarila. Dávno už zomrela, ale mne sa zdá, jako by nám bola včera nasledujúcu, pútavú zkúsenosť zo svojho života rozprávala. Nechajme ju samú rozprávať.

Bolo to roku 18—, keď sme sa v M..., v južnej Dakote osadili. Môj muž dostal ta povolanie za cestujúceho kazatel'a. Toho času v Dakote ešte nebolo kvetúcich miest, úrodných polí, bohatých cirkví a zámožných farmárov. Chudobní, vel'mi chudobní prisťahúvali sa tam vo väčšine Nemco-rusi, aby si na tých zelených pustatinách živnosť vyhl'adávali. Za šťastného bol považovaný, kto vlastnil pár volov a pluh a v zemi vykopanú chyžku. Miest bolo vtedy vel'mi málo i to len chudobné. Jeden obchod (store), ktorý všetko možné a potrebné obsahoval, označený bol na mape ako celé mestečko, v ktorom sa všelijakí pozemkoví priekupníci, kravári, dobrodružstvá a iná sberba schádzala, aby novoprišlých, čiže zelených nejako vo svoj prospech využiť mohla.

My sme sa prisťahovali do M...., lebo tam už bolo niekol'ko Nemcov osadených, a môj muž mal odtial' najlepší prístup ku roztrateným luteránom, ktorých mal dl'a najlepšej možnosti obsluhovať. Naša prvá a najhlavnejšia otázka bola: kde budeme bývať? Bol tam síce jeden hotel, ale bola to zároveň aj krčma (saloon). Prázdneho domu tam nebolo. Tedy vystavil môj muž sám malý domček a my sme sa v našich dvoch izbietkach blaženejšími cítili, ako mnohí boháči vo svojich palácoch. Neďaleko nás býval istý starý manželský pár, ktorý sa na žiadosť na tej okolici osadených svojich detí tiež tam prisťahoval. A tak riadením Božím v príbytku týchto starých l'udí môj manžel prvé služby Božie odbával, lebo oni boli najochotnejší v napomáhaní a rozširovaní cirkve. Aj pre iné veci boli sme Bohu povďační za týchto súsedov. Poneváč môj

manžel bol dakedy aj za mesiac z domu vzdialený, iste by som ja nebola mohla sama zostať bez týchto dobrých súsedov v tom polodivom mestečku.

Tak pominul jeden rok. Práca môjho manžela tak sa rozmnožila, že len vel'mi zriedka mohol sa doma zdržať na viacej dní. Tedy po Vianociach zase odcestoval a bol za päť týždňov z domu vzdialený. Pomaly sa čas mínal, až konečne nastal deň, v ktorom sa mal dl'a listového sdelenia navrátiť. Už za včasného rána bol stôl prikrytý a izbietka dobre vyhriata. Ale malo to byť ináčej.

Aký to len bol deň! Snehová metelica zúrila, ako to v Dakote obyčajne býva, bola strašne tuhá zima tak, že už na poludne termometer klesnul na 25. pod nulu. "Bože, zachráň mi milého manžela!" Túto prosbu stále som opakovala. Ó, jaké by to bolo strašné, keďby tak —. Tejto vety som nemohla doplniť, nechtiac na tú hrúzu mysleť. Tak v tom úzkostnom očakávaní minul sa ten dlhý deň. Ohník v peci práskal, uvarená káva rozvoniavala; už sa bolo sotmilo, ale môj túžobne očakávaný manžel len neprichodil. Ja som naslúchala, ale nebolo počuť iba strašné zavýjanie vetra.

Predsa čo to bolo? Naozaj ktosi zaklopal; s radostným víkrikom bežala som ku dverám. No nebol to môj manžel, ale náš starý súsed.

"Pani farárka, moja žena náhle ochorela a žiada si Vás!"

"Dobre, idem hneď." Prehodila som si kožuch na plecia, vzala sebou skleničku utišujúceho lieku a ponáhl'ala som za súsedom. S ťažkosťou mohla som sa nakopeným snehom dostať ku domu súsedov.

Nahla som sa nad chorú, ktorá v horúčke čosi nesrozumitel'ne rozprávala. V tom otvorila oči a uprene hl'adela na mňa. "Pani farárka, Vy sa nachodíte vo vel'kom nebezpečenstve! Modlite sa, modlite sa!" povedala tichúčko neprirodzeným hlasom, čo iné hovorila, nemohla som porozumieť. Podala som jej utíšujúceho lieku, ktorý aj účinkoval a chorá naskore upadla do hlbokého spánku. Len teraz mi zase prišiel na um môj túžobne očakávaný manžel a, odmietnuc súsedovo odprevadenie, náhlila som domov.

Dvere na kuchyni boly otvorené a svetlo vyhasnuté. Azdaj niekto —, ach nie, to akiste vietor spravil. Zažala som rýchle svetlo. Ale čo je to? Dvere na spálni, ktoré bývaly vždy otvoroné, teraz boly zavreté. V tom sa ma zmocnil vel'ký strach. Hodiny na stene divne ťukaly. Bolo už skoro jedenásť.

Vonku nanovo začal zúriť vietor až celý dom práskal. Tu prišly mi na um slová chorej súsedy: "Vy ste vo vel'kom nebezpečenstve — Modlite sa!" Strach sa ma stále viacej zmocňoval. Oj, keby mi manžel čímskôr prišiel! Chcela som strach premáhať, ale marne, chcela som na spálni otvoriť dvere a presvedčiť sa, či je tam niekto, — ale zastala som pri dverách, bezvládne stáť, chcela som sa modliť, ale jazyk mi vypovedal službu. Avšak mi ustavične v ušiach znelo: "modlite sa!" Konečne padla som na kolená zvolajúc, "Pane, pomôž mi!"

Nato ktosi klopal na vonkajšie dvere. Ako zo sna vyrušená bežala som ku dverám. Muž môj? nie, nie, staručká shrbená starenka to bola. Bola celá v čiernom oblečená, aj na hlave mala čierny vlnák. Musela na mne vidieť vel'ké vzrušenie, lebo sa mi mile usmievajúc prihovárala: "Nič sa nebojte!" A uprela na mňa svoje vel'ké, krásne oči tak milo, že som razom na strach zabudla.

Ktože bola táto starenka? Čo chcela? Nikdy som jej nevidela, ačpráve som poznala takmer všetkých obyvatel'ov toho malého mestečka. Chcela som sa s ňou shovárať, ale akási divná plachosť ma zdržiavala. Sadla si ku stolu a pýtala jesť. Naliala som jej do šialky kávy a predložila jej i chlieb a ona jedla i pila.

Bola som ešte v myšlienkach pohrúžená, keď razom začula som šramot vo vedl'ajšej izbe. Ó hrúza! V tom otvorily sa prudko dvere a vysoký, kostnatý človečisko vyrútil sa odtial' rovno na mňa. Z jeho krvou podbehnutých očí šl'ahala zlosť a dlhá brada ešte zväčšovala ošklivý výzor divej tváre. Zdvihnul zaťatú päsť a chcel sa vrhnúť na mňa. Ale okamžite vstala aj STARENKA a zastala mu cestu. Tichým, ale pevným pohl'adom ho premerala, zdvihnutá zaťatá päsť bezvládne klesla, oči sklopil, triaška zlomcovala jeho vel'kým telom. Videla som ešte, ako sa razom vychytil a ošklivo klajúc, vyrútil sa von dvermi. I počula som niečo padnúť a zabrinčať a v tom upadla som do bezvedomia.

Keď som prišla k sebe, našla som sa ležať na posteli. Laskave ako matka klonila sa starenka nado mňou, tichúčko mi hovoriac: "Nič sa nebojte." Nato začula som už ťažké kroky na verande a hneď túžobne očakávaný manžel môj stál pri mne.

"Ako sa máš? Zdravá si? Nebol by som dnes ani domov prišiel, ale mal som taký vel'ký strach o Teba, že som i v tom odpornom počasí hnal a hnal. Ó, jaký strach som podstúpil!"

"Áno, milý môj, táto starenka, hľa, zachránila mi život."

"Jaká starenka? Snáď si chorá?" a triasol sa na celom tele.

Ja sa obzrem, a naozaj starenky tam už nebolo.

"Či si Ty naozaj nevidel tej starenky v čiernom, keď si dnu prišiel?"

Môj muž myslel, že ja rozprávam v horúčke. Preto som mu hneď vyrozprávala všetko: o návšteve u chorej súsedy, o otvorených dverách, o tom vel'kom strachu, o onej starenke a o tom ošklivom človeku.

Vel'mi dojatý vzal lampáš a šiel hľadať onú starenku. Ale ačkol'vek prehľadal celý dvor i ulicu, ba ešte aj volal na ňu a jednak žiadnej stopy po nej nenašiel. Potomo prišiel ticho dnu, vzal ma do náručia a s plačom mi povedal: "Ja verím, že Ti milý Boh poslal v osobe tej starenky svojho anjela, aby Ti život zachránil. Taký nevýslovný strach som mal o Teba a nevedel som prečo, i prosil som Boha, aby Ti poslal anjela strážcu."

"A Tvoju modlitbu vyslyšal", doložila som s plačom.

O tej starenke sme ani my ani nikto iní viacej nepočuli ani jej nevideli. Zmizla bez stopy. Ráno našli sme v izbe pri dverách dlhý, vel'mi ostrý lovecký nôž. Poslov. — **L'udmila Tuhý.**

—o—

O JEDNOM KAZATEĽOVI A NOŽNICIACH.

KU kazatel'ovi prišla raz jedna žena, cirkevníčka, ktorá vel'mi rada vel'a rozprávala a začala mu dohovárať, že jeho tabličky sú vraj pridlhé. "Dobre", vraví kazatel', "keď je tak, povedzte mi aké majú byť dlhé. Alebo ešte lepšie, tu ich máte a premeňte ich, aby sa Vám pozdávaly." Žena bola s takým zariadením úplne spokojná, áno, poneváč už vopred vedela, že kazatel' jej učiní po vôli, preto si so sebou nožnice doniesla, aby čím skorej dl'a svojej mienky prepotrebnú zmenu tabličiek urobila. A tak vzala nožnice do ruky a raz! dva! bolo všetko hotové a tabličky primerané. Keď tabličky kazatel'ovi vracala, tento prihovoril sa ku nej: "Milá sestra, teraz aj mne musíte dať príležitosť odmeniť sa Vám za Vašu lásku." "Ó s radosťou, pán farár, lenže akú službu mi preukážete?" "Dobre, o to sa už postaráme. Vy máte tiež na sebe jednu vec, ktorá je pridlhá a rád by som ju kratšiu videl." "Iste, milý pán farár, ja nebudem sa protiviť nech je to, čo chce. Tu máte nožnice." "Dobre teda", vraví kazatel', "príďte sem bližšie, otvorte ústa a ukážte mi svoj jazyk!" **a....ý.**

JEZUITI.

ASI v tom čase, keď Luther stál pred ríšskym snemom vo Vormsi, jeden španielsky šľachtic, Ignác Loyola, v jednej bitke ťažko bol ranený, keď nepriateľ dobíjal jedno opevnené miesto v jeho vlasti. Loyola dlho a ťažko musel trpieť následkom zavdanej mu rany. Čas svoj si skracoval čítaním všelijakých rytierskych románov, áno, zvlášte legendami (bájkami) o r. katolických svätých sa zaobieral. Vo svojom duševnom napnutí mala sa mu vraj niekoľko krát zjaviť aj panna Mária. A tak jeho vôľa a myseľ pápeženským fanatizmom a rojčiarstvom boly úplne zmenené, a to až tak, že si Loyola zaumienil úplne sa oddeliť od sveta. Celé svoje veľké bohatstvo daroval chudobným a stal sa vo svojej namyslenej svätosti a samospravedlivosti biednym žobrákom, ktorý, almužny prosiac, z domu do domu chodieval. Zatým študoval theologiu (bohoslovie) na pápežskom ústave v Paríži. Tu, spolu s piatymi súdruhami, prišiel na myšlienku založiť nový rád (spolok mníchov). No Loyola a jeho piati spoločníci boli v tomto ohľade ešte viac prepiati než obyčajní mnísi; lebo k tým trom sľubom chudoby, čistoty a poslušnosti, ktoré každý mních pod prísahou musí dať, keď do kláštora vstupuje, pripojili títo premrštenci ešte jedon, totiž: **bezpodmienečnú poddanosť pápežovi.** "Svätý otec", t. j. Antikrist v Ríme, zprvu váhal sa potvrdiť tento nový rád, ale konečne dal sa presvedčiť, keď videl, jako mu to výborne bude pomáhať ohlupovať ľudí a zabíjať duše, a udelil rádu meno: 'Spolok Ježiša!'

Toto stalo sa roku 1540. Jakonáhle prišlo dovolenie a potvrdenie od pápeža, tu ihneď Loyola dal sa do usilovnej práce i so svojimi spoločníkmi. Rád si sriadili na základe bezpodmienečnej poslušnosti a poddanosti naproti predstaveným. To znamená, že do rádu pristupujúci pod prísahou sľúbili bez otázky, bez protimluvy a reptania splniť a vykonať, čo mu je-

ho nad ním ustanovený principál rozkázal. Oni teda nezaväzovali sa poslúchať Hospodina nad všetko a len Jemu byť poddaní, ale sľubovali poslúchať ľudí, a to aj vtedy, keďby sa od nich niečo slovu Božiemu sa protiviace vyžadovalo. Čitateľ môže si asnáď do istej miery predstaviť kam také pravidlo viedlo a jaké ohavnosti zapríčinilo. Žiaden Jezuit — lebo tak sa menovali údovia nového rádu — nikdy nebol istý a bezpečný pred špionmi, ktorých za ním jeho predstavení vysielali, aby jeho prácu a pápežensku horlivosť sledovali. Jezuiti prijímali medzi seba len tých najschopnejších, obzvlášte nadaných ľudí a každý bol poslaný pracovať za Rím na jedno určité miesto, kde proti svojmu svedomiu a presvedčeniu, bez rodiny a vlasti žiť a pracovať musel jako nejaký bezživotný úd jednej veľkej mašiny, ktorá bola riadená generálom z Ríma. Jezuitský system bol taký bezohľadný, že nič na nikoho nedal a že bol hotový použiť akýchkoľvek prostriedkov len aby mohol dosiahnúť svojho cieľa. Od Jezuitov vyšlo to povestné pravidlo, že 'cieľ' posväcuje prostriedky.' A tak Jezuiti stali sa apoštolmi a horlivými zastancami pápežensých bludov a boli hotoví, áno, ochotní seba zapreť, vlasť zradiť, áno, svojich najmilších zamordovať, len keď takým činom mohli pomôcť námestníkovi a agentovi samého satana, ktorý v Ríme na stolici pápeža sedel.

Šikovne a lstive, údatne a surove, vytrvale a húževnate, sväte, ale aj svetsky, čistotne, ale aj necudne dľa pomerov a okolností dali sa do práce a to bol ich jediný cieľ: VYKORENIŤ PROTESTANTIZMUS a znovu uviesť neohraničenú moc pápeža. K dosiahnutiu tohto cieľa použili všetky možné, dobré i zlé, prostriedky: výchovu mládeže, kázanie, spoveď, pastiersku péču na jednej strane a svet, politiku, vliv, peniaze, úlisnosť, hrozby a zločiny na druhej. Takýmto jednaním čoskoro zahniezdili sa Jezuiti na všetkých dôležitých a vlivných miestach v europejských krajinách; dozvedeli sa o všetkých tajnostiach kráľov, cisárov a iných vlivných ľudí a túto známosť pre seba využili, áno, tak všetko dostali do svojej moci, že za dlhý čas v skutočnosti oni boli pánmi celej Europy a vôbec každej krajiny, v ktorej sa usadili. Ich účinkovanie mohli by sme prirovnať k jednej ohromne veľkej pavučine, ktorá sa rozprestrela po celom vtedy známom svete. Všetky vlákna tejto pápežskej pavučiny z Ríma vychádzaly; lebo tam v samom prostriedku sedel Arcikacier a Arcipavúk, rimský pápež, ktorý dirigoval, rozkazoval, sosadzoval i povyšoval,

chválil i hanil, ale pritom všetkom stále lákal a vábil nevinné duše do svojej sieti tak, jako pavúk číhá na mušky, aby ich mohol chytiť a krv z nich vycicať.

Španielsko, Portugalsko a Francúzsko a do istej miery aj Taliansko boly prvé krajiny, v ktorých sa jezuitizmus pevne usadil. Pozdejšie zadrapil sa svojimi jedovatými pazúrami zvlášte v Bavorsku a v južnom Rakúsku a nejeden luterán musel pocítiť ich moc a prenasledovanie. No ich celé počínanie si malo ten následok, že si ich ľudia z tej duše znenávideli; lebo všade bezohľadným a páru nemajúcim fanatizmom protestantov prenasledovali, o vlasť a život pripravovali a svojim špatným a hanebným životom, opilstvom, smilstvom a cudzoložstvom, mečom a ohňom a satanskou úlisnosťou sprevádzali svoju pekelnú prácu. Portugalsko poslalo pápežovi niekoľko lodí plných Jezuitov späť do Ríma a vyhlásilo, že im nedovolí na pôdu Portugalska nohou kročiť. Rakúsko, Španielsko, Bavorsko a Francúzsko sa Jezuitov tiež nasýtily. S roka na rok ich zločiny vždy viac a viac volaly do neba o pomstu a smrad ich života a pokračovania stal sa konečne takým neznesiteľným, že sám pápež, vtedy Clemens XIV. menovaný, videl sa byť nútený vyzdvihnúť tento rád r. 1773.

Ale nie za dlho prestal existovať; lebo o niekoľko rokov pozdejšie, keď sa všetko zase utíšilo, pápež znovu vyhlásil rád Jezuitov za sriadený a od toho času až po dnes žije a hýbe sa. Lenže Jezuiti naučili sa na svojich vlastných chybách. Teraz dávajú si veľký pozor, aby si, kde len ľudsky je možne, obyvateľov krajiny neznepriatelili. No ich ciele sú dnes tie isté, ktoré boly v 16. storočí, lenže to dnes tak verejne nedávajú na javo. Ale práve preto hrozí zvlášte i nám evanjelikom luteránom od nich o toľko väčšie nebezpečie, nakoľko ich lesť je dnes ešte lstivejšia, jestli sa smiem tak vysloviť, než jako bola predtým. Áno, dnes sa im všeobecne vzdáva úcta a česť a premnohí takzvaní 'protestanti' uznávajú ich aj ich prácu za dobrú a chvály hodnú. Pravému luteránovi, ktorému Boh osvietil rozum a mysel', ani vo sne nenapadne chváliť Jezuitov, áno, pravý luterán vie, že musí proti nim všetkými silami bojovať, jestli chce zostať verný svojej cirkvi čistého slova. Sám Pán nech nás naplní svätým hnevom proti pápeženstvu a proti jeho najhoršiemu zjavu, jezuitizmu!

a . . . ý.

———o———

Bedrich III. a jeho kazateľ Cochins.

Bedrich III. jako Kurfüršt, pozdejšie známy ako Bedrich I., kráľ pruský, strávil zimu roku 1689 a 1690 v Berlíne a žil si veľmi skvele a nádherne. V mäsopôstnom čase dal sa usporiadať nádherné zábavy, tance a slávnosti s veľkým nákladom a s veľkou okázalosťou; slávnostné hostiny nasledovaly jedna za druhou.

Jeho dvorný kazateľ, vidiac tieto svetácke hostiny, bol hlboko pohnutý vo svojom svedomí a riekol sám v sebe: "Môj pán Kurfüršt povolal ma na to, aby som pečoval o jeho dušu, ja teda nesmiem na to ľahostajne hľadeť, keď svoje večné spasenie obetuje takýmto svetským marnostiam."

I odhodlal sa predstúpiť pred Kurfüršta a že mu bude vážne dohovárať a ho napomínať, aby sa tak bezohľadne nesháňal po zemských radostiach na úkor svojej duši. Keď sa jednoho dňa dostavil v predsieni svojho pána a dvoranínovia ho tam zbadali, títo sa hneď domysleli o tom, že po čo asi prišiel a nedovolili mu prísť pred Kurfüršta. On sa síce domáhal, aby ho pustili ku jeho pánovi, ale nadarmo.

Cochius sa nad tým veľmi zadivil, pohoršil a rozhorlene hovoril sebe samému: "Nuž či takto nakladá on so mnou, služobníkom Kristovým a poslom Božím? Keď mi jeho služobníci prekážajú predstaviť sa pred neho, dobre tedy, musím čakať, až sám Kurfüršt predstaví sa predo mnou!" I odišiel domov.

Prišla nedeľa a p. Kurfüršt prišiel tiež do kostola. Tu pozdvihne Cochius na kazateľnici svojho hlasu a káže s veľkou horlivosťou proti radostiam tohoto sveta, proti tanečným zábavám a nákladným slávnostiam, proti maškarádam a rozličným svetáckym hrám. Kázal on tak zretelne a bezohľadne, že sa celé posluchárstvo nad tým divilo a mnohí si šoptali: "To je na náš kurfürštský dvor namierené; bude mať za to zlé poďakovanie." A skutočne sám Kurfüršt bol nad tou kázňou nemálo pohoršený. Po skončenej kázni šiel z kostola a neprehovoril s kazateľom ani slova, ako to inokedy obyčajne robieval, a ubieral sa domov. Na ceste riekol hrabäťu Dohnan-

skému, ktorý kráčal povedl'a neho: "Ale prečo neprišiel radšej ten kazatel' ku mne na miesto tol'kého povyku, aký narobil dnes v kostole?" Dohnanský vedel dobre o tom, že Cochius chcel raz vidieť Kurfüršta, ale mu nebolo dovolené vidieť ho, a preto ho teraz začal zastávať. Na to riekol Kurfüršt: "Pravda, pravda i takto vykonal svoju povinnosť. Ja teraz nahliadam, on zná svoj úrad a svoje právo."

A sotva že sa domov navrátil, povolal hneď jednoho zo svojich dvorných sluhov a naložil mu, aby išiel ku dvornému kazatel'ovi Cochiusovi, aby mu za to napomenutie v kázni poďakoval, aby mu okrem toho doručil 600 dollárov a aby vyhotoviť dal pre jeho syna úpis na hodne výnosnú a dobrú službu. Ten dvorný sluha sa vel'mi zadivil tomu a pozastavil sa nad takýmto jednaním Bedrichovým — no, učinil, ako mu bolo rozkázané.

Keď dvoranín išiel ku kazatel'ovi, myslel si: "Počkaj, ani ja nezameškám učiniť moju vec, aby o nejaký čas zase Kurfüršt nemusel stáť pred tým farárom jako nejaký biedny hriešnik!" Na svoj vlastný popud zaumienil si, že bude napomínať kazatel'a, aby na budúce zachovával príslušnú miernosť vo svojich kázňach, aby neurážal svojich pánov. Ale keď sluha takto napomínal Cochiusa, tento dokázal, že sa jeho napomenutia ani za mak nebojí, ale riekol smelo: "Radšej nechcem ani tieto peniaze, ani poďakovanie, ani pre môjho syna úrad, než by som sa mal stať nemým psom!" a zahodil pred sluhu list a peniaze na zem a odišiel preč.

Teraz bol dvorný sluha v pomykove, čo robiť? On nemal nariadenia takto karhať kazatel'a, ale mu poďakovať, oddať dary a isť preč. Teraz začne rozmýšl'ať — ide za kazatel'om, namáha sa prehovárať ho, prosí ho za odpustenie — a až len keď ho presvedčil, že to napomenutie nepochádza od samého Kurfüršta, ale že si to len sám takto zmyslel a urobil takúto nemotornú hlúposť — až len teraz naklonil sa Cochius, že prijal dary.

Keď sa o tom doznali l'udia, pocítili vel'mi vel'kú dôveru ku Kurfürštovi, zamilovali si ho tým viacej, hovoriac: "Pokora je najkrajšia ozdoba panovníka! Boh ho požehnávaj na všetkých jeho cestách!" Podobne ešte viacej zamilovali si svojho verného a smelého kazatel'a, na ktorého by sme mohli potiahnuť slová slov. národnej pisne: "Koho dar nesvedie, hrozba neskloní, tomu moja pieseň slávou zazvoní!" Takých kazatel'ov a panovníkov potrebujeme všade i dnes! Takýchto daj nám, Pane Bože náš!

J. V-o.

ŽARTY.

Psycholog natrafil na Irčana ťažko pracujúceho, holohlavého na ulici. "Či nevieš," povedá psycholog, "že bez klobúka pracovať na horúcom slnku škodí modzgom?" "Či vy myslíte," odpovedá Irčan, "že by ja tu pracoval, kebych mal nejaké modzgy?"

*

Čo je optimist a čo pessimist? Optimist vidí koláč, pessimist ale v koláči dieru.

*

"Nemohol som neoženiť sa s ňou," vysvetluje Klepeto. "Keď si ma nahovárala, povedala: 'Nevezmeš ma? Či máš nejaké námietky?' Hľa, nemenilo, či by bol povedal "áno", alebo "nie", mala ma."

*

"Prečo si vtedy nemlčal?" vetí priatel'. "Veď práve to, čo som robil, a ona povedala: 'Kto mlčí, ten svedčí.' a bolo po tom."

*

Prišiel mladý farár na návštevu k svojmu bývalému professorovi, ktorý práve písal článok do novín. Professor povedal: "Musím tento článok bezodkladne dopísať, ale Vy len rozprávajte, veď Vás ja už len porozumiem."

Professor píše ďalej, farár mlčí. Professor: "No, veď len rozprávajte, porozumiem Vás." Farár konečne nadobudol odvahy a povedal: "Pán professor, vstúpil som nedávno do stavu manželského." Professor píše ďalej, ale o chvíl'ku sa pýtal: "Ach, do čoho ste to stupili?"

*

Professor karhá študentov: "Čože je to s vami? Veď som vás už všetko učil, čo viem ešte nič neviete!"

*

Starý nigerský kazatel' mal pokrstiť čiernu ako uhol' nigerku ponorením. Viedol ju do prostred rieky, kde ju mohol úplne ponoriť a keď to už mal vykonať, slávnostným hlasom povedal: "Neboj sa, sestro, neboj, vyjdeš bielejšia ako sneh." "Oh, parson," povedá nigerka, "to by som mnoho žiadala, smotánková barva postačí."

Slov. Luth. Vyd. Spoločnosť

má na sklade nasledovné

Knihy:

Tranoscius, kožená väzba	$5.00
Tranoscius (imitation koža)	2.50
Tranoscius (neviazaný)	1.00
Symbolické Knihy	2.50
Biblia č. 5.	2.25
Nový Zákon a Žalmy. č. 1.	.40
Historia cirkvi kresťanskej	.85
Potešenie hriešnika	.75
Vel'ké Biblické Histórie	.55
Vel'ký Katechismus (interfolio)	.50
Vel'ký Katechismus	.45
Šl'abikár (Bežovo vydanie)	.40
Životopis Dr. Martina Luthera	.35
Malý Lutherov Katechismus	.25
Poznajte pravdu	.20
Pilne sa varujte falošných prorokov	.20
Bratské smierenie	.10
Umývanie nôch (sektársky blud)	.5
Jednota ducha vo sväzku pokoja	.5
Zápisky s rukojemstva (zo života Dolnozemských Slovákov)	.35

Dávame 10 percentovú srážku. — Píšte si pre cenník na:

Mr. John Javornik,

941 JOHNSON ST., E. AKRON, OHIO.

ARTISTIC PHOTOGRAPHS
— for —
Weddings, Family Groups,
Children, etc.
Henry C. Riester
(BORMAN STUDIO)
8 South Main Street,
PORT CHESTER, N. Y.
FONE: 725

TELEFON:
V úradovni 1332, v dome 1339-R

ABE H. KAVOVITZ

VEREJNÝ NOTÁR.

Prevádzam bankový obchod.

Šifkarty a peniaze posielam po tej najnižšej cene do každej čiastky sveta.

Vystavujem affidavity.

6 So. Main Street,
PORT CHESTER, N. Y.

DÁVAME POŽIČKY.

THE PORT CHESTER SAVINGS BANK

"BANKA PRE L'UD!"

—— Spol'ahlivá — Pevná — Silná! ——

MOHOVITOSŤ PREZ DESAŤ MILLIONOV DVESTO TISÍC DOLLÁROV.

($10,200,000.00.)

Príjme vklady od $1.00 do $5,000.00.

Tešilo by nás mať Vaše vklady a vklady Vašich priatel'ov!

PORT CHESTER, N. Y.

—— OBCHODUJTE S TÝMI, KTORÍ TUNÁ OZNAMUJÚ! ——

JOHN SMITH

KVETINÁR.

Ruže, Klinčoky, Palmy

a všelijaké rastliny k sobášom a pohrabom.

132 N. Main Street,
PORT CHESTER, N. Y.

PORT CHESTER MARBLE & GRANITE WORKS.

— POMNÍKY —

J. W. KIDDER & CO.

143 Willet Street,
PORT CHESTER, N. Y.

TELEPHONE: 826

J. UDEL

UMELEC — FOTOGRAFISTA

Rodinné podobizne našou špecialitou

125 North Main Street,
PORT CHESTER, N. Y.

ŽELEZNÝ TOVAR A DROBNOSTI PRE AUTOMOBILY.

Frank L. Rockey

Nástupca: Dunton Rockey Co.
Telefon: 1630

128—130 N. Main Street,
PORT CHESTER, N. Y.

TELEPHONE: 146
S. Glock, Treas. D. J. Kelly, Scy

AUSTIN & MERRITT, INC.

Real Estate Appraisers
Auctioneers Insurance
Collecting Rents
Estate Managed

108—10 Westchester Ave.,
PORT CHESTER, N. Y.

TELEPHONES:
Office 732
Residence 1262 and 324-M

IRWIN & HENCHCLIFFE

Dealers in
Monuments, Headstones and all kinds of cut Stone work
Office and Works
Mason St. & Railroad Ave.
GREENWICH, CONN.

TELEFON: 310

Marshall & Remsen

KUPUJEME A PREDÁVAME POZEMKY. — VYKONÁVAME PÔŽIČKY. — ASSEKURUJEME.

109 Adee Street,
PORT CHESTER, N. Y.

— OBCHODUJTE S TÝMI, KTORÍ TUNÁ OZNAMUJÚ! —

ČI UŽ VIETE?

Andrej Čorba,

má zariadený mäsiarsky a grocerný obchod, na

41 Division Street, South WILKES-BARRE, PA.

Obslúži Vás znamenite a svedomite. — Presvedčte sa — Rozváža tovar!

Šaty robia človeka

a šaty (suits) robí

Ján Sekel

z dobrého štofu a podľa najnovšej módy

Prerába, opráva i pressuje obleky akurátne a rýchlo.

BÝVA:

559 Northampton Street, WESTMORE, PA.

medzi Wilkes-Barre a Kingston

Šapu má na:

Cor. Hartford and Main Street, ASHLEY, PA.

JOSEPH MORRIS

Slovenský pohrabník

Obslúžia vás svedomite a lacno. Obsluha rýchla a dobrá.

(Mrs. MÁRIA PACOVSKÝ)

jediná slovenská ženská balzamovačka

VO WILKES-BARRE A NA OKOLICI.

Office a bývanie:

625—627 N. MAIN ST., WILKES-BARRE, PA.

(blízko slovenských kostolov).

Keď potrebujete automobily na krstiny, veselky a pohraby, požiadajte ich o obsluhu a neobanujete!!

Bell Telephone: W. B. 2754.

OBCHODUJTE S TÝMI, KTORÍ TUNÁ OZNAMUJÚ!

THE WYOMING STUDIO

FOTOGRAFISTI.

Vyhotovujeme pekné obrázky za mierne ceny.

Navštívte nás. ——— Presvedčíte sa.

7 WEST MARKET ST., WILKES-BARRE, PA.

— Tel. W. B. 615. —

H. PLINER Phone: 1359-J. | Office Phone: 2490 | H. OSTROVSKY Phone: 709-J.

H. PLINER & COMPANY

PAPIEROVAČI A BARVIARI DOMOV A IZIEB.

Naše ceny sú prístupné každému a prácu ručíme.

324 ADAMS STREET, BETHLEHEM, PA.

Bell Phone: 2758-J

FRANCIS J. CONNELL

POHRABNÍK A BALZAMOVAČ.

Dobrá, rýchla a spol'ahlivá obsluha a k tomu lacná.

K službám sú hotoví vo dne i v noci.

Keď potrebujete automobily na veselky, krstiny, pohreby a vychádzky, požiadajte ho o obsluhu a neobanujete.

427—4th STREET, SO. BETHLEHEM, PA.

——— OBCHODUJTE S TÝMI, KTORÍ TUNÁ OZNAMUJÚ! ———

TELEFON: Bell 2090—W.

ANDRO MIROL'A,

STARŠÍ

OBCHOD S

groceriou, strižným tovarom a kuchyňským riadom

Dováža až do domu.

Kupujte od svojho cirkevníka, a nie od cudzieho!

"Svoj k svojmu!"

36—38 E. Chestnut Str.,
WILKES-BARRE, PA.

OHLÁŠKY.

My odporúčame ct. čitatel'om tohoto nášho Kalendára, aby podporovali tých ohl'ašovatel'ov, ktorí dali svoje ohlášky do nášho kalendára.

—o—

ADVERTISEMENTS.

We would appreciate it if our readers of these Almanac would patronize our advertizers!

NAJLEPŠÍ DAR.

Ľudia zvykli obdarúvať jedni druhých na Vianoce, pri narodeninách atď., a to sa robí z lásky, vďačnosti, alebo z povinnosti. Dávajú sa dary cenné, vzácne alebo len "na oko", dakedy malicherné, bezcenné a preto sa na ne l'ahko zabúda.

Zavďačte sa svojej rodine i priatel'om v kraji i tu svojim milým takým darom, ktorý ich stále bude upomínať na Vašu priazeň: predplaťte im i sebe cirkevný časopis

SVEDKA.

Dostanú dve knižočky vyberanej, zdravej čítacej látky každý mesiac. Cena je nepatrná, len $1.50 na celý rok tu i v kraji. — Choďte ku svojmu farárovi a poslúži Vám, alebo pošlite svoj predplatok administrátorovi:

Mr. J. P. DINDA,
2010 Buhrer Avenue, Cleveland, Ohio.

—o—

A ak chcete i svojim dietkam spôsobiť radosť a vzdelávať ich v slovenčine, predplaťte im detský časopis

MLADÉHO LUTERÁNA.

Vychodí raz v mesiaci, cena je len 50c. na rok. — Administrátor

REV. JÁN DANIEL,
122 So. Illinois Street, Streator, Ill.

——— OBCHODUJTE S TÝMI, KTORÍ TUNÁ OZNAMUJÚ! ———

Bell Phone: COURT 2680

SLAVIA PRINTING CO.

PAVEL BLAŽEK, správca a spolumajiteľ.

342-2nd AVE., PITTSBURGH, PA.

(ŠIESTE POSCHODIE.)

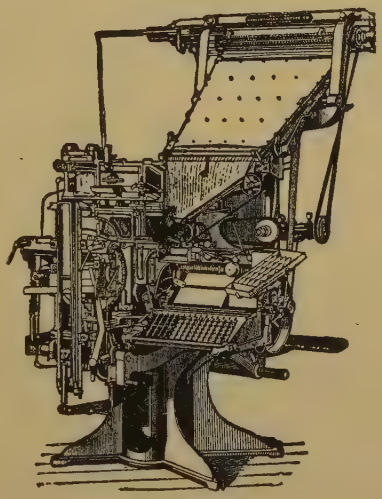

Naša tlačiareň je zariadená modernými strojami.

Za všetky práce sa ručí, že budú správne vybavené.

Tento kalendár bol tlačený v našej tlačiarni.

Vznešené cirkve, ktoré potrebujú cirkevné tlačivo, jako: stanovy, listové papiere, obálky atď., nech sa s úplnou dôverou obrátia na nás!

OBSAH.

Strany:

Kalendárska časť — — — — — — — — — — — — — — — — — — 3. — 29.
Synodálny úrad a adressár — — — — — — — — — — — — — — — 30.
Zostaň s nami! — — — — — — — — — — — — — — — — — — — 31. — 32.
Dedictvo detí — — — — — — — — — — — — — — — — — — — 33. — 36.
Verným kresťanom do pamätníka — — — — — — — — — — — — 36.
Povolanie kresťanskej ženy — — — — — — — — — — — — — 37. — 41.
Neužitočná viera — — — — — — — — — — — — — — — — — 41.
Stolová modlitba — — — — — — — — — — — — — — — — — 42. — 43.
Pravda — 44. — 45.
Ako im to dopomohlo k smiereniu, že išli do kostola — — — — — 45.
Nuž Bohu děkujme — — — — — — — — — — — — — — — — 46. — 52.
O zisku — 52.
Biblia jednej vdovy — — — — — — — — — — — — — — — — 53. — 56.
Z úsa dieťaťa ... — — — — — — — — — — — — — — — — — — 56.
Zo života pre život — — — — — — — — — — — — — — — — 57. — 64.
Rhoda a Kleona — — — — — — — — — — — — — — — — — 65. — 92.
Luther v domácnosti — — — — — — — — — — — — — — — — 93. — 97.
Kazateľ a lekár — — — — — — — — — — — — — — — — — — 97.
Krátka história Slov. Ev. Lut. Cirkvi Sv. Štefana Mučedlníka
v Dickson City, — predtým v Jessup, Pa. — — — — — 98. — 103.
List Lutherov matke — — — — — — — — — — — — — — — 104. — 107.
Lutherova pieseň o Biblii — — — — — — — — — — — — — — 108.
V nemoci — 108
Najdený — 109. — 112.
Reč pri výchove — — — — — — — — — — — — — — — — — 113. — 116.
Všetko vraj len príroda — — — — — — — — — — — — — — — — 116.
Význam práce pre dietky — — — — — — — — — — — — — — — — 117. — 120.
História Slovenskej Evanjelicko-Lutheránskej Cirkvi Svätého
Jána Krstiteľa v South Bethlehem, Pa. — — — — — — — 121. — 126.
Životopis superintendenta Jána Seberinyho — — — — — — — 127. — 135.
Nový chrám v Raritan, N. J. — — — — — — — — — — — — — 136. — 142.
Za mnou! — 142.
Starenka v čiernom — — — — — — — — — — — — — — — — — 143. — 146.
O jednom kazateľovi a nožniciach — — — — — — — — — — — — 146.
Jezuiti — 147. — 149.
Bedrich III. a jeho kazateľ Cochins — — — — — — — — — — — 150. — 151.
Žarty — 152.
Ohlášky — 153. — 159.

Naše práce v Synode.

PÁN náš Ježiš Kristus vydal nám svoj veliký rozkaz: "Jdouce učte všecky národy, křtíce je ve jméno Otce i Syna i Ducha Svatého. Kážte evanjelium všemu stvoření." Tejto najkrajšej práce má sa zúčastniť každý kresťan, buďto priamo alebo nepriamo. Priamo tak, keď vlastnými ústami vyznáva Krista a jeho slovo; nepriamo tak, keď podporuje vnútornú i vonkajšiu missiu.

Naša Synoda koná missiu, to znamená, že sa všemožne usiluje kázať, učiť, prednášať, rozširovať slovo Božie. Vnútorná missia je to, keď shromažďujeme slovenských kresťanov a kážeme im slovo Božie a sviatosti Kristove im prisluhujeme dl'a jeho nariadenia. Vonkajšia missia je to, keď pomáhame sbierkami, milodarmi, obetiami udržiavať missionárov medzi pohanmi, v Indii, v Číne, medzi Černochmi, Indiánmi atď. My kresťania jeden každý sám za seba budeme sa zodpovedať pred Bohom a v deň smrti a súdu, či sme verne a usilovne pomáhali kresťanom i pohanom, aby prichádzali ku pokániu, k viere a spaseniu. Ktorý kresťan nemá smyslu a citu pre missiu, pre rozširovanie král'ovstva Kristovho, je sa čo obávať, že sám nie je kresťan. Kol'ko ste obetovali na tieto missie, vnútornú i vonkajšiu? Túto otázku vám predloží sám Boh, keď sa postavíte pred neho v deň smrti a súdu. Kol'ko l'udí priviedli ste ku Kristovi? Kol'kým pohanom ste pomohli ku spaseniu? Snáď ani jednomu? Kde je tedy vaša viera?

Naša Synoda má svoj sirotíncový krásny majetok pri Clevelande. Už dávno sme mali mať svoj vlastný čisto cirkevný a luteránsky sirotínec, v ktorom by sa slov. ev. a. v. siroty opatrovaly, vyučovaly a ku Kristovi privádzaly. Kol'ko ste obetovali naň? I túto otázku vám predloží Pán v deň súdu. Keď pre našu nedbanlivosť mnohé siroty hynú telesne i duchovne tedy znajme, že my ich mordujeme. Lebo kto môže zachrániť tela i dušu a nechce pre skúposť, pred Bohom je vrah.

Naša Synoda vychováva, vlastne podporuje finančne theologov, ktorí sa pripravujú na úrad kazatel'ský a pomáha

vyučovať aj učiteľov. Cirkev bez kazateľov a učiteľov nebude dlho žiť. Toto je povinnosť každého kresťana, aby pomáhal vychovávať kazateľov a učiteľov. Koľko si obetoval na študentov? I na toto sa bude Pán pýtať.

Naša Synoda koná misiu i v starej vlasti, kde má krásny majetok. Naša starokrajová cirkev nič nepotrebuje toľko jako kazateľov a učiteľov, mužov podľa srdca Božieho a nie podľa ducha a smýšľania sveta tohoto. Potrebujeme mladíkov nábožných a kresťanov zaujatých, horlivých, ktorí by podporovali toto dielo. A Boh má svojich vyvolených pracovníkov medzi nami, ktorí konajú svoju povinnosť i v tomto ohľade aspoň čiastočne. Koľko ste obetovali na tento cieľ? I na túto otázku budete musieť odpovedať Pánu Bohu. Komu je to vec ľahostajná, či sa v starej vlasti zvestuje slovo B. čistotne a úprimne, biedna je jeho viera.

Vydávame rozličné spisy a časopisy pre vzdelanie mladých i starých. Či ich podporujete, rozširujete a odporúčate aj iným? Kde je vaša horlivosť a láska ku Kristovi a jeho cirkvi? Jako plníte ten rozkaz Kristov: "Kážte evanjelium všetkému stvoreniu?" Alebo je to práca len pre niekoľkých ľudí, len pre kazateľov, učiteľov? Kto myslí o sebe, že jemu tieto slová neplatia, vytvoril sa z kresťanstva von. Pracujme, kým je deň; lebo príde noc, kde nikto nebude môcť pracovať. "H. S. E."

Čo kážu chrámové stolice?

Nedávno počul som razom dve kázne, jednu zdola, druhú zhora. Kázeň zhora mal farár, kázal o "ctnostiach svojich blížnych" a mal ju správne dľa všetkých pravidiel rečníckych sporiadanú; kázeň zdola hovorily — nie snáď niektorý z tých blížnych — tých bolo veľmi poskrovne v kostole, ale — stolice kostolné. A nieto divu, keď tie milé stolice kostolné také prázdne stoja a žiadnej inej práce nemajú, iba stáť na svojich drevených nohách cez celý rok cirkevný, od adventu až zase do adventu, — nenie povedám divu, že si tiež niekedy z dlhej chvíle dovolia kázeň, ktorú si i pastieri i stádo môžu pripustiť ku srdcu. My všetci zasluhujeme pokarhania, lebo pre pustotu a prázdnotu srdca svojho pusté a prázdne sú i kostoly naše. Či už kazateľ počul to stolicové kázanie a porozumel mu, neviem, lebo kancel' bol vysoko a stolice dolu od neho vzdialené; ja, ale

stojac v ich blízkosti porozumel som všetkému a mnohé slová tak mi utkvely v pamäti, žeby som mohol položiť celé to stolicové kázanie na papier. Avšak podáme tu niečo len z druhej čiastky:

"My sa ale ani najmenej tomu nedivíme, že všetky prázdne stojíme a že kresťania sa tak stavajú, ako by nás ani nebolo. Naše nezdarné sestry, stolice miestností tanečných, divadelných, pijáckych sú vo väčšej vážnosti ako my; ony sú vždy preplnené, my ale upádame do zapomenutia a nikto si nás ani neváži. Áno, i tí chudobní, ktorým by sme najradšej ponúkly miestečka, neprichádzajú viacej; nad svojou chudobou zapomenuli na svojho Boha, domnievajúc sa vo svojej bláznivosti, že jejich chatrný odev nenie dosť dobrý pre Pána Krista. A potom, prosíme ťa, ctihodný pán kazateľ, kážže čo máš kázať, totiž Pána Krista, bez umenia a pokrytectva, z úprimnosti a veriaceho srdca. Čo že si má počať úbohá tvoja cirkvička s tou biednou, chladnou ctnosťou, o ktorej jej kážeš, keď ona potrebuje Krista, ukrižovaného a vzkrieseného, Spasiteľa hriešnikov, ktorý vysvobodzuje od smrti? Uver, my stolice sme už staré, máme zkúsenosť a zažily sme mnoho od onoho času, keď nás sem postavili. Keď bol živé zvestovaný živý Kristus s tohto kancľa, tak ako o Ňom Písmo svedčí, nikdy sme nestály prázdne; ale keď bol kázaný ľudský vtip a prázdna ľudská múdrosť, ako dnes tebou vždycky sme stály prázne: a keďby sme už i tak neboly drevené, zaiste že by sme boly zdrevenely od dlhej chvíle pri takých kážňach, aká bola tvoja dnešnia, milý pán kazateľ! A preto snažne ťa prosíme, hľadaj čisté, bezolstné evanjelium Pánove, káž ho s kancľa, nes ho do domov a bude to prospešné a spasiteľné i pre teba i pre cirkev i pre nás úbohé stolice kostolné, aby sme nestály i napozatým tak žalostne prázdne."

Tak asi znela dolu jedna čiastka kázne stolíc kostolných, keď kazateľ hore kázal o ctnosti a šľachetnej dobromyseľnosti svojich blížnych. Avšak svätá Biblia pred ním otvorená vzdychala i lkala, že nemôže prísť k slovu. Ach zle, nedobre je to, keď ani v kostole nemôže prísť slovo Božie k slovu.

Banská Bystrica, jedno z najkrajších miest na Slovensku.

John P. Morgan a jeho testament.

J. P. Morgan zomrel 31. marca 1913 v Ríme. Sem ho opatrne dopravili z Egypta, kde veľmi ochorel. Bez niekoľko dní dožil 76 rokov. Bol on muž všeobecne známy a veľmi vynikajúci v kruhoch vysokého peňažníctva; muž, ktorý svojou slávou zatienil i Rothschildov. Vo "večnom meste" — tak nazývajú Rím, kde zvyknul sbierať poklady umenia, aby svoj new-yorkský palác ozdobil, a častejšie aj od ťažkej práce zarábanie peňazí hľadával zotavenia. Tu najväčší boháč, ktorý však po celé dni ničoho jesť nemohol, v pravom smysle slova hladujúc, podľahol nervovej chorobe.

Morgan narodil sa 17. apríla 1837 v Hartford, Connecticut. Ako synovi bankára dostalo sa mu dobrého vzdelania a vo veku dvadsať rokov vstúpil do bankového obchodu. Roku 1871 sa osamostatnil a 1895 založil bankovú spoločnosť, ktorá zvlášte sbankrotované železnice prejímala, aby ich zase zveľadila. S neobyčajne vzrastajúcim kapitálom začala táto spoločnosť od 1899 aj Europe požičiavať. Roku 1900 Morgan sriadil ocelový trust a hneď zatým trust premávkový na mori, do ktorého pritiahnutí boli Angličania i Nemci. Jeho vplyv na všetkých peňažitých trhoch na svete bol obrovský, lebo len tak dá sa vysvetliť, že cisári a králi zachádzali s ním, ako so seberovným.

Znalosť je moc, a peniaze "hovoria" výmluvnou rečou. Morgan rýchle zbohatnul veľmi. Ale nie len osobné bohatstvo vydobylo mu taký veľký vplyv, ale aj, a možno ešte viacej, tá okolnosť, že svojím rozvažitým duchom finančníctva dosiahol nariaďujúcu moc nad peniazmi iných.

Pochvaľujú ho, že svojho vplyvu nezneužil nikdy, že vždy, keď ho pozval súd, alebo kongressný výbor, na miesto zdráhania sa, ochotne dal vývod, že ani ako iní jeho stavu, zvlášť veľkej nábožnosti neukazoval, ani čo veľký ľudomil stkvieť sa neusiloval, ale viacej v tichosti dobre robil. Tento mnohonásobný millionár bol pravého typu Amerikán; bol veľký priateľ umenia a mestu New Yorku daroval výbornú, na päťdesiať millionov dollárov cenenú sbierku umeleckých predmetov, i niektorým episkopálnym cirkvám a ústavom (Harvard) niekoľko millionov dollárov podarov, ale otázka, či taký vplyvný a toľkými millionmi ošťastený človek by nebol viacej požehnania

spôsobil, sotvy je tým rozriešená. I ten najbohatší zomrieť musí a zo svojho bohatstva nemá nič.

.. Ale nad jeho testamentom každý sa zadivil, lebo pri tej najlepšej dôkladnosti, s ktorou jeho vzácne poklady umenia a bohatstvá boly podelené, predsa ani jednou písmenou neudáva, koľko vlastne bol jeho celý majetok hoden. Ani dosiaľ ešte nevedno, koľko mal millionov. Možno, nevedel ani sám.

Prvý paragraf jeho dlhého testamentárneho nariadenia zasluhuje ale, aby ho každý čítal a uvážil; lebo neni mnoho takých bohácov, ktorí tak hovoria, a jeho slová dávajú nám príležitosť, nazrieť do srdca kresťana.

Zneje takto: "Dušu svoju porúčam do rúk svojho Spasiteľa v tej úplnej dôvere, že On, ktorý ju vykúpil a svojou najdrahšou krvou obmyl, postaví ju bez poškvrny pred trónom mojho nebeského Otca; a svoje deti prosím, aby to spasiteľné učenie o dokonalom smierení za hriechy skrze krv Ježiša Krista jednúc obetovanú, a skrze túto jedine, zachovávali a obraňovali s vystavením sa v nebezpečie a na každé útraty osobného obetovania sa."

To vzácne poručenstvo jednoho všeobecne váženého peňažného kráľa prevšetkých svojich súdruhov! I mnohonásobný millionár to zakúsil, že ináče do neba prísť nemôže, než ten žobrák v chudobínci, a že je len jedno právoplatné smierenie pre bohatého i chudobného, ktoré sa nemôže kúpiť peniazmi, ale bez peňazí, totiž skrze vieru vo Spasiteľa, a že je ono to najdrahšie dobro. Naše dychtiace, za mammonou sa sháňajúce pokolenie dobre by urobilo, keďby si vyznanie tohto najväčšieho financníka vel kými liatymi literámi postavilo pred zrkadlo.

. To je naozaj tá najvyššia životná múdrosť! Ale druhý najbohatší človek v našej krajine, Andrej Carnegie, tiež povedal uváženia hodné slová, hneď po smrti Morganovej, na kongresse pokoja v St. Louis, ktorého sa zúčastnil Povedal toto: "Moja životná múdrosť je v tom, mať nebe na zemi. Zomrieť a prísť do neba si neželadam. Netúžim po lístku (ticket) niekym iným vystavenom do neba. Zem je dosť nebom pre mňa. Keby mi len bolo dovoleno, určiť si, dokiaľ by som na tejto zemi zostať mohol (!), tedy boly by moje vinše splnené." Áno, keby! Napriek jeho veľkému bohatstvu bol Carnegie predsa len chudobný človek, lebo sa zo svojho neba musel o nedlho zatým vypratať. A po smrti? Či sa mu nestalo tak, ako onomu boháčovi v Evanjelium, ktorý tiež mal svoje nebe na zemi? (Luk. 16, 19.). — V Evanjelium čítame o dvoch bohatých, veľmi rozdielnych mužoch — o farizeovi a publikánovi — a o dvoch veľmi rozdielnych cestách života: širokej a úzkej. Ty, kto čítaš toto, iste nikdy nebudeš môcť povedať, že ti obe cesty neboly cele jasne a dôkladne predložené.

Tri rozprávky.

MUŽNOSŤ.

Bol raz v anglickom vojsku malý bubeník, ktorého dôstojníci mali radi. Jedného dňa ponúkol ho poručík, aby vypil za pohárik rumu. Ale on odpovedal: Nepijem žiadnych lichovín a nemám zál'uby v silných nápojoch.

Ale teraz si musíš vypiť! — hovorí poručík. — Celý deň si konal službu, bubnoval si a mašíroval s nami, nuž teraz nesmieš odporovať!

Ale chlapec stál pevne na svojom.

Poručík obrátil sa teda k vyššiemu dôstojníkovi, majorovi a povedal: Náš bubeník sa bojí piť. Nebude z neho nikdy poriadny vojak!

Čo to? — poznamenal žartovne major. — Ty odporuješ poslúchať rozkazy?

Pane! — odpovedal chlapec — nikdy som neodoprel poslušnosť a vynasnažoval som sa konať svoju povinnosť ako vojak; ale piť rum, to musím odoprieť, ponevádž viem, že by mi to škodilo.

Nuž, — hovoril major prísnym hlasom, aby ho vyzkúšil, či to opravdu myslí, — rozkazujem ti, napiť sa! Vieš, že je trest smrti za neposlušnosť?!

Tu chlapec uprel do tváre dôstojníkovej svoje jasné oči a povedá: "Pane, otec môj umrel ako opilec; a keď som išiel na vojnu, sl'úbil som mame, že neokusím ani kvapky pálenky a hodlám i zadržať svoj sl'ub. Je mi l'úto, že nemôžem vášho rozkazu poslúchnuť, ale radšej znesiem všetko, akoby som mal pohaniť svoju matku a zrušiť svoj sl'ub." —

Nebol to statočný chlapec? Naučil sa, kedy má povedať: Nie! Dôstojníci mali z jeho počínania vel'kú radosť. A od tej doby vždy s ním zachodili s vel'kou láskavosťou.

ČUDNÝ TESTAMENT.

V meste N.... zomrel nedávno istý podivín. Bol vdovec za viac rokov, žil o samote, sám si varil a pral. Krátko pred smrťou urobil testament, v ktorom medzi iným stálo toto:

"Ponevráč ma moja vlastná nevesta z domu vyhnala, porúčam jej štyri haliere. Viac nemôžem jej poručiť. Akú mala oproti mne lásku, také má i poručenstvo. Pod papučou stojacému jej mužovi porúčam poldruha dudka, že bol taký blbý "dudák" a dovolil žene v prítomnosti svojej otca tak citlive obraziť. Taký muž v mojích očiach je nie žiadon chlap, ale nemá bábka, s ktorou sa deti hrajú. Ostatným deťom bez lásky porúčam po dva šestáky na katechizmus, aby v ňom usilovne čítali o štvrtom Božom prikázaní. Svatovej ale, ktorá mi takúto nevestu dopriala a tak "dobre" svoju dcérušku vychovala, porúčam dvanásť halierov na štránok, ktorý skôr-neskôr i tak jej dcére dopraje. Ostatný môj majetok v summe 800,000 korún porúčam obci s tým, aby pod dozorstvom pána farára vystavila dom pre chudobných a pre tých rodičov, ktorých vlastné dietky vyhodia von z domu na cestu. Nech majú aj oni kde sa na starsoť utúliť. Čo zvýši od stavby, z toho chudobní a iní v tom dome bývajúci nech dostanú ročne celé zaopatrenie. Povinnosť budú mať len tú: modliť sa... za dar Ducha sv. pre tie deti, ktoré zle nakladajú s rodičmi."

Rodičia, rozvažujte nad týmto testamentom a učte sa z neho, ako máte vynaučovať k môresu vaše nezdarné deti!

A vy dietky, držte sa vždy štvrtého Božieho prikázania: "Cti otca svojho i matku svoju!"

o

PÚTNIK.

V ďalekej krajine, v čarokrásnom zámku za dávnych časov žil raz istý bohatý pán. Jeho panstvo ďalej siahalo, než oko dohliadlo — a peňazí mal tol'ko, že ich ani sám spočítať nevedel. V pivnici mu v sudoch a bočkách ležaly zlaté dukáty. Pastieri a valasi horní, keď v tmavej hore vatru kládli, rozprávali si, že pán toho zámku mal tol'ko drahokamov a periel, že keď si ich v noci na stôl pokládol, nepotreboval lampu zapáliť; lebo mu tie dosť svetla dávaly....

Most na Vltave a Národné divadlo v Prahe.

Tohoto pána nikto nemiloval. Žil samotný, opustený — jeho bol veľmi skúpy — nikdy nikomu nič nedal, len samému sebe žil a preto bol i veľmi nešťastný....

Navečer raz sa predsa stalo, že prišiel na ten vidiek chudobný púrik, ktorý povedal, že chce ísť do zámku. Ľudia ho odhovárali, že je to veľmi skúpy pán, darmo ide — ešte sa mu môže niečo tomu stať. Staré ženy ho zase s tým strašily, že vraj ešte každý, kto šiel do zámku, viac sa nenavrátil. Kto by si na deň sv. Jána ľahnul na krížne cesty a tak sa položil, žeby jedným okom voz nebeský videl, ako beží ku zornička — ten že počuje pod zemou bolestný nárek tých, ktorých pán dal uväzniť, keď od neho nocľah pýtali....

Náš pútnik sa ale nedal odhovoriť. Pomyslel si, ľudia viac hovoria, ako je pravda. Smele zaklopal na dvere zámku...

Pán zámku otvoril oblok a s hnevom sa pýta: Kto to? Čo chceš?

Som ustatý pútnik. Prosím ťa o nocľah.

Nocľah? A čo si Ty myslíš? Môj zámok nie je hostinec. Prac sa odtiaľto, lebo....

Dovoľ mi, pane, aby som ti len tri otázky mohol predložiť, a potom nedbám, pôjdem ďalej...

Nedbám, hovor! — povie pán, zvedavý na tie otázky.

A pútnik sa pýta: Pane, kto býval pred tebou v tomto zámku?

Môj otec.

A kto býval pred tvojim otcom tuná?

Môj starý otec.

A kto bude po tebe bývať v tomto zámku?

To ti ja povedať neviem. Ak je to Božia vôľa, môj syn.

V tomto zámku tedy nikto z vás na večnosť nebýval — pokračoval v reči pútnik — ale jeden druhému si podávate kľučku, nuž čo že ste inšie, ako hostia? A keď si aj ty len, ako Písmo svätě hovorí: príchodzí a pohostinný — čo že je inšie zámok tento, ako hostinec? A nevydávaj toľko na tento príbytok zemský, ale radšej sa staraj, aby si mal príbytok v nebesiach, ktorý trvá na veky... Slová pútnikove tak účinkovaly na toho pána, že prestal byť skúpym, ale pomáhal chudobným, každý ho požehnával a bol najšťastnejším na tom okolí.

Klásky.

Zprávočky zo života slávnych mužov.

Posbieral **L. A. Rizner.**

Mladý šľachtic, ktorý žil na dvore francúzskeho kráľa Ludvika XII., potupil a znevážil istého roľníka. Dozvediac sa o tom kráľ, naložil, aby mladý šľachtic dostával všetky pokrmy, ktoré na stôl prichádzaly, ale bez — chleba.

Stalo sa. Šľachtic nemohol pochopiť, prečo na žiaden spôsob nemôže dostať žiadneho chleba, a preto pri istej príležitosti žaloval sa kráľovi.

"Prečo nie si spokojný s pokrmami, ktoré sa ti podávajú?" pýtal sa kráľ.

"Som spokojný, veličenstvo, ale nepáči sa mi, že napriek rozkazom nedostávam žiadneho chleba", odpovedal šľachtic.

"Hľa", dodal kárave kráľ, "keď túžiš tak po chlebe, prečo tupíš a znevažuješ roľníka, ktorý v potu tváre musí pracovať' aby ľudia mali chleba dostatok?"

Mladý šľachtic, zahanbený, navždy slová tie si zapamätal.

***

August II., kráľ poľský (zomrel 1. febr. 1733), prechádzajúc sa raz v jednoduchom obleku bez všetkých odznakov kráľovskej hodnosti po ulici, ktorá sa práve dláždila, videl tam mladého robotníka, ktorý si veselo pohvizdoval.

Z tých robotníkov ani jeden nepoznal kráľa. K tomu veselému robotníkovi teda pristúpil kráľ a pýtal sa ho:

"Jak mnoho denne vyrobíš?"

"Štyri groše", odpovedal robotník.

"To je veľmi málo", vravel kráľ, "a z toho sa živíš?"

"Či som z toho živý?" doložil robotník. "Nielen z toho som živý, ale okrem toho ešte z tých štyroch groší platím i úroky a skladám si kapitál. Urobte to vy!"

Kráľ, počujúc tieto slová, nemohol ich pochopiť. Teda vyzval ho robotník, aby s ním šiel do jeho chudobnej chalupy.

Kráľ, idúc s ním, našiel pred chalupou dve staručké, šedivé osoby, ktoré robotník, bozkávajúc im ruky, vľúdne privítal a riekol:

"To sú moji rodičia, ktorých ja zo svojho skromného denného výrobku živím. Vychovali ma v bázni Božej, pilne ma posielali do školy a pre mňa

pracovali až do unavenia, kým som si sám nevedel zaslúžiť kúsok chleba. To je ten kapitál, ktorý skladali pre mňa a z ktorého ja im teraz úroky splácam. A tu, — ukážuc kráľovi šesť dietok, ktoré sa okolo matky hraly, čítaly, písaly, — zase sú moje dietky, ktorým tak robím, ako mne robievali moji rodičia; v nich ja si teda ukladám kapitál, ktorý, ako pevne verím, zase mne úroky ponesie."

Kráľ, súc veľmi pohnutý šľachetnosťou tohoto hodného statočného robotníka pri jeho biede tak veselého, odoslal mu hneď druhého dňa sto dolárov, pochválil ho pre jeho šľachetnosť a povzbudzoval ho, aby vždy takým ostal, akým je.

⁂

Keď cisár Jozef II. roku 1786 prišiel do Lincu a navštívil tamejší velechrám, pripravili mu kostolníci kľakátko, na ktoré položili drahú, bohate vyšívanú podušku.

Cisár, spozorujúc to, odložil podušku a povedal:

"Pred Bohom sme si všetci rovní!"

⁂

Jedným z najslávnejších mužov XVI. storočia je Poliak Peter Skarga, znamenitý rečník a kazateľ, muž učený a dôkladný dejepisec, ktorý okrem bystrého rozumu mal srdce anjelské a šľachetné. Ačkoľvek bol kazateľom kráľa Žigmunda III., predsa žil dosť biedne.

Raz, idúc do Lvova (Lembergu), zastavil sa v akomsi malom mestečku, a tu videl blízko jednoho domu shon ľudí. Opýtajúc sa po príčine, dozvedel sa, že predávajú na licitácii náradie chudobného remeselníka, ktorý následkom choroby veľmi sa zadlžil a dlh splatiť nemohol.

"Jak veľký je dlh?" pýtal sa Skarga.

"Sto dukátov", odpovedali ľudia.

Skarga mlčal, kázal ísť ďalej, a keď sa kúsok vzdialili, rozkázal vozkovi zastať. Potom vytiahol z vrecka sto dukátov a vozkovi ich podávajúc, riekol:

"Vráť sa a kúp za tých sto dukátov prvú lepšiu vec, ktorú tam predávať budú."

Sluha hneď vyplnil vôľu pánovu. Práve, keď došiel na miesto, predávali trojnôžku.

"Sto dukátov!" zkríknul vozka.

Všetci sa naňho podívali, niektorí hlasno smiali sa a iní vraveli:

"To bude iste dajaký blázon!"

Ale ako podivili sa, keď neznámy v sedliackom obleku sa prebral na predok a opakoval:

"Dám za ňu sto dukátov!"

Prehovoriac tie slová, položil na stôl potrebnú čiastku k uspokojeniu veriteľa. Dlh zaraz bol zaplatený, a nešťastný otec i s rodinou pred biedou zachránený.

*

V čase prenasledovania kresťanov spravoval Britanniu a Galliu (terajšie Anglicko a Francúzsko) Konstantín Chlorus. Tomu raz doručený bol rozkaz od rimanského Diokleciána (r. 303), aby každy kresťan, ktorý chce Kristu verný zostať, k smrti bol odsúdený.

Svolal teda Chlorus kresťanov a riekol im:

"Viete už, aký osud vás očakáva. Rozhodnite sa a buďto zanechajte vieru svoju, alebo voľte smrť potupnú."

Niektorí teda rozhodli sa prestúpiť ku viere pohanskej, aby vyhli smrti, iní ale sotrvali. Prvým povedal Chlorus rozhorlene:

"Vy, ktorí zapreli ste vieru svoju, choďte z očí; vašich služieb nemožno mi upotrebiť, lebo kto Bohu nie je verným, nemôže byť verným človeku!"

*

V pluku (regimente) slávneho generála Zietnera bol i náčelník stotiny jazdcov (ritmajster) Kuckých rodičov.

Keď po skončení sedemročnej vojny, ktorá trvala od roku 1756 do 1763, vracal sa údatný ritmajster domov, očakávali ho jeho rodičia so slzami v očiach, a on, ako ich zazrel, skočil s koňa a vyobjímal a vybozkával ich. Od tých čias žil s nimi na pokoji zo svojej pensie a vždy spolu pri stole sedávali.

Mnohí mu to i zazlievali, ale oň im odpovedal:

"Skôr som bol ich synom, a len potom stal som sa ritmajstrom!"

Dozvedel sa o ňom i pruský kráľ Fridrich a zavolal ho raz ku kráľovskej hostine. Počas stolovania začal kráľ:

"Hej, ritmajster, z akejže vy rodiny pochádzate? Kto sú vaši rodičia?"

Kurzhagen zaraz odpovedal:

"Vaše veličenstvo! Ja pochodím zo sedliackej chalupy a moji rodičia sú chudobní sedliaci, s ktorými delím sa v šťastí, akého dožil som sa z Božej a vašej milosti."

"Tak je dobre a pekne!" odpovedal kráľ. "Kto si svojich rodičov ctí a váži, to je človek statočný; kto sa za nich hanbí a znevažuje ich, je oplan opovrhnutia zasluhujúci a nie je hoden, že sa narodil!"

*

Jean Bart, tento veľký víťaz na mori, bol veľmi priamneho, otvoreného rázu (charakteru).

Raz riekol mu kráľ Ludvik XIV.:

"Jean Bart, vymenúvam vás najvyšším veliteľom môjho loďstva".

Umelecké hrnčiarske výrobky z Modry, Slovensko.

"To je veľmi múdre," odpovedal Bart zkrátka, "ľenže ste to mali už dávno urobiť."

Onedlho na to, r. 1697, plavil sa so šiestimi válečnými loďami na more. Na jednej z nich nachodil sa i kráľ. Deväťnásť nepriateľských lodí číhalo na Francúzov, ale oni im šťastlive ušli.

Keď už nebezpečenstvo pominulo, vravel kráľ:

"Boli by sme ztratení bývali, keby nás boli dostali!"

"Vonkoncom nie", riekol chladne Bart.

"A čo by ste boli urobili?" pýta sa kráľ zvedave.

"Bol by som jednoducho lode podpálil a do povetria vyhodil: syn môj mal už u prachárne rozkaz a čakával iba uhovorené znamenie."

Ludvik striasol sa na celom tele, a iba po chvíli, keď zase vzpamätal sa, riekol:

"Také hrdinstvá si po druhý raz vyprosím, aspoň dotiaľ, kým som ja na lodi!"

*

Sluha kráľa Fridricha Veľkého vošiel jednoho dňa včasne ráno do ložnice kráľovej, aby, ako mal nariadené, kráľa zobudil.

Kráľ, nemajúc ešte vôle vstať, riekol:

"Ešte si chvíľu poležím, môžeš odísť!"

"Nemôžem! Vaše veličenstvo rozkázalo mi prísne, aby som ho určite o piatej hodine zobudil, teda musím robiť to, čo mi bolo rozkázané!"

"Dobre," riekol kráľ, a vstal. "Si hodný šuhaj. Som rád, keď každý koná určite svoju povinnosť — musím ťa teda poslúchať."

**

Otec rakúsko-uhorských panovníkov, arcikniežа František Karol, zdržoval sa najradšej v Štýrsku v okolí Maria Celly. Časom prechodil celý tento pôvabný kraj krížom-krážom samo jediný a nepoznaný. Najradšej zabával sa s obyvateľmi pohorských dedín, bez toho, že by títo boli vedeli, kto pred nimi stojí a s kým sa shovárajú. Na jednej takejto vychádzke — tak sa rozpráva — postretol arcikniežа jednoho človeka, ktorý pochádzal z okolia Maria Celly. Arcikniežа ho pristavil a pýtal sa ho, kadiaľ najbližším chodníkom príde k jazeru erlanskému. Vonkovan ovšem nevedel, koho má pred sebou, ale ponúkol sa mu ihneď, že ho zavedie až na miesto. Na ceste rozpriadol sa medzi arcikniežaťom a vonkovanom živý rozhovor.

Medzi iným opýtal sa arcikniežа vonkovana:

"Videl si už Viedeň?"

"Pravdaže som videl", odpovedá vonkovan.

"Nuž a, súsede, ako sa ti páčilo vo Viedni?" táže sa arcikniežа ďalej.

"Znamenite, to si môžeš mysleť. Ale tak pekne tam nie je, ako tu."

"To si môžeš mysleť", hovorí knieža.

"A že je Viedeň veľké mesto."

"Väčšie, než Maria Cell," odtušuje vonkovan.

"Videl si aj "burg" (hrad), kde býva cisár a princovia?"

"To sa rozumie. "Burg" je celý zo zlata a okná sú drahokamami vysádzané."

"Ale choď!"

"A celý dvor je sametom obtiahnutý."

"Niečo podobného chcel by som skutočne i ja vidieť", zvolal veselo arcikniežа.

"To ti verím. Musíš sa niekedy podívať do Viedne."

"Videl si v "burgu" i vojenskú stráž?" vypytoval sa arcikniežа, ktorého tento rozhovor nesmierne tešil.

"Ako by som nevidel; to sú ti chlapi, všetci ako hora, a skaly by mohli lámať", rozpráva vonkovan. "Ten najmenší z nich má prinajmenej osem stôp výšky."

"Ale čo nehovoríš."

"Veru to je spravodlivá pravda!"

"A ako sa ti ľúbila tamejšia muzika?"

"Znamenite. Ani na hody u nás lepšie nehrajú."

"To môžu byť Viedeňčania na to hrdými", hovoril arcikniežа. "Bol si i na štefanskej väži?"

"Ako by som nebol!"

"A jak dlho si potreboval, kým si hore vyliezol?"

"Len dva dni. Tomu sa divíš? Ja som dobrý lezec!"

"A ako sa ti páčilo v mestskom lesíku, v Prateri? Je tam pekne, nie?"

"Tam som sa nemohol dostať."

"A prečo?"

"Ale bolo tam zatvorené."

"Tak?"

"Veru bolo. U "burgu" stojí všade stráž, tak že tam človek nemôže ani nazreť."

"Ale to je škoda, čo? Súsede, vieš ty prášiť!"

"Ale ja? Ešte čo: to je samučička samá pravda!"

Po malej prestávke pýta sa opäť arcikniežа:

"Ale keď si bol vo Viedni, videl si dozaista i cisára?"

"Pravda že som ho videl, veď by som prv z Viedne ani nebol odišiel; my Štýrčania žijeme a mreme za svojho cisára."

"To je od vás veľmi pekne", chválil ho arcikniežа.

"A kdeže si videl cisára?"

"Išiel práve na prechádzku."

"A akože vyzeral?"

"Inu, mal na sebe červený kepeň a v pravej ruke berlu."

"A tak išiel na prechádzku? Počuj, súsede, tvoj otec musel byť zaiste jágrom."

"A čím by bol iným býval? Ale povedz mi, čím bol tvoj otec?"

"Cisárom!" odpovedal arcikniežа.

"Ty, nerozprávaj tak na hlas", vystríhal prôvodca cisárskeho princa. "Keby ťa počul žandár, hneď ťa strčí do chládku. Môjho brata nedávno tak zatvorili. A ty máš tiež brata?"

"To sa rozumie."

"A čím je?"

"Cisárom", odpovedal opäť arcikniežа.

"Len si nerob porád bláznov z dobrých ľudí, sťažoval si vonkovan. Máš i deti?" tázal sa ďalej arcikniežа.

"Mám, — a ty?"

"I ja mám."

"A čím si dal deti svoje učiť?"

"Najstarší, František, je cisárom." Vonkovan pustil sa do smiechu na celé kolo. "Druhý, Maxmilian, je tiež cisárom." Vonkovan dal sa do takého smiechu, že ho nebolo možno ani upokojiť. "Potom mám ešte dve nevesty", hovoril arcikniežа.

"A čo sú tie?"

"Cisárovnami!"

Vonkovan sa rehotal, až ho hádzalo, a keď trochu sa upokojil, pýtal sa:

"A čím si vlastne ty?"

"Ja som mohol byť cisárom, ale nechcel som", odpovedal arcikniežа.

Vonkovan pokročil asi na dva kroky nazpäť, premýšľajúc, má-li tomu, čo čuje, veriť alebo nie. Na čo sa predsa len rozhodol, i riekol:

"Len neluž, kamaráte, a nerob si zo mňa blázna."

Keď však prišli do Marie Celly, kde arcikniežа takmer každé dieťa znalo, tu počal teprv vonkovan oči otvárať a cudzinca obdivovať, lebo každý, s kým sa len stretli, z ďaleka hlboko sa uklonil a zdvorile pozdravil alebo arcikniežaťu ruku pobozkal. To však nemohol náš vonkovan nijako pochopiť, že sa vlastne len tomuto cudzincovi všetko tak pokorne klania.

Keď dorazil až ku kláštoru, poďakoval sa mu arcikniežа nasledujúcim slovami:—

"Ďakujem ti, súsede, že si bol taký láskavý a doprevadil ma až sem, ináč by som nebolo ani trafil. Až prídeš ešte raz do Viedne a v Prátri bude zatvoreno, pýtaj sa len na arcikniežа Františka Karola. Ja ti pôjdem sám otvoriť."

Avšak úbohý vonkovan už teraz ani nevidel, ani nepočul, lebo poznal už tu, s kým rozprával a kto cudzinec je. Keď sa vzpamätal, dal sa prosiť za odpustenie, aby za svoju prostorekosť nebol snáď potrestaný. Arcikniežа ho však upokojil a okrem toho za jeho úslužnosť i štedre obdaril.

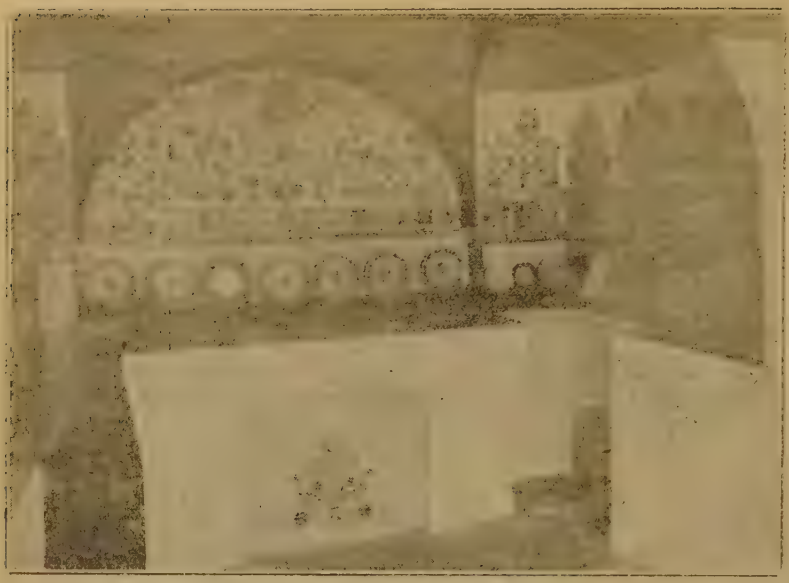

Maľovaný kŕb, ľudové umenie na Slovensku.

Ženské výšivky z okolia Žiliny.

ŽALM 31.

V Tebe, Hospodine, dúfam vo svojom súžení;
ó daj, aby som na veky nebol zahanbený!
Pre velikú spravodlivosť svoju vysloboď mňa,
nakloň ku mne ucha svojho, rýchlo vytrhni mňa!
Ó buď že mi pevnou skalou, domom ohradeným,
aby si ma vše zachoval pred človekom lživým.
Lebo skala moja, hrad môj Ty si večne, Kriste,
pre meno Tvoje veď — doveď mňa k sebe naiste.
Vyveď mňa z toho osídla, čo na mňa poliekli —
Ty si moja sila — preto čože spravia vzteklí?
V ruky Tvoje porúčam ja verne ducha svojho;
dokiaľ žijem, chcem sa držať Stvoriteľa môjho.
Verím, že duch môj strápený večne nezahyne —
Vykúpils ma, silný, verný Bože, Hospodine!
Nenávidím všetkých, ktorí len púhych marností
nasledujú a kráčajú v nevere a zlosti;
nádej svoju pevnú skladám v svojom Hospodinu;
plesať, radovať sa budem, žes mi smazal vinu
pre milosrdenstvo Tvoje — Hľadels' na trápenie
duše mojej a poznal si jej veľké súženie.
Nedovolil si ma zavrieť v ruky nepriateľa,
a že si ma vyslobodil, duša je veselá.
Smiluj sa nado mnou, Pane, lebo som súžený,
od zármutku tvár uvädla — život môj strápený.
Zahynulo moje zdravie od veľkej žalosti,
sila biedou je zomdlená, vyprahly mi kosti.
U všech svojich nepriateľov som len v pohanení
a najviacej od súsedov bezbožne trápený;
moji známi len za strašné strašidlo ma majú,
keď ma vidia, odvrátia sa a preč utekajú.
Mnohým zase jako mrtvý vyšiel som z pamäti,
jak z nádoby roztrepanej len črepy a smeti.

Lebo slýcham utrhanie mnohých — strach odevšad —
keď sa proti mne puntujú a chcejú ma zdeptať;
lstive o tom premýšľajú, jako bí odňali
dušu moju a život môj a tak ma sožrali.
Ale však ja v Teba všetku svoju nádej skladám —
Hospodine, Boh môj si Ty a Ty si i môj Pán!
V rukách Tvojich časy moje i kroky bývajú,
vytrhni ma z rúk zlostníkov, ktorí ma stíhajú.
Osvieť svoju tvár nado mnou, služobníkom svojím,
pre milosrdenstvo svoje chráň ma, bo v ňom stojím
Ó nech nie som zahanbený, lebo som Ťa vzýval —
nech je v pekle zahanbený ten, čo na mňa číhal.
Onemejte ústa lživé, lstivé a úlisné,
ktoré proti spravodlivým mluvia tvrdo, pyšne.
Ó jak veľká dobrotivosť Tvoja, Pane s neba,
ktorús' tým dal a odložil, čo sa boja Teba.
Dúfajúcich v Teba skrývaš v skrýši svojej tvári,
takže im nič neublíži ten nepriateľ starý,
ani vysokomyseľnosť človeka lstivého
nezachváti služobníka Tvojho úprimného.
Pred jazyky svárlivými brániš ma, ó Pane,
a skrývaš ma čo v záchrannom a vojenskom stán
Za milosrdenstvo Tvoje, ó buď požehnaný,
lebo si ma ním obtočil jak mesta hradbami.
V úzkosti svojej som zúfal, že som zavržený,
a hľa, teraz hlas modlitieb vidím vyslyšaný.
Ó milujte Hospodina všetci svätí jeho,
bo varuje a ostríha tých, čo veria v neho!
Spravodlive, vrchovate vždycky sa odpláca
tomu, kto zpuru a pýchu zlobive prevádza.
Preto tedy, bratia moji, ó buďte zmužilí,
Boh dá srdciam Vašim slabým pomoci a sily:
Hore srdcia! ktorí máte nádej v Hospodinu,
nepriatelia naši zhynú, iste, iste zhynú!

9 ⟆ VI. ⟅ 24. — J. V.

Varujte sa suchotín.

Suchotiny sú nákazlivá nemoc. Jestvujú takzvané suchotinárske bacilly (germs). Sú to malinké živočíchy, ktoré sa nedajú vidieť holým okom. Vidíme ich drobnohľadom. Sú to strašné zvieratká. Keď zdraví ľudia dýchajú do seba zanečistené povetrie v dome, v práci, na ulici, totiž také povetrie, v ktorom je špinavý prach a chrachotiny a sliny od suchotinárov — vtedy sa ľahko nakazia. Zvlášte malé dietky sa ľahko nakazia suchotinami, keď sa babrú v blate, prachu, keď nečisté veci jedia, s chorými deťmi sa schadzajú a bavia, alebo keď užívajú mlieko od suchotinárskych kráv. Lebo i mnohé kravy su nakazené touto nemocou.

Na suchotiny zomre v Spoj. Štátoch každý rok asi 125 tisíc ľudí. Žiadna iná nemoc, ani vojna nevyžaduje si toľké obete ako suchotiny. Nech si ani jeden človek nenamyšľa, že je čistý od nej; lebo veliké procento ľudí ju maju za roky a nevedia o tom, lebo sa nstarajú o svoje zdravie. Každý človek, áno každý zdravý človek, mal by sa dať lekárovi prezrieť aspoň raz za rok, a keď by sa ukazovaly znaky suchotín, hneď a hneď sa dať liečiť. Suchotiny sa dajú vyliečiť, keď začneme liečiť za horúca; keď zanedbáme, nedajú sa viac vyliečiť, človek musí podľahnuť a zomrieť.

My kresťania máme nielen milosť a lásku u Boha, ale máme od Boha i rozum. Zdravie opatrovať, život varovať a chrániť je naša kresťanská povinnosť voči sebe. Zo všetkých darov na svete život je nám najmilší a najdrahší dar. My sa síce nemáme báť smrti, to nie, ale dľa slova Božieho máme v takýchto príkladoch pred smrťou utekať preč zrovna tak, jako utiekol sv. Pavel zo žalára a tak z rúk Heródesa a z pažeráka smrti. My máme všetko na tomto svete používať za tým cieľom, aby náš život bol zpríjemnený a predĺžený, aby sme sa z daru tohoto čím najdlhšie radovať mohli. Odsudzujeme človeka, ktorý si sám hľada smrť, nepravda? Tak máme odsúdiť aj toho človeka, ktorý nepečuje o svoje zdravie, nedbá o svoje telo a tak si ukracuje život a sám sa približuje rýchlo ku smrti. Zvlášte však všetci opilci sú náchylní a náklonní stať sa obeťou suchotín. Kto poživa opojné nápoje nemierne a vždy viac i viac, nech čoskoro očakáva suchotiny a smrť. Podobne sa má vec s tými, ktorí prestupujú 6. Božie prikázanie.

Keď sa chcete varovať pred suchotinami, potrebné je: 1. varovať sa suchotinárov čím najviac, nebývať v ich blízkosti, nedýchať do seba ich vysušené chrachotiny, ktoré sa obrátia na prach v dome na dlážke; 2. treba mať obloky na dome pootvárané čím najviac, vo dne i v noci dýchať do seba čisté, čerstvé povetrie; toto je ešte veľmi lacný doktor, p. dr. Povetrie; 3. musíte sa varovať zlých, nečistých a smradľavých pokrmov, jako je staré mäso, mlieko a maslo, alebo i staré vajcia; 4. aspoň raz za rok dajme sa prezrieť dobrému spoľahlivému lekárovi, nech zistí, či nie sme nakazení suchotinami; radšej zaplaťme doktorovi 5 dollárov zaživa, jako keby naši domáci museli zaplatiť pohrabníkovi okolo 300 dollárov za pohrab a okrem toho museli by za nami nariekať...

—o—

BIEDA.

Raz znepáčilo sa biede byť v nebi olympických bohov a bohýň najpodriadenejšou slúžebnicou. I povedala sama k sebe: "Tu musím slúžiť, tam dolu u pozemských synov môžem však panovať". Hneď vypovedala službu, opustila Olymp a sostúpila na zem, aby tu zprobovala svoje šťastie.

Prišla k prvému, druhému, tretiemu k desiatemu stavaniu, zaklopala všade na dvere a prosila, aby ju vpustili. Ale dvere boly zamknuté, zámok a závoza konaly verne svoju povinnosť, a na zaklopanie neozval sa nikto z ľudí. Namrzená stála tu bieda pred prahom a predsavzala si, že sa do vnútra domu aspoň oblokom podíva.

A čo tam videla? — Samú naivnosť a činnosť, jasnú pilnosť a chuť ku práci! Ani osemdesiatročná starena nezahálala. A dietky, sotvá, že nôžkami hýbaly, už pomáhaly matke obsluhovať otca. — Všade, kam len pozrela videla hojnosť všetkého, všade poriadok a čistotu, a ak niekde niečo chybelo, tedy to bola len maličnosť i to len na krátky čas. Všetci vyzerali svieži a zdraví, na tvári všetkých zračila sa srdečná radosť a spokojnosť. To ovšem nebolo po vôli olympickej uprchlici; v najvyšej miere rozčulená chodila od domu ku domu. Už počínala pochybnosť o zdarnom výsledku podniknutej výpravy, keď sa zrazu našla pred vráty do korán otvorenými. — "Dobre", pomyslela si a vplúžila sa do dvora i do domu bez prekážky. Ako silno zabúchalo jej srdce, ako vyjasnil sa jej zrak a zaradovala myseľ, keď v najvyššom uspokojení spozorovala zosobenú nedbalosť hospodárovu, špinavú lenivosť gazdinej, čeliadku nečinne sa valajúcu. Všade nekľúd, nečistota, neporiadok, zanedbanosť. Deti neumyté, rozcúhrané, zavlečené válaly sa v prachu na dlážke. Z každého kúta vyzeral nedostatok, ceril hlad svoje zuby! "Tu si zbudujem svoj stánok", zavýskla radostne bieda, "tu si

postavím svoj trón! Tu chcem panovať ako bohyňa vyššieho pokolenia a chcem večne o to pečovať, aby panstvo moje bolo tiež bez konca!"

Od tej doby možno často vídeť biedu medzi ľuďmi a často počuť povedadlo, že pilnému hľadí bieda len oblokom do izby, kdežto leňochovi vniká dvermi do domu.

o

NECH NÁM VRABČEK ZAREČNÍ.

Ja som vrabček malučký, jedávam len červičky: môj život ceny nemá: však Boh o mňa péču má!

Priasť, žať a kosiť neznám, dom a stodolu nemám; neodložím zrniečko — predsa Boh mi dá všetko.

Mnoho vrabcov na svete veď nás všade najdete; však nebeský Otec zná, kde ktorý s dachu padá.

Síce sme jako smeti—no, Boh nás má v pamäti; sme slabučkí, veľmi malí— vôkol nepriatelia zlí — však my strachu nemáme, poneváč toľko známe, že komu Boh život dá, tomu ho i zachová.

Ja lietam po pustinách, po lesnatých dolinách — kompasu si nekúpim, a však predsa nezblúdim.

Kdekoľvek večer pridem, hlavku do krídel skryjem učupím sa, buvikám —čo sa báť, keď je tu Pán?

Drahé vtáky, zvieratá, neprajú mi života — a nebeský Otec náš chráni vše každého z nás.

Či vy ľudia na svete nám sa rovnať môžete?

Či máte takú vieru a ku Bohu dôveru?

NECH NÁM ČLOVEK ZAREČNÍ.

Najslavnejšie stvorenie, jemuž rovného nenie, svrchovaný v múdrosti, v umení a známosti — koruna všech stvorení na celej širej zemi ó jako slavný som ja! môj pôvod pošiel z raja!

Obraz Boha ja nosím tým sa vždycky honosím; telo, dušu, smyslov päť ráčil mi Boh darovať.

Stavám domy, stodoly, všetko slúži mi k vôli; hojnosť darov požívam ale nikdy dosť nemám.

Ja som kresťan, Boha znám — ale v biede si zúfam; v núdzi a nedostatku môj rozum je vo zmätku.

Fresujem sa, pracujem, stískam a shromažďujem, lebo neviem, či mám dosť pre neznámu budúcnosť.

Čo budem jesť a čo piť a čím telo zaokryť? Musím hodne hrdlačiť — dobre sa zabezpečiť...

Síce modlím sa "Otčenáš" a viem, že Boh stvoril nás nie som hlúpe zvieratko — ani biedne vtáčatko — ale kto vie, jak to tam, či dostanem, čo pýtam... Práca, starosť, to treba, potom bude i chleba.

Môj život je samý boj—telo, duch nemá pokoj — vo dne, v noci, mudrujem, dumám, myslím, študujem, potím sa a koňujem, trápim sa a sužujem, behám, chodím, vandrujem, pol sveta prekrižujem — to všetko pre kus chleba a čo ešte mi treba biedne telo zaodiať a život si zachovať....

Dosť? Ach, to mať nebudem, keď celý svet mať budem. Čo zgazdujem, ja neznám, komu to pozanechám...

Len keď to nahromadím, nedbám, čo príde zatým. V tomto svete je môj raj: dušo moja! zaplesaj!

Ja som človek, sveta pán—vrabcom učiť sa nedám. Jedzte zrno, červíčky, vrabčekovia maličkí: "Ja sa starám o seba, by som mal hodne chleba!"

J. V.

—o—

ŽARTY.

Neuveritel'ne, ale pravdivé. — Mladý vojak zo sedliackeho stavu postavený bol na nočnú vartu ku hvezdárni. Nerozumne obzeral si vel'kú, okruhlú kupolu (bañu) budovy a tu obrátil svoju pozornosť práci konanej na vyvýšenom javisku. Tam videl človeka dvíhajúceho dlhú rúru na postavci pripravenú. Sedliačik nemohol pochopiť čo ten človek chcel v noci robiť s tou dlhou flintou; ďalekohlad považoval za nejakú strel'nú zbraň. Napnute pozorovoval a dlho hl'adel smerom, ktorým hvezdár obrátil svoj inštrument. Razom odfrkla hvie-

zdna iskra. (L'udia zvykli hovoriť, že hviezdy padajú). — Od strachu vypadla sedliačikovi flinta z ruky, pritom zvolajúc: "No, nikdy by to nebol veril, ale predsa ju len trafil!"

Keď pani professorová večer prišla domov, jej mužíčok pokojne sedel pri písacom stolíku, ale z detskej izby ozýval sa hrozný vresk. Ponáhľ'ala dnu a našla v posteli cudzieho chlapca. Vec sa potom objasnila: pani profeessorova odpoludnia kamsi vyšla a pojala i malého synka. Nato vošiel súsedových chlapec pýtať sa na professorovho synka. Tento nahnevaný pre vyrušovanie, omýľ'om, že to je jeho chlapec, vypráskal a hodil ho do postele.

Istá panička upozornená konduktorom na električke (kára), že na druhej ulici má vystúpiť. Tu niektorí cestovatelia išli ku predným, iní ku zadným dverám. Roztržite pýta sa pani konduktora: "Ktorými dvermi mám vyjsť?" — "Hoci ktorými," uisťoval konduktor, "kára stojí na predku i na zadku."

Dnešní vedátori, keď objavia nejakú starožitnosť, hneď "vedia" aj odhádnuť, kol'ko rokov je stará. Preto, že neveria biblickým svedoctvám, neobmedzia sa na tisícky rokov, ale ako by to nič, vypočitujú, že tá alebo oná vec je milliony— milliony rokov stará, lebo najviac len s millionmi v počtoch zvykli narábať.

S týmito l'uďmi sa v tomto srovnávajú pomery v niektorých europejských štátoch. Istý Berlínčan kupuje hrušky na trhu. "Čo stojí kilo?" pýta sa jedenj starej ženičky. "Sedem tisíc mariek" — odpovie táto. "Vy sa iste mýlite, chcete azda povedať, že sedem millionov!" — "Veru tak je, lenže, viete, my starí l'udia sa už ani nevyznáme v tých tisíckach a millionoch." — "Nono, veď hádam vy ešte nie ste taká stará babička! Kol'ko máte rokov?" — "Nuž veru dosť: šesťdesiatosem **tisíc**".

Učitel' nedel'nej školy pýta sa istého dievčatka: Hanka, povedz mi, čo robil Adam, keď ho Pán Boh vyhnal z rája? — Hanka: Ta — ta, bandurky okopával.

Pán (na ulici): ....a kulhá tento tvôj braček vždy tak vel'mi?

Petrík: Oj nie, len vtedy, keď ide.

Farár svojej cirkvi: "Nemáte ma radi, lebo mi nechcete podvýšiť plat; ani seba nemáte radi, lebo sa neženíte, ani nevydávate; ani Pán Boh vás nemá rád, lebo vás ku sebe neberie. Ja vás opustím a pôjdem do jolietského (Ill.) žalára za kaplána a pripravím vám tam miesto."

Pal'ko: Tatko, ako sa dozvedeli hvezdári, aké meno má ktorá hviezda?

Učitel': Keď zo siedmych sviec tri vyhasím, kol'ko ich ostane?

Žofka: Tri.

Učitel': Neni pravda!

Žofka: Ba je, lebo štyri zhoria a ostanú tie tri, ktoré sme vyhasili.

Praktický lekár. — "Po celý svoj život budem Vám dižnikom, pán doktor, keď ma vyliečite!" — "Z toho nebude nič, ja liečim len za hotové!"

"Žime na tomto svete tak, aby toho ľutoval i pohrabárik, keď zomrieme." — Mark Twain.

Bystré oči a uši. — Dvaja priatelia zabávali sa preháňaním o svojom zraku a sluchu. "Povedz", hovorí jeden, "či vidíš tamten dom na obzore?" "Pravda že vidím." — "Či ale vidíš aj onú muchu na jeho streche laziť?" "Nie, ale počujem pod ňou šingle práskať."

Pal'ko (keď bol od otca pre čosi dostal výprask): Mamička, ako by nám dobre bolo, keby si sa za tatka nebola vydala.

Miško: Ujček, ty sa vari bojíš zajaca, keď si na poľovačke, berieš vždy so sebou psa!

Učitel': Pal'ko, povedz mi tedy, keď z päťdesiatich vezmeš jednu polovicu, kol'ko ti ostane?

Pal'ko: Tá druhá polovica.

OHLÁŠKY.

My odporúčame ct. čitateľom tohoto nášho Kalendára, aby podporovali tých ohlašovateľov, ktorí dali svoje ohlášky do nášho kalendára.

ADVERTISEMENT.

We would appreciate it if our readers would patronized our advertizers!

Vec ktorú si najviac žiadate keď si vyvoľujete banku pre vaše vklady je, aby tá banká bola pevná a spoľahlivá.

My môžeme poukázať na náš čistý rekord za posledných 58 rokov pri obsluhovaní tých, ktorí svoje peniaze u nás uložili.

Táto banka je pod vládnym dozorom a je členom Federálneho Reservného Systému, ktorý bol založený a je i spravovaný vládou.

Sme presvedčení, že tu je dobré miesto pre vaše vklady.

Vklady môžte započať s jedným dollárom. — Vianočný klub započne sa v decembri.

FIRST NATIONAL BANK

124 N. MAIN STREET, PORT CHESTER, N. Y.

THE PORT CHESTER
SAVINGS BANK

"BANKA PRE L'UD!"

—— Spol'ahlivá — Pevná — Silná! ——

MOHOVITOSŤ PREZ DEVÄŤ' MILLION ŠTYRI STO TISÍC DOLLÁROV.
($9,400,000.00.)..

Príjme vklady od $1.00 do $5,000.00.

Tešilo by nás mať Vaše vklady a vklady Vašich priatel'ov!

PORT CHESTER, N. Y.

—— OBCHODUJTE S TÝMI, KTORÍ TUNÁ OZNAMUJÚ! ——

RADÍME

dobrým kuchárkam

KUPOVAŤ MÄSO

čerstvé i údené a čo k chutnému pokrmu treba

— u —

JURA LEHETA

34 KULP STREET,

WILKES-BARRE, PA.

Má telefon a rozváža po domoch.

Šaty robia človeka
a šaty (suits) robí

Ján Sekel

z dobrého štofu a podl'a najnovšej módy

Prerába, opráva i pressuje obleky akurátne a rýchlo.

BÝVA:

559 Northamton Street,
WESTMORE, PA.

medzi Wilkes-Barre a Kingston

ŠAPU MÁ NA:

Cor. Hartford & Main Sts.
ASHLEY, PA.

JOSEPH MORRIS

Slovenský pohrabník.

Obslužia vás svedomite a lacno. Obsluha rýchla a dobrá.

(Mrs. MÁRIA PACOVSKÝ)

jediná slovenská ženská balzamovačka

Vo WILKES-BARRE A NA OKOLICI

—: Office a bývanie: :—

625-627 N. MAIN ST., WILKES-BARRE, PA.

(blízko slovenských kostolov).

Keď potrebujete automobily na krstiny, veselky a pohraby,

požiadajte ich o obsluhu a neobanujete!

Bell (starý) telefon. Consolidated telefon.

— OBCHODUJTE S TÝMI, KTORÍ TUNÁ OZNAMUJÚ! —

Telefon: Bell 2090 W.

ANDRO MIROL'A,

STARŠÍ

Obchod s

groceriou, strižným tovarom a kuchyňským riadom

Dováža až do domu.

Kupujte od svojho cirkevníka, a nie od cudzieho!

"SVOJ K SVOJMU!"

36—38 E. Chestnut Str.,

WILKES-BARRE, PA.

ČI UŽ VIETE?

Andrej Čorba,

má zariadený mäsiarsky a grocerný obchod, na 41 DIVISION STREET, South

WILKES-BARRE, PA.

Obslúži Vás znamenite a svedomite. — Presvedčte sa! — Rozváža tovar!

MUTUAL TRUST COMPANY

LIBERTY SQUARE, PORT CHESTER, N. Y.

PLATÍME 4% OD VKLADOV KAŽDÉ TRI MESIACE.

Posielame peniaze do Česko-Slovenska, Maďarska a Rakúska po najnižšej cene.

—— VIANOČNÝ KLUB započne sa v decembri. ——

Máme otvoreno v sobotu večer od 6. do 8. hodiny.

—— OBCHODUJTE S TÝMI, KTORÍ TUNÁ OZNAMUJÚ! ——

JOHN SMITH

KVETINÁR.

Ruže, Klinčoky, Palmy
a všelijaké rastliny k sobášom
a pohrabom.

132 N. Main Street,
PORT CHESTER, N. Y.

PORT CHESTER
MARBLE & GRANITE
WORKS.

POMNÍKY

J. W. Kidder & Co.

143 WILLET STREET.
PORT CHESTER, N. Y.

Domáce náradie atď.
môžte vždy lacnejšie
dostať u

Louis Mulwitz

109 N. Main Street,
PORT CHESTER, N. Y.
Telefon: 871.

Železný tovar a drobnosti
pre automobily.

Frank L. Rockey

Nástupca: Dunton Rockey Co.
Telefon: [illegible]
128—130 N. Main St.,
PORT CHESTER, N. Y.

Telephone: 146
S. Glock, Treas. D. J. Kelly, Sec'y

Austin & Merritt, Inc.

Real Estate Auctioneers
Appraisers Insurance
Collecting Rents
Estate Managed

108—10 Westchester Ave.,
PORT CHESTER, N. Y.

Telefon: 310.

Marshall & Remsen

KUPUJEME A PREDAVAME
POZEMKY. — VYKONAVAME
POŽIČKY. — ASSEKURUJEME

109 Adee Street,
PORT CHESTER, N. Y.

Tel.: v office 1332; v dome 1139-R

Abe H. Kavovitz

VEREJNÝ NOTÁR.

Prevádzam bankový obchod.

Šífkarty a peniaze posielam
po tej najnižšej cene do
každej čiastky sveta.

Vystavujem affidavity.

6. SO. MAIN STREET,
PORT CHESTER, N. Y

OBCHODUJTE S TÝMI, KTORÍ TUNÁ OZNAMUJÚ!

OBSAH.

Strany:

Kalendárska časť. — 3.—29.
Synodálny úrad a adressár. — 30.
V Novom roku. — 1925. (Báseň.) — 31.—32.
Duch času. — 33.—36.
Slyš, ako ťa Ježiš volá. — 37.
"Vy jste sůl země." — "Mějte sůl sami v sobě." — — — — — — — — — — — — — — — — 38.—41.
Žalm 56. — 42.
Potreba cirkevno-kresťanskej školy. — 43.—51.
Kapitalismus a robotníctvo. — 51.
Cti otca svojho i matku. — 52.—58.
Chválospev. — 59.—60.
Sirota. — 61.—62.
Kristus by mohol povedať mnohým ľuďom: — — — — — — — — — — — — — — — — — — — 62.
Frídrich pruský a generál Ziethen. — 63.—64.
Koleda. — 65.—70.
Pane, čo chceš.....? — 71.—73.
Dávať a modliť sa. — 74.
Vyšla z módy. — 75.—76.
Niektoré zo znamenitých výpovedí Lutherových. — — — — — — — — — — — — — — — — 76.
Moja návšteva v Lutherových mestách. — 77.—88.
Niečo z dejín prenasledovania našich luteránskych predkov v Uhor. 89.—96.
Biblické protimluvy. — 97.—98.
Čo si dietky žiadaly, to im Boh dal. — 99.—102.
Lekár podvracia absolutné predurčenia. — — — — — — — — — — — — — — — — — — — 103.—104.
Sila muziky. — 104.—105.
Niečo o jazyku. — 107.—108.
Ku obrázku cirkvi Sv. Štefana Mučedlníka. — — — — — — — — — — — — — — — — — 109.—111.
Za živa, nie po smrti. — 111.
Mesto Wilkes-Barre, Pa. — 113.
Rozmerávanie časov. — 115.—121.
Vo všetkom po tri. — 121.
Evanjelista Lukáš. — 123.—125.
Premôhla ho! — 126.—128.
Naše práce v Synode. — 129.—130.
Čo kážu chrámové stolice? — 130.—131.
John P. Morgan a jeho testament. — 133.—134.
Tri rozprávky. — 135.—138.
Zprávočky zo života slávnych mužov. — 139.—145.
Žalm 31. — 147.—148.
Varujte sa suchotín! — 149.—150.
Bieda. — 150.—151.
Nech nám vrabček zareční. — 151.
Nech nám človek zareční. — 151.—152.
Žarty a humor. — 152.—154.
Ohlášky. — 155.—160.

Či u Boha je niečo nemožného?

V malej dedinke N. žila istá chudobná, ale veľmi nábožná vdova so svojim asi desať ročným synkom. O toto jediné svoje dieťa ženička starala sa ako len najbedlivejšie mohla, lebo veď to malo byť jej podporou a jedinou jej radosťou. Predovšetkým ale hľadela zaštepiť do mladého srdiečka svojho synka pravú náboženskú nauku, pravú lásku k Trojjedinému Bohu. A ako rástla jej radosť, keď videla, že jej námahy a modlitby neboly marné! Chlapček lnul k nej opravdovou láskou, tak tiež bol milý ku každému.

Jedného dňa ale starostlivá táto matka veľmi povážlive onemocnela. Keď ustrachovaný chlapček videl, že jej pomôcť nemôže, povolal hneď súsedov, ktorí hneď poslali pre lekára, lebo videli, že je zle. Lekár bedlive prezrel nemocnú, a dajúc jej akési pilulky, napísal ešte kartu do apatieky a prikázal chlapcovi, aby, v páde matke nebude ľahšie, zašiel do súsedného mestečka a doniesol jej z apatieky predpísanú medecínu. Ale matke zdalo sa trošku lepšie a preto ani nechcela unúvať súsedky, aby ostaly pri nej cez noc. Hneď z večera zaspala a chlapec, už trošku uspokojený, tiež si ľahol. Naraz, asi okolo jedenástej v noci, bol zo spánku vyrušený strašnou búrkou. Hrmelo tak, že sa skoro zem triasla; dážď sa lial a s hučiacim vetrom šľahal do malých okienok. Blesky neustále osvecovaly celú okolicu a vonku všetko prašťalo. Touto búrkou naľakaný chlapec, bežal k matkinej posteli, chcejúc tam najsť potechu, ale — ach — matka ťažko dýchajúc, ledvi už mohla slovo prehovoriť. Jej stav sa zase zhoršil a to teraz už na najvyšší stupeň. Chlapca ani búrka tak nenastrašila, ako hrozný stav matky. Behal po izbe, sám nevediac, prečo a načo to robí. Cítil, že jeho útle nohy mu chcú vypovedať službu a preto utiahol sa do kúta, tvár zakryl rukami a sadol si. O chvíľku, sťa by bol hadom uštipnutý, skočil a bežal ku stolu. Prišla mu na um karotka, ktorú bol lekár nechal a hneď ju aj schytil. V pár okamihoch natiahol na seba svoje chatrné šaty a bosý vyhodil sa von do búrlivej noci. Bleskurýchle prebehol dedinou a potom cez pole do súsedného mestečka. Neboly mu v ceste ani víchrom pováľané stromy, ani potoky dážďovej vody, nič vôbec; jeho cieľ bol apatieka. Cestu osvecoval mu blesk a asi o pol hodiny dostal sa šťastne pred dvere apatieky. Ale tu čo? Všetko spí, dvere zavreté. Dlho nerozmýšľal, lež celou silou počal búchať na dvere. Zdalo sa mu, že to niekto nepočuje a hneď počal kričať a volať na pána apatekára. Ten to aj počul a celý namrzený a nevrlý vstával s postele. "To je už hrozné", dudral si schodiac dolu; "nie len že vodne nemá človek jednej minúty pokojnej, ale ešte aj v noci ho vyrušujú." So slovami: "kto je to?" prudko otvoril dvere. "Ach, pane lekárnik, moja matka je veľmi chorá a snáď i zomre dokiaľ sa vrátim; prosím vás, pripravte mi rýchle medecínu. Niet času na otálanie."

Lekárnik vzal kartičku a stále hundrajúc si čosi popod nos, chystal liek. O chvíľku podal chlapcovi fľašku, ktorý sťa vietor zmizol v tmavej noci. Lekárnik zavrúc dvere, bral sa do spálne. Ešte sa ale vrátil a pozeral, či všetko je v poriadku. Zrazu zbadá, že chlapcovi miesto pravej medecíny pripravil vo svojej ospalosti, najsilnejší jed (otravu). "Ó, ja biedny človek, čo som to urobil; čo teraz?! Chlapca už nedohoním, ba ani neviem čí, alebo odkiaľ on bol". Takto bedákajúc, skoro si vlasy trhal od trápenia.

Rodičia mladého apatekára boli nábožní ľudia a svojho syna tiež v takom duchu vychovali.

Apatekár uznal, že všetká pomoc so strany ľudí je marná v tomto prípade. Padol na kolená a vo vrúcnej modlitbe (akou vrúcnosťou sa snáď v celom živote nemodlil), volal, aby Všemohúci Boh urobil zázrak a aby tak ochránil tú nemocnú osobu od smrti otravením. A Boh aj vyslyšal jeho modlitbu. Ešte kľačal na kolenách, už počul znovu buchot na dverách. Trasúc sa na celom tele, pristúpil k dverám, ktoré keď otvoril, videl na smrť bledého uplakaného chlapca. "Ach, pane lekárnik", hovorí plačom chlapec, "v tej búrlivej noci som padnul a fľaška s medecínou roztrieskala sa na tisíce kúskov. Prosím vás, buďte taký láskavý a dajte mi ešte jednu fľašku tej medecíny. Ó, moja úbohá matka už snáď dosiaľ ani nežije!" — Ďalej hovoriť nemohol od usedavého plaču.

"Vďaka Ti, ó, dobrotivý Bože", vzdychol lekárnik a s veľkou pozornosťou priprával žiadaný liek. Keď podával fľašku chlapcovi, zalialy ho slzy a toľko čo zavrel za ním dvere, ďakoval Bohu, že vyslyšal jeho modlitbu. Prípad tento ostal v pamäti nie len jemu, ale aj jeho potomkom

*

Chlapec sa šťastne dostal domov. Matka po použití medecíny o niekoľko dní sa úplne zotavila. Z nem. **Sokol.**

———:o:———

NEPODARÍ SA.

Cirkevný otec, Augustín, prechádzal sa raz na pobreží morskom a rozmýšľal o tajomstve Trojice svätej, že jako je to možné, jedno tri a tri jedno bolo. V tom zazrel malého chlapčeka sedeť na kraji mora, ktorý vyhrabal malú jamku na brehu a črepom nosil do nej vodu z mora. Augustín sa nad tým zadivil a pýtal sa chlapčeka, čo to má znamenať? Tento mu odpovedal: "Nuž ja chcem vyčerpať vodu z mora a do tej jamky ju vliať." Augustín sa zasmial a riekol: "To sa ti nikdy nepodarí". "Tak?" odpovie na to chlapček, "tým menej sa Tebe podarí to, aby si svojím malinkým rozumčekom vystihnul a pochopil tajomstvo Trojice svätej." Z toho Augustín porozumel, že skrz toho anjelika Pán Boh ho tresce pre jeho bláznovstvo rozumkárske a hneď zanechal svoje rozumkárenie, chytil sa zjavného Slova Božieho a tomu podrobil svoj rozum po všetky časy. **G.**

Luther o stave manželskom.

Ev. Jána 2, 1-11.
Roku 1533 doma kázal.

Poznámka o "kamenných studňach". To neboly obyčajné miery, ale jako ich Ján nazýva, metréty, čo je taká miera, ktorá asi pol okova alebo vedra obsahuje.

Kristus sa zjaví, že je Boh.

To je prvý div, ktorý náš Pán Ježiš na zemi urobil, ktorým On chcel, ako sám Ján oznamuje, zjaviť Svoju slávu Svojim učeníkom, aby Ho po takom dive poznali a za Syna Božieho a pravého Messiáša držali, keď že On môže to, čo žiadon iný človek na zemi nemôže, totiž stvorenie premeniť a z vody víno spraviť. Také umenie je jedine Božie, ktorý je Pánom stvorenia. Ľudia to nemôžu. Preto tento div obzvlášte k tomu slúži, aby sme nášho drahého Krista Pána prave poznali a s istou dôverou k Nemu sa utiekali, keď máme nedostatok a núdzu, pomoc a milosť u neho hľadali, ktorá sa nám istotne v pravý čas stane. To je najpoprednejšia časť dnešného evanjeliuma. Ale poneváč sa také potešenie a poučenie nájde vo všetkých divoch Kristových, budeme teraz zvlášte o tom pojednávať, že tento div koná Pán na svadbe, aby zostala náuka aj o stave manželskom u kresťanov, lebo na tom veľa záleží.

Stav manželský v pápežstve je veľmi poškodený.

Ale obzvlášte vedia lásky vaše, ako bol znevážený stav manželský v pápežstve, a jedine paníctvo a čistota bola oslavovaná, ktorej sa však tam mnoho nenachádza. Dobre vieme, jako platil a trestal Boh všetkých neženatých duchovných. Odobral im nielen chuť a vôľu ku stavu manželskému, ale aj lásku k ženám takmer vyhasil. Takže je veľký div, že už dávno neboli všetci mnísi a mníšky, kláštory a ústavy pekelným plameňom zapálené a na dno pekla pohrobené jedine pre ten hriech, ktorý pochádzal z opovrhovania životom manželským.

Kristus ctí stav manželský.

Aby sme však iné myšlienky mali o stave manželskom a tenže nie, ako pápež, nenávideli a od neho utekali, k tomu slúži toto evanjelium, kde spatrujeme prvý div Pánov práve na svadbe v chudobnom, malom mestečku Káne, keď bol On 30-ročný, od Jána už pokrstený, a na začiatku Svojho kazateľstva. Dľa svätosti a múdrosti pápežovej, by to o mnoho lepšie pristalo Kristu Pánu, keby to bol prv urobil, prv než duchovný úrad nastúpil a od Ducha Svätého za kazateľa pomazaný a povolaný bol.

Život kňazov a mníchov.

Avšak to je znamenitý a užitočný príklad oproti bludu pápežovému, ktorý je, chvála Bohu, u nás už odstránený, ale aj oproti budúcim luzám, ktoré to za veľkú svätosť držia, keď manželský a iné občianske stavy opustia a ďaleko do pustatín a do samoty utečú, kde majú lepšie a rozpustilejšie dni, než v stave manželskom, v ktorom by sa museli vadiť so ženou, s deťmi, sluhami, slúžkami, so zlými súsedmi sa hrýzť a niekedy aj biť. Mnísi nazvali svoj život svätým; ale keby pravdu povedali, nuž ho mali nazvať sladkým, lenivým, hnilým životom, keď mali všetkého dosť, a chudobných ľudí nechali na svete. Lebo ich živobytie malo byť trpké, a preto sa blaženého a dobrého stavu pozbavili.

Slepota pápežencov.

Ačkoľvek je tento príklad, ktorý nám tu Kristus predstavil, veľký a znamenitý, predsa on pri spásyprázdnych ľuďoch nič nepomohol. Čítal sa síce v kostoloch, ale nebolo nikoho, ktorý by to svetlo videl a povedal: "Keď je to teda také dobré, ísť na púšť, alebo bežať do kláštora, prečože šiel Kristus na svadbu? Keď je to tak zle, žiť na svete a oženiť sa, prečo poctil Kristus svojou prítomnosťou a takým slávnym divom stav manželský? — Ešte by to malo smysel, keby bol ustanovený taký kláštorský stav a pústovnícky život na 2—3 týždne, na 1—2 roky. Ale že sa manželstva nielen stránili, ale sa ho aj na veky zriekli, to neznamená, hľadať svätý stav, ale pokoj a tichý život, proti rozkazu a poriadku Božiemu.

Štvrté prikázanie.

Preto učte sa tu, že náš Pán Boh ctí štvrté prikázanie. Lebo kde je svadba, t. j. otec a matka, tam musí byť aj domácnosť, tam budú žena i deti, sluhovia i slúžky, statok, role, remeslo a živnosť. To všetko nám tu predstavuje Pán jedno s druhým, ako svätý život a blahoslavený stav, aby to nikto nepotupoval, ale ctil a veľmi vážil, ako to On ctí.

Domáci život je svätý život.

Toto evanjelium je pravá kázeň pre mladých ľudí, aby sa učili, že možno Pánu Bohu nášmu aj doma slúžiť, a neni potrebné, začínať niečo krom obyčajného, ako mníšska čeliadka. Lebo čeľadný otec, ktorý spravuje svoj dom v bázni Božej, svoje dietky a čeliadku dobre vychováva, ten je v blahoslavenom, svätom stave. — Tak aj žena, ktorá opatruje dietky pokrmom, nápojom, čistením, kúpaním, tá sa nesmie starať o žiadon iný, svätejší, bohumilejší stav. Taktiež i sluha a slúžka v dome, keď konajú to, čo im káže ich panstvo, nuž slúžia Bohu, a nakoľko veria v Krista, o mnoho lepšie sa to ľúbi Bohu, keď len izbu upracú alebo bôty očistia, než všetkých mníchov modlitby, pôsty, omše a čo všetko títo za vysokú bohoslužbu vychvaľujú.

Stav manželský neni neduchovný stav.

Preto sa taký domáci život, akým je stav manželský, na žiadon pád nemá potupovať, ani, ako sa mu mnísi rúhali, za svetský, neblahý stav držať. Lebo tu vidíme, že Kristus Pán sám ide na svadbu. Platí to však nielen svadbe, ale aj celej domácnosti. Tú chce mať Boh vo vážnosti, ako to vykazuje štvrté prikázanie, ktoré je najvyššie na druhej tabuli. Preto, ak si otcom a matkou, zostaň v tomto stave a usiluj sa, aby Boh v ňom zaľúbenie mal. A sluhom a slúžkou, usiluj sa, aby sa tvoj stav Bohu ľúbil. Lebo Boh sám požehnal a poctil stav manželský, a dal sa, ako kazateľ, povolať na svadbu. On mohol tiež povedať: Ja nepôjdem, budem si kázeň robiť. Ale jeho, ako najvyššieho biskupa, úrad v tom nemýli lebo, majúc druhý príkaz, neopovrhuje svadbou, ktorá je počiatok domácnosti, ale ju poctí a zvelebí, pochváli skutky toho stavu, aby bol každý k nim ochotný, reknúc: Ponevráč mňa Boh ustanovil a nariadil, aby som ako slúžka, ako sluha, ako dieťa, ako domáca pani, ako manžel slúžil v stave manželskom a v domácnosti, nuž to rád urobím a budem s radosťou slúžiť môjmu Bohu v tom stave, lebo vidím, že veľký kazateľ, môj Pán a Boh, Kristus Ježiš, sa sám k nemu pripojuje a prichádza k tomuto stavu nielen ku cti, ale i k pomoci a k udržaniu.

Žaloba na stav manželský.

Táto náuka bola potrebná, oproti kacierom, a dnes je potrebná oproti bludárom, ktorí prídu a povedia: Domácnosť je na nič, tak a tak sa v nej vodí! Raz je čeliadka neverná, raz sa musíme so súsedmi vadiť, zase nastáva druhá nehoda so ženou, s deťmi, výživou. Ako možno pri toľkom nepokoji, ktorý nemá konca-kraja, v stave manželskom na Boha myslieť a jemu slúžiť? Ja na to nemôžem hľadieť; ujdem do kláštora, kde som zbavený všetkého takého nepokoja atď. A tak odišli, v mene diablovom, ten do toho, iný do druhého rádu a stavu.

Kristus požehnáva stav manželský.

To si zachovajme, aby zase nepovstali tým podobní pochabí duchovia. Lebo tu stojí zreteľne, že sám Kristus Pán, keď prišiel na svadbu, nerozlúčil ženícha od nevesty, ale ich spolu nechal a sám k tomu dopomohol, aby bola svadba slávnejšie vystrojená. Takým pekným príkladom nás poučuje, že sa Mu to tiež dobre ľúbiť bude, keď sa stavu manželskému pomáha a slúži. Lebo, keď sa aj nedostatok naskytne, nech ťa to neprestraší. Hľaď len, aby si mal Krista pri sebe a nebol bezbožný, tak On z vody víno spraví a tvoj stav požehná, že budeš mať hojnosť a konečne dosiahneš to, čo potrebuješ, ačpráve ti to a za čas chybuje a nemáš toho.

Vieme to zo zkúsenosti. Keď muž zo ženou pekne po kresťansky spolu žijú, nuž ich Pán Boh náš tak snadno živí, že viac dostanú, ako si myslia. A ja vôbec za to mám, že neni toho remesel-

níka, ktorý je ináč v práci pilný a bohabojný, keby mal tie peniaze na hromade, na stole vysypané, ktoré si za rok vyrobiť môže, žeby si trúfal seba nimi vydržať. Lebo požehnanie Božie prichodí tajne, ked' si dnes jeden, zajtra zase druhý halier usporíme a tak si pomôžeme, že pri takej skromnej domácnosti pocítime požehnanie Božie. Že teda náš drahý Kristus Pán ešte do dneška v mojom i v tvojom dome, ak sme len pobožní a starosť Jemu poručíme, vodu vo víno obracia. Taktiež On to pôsobí, že z jednoho kúska chleba musí byť desať, a jedon kabát nám tak dlho trvá, ako druhému tri. Už i pre zkúsenosť, ak len oči otvoríme, by sme mali riecť: Pane, skutky domácnosti patria Tebe, Tebe nimi slúžime, lebo Ty si ich poctil, a ctíš ich ešte Tvojím žehnaním preto ich ani ja nepotupím, ale budem pilne pracovať v mojom stave.

Aj panna Mária pomáha na svadbe.

Evanjelista obzvlášte oznamuje, že aj matka Ježišova tam bola na svadbe, možno ako svatka. Lebo ona sa ujme práce, akoby jej zvlášte na tom záležalo, akonáhle zbadá nedostatok. Lebo tak sa zdá, že to bola chudobná svadba, kde sa nič iné nedávalo, len víno a chlieb. Tu si zase pomysli, keby sa Bohu stav manželský nepáčil, či by jej nebol povedal: Ej, matka, ty si slávna a vznešená, súc pannou medzi všetkými ženami, preto by si mala jedine na Pána Boha nášho čakať. A ty sa staráš, akoby si svadbu dobre vystrojila? A pravda je to smiešne, že svätá matka koná takú chatrnú prácu, posluhujúc na svadbe s pečivom, ponúkaním a iným. Ale to sa preto stane, aby sme ten stav prave poznávali, ktorý Kristus a panna Mária tak vysoko ctia.

Ctime tiež stav manželský a radi mu slúžme.

A predsa ten príklad nič nepomohol v pápežstve. Ani pri neposlušnej, nevernej domácej čeliadke nič neprospieva. To pôsobí zlostný diabol, že sa nechcú naučiť, komu majú slúžiť v dome, aby tým Bohu poslúžili. Lebo, keby to za pravdu držali, nuž by si sluha a slúžka zo svojej domácej služby stvorili ráj a riekli: Ja budem po vôli robiť mojim pánom a nechám to, čo nechcú. Ked' ma niekedy aj vyhrešia, to nič nerobí, ked'že dobre viem, že je môj stav služba Pánu Bohu nášmu a Jemu milý život. Tak išiel aj môj Boh a Vykupiteľ, Kristus sám, na svadbu a poctil ju Svojou prítomnosťou a službami Svojej matky. Či by som ja nemal rád niečo urobiť a strpeť ku cti a v službe tohoto stavu?

My sme zatvrdilí ľudia, ktorým žiadne napomenutie nepomáha.

Ale kto je taký zatvrdilý a nepováži toho, ani sa pohnúť nedá, ten je tvrdší od ocele, majúc to doma, že môže Bohu slúžiť, a on predsa to nerobí, alebo to nechce s vôľou a chuťou robiť. Lebo či by nemala slúžka v dome, ktorá varí a iné robí, tomu sa radovať a riecť: Ked' ja musím variť a iné robiť, nuž to bola práve milej pan-

ny Márie služba na svadbe, ktorá tiež varila a hľadela, aby bolo všetko dobre vystrojené? Je to nepatrná práca, ale osoba je veľmi vysoká a veľká, a koná to preto, že vie, že sa tým Pánu Bohu nášmu dobre ľúbi. Nech to svet drží, za čo chce, ale ty, ako kresťan, drž to za veľkú a pravú bohoslužbu a s celou chuťou sa do toho chyť. Tak by si slúžka alebo sluha v dome spôsobili radosť samým sebe v svojom stave a zo svojej práce a Bohu dobrú vôľu spravili, reknúc: D'akujem Ti, Pane, že si ma do tejto služby povolal, keď viem, že aj Tebe tým slúžim viac, než všetci mnísi a mníšky, ktorí nemajú žiadneho rozkazu ku svojej službe. Ja však mám príkaz Boží, chcem ho teda s chuťou a vôľou plniť. Ak sa takto vpravíš do veci, budeš mať ráj a peknú zahradu z tvojej služby, a Pán Boh náš bude mať v tom so všetkými Svojimi anjelmi zaľúbenie, aj tvoj pán a pani, a vynahradia ti tým bohatšie tvoju vernosť a ochotnú službu. Lebo verných, pobožných manželov si máme iste ctiť.

Boh ztrestal nevďačnosť neženatých.

Ale vidíme, že to nebýva ďa toho, a každý skôr drží to za bohoslužbu, keď ide do kláštora, než aby v domácnosti slúžil pilne pánom. Ale poneváč štvrté prikázanie tak nohami pošliapali a stav manželský tak potupili, spravedlivo urobil Boh, že ich nechal byť mníchmi a mníškami, a do takého stavu ich uviedol, kde samých seba naučili a vykonali Bohu tú najvyššiu neposlušnosť a nie službu. Lebo On ich k tomu nepovolal, ani im to neprikázal.

Preto sa dobre učme z tohoto príkladu, aby sme ochotne a radi slúžili v tom stave, ktorý Pán Boh náš za najvyšší ustanovil. Lebo domácnosť, čili stav manželský musia všetci králi a kniežatá udržovať, nielen preto, že královia a kniežatá pochádzajú zo stavu manželského, ale že by nemali ani ľudí, ani daní, keby nebolo manželov. Lebo čeľadný otec to musí zarobiť, z čoho bývajú vydržiavané všetky stavy na svete, od najvyššieho až do najchatrnejšieho. Preto založil náš Pán Boh stav manželský, ako prameň všetkého dobra na zemi.

To treba poznať a pilným a ochotným byť v tom, aby bol tento stav aj od nás uctený a podporovaný, aby sa každý slúžiaci naučil hovoriť: Pane, to je Tvoja dobrá vôľa; ty sám si bol na svadbe v Káni a Tvoja matka, požehnaná medzi všetkými ženami, práve to konala na tej svadbe, čo ja v dome a v službe môjho pána robím. Keďže sa ona takej chatrnej práce nestydela, ale sama sa k tomu ponúkla, prečo by mňa, úbohé vreco na smeti, mrzela taká domáca práca? A ja by som sa hanbil za ňu, ktorý som len špinavý oproti čistej panne Márii?

Boh požehnáva manželov.

Obzvlášte však manželia nech čerpajú tuná to potešenie, ak sú pobožní a bohabojní, aby sa Boha nespustili, ktorý rád bude pri nich sedeť so Svojím požehnaním a odvráti od nich všetok nedosta-

tok, ako tu robí. Lebo to ináč nemôže byť, manželia budú mať mnohé potýčky pre výživu a iné. Ale, ak máme Krista na svadbe, ak sme bohabojní, nuž ani požehnanie a pomoc nevystane.

Novokrstenci odbiehajú ženu a deti.

Tomu sa dnes učte a vedzte, že sa vám to preto káže, aby ste tým ochotnejšie trvali v prácach domácnosti a nedali sa svádzať od tých, ktorí prichodia a vravia: Domácnosť, manželstvo je svetská vec. Kto chce Bohu slúžiť, musí to ináč začať, aby mu to padlo trpko a bolelo ho. Tak robia aj zaslepenci novokrstenci, odbehnú ženu i deti a vychvaľujú za veľký kríž a svätosť to, čo bolí. Ale to je púhe huncútstvo u tých šibalov, preto že to nebolí, čo si niekto sám pre seba vezme a naloží. Tamto bolí o mnoho viac. Preto sa toho aj boja, aby zostali pri žene a deťoch a museli mnoho trpeť od čeliadky a zlých súsedov. Lebo tu je jednotlivec poviazaný viac než dvadsiatimi povrazmi. Takých svázkov sa lotri zbavia a žijú dľa vlastnej vôle. Ale to neznamená ich boľasť. Tam to znamená boľasť, keď je niekto viazaný k žene, kniežaťom, súsedom, posluhom, kde má na všetky strany plné ruky služby a dokazovania kresťanskej lásky a trpezlivosti. Lebo tu musí počuť, vidieť, trpeť to, od čoho by bol radšej osvobodený. A predsa musí vytrvať, neodbehnúť, ale riecť: Ja to všetko rád budem robiť a trpeť, lebo viem, že Boh bude so Svojou milosťou pri domácnosti, a dľakujem srdečne Bohu, že mňa povolal do takého dobrého, jemu milého stavu. Ak budem aj nedostatok mať, On pomôže, a dokazuje to aj tu na tejto svadbe, že to rád a ochotne urobí. Tomu sa učte z dnešnieho evanjelia a vzývajte Boha o Jeho milosť, aby sme to obdržali a po kresťansky sa vpravili do nášho povolania. Amen.

———:o:———

CHYTILI SA DO VLASTNÉHO OSÍDLA.

Počas krajinského snemu v Augsburgu roku 1530 knieža Johann Friedrich Sasský dal sa do hádky s niektorými pápežencami, medzi ktorými bol i Dr. Eck Hahn. Opýtal sa ich, jako to príde, že pápeženci odobrali kalich laikom pri Večere Pánovej, keď predsa Kristus Pán hovorí: "Píte z toho **"všickni"**! Čo asi to "všickni" má znamenať? Na to odpovedal Eck: "Všickni" znamená posvätených kňazov, len tí majú piť z toho, totiž z kalicha. "Ó, či tak?" hovorí knieža, "z toho musí nasledovať, že vy posvätení mnísi a popi musíte byť všetci darební oplani a lotri, lebo Kristus hovorí na inom mieste: "I vy čistí jste, ale ne všickni". To by znamenalo dľa vášho vysvetlenia: vy laici ste pobožní a čistí, ale nie kňazi a mnísi." Nad tým nadutí pápeženci očerveneli od hanby jako varené raky, ale museli vydať svedoctvo kniežaťu, že je on laik zbehlejší v Písme sv. jako oni sami, ktorí sa podobierali jemu vysvetľovať Slovo Božie dľa spôsobu pápežského; chcejúc pripraviť osídlo inému, chytili sa sami do neho. **G.**

Účastníci synod. shromaždenia z r. 1914, v Streator, Ill.

Ženy a slečinky, ktoré obsluhovaly synod. účastníkov.

livosť vo viere.

Mohli by sme mnohé a vzácne príklady uviesť na to zo života našich sesterských Synôd, zvlášte Synody Missourskej, ale nemusíme ani tak ďaleko isť, ponevádž i naša slovenská Synoda poskytuje nám už dosť potešiteľných dôkazov na to.

Máme 24 kazateľov a 37 synodálnych cirkví, tedy i zovnútorne pekný počet a pekné Božie požehnanie na skromný počet, s ktorým sme začali. A čo je najpotešiteľnejšie: všetci títo kazatelia sú jednomyslní, jednoho ducha, jednoho stanoviska, áno i po cirkvách tá pravá jednomyslnosť a jednota vo viere vždy viac a viac sa rozmáha, tak že vždy menší je počet protivníkov a nepokojných a vždy viac rozmáha a rozširuje sa po tele našej Synody kvas dobrý čistého učenia a pravého, čistého evanjelického smýšlania a povedomia. A s tým ruka v ruke ide dar pokoja. Koľké hrozné nepokoje zmietaly pred tým našimi sborami! Trudno i len pomysleť na to! Veď tak zúrivé boly boje a štvanice po synodálnych cirkvách proti Synode a jej kazateľom, že niektorí boli prinútení úradov sa vzdať a lodka našej Synody tak hrozne bola zmietaná búrnymi vlnami a vetrami, že sa zdalo jakoby sa mala naiste ztroskotať. Ale vďaka Bohu, dnes môžme riecť z čiastky, že nastalo utíšenie. Áno s jednomyseľnosťou šíri a upevňuje sa i pokoj po našich sboroch. Najdú sa síce ešte vždy nespokojné živly, ktoré namáhajú sa rozbúriť hladinu, ale bez toho nikdy nebude. V celku upevňuje sa pokoj. A tak je aj s iným ovocím a požehnaním. Jeho síce po riedku, ale vďaka Bohu vidíme ho. Pevně dúfame, že sa v tom z milosti Božej i rozhojníme, keď i ďalej zostaneme spolu pri čistom slove.

Boh plný milosti nech osvieti zatemnelých, aby poznali potrebu, užitok a požehnanie synodálneho spojenia a k nám sa pripojili a s nami v jednote ducha a v pravej jednomyseľnosti oslavovali Boha a Otca Pána nášho Jezu Krista.

Synodálna Konferencia.

Synodálna Konferencia je dobrovoľným združením takých luteránskych synod. cirkví a missijných staníc, ktoré majú jedno a to samé vierovyznanské stanovisko a sú jednotní v učení i v kresťanskej praxi. Cieľom tohoto cikevného združenia je pestovať a zachovávať v slove Božom prikázanú jednotu ducha, bratskú lásku, s prijatými od Pána darmi navzájom si posluhovať, spoločne sa vzdelávať a hlavne spojenými silami missiu konať. Strediskom Synodálnej Konferencie sú Spojené Štáty, ale údovia tohoto cirkevného telesa nachodia sa na všetkých stranách sveta: v Amerike, v Europe, v Asii aj v Australii. V Amerike prináležia k Synodálnej Konferencii nasledovné Synody: Missourská Synoda, Wisconsinská Synoda, Minnesotská Synoda, dištriktuálna Synoda v Nebraske, slovenská Synoda a norvéžska Synoda.

V Europe patria k nej: svobodná ev. luth. cirkev v Sasku a v iných štátoch, farár a učiteľ v Londýne. Členom v Australii je: austrálska ev. luth. Synoda. Vo vých. Indii má 15 missionárov za členov a v Novom Seelande štyroch kazateľov. Synodálna Konferencia je najväčším luteránskym cirkevným telesom v Amerike a najrozsiahlejším na celom svete. Štátistické dáta nie sú ešte presne sostavené, ale prináleží k nej asi 3500 farárov, missionárov a professorov, asi 1500 učiteľov, asi 4500 cirkví a missijných staníc spolu asi s 1 million 500 tisíc dušami.

Synodálna Konferencia má síce istú správu, svojich úradníkov, ale títo nemajú žiadnu osobitnú moc, lež sú len púhi služobníci, ktorí bezplatne a dobrovoľne konajú to čím ich Synodálna Konferencia poverí. Synodálna Konferencia nemá žiadnych biskupov, ani inšpektorov, ale jednoduchých úradníkov, ktorí volia sa na každom synodálnom shromaždení. Shromaždenie svoje máva Synodálna Konferencia každé dva roky. Bývajú to shromaždenia vzácne, povznašajúce, mohútne a impozantné, akých málo ktorému kresťanovi môžno je vidieť a počuť. Veď tu shromažďujú sa najvyberanejší a najučenejší kresťanskí mužovia evanjelicko-luteránskych cirkví, možno povedať zo všetkých končín a zo všeliakých národov. Tu môžeš vidieť Nemca, Anglika, Slováka, Norvegčana, Černocha, Indiána a všetci títo obcujú spolu čo praví bratia, sú jednoho smýšlania, jedna duša, jedno srdce, vedú jednu reč, a sledujú jeden cieľ. Pohľad na také shromaždenie je pozdvihujúci a naplňuje veriace srdce radosťou. Ale ešte viac dvíha a teší sa srdce veriaceho, keď počúva tie hlboko obsažné a vzdelavateľne reči a kázne, ktoré odznejú po čas shromaždenia. Tu je všetko čisté, vzdelaniu užitočné a tak ustrojené, aby vo všetkom slávený bol Boh skrz Jezu Krista a aby z toho plynula milosť poslucháčom. Najdôležitejším zamestnaním, ktorému venuje sa najviac času, je rokovanie o jednotlivých článkoch kresťanského učenia a o missi. S paragrafom sa Synodálna Konferencia nezaoberá, zákony nevynáša, nariadenia nevydáva, pokutami nehrozí, lebo sa považuje tiež len za pomocné a poradné teleso a za služku slova Božieho a kresťanskej lásky.

Posledné svoje shromaždenie odbývala Synodalna Konferencia v Milwaukee, Wis. od 12-17. aug. 1914. Prítomných bolo asi 100 zástupcov. Bolo to jubilárne shromaždenie na pamiatku 25 ročného dejstvovania tohoto telesa.

Isté a patrné je, že týmto sväzkom veľmi mnoho prispieva sa k rozšírovaniu a upevňovaniu čistého evanjelického učenia, jednej pravej viery a tak kráľovstva Božieho na zemi. I naša Synoda a každý jej úd má sa tešiť tomu, že nás Boh takto skrz rozličnosť jazykov v jednotu viery shromažďuje a má sa modliť aby Boh svojim laskavým požehnaním korunoval to dielo, ktoré koná naša Synodálna Konferencia; áno i napomáhať ho všemožne. „Dejž to Bůh skrz Syna svého, Budeť míti cirkev z toho Plesání velmi mnoho."

Ján Hus a Nemci.

Tomáš Carlyle, slávny historik, životopisec a spisovateľ (nar. 4. dec. 1795. v Ecclefechan Dumfriesshire v Škotsku; zom. 5 feb. 1881. v Londýne) píše v životopise dra Martina Luthera medzi iným: „. . . Elegantný pohan-pápež (Lev X.) málo dbal o tohto mnícha (Luthera) a jeho učenie; no žiadal si umlčať ho. V dobe asi troch rokov, sprobujúc všeliaké miernejšie prostriedky, uznal za dobré zavŕšiť všetko **ohňom.** Rozsúdil, aby kat spálil spisy mníchove (Lutherove) a jeho telo aby bolo sviazané a zaslaté do Rima—akiste k podobnému cieľu. Tak zavŕšili s Husom a s Jerónymom storočie predtým. Krátky dôvod: **oheň!** Biedny Hus: prišiel na kostnický snem so všetkými možnými sľubmi a s bezpečnými sprievodmi, muž vážny, nie burič: oni ho naskutku vtisli do kamenného žalára ‚tri stopy širokého, šesť stôp vysokého a šesť stôp dlhého'; vypálili verný hlas jeho z tohto sveta, zadusili ho v dyme a y plameni. To bolo nedobre spravené!"

Takto súdi o Jánovi Husovi **muž zaiste nepredpojatý** ani národne, ani nábožensky. Čo ma vlastne pohľo složiť tento článoček, je toto: V Tranovského kalendári z r. 1904. je článok: „Z posledných dňov Jána Husa" od dra Jána Kvačalu. Pisateľ článku pýta sa skoro hneď na začiatku: „Prečože ho (Husa) uväznili a upálili?" a v odpoveď na to uvádza úvahu „konfessionalne zaiste **nepredpojatého** slovenského spisovateľa," ktorý medzi iným hovorí aj toto:

„O Husovi súdia všelijako . . . **Nemci ho vyhlasujú za rozkolníka, za kacíra . . .**"

Nechcem ja braniť a zastávať Nemcov-**neluteránov**; nechcem, ba ani zďaleka mi nenapadá brániť a zastávať Nemcov luteránov, ktorí sú viac katolíci, než luteráni. Nechcem ja brániť a zastávať Nemcov luteránov, ktorí nemajú ani hmly z Lutherovho učenia. Čo chcem uviesť svedčí len proti nim. A nedivím sa, že takí Nemci vyhlasujú Husa „za rozkolníka, a kacíra." Nemcov **skutočných luteránov** však netreba mne zastávať; oni sa zastanú sam i podvratia tvrdenie o ich úsudku o Husovi.

Medzi pravými luteránmi-Nemcami je prvý sám Luther. Medzi všetkými výpoveďami Luthera o Husovi vyniká zvlášte jeho predmluva a doslov k Husovým niektorým listom, ktoré Hus písal Čechom zo svojho kostnického väzenia. Luther hovorí:

„Tie listy M. Jána Husa dal som si preložiť z českej reči do latinskej, aby som ich mohol dať vytlačiť, zvlášte v tomto roku, keď naliehaním nášho milého pána, cisára Karola, vypísaný je snem. Nie až tak preto, že by som chcel vzbudiť nevôľu a nepriateľstvo proti kostnickému snemu (čo by som ináč rád urobil a nabudúce hotový som urobiť s radosťou srdca, pre jeho nehanebný, zatratený výčin, a tiež z vlastnej i z celej cirkvi biedy a práva) ale aby som napomenul tých, ktorí by sa mali dať napomínať, (ak by z Božej vôle ten koncíl zasadal) aby sa chránili a varovali pred príkladom kostnického koncíla, na ktorom a dlho za ktorým pravda bola s veľkou silou napádaná a bitá. Ale teraz ona má viťaz-

stvo a hlavu nosí hore pozdvichnutú, a sama sebou vedie verejne na odiv onen buričský koncíl, a veľmi radostne mu odňala jeho moc a tyranstvo.

Veď na onom sneme (kostnickom bolo najhlavnejšou vecou, zvlášte u kardinálov a vysokých stavov, aby zahojili rozdvojenie cirkvi, a preto veci viery odovzdali do rúk zúfalého a ohavného ľudu, ktorý menujeme mníchmi a mudrlantmi. Od týchto, ako od starších, vyšla vtedy ohavnosť v Babylone, (ako prorok hovorí (?)), na čo v Nemecku a Česku nasledovalo kvílenie, vojna, krveprelievanie a taká nenávisť, ktorá nikdy viac nemôže byť utíšená.

Medzitým pápežstvo, súc znovu zacelené a uzdravené od rozkolu, tiež nemohlo odpočívať, ale všetky chrámy celého sveta naplňovalo silnými lžami, odpustkami, kramárskou mšou a všelijakým trhovaním dobrých skutkov, ktoré popovia a mnísi mali a lacno ponúkali. Toto bolo ovocie toho najsvätejšieho snemu!

Preto odteraz sa to nesmie stať, aby sa veci viery sverovaly takým čertovským hlavám, ale sami královia, kniežatá a biskupi musia pilne dozerať na to, aby niečo podobného alebo ešte snáď horšieho nenasledovalo z tohoto snemu. Na kostnickom sneme Boh jasne dokázal, ako sa On protiví pyšným a rozptyluje všetkých pyšných myslením srdca jejich. (Luk. 1, 51), a nedopytuje sa na nikoho aký veľký je a kto je on.

To je príčina, prečo vydám na svetlo tieto listy, menovite toto napomenutie: Kto sa tak mnohokrát popálil a ešte nechce byť rozumným a múdrym, nech vždy ide k diablovi—ide do zatratenia bez mojej viny. Milý náš Pán Ježiš Kristus nech nám dáva svojho Ducha, aby sme sa modlili a správcom tohoto snemu nech dá múdrosti, aby hľadali, čo Božieho je, a aby zabúdali a potupovali to, čo je ich vlastné. Amen.

Jeden z Husových listov.

Ja Magister Ján Hus, v nádeji, že som Boží služobník, prajem všetkým veriacim Čechom, ktorí Boha milujú, aby v milosti Božej žili i mreli a konečne spasení boli. Amen.

Vy silní, bohatí i chudobní, prosím a napomínam vás, aby ste boli Bohu poslušní, aby ste si slovo Jeho vysoko vážili a dľa neho i život svoj spravovali.

Prosím vás aby ste zotrvávali v pravde Boha, ktorú som vám ja z Jeho slova a zo svätých učitelov kázal a písal.

Prosím vás, keď by niekto medzi vami v mojom verejnom kázaní alebo ináč odo mňa bol počul, alebo v mojich knihách bol čítal niečo takého, čo by sa protivilo pravde Božej, aby to neprijímal a neveril, ačkoľvek nie som si povedomý toho, aby som bol dačo takého písal alebo hovoril.

Prosím aj o to, jestiliže niekto na mojich slovách alebo na mojom živote niekedy spozoroval dajakú ľahostajnosť, aby ma v tom nenasledoval, ale radšej Boha za mňa prosil, aby mi takú ľahostajnosť odpustil.

Prosím, aby ste tých kňazov, ktorí dľa svojho úradu sa dobre spravujú, milovali a nad iných vyše si ich vážili, zvlášte ale tých ktorí v slove Božom pracujú.

Prosím vás, varujte sa zlých, zvlášte ale bohaprázdnych kňazov, o ktorých hovoril Pán, že v ovčom rúchu prichádzaju, ale vnútri sú vlci hltaví.

Vy páni, prosím vás, pekne zachádzajte s vašimi poddanými a dobre spravujte.

Vy občania, prosím vás, aby jeden káždý vo svojom stave tak žil, aby pri tom zachoval dobré svedomie.

Vy služobníci, prosím vás, služte verne svojim pánom.

Vy učitelia, prosím vás, nech vám je mládež do opatery sve-

Mistr Ján Hus

rená, aby ste pečestný život viedli a mládež usilovne a verne vynaučovali: po prvé, aby sa Boha bála a pred očami ho mala, po druhé, aby so všetkou pilnosťou študovala, nie pre lakomstvo alebo pre časnú slávu, ale Bohu ku cti a sláve, ku všeobecnému úžitku a jim samým ku spaseniu.

Vy študenti na universite a všetci iní žiaci, prosím vás, buďte svojim majstrom poslušní vo všetkom, čo je poctivé, tak aby sa sláva Božia skrze vás rozširovala a vy spolu s inými ľudmi tým sa polepšovali.

Naposledy prosím vás všetkých, aby ste ďakovali blahorodým pánom: Bohuslavovi z Dubna, Jánovi z Chlumu, Ondrichovi Plumlav, Viliamovi Zagec, Pánu Mikulášovi a iným pánom z Česka, Moravy a Poľska—ďakujte im pilne a obľúbte si ich usilovnosť, lebo oni sa viackrát vzopreli celému snemu a mužne bránili pravdu a celou silou doliehali na nich, aby ma pustili na svobodu; zvlášte Bohuslav z Dubna a Ján z Chlumu zasluhujú si toho, aby ste verili ich zprávam, ktoré podajú o tomto pojednávaní, lebo oni boli viackrát celé dni prítomní, keď som sa pred snemom zodpovedal a vedia, kto sú tí Česi, ktorí ma tak nespravodlive a obťažlive udali a ako celé shromaždenie proti mne kričalo, a ako som ja na všetky otázky odpovede dával.

I o to vás prosím, aby ste sa Bohu modlili vážne za rimského a vášho kráľa i za jeho manželku, vašu kráľovnu, aby milosrdný Boh bol s nimi i s vami tu časne a tam potom večne. Amen.

List tento písal som v žalári a v reťazách, očakávajúc na zajtrajší deň výrok snemu, že ma majú spáliť. Avšak ja skladám celé svoje dúfanie v Boha, že ma neopustí a ani nedopustí, aby som Jeho pravdu zaprel alebo aby som pod prísahami priznal sa k bludom, ktoré mi falošní svedkovia nepravdive pripisujú. A že ako dobrotive zachádza so mnou Boh, môj Pán a v podivných pokušeniach pri mne stojí, doznáte sa potom, keď sa z pomoci Kristovej znovu uvidíme v radosti budúceho života.

Nič nepočujem o mojom milom súdruhovi, o Magistrovi Jeronýmovi (Pražskom), len že sa nachádza v ťažkom žalári uväznený a očakáva smrť ako ja, pre vieru, ktorú statočene dokázal naproti Čechom; ale títo Česi, naši najúhlavnejší nepriatelia, dali nás pod dozor a do väzby iným nepriateľom; prosím vás, modlite sa Bohu za nich

Nado všetko ale prosím vás v Prahe obzvlášte, aby ste milovali chrám Bethlehema, a nakoľko vám Boh k tomu dá milosti, aby ste usilovne o to pečovali, aby sa v ňom kázalo slovo Božie; lebo diabol je zvláštnym nepriateľom toho chrámu a vzbudil proti nemu kňazov a kanoníkov, lebo pozoruje, že jeho kráľovstvu je ten chrám na veľkú škodu. Ja ale dúfam v Boha, že ten chrám On udrží ako dlho len chce, a v ňom svoje slovo ešte viacej skrze iných rozširovať dá, než sa to stalo skrze mňa biedneho človeka.

Prosím vás, milujte sa spoločne a nezbraňujte pravdu nikomu, a pozorujte, aby chudí neboli utláčani. Dané v pondelok v noci, pred dňom sv. Vita 10. júna, 1415, skrze jednoho spravodlivého posla.

LUTHEROV DOSLOV NA HUSOVE LISTY

Nemám žiadnej pochybnosti, že ktokoľvek tieto listy číta alebo slyší—keď ešte ináč je pri rozume, alebo má svedomie pred Bohom—musí povedať,že v tomto mužovi, Jánovi Husovi, bol znamenitý veľký duch, ktorý kresťansky píše a učí, s pokušením smrti tak rytiersky bojuje ,tak trpelive a pokorne všetko trpí, medzi silnými, veľkými, mnohými, vysoko postavenými, z celého sveta shromaždenými ľudmi, že sám stojí medzi nimi ako ovečka

medzi mnohými lvami. Ak by on mal byť kacierom, tedy iste ešte nikdy nebol na zemi žiaden opravdový kresťan. Lebo veď po akomže ovocí má sa poznať kresťan, keď ovocie Jána Husa nebolo by také?

Veď nič horšieho neurobil, len že učil: "Keď pápež nie je pobožný, tedy nie je hlavou svätej cirkvi!" On priznáva, že pápež je hlavou cirkvi, ale nie "svätej cirkvi". Práve ako bezbožný kňaz je kňazom, ale predsa nie údom shromaždenia svatých v jeho cirkvi. I Ján Hus tak provedal. "Keď pápez je šudier, tedy nie je pobožný, trebars by bol i prvým v cirkvi." Ako keby si ty alebo ja provedal: "Keď Judáš je zlodej a zradca, tedy nie je pobožný trebárs je i apoštol!" Ale on takto mal povedať: „Keď pápež je i šibal a zlodej, predsa však je svätý, nemôže sa mýliť a všetko, čo robí a hovorí, je sväté, pravé a samý článok viery." „Toto chceli slyšať pánovia na kostnickom sneme; odhliadnuc od toho, že oni sami troch pápežov sťa zlodejov zatratili a sosadili; no ich za to nikto nemusí páliť. Ale poneváč to povedal Ján Hus, musel to odpykať.

Lebo táto hra sa takto započala: Pápež vydal odpustky celému svetu a zlaté leto dopustil na Rím, aby sa začal stavať chrám Sv. Petra atď. A medzi inými viac rimskými a pápežskými pletichami prisľúbil pápež vo svojej bulle všetkým, ktorí by zomreli na ceste do Ríma, že hneď a prosto vstúpia do neba, k tomu silne rozkázal i anjelom—ako zemský boh miestodržiteľ Boha—aby duše zomrelých razom do neba odvádzali. Zrovna ako i Tecel učil, predávajúc odpustky kardinála mohučského: „Ked peniaz v truhličke zacvendží, duša z očistca hneď k nebu zaletí!" Tak pískali vtedy a ešte pískajú, kým zase teký tanec nezapískajú.

Poneváč tedy takú kázeň ani sviňe by nemohly strpeť, keby boly ľudmi—tým menej ak kresťanmi—i postavil sa proti tomu Ján Hus v Prahe, lebo bol kazateľom v cirkvi Betlehem, a trestal ich, že pápež nemá moci to činiť a že v tom a mnohých iných veciach neprávosť pácha. A keď sa tak ďaleko prevýšil a prekázal, že pápež môže robiť dačo zlého (čo vtedy muselo byť väčie kacierstvo, ako keď by si bol Krista zaprel) tu musel on byť odstránený a musel brániť vetu: „Ked pápež je šudier, nie je pobožný!" I kričaly všetky svine proti nemu s naježenou štetinou na chrbtoch, brúsily svoje rypáky a hrnuly sa do hromady, kým ho zradcovsky a zlodejsky nespálily. Lebo jedným z najprednejších článkov bolo: „Pápež nemôže sa mýliť!" Ako aj tí zatratení právnici z dymníka v Ríme hovoria: Non praesumitur tantae celsitudinis apex errare—nepredpokladáme, aby jeho výsosti hlava mohla hrešiť.

Oni ho však tým len posmelili a potešili, že tak veľmi nešikovne narábali s tou vecou, tak veľmi sprostácky, chytľave, nehanebne násilenstvo a bezprávie na ňom páchali. Lebo srdce, ktoré pred Bohom i pred svetom si je povedomé svojej neviny v istej veci, dodáva mužovi zmužilosti. Ak sa to však deje pre Boha, tu Duch Svätý, Utešitel neumelých je prítomný a pomáha proti celému svetu a proti všetkým diablom; ako Pán Kristus zasľubuje

u Mat. 10, 20: „Nebo ne vy jste, kteříž mluvíte, ale Duch Otce vašeho, kterýž mluví ve vás." A u Luk. 21, 15: „Já ť zajisté dám vám ústa a moudrost, kteréž nebudou moci odolati, ani proti ní ostáti všickni protivníci vaši."

Počul som od hodnoverných ludí, že cisár Maximilian hovorieval o Husovi: „Ej, ej, krivdu učinili tomu pobožnému mužovi!" A Erasmus Roterodamus (zastanca pápežstva a protivník Luthera) v prvej knižočke, ktorú ešte mám, verejne v tlači píše: Ján Hus je exustus, non convictus," to jest, je spálený, ale nie premožený. A táto reč vždy ešte panuje u počestných ľudí, že mu bolo urobené násilenstvo a krivda. Tu musím zase spomenút, že som sám počul od doktora Staupitza, ako jeden z jeho predkov, Andrej Prolež, znamenitý a slavný muž svojho času, rozprával mu raz o ruži doktora Jána Zachariása. (Lebo túto ružu vždy znovu a znovu maľúvali v našich kláštoroch Zachariášovi na biretku—uradnú čiapečku—ku cti mníšskeho rádu a na hanbu Ján Husovi.) Keď pán Prolež pozrel na ten obraz, povedal: „Veru by som nerád nosiť tú ružu s takou slávou!" Na to sa ho pýta doktor Staupitz: „Prečo?" Prolež mu dal túto odpoveď

Na sneme v Kostnici, keď rokovali proti Husovi, že pápeža nikto nesmie a nemôže karhať, Zachariáš uviedol výpoveď z Ezechiela 34, 10: „Ecce, ego ipse super pastores, et non populus." „Aj, ja sám som nad pastiermi a nie ľud." Ale Ján Hus smelo odvetil, že to slovo "non populus" na tom mieste nestojí; tedy odvolával sa Zachariáš na Husovu vlastnú Bibliu, ktorú doniesol so sebou z Česka. Lebo Zachariáš sa bol vopredok k nemu prilíškal, ako aj mnohí iní, ktorí ho chceli nahovoriť, aby odvolal—a náhodou mu čítal tú výpoveď z tej Biblie. Keď taká Biblia bola prinesená do snemu, tak našli v nej, ako povedal Zachariaš. Tu Husovi nepomáhalo, keď povedal: „Táto Biblia je falošná, iní tak nemajú"—si odniesol ružu slávy, ktorú mu snem daroval na večnú pamiatku. Ďalej hovoril Prolež: A predsa je to pravda, že nikto až do dnes v žiadnej pravej Biblii nenašiel takého slova, ani v tlačenej ani v písanej, ale všetky svedčia proti Zachariášovi. Potial Prolex.

A je pravda, človek ináč nenachodí, len ako povedal Hus, vo všetkých Bibliach, nech sú ony nemecké, latinské, grécke alebo židovské. Ale pánovia v Kostnici nechceli vidieť žiadnu z iných Biblií, ináč by Zachariášovi ružu neboli dali, ani on by ju nebol mohol nosiť, ale Ján Hus by bol zvíťazil. Ačkolvek ani to by mu nebolo pomohlo, lebo veď zlého pápeža nechcel držať za pobožného, ako i oni sami ho nedržali; o čom Ján Hus svedčí v týchto listoch. Ale z tohoto vidíme, že pater Prolež predsa mal za to, že Jánovi Husovi sa krivda stala, a Zachariáš, keď neučinil pokánie, do pekla k diablovi išiel, trebárs je i ako veľky svätec maľovaný; ako i doktor Staupitz za to mal a ja tiež.

To je ovšem verejné všade, že i jeho nepriatelia vyznali, (čo som i sám počul pred tridsať rokmi, vysoko postavený v teologii) že Hus bol vysoko učený a učenejší než všetci doktori na sneme do hromady, čo ešte najlepšie dokazujú jeho knihy "O cirkvi" a „Kázne." A keď som ja raz čo mladý theolog v Erfurte v knihovni

kláštora našiel jednu knihu, v nejž sú naznačené kázne Jána Husa a zo všetečnej zvedavosti som zažiadal vidieť, čo asi učil tento arcikacier, kedže táto kniha vo verejnej knihovni nespálená je zachovaná, tu našiel som opravdu tak mnoho, že som sa pred tým zdesil, prečo asi taký muž by bol spálený, ktorý tak kresťansky a silno kázal Písmo Sv. Poneváč však jeho meno bolo tak ohavne zatracované, že som vtedy myslel, že steny očernejú a slnce svoje svetlo ztratí, keď by kto spomenul si dobre na meno Husa, zavrel som rýchlo knihu a s raneným srdcom som odišiel. No tešil som sa takýmito myšlienkami: Možno on písal toto, prv než sa stal kacierom; lebo som nevedel ešte historiu kostnického snemu.

Posledné je najlepšie: Oni sami, jeho nepriatelia celkom slávne svedčia, ač nerozvážne, za čo by sa mali slušne hanbiť, ak možné, že i slepými očiami mohli vidieť. Lebo pisateľ, ktorý nemecké akta snemu s mnohými štítami písal, ktorý veľmi rád by bol písal proti Husovi, hovorí, že sa J. Hus neohrožene usmieval, keď ho degradovali; a keď ho viedli k ohňu, že neprestajne šoptal: „O Ježiši, Synu Boží, smiluj sa nado mnou!" Keď ale shliadol peň, na ktorom mal shoreť, že padol na kolená a volal: "O Ježiši, Synu Boží, ktorý si za nás trpel, smiluj sa nado mnou!" I videl jednoho biedneho sedliačka prinášať drevo, na čo s jemným úsmevom riekol slová sv. Jeronýma: "Sancta simplicitas"—ty svätá jednoduchosť. Jeden kňaz sa k nemu pritisol a pýtal sa ho, či sa chce spovedať, na čo mu Hus odvetil: „Áno, chcem sa." Kňaz na to: „Ale vopred musíte odvolať!" a Hus: „Nie, nie som si povedomý žiadneho smrtelného hriechu!"

Keď ale už celkom shorel, jeho posmešná čapica, čili infula, z papieru urobená a na posmech na hlavu mu vložená, na nej s dvoch strán čerty namaľovaní s menom „haeresiarcha"—arcikacier—tá čapica i po jeho shorení ostala nenarušená, ktorú potom kat musel vzať obzvlášte a hodiť na oheň. Také píšu oni sami a nech to číta, kto len chce, kniha o tom len nedávno vyšla zpod tlače.

Oni síce vykladajú si to tak, že Ján Hus bol tak jedovatý kacier, že sám diabol jeho infulu v ohni tak zachránil; ako i židia Kristove divy pripisovli belzebubovi.

Ale kto tak vážne môže v smrti Pána Ježiša, Syna Božieho, za nás trpivšieho vzývať pre také veci a s takou vierou a vyznaním do ohňa isť, keď ten nie je martýrom Kristovým, tedy nik nebude spasený. Lebo on mluví: „Kto mňa vyzná pred ľudmi i ja ho vyznám." Suma: pápež robí mnohých svätých, kto zná, či sú v pekle? Tohto ale shodil do pekla, ktorý však musí iste byť v nebi. Nech je diabol tvojím svätým a ty buď svätým diablovým, milý pápežu!

Toto chcem zase povedať k napomenutiu našich bezduchovných pánov, ktorí snáď budú na sneme. Lebo keď budú vydržiavať kostnický snem, tedy aj im sa tak stane, že potom budú ľudia hovoriť, čo oni robili a čo zakazovali hovoriť.

Lebo tí v Kostnici tiež boli istí, že nikto nikdy nesmie proti nim hovoriť a písať, tým menej Jána Husa za svätého držať a ctiť,

alebo ich zatracovať, čo oni tiež tak ohavne zakázali. Ale Ján Hus ináč prorokoval, ako sa to stalo aj skrze iných a čiastočne i skrze mňa. Ak ale si myslia: „Niet žiadnej potreby, my sme hlavy", dobre, nech je to platné v mene Božom, ako bolo za času Jána Husa platné. On sedí ešte, ktorý i vtedy sedel; oni ale povstanú a z kresla sa vystúpia. To nezmýli, amen.

Joz. Kuch. a. J. V.

Moloch.

Keď pozreme do Písma Svätého, uvidíme, že sa tam na mnohých miestach spomína MOLOCH. MOLOCH bol hlavným bohom pohanského národa. Shotovený bol z kovu. Jeho hlava podobná bola hovädzej a trup človečiemu. Na hlave mal veľké rohy a dlhé široké uši. Ruky mal jako človek. Nôh nemal, lebo bol postavený na podstavci, ako to možno vidieť s priloženého obrázku.

Vnútro MOLOCHA rozdelené bolo na sedem oddielov, ktoré pomenované boly kaplnkami. V prvej obetovali vtáky, v druhej baránky, v tretej škopcov, v štvrtej telce, v piatej malé volky, v šiestej veľké voly a v siedmej ľudí. Najmilšou a najvzácnejšou obeťou boly malé deti. Preto neraz obetovali ich nie len pohania, ale i židia. Z tej príčiny často ich Pán Boh trestával. Lebo On

nemiluje takú obeť, ktorá je spojená s vraždou a prelievaním ľudskej krve. Jeho prikázanie zneje: „Nezabiješ!" Čo je zakázané od Boha, to nemá činiť žiadon človek; v páde to ale činí, bude trestaný od neho.

Akože to tí pohania obetovali? Činili to dvojakým spôsobom. Prvý spôsob bol ten: Keď otec alebo matka priviedli dieťa k Molochovi, museli ho bosé previesť cez oheň, ktorý pri Molochovi na dvoch miestach horel. V páde to od žiaľu a strachu urobiť nemohli, urobil to za nich niektorý z Molochových kňazov. Z takýchto dietok niektoré zostaly pri živote a niektoré zomrely od veľkých boľastí. Ich rodičom bolo povedané od Molochových kňazov, že im ostatné deti zostanú pri živote a že budú nie len šťastné, ale i požehnané od Molocha. Takýmto spôsobom postväcovali a prepaľovali svoje dietky, lebo si mysleli, že ten oheň, cez ktorý ich previedli, zničil a spálil na nich všetky hriechy.

Druhý spôsob bol ten, že otec alebo matka museli bozkať Molocha, keď priniesli dieťa k nemu. Potom nakládli v Molochovi ohňa—Moloch mal totiž dieru do brucha, ktorá slúžila za dverce. A keď už bol hodne rozpálený, hodili mu do rozpálených rúk úbohé dieťa. Boly to hrozné muky pre nešťastné dieťa, ktoré neraz aj tých najsurovejších a najtvrdších rodičov pohnuly k žiaľu a zármutku. A aby krik a plač dieťaťa utlumili, kňazia Molochovi začali okolo neho tancovať, trúbiť a bubnovať.

Táto modloslužba i s jej ohavnosťami trvala do času kráľa Joziáša. Kráľ Joziáš dal navoziť k Molochovi rozličných kostí, zdochnutých jastrabov a inej nečistoty. A keď toho bolo už hodne navozeno, dal to zapáliť, aby si Moloch zachutnal. Tým poškvrnil Molocha a zapúdil ľud od neho a jeho modloslužby. Preto stojí o ňom napísané v II. Král. 23, 10.: „Poškvrnil také i Tofet (t. j. príbytok a chrám, v ktorom stal Moloch), jenž jest v údoli syna Hinnom, aby více žad ný nevodil syna svého aneb dcery své skrz oheň Molochovi."

A či podobné obete nevidíme ešte i dnes v rimsko-katolíckej cirkvi? Či neobetujú mnohí ešte i dnes svoje dietky, ako obetovali pohania Molochovi? Že kde sa to deje? Oj, viete o tom mieste všetci, ktorí máte oči otvorené, že je to „údolie syna Hinnom", t. j. rozličné diery a kláštory. V kláštore, keď sa dieťa narodí, nepýtajú sa ako prišlo na svet a kto mu je otcom, ale či je už pokrstené. Posuria s krstom a úbohé dieťa hneď aj odpracú. Neraz sa stane, že krstiaci kňaz je otcom toho decka a matka krstnou matkou jeho. Po vybavení krstu nerobia hostinu, ale dieťa pošlú hneď z náručia krstnej matky do neba. A na to je veľa dôkazov, ktoré nám podávajú sami katolícki kňazi. V anglickej knižke, ktorá nosí titul: „The devil in the church," na strane 52 a 53 je takýto krst opísaný a illustrovaný. Obrázok tu podaný je jedno z takýchto zobrazení. S toho obrázka vidíte, milí čitatelia, že jaknáhle je dieťa pokrstené, pristúpi k nemu predstavená mniška kláštora, stisne ho jej svätými prstami za šiju a zadusí ho. Takýmto spôsobom posielajú deti do neba. . Tak práve poslal do neba i Hans Schmidt svoju milenku, keď ju na kusy rozsekal a do Hudson rieky pohádzal. S ňou poslal i svoje dieťa, ktoré sa malo o krátky

čas narodiť, lebo že, ako to pred svetským súdom hovoril, dve obete sú milšie Bohu, než jedna.

Považ teraz, milý čitateľu, či katolícka cirkev nestojí na jednom stupni s pohanmi, keď svoje dietky nechá tak vraždiť a mordovať? Či neplatia o nej slová: „Obetovali zajisté syny své a dcery své ďáblům. A vylili krev nevinnou, krev synu svých a dcer syých, kteréž obětovali trapidlům Kananejským, tak že poškvrněná jest země těmi vraždami." Žalm 106, 37-28.

Preto nech sa každý chráni katolíckych kláštorov a ich modloslužby. V nich sa neslúži Bohu, ale diablu. Boh sa nekáže klaňať dreveným a kameným sochám, ale jemu samému, keď hovorí u Mat. 3, 10.: „Pánu Bohu svému klaněti se budeš a jemu samému sloužiti budeš." A ako Boh nekáže sa klaňať rozličným figúram a sochám, tak tým menej káže zabíjať mužov, ženy a dietky. A že sa to deje v katolíckej cirkvi, preto nemáme mať s ňou žiadnu spoločnosť. Keď nás budú volať do ich chrámov a kláštorov, odvetme im. „Jako by sme činili takú nešlechetnosť a hřešili proti Bohu?"

Ináč ale modlime sa za nich s nabožným pevcom:

Bože ráč těch obrátiti,
U níchž jsme v nenávisti,
A na cestu napraviti,
Ať své bludy opustí
Poprejž jim šťastné hodiny,
S oči jejich shoď lupiny,
Jako toho Saul zkúsil,
Aby každý věřil zdravě,
S námi šel po cestě pravé
A zhynouti nemusil.

J. H.

dov. Budovy tieto stoja väčšinou von z vojanských ležísk, ale blízko v susedstve a sú pomenované: Luteránske Strediská. Do tohoto času päť takých budov je postavených a dve nové sú v stavbe. Zrejmé je, že takéto budovy poskytujú veľké výhody. Sú ony nie len bohoslužobné miestnosti, ale vôbec stredišťa, kde sa schádzajú luteránski naši synkovia so svojimi dušpastiermi a môžu sa s nimi shovárať a radiť, kde môžu čítať, písať a schádzať sa so svojimi príbuznými. Tu sa cítia jako doma vo svojich domácich kostoloch a školách. Pravda, že stavanie a zariadťovanie takých budov vyžaduje zase veľký náklad, velikanské obete. Veď jedna taká budova stojí priemerne od $5,000 do $8,500, ale z viery vyplývajúca úprimná láska, ktorá horí túhou po zachovaní našich drahých synkov v pravej, spasiteľnej viere a vo vernosti Pánovi, považuje toto za najprednejšiu a najpotrebnejšiu vec a povinnosť a preto hotová je prinášať i tie najväčšie obete v prospech tohoto cieľa. To dosvedčujú vždy nové a hojné obete, ktoré sa schádzajú na tento cieľ v lone našej Synodálnej Konferencie. (Ale nie z našej Synody.) Na stá tisíce počituje tá summa, ktorú poskladali dobrovoľne luteráni Synodálnej Konferencie na toto bohumilé, missijné dielo. J. P.

SKUPAŇ.

Sedí skupáň osamelý
medzi múrmi svojej celly,
opútaný silno, strašne
putom svojej hriešnej vášne;
pre nič inšie nemá smyslu,
ráta, stavia číslo k číslu,
skladá účty, arch ku archu,
skúma majetok i ťarchu,
počíta (jas zvláštny v líci)
hotovizeň v pokladnici:
"Zlato moje, moje zlato!
Kdeže rozkoš jako táto?
Moje zlato, moja žiadosť,
moja chlúba, moja radosť,
k žitiu pútajúca páska,
jediná a stála láska!"

Pri takej, hľa, pri robote
býva skupáň o samote,
žiadna nesmie v chýžku noha —
Sám je, sám len, i bez — Boha . . .
"Bez Boha!" Ó jaké slovo!
Sto ráz ťažšie nad olovo!
Skupáň neciti tej ťarchy
pre to zlato, účty, archy;
no tá ťarcha predsa tlačí
a tú dušu, jak len stačí,
pohružuje v zatratenie —
Beda! pomoci mu nenie! . . . Martin Sládkovič.

SEN.

NEDÁVNO prišiel ku mne jeden z mojich lepších priateľov, i pochválil sa mi, aký mal utešený a milý sen predminulej noci. Prosil som ho, aby mi ho vyprával; aspoň reku pre zábavu a dosť možno i pre poučenie. I začal hovoriť:

"Snívalo sa mi, že som sa v okamihu stal veľkým boháčom. A to sa stalo takým spôsobom, že mi prišla novina, oj veľmi pekná novina. Len počujte! Priniesol mi tú zvesť jeden známy priateľ a preukázal sa hodnovernými listinami — a medzi iným vytiahne listinu, ktorú začne čítať: "Testament alebo posledná vôľa už v Pánu sosnulého M. O. P., ujca v N. N. žijúceho L. K. O., dľa ktorej poslednej mojej vôle prípadá spomenutému L. K. O. všetok môj pohnuteľný i nepohnuteľný majetok, ktorý sa páči na dvestotisíc dollárov ($200,000.00). Poneváč nemám iných pokrevných okrem neho, všetko tedy pripadá jemu samému, ku čomu dokladám len tú jednu podmienku, aby on mne vystrojil slušný pohrab, na ktorý má venovať nie menej ako dvetisíc dollárov. Toto je moja posledná vôla, vlastnoručne podpísaná pri zdravom rozume. M. O. P."

"Nuž predstavte si" — pokračoval môj priateľ — "aká nevýslovne veľká bola moja radosť z takejto noviny! Myslel som si, že som niekde v ráji. — A hľa, prebudím sa rano — tu je po mojej radosti — som taký bedák, ako pretým. Až sa zlostím, že sa mi to neuskutočnilo. Keby sa mi to radšej nebolo snívalo! Teraz budem mať vždy len bôľnu rozpomienku na tento ináč príjemný a milý sen!"

Hm, hm, pohundrám pod nosom po dlhšej prestávke a poviem môjmu dobrému priateľovi: "Divím sa vám najprv, že bohatstvo tak omámilo vašu dušu, ako by len ono robilo človeka šťastným. Ale do dnes ešte nikoho neoblažilo, neošťastilo. Ale naučte sa jednu lekciu z vášho sna: Ako vy ste sa na chvíľečku kochali v šťastí a bohatstve, ktoré vám nikdy nepatrilo ani patriť nebude, práve tak sa kochajú tisíci a tisíci kresťania v tom marnom sne, že sú kresťania, že iste obdržia nebeské poklady, celé nebo, ačkoľvek sami to zapierajú svojím nevereckým a bezbožným životom, bez pokánia srdca i bez pravej živej viery; žijú v ohavných hriechoch, zúmyselne luhajú, klamú, sdierajú, kradnú, len aby zbohatli, cudzoložia telesne i duchovne, keď

slúžia iným bohom svetu, diablu, očiam, mamone, spolkom bezbožným; počnúc od prvého až do posledného prikázania všetky hnusne šliapu nohama, nič nedbajúc na vôľu Hospodina Boha, pred ktorým majú vydávať počet zo všetkých svojich slov i skutkov; ba vysmievajú sa zo všetkých tých opovržených ľudí, ktorí im zvestujú zatratenie večné, ak neučinia pokánia zo svojich ohavností; rúhajú sa kazateľom pravým a verným; chvália naproti tomu len opilcov, mamonárov, svetákov, nevercov, smilníkov, bruchopasníkov, darebákov a všetkých hlupákov ktorí zo slova Božieho vedia len toľko, aby svoje ohavnosti ním zakrývali, nad vodou ako—tak sa udržali, chlebíka neztratili atď.

Títo všetci, i farári i nefarári, tešia sa cudzími pokladmi vo sne. Ich kresťanstvo je len sen, zdanlivosť, klam, mam. Myslia si, že viera nebo a peklo, ale keď sa bližšie prizreme ich nevere a bezbožnosti, ich zbabelectvu, ich hluchote a nemote, ich ospanlivosti a driemotám, ich zemskému a telesnému smýšľaniu, ich milovaniu sveta a jeho marností; keď sa prizreme ich odšomrávaniu modlitieb doma alebo v chráme; keď slyšíme tie pramizerné "kázne" po kostoloch, kázne, ktoré nemajú ani hlavy ani chvosta, ani ladu ani skladu; keď sa prizreme na tú všeobecnú duchovnú mrtvotu a hlieň; keď s ľútosťou musíme hľadeť na kresťanov, ktorí nemajú smyslu pre veci duchovné, veci cirkevné, veci slova Božieho, veci missie: tu vskutku musíme len zaplakať nad všetkými, takto odpadlými kresťanmi a povedať: "Sníva sa im, že budú kedysi v nebi mať všetky poklady! Preto sú tak spokojný sami so sebou a nebojujú ani za okamih proti svojim vlastným telesným, svetským, marným chtíčom, žiadostiam, proti svojmu vlastnému srdcu a rozumu! Ach, ako sladko sa im snívá o nebi, do ktorého iste nikdy nevojdú, ak sa nestane rozhodná a základná premena s nimi! Sen — sen je ich kresťanstvo — a nič iného!"

"Probuď se ty, kdož spíš, a vstaň z mrtvých, a zasvítíť se tobě Kristus!" Efez. 5, 14. "Toto praví Amen, svědek ten věrný a pravý, počátek stvoření Božího: Vímť skutky tvé, že ani jsi studený ani horký; ó by studený byl aneb horký! A tak, že jsi vlažný, a ani studený ani horký, vyvrhnu tě z úst svých. Nebo pravíš: Bohatý jsem a zbohatl jsem, a žádného nepotřebuji; i nevíš, že jsi bídný a mizerný, a chudý, i slepý, i nahý. Radímť, abys sobě koupil ode mně zlata ohněm zprubovaného, abys byl bohatý; a roucho bílé, abys oblečen byl, a neokazovala se hanba nahoty tvé; a očí svých pomaž (mastí na oči) kollirium, abys viděl. Já, kteréžkoli miluji, kárám a tresci; rozhorliž se tedy a čiň pokání! Aj, stojímť u dveří a tluku; jestliže by kdo uslyšel hlas můj, a otevřel mi dvéře, vejdutť k němu, a budu s ním večeřeti, a on se mnou." Zjev. 3, 14—20.

Kriste Baránku Boží, zachovaj nás od pokrytského, povrchného, zdánlivého, bludárskeho a snárskeho kresťanstva!

J. V.

Niečo z histórie cirkve evanjelicko luteránskej v Amerike, poťažne z histórie Synody takzvanej "Misourskej".

Už dávno pred utvorením Misourskej Synody mala cirkev evanjelická v tejto vlasti svojich príslušníkov, ktorí sa sriadili v evanjelické sbory, áno aj v evanjelicko-luteránske synody. Najstaršia z týchto synod bola takzvaná General Synod, ktorá povstala koncom 18. storočia. V tej samej dobe povstala aj takzvaná Pennsylvánska Synoda. Ale bohužiaľ tieto neboly čisto luteránske. Ani zďaleka nepovažovaly slovo Božie za jediný prameň učenia, viery a za jediné pravidlo kresťanského života, a tým menej považovaly vierovyznanské knihy našej luteránskej cirkve za norma normans, t. j. za úplne čisté pravidlo, dľa ktorého máme vykladať Písmo sv. a za verné podanie Božskej pravdy. V týchto synodách panoval náboženský indifferentismus, t. j. vlažnosť vzťahom na učenie a vierovyznanie, tak že každý mohol učiť a veriť, čo chcel. Mnohé cirkve, ktoré prislúchaly k týmto synodám, už ani neboly čisto luteránske, ale uniátske, t. j. také, že nepozostávaly len zo samých luteránov, ale aj z kalvínov. Slovom, boly to synody, ktoré sa ďaleko uchýlily od tohoto pravého základu, na ktorý postavená bola cirkev naša skrze reformáciu, a miešaly pravdu s bludom a svetlo s tmou. Kazatelia prislúchavší k týmto synodám, boli po väčšine rozumkárski svobodárï, ktorí považovali kresťanstvo za náboženstvo rozumu a osvietenosti a verné pridržanie sa čistého evanjelického učenia našej luteránskej cirkve považovali za úzkoprsosť a za zastaralé a dávno prekonané náboženské stanovisko.

Ale aj medzi týmito nachádzali sa slovom Božím osvietení mužovia, ktorí sa chceli verne a pevne pridržať z Písma sv. čiste váženého, spasiteľného učenia luteránskej cirkve a zvlášte jej učenia o sviatostiach. Ako taký dokázal sa zvlášte istý Pavel Henkel. Tento bol údom Pennsylvánskej Synody od roku 1782. a je spomínaný jako neunavný missionár a seba-zapierajúci sluha Kristov. Tento vážneho, kresťanského smýšľania kazateľ s viacerými s ním rovnako smýšľajúcimi, sdružili sa v osobitnú konferenciu, r. 1812, z ktorej vyvinula sa pozdejšia nová luteránska Synoda, takzvaná Ohiovská Synoda. Ku tejto Synode pripojili sa aj tí missijní poslovia, ktorých vyslal do Ameriky farár Löhe z Dusseldorfu, z Nemecka. Ale ani táto Synoda nepridržala sa pevne slova Božieho a nášho na ňom založeného luteránskeho stanoviska, lež aj v nej uplatňoval sa smer unionisticko-rationalistický. Následkom toho viacerí kazatelia, ktorí k tejto Synode prislúchali, ale nijako nemohli to srovnať so svojím svedomím, aby ťahali jarmo s tými, ktorí robili rôznice a pohoršenie na odpor čistému učeniu Písma sv. a vystúpili z kruhu Ohiovskej Synody na čele s Dr. Sihlerom, ktorý dokázal sa byť

jeden z najlepších zastancov nášho evanjelicko-luteránskeho Siona tu v Amerike v tom čase.

V tom čase, r. 1845. už účinkoval a nesmierne veľký vplyv na luteránov tejto vlasti vyviňoval *C. Ferdinand Wilhelm Walther* dúšpastier cirkve sv. Trojice v St. Louis, Mo. Bol to muž od Boha zriedkavými darmi ducha a milosti Božej vystrojený, ktorý sa v každom ohľade verne pridržal nášho pravého evanjelického, na slove Božom založeného stanoviska a ktorý tak mnoho vykonal v prospech vzdelania a rozšírenia nášho evanjelicko-luteránského Siona na tom pravom základe slova Božieho tu v Amerike, že je právom považovaný za druhého Luthera, za Luthera Ameriky.

DR. C. F. W. WALTHER

nar. 25. okt. 1811 — † 7. mája, 1887., zakladateľ a organizátor najväčšej nemeckej pravoluteránskej Synody, spisovateľ cirkevný, najväčší obranca čistého ev. a. v. luteránskeho učenia v 19. storočí — opravdový americký Luther. Požehnaná buď jeho pamiatka i medzi nami; lebo i my po živame bohaté ovocie jeho duchovných prác!

Tu je na mieste, aby sme si prehovorili niečo o živote tohoto veľkého muža a to tým viac, lebo jeho život a účinkovanie úzko srastený je s históriou pravovernej luteránskej Missourskej Synody.

Carl Ferdinand Wilhelm Walther narodil sa v Langenschurdorfe v Nemecku 25. okt. 1811. Bohoslovie študoval v Lipsku na tamojšej theologickej fakulte, ktorá, jako aj iné v tom čase, už

plávala v prúde falošnej, prevrátenej, rozumkársko-unionistickej theologie a hlásala miesto pravého kresťanského učenia osvietenosť a slobodu ducha, t. j. vlastne rozumkárstvo a neveru. Ten samý rozumkársko-unionistický smer a duch uplatňoval sa po celom Nemecku a jeho ovocím bolo to, že sa utvorila takzvaná štátna unionistická cirkev. V nej smiešali sa luteráni s kalvinmi pod dozorom štátu. Pravoverné, luteránske školské a bohoslužebné knihy boly odstránené a miesto nich uvedené boly knihy a formuláre, ktoré obsahovaly zapieranie a zatemňovanie pravdy. Pravoverní luteránski kazatelia, ktorí sa opovážili protestovať, boli prenasledovaní, úradov pozbavovaní a žalárovaní. Následkom toho vysťahovalo sa mnoho sto luteránov zo Saska aj s viacerými kazateľmi do Ameriky a usadili sa v Perry Co., v štáte Misouri, v tom čase ešte na pustých krajoch neďaleko od mesta St. Louis. Táto nemecká, luteránska osada prešla najprv cez hrozný oheň Božieho navštivenia, súženia a pokušenia, ale Boh jej vzbudil muža, ktorý ju zo všetkého toho šťastlive vyviedol, a ten muž bol kazateľ *F. Walther,* ktorý tiež prišiel s vysťahovalcami do Ameriky. Muž tento z milosti Božej nielen že zachránil túto luteránsku osadu od zaniknutia, ale stal sa jej takým vodcom a učiteľom, že táto osada mala sa stať majákom, z ktorého malo vyjsť nové, čisté duchovné svetlo k osvetleniu celej tejto novej vlasti.

Keď sa utíšily rozbúrené vlny vnútorných rozbrojov a pokušenia, ktoré hrozily zatopením celej luteránskej osade v Perry Co., Mo., nastalo budovanie luteránskej cirkve v okolí mesta St. Louis na pravom základe. A dielo sa s pomocou Pánovou začalo dariť výborne. Fr. Walthera vidíme čo chvíľa v St. Louis jako činného vodcu a učiteľa, vplývajúceho mocne na srdcia luteránov. Tento vplyv stával sa obzvlášte veľkým a požehnaným, keď Walther začal vydávať cirkevný časopis pod menom Lutheraner. Bol to časopis, v ktorom tento muž za pomoci mnohých iných smele a neohrožene postavil sa na odpor všetkým bludným naukám, ktoré sa vyskytovaly a boly hlásané pod menom kresťanským, a zvlášte tým, ktoré hlásali poblúdilí a falošní luteráni pod menom luteránskym a tak zavádzali úbohý evanjelický ľud. Naproti tomu Walther v Lutheraneri na základe slova Božieho a vierovyznanských kníh cirkve našej i na základe spisov najsmerodajnejších luteranskych mužov a zvlášte spisov Lutherových z boda na bod učil a ukazoval, ktoré je vlastne to pravé, čisté, neomylné a spasiteľné učenie, ktorého sa má pridržať kresťanská cirkev a od ktorého nesmie ustúpiť ani na piaď, ak chce byť opravdu cirkvou Kristovou. Časopis tento začal vydávať roku 1844. a tak teraz je už v svojom 75 ročníku.

Po takýchto predchádzajúcich udalostiach prišlo konečne k založeniu takzvanej Misourskej Synody. Pripomenuli sme si, že viacerí luteránski kazatelia, ktorí dotiaľ patrili k Ohiovskej Synode, pre svedomie vystúpili z nej. Boli to Sihler, Ernst, Selle a Saupert. Pre podobné príčiny vystúpili zo Synody Michiganskej kazatelia A. Crämer, F. Lochner, Hadstedt a Trautmann. Títo

rozširovali potom Luteranera v svojich cirkvách a konečne na žiadost svojich sirkví vstúpili do bližších stykov so saskými luteránmi v Misouri. Vyberúc sa na cestu, prišli do St. Louis a tam vydržiavali najprv len kňazské porady r. 1846. A z týchto porád vyvinula sa potom Misourska Synoda, t. j. združenie luteránskych cirkví na jednom spoločnom základe a k jednomu spoločnému cieľu stavania kráľovstva Božieho v štáte Misouri, Ohio atď. Prvé zasadnutie, v ktorom sa Synoda utvorila a sriadila, bolo 26. apr. 1847. Za predsedu vyvolený bol Dr. F. Walther, za podpredsedu Dr. Sihler, za zápisníka P. F. Hussmann a za pokladníka F. Barthel. Tu bolo zaiste to malé semienko, ktoré pozdejšie vyriastlo v taký mohutný strom.

Áno, Pán požehnal veľmi tomuto podujatiu, a temer badateľným spôsobom dal na javo, že našiel v ňom svoje milostné zaľúbenie. Misourská Synoda je dnes najmohutnejším luteránskym cirkevným telesom v Amerike. Synoda táto počituje: *Farárov* spolu 2800, *cirkví* a missijných miest spolu 4385, *duší* 1,001,380; *zpovedníkov* 614,056; *hlasovacích* 148,427; riadnych *cirkevných škôl* 2206; *učiteľov* 1136; *učiteliek* 324; *farárov*, ktorí učia riadne každého dňa 1178. *Dietok* v cirkevných školách 95,706, v nedeľných školách 92,474. P . . án.

Tetzel okradnutý.

SCÉNA v hore.

(Tetzel vystúpi v mníšskej kutni. Bonifác, jeho sluha, ide za ním; pod ľavou pazuchou nesie truhličku s peniazmi, v pravej ruke tašku.)

Tetzel:

Slož truhličku i tašku; tu si oddýchneme. Chce sa ti spať? Môžeš si tam ľahnúť. — Nečuješ? No, pakuj sa už!

(Bonifác skladá truhličku i tašku a ide na druhý koniec javišťa, ľahne si a svoj spánok prejavuje miernym chrápaním. — Tetzel si sadá na truhličku a stiera si pot s čela.)

Na tomto mieste si odpočiniem a schladím svoju horúcu plešinu; — ale ma veru hlad začína veľmi trápiť. (Chytí sa za svoje hodné brucho a potom čiaha rukou po taške a otvára ju.) Aha! tá stará babička mi dala klobásu, chleba a niečo aj od smädu. (Vytiahne z tašky flašu a obzerá ju.) Či je to dobré víno? Nech jej Boh zaplatí! To je už niečo!!! (pije a vypľuje) Sajder! Jabľčkový sajder! Fuj!! Ocot! Fuj! To nech jej diabol odplatí! Ja toto piť? Nie ja. Ján Tetzel pije len víno, len dobré víno! — A čo ešte mám? — (Vstrčí ruku do tašky, vytiahne klobásu a ovoniava ju.) — Klobása!! Nevonia plano! Ale čo — veď je dnes piatok! Čo teraz? Prichodí mi len bežať k Tetzelovi, ako robí sprostý národ, a kúpiť si odpustok za tento hriech. Lebo hriech je dnes mäso jesť, to zná aj malé dieťa — a klobása je

mäso, a to ešte zo svine, a sviňa je nie ryba. Čo robiť? Hladný som, ako hovädo. Či len ďalej hladovať? Pre koho? Ten Starý v Ríme sa veru nestará, čo Ján Tetzel bude jesť. Nuž a keď pápež na mňa zabudol, prečo by som nejedol klobásu? (Pozerá na Bonifáca) Ten drichne ešte, a tu v hore niet viac nikoho, kto by ma videl. (Chce odhryznúť z klobásy) Čakaj! Prečo by som to robil tajne? Či som nie Ján Tetzel? Keď môžem iným hriechy odpúšťať, a to aj také, ktoré ešte len chcú spáchať, prečo by som nemohol sebe odpustiť? Treba mi len odpustok napísať. (Vytiahne karotku s veľkou pečaťou a píše.) — Či ste už videli takú vec? (k publikumu) tu je veľká pečať, (ukáže karotku publikumu) pod ňou je meno svätého otca, a napísané je na nej po latinsky, že pápež v Ríme teraz rozhrešuje mňa Jána Tetzela od všetkého, čo som zhrešil. Teraz môžem už s dobrým svedomím jesť klobásu. Ale táto vec má svoju moc len vtedy, keď sa vloží za ňu pápežovi do truhličky. A ja tiež platím svoje dlhy. (Vpustí peniaz do truhličky). Hneď, ako peniaz zacvendží v truhličke, býva spomožené z očistca dušička.

(*Bonifác* vyskočí a oháňa sa čiapkou a kričí.)

Pán páter, pomáhajte! Včely! Včely!

(Tetzel sa oháňa sám klobásou. Keď sa oba upokoja, hovorí Tetzel:)

Patri, Bonifác, této včely štipu lenivcov preto, že spia. Kto kradne Bohu čas, nesmie dúfať, že mu nebo ostane otvorené. Kým si ty spal, ja som posilnil svoju dušu: Päť razy som sa pomodlil celý ruženec. Potom som sa chcel postarať aj o svoje telo; chcel som si vypiť za pohár vína, ale vo fľaši som našiel sajdr. To darujem tebe, aby si sa potešil. Sajdr je dobrý; ale môj žalúdok snesie len dobré víno. No za ten sajdr musíš mi ísť dakde pohľadať dobrého vína. Niekde v blízkej dedine najdeš. — Keby dnes nebol piatok, dal by som ti aj klobásy.

Bonifác:

Nuž a vy, pán páter, jete z toho mäsa v piatok.

Tetzel:

Ja za to nemám hriechu; lebo ma dnes od toho odpustok rozhrešuje. Pozri na túto veľkú pečať, to mi dal svätý otec, a to je platné za všetky hriechy, ktoré človek spácha počas tridsať dní. Áno, odpustok zakrýva všetko; preto si ja aj na klobáske pochutnám.

Bonifác:

Pán páter, majte srdce, dajte aj mne taký odpustok, na veky vám za to budem ďakovať.

Tetzel:

Človeče, odpustok stojí päť zlatovák! Ale keď mi donesieš vína, dostaneš odpustok aj ty. (Bonifác odchádza; Tetzel si zase sadá na truhličku, ujedá si z klobásy a hovorí:)

Aký sprostý je ten národ; vodím ho za nos so svojimi odpustkami. Keby som ja mal tie peniaze, čo som už utržil za odpustky, mohol by som si žiť po pansky; ale musím z toho dávať

pápežovi. Že vraj chce dostavať chrám svätého Petra! A sprostý národ mu verí; ale ja mu neverím. Bol som ja v Ríme a viem, ako sa tam žije; znám, že ani jeden červený z odpustkových peňazí nepôjde na chrám svätého Petra.

(Bonifác se vrúti a kričí):

Pán páter, pán páter!

Tetzel:

Bonifác, ty somár, veď ty prichádzaš bez vína!

Bonifác:

Pán páter, nehnevajte sa, pozrite, tu je päť zlatých.

Tetzel:

Ááá! to je iné! Azda chceš ten tvoj odpustok?

Bonifác:

Nie ja; traja pobožný mužovia dali mi této peniaze. Práve som vychádzal z hory, keď som sa s nimi stretol a jeden z nich ma prosil: "Povedz nám, dobrý priateľu, kam išiel Ján Tetzel, keď odchádzal z Wittenbergu? Chceli sme si kúpiť odpustky, ponáhľali sme sa do Wittenbergu a už sme ho tam nenašli, a nikdo nám nevedel povedať, v ktorú stranu išiel. Aj Luthera sme sa boli pýtať, no tam sme veru zle pochodili. Doktor Martin nám povedal: "Pri diablovi hľadajte toho zlého muža; za predal sa diablovi; diablove lajná predáva!" — Povedz nám tedy ty, priateľu, kde môžeme nájsť Tetzela?"

Tetzel:

A ty si im nepovedal?

Bonifác:

Nie; — neosmelil som sa prezradiť tým pobožným mužom kde ste teraz. Ale keď len chceli, povedal som im: "Dajte peniaze a povedzte, na čo chcete odpustok." Vtedy mi jeden z nich dal této peniaze a povedal: My ťa počakáme tu na kraji hory, a ty nám dones takýto list od pátera Tetzela: že Kubo Nebojsa nezhreší, keď niečo ukradne. Ak nám donesieš taký list, dostaneš ty zlatovku a pre tvojho pána fľašu najlepšieho vína."

Tetzel:

Velmi, vďačne po vôli urobím. Na, zanes tomu mužovi tento odpustok. Hľa, čo odpustok zrobí: Pápež dostane päť zlatých, ja víno, ty zlatovku a ten muž dobré svedomie. (Bonifác odchádza. Tetzel vstane; truhlička mu je medzi nohami.)

Čože chce Luther so mnou? Či ja môžem za to, že nemá peňazí, keď dáva zadarmo odpustenie hriechov každému, kto príde k nemu a činí pokánie? Nech si len dá pozor; lebo vera že sa mu tak stane ako Husovi.

(Zjavia sa traja zbojníci s kopijami, prikrádajú se jeden s prava, druhý s ľava a tretí od chrbta. Ten od chrbta nepozorovane vytiahne truhličku zpomedzi Tetzelových nôh.)

Luther je vysokomyslný, pyšný; ale pýcha pred pádom chodieva. (Tetzel si chce sadnúť a padne chrbtom na javište. Dvaja zbojníci otrčia proti nemu kopije a tretí vyberá peniaze z truhličky do mieška.)

Pomoc, pomoc, Bonifác! Prekolú ma! Vražda! Zbojníci!

(Obráti sa, vidí, že zbojník vkladá peniaze do mieška; vyskočí.) Peniaze! moje peniaze!

(Chce sa vrhnúť na zbojníka, ale druhí dva zbojníci držia proti nemu kopije. Zbojník pustí miešok s peniazmi na zem a predstúpi pred Tetzela.)

Zbojník:

Nie tak nahlas, pán páter; lebo vám kopije prelezú čez kožu. Len si pomyslite, že sláva sveta nikdy nezostáva na jednom mieste, ale prechádza z rúk do rúk.

(Tetzel chce chytiť raz jednu raz druhú kopiju.)

Či tak? Povraz len niekde najdeme na vaše ruky.

(Zbojník mu viaže ruky za chrbát a Tetzel pritom hovorí:)

Tetzel:

Anathema! Prekliati ste, keď mi takúto neprávosť robíte! Té peniaze sú sväté; nechajte ich; lebo, ak nie, do pekla poletíte, oheň s neba na vás padne, vy ohavy, zem vás pohltí! Na šibenici odvisnete; diabol schytí vaše duše, ak ukradnete sväté peniaze.

Zbojník:

Pán páter, nekazte si hlas. My sme verní synovia cirkvi a nič zlého sa nám nestane; lebo čo teraz robíme, je nie hriech.

Tetzel:

Vy, verní synovia cirkvi?! Vy ste stádo svíň, ktoré ryjú vinicu Božiu, trest vás neminie.

Zbojník:

Pán páter, vravím vám, že sa nám nič zlého nestane, lebo máme pápežovu milosť. Povedzte, či sú odpustky dobré?

Tetzel: (posvátným tónom)

Zaiste, synu môj, dobré, veľmi dobré! Ony očisťujú dušu od hriechov a uvádzajú ju do neba.

Zbojník:

Dobre, keď je tak, tedy je aj táto karotka dobrá.

(Vytiahne svoj odpustok a drží ho Tetzelovi pred očami.) Tu je napísané, že keď Kubo Nebojsa do tridsať dní niečo ukradne, že mu to svätý otec odpúšťa. Nuž a čujte, pán páter, takto rozhrešený vám prisahám, že ten Kubo Nebojsa som ja!

Tetzel:

Sanctissima ecclesia! Pápežu, ó pápežu!

Zbojník:

Co tam teraz pápež! Pojďme, aby nás tu sluha nezastihol. Pán páter, Vy nás odprevadíte.

Zbojník s peniazmi v mešku ide po predku. Druhí dvaja popichnú Tetzela kopijami, on podskočí, a všetci odídu. — O chvíľu príde Bonifác, poskakujúc, a fľašu vo vyzdvihnutej ruke.)

Bonifác:

Tu je dobré víno, pán páter! (Obzerá sa.) Kde ten pobožný muž môže byť? (Hľadí na pozostalé veci.) Tu je truhlička, tu klobása, tu chlieb. Možno si páter išiel sám smäd zahasiť. Akiste som bol pridlho. Ale to je nie moja vina. Tí traja pobožní mužovia mi nedali vína, ale len peniaze, a po víno ma poslali ešte míľu ďalej. A peší nemožno skoro prísť. No víno je tu. — (Sadne si na truhličku a postaví víno vedľa sajdru.) Kdeže je ten páter? — (Vidí odpustky a zdvihne ich rýchle.) — Aha! Odpustky! Počkaj, páter nezbadá, ja si jeden vezmem a zajem si klobásy tiež s dobrým svedomím. — (Schová karotku do vrecka bočného.) — Už sa ma nechytí nič zlého. Probujem. — (Začne jesť.) — Ide to; nič zlého necítim. Predsa je len odpustok dobrý. Kde len ten páter išiel? Už ma začína smäd páliť, tá klobasa je veľmi slaná. Ja si veru chlipnem z páterovho vína, on nepotrebuje všetko. — (Vezme fľašu so sajdrom.) — Ani nepozná, že som odpil z neho. — (Pije.) — Sajdr! Jabľčkový sajdr! Fuj! Ocot! Fuj! — (Vypľuje ako páter.) — Ja sajdr nechám pátrovi, — tak, pax vobiscum! i listy, chlieb i klobásu — (pakuje všetko do tašky.) — Z tejto si zachlipnem. — (Pije dlho, potom pozerá, či veľa odpil, doleje do plnej zo sajdru.) — Páter povedal, že mi dáva sajdr na potešenie. Z toho potešenia mu teda dolejem. — (Fľašu s vínom vloží ku ostatným veciam do tašky a zavre tašku.) — Ale kdeže je predsa ten páter? Veď je už tmavá noc, ja tu v lese vera sám neostanem, tu už ani odpustok ma nezdrží. — (Berie tašku a druhou rukou dvíha truhličku, ale hneď ju pustí na zem.) — A toto že čo má byť? Veď je truhlička prázdna! Toto je vera nie po dobrom! — Aha! a tu akýsi list, iste páter pre mňa nechal. — (Číta:) "Ja Kubo Nebojsa ti odkazujem, že odpustok je len kus papieru a viac nič. O peniaze sa nestaraj, mám ich ja. Páter dostal tiež svoju odplatu, zbojníci ho odvliekli." — Júúúj! —

(Bonifác sa strhne, potkne sa na truhličku, padne, nechá všetko — odíde.) — Koniec.

J. K.

Sudca k nigrovi: Akým právom si ty vzal kuru tvojho súseda? Máš nejaké ospravedlnenie?

Niger: Áno, mám, ponížene prosím! Ja som to urobil na rozkaz kuchárskej knihy. Tam som čítal: "Vezmi kuru, posekaj na drobné kusy atď."

Učiteľ vysvetlujúc žiakom o Lutherovi medzi iným spomenul, že Luther bol Nemec.

O krátky čas pýta sa: Čo vlastne bola Panna Mária?

Žiak: Nemka.

Cirkevná škola najdôležitejší činitel' pre zachovanie našej cirkvi pre budúcnosť.

Najprvšia starosť krestanov

"Kto počtuje, ten gazduje." Toto je dobré porekadlo pre každého človeka, ktorý chce mať svoju budúcnosť hmotne zabezpečenú. Budúcnosť je vždy v rukách Hospodina. A milý Hospodin chce, aby sme to znali, že bez Jeho pomoci nemôžeme ničoho učiniť (Ján. 15, 5). Avšak milý Pán Boh nemieni to tak, že my sami už nemáme pracovať. Naopak učí nás, že "kto nechce dělati, aby také nejedl." Boh nám požehnáva, a mohol by požehnávať aj bez našej práce, jako vo výnimočných pádoch činí. Ale On to tak zariadil, že požehnáva našej práci, a to takej namáhavej, ktorá vytiskne pot na našom čele (Gen. 3, 19). A keď človek tak (dľa vôle Božej) nekradne, ale čestne pracuje, má sa potom aj tešiť z toho, že Pán Boh korunoval jeho prácu svojim požehnaním. Človek má si vážit výrobok svojej práce. Človek nemá zmrhať a ľahkomyseľne do povetria hádzať, čo mu Pán Boh v práci požehnáva. Má s tým rozumne počtovať a dobre gazdovať. Má si vyrátať a znať, koľko potrebuje pre seba a svojich milých domácich, a koľko môže dať núdznym (Ef. 4, 28). A keď mu dobrý Hospodin požehnal aj nad dneskajšiu potrebu a živnosť, nielen môže, ale má si odložiť ten zbytok aj pre zajtrá, pravda bez hriešnej starosti a lakomej hrabivosti.

Lebo pri tom počtovaní a gazdovaní s časnými veciami napomína nás náš drahý Spasitel', aby sme sa *nestarali* o to, čo budeme jesť a piť, a čím sa budeme odievať. Nemáme sa starať o té veci, jakoby už Boha nad nami nebolo, nemáme pečovať, jakoby naše ruky boly našim Bohom. Nemáme svoj život sožierať pre ten pokrm a nápoj, odev a obuv, jakoby sme ozaj mali žiť večne tu na zemi. Starosť o časné veci musí mať svoje hranice, a zvlášť starosť o budúcnosť, ba len aj o zajtrajší deň, nesmie našu celú myseľ zaujať, jako by to bola tá najhlavnejšia starosť človeka na zemi. Kto sa predsa stará a pečuje viac o tento život, ten si musí dať povedať, že Kristus ho menuje pohanom. Kto nemá vyššej starosti než o chlieb a odev; kto nemá drahšej budúcnosti než svoj majetok rozmnožiť, ten nenie dieťaťkom Božím, ten je pohan (Mat. 6, 32).

Je jedna budúcnosť, ktorá mala by zaujímať celú našu starosť tu na zemi. To je budúcnosť našej duše. Budúcnosť duše v kráľovstve Božom je tá najdôležitejšia otázka pre každého hriešneho človeka. Preto volá Ježiš, aby sme hľadali *najprv* kráľovstva Božieho (Mat. 6, 33). Počtovanie pre túto budúcnosť malo by zamestknávať najväčšiu časť našej mysli dňom i nocou. S bázňou a s trasením máme sa hotoviť do tej budúcnosti — s väčšou bázňou než s akou počtujeme svoj hmotný zisk, s väčším trasením než s akým si ukládáme sgazdované peniaze do sporiteľni pre krátku zemskú budúcnosť.

Kto sa tak stará o nebeskú budúcnosť v kráľovstve Božom, ten si shromažďuje poklady v nebi. Té poklady nesožerie rez, ani moľ nezhryzie naveky. Keď moju kožu a telo červy zvrtajú, keď banky a sporiteľne spráchnivejú a vklady hrdzou a moľom sožrané pominú, keď nebude ani čím so odievať a čo jesť, keď nebude človek na tomto svete, keď svet ten sám pominie, — ajhľa vtedy sa práve započne najkrajší život v kráľovstve Božom, tam vtedy budú duše ľudské požívať té večné poklady, ktoré si v tom živote časnom nashromaždily. Či nenie človek blázon, ktorý pre té krátke, časné, zemské veci premrhá a zanedbá tamté večné nebeské poklady, večné šťastie? Či nie sú to smutne pomýlení ľudia, ktorí svojim dietkam shromažďujú bankové účty a majetky a pri tom zanedbávajú ten účet s Bohom, zanedbávajú ukladať pre svoje dietky poklady v nebi, zanedbávajú dať svoje dietky vyučovať v spasiteľných pravdách Evanjelium Kristovho? Praví prebudení kresťania iste nemôžu tak robiť, lebo vedia, že tak robia len pohania, nevérci; tak robia tí, ktorí majú zostať bez tých nebeských pokladov, bez života večného; tak robia len tí, ktorí nedbajú o to a neuvidia kráľovstva Božieho, ale budú ztratení. Keď sa oni s dietkami a so svojimi pokladmi pominú, začne sa večná smrť. Ale oni tomu neveria. Oni musia vidieť. Preto uvidia raz, keď už bude pozde. Teraz nevidia a preto neveria. A preto tiež nestarajú sa o to. Starajú sa len o to, čo vidia. Obetujú všetko na pokrm a nápoj, odev a obuv, na bankové účty a majetky.

U pravých kresťanov je to práve naopak. Oni radšej obetujú všetko na to, aby aj im ale zvlášte, aby ich potomkom boly poukladané poklady v nebi, vynakladajú všetko na to, aby ich dietky boly zachované ku spaseniu, starajú sa všemožne o to, aby budúcnosť cirkvi bola zabezpečená.

Kto vlastne zachováva cirkev?

Kto vlastne aj buduje prítomnú cirkev a kto ju zachováva pre bližšiu i ďalšiu budúcnosť, o tom majú byť kresťania zo Slova Božieho poučení. Ten pravý činiteľ, ktorý nás po jednom privádza do cirkvi svojej a nás zachováva pri svojom Slove a pri pravej viere; ten pravý činiteľ, ktorý riadi a zachováva svoju cirkev aj pre budúcnosť, je Duch Svätý (Mocí Boží ostříhaní bývate skrze víru k spasení. I Pet. 1, 5). Ale Duch Svätý dáva

vieru skrze svoje sväté Slovo (Víra ze slyšení, slyšení pak skrze Slovo Boží. Rim. 10, 17). A svoje Slovo podáva milý Boh skrze ľudí (Kterak uvěří tomu, o němž neslyšeli? a kterak uslyší bez kazatele? Rim. 10, 14). (Kážte — totiž, vy, učedlníci, ľudia veriaci — kážte Evanjelium. Marka, 16, 15.) Teda je jasné, že pri budovaní i zachovávaní cirkvi účinkujú této *tri*: *1. Duch Svätý, 2. Slovo Božie, a 3. ľudia.* Nie akoby účinkovali samostatne a jednotlive. Neučinkujú tak, akoby na jednom mieste snáď účinkoval Duch Svätý, na druhom Slovo Božie, a na treťom ľudia; nie tak akoby Duch Svätý účinkoval v jeden čas, Slovo Božie v iný čas, a inokedy ešte ľudia. Nie. Duch Svätý, Slovo Božie a ľudia pracujú spoločne jak na budovaní tak aj na zachovávaní cirkvi, aj teraz aj pre budúcnosť. Kde ľudia budujú cirkev a ju zachovávajú, tam musí byť Slovo Božie. Lebo kde sa ľudia domnievajú, že budujú cirkev bez Slova Božieho, tam sa mýlia, tam sa cirkev nebuduje. A kde je Slovo Božie ľuďmi zvestované na zveľadenie a zachovanie cirkvi, tam je aj Duch Svätý. Duch Svätý, Duch Boží, je ten pravý činiteľ, ktorý zachováva svoju cirkev tu na zemi. Pri tom používa ten Duch této dva prostriedky: 1. Slovo svoje a 2. ľudí. Skrze této prostriedky a jedine skrze ne buduje a zachováva sa cirkev Božia na zemi. Tak sa zachováva pravá cirkev v každom národe. A zvlášte — čo sa nás najbližšie týka — tak zachováva sa pravá cirkev aj v našom slovenskom národe.

Áno, aj budúcnosť našej slovenskej luteránskej cirkvi v Amerike závisí od tých troch činiteľov: 1. Od Ducha Svätého, 2. od Slova Božieho a 3. od ľudí, ktorí toto Slovo Božie v našom národe zvestujú a budú zvestovať.

Cirkevná škola je najdôležitejšia ľudská ustanovizeň pre zachovanie cirkvi.

A toto posledné je čo nás bude zaujímať v prítomnom článku, — *ďalšie budovanie a zachovanie našej drahej slovenskej luteránskej cirkvi v Amerike.* Nebudeme tu teda písať o pôsobení Ducha Svätého, lebo to sa už vopred rozumie, že bez Jeho pôsobenia nemôže sa cirkev ani budovať ani zachovať. Nebudeme ani rozjímať o Slove Božom, lebo Duch Boží pracuje práve skrze Slovo Božie. Ako sme hore videli, bez Slova Božieho tiež niet viery ani spasenia (Rim. 10, 14. a 17), a preto bez Slova Božieho nemôže ani byť cirkvi, nie žeby sa bez Slova Božieho budovala alebo zachovávala. Této dve veci teda pominieme, jako samosebou sa rozumejúce. Za to pohovoríme si širšie o tom treťom činiteľovi na budovaní a zachovávaní cirkvi Božej na zemi, porozjímame širšie o ľuďoch, ktorí sú v službe Ducha Svätého a pracujú na budovaní a zachovávaní cirkvi na zemi, o ľuďoch, ktorí pracujú v službe Ducha Svätého na zachovaní cirkvi Božej pre našich potomkov.

Ani nemôžeme krátko pojednávať o všetkom, čo ľudia robia na zachovanie pravej cirkvi svojim potomkom na zemi. Do takého oboru by spadala práca celej cirkvi kresťanskej. V prí-

tomnom článku chceme vybrať len jednu ustanovizeň cirkvi kresťanskej. Chceme to dokázať pre zachovanie našej slovenskej luteránskej cirkvi v Amerike. A to je *slovenská luteránska cirkevná škola.*

Máme z milosti Božej rozličných ľudských činiteľov, ktorí pracujú na zachovaní cirkvi našej v Amerike. Všetci veriaci pomáhajú k tomu. Nado všetko pracuje iste úrad kazateľský na zachovaní cirkve našim potomkom. Úrad kazateľský nenie len pre prítomných. Kazateľ nenie len na to, aby bol hlavnou osobou pri verejných službách Božích, aby krstil, prisluhoval večeru Pánovu, pochovával a navštevoval nemocných. Úrad kazateľský je od Boha aj na to ustanovený, aby sa cirkev skrze neho zachovávala.

Avšak pre dve vážne príčiny úrad kazateľský nemôže tak výdatne pracovať na zachovaní cirkvi pre budúcnosť, ako cirkevná škola. Kazateľ Slova Božieho predsa musí sa zapodievať *najviac* s dospelými kresťanmi. Jeho *najhlavnejšia* práca je potešovať, posilňovať a upevňovať dospelých kresťanov. Teda už preto, že dospelí sa nemôžu denne schádzať k riadnemu vyučovaniu jako dietky, ich poučovanie nemôže byť také základné jako vyučovanie dietok vo škole. K tomu dospelí jak pre vek tak aj pre zamestknanie v životnom povolaní, nemôžu svoju myseľ a svoju pamäť tak napínať jako dietky, ktoré majú vnímavú myseľ aj svoj celý čas môžu a majú venovať vnímaniu vyučovania. Druhá príčina, pre ktorú kazateľ nemôže tak priamo pracovať na zachovaní cirkvi pre budúcnosť jako cirkevná škola, je práve tá, že cirkevná škola má pod svojou správou tých, ktorí dožijú budúce časy, ba tých, z ktorých budúca cirkev bude pozostávať. Tí ľudia, ktorí budú raz tvoriť cirkev v budúcnosti, nespadajú do hlavnej činnosti kazateľa. Ich nemá on v prvom rade potešovať, im kázať. Tamtí ľudia sú teraz ešte len dietky. Kazateľ má so staršími do činenia. Ale starší nedožijú budúcnosť cirkvi. Preto oni nebudú môcť stáť v rade údov budúcej cirkvi. Ale dietky dožijú budúcnosť cirkvi v prvom pokolení. Oni budú v stave stáť v cirkvi. Kto má dietky cirkevné, ten má budúcnosť cirkvi v rukách. A tých má mať škola pod svojou správou. Len slepý človek nevidí tu, že cirkevná škola má byť najdôležitejším činiteľom pre *budúcu* cirkev, áno dôležitejším než sám úrad kazateľský.

A toto je platné v každom národe a v každej reči. To je platné aj tam, kde v krajine býva len jeden národ s jednou rečou. Cirkevná škola je najdôležitejším činiteľom pre zachovanie cirkvi aj v takom národe, ktorého reč je verejná reč krajiny. To je platné teda aj pre náš americký národ vôbec, ktorý hovorí rečou anglickou. Terajšie luteránske dietky sú budúcnosť luteránskej cirkvi. Dľa toho, jako té dietky budú vychované v luteránskom náboženstve lepšie alebo horšie, bude stav luteránskej cirkvi v Amerike lepší alebo horší. No keď je to pravda, že budúcnosť luteránskej cirkvi medzi anglicky hovoriacim národom v Amerike závisí od terajších cirkevných škôl, iste je to vo väčšej miere

pravda, že budúcnosť luteránskej cirkvi medzi slovensky hovoriacim národom v Amerike závisí od cirkevných škôl slovenských luteránov v Amerike.

To si jasne dokážeme, keď posvietime na té prekážky, ktoré stoja v ceste budúcej anglicko-luteránskej cirkvi, a potom porovnáme a ukážeme o koľko väčšie sú prekážky v ceste budúcej slovensko-luteránskej cirkvi tu v Amerike.

"Vlastné telo" ľudské je všeobecná prekážka v ceste budúcej cirkvi.

Jako sú traja činitelia, ktorí pracujú na zachovaní cirkvi pre budúcnosť, menovite: Duch Svätý, Slovo Božie a ľudia; tak tiež sú vlastne traja nepriatelia, ktorí sú hlavnou prekážkou v ceste cirkvi: 1. diabol, 2. svet a 3. vlastné telo naše. Toto sa nemusí kresťanom dokazovať. Kresťania to znajú. O diablovi teda a jeho prekážaní nebudeme tu v prvom rade hovoriť. Ani o svete a jeho prekážaní cirkvi nebudeme tak dôkladne uvažovať. Tým obšírnejšie chceme si predložiť *"naše vlastné telo"* sťa prekážku v ceste cirkvi. Pri tom, pravda, musíme znať, že diabol a svet nespia snáď, kým "vlastné telo naše prekáža dielo cirkvi. Ani svet, neveriaci svet, neveriaci ľudia, bludári, vzdelaní zapierači Krista nedriemajú, lež pokúšajú a svádzajú od pravej viery, k povere, k zúfaniu a k iným ťažkým hriechom a nešľachetnostiam. Diabol hľadá naše telo, i svet, neveriaci svet svádza "vlastné telo naše". Kde "vlastné telo naše" prekáža cirkvi, tam je pri tom zapletený aj pažravý diabol, tam koná obyčajne neveriaci svet svoju čiastku prekážania vzrastu cirkvi. Ale v tom článku chceme predsa obmedziť svoje uvažovanie na prekážanie nášho vlastného tela. A ponevač sa tu jedná o budúcnosť cirkvi, budeme brať do ohľadu "vlastné telo" naších dietok.

Budúcnosť cirkvi nenie nikdy zabezpečená vierou a presvedčením terajších kresťanov. História aj celej cirkvi kresťanskej aj jednotlivých kresťanských telies aj jednotlivých miestnych cirkví to opätovne dokazujú. Viera a presvedčenie terajších kresťanov zabezpečuje a zachováva cirkev len pre terajší čas. Viera a presvedčenie terajších kresťanov premáha "vlastné telo" len tých terajších kresťanov, ale nebude premáhať vlastné telo ich dietok. "Vlastné telo" naších dietok je ich "vlastné telo", nie naše. A ich vlastné telo bude musieť premáhať aj ich vlastná viera a ich vlastné kresťanské presvedčenie. (Abak. 2, 4; Výklad katechismu otázka 108).

Tí ľudia, ktorí o 30—40—50 rokov budú tvoriť cirkev, budú musieť mať svoju vlastnú vieru a svoje vlastné presvedčenie. A táto viera a toto presvedčenie nespadnú na tamtých budúcich ľudí náhodou. Tamtí budúci ľudia sú teraz naše dietky. Na tele ony rastú aj dorastú v dospelých ľudí telesne. Avšak tým ešte nebude rásť sama sebou aj viera a presvedčenie. Ich telo narodené z nášho tela zostane len telo (Což se narodilo z těla, tělo jest). Naše dietky telesne vyrastené môžu byť dobrí občania. Ale jest-li majú byť dobrými kresťanmi, musí sa stať niečo iné u nich.

Jako telesní ľudia nebudú ešte chápať té veci, ktoré sú Ducha Božieho. Ich telo sa pravda narodilo z nášho tela, ale ich duch sa nemôže narodiť z nášho ducha. A predsa z ducha sa narodiť musia aj ony. Však sú telo hriešné z tela nášho hriešneho narodené. A jako také nemajú miesta v kráľovstve Božom, kým sa nenarodia znovu. Naše dietky sú zplodené v neprávosti a počaté v hriechu. Ich myslenie je zlé od mladosti. Z takých telesných dietok nebuduje sa cirkev Kristova, jest-li sa ony nestanú aj duchovnými. Také terajšie dietky neprispejú nič na zachovanie cirkvi v budúcnosti, jest-li nebudú rásť aj na duchu, vo viere a vpravom kresťanskom presvedčení.

Táto telesná krehkosť "vlastného tela" našich dietok je prekážka nemalá v ceste budúcnosti cirkvi. A práve preto je i dnešná doba zvlášť nebezpečná pre budúcnosť cirkvi, menovite pre budúcnosť našej drahej luteránskej cirkvi. To je prekážka v ceste budúcej cirkvi v každom národe bez ohľadu na reč. To je prekážka v ceste budúcnosti našej luteránskej cirkvi aj medzi anglicky hovoriacimi ľuďmi. "Vlastné telo" terajších dietok každého národu je napadané diablom i svetom, svádzané k nedbalosti, k pochybovaniu, k nevere, k povere, k svetáctvu. A toto telo našich dietok je ozaj hriešne telo. Myslenie toho tela je zlé od mladosti. Tomu telu našich terajších dietok, — z ktorého-kol'vek národu sme — tomu ich telu páčia sa té veci, ku ktorým ich diabol a svet pokúšajú a privádzajú. My terajší kresťania môžeme pre seba mať jakúkol'vek silnú vieru a jakékol'vek pevné presvedčenie, to nikdy nepremôže toto pokúšanie, ktoré musí ztrpieť "vlastné telo" našich dietok. Či to snáď treba dokazovať? Či sme nevideli už veriacu matku uplakanú nad svojim synom, ktorý sa dal sviesť skrze diabla a svet, dal sa vtiahnuť do hriechu a nešľachetnosti? Či sme nevideli zkormúteného veriaceho otca, ktorý mal bol'asť v srdci nad tým, že syn jeho je dnes neverec? Či sme nepočuli smútok veriacich rodičov, ktorí plakali nad tým, že ich dietky prišly na bludné cesty a sú ztratené pre cirkev? Či to nedokazuje, že viera rodičov nezachráni dušu dietok, ale že dušu dietok musí a môže zachrániť len vlastná viera samých dietok? Či také smutné prípady nám nedokazujú, že *"vlastné telo" našich dietok* je ozaj prekážka veliká v ceste budúcej cirkvi? Pre toto vlastné hriešne telo budú nastávať, ba už nastávajú štrbiny v radoch budúcich vyznávačov Kristových. Nádejní vyznávači Krista pre svoje vlastné telo bývajú hľadaní od protivníka diabla, svádzaní od sveta, bývajú olupovaní o zbroj Slova Božieho, vytrhovaní z prepevného hradu Božieho. Budú štrbiny, veľké štrbiny v budúcej cirkvi, jest-li sa této ohromné prekážky nebudú zavčasu a správne premáhať. A toto premáhanie vyžaduje najbystrejšiu múdrosť, najväčšie sily a najpilnejšiu prácu terajších veriacich kresťanov, jest-li chceme zachovať cirkev pre naše dietky a naše dietky pre cirkev. A o toto premáhanie sa tu jedná.

Slov. evanjelický študenti v Springfield, Ill., z roku 1918.

Z ľava na pravo.

I. rad: Michal Lučanský, Jan Ďurovčík, už v Pánu zosnulý, Ján Valentík, Pavel Rafaj, Andrej Bomba, Jozef Vaľo, Juraj Marček.

II. rad: Imrich Vangor, Michal Gotthardt, Andrej Boďa, Andrej Rolík, Jan Baranovič, Juraj Hronec, Pavel Sokol, Ján Dvorový.

III. rad: Jon Prok, Pavel Kmeť, Ján Vajda, Rev. Jur. Majoroš, J. S. Ontko, Andrej Lukáč, Ján Vrudný a Michal Eštok.

Prečo je cirkevná škola najlepší prostriedok na premáhanie tela hriešneho.

Ktorý je najdôležitejší prostriedok na premáhanie tej veľkej prekážky v ceste cirkvi? Ktorý činiteľ môže najvydatnejšie premáhať "vlastné telo" našich dietok, ktorý činiteľ môže prispeť najviac k duchovnému vzrastu našich terajších a budúcich kresťanov, ktorý činiteľ môže teraz najlepšie pracovať na zachovaní cirkvi v budúcnosti? To je istotne len riadna *cirkevná škola!*

Riadna cirkevná škola v najväčšej miere má té prostiedky a požiadavky, ktoré sú potrebné na premáhanie "vlastného tela" terajších dietok, a tak na zachovanie našej cirkvi pre budúcnosť. O tom sa snadno presvedčíme jakmile si predstavíme, ktoré sú prostriedky a požiadavky potrebné na premáhanie "vlastného tela" našich dietok? Ktoré prostriedky napomôžu najviac duchovný vzrast našich dietok? Odpoveď je krátka. Dôkladné vyučovanie v Slove Božom je ten najžiadúcejší prostriedok, najpotrebnejší na premáhanie tela a na vzrast ducha našich dietok. (A že od dětinství Svatá Písma znáš, kteráž tě mohou moudrého učiniti k spasení skrze víru II Tim. 3, 15). Teraz nám pozostáva len dôrazne poukázať na to, že ten prostriedok treba nám len jasne vidieť, že vyučovanie dietok v Slove Božom môže byť a je najdôkladnejšie len v riadnej cirkevnej škole.

Vyučovanie v Slove Božom nenie len dajaká hračka. Dôkladné vyučovanie v Slove Božom zahrňuje v sebe dôkladnú známosť katechismu a biblickej historie. Katechismus a biblické historie sú spolu ten *najkratší výťah celého učenia Písma Svätého.*

Je to hrozný zlozvyk a celkom nekresťanské smýšľanie, že daktorí ľudia a sami málo učení kresťania chcú mať svoje dietky konfirmované za šesť týždňov, hoc sa im nedostalo žiadneho predchodiaceho vyučovania kresťanského. Svetácky spôsob je to, že daktorí slabí kresťania pohrdajú katechismom a biblickým dejepisom, a hoc sú té knižočky už ten najkratší výťah Písma Svätého, takí nevedomí kresťania žiadajú aby i ten už najkratší výťah bol ešte čím najviac skrátený! Také smýšľanie veru nezachová ani naše dietky pre cirkev ani cirkev pre naše dietky. Preč s takým smýšľaním! Na také nekresťanské jednanie nebudeme brať tu viac ohľadu, len toľko, že sme to tu tak spomenuli. Také jednanie hrá do rúk diabla a sveta. Takých ľudí, ktorí tak plytko a nekresťansky smýšľajú, diabol už ani nehľadá. On ich už má. On už má vo výhľade "vlastné telo" ich dietok. Beda im a ich dietkam! Beda cirkvi pre takých pomýlených "kresťanov". Avšak ponevač dúfame, že tí takého smýšľania nemajú veľké slovo medzi našimi kresťanmi, pominieme tento bod. Nám íde tu o predstavenie tej vzáctnej pravdy, že cirkevná škola je najdokonalejší prostriedok na vyučovanie dietok v Slove Božom.

Krom dobrej známosti katechismusa a biblických historií dobré vyučenie v Slove Božom vyžaduje sa aj známosť dejín cirkvi kresťanskej od času apoštolov, a zvlášť dobrú známosť

historie Reformácie a našej drahej luteránskej cirkvi. Ani tu sa nekončí známosť budúcich v Slove Božom zbehlých luteránov. Slovo Božie sa dnes na svete mnoho prekrúca a bludy sa hlásajú. Preto budúci luteránsky kresťan má byť obznámení aj s najhlavnejším učením dneskajších a budúcich falošne veriacich cirkví a má byť v stave nielen odôvodniť luteránske, ale má znať jako vyvrátiť bludné náuky. Nad to má dobrý budúci luterán aj dobre znať naše utešené, nevyrovnateľné *luteránske piesne*. Len takto vyučení budúci luteráni budú môcť dokázať svoju vieru a svoje učenie Písmom Svätým, len takto kresťansky vychované dietky budú spôsobné stáť pevne v rade a hájiť, zveľaďovať a tak zachovávať náš luteránsky Sion tu na zemi. Len takto vychovaní budúci luteráni budú v stave vyznať prečo sú luteránmi, a prečo chcú zostať a s pomocou Božou zostanú luteránmi, len taki budú môcť celou dušou spievať "Hrad prepevný jest Pán Bůh náš." Toto nebude popierať žiadon pravý luteránsky kresťan.

Ale či vieš, milý čitateľ, čo a koľko takéto vyučenie v Slove Božom vyžaduje? Či vieš, kde a jako dietky môžu byť dôkladne vyučené, tak aby znaly náš *katechismus a dejiny biblické, dejiny cirkvi* od apoštolov, naše nábožné luteránske piesne a čo s tým všetko súvisí? Či vieš, čo taký program vyžaduje? To vyžaduje mnohú prácu a veľkú pilnosť. *Znať* této veci neznamená o nich len počuť. *Znať* katechismus, biblickú historiu, naše piesne, to neznamená len vidieť knihu alebo ju raz prečítať. *Znať* náš drahý katechismus, ten drahý výťah Slova Božieho znamená znať ho z *pamäti* a mu aj *rozumeť*. *Znať katechismus* zahrňuje do seba znať knihy Písma Svätého v svojom poriadku zase z pamäti. *Znať* biblické historie znamená ich často nie len počuť ale aj čítať. Znať biblické historie zahrňuje do seba znať nazpamäť mená osôb, krajin, miest, národov, ktoré sú v Písme Svätom "napísané k nášmu naučeniu" a vedeť rozprávať o ich dejoch. *Znať* naše drahocenné luteránske piesne, té pokladnice pravého učenia a potechy, to vyžaduje známosť slov a nápevov. A keď to teraz srátame a uvidíme, že pre toto vyučenie sa vyžaduje znať okolo desať tisíc slov, a prečítať nielen mašinicky ale pozorne a opätovne biblické historie, prečítať a uvážiť dľa možnosti veľkú čiastku Nového Zákona alebo aspoň niektoré Evanjelium, či môže zdravej viery luteránsky kresťan nevidieť, že tu sa vyžaduje nie len pilná systematická práca ale aj dlhý čas? Toto všetko sa nedá naliať ako lievikom za šesť týždňov, ani za rok ani za štyri roky. Ba bez riadnej cirkevnej školy nedá sa to správne vyučiť ani za osem rokov!

A čím pozdejšie človek začína prijímať náboženské vyučovanie v Slove Božom, tým ťažšie dospeje k tej dobrej známosti a pevnosti vo viere a v presvedčení. Darmo sa vystatujú taki málo učení luteráni, že vraj oni len tri — štyri — šesť týždňov chodili do školy. Po ovocí toho učenia poznáme ich. Len taki sú v stave hovoriť, že v Písme Svätom, v Biblii sú vraj hlúposti popísané. Nie, štrnásty rok ani dvanásty ani jedenásty nenie ten

čas na začiatok vyučovania v Slove Božom. "Od dětinství Svatá Písma" má poznávať každý kresťanský človek, ktorý má stáť v rade budúcich vyznavačov Kristových. V detinstve formuje sa smýšľanie človeka, ktoré má raz mať vliv na celý jeho život kresťanský. Čo sa v detinstve vkorení do duše človeka to je vkorenené pevne, nevymazateľne. Čomu sa dospelejší ľudia už vôbec nenaučia, tomu sa naučia snadno dietky. Ľudská myseľ nevynašla pravdivejšieho porekadla než je toto: "Zohýňaj ma manko, kým som ešte Janko; bo keď budem Jano, nezohneš ma mamo." Ktoré dieťa sa naučilo horeudané predmety (katechismus, biblické historie, atď.) dľa Písma už od najnežnejšieho veku, toto dieťa sa naučilo také veci, ktoré sa mladík a panna už nikdy tak dôkladne nenaučia ako ono ich zná. Ono sa ich naučilo kým bolo Janko alebo Marka. Ktoré dieťa sa ich ešte neučilo a už je Jano alebo Mária, ono ich nikdy nebude znať tak dôkladne jako toto prvé. Toto porekadlo má svoj základ aj v Písme Svätom. Jeremiáš napomína, že "dobře jest muži tomu, kterýžby nosil jho od dětinství svého." Jho tu je toto jarmo, pod ktoré mamka zohýňa Janka. Učenie školské je jarmo, pod ktoré mamka škola (alma mater) zohýňa malých Jankov, Jožkov a Jurkov, Marky, Katky a Boženky. A dobre je tým, ľuďom, ktorí nosili v detinstve jarmo cirkevnej školy; dobre bude budúcim kresťanom, ktorí teraz jako dietky majú nosiť jarmo cirkevnej školy; dobre bude budúcej cirkvi, keď jej dakedajší údovia nosia dnes a budú nosiť jarmo dobrej cirkevnej školy, kde sú zohýňané a vyučované v Slove Božom. Lebo len v riadnej cirkevnej škole je možno docieliť takú výchovu, ktorá zodpovie požiadavkám vzdelania kresťanského.

NEDOSTATEČNOSŤ INÝCH PROSTRIEDKOV.

Všetky ostatné námestné prostriedky sú nedostatočné. *Nedeľná škola, stredtýždňová podvečerná škola a sobotňajšia škola* nie sú dostatočné, ani keď sa udržujú osobitne, ani keď sa všetky spolu udržujú. Látka potrebná na kresťanskú výchovu budúcich kresťanov nedá sa prebrať v takých pobočných školách, aj pre čas aj pre neprimerané zariadenie.

Nedeľná škola, ktorá je u sektárskych cirkvách najhlavnejším prostriedkom cirkevného vyučovania, nemôže nikdy nahradiť riadnu cirkevnú školu, nikdy nemôže sa pracovať tak ako v riadnej škole. Nedeľná škola je a musí vlastne byť viac len bohoslužbou než riadnou školou, s prísnymi požiadavkami od žiakov. A keď sa vezme do ohľadu krátkosť času jedného zasedania nedeľnej školy, musíme uznať, že ona nemôže nahradiť žiadon oddiel jednej riadnej cirkevnej školy. To najviac čo sa docieli v najlepšej nedeľnej škole je, že dieťa naučí sa za celý rok niekoľko málo biblických historií a so pár piesní. Nedeľná škola má veľkú cenu, keď je správne riadená a dobre navštevovaná; ale nahradiť nemôže ani desiatu čiastku z toho vyučovania, ktoré by malo zažiť kresťanské dieťa, ak sa má stať oporou pre budúcu cirkev.

Tak sa má vec aj s vyučovaním po školských hodinách v stredtýždni alebo v sobotu. Toto vyučovanie je užitočnejšie než nedeľná škola. Kým nedeľná škola musí byť po väčšine zariadená na spôsob služieb Božích, stredtýždňové podvečerné a sobotňajšie vyučovanie môže sa zariadiť prísnejšie na spôsob riadnej školy. Škola podvečerná je pravda veľmi slabá pre dve príčiny: Je krátka, a dietky sú už vysilené po vykonanej dennej práci v publickej škole. K tomu, keď sa dietky len raz—dva do týždňa schádzajú do nej, musí sa uznať, že také zariadenie je málo lepšie než nedeľná škola. Sobotňajšia škola z pomenovaných námestných prostriedkov kresťanskej výchovy je najvýdatnejšia. Ale aj tu nemožno docieliť ani desiatu čiastku potrebného vyučovania, a to keby kazateľ cirkvi mohol vyučovať každú sobotu bez pretrhovania. Ale ktorý kazateľ môže obetovať každú sobotu na vyučovanie dietok v cirkvi?

Krem udaných príčin sú ešte dve vážné príčiny, pre ktoré ani nedeľná škola, ani stredtýždňová podvečerná, ani sobotňajšia škola nemôže nahradiť ani toľko z času cirkevnej školy, koľko času zaujímajú. Jedna príčina je tá, že v tých pobočných školách vyučuje nie riadny učiteľ, ale kazateľ. A kazateľ je predsa len kazateľ a nenie učiteľom. Mnohí ľudia síce myslia, že kazateľ je vyššie učený a že preto by mal byť aspoň aj takým dobrým učiteľom, ako riadny učiteľ. Kazateľ môže byť vysoko učený, ale je predsa len učený kazateľ, a nemôže mať takú spôsobnosť ani na zariadovanie ani na vyučovanie v cirkevnej škole ako učiteľ učený. Učiteľ je vyučený len práve akurátne na to, aby aj znal jako zariadiť cirkevnú školu, aj aby znal akurátne jako zaobchádzať s dietkami, aby ich čím najďalej priviedol v známosti. Na spôsobe záleží veľmi mnoho, a len riadny učiteľ má mať tento spôsob v najdokonalejšej miere.

K tomu druží sa aj tá smutná ale pravdivá námietka, že hoc sú dietky v nedeľu ráno za tri štvrte hodinky, alebo v týždni podvečer za hodinku, alebo v sobotu pol dňa alebo celý deň vyučované, predsa za celý ostatný čas sú pod vplyvom nekresťanským a zvlášť neluteránskym. Publická škola nemôže ani nemá vyučovať náboženstvu. Publická škola je ustanovizeň štátu a musí slúžiť všetkým občanom krajiny jednako, či sú oni kresťania, či židia, či pohania, či sú katolíci, či protestanti, či sú sektári, kalvíni, či luteráni. Štát nemôže vyučovať všetky té vierovyznania ani žiadno jedno z nich. Tým by štát znásilňoval náboženstvo a učil dietky v náboženstve, ktoré si ich rodičia neprajú. Avšak predsa v publických školách prednášajú sa také predmety, ktoré sú blízko spojené s učením Písma Svätého. Na príklad tak sa prednášajú náuky o tom jako povstaly hory, pohoria a doliny, ktoré sa nesrovnávajú s Písmom Svätým. Stáva sa i to, že učiteľky alebo učitelia a professori dovoľujú si poznámky o Biblii a viere, ktoré sa nesrovnávajú s učením kresťanským a tobôž luteránskym. I to sa stáva vo výnimečných pádoch, že učiteľky, privrženci niektorého nám cudzieho viero-

vyznania zrovna predkladajú svoje náboženské mienky alebo posudzujú učenie tých, ktorí sú ináč presvedčení. Každý človek musí vidieť, že toto nenie ovzdušie priaznivé pre vychovanie budúcich verných luteránov. Keď spomenieme ešte aj to, že dietky, ktoré chodia do publickej školy, za päť dni v týždni za našich okolností, sú za ten čas aj počas ihrania pod vplyvom často nebezpečným našim kresťanským zásadám a nášmu presvedčeniu. Spoločnosť a príklad majú mnoho do činenia s výchovou dietok. Dietky, ktoré majú byť vychované v dobrých luteránov nemajú len hlavou sa učiť a jazykom hovoriť. Ony majú mať pred sebou príklad takých ľudí, ktorí sami tomu učeniu úprimne veria a dľa neho svoj život tu na zemi spravujú. Keď je pravda, že

môžu byť deti v škole
trebas jako cvičené,
všetko darmo, ak sú doma
zlým príkladom vedené,

jest-li je toto pravda, tak iste je pravda i to, že môžu byť dietky za krátku pol hodinku v nedeľu ráno, alebo v týždni podvečer jakokoľvek učené a nábožensky cvičené, málo to prospeje, keď dietky za celý týždeň krem toho sú pod vplyvom, ktorý sa v mnohom veľmi a základne delí od nášho náboženského presvedčenia. Môže sa kazateľ za ten krátky čas koľkokoľvek namáhať a poučovať dietky o prevelikej vážnosti a dôležitosti nášho cirkevného učenia, keď této dietky vidia pred sebou ľahodnú ľahostajnosť naproti viere a náboženstvu, a zvlášť keď vidia, jako ľudia a nadovšetko ich učitelky a učitelia nedbalo á často otvorene neverecky chovajú sa naproti čistému učeniu Slova Božieho, toto napomínanie kazateľa bude mať malý účinok na dietky, ktoré už beztak požívajú veľmi nedostatočného náboženského vyučovania. Kazatelia môžu dušu vypustiť pri nadmiernej práci s dietkami a nikdy nedocielia, čo žiadajú, nezachovajú dietky pre cirkev, ani tak nezachováme cirkev pre naše dietky. Kazateľ môže byť jakokoľvek milý a dobrotivý, ale keď chce dačo, aspoň toto najmenej docieliť s dietkami v cirkvi, musí byť prísny. Musí prísne žiadať, aby dietky svoj čas dobre vynakladaly a naučily sa úlohy, ktoré on im naloží. A dieťa navyklé na pohodlnú povrchnosť svetskej výchovy neprilne srdcom k svojmu prísnemu farárovi. Ono si nevie vysvetliť, že ten farár ho miluje, alebo že musí byť prísny jest-li chce docieliť niečo v tom krátkom a nepravideľnom vyučovaní. Preto páči sa mu lepšie mäkká ľahoda svetskej výchovy. A keď aj príde do tej krátkej, nečastej, podvečernej alebo sobotňajšej školy cirkevnej, ono príde len z nutnosti, bez lásky a srdca. A keď už vychodí tú biednu cirkevnú školu a dospeje k tomu veku, v ktorom sa očakáva konfirmácia, keď je konfirmované, netúži po viac z tej cirkevnej školy. Malo jej dosť! tak sa cíti. Srdcom lne k tým príkladom, kde malo lahodné vzory a povrchnú svetskú mravouku. Lipne k tej škole, kde trávievalo svoj celý hlavný čas, kde bolo mu možné sa učiť dôkladnej-

šie, lebo bolo na to času, a vyučovanie mohlo pokračovať pomaly, ihravo, a príjemne. Len ešte zovňútorne visí pri cirkvi. Celá náboženská výchova je u neho len akoby nepatrná forma a pamiatka dávnejších časov. Ono žije v tom, čo zakúsilo vo svetskom vyučovaní, kde všetko bolo zovňútorne prikladne zariadené. Netreba ani veľkého pokúšania, aby také dieťa, už mladík, panna — celkom zanedbalo cirkev. Len ešte k vôli rodičom chodí časom do kostola. Nech rodičia zomrú a ono je zanechané na svoju vôlu, veľmi ľahko opustí cirkev. Prečo? Preto, že nebolo dosť dôkladne vyučené v Slove Božom. A toto máličko vyučovania, ktoré malo s kazateľom, ktorý sa verne usiloval, toto máličko bolo udusené príkladom tohoto sveta. Tak stojí v duši toho dieťaťa cirkev a cirkevné učenie na samom ostatnom mieste. Ono vie pre cirkev obetovať len taký čas, v ktorom nič iné nemôže činiť, len červené centy. V domácnosti tiež už ťažko si najde medzi piesňami tých pár piesní, ktoré sa raz naučilo, ťažko by vedelo najsť tretiu kapitolu Evanjelium Svätého Jána, alebo pätnásty verš tretej kapitoly druhého listu Pavla k Timoteovi. Či my chceme mať takých luteránov v rade budúcej, našej drahej cirkvi? Či takí budú chrániť drahého dedictva našich otcov, ktoré my ešte z milosti Božej máme jako i naši otcovia to len z milosti Božej mali? Ťažko!

Tak sa má vec, drahý čitateľ, v každom národe, v každej reči. Luteránski kresťania každej národnosti to poznávali a poznávajú. Preto stála vždy a stojí pravá luteránska cirkev za dobré riadne cirkevné školy. Či sú to nemeckí luteráni, či anglickí, či norvézskí a švédskí, všetci kladú najväčšiu nádej budúcej našej cirkvi do cirkevných škôl. Nepriatelia prísneho kresťanstva, medzi nimi prví ložisti, usilujú sa vytrhnúť výhody privátnej cirkevnej školy v našej vlasti. Luteráni sa dosiaľ držia a zariaďujú luteránske cirkevné školy pre svoje dietky.

NAŠE ZVLÁŠTNE PREKÁŽKY V CESTE BUDÚCNOSTI SLOVENSKEJ LUTERÁNSKEJ CIRKVI.

Čože povieme my Slováci luteráni, keď pozreme na té prekážky? Čože povieme, keď pozreme na ešte väčšie prekážky v ceste našej drahej slovenskej luteránskej cirkvi tu v Amerike?

Áno my máme väčšie prekážky v ceste našej slovenskej luteránskej cirkvi v Amerike. Budúcnosť našej slovenskej luteránskej cirkvi je ohrožená neznámosťou slovenskej reči. Náš národ v kraji dlho utlačený a pripravený o slobodný vývin svojej sladkej reči, trpí všeobecne na nedostatok dôkladnej známosti svojho materinského jazyka. V našom národe jest pomerne nie len málo hlbokoučených znalcov slovenskej reči, ale ani ľud nenie dôkladne vyškolovaný vo známosti svojej reči, jako v iných vzdelaných národoch. Každý uzná, že je veľmi málo odchovancov ľudových škôl v (bývalom?) Uhorsku, ktorí by mali pochop o gramatike slovenskej reči, iba že sa sami v tom doučili.

Rozumie sa, že čím slabšia je známosť reči, tým skorej sa táto reč ztratí v cudzine. Krajova výchova slovenskej reči pod mad'arskými a mad'arónskymi majstrami bola zlá. Známosť gramatiky slovenskej reči u l'udu je málo viac než nulla.

A teraz považme, že náš slovenský národ je asi najpozdnejší pristťahovalec do tejto novej vlasti. Nemci a Norvéžania už boli tu prežili pokolenia a pokolenia, keď my sme sa len začali pristťahovať. Už z Evropy zo slobodnej domoviny donieli si tamtí dobrú známosť svojej materinskej reči. Cirkevné školy, ktoré si boli pozakladali pre zachovanie luteránskeho učenia, boly aj najhlavnejším činitel'om pre zachovanie materinskej reči v novej vlasti, kde iná reč panovala. No náš slovenský l'ud pozdný v pristťahovaní, doniesol si aj slabú grammatickú známosť svojej reči, poneváč v kraji lepšej dostať nemohli, ani keď prišli, nestarali sa slovenskí luteráni v najprvšom rade o zakladanie slovenských luteránskych cirkevných škôl. Rozumie sa, že i táto už slabá známosť materinskej reči začala sa bleskorýchle tratiť v prvom pokolení. A tomu stavu musíme my dnes hl'adeť do tvári. Terajšie pokolenie slovenských dietok v Amerike tratí rýchlo svoju slovenskú reč.

No, reč je najhlavnejším, ba jediným l'udským prostriedkom pre sdel'ovanie učenia Slova Božieho. Zlá známosť reči je veliká prekážka v ceste budúcnosti cirkvi aj vo vlastnej domovine. V zemi cudzej, ako sme my Slováci tu v novej vlasti, kde náš národ do nedávna bol zrovna ztrateným, kde temer žiadon nevedel až do teraz, kto a čo je Slovák a jakú má reč, v takej cudzine je neznámosť tej materinskej reči najväčšia prekážka pre zachovanie cirkvi. Táto prekážka za takých okol'ností nielen že hrozí budúcnosti cirkvi, ale hrozí prc tú najbližšiu budúcnosť. Preto pracovať na zachovaní slovenskej cirkvi v takej našej novej vlasti za takých okolností involvuje nutne aj úsilnú prácu na zachovaní známosti slovenskej reči. Áno práca na zachovaní luteránského učenia pre budúcich Slovákov v Amerike je vo vel'kej miere práca na zvel'ad'ovaní slovenskej reči v našej novej vlasti!

Len rečou prenáša sa učenie cirkevné, učenie Slova Božieho. A jest-li sa toto učenie má prenášať v slovenskej reči tým dietkam tu v novej vlasti, ktoré znajú túto svoju reč len veľmi slabo, tu musí každý zdravého rozumu človek uznať, že najprv musíme toto dieťa naučiť slovenskú reč. A kto povie, že dietky sa dôkladne naučia slovenskej reči v Amerike bez riadnych slovenských škôl?

Jasné musí teda byť, že keď už pre každý národ, aj v domovine vlastnej, cirkevná škola je najsilnejším l'udským činitel'om pre zachovanie cirkvi, jest-li luteránska cirkevná škola je najprvnejším hradom luteránskej cirkvi už aj v anglickej reči v našej novej vlasti, vtedy istotne slovenské luteránske cirkevné školy v Amerike sú vysoko najdôležitejším činitel'om pre zachovanie našej luteránskej cirkvi naším slovenským luteránskym potomkom tu v novej vlasti.

Pravda, jest-li máme byť úprimní, musíme uznať aj to, že slovenská reč tu v novej vlasti nebude trvať na veky. My môžeme len predlžiť jej život máličko. Keď potomci Slovákov v Amerike raz budú docela alebo len po väčšine poangličtení, rozumie sa, že prestane tu v novej vlasti aj slovenská luteránska bohoslužba. Avšak to nás nesmie mýliť. Čím viac by sme tajili tú nevyhnutnú pravdu, tým horšie. Keď vidíme ten stav vecí, my máme sa čím najlepšie pripraviť na to, čo nás a zvlášť našich potomkov neminie. A práve pre tú príčinu sú dve veci, ktoré nás presvedčujú, že naša povinnosť je čím najpilnejšie zakladať slovenské luteránské cirkevne školy tu v novej vlasti.

PREČO MÁME ZAKLADAŤ SLOVENSKÉ LUTERÁNSKE ŠKOLY NAPRIEK BUDÚCEMU POANGLIČTENIU?

Prvá príčina, pre ktorú máme zakladať slovenské luteránske cirkevné školy tu v novej vlasti napriek budúcemu poangličteniu našich potomkov, je tá, že práve tých potomkov chceme zachovať pri pravom čistom učení Slova Božieho, a tak zachovať ich duše v pravej viere ku spaseniu. Tu neostojí námietka, že pre tých našich potomkov postačia potom aj anglické školy cirkevné. To je klamlivá mienka. Žiadna slovenská luteránska cirkev ešte nezaložila anglickú cirkevnú školu. Ani nenie výhľadu, žeby nicktorá to urobila v žijúcom pokolení. Je sice pravda, že dneskajšia riadna slovenská luteránska cirkevná škola tu v novej vlasti musí byť i tak viac anglickou školou než slovenskou. Lebo jest-li dietky majú byť prepustené z povinnosti navštevovať publickú školu, vtedy musí tá slovenská cirkevná škola, do ktorej majú chodievať, zodpovedať všetkým požiadavkám amerických publických škôl.

Záujem našich potomkov tu v novej vlasti je prvá vec, ktorá nás má nútiť k zakladaniu slovenských luteránskych cirkevných škôl, či už naši potomci majú byť poangličtení skorej či pozdejšie. Že slovenská cirkevná škola bude najsilnejší činiteľ pre zachovanie a zdĺženie života slovenskej reči v Amerike, o tom nemože žiadon pochybovať. Avšak u nás sa iste nejedná toľko o reč samú, jako o toto naše drahé luteránske učenie, ktoré sa rečou podáva. Toto čisté a úprimné učenie Slova Božieho chceme mať zakorenené v srdciach našich potomkov, aj keď budú viac-menej poangličtení. Ale toto nedocielime, jest-li budeme odkladať zakladanie luteránskych cirkevných škôl až na tamtú dobu, v ktorej naši potomci budú poangličtení. Tak nezachováme ich pevných pre luteránsku cirkev. Lebo my nemôžeme vo veľkej miere pôsobiť direktne na našich ďalších potomkov. To bude práca našich dietok. Naše dietky budú musieť pôsobiť na našich vnukov. Ani cirkev sa nemôže tak budovať a zachovávať, že snáď preskočíme jedno pokolenie a pôsobíme na ďalšie, tretie alebo štvrté pokolenie. Nie. Ale jest-li chceme mať dajaký účinok na tretie, štvrté pokolenie našich potomkov, to môžeme a musíme skrze druhé pokolenie,

skrze naše dietky. Naše dietky v svojom poriadku prenesú náš vliv na svoje dietky, našich vnukov, a naši vnukovia potom d'alej môžu preniesť vieru a presvedčenia na štvrté pokolenie od nás. Len takým spôsobom môžeme my dúfať, že zachováme našim potomkom drahé dedictvo viery a náboženského presvedčenia. —

Ale keď my zanedbáme pôsobiť na naše vlastné dietky, jest-li my budeme sa stránit' otázky cirkevnej školy, jest-li pominieme príležitosť dať našim vlastným deťom najlepšie možné luteránske vzdelanie, otázka je, či naše dietky budú po našej smrti mať tol'ko luteránskeho presvedčenia, že by sa staraly o svoje dietky, o našich vnukov, aby im obstarali dobrej náboženskej výchovy. Ba to nenie ani otázka. Temer isté je, že, keď my terajší luteránski rodičia nemáme tol'ko luteránskeho presvedčenia, žeby sme stavali školy cirkevné pre naše dietky, naše dietky nebudú mať ani tol'ko toho presvedčenia jako máme my, a preto ani sa nedá očakávať, žeby naše dietky sa potom tol'ko starali o čisté učenie Slova Božieho ako sa my dnes staráme. —

Naopak, jest-li my dnes budeme stavať slovenské luteránske cirkevné školy, naše vlastné dietky budú vo väčšej miere zachované skrze vieru ku spaseniu, a školy pozakladané budú stáť aj pre dietky našich dietok a pre d'alšie pokolenia. Skrze naše cirkevné školy bude sa zachovávať a prenášať naše drahé luteránske učenie našim potomkom. A to bez ohl'adu na ten čas, kedy sa naši potomci poangličtia. Hlavná vec je, aby boly cirkevné školy. A keď školy sú, cože na tom, že sa potomci poangličtia. Ó, áno, to je bôl'ne, ale neminie nás to. Dúfame, že dneskajšie reči o násilnom zabraňovaní vyučovania v neanglických rečiach umlknú. Máme nádej, že budeme i nad'alej požívať slobodu vyučovať svoj podrost v materinskom jazyku. Avšak, hoc to príde pozdejšie, ale predsa príde to tu v Amerike, naši potomci nebudú môcť odolať prúdu anglicizmu. V našej veľkej zemi je anglická reč verejná a úradná. A ako vidno, bude sa pracovať na tom, aby všetky neanglické reči skôr — neskôr vymizly. Avšak práve to nás má povzbudiť, aby sme kým je ešte možné zariad'ovali slovenské luteránske cirkevné školy. Lebo jest-li my dnes nemáme dosť luteránskeho presvedčenia, aby sme se starali o slovenské luteránske cirkevné školy, t'ažko budú sa naše deti a detné deti starať o anglické luteránske cirkevné školy. Ale jest-li stojí založená slovenská luteránska škola, — ktorá jako sme hore poukázali, je predsa viac anglická než slovenská — premena sa l'ahko stane, aby táto luteránska škola zodpovedala žiadosti zákonu a stala sa anglickou luteránskou cirkevnou školou. Avšak dúfame, že my sa nedožijeme toho času, v ktorom by sa zakázalo náboženské vyučovanie v slovenskej reči v riadnej slovenskej cirkevnej škole.

Najbližšia naša starosť sú pravda naše vlastné dietky. A ony, ač v celku tratia svoju reč, predsa ju ešte neztratily. Ešte je čas na slovenské školy. Ešte je čas vštepovať našim dietkam

drahý poklad našeho čistého učenia zo Slova Božieho v riadnej slovenskej cirkevnej škole.

Druhá príčina, pre ktorú máme zakládať slovenské luteránske cirkevné školy napriek budúcemu poangličteniu našich potomkov v tejto novej vlasti, týka sa našich bratov vo viere a národe, ktorí alebo bývajú alebo budú bývať v starej domovine, v kolíske Slovákov, na Novom Slovensku. Tu ešte raz pripomíname, že nie sme ešte poangličtení, ani naše dietky niesú ešte poangličtené. V našom cirkevnom živote my budeme chcieť byť v styku s našími bratmi a sestrami vo viere na Slovensku. Ba znajúc smutné pomery cirkvi v Uhorsku (bývalom?), znajúc, že luteránska cirkev bola a je nakazená unionismom a vlažnosťou naproti prísnosti a ostrosti čistého Slova Božieho, znajúc, že pre luteránsku cirkev na Slovensku, pripravenú o slobodný vývin, bude treba mnoho dobrého kvasu, musíme aj my slovenskí luteráni v Amerike cítiť, že aj našou povinnosťou je aspoň z čiastky prispievať k zabezpečeniu pravej nesfalšovanej luteránskej cirkvi na Novom Slovensku. A či jesto druhý taký činiteľ jako slovenská cirkevná škola, ktorý by pomáhal zachovať styk s tamtými bratmi a získať ich uznanie priazeň? Istože nie!

Snáď bude aj podceňované naše usilovanie napomáhať luteránsku cirkev na Slovensku. To nás však nemá mýliť. My sme ničmenej zodpovední v istej miere aj za všeobecnú budúcnosť luteránskej cirkvi. A ktorú zodpovednosť máme prv na seba vziať, jest-li nie starosť o domácich viery vo vlastnom národe? Ale vplyv náš na domácich viery v novom slobodnom Slovensku bude iste záviseť od dvoch vecí: 1. od dôkladnej známosti slovenskej reči a 2. od dôkladnej známosti čistého luteránskeho učenia založeného na Písme. Budeme musieť dokázať aj na svojich odchovancoch, že nám je milé učenie našej cirkvi v našej sladkej materinskej reči, budeme musieť aj na našich odchovancoch sa preukázať dobrou známosťou učenia luteránskej cirkvi v čistej slovenskej reči. A té dve veci docieliť vo všeobecnosti bude nemožné bez riadnej slovenskej luteránskej cirkevnej školy.

Té rozmanité príčiny nám dokazujú, drahý slovenský luteránsky čitateľ, že my, práve my *slovenskí luteráni* v Amerike máme sa rezko chytiť práce a jednotlive i spoločne zakladať slovenské luteránske cirkevné školy, té teplé hrady budúcej luteránskej cirkvi na zemi. To sú pošmúrne príčiny, potreby, a s mnohej strany trpko dotýkajú sa nás. Ale tým viac pobádajú nás, aby sme pracovali kým je deň.

Jedna jasná príčina, pre ktorú máme radostne zakladať slovenské cirkevné školy.

Avšak jest aj jedna jasná príčina, ktorá nás nie toľko núti, lež láskyplne volá, kynie na nás, aby sme s radosťou išli v ústrety tej vznešenej práci. Naše srdce trepoce jasnou túžbou po jednej veci. Kristus hovoril: "Učte *všecky národy*." Počuj Slovák

luterán, náš drahý Spasiteľ kázal učiť všetky *národy* po celom svete. A hľa, už aj my Slováci sme po celom svete uznatým národom. Pred Bohom boli sme vždy národom. Aby sme zostali aj pred ľudmi národom, museli sme prejsť cez oheň tisícročnej poroby. Áč sa toho uznania nedožili naši predkovia, ktorí pre jazyka dar boli prenasledovaní a utlačovaní, dožili sme sa tej slobody a toho uznania my, ich potomci. Oni prorocky vzdychali, milý Pán Boh splnil a nám uskutočnil, a my a naši potomci máme požívať a rozumne užívať.

My sme národ! Najnovší, dľa uznania ľudského, najmladší národ na zemi. Hej, mladý, ale porodený po tisícročnej boľasti! Tým väčšia radosť, keď je už skončené. Chvála Bohu, my sme národ na svete.

A ten náš drahý národ je tiež zahrnutý do slov Kristových: Učte všetky národy. Kristus chce, aby aj náš národ, náš slovenský, náš česko-slovenský národ bol učený vo všetkom, čo koľvek on prikázal nám. A iste chce Kristus, aby česko-slovenský národ učili Čechoslováci. Kristus iste chce, aby Čechoslováci učili Čechoslovákov, aby ich učili PO ČESKY a PO SLOVENSKY. A keď sme to do dnes robili pod nevyslovným bremenom národnej poddanosti rakúskouhorskej macoche, v kraji, keď sme to činili bez dnešnej jasnej nádeji pod záštitou sochy slobody v novej vlasti, dnes mali by sme sa pribrať s novou silou a jasavou radosťou, jakoby národne znovuzrodení, lebo žije duch slovenský a bude žiť. A my by sme boli nehodné dietky hrdinských predkov, zvlášť my slovenskí luteráni boli by sme nevďačni potomci veriacich otcov, jest-li by sme sa v radostnom plesaní nepriberali plniť rozkaz nášho Spasiteľa, keby sme nestavali školy, aby sme mohli učiť naše dietky, aby zachovávali všetko, čo On nám prikázal, keby sme ich neučili, aby od detinstva znali Sväté Písmo, a stali sa múdrymi ku spaseniu skrze vieru.

Len nevedomí ľudia budú hľadeť zmenšiť cenu a dôležitosť riadnej cirkevnej školy. Mysliaci kresťania a prebudení vyznávači Krista to nemôžu činiť. Predo všetkými mali by sme poznať pravú cenu cirkevného školstva my Čechoslováci. Z nás pošiel Hus, ktorý smelo zažal sviecu Slova Božieho a stal sa predchodcom diela Božieho v Reformácii. Z nášho národu pošiel Komenský, ktorý zreformoval školstvo sveta. My sme dali svetu tých mužov. Ale či že sme ich ozaj dali tak, že my sami už nemáme požívať ovocie ich práce? Či len druhí majú správne poznávať a užívať náboženskú slobodu, ktorú Hus uviedol? Či len iné národy majú poznávať a užívať drahocenné výdobytky Komenského? Na školskom systéme Komenského spočíva dnes najprednejšie školstvo sveta. Náš vek si lichotí svojim školstvom. Naša nová vlasť teší sa svojmu školskému systému. Ale koľkí znajú, že základ pre také školstvo vo veľkej miere položil raz Čechoslovák, Ján Amos Komenský (Comenius)? Iste predo všetkými mali by sme to poznať my. My slovenskí luteráni budeme si správne ctiť jeho pamiatku, budeme hodne užívať ovocie jeho práce len vtedy, keď budeme nasledovať jeho radu a budeme

učiť svoje dietky znať všetko potrebné o Bohu, o svete a o sebe samých, keď budeme stavať slovenské luteránske cirkevné školy.

* * *

Škola, cirkevná škola, luteránska cirkevná škola je najlepší nástroj, najdôležitejší činiteľ pre zachovanie luteránskeho učenia na zemi, pre zachovanie našich potomkov pri cirkvi.

Pre *slovenský* národ, *slovenská* luteránska cirkevná škola je najlepší a najpotrebnejší činiteľ pre zachovanie luteránskeho učenia medzi Slovákmi.

Nech anglickí luteráni stavajú anglické cirkevné školy. Ale nech slovenskí luteráni stavajú slovenské cirkevné školy. Náš národ potrebuje toho učenia, bude ho potrebovať do skonania sveta. A nechže sme i tu v Amerike, kde náš národ nemá trvalej budúcnosti, však sme údovia toho slovenského národa pod Tatrami, ktorý už chvála Bohu dľa predvídania má budúcnosť na zemi. Má budúcnosť krajšiu než bola minulosť. A isteže nič túto budúcnosť tiež nezabezpečí tak, jako dobré školy a bohabojné krest'anstvo. Čiňme i my tu za morom našu povinnosť. Máme príčin dosť stavať cirkevné školy, i pre seba, pre svoje dietky, pre našu drahú cirkev, pre našich potomkov.

Bože daj nám cirkevné školy! Povzbuď nás a pouč, aby sme poznali svoje povinnosti. Daj aby sme boli pilní Tvojho Slova. Daj aby sme tak činiac sami seba spasili i té naše dietky a tých našich potomkov, ktorí to Slovo Tvoje od nás skrze cirkevné školy príjmu. Bože daj nám slovenské luteránske cirkevné školy!

T. B.

Pochopil.

Benedikt XIV. pápež rímsky poslal raz učeného, ale chudobného muža na vedecké priezkumy na vrch Vezuv, a naložil mu, aby pre museum nasbieral sbierku nerastov. Učenec dľa možnosti a okolnosti zodpovedal svojej úlohe; nasbierané všelijakého druhu kamene uložil v truhlici, opatril ju bezpečným vrchnákom, a na vrchu napísal citát z Písma: "Povedz, aby kamene tieto boly chleby!" Pápež pochopil, a chudobnému učencovi vyznačil ročitú pensiu, z ktorej mohol žiť do smrti bezstarostne.

Dovtipil sa.

Študent prišiel raz na faru. Pán farár chcel ho pohostiť a predložil mu veľkú hrudu syra. Dajúc mu nôž, ponúkol ho, aby si odkrojil. Syrová hruda bola ešte nenačatá a milému študentovi hneď čosi prišlo na rozum.

"Kde ho mám načať, pán farár?" pýtal sa študent.

"Kde chcete," znela odpoveď.

"Dobre, teda načnem si ho až na ústave."

Farár rozumejúc vtipu, chutne sa zasmial a syr daroval študentovi.

Krátka história mladej cirkvi sv. Trojice vo West Frankfort, Ill.

TÁTO naša cirkev bola založená 11. januára 1914. pod menom sv. Trojice. Pri zakladaní počitovala 15 údov, ktorí sa usniesli, že budú platiť 50c mesačných príspevkov. Bola to iste maličká hrstečka, a najhoršie bolo to, že ešte aj medzi tými nachádzali sa takí, ktorí boli veľmi slabí vo viere a v láske k cirkvi. Veď niektorým ešte aj tých 50c mesačných príspevkov na cirkev zdalo sa mnoho. Na čo vraj platiť, keď ani farára niet, tak hovorili mnohí. Môže si každý myslieť, že pri takej nechvalnej zaujatosti cirkev naša len pomaly sa mohla vzmáhať. Veď nebolo temer žiadnej zaujatosti za ňu, áno, niektorí, ktorí ju zakladali, nie len že neurobili za jej pozvednutie ničoho, ale po chvíli hľadeli jej ešte uškodiť. Pri tom kazateľ prichodil len veľmi zriedka, totiž len dva krát do roka. To bolo tak málo, že sa cirkev nemohla vzmáhať valne na duchu. Odbývali sme si aj sami služby Božie v dome Josefa Mráza, ale pre nejaké nedorozumenie povstala rozopra medzi niektorými údami a tak i to zriadkavé spoločné schádzanie sa prestalo. Konečne v oktobri toho samého roku usniesli sme sa, že si povoláme študenta na vianočné sviatky. Tak prišiel k nám študent p. J. Vajda. Za ten krátky čas vyučoval i naše dietky s takou horlivosťou, že bol v stave preukázať potešiteľné výsledky. Toto pôsobilo priaznive na ďalší vývin cirkvi. Viacerí sa následkom toho oduševnili za cirkev, a tak začali sme pomýšlať na zakúpenie pozemku pod chrám. Táto kúpa sa uskutočnila v marci 1915. Dňa 19. mája prišiel k nám p. f. Majoroš a prislúžil nám večeru Pánovu. Potom sme mali konvent, na ktorom boly povýšené mesačné príspevky, pre famíliu na 75 a pre jednotlivcov na 50c. I na tom sme sa usniesli, že budeme pokračovať v odbývaní nedeľných služieb Božich i v neprítomnosti kazateľovej. Toto bolo iste prospešné zariadenie. Lebo kresťan má nedeľu svätiť, t. j. isť do spoločného shromaždenia, k vzdelávaniu sa slovom Božím a k spoločným modlitbám, a nemá sa povalovať a vysedávať, tým menej chodiť do tak zvaných "spekeazí", kde sa otravuje a ničí na tele aj na duši. Žiaľ, že to ešte vždy robia aj mnohí takzvaní evanjelíci, že idú radšej diablovi slúžiť, než Bohu. A tak sme sa začali schádzať zase a sice do methodistického kostola. Ale poľutuj Bože, ver bolo to biedne schádzanie sa; veď bývalo nás niekedy len 5 do 6. A do toho kostola rozhodli sme sa schádzať len preto, lebo niektorí hovorili, že veru oni do domu nebudú chodiť. Ne-

pamätali na tie slová, že kdekoľvek sa sídu v mene Kristovom dvaja lebo traja, že je On medzi nimi. Ale jako som pripomenul, ani do kostola sa neschádzali, tak že sme museli konečne aj s tým schádzaním sa v chráme prestať. Ba tak ďaleko to prišlo, že sa mala cirkev celkom rozpadnúť. Niektorí totiž začali robiť nepokoje. Hovorili, že na čo platiť na cirkev, keď niet

Chrám Pána vo W. Frankfort, Ill.

kostola! Tak viacerí prestali platiť na cirkev a kollektori prestali kollektovať. Tak smutne stály veci, keď k nám na to zase prišiel dv. p. f. Majoroš. V jeho prítomnosti usniesli sme sa, že si povoláme študenta na prázdniny, a keď k nám skutočne prišiel v osobe M. Gotthardta, začali sme pomýšľať na stavbu kostola. Pustili sme sa do vyjednávania s viacerými stavitelmi, a konečne sme s jedným spravili smluvu na $1800.50. Menovaný študent mal pri tom veľkou zásluhu, lebo nie len že sa staral pilne o to, aby to čo najlacnejšie vypadlo, ale nás prebúdzal, a napomínal, aby sme štedre obetovali. Usniesli sme sa, že každý úd složí $20.00 na ten cieľ. Ale to ani zďaleka nestačilo. Pri tom kontrakt bol spravený tak, že po stavbe má byť všetko v hotovosti vyplatené. Bol to tvrdý oriešok na rozlúštenie. Náš p. študent mal zase mnoho práce so svolávaním konventov a presvedčovaním cirkevníkov. Ale Hospodin nám pomohol, tak že sme mnohí požičali cirkvi väčšie-menšie summy bez úrokov. Bolo toho spolu $1175.00. Tým bolo cirkvi na ten čas odpomoženo.

Teraz cirkev dlhuje ešte $850.00, čo je iste nie veľká summa. Podotýkam, že teraz platíme mesačné príspevky: família $2.00 a jednotlivci $1.50. Riadne platiacich údov je nás teraz 28, a tak dúfam, že s pomocou Božou o krátky čas vyplatíme všetko. V kostole máme všetko jako patrí zariadené a máme aj zvon. Mali sme aj štedrých dárcov, ktorí štedre prispeli na zariadenie nášho chrámu. J. Žipaj, A. Hudák a M. Pálenčik obetovali pekný obraz do oltára, J. Stankovič zvon, M. Martinko elektrický svietnik, t. j. luster, A. Jakubčin nádoby k večeri Pánovej, svietniky a krížik, sestry A. Mrázová, M. Gdovin a A. Gdovin prikryvadlo, Jur. Piribek koberec na oltár a na platofrmu a Julia Prok pokrovec cez kostol.... Ó by nám dobrotivý Boh náš v Kristovi Ježišovi bol milostivý a pomáhal nám laskave tak jako aj dosiaľ, aby sme mohli vzrastať na duchu aj zovnútorne k jeho cti a chvále!

A. Jakubčin.

Starozákonný občianský a cirkevný kalendár. (Z biblických starožitností.)

JAKO všetkým národom starého veku tak aj židom slúžil mesiac za časomieru, dľa ktorej dni, týždne a roky počítané boly, lebo premeny mesiaca, dľalej ích pravidelnosť boly nápadné a ích pozorovanie veľmi jednoduché a bez všetkých zvláštnych pomôcok a zamotaných pravidiel mohlo sa sriadiť to počítanie. Srovnaj 1. Mojž. 1, 14 a nasl. so Žal. 104, 19.: Stvoril mesiac, aby sa mohol dľa neho čas určovať. Sirach 43, 6—8. Už hebrejské slová pre mesiac (mesiac a nový mesiac) ukazujú, že židia určovali mesiace dľa behu mesiaca.

Občiansky deň počítali židia ako všetky iné dľa behu mesiaca určujúce národy, ako Arabi, Gréci, Gallovia, Germani, Slovania od západu slnca až do druhého západu, 3 Mojž. 23, 32. Dľa toho sa má Ján 4, 52: "včera o 7 hodine" rozumeť takto: Po obede o 1 hodine; tak mohlo a muselo byť povedané podľa židovského počítania večer toto istého dňa (deň vo smysle našom) po západe slnca. Podelenie prirodzeného dňa (na rozdiel od noci) od počiatku svitania, až kým nebolo hviezdy vidno (Neh. 4, 21.) na dvanásť hodin rozličnej dĺžky, v rozličných časodobách, zdá sa, že židia prijali od Babylončanov počas svojho zajatia, ktorí v tomto ohľade boli učiteľmi aj Grékom. Z Babylonu pochádzal bezpochyby aj "ukazovač Achasov" (2 Král. 20, 9 nasl.) Izai. 38, 7 nasl. Tieto slnečné hodiny boly alebo kruhová plocha s ukazovačom slnečným a "stupami"; alebo to bol obe-

lisk na stupňovanej štvorhrannej alebo okrúhlej ploche, ktorý hádzal tieň svojho končiara na obed na najvyšší stupeň, ráno a večer na najnižší stupeň jednej alebo druhej strany a tak slúžil ako merač hodin. Starí mali krem toho viaceré slnečné hodiny. — V Novom Zákone nachádzame toto podelenie času na hodiny u Jána 11, 9. v Skut. ap. 2, 15, 3, 1. Noc delila sa najprv na dve čiastky (polnoc 2 Mojž. 12, 29.) alebo na tri nočné stráže. t. j. časové dieli, po ktorých uplynutí premieňaly sa stráže v chráme a inde (Plač. 2, 19. Sudc. 7, 19. 2 Mojž. 14, 24.), za časov Kristových na 4 časti (Mar. 13, 35. Skut. Ap. 12, 3. nasl. Mat. 14, 25.) Furner (Cesty po Palestíne 1865) poznamenáva: "Na mnohých miestach zeme svatej napadlo mi to včasné kykyríkanie kohútov, tri-štyri hodiny pred svitaním; a len od tohoto času mi je to podelenie času jasné, o ktorom Kristus v ev. Marka hovorí: bdite, lebo neviete, kedy prijde Pán domu, či večer alebo o polnoci, alebo na spev kohúta alebo ráno; tak často cítil som pri terajšom sedliackom l'ude teplú tepnu starohebrejského života poznove." — V rozprávke Matúša (28, 1.) o ženách, ktoré včas ráno na svitaní prišly ku hrobu Ježišovmu, je výraz prekladu našej Biblie nesrozumiteľný, podľa pôvodného textu musí stáť: Keď sa dokončil týždeň a nastávalo svitanie prvého dňa v týdni.

Najbližší väčší oddiel, týždeň, vlastne sedemdňovec (schabua od scheba, sedem) má svoj pôvod prirodzený v jednoduchom pozorovaní štyroch hlavných premien, v ktorých doplní mesiac svoj obeh, ale svoj hlbší základ má v stvorení sveta za 7 dní. Týždeň majú aj Arabi, Činania, Indiánci, áno aj Peruanci, ale nemali Gréci a Rimania; týmto posledným bol známy týždeň len na začiatku doby kresťanskej. U židov boly dni len čítané, nie ako u Egyptčanov menované; viď Mat. 28, 1. Skut. Ap. 20, 7 "(večer) v prvý deň týždňa"; koniec týždňa bola sobota.

Štyri týdne tvorily mesiac; ale určitejšie počítali podľa toho ako sa objavil nový mesiac zčiastky 29, 30 úplných dní na jeden mesiac. V staršej dobe boly mesiace len čítané len výnimečne pomenované, a len po zajatí maly pravidelné (chaldejské) mená. V starších knihách starého zákona pichádzajú nasledujúce mená mesiacov; prvý Abib, mesiac žne; druhý Siv, mesiac kvetov; siedmy Ethanim, mesiac prúdiacich sa riek; ôsmy Bul, mesiac dažďa, keď započne prvý dážď pršať (v novembri), 2 Moj. 13, 4 23, 15. a inde. 1 Kr. 6, 1. 36. 8, 2. 6, 38. V pozdejších knihách užívané mesiace majú tieto mená:

1. Nisan. — 2. Ijar. — 3. Sivan. — 4. Thamuz. — 5. Ab. — 6. Elul. 7. — Tisri. — 8. Marchesvan. — 9. Chislev. — 10. Tebeth. — 11. Schebat. — 12. Adar (13. Ve Adar.)

Rok bol mesačný rok majúci 354 dní (8 hod. 48 min. 38 sek.,) z 12 mesiacov pozostávajúci a započínal sa následkom nariadenia 2 Mojž. 12, 2. s mesiacom žne (Abib, Nisan), v ktorom Izrael z Egypta vyvedený bol a dľa ktorého, ako prvého mesiaca, ostatné mesiace počítané boly, 3 Mojž. 23, 5. 24. 25, 9. 4 Mojž. 9, 11, 2 Králʼ. 25, 8. Jer. 36, 22. 39, 2. Ester 3. 7. Odchýlka od slnečného

roku, ktorý musel byť známy Mojžišovi z Egypta, bola tak opravená, že sa za každými 2. obyčajne 3. rokmi jeden priestupný mesiac musel priložiť a tak ten neprestajne rušený súlad troch veľkých sviatkov s hlavnými oddielami hospodárskeho roku (žeň a oberačky) sa vyrovnával. Toto vyrovnanie so slnečným rokom dialo sa na jednoduchý spôsob, pričom ani dáky zmätok nebol možný, ako to bývalo u Grékov ešte v časoch Periklesa († 429 pred Kr.), a podobne u Rimanov (rok 46. pred Kr. bol takzvaný konfúsny rok). Koncom 12. mesiaca mohlo sa až vedieť, či jačmeň behom 14 dní ku žni dozre alebo nie, aby dňa 1. nasledujúceho (prvého) mesiaca, sviatok nekvaseného chleba ako prvá obeť priniesť sa mohla. Keby tento pád nebol býval, tedy v deň novu mesiaca ešte raz ten posledný mesiac bol vykričaný a predlžil sa rok o jeden mesiac. — Rozdiel cirkevného a občianskeho roku, ktorý posledný mal sa započať siedmim mesiacom, Tisri, zo starého zákona sa nemôže vyložiť.

S NAMI BOH.

Hľa, zase rok jeden leží v minulosti,
ktorý sme prežili z Božej však milosti.
On nám vždy pomáhal a býval tu s nami
jako Otec dobrý s svojimi dietkami.

On sa vždy starával o nás ach bedlive,
jako Otec dobrý snášal trpelive
nás i so všetkými hriechmi, slabosťami,
dokazoval hojne, že je vždycky s nami.

S nami bol Boh, a aj ďalej s nami bude,
darmo svet bezbožný o nás si len hudie:
"Kde že je ten Boh váš? My mocnejší, páni,
my zničíme cirkve, vaše chrámy, stány."

Boj viedli proti nám pomluvami, zlosťou
podlými zbraňami, svetskou bezbožnosťou.
Ale hľa, už padli, pýšni, my stojíme.
S nami Pán zástupov, nič sa nebojíme.

S nami je vždy Boh a jeho pravda večná,
s nami jeho milosť, láska nekonečná,
a keď je Boh s nami, kto nám škodiť môže?
Boh a jeho Slovo všetku zlosť premôže.

Preto s Bohom napred v tomto Novom roku!
Pracuj, bojuj, víťaz s Ním na každom kroku,
s Ním ži, v jeho mene pokojne zomieraj,
s Ním sa cestou viery k životu poberaj. J. Kolárik.

Čo máme čítať.

ŽE čítať máme, je vecou životnej potreby a nutnosti. To čo je pre naše telo riadny každodenný chlieb, to je pre nášho ducha dobrá a užitočná četba. Bez čítania náš duch nemôže sa vyviňovať, nemôže riasť, ale zostáva vždy na tom samom stupni nevedomosti a zaostalosti, ba áno v mnohých pádoch aj klesá pod tenže stupeň a krpateje. Ešte sa nik' z l'udí nenarodil múdrym, ale každý si svoje známosti a vedomosti nadobúda behom života. Kedysi za starodávna nebolo tak l'ahko prísť ku vzdelaniu a vyškolenosti. Lebo školy navštevovať nebolo popriane každému, jedno už pre chudobu a druhé, že školovanie bolo — povedzme si otvorene — výsadou len istej triedy l'udí. A táto "vyššími" triedami do l'udu vbíjaná domnienka, jakoby len "páni" boli povolení dať svojich synkov "študovať," sa na tol'ko udomácnila v tom našom úbohom slovenskom l'ude, že veru aj mnohý dobrý gazda pri spomienke, či by nedal svojho syna študovať, ponížene a pokorne vzdychol: Ach ešte že čo, a čo som ja dajakým vel'komožným?! A hl'a, práve to bolo naším nešťastím! Takáto bola naša výchova zo strany macošskej vlády Uhorskej. Len držať ten l'ud d'aleko od vzdelania, od škôl a časopisov, a nadvláda nad l'udom bola zabezpečená. A na miesto toho "vzdelávali" nás stavaním pálenečných stavísk, magazínov a šenkov.

Literatúra slovenská bola pomerne dosť objemná, berúc do ohl'adu tie okolnosti, v ktorých naši spisovatelia žili. Ale s jakými tažkostiami musely tie nakladatelstvá zápasiť. L'ud náš málo dbal o podporovanie dobrej spisby. Boli to temer vždy len tí samí na Slovensku, ktorí tie spisy si objednali alebo sa na ne predplácali. A čo, jako s novinami? Ani tie, hoc ich bolo len 7 alebo 8 t'ažko sa financírovaly. Náš človek radšej minul hockde inde, častokrát na daromnicu, nežli by sa bol predplatil na dobré, roduverné noviny. Na mnohé naše dediny docházely len 2 — 3-oje výtiskov tých už alebo iných novin. Vládou vydávaných "muchotráviek" chodilo viac, lebo ich posielali za darmo. Len v najnovších časoch, a to obzvlášte u mladšieho pokolenia nastala v tomto čiastočná náprava. A preto lebo sme sa dostatočne nevzdelávali, dosť sme nečítali, preto sme v mnohom zaostávali a nepriateľ, a to obzvlášte žid, tejto našej nedbanlivosti využíval.

Tu v Amerike je to síce lepšie. Tu má náš človek 2- až 3-oje novin, kúpi si kedy—tedy aj nejaké to dielco, knihu, skôr sa podujme na vyškolenie svojich detí, má viac príležitosti počuť to i ono. Na jedno však nesmieme zabúdať! Nezáleží tak na tom, kol'ko toho prečítame, ale čo čítame. Nie každé noviny sú pre

K.2 II 72

"Zmrznem!" . . .
"Veď máš tepla dosť, keď vo vode kľačíš!"
"Dieťa moje, odkojila som ťa . . ."
"Ba!"
"Týmito prsami!"
"A ktorými si chcela? Von!"
"Tak ma už načisto vyháňaš?"
"Tak!"
"A na zajtra mi dovoliš, abych prišla?"
"Nikedy. Príde Katarína. Nepotrebujem darmožrútov."
"Tak teda sa mám vo svete ztratiť?"
"Ztrať sa pre mňa, kam chceš. Trebárs v hnoji!"

Objala mu nohy rukama, chcela mu nohy bozkať, on ju však kopnul, takže s boľasťou na zem padla. Možno, že by bola aj omdlela, keby nie studenej vody.

Poznala, že je to nie žart. Sosbierala, čo tu mala — toho bolo tak do hrsti, zaviazala do batôžka, ide ku Sobkovi, ktorý ešte sedel vždy na lavici s podvihnutými nohami a hovorí:

"Daj sa pobozkať, synčok môj, keďže ma už tak nerád máš, dieťa moje . . .!"

Sobek sa však trhne a vykríkne: "Netreba mi tvojho lízania! Príde sem Katrína od Karasov, tá mňa vybozkáva, jak len budem chcieť. Von, žobráčka škaredá! Lebo ak nepojdeš . . .!"

Tu uchopil sdrotovaný hrnček, ktorý stál na stole . . .

Sobuška vyšla ticho do poľa, len ešte vo dveroch sa na Sobka pozrela a so slzami v očiach sa naň usmiala.

Je tma. Strevice, ktoré si obúla, sú mokré. Sobuška nevie, kam má ísť, či k súsedom, k rodine. "Ba pôjdem ku nej alebo nie . . . . To by som musela povedať, že Sobuš ma vyhnal z domu, pomstili by sa na ňom, a je predsa len moje dieťa . . .!"

"Pôjdem do sveta! Ztratím sa!. . . Pán Boh ma vonku nenechá dlho motať sa medzi ľudom . . ."

Ide, šmíka sa ľadom, padá do sňahu, ide . . .

A Sobušková chalupa stála stranou na lúke a bolo možné do nej zďaleka vidieť. Sobuška sa obzre, v chalupe je jasno . . . "Nespí, lampu nezadusil," pomyslí si.

"Nespí, decko! Piť sa mu chce a vody nemá, sám pre ňu nepôjde, lebo je zima a tma . . . A smäd má . . . Pôjdem, prinesiem mu. Vedro je v ohrade, vypláknem ho čisto a postavím ku dverám a dvere málo otvorím a poviem mu: "Synku, tu máš vodu, ak by sa ti chcelo piť . . ." a pôjdem, veď už aj tak nebudem dlho na svete."

A jak si myslela, tak zrobila. Vrátila sa, vošla ticho do ohrady, odniesla vedro k potoku, raz dvakrát vyplákala a doniesla čistú vodu k Sobkovým dverám a tu padla u dvier mrtvá . . . A vtedy prišiel anjel pre jej dušu a zaplakal nad nevďačnosťou synovov.

To pochádza s hora!

Pred viac rokami žil vo Francúzku chudobný chlapec, ktorého menovali malým Petrom. Ponevač rodičia ho odumreli v

útlej mladosti, živil sa tým, že chodil z domu do domu a spievaním vyhľadával si každodenný chlieb. Keď mu ľudia niečo udelili, odpovedal vždy: "To pochádza s hora!" Tieto slová boly posledné slová jeho otca. Keď na smrtelnej posteli ležal, dal si Petra zavolať k sebe a povedal mu: "Milý môj synku, Peter, opúšťam ťa, lebo idem na druhý svet, zkade sa nenavrátim. Ty ostaneš sám na svete a všeliniečo sa ti prihodí, aj také, čo sa ti ľúbiť nebude. Ale pri tom si vždy pomysli: "Všetko pochádza s hora a keď to budeš robiť, ľahšie znášať budeš svoje strasti a neresti."

A malý Peter zapamätal si naučenia otca svojho, a aby mu to z pamäti nevyšlo, ustavične si opakoval: "To pochádza s hora!" Keď prišiel ku dverám a zaklopal, z vnútra ozval sa hlas: "Kto je tam?" A on odpovedal svojim príjemným hlasom: "Malý Peter prosí o malú almužnu." Vtedy súsedia a mešťania vedeli, že kto je tam. Za každú almužnu poďakoval sa nasledovne: "Pekne vám ďakujem, to pochádza s hora."

Keď Peter bol starší, počal rozmýšlať nad tými slovami, aký význam ony majú. A poneváč bol vnímavý, vysvetloval si, že hriech nemôže pochodiť od Boha, ale poneváč Boh celý svet riadi a spravuje, preto sa môže povedať, čo sa tu stane: to pochodí s hora.

A táto viera mu len k jeho dobrému poslúžila. Keď jednoho dňa išiel mestom, povstala veľká povichrica, ktorá otrhla škridlicu so strechy a jemu rovno padla na hlavu a srazila ho k zemi. Prvé jeho slová boly: "To pochádza s hora." Ľudia, ktorí to počuli ,smiali sa mu, hovoriac, že nemohla s dola na hor, ale s hora na dol padnuť. Ale význam tých slov oni nevedeli ani im nerozumeli.

Než sa on s ľudmi shováral, na niekoľko sto krokov od neho tá samá povichrica strhla celú strechu s domu a veľkou silou shodila na ulicu a na mieste dvoch ľudí usmrtila. Keby malý Peter nebol ostal stáť na tom mieste, kde ho škridlica srazila, strecha by ho bola iste zabila. Pochádzalo to teda s hora, ale nie len so strechy, lež i s neba, keď škridlica padla mu na hlavu.

Druhý raz sa zase stalo, istý pán ho poslal s listom do susedného mesta a prikázal mu, aby sa ponáhľal. Do cesty prišiel mu široký jarok, ktorý musel preskočiť. Pri preskakovaní však padol zrovna do neho a málo chýbalo, že sa tam neutopil. Konečne sa vyškriabal, ale list ostal kdesy v blate. Keď malý Peter zase stál na pevných nohách, vykríkol: "To pochádza s hora!" Celkom skľúčený vrátil sa ku pánovi a vyprával mu o svojom nešťastí. Tento sa rozzúril nad týmto a palicou vyhnal ho z domu. Keď sa našiel na ulici, zvolal: "To pochádza s hora!" Na druhý deň ale pán si ho dal predvolať a hovoril mu: "Tu máš dva dukáty. Vezmi si ich, to sú tvoje, lebo tým, že si list stratil, zachránil si ma pred veľkou pohromou. Keby ten list bol prišiel na určité miesto, bol by ma urobil nešťastným človekom na celý môj život."

A takto by sa dalo veľa vyprávať o Petrovi. Keď už vyrástol na veľkého Petra, ľudia ho ani vtedy ináč nevolali, ako malým Petrom.

Stalo sa raz, že do toho mesta prišiel istý bohatý Angličan, ktorý si dal Petra predvolať. Keď vkročil do izby, Angličan prerieklo: "Čo myslíš, Peter, načo som ťa dal predvolať?" Peter pokorne odpovedal: "To pochodí s hora!" Angličan sa mu zapáčil a odpovedal mu: "Možno, že máš aj pravdu, jestli ma poslúchneš, bude ti dobre. Či chceš ísť so mou do Anglicka?"

"To s hora pochádza, prečo by som nešiel?" odpoveď znela. Bohatý Angličan pojal Petra sebou. Celé mesto za malým Petrom smútilo, lebo ho všetci mali radi.

Petrovi ani v cudzine zle nebolo. Pán si ho zamiloval a poneváč nemal detí, urobil Petra dedičom svojho rozsiahleho majetku. A z malého Petra stal sa vážny mešťan v Birgmingham. Každý, kto ho poznal a mal s nim styky, miloval ho pre jeho pobožnosť a skromnosť, a čokoľvek sa stalo, vždy hovorieval: "To pochádza s hora!"

Výchova dietok a domácnosť.

OTÁZKE detskej výchovy venuje sa viac a viac záujmu v posledné časy, a to si ona právom zasluhuje. Lebo od výchovy dietok závisí stav rodiny, spoločnosti, cirkvi, štátu a celého národa, krajiny. Akého rázu, charakteru je tá výchova, takého rázu budú všetky menované stavy. Jestli je ona zdravá, na dobrom základe vystavená, všetky stavy ľudskej spoločnosti budú zdravé a pevné, dobru a blahobytu ľudstva slúžiace. Naproti tomu, ak je tá vychova chybná, pomýlená, na falošnom základe založená, vtedy jej neblahé účinky budú badateľné vo všetkých stavoch organizácie ľudskej. A dľa zákonov prírody ani ináč to nemôže byť. Jako sa pôda obrobí a jaké semeno sa do nej zaseje, takú aj úrodu prinesie. Ešte nikto nevidel, aby zanedbaná, zle pripravená, lichým semenom posiatá pôda vydala dobrú a bohatú úrodu. Na veky zostane pravdou: "Nebo cožkoli rozsíval by človek, toť bude i žíti."

Kedy a kde sa má započať s výchovou dietok? Toto je konečne najdôležitejšia otázka, od ktorej pravého riešenia často závisí zdar alebo nezdar celej výchovy. Dobrý rolník musí vedeť nie len pôdu dobre pripraviť a dobré semeno do nej zasiať, ale zároveň i pravý čas, "sezónu" a miesto, kedy a kde má s prácou započať. Môže byť pôda sebe lepšie obrobená a najvýbornejším semenom opatrená, jestli sa to nestane v pravý čas, všetko vyjde na zmar. Keď jarné semená zaseje v jaseni a jasenné na jar, z úrody sa veru nebude tešiť. Podobne i miesto, kde ktoré plodiny dajú sa najúspešnejšie pestovať, musí mať na zre-

teli. Len keď tieto pravidlá čili zákony bude zachovávať, bude jeho práca korunovaná zdarom, — ovšem z požehnania Božieho. — Všetko, čo je tu povedané o stave rolnickom poťahom na zdarný výsledok jeho práce, má svoje miesto, a to o moc vo väčšej miere, pri výchove dietok. Dietky a vôbec ľudia sú čiastkou prírody. A zákony, ktoré sú smerodajnými v prírode rastlin a iných živočichov, práve tak sú platné a smerodajné i v prírode ľudskej.

Každej bytnosti, nech ona prislúcha do ktoréhokoľvek oboru v ríši prírody, najsnadnejšie je určiť smer, ráz, charakter budúceho jej jestvovania vyviňovania sa hneď na počiatku. Ten zákon je jednako platný a nezmeniteľný v ríši rastlinstva, živočichov i ľudskej bytnosti. Žiadon rozumný záhradník nebude štepiť stromy až keď sú tieto ztvrdnuté, hrubou kôrou obrástle, ale kým sú ešte jemné, mladistvé, ohebné. Staré stromy dajú sa sice sošľachtovať čistením a obkopávaním, ale nedajú sa viac ohýbať. Ako vyrastú, tak stoja; akého ovocia ratolesti sú do nich štepené, také ovocie rodia. — Ani dochovávatelia a pestovatelia zvierat a krotitelia divých zvierat nezačnú tieto lámať, krotiť a rozličným úloham privýkať až keď dorostú, zosilnejú a zbujnejú, ale akonáhle sa môžu samostatne pohybovať a sú schopné úlohy vykonávať. Pri "lámaní" a krotení už odrastlých zvierat viac krotiteľov prijde o život, nežli kolko zvierat býva skroteno. Toto nepopierateľne potvrdzuje, že najprimeranejší a najpríhodnejší čas vychovávania je hneď od útlej mladosti.

Ten jedine neomylný učiteľ, vychovávateľ hovorí: "Myšlení srdce lidského zlé jest od mladosti jeho." — "Zlé od *mladosti.*" To slovičko si dobre všimnime. Keď je zlé od mladosti od najútlejšieho veku, vtedy sa musí liečiť, napravať, hneď od mladosti. Nie je teda pravda, čo svet hovorí, že malé dietky sú "neviniatka", že ich srdce je čisté a myseľ nepoškvrnená. Ich telá a myseľ môžu síce byť čisté od zovnútorných účinkov zlého; ale nie tak ich srdcia. V tom je zárodok zlého od jeho počiatku. Postupným vývinom srdca a celej bytnosti vyviňuje sa súčasne aj to zlo, ktoré sa čoskoro bude zjavovať i v zovnútorných účinkoch. A to sa dá len tak zamedziť, keď nebudeme čakať kým budeme môcť bojovať proti účinkom zla, ale nadovšetko, keď budeme liečit zárodky toho zla: Vystríhať pred zlým, hriešnym, falošným, pokryteckým, nemravným. Naproti tomu srdce a myseľ máme sošlachťovať, budiť v ňom túžbu a zápal po všetkom pravdivom, spravodlivom, ctnostnom, mravnom a vznešenom. Odpor a nenávisť proti zlému a túžba a zápal po dobrom má spolu rásť a sa vyvinovať s dietkami od najútlejšieho veku. Hovorí sa, že srdce a myseľ dieťaťa prijíma jako olovo alebo vojsk, ale drží jako ocel. A netrpí žiadnej pochybnosti, že to slovo je pravdivé. Preto i to porekadlo: Ohýbaj ma mamko, atď.

1919.

NOVÁ DOBA.

(Vystupuje z ranej zory.)

Konečne tu som, ja Doba Nová!
prichodiaca s raním svitom,
prorocká duša čo Kollárova
hlásala ma vrelým citom.
Jedni sa ľudia ma boja, desia;
druhí vďaky vysielajú
k Bohu; že ma dal im, sa tešia,
chválospevmi ma vítajú.

Ja som potomok vekov minulých.
Splodil ma otec, Duch času
s matkou Večnosťou. Sestár zosnulých
prevyšujem silu, krásu.
Žiaľ, že ostaly po nich zlé mená!
Ich pamiatku, bludy, zlosti
preklínať musia ľudstva plemená
do stáročnej budúcnosti.

Obzvlášte bola tá sestra krutá,
čo predo mnou panovala.
Kládla národom na ruky putá;
do jarma ich priahavala.
Síce sa pyšno zvala kresťanskou.
Meno to — lož neslýchaná!
Veď svojou vraždou, zlosťou katanskou
vyčnela nad pekla pána!

Nuž na mňa sveril Hospodin ťažkú,
veľkú, no slávnu úlohu.
Dal mi do ruky súdiacu vážku;
právo: zhladiť krivdu mnohú.
Zbiť jedovatú germánsku Hydru,
bralom privaliť jej hlavy;
zviazať pažerák zradnému tygru.
Uviesť Slavianstvo do slávy.

Svet budem riadiť zákonom Božím.
ktorému učil Kristus Pán;
Jeho kráľovstva národ rozmnožím;
pravej Osvety zbudujem chrám.
Postieram slzy s očú mučených;
balzamu vlejem do jaziev, rán;
posnímam jarmá so šíj tlačených;
zlámem závory žalárnych brán.

Síce vidím tam v diaľke sa plaziť
húf Bludov čiernych, čo budú
jedmi svojími prácu mi kaziť,
otravovať duše ľudu.
Viem, že ani raj nebol bez hada.
Ten starý Had ešte žije!
Slabé on duše získať si hľadá,
trebárs v kvetinách sa kryje.

On iste zase bude národy
šialiť klamným "žitia plodom".
Nazve bezúzdnosť menom svobody;
pravdu, krásu, cnosť — podvodom
Vládobažnosti semä rozsievať
bude, zášť budiť, nesváry.
Do vábnych rečí lož bude vlievať.
Mnohých sa mu sviesť podarí!

Zvlášte ten národ dosiaľ sputnaný
v šumných tatrianskych údoliach,
jehož synia sú nevoľou hnaní,
rozídení v sveta poliach —
ten nech sa chráni péčou velikou
pred ovocím tým lahodným,
čo ruky hadích tých nájomníkov
ponúknu mu cieľom svodným!

No vedzte i to: Ja Doba Nová,
mocnú mám ruku i pätu;
pod ňou sa pukne hlava Hadova,
zmení sa v smolu rozliatu.
Ja túžby vnuknem mohutné, žiarne
do prsú slovenských detí;
láskou pospájam rodiny dialne,
až každá domov poletí!

P. S. Kompiš

Slovenská Evanjelická Jednota a jej minulosť.

UŽ ROKU 1885, keď nastal živší ruch prisťahovania našich Slovákov do tejto novej vlasti, Spojených Štátov Severnej Ameriky, mnohí prišli sem, s myšlienkou zarobiť pár dollárov, aby si mohli uľahčiť dlžobu, ktorá ich tlačila v starej domovine, kde nebolo prostriedkov, aby sa jej zbavili; mnohí zase prišli sem za živobytím, ktoré v starom kraji nemohli si vyhľadať. A čím ďalej širilo sa prisťahovanie, tým viac rozmýšľal ľud náš o svojej budúcnosti. Ten, ktorý zanechal niečo tam doma, rozmýšľal, ako by usporil dačo čím najskôr a mohol sa vrátiť domov, ku svojim milým. Ten, ktorý odišiel zo starej vlasti a nezanechal po sebe žiadneho majetku, rozmýšľal, ako by čím skôr mohol dopraviť sem svoju rodinu, lebo videl, že tu je o mnoho lepšia budúcnosť pre neho než tam pod jarmom otrokárskych maďarských a maďarónskych pánov a pažravých židákov, ktorí vyciciavali i poslednú kvapku krvi z neho. A keď takto o všetkom premýšľal, prišiel k tomu presvedčeniu, že aj v tejto novej vlasti je ešte nie vo všetkom zabezpečený tak, aby sa nemusel ďalej starať: videl, že ani tu nie mu je vystlaté na mäkko lôžko, na ktorom by mohol odpočívať pokojne a ktoré by zabezpečovalo aj jeho rodinu. A videl i to, že z jeho ťažko zarobených pár dollárov nemôže usporiť toľko, že by zabezpečil svoju rodinu, ktorá je takmer u každého Slováka na počte hodná, a preto hľadal nejaký iný spôsob, aby svoju rodinu aspoň čiastočne zabezpečiť mohol. A prišiel k tomu pre-

svedčeniu, že jediný spôsob zabezpečenia je, keď Slováci založia si medzi sebou spolok, do ktorého by spoločne skladali zo svojich úsporov a takým spôsobom jeden druhého v čas núdze podporovali a napomáhali, lebo na cudzích spoliehať sa, aby mu v čas núdze pomohli, bolo by i tak zbytočné.

Na viac miestach utvorené boly samostatné spolky, ktorých zásada bola spoločne sa podporovať, a zároveň zakladané boly aj slovenské cirkve, lebo náš človek vždy staral sa nielen o hmotné, ale aj o duchovné veci. A keď už bol takýto spolok zorganizovaný, o mnoho ľahšie bolo založiť cirkev a ju aj udržovať. Takéto samostatné evanjelické spolky zorganizované boly v mestách: Freeland, Pa., Hazleton, Pa., Cleveland, Ohio, Braddock, Pa., Bridgeport, Conn., Port Chester, N. Y., Mahanoy City, Pa. a možno, že i na iných miestach, o ktorých nemáme po ruke záznamy.

Keď roku 1890 založený bol Národný Slovenský Spolok a Prvá Katolícka Slovenská Jednota a tieto dosť dobre napredovaly, prišla myšlienka aj našim v ten čas poprednejším evanjelickým bratom, že prečo aj my evanjelici by sme nemohli mať svoju organizáciu, keďže druhí už majú. Brat Michal Zemány a nebohý už Rev. D. Kvačala, poslali prípisy vyššie označeným už vtedy jestvujúcim samostatným spolkom evanjelickým, žiadajúc ich, aby podaly svoje mienky o tom, či súhlasia s tým, aby sa založila Slovenská Evanjelická Cirkevná Jednota. A výsledok bol, že svolaná bola zakladajúca schôdza do Freeland, Pa., na deň 5. júna 1893, na ktorú schôdzu nasledovné spolky zaslaly svojich zástupcov: z Freeland a Hazleton, Pa., z Cleveland, Ohio, z Bridgeport, Conn., z Port Chester, N. Y. a z Mahanoy City, Pa.; tiež dostavili sa niektorí vlpp. farári. Na schôdzi tejto po spoločnom pojednávaní a uvažovaní zástupcovia prišli k tomu presvedčeniu, že takáto organizácia je nevyhnutne potrebná tak zo strany hmotnej, ako i duchovnej, lebo — ako to jednomyseľne vyslovili — len tak sa môžeme spoločne napomáhať a cirkve naše na pevný základ postaviť, jestli všetci slovenskí evanjelici budeme spojení v jednom celku, lebo len v spojení je sila. Výsledok tejto schôdze bol, že v dňoch od 5. do 7. júna 1893 položený bol základ Slovenskej Evanjelickej Cirkevnej Jednoty, (Z mena neskoršie vystalo slovo "cirkevná".) do ktorej patrilo vtedy 7 spolkov (čísiel), ktoré počitovaly od 80 do 100 údov.

Od založenia našej Jednoty do dnes — ako to v zprávach účtovníckych nachádzame — prijaté bolo 26,521 údov a údkyň. Z počtu tohoto zomrelo 1,102 bratov a 303 sestier, spolu 1,405. Odrátajúc zomretých bratov a sestry z počtu prijatých, zostalo by 25,116 členov. Avšak, keď tieto riadky píšeme, Jednota naša počíta dobre-

† REV. DRAHOTÍN KVAČALA,
jeden zo zakladateľov Slovenskej Evanjelickej Jednoty.
(* 1860—† 1918)

stojacích členov 8,876. Keď odrátame z počtu 25,116 terajší skutočný počet členov, tak dľa tu označených číslic zistíme, že od založenia Jednoty po dnes vytvorené bolo a odstúpilo 16,240 bratov a sestier. Teda asi o dve čiastky viac členov, ako Jednota dnes počituje.

Od založenia do XII. konvencie príjmy našej Jednoty obnášaly	$1,572,008 25
Na to výdavkov bolo za ten samý čas	1,328,798.22
Ostáva	$ 243,210.03

Z označených tu výdavkov vyplatené boly nasledovné obnosy:

Smrtné podpory po zomrelých bratoch	$849,484.43
Smrtné podpory po zomrelých sestrách	85,155.02
Mrzačné podpory pre bratov	38,775.14
V núdzi postaveným bratom, vdovám a sirotám	9,136.14
S udržiavaním Jednoty spojené výdavky	347,247.63

Číslice tieto upomínajú nás na slová, že v spojení je sila, lebo nebyť takého spojenia, či bola by bývala možnosť pomôcť toľkým vdovám a sirotám? Tiež bratom a sestrám, ktorí trpeli nedostatok? A predsa najdú sa aj dnes ľudia, ktorí robia všetko možné, len aby zapríčinili zkazu a záhubu Jednoty, zavádzajú a zaslepujú mnohých bratov a sestry svojimi podvodnými a úlisnými slovami, že je to vraj hriešny assekuračný spolok a že žiadon kresťan by nemal prislúchať k nemu. Čo nekresťanského môže tu vidieť pravý kresťan? Snáď to, že sa podporujú vdovy a siroty, alebo tí, ktorí nešťastnou náhodou stali sa mrzákmi? — Ale iste nebola by ona hriešnou, keby jej pokladnica dostala sa do ich pazúrov.

Veľká chyba bola urobená hneď pri zakladaní Jednoty v tom, že vybratý bol taký spôsob platenia príspevkov, ktorý nezodpovedal a nezaručoval trvácnosť Jednoty, totiž, že hneď vtedy neuviedol sa systém platenia dľa veku, ako sa to muselo stať neskoršie. Keby Jednota naša bola mala ten základ, čo má dnes, stála by o mnoho lepšie, čo týka sa počtu údov, a i jej pokladnica bola by dosť silná a teraz, keď zaľahla na nás tá hrozná choroba, ktorá vyžiadala si mnoho životov našich bratov a sestier, nebolo by treba vyberať mimoriadne príspevky od údov, na zaokrytie výdavkov spojených s vyplácaním smrtných podpôr.

Ale zazlievať tým, ktorí zakladali Jednotu, bolo by nespravodlivé preto, že oni v ten čas lepšie nevedeli a ani štátne zákony neboly vtedy na to také prísne, ako sú dnes. Preto pripisovať im

túto chybu nebolo by pekne. Nie zazlievať za to, že to nevykonali v ten čas, čo vykonané bolo neskoršie, ale máme a musíme im byť za to povďační, že sa zaujali tak ťažkej a veľavýznamnej práce v prospech ľudu slovenského evanjelického. Že bola to práca ťažká, o tom nepochybujeme a sme presvedčení, a síce z toho stanoviska, že zo zakladateľov našej milej Jednoty takmer žiadon nemal širšej vedomosti o zariadení a spravovaní takej organizácie. Ale pri svornej práci, bratskej láske a Božej pomoci dá sa previesť všetko.

Ale či skutočne a dlho panovala medzi našími prvými bratmi a zakladateľmi Slovenskej Evanjelickej Jednoty tá bratská láska? A či dlho tak svorne spolu pracovali, ako započali pri založení Jednoty? Veru nie! Neminulo mnoho rokov a medzi bratmi povstalo nedorozumenie.

Už a čo bolo toho príčinou; skrz čo povstaly najviac tie nedorozumenia? Najviac z baženia za úradmi a za takými vecami, ktorým jedna-druhá stránka v ten čas málo rozumela. A to viedlo sa na úkor organizácie, čo nemálo škodilo jej na vzmáhaní sa ako na počte údov, tak i finančne. Jednota naša postavená bola ako loď'ka na búrlivé more, ktorej každú chvíľu hrozilo nebezpečenstvo, že môže byť vlnami ztroskotaná. — Ale tu musíme vzdať vďaky Hospodinu Otcu nebeskému, že ujal sa jej a nedovolil, aby ztroskotaná bola, a drží ju pod svojou ochranou až po dnes.

No, keď aj medzi niektorými bratmi panovalo nedorozumenie a viedol sa boj, predsa našli sa vždy bratia, v ktorých nevyhasla myšlienka a túžba po niečom, čím by mohli napomáhať svojich bližných. A túžba táto splnená bola čiastočne tým, že na IV. konvencii založený bol základ najvážnejšieho a Bohu najmilšieho diela, to jest uzavreté bolo, že Jednota sa má postarať o zbudovanie sirotínca, v ktorom by sa mohly opatrovať a vychovávať siroty pozostalé po našich bratoch. K tomu cieľu bol zvolený aj výbor, ktorý mal sbierať milodary a postarať sa, aby taká útulňa čím skôr bola zakúpená. Ba na tej samej konvencii k tomu cieľu zavedený bol i fond, do ktorého každý úd prispieval po 10 centov. Fond tento trval až do VIII. konvencie a sosbieralo sa v ňom vyše osem tisíc dollárov. Že o primeranú budovu pre sirotínec nebolo postarano vzdor tomu, že na každej konvencii k tomu cieľu bol zvolený výbor, platí aj tu to staré a pravdivé porekadlo, že "kde najviac žien, tam najskôr zomre dieťa". A tak bolo aj so sirotíncom: čím viac bolo navolených výborníkov, tým menej práce sa konalo, lebo sa vždy jedon na druhého spoliehal a následkom toho nevykonalo sa nič v prospech diela. Tak po tom na VIII. konvencii fond tento bol zrušený a peniaze v ňom nasbierané pridané boly ku reservnému

fondu našej organizácie. Ovšem bolo to nesprávne jednanie, ale stalo sa a tým čiastočne bol sirotínec pochovaný.

No, keď sirotínec už bol aj pochovaný, ale myšlienka a túžba po šľachetnej práci nebola pochovaná. Prišiel čas, kde obnovená bola tá myšlienka a na XI. konvencii ku pojednávaniu nastolená. Po krátkom uvážení rozhodnuté bolo, že sirotínec je nám nevyhnutne potrebný a musí sa v prospech toho pracovať, aby sirotínec, to jest primeraný pozemok a budova, čím skôr boly zakúpené. Na tejto konvencii znovu bol urobený základ tým, že každý delegát štedre prispel na nádejný sirotínec a z fondu tlačiarne Slovenského Hlásnika rozhodnuté bolo dať tisíc dollárov na tento cieľ. Zvolený bol deväťčlenový výbor, ktorý sa mal o to starať, aby pozemok a budova pre sirotínec čo najskôr bola zadovážená. — Ale ako pri prvých, tak bolo i pri tomto výbore, že nekonal takmer nič v prospech sirotínca.

Hlavný úrad organizácie našej vidiac, že takým pokračovaním, ako to robil výbor, nebude docielené nič, vzal tú prácu na seba a zaviedol medzi bratmi a sestrami sbierku v prospech tohoto Bohu milého cieľa, a výsledok práce bol, že sa nasbieral obnos, za ktorý bolo možno kúpiť krásny dvanásťizbový dom, do ktorého treba iba náradie položiť a doviesť siroty, ktorých je — najmä teraz po vojne a po epidemii — veľmi mnoho.

Ale ako pri mnohých iných prácach (a tým viac, keď je to pre nás samých) vždy musí sa najsť odpor, ktorý by prekážal, aby práca tá nebola vykonaná, a keď je vykonaná, aby nebola uznatá — tak to bolo aj so sirotíncom. Keď hlavný úrad Jednoty našej všemožne pracoval na zakúpení majetku pre sirotínec, našiel sa nesvedomitý človek, ktorý získajúc na svoju stranu pár bratov, zaslepiac ich podvodnými a falošnými slovami, aby pomáhali mu kopať hrob pre podnik, ktorý mal slúžiť za útulok úbohým sirotám. Ale čo jedná sa takému človeku o siroty, len keď on docielil, za čím túžil.

Že čo bude ďalej so sirotíncom, ukáže budúcnosť: či bude zahrabaný alebo kriesený.

Toto je už v organizácii našej druhý pád, že tí bratia, ktorých snahou a túžbou bolo pracovať a plniť príkaz Pána nášho Ježiša Krista, ktorý hovorí: milujte sa vospolok, napomáhajte opustené sirôtky — boli sklamaní. A či nevyhasne tá dobrá vôľa a myšlienka v nich, je otázkou.

Slovenská Evanjelická Jednota od jej založenia prežila mnohé boje, ktoré jej mnoho škodily tak na vzraste členstva, ako i finančne. Boje tieto väčšinou vyvolávali tí ľudia, ktorých povinnosťou bolo nepokoje utišovať, odstraňovať a vyhýbať im. Nie je div, keď vo

vyššie podaných číslicach vidíme, že dva razy toľko členov bolo vytvorených a odstúpilo než koľko aktívnych údov máme dnes. Vždy nájdu sa ľudia v našej organizácii, ktorí pre svoj osobný prospech ustavične sejú nenávisť a spor medzi bratov a údov Slovenskej Evanjelickej Jednoty. — Bože všemohúci, osviet rozum a myseľ bratov, aby poznali, čo je im škodné a čo prospešné, a nedali sa svádzať hocikým s cesty pravej!

Organizácia naša od jej založenia ešte ani raz nebola postihnutá takým nešťastím, ako na konci roku 1918, keď behom dvoch mesiacov, následkom epidemie utratila viac členov zo svojho lona, než za riadnych okolností behom celého roka. Stalo sa to z dopustenia Božieho a nesmieme tratiť nádej, že organizácia naša vydrží aj takýto ťažký úder. Musíme mať na zreteli, že ako chráni Hospodin lodičku na búrlivých vlnách mora, aby nezahynula, práve tak chráni aj našu Jednotu od úpadku. Dôkazom toho je, že vzdor všetkým nepokojom a nápadom robeným zo strany nepriateľov našich, organizácia naša stojí stále a pevne.

Ján B. Bialek.

ĽÚBIM ŤA, ROD MÔJ SLOVENSKÝ..

Ľúbim ťa, rod môj slovenský,
cítim tvoje muky...
ktorými ťa obsypaly
nepriateľské ruky.

Tvoje žiale, tvoje bôle,
mňa tiež bolia, hryzú;
a tí, čo ťa ubíjajú,
vrahovia moji sú...

Tvoje nádeje v budúcnosť
dávajú mi sily,
'bo mám pevnú vieru v tebe,
národe môj milý!

Som čiastočka tvojho tela,
maličký len atom —
ale z tvojich dietok každé
je mi sestrou, bratom.

Jedna sme krv, jedno telo!
Čo môže byť bližšie?
Čo môže byť Slovákovi
nad svoj národ milšie?

Kto necíti bôle, rany,
ktoré národ znáša,
ten je hoden iba mena
zradcu a Judáša!

Každučkému Slovákovi
rod svoj ľúbiť treba;
veď tým ľúbi a miluje
samého len seba.

'Bo národ a jednotlivec
vo sväzku sú tuhom!
Od večnosti im súdené
žiť, mrieť, jeden v druhom!

Č.

Naša rodina.

NAŠE začiatočné sťahovanie sa zo Slovenska do Spojených Štátov, započalo sa asi pred 40 rokami. — Pravda, pred 40 rokami vysťahovalectvo zo Slovenska nebolo v takých veľkých rozmeroch, ako ku príkladu pred 10 rokami, keď celé prúdy našich bratov a sestier hrnuly sa do Ameriky, o ktorej v starej vlasti počuli, že "oplýva mädom a mliekom". A skutočne, Amerika pre nás vysťahovalcov stala sa akoby zasľúbenou zemou. A celkom oprávneno, lebo to maďarskými pochopmi a maďarónmi vytrubované heslo: "Extra Hungariam non est vita, si est vita, non est ita" ("Mimo Uhorska nieto života a je-li život: nie taká jeho dobrota!") prestalo byť od dávna, veľmi dávna, zvlášte pre nás Slovákov uspokojujúcim. Heslo toto bolo falošným, verejnú mienku na rozcestie svádzajúcim. Uhorsko bolo krajinou falše a lže, s ktorou sa objímali magnáti, židia a renegáti. Pre túto peleš Maďaria bola znamenitou skrýšou, avšak pre nemaďarské národy pravým peklom, z ktorého každý za svobodou túžiaci človek čo najskôr hľadel sa vydostať.

Nám Slovákom Amerika stala sa pravým rájom, chrániacim nás pred divokým asiatickým šovinismom, pred ktorým svoboda, pravda, česť a spravedlnosť boly "národnostnou zradou".

Neznesiteľné národnostné pomery a veľká bieda boly príčinou a pohnútkou, ktoré nám privolaly: "Vyjdi ze země své a z příbuznosti své, i z domu otce svého — do země, kterouž ukáži tobě." (I. Mojž. 12, 1.) A skutočne, akoby nás sám Hospodin viedol do vzdialenej, cudzej krajiny, držiac stráž nad nami, aby sme sa nestali (pozdejšie) obeťou divokých mongolských hyen. Áno, Hospodin od príchodu nášho do Spojených Štátov až do dnes drží stráž nad nami, opatroval nás, dávajúc nám sily: vytrvať v neústupnom boji proti bezpráviu a maďarskému násiliu.

Vysťahovaním sa do Ameriky, Hospodin pre národný strom na Slovensku zachránil silnú, zdravú, úrodnú vetvu americkú, ktorá Slovensku s roka na rok dodávala dobré a užitočné ovocie — obrodenie a vzkriesenie národa slovenského. A Jeho milostivá ruka nás tak otcovsky ochraňovala, že áno, boli to práve tí americkí, zo Slovenska vyvandrovaní Slováci, ktorí sjednotiac sa s bratmi Čechmi, svojou vymeranou a určenou politickou akciou, mad'arsko-nemeckej šelme vyrazili jedom napustené zuby, ktoré nikdy viac nezahryznú do tela Slováka a Čecha. Buď pochválено meno Hospodinovo, že posilňujúc nás v zahraničí, dával nám do rúk všetky tie prostriedky, o ktoré naši drahí v starej vlasti boli olúpení a ktorým nebolo možným na žiadon pád viesť taký úspešný politický boj — odboj proti bezpráviu, aký sme viedli my. A doviedli sme ho k víťazstvu, čoho dôkazom je rozbitie Rakúsko-Uhorska, vyhnatie Habsburgov a vybudovanie Česko-Slovenskej Republiky.

Obavy našich starokrajových vodcov, že húfnym sťahovaním sa do Ameriky ochromíme a do nebezpečenstva privedieme našu rodnú kolísku, boly bezpodstatné. Ba práve naopak, šťastím bolo, že taký veľký počet našej mládeže, mladých mužských a ženských síl sa vysťahovalo do Ameriky. Tvrdíme to na základe tom, že sily tieto, ktoré ešte v budúcnosti slovenskému národu môžu byť na veľmi dobrej pomoci, dnes, keď by boly zostaly v Uhorsku, boly by pre národ ztratené. Mad'ari by ich boli systematicky vyvraždili. Dnes sú tu, sú zachované a prichystané k d'alšej práci na národa roli dedičnej. Slovenská Amerika, ako minule, tak aj na budúce bude konať svoju národnú povinnosť. Zdôrazňovať to nemusíme, poneváč skutky to jasne dokazujú.

Teda cudzina stala sa nám sladkou matkou a tá zem otcov posvätná, studenou macochou!

Tu, v takzvanej "cudzej", ale nami vrele milovanej vlasti, slávnych Spojených Štátov, našli sme to, čo nám starokrajová macocha odoberala. Dostali sme sa na široké, voľné pole, kde nám bolo umožnené z plných, zdravých pľúc zvolať: **Len tá reč je milá, čo učila matka!** Nenašli sa žiadni podlí udavači, čo by v tom zradu videli, ba práve naopak, americké úrady boly nám nápomocné, aby sme česť a slávu vydobyli nášmu slovenskému národu. Našou pričinlivosťou, usilovnosťou a láskou ku slovenčine dokázali sme, že keď Slovák má voľnosť, môže sa verejne, svobodne pohybovať, vie sa všade uplatniť, stať sa úžitočným pre verejnosť. Zamestnávatelia poznajúc usilovnosť a poctivosť Slováka, vyhľadávali a stavali ho za príklad robotníkom iných národností.

A tak postupne, keď náš prisťahovalecký prúd sa zväčšoval,

dobremysliaci ľudia, rodáci začali premýšľať o nejakom sústredňovacom bode, kde by sa mohli spoločne schádzať, pobesedovať, porozprávať si o starom kraji a o svojich tam pozostalých milých rodičoch, bratoch, sestrách, manželkách, dietkach a priateľoch. I schádzali sa. Ale skoro zbadali, že takéto schôdzky nie sú pre nich postačiteľnými, ich široké, slovenskosťou dýchajúce prsia boly priveľké pre podobné schôdzky. Ony vyžadovaly niečo iného, väčšieho, nielen domáceho, ale všeobecného rázu slovenského všade tam, kde sa Slováci zdržovali.

Viacerí horlivci cítili, že keď by sa uskrovnili len na domáce besedovanie, tak by naša americká slovenská vetva bola suchým konárom na strome národnom. Začaly sa zakladať podporujúce organizácie, ktoré maly za cieľ nielen finančne pomáhať, podporovať svojich členov, ale aj u týchto budiť národné povedomie, ktoré v starej vlasti pri nich bolo mrtvou hmotou.

A takto povstala aj naša milá Slovenská Evanjelická Jednota, ktorá do dnes sa vyvinula v krásny strom, s ktorého mnohí a mnohí požívali a požívajú chutné, zdravé ovocie.

Že začiatky našej Jednoty boly spojené s ťažkosťami, netreba ani pripomínať, o tom vie každý, kto ako-tak venuje pozornosť organizácii. A ani to nemusíme dokazovať, že do dnešného dňa nám do cesty vstupujú rôzne prekážky, vynasnažujúce sa hatiť náš vývin. Žiadne pokušenie, žiadne ťažkosti nesmú nás odvrátiť s cesty dobročinnej, podporujúcej a kultúrnej. Dnes, keď sme sa dopracovali takých krásnych výsledkov, tým viacej sa máme pričiňovať o to, aby náš slovensko-evanjelický tábor sa zväčšoval, vzmáhal. — Keď bude v nás dobrá vôľa, keď sa budeme usilovať o napomáhanie našich spolubratov a spolusestry vo viere a národe, aby sa stali našími členami a členkyňami, tým skutočne dokážeme, že si vieme oceniť tie ciele, ktoré má naša organizácia a tým dokážeme, že vieme milovať svojich spolublížnych — staraním sa o nich.

Buď naším jednotným heslom: Von sa z izieb našich, do práce organizačnej, do práce dobročinnej, medzi náš ľud! To je našou povinnosťou, priviesť medzi nás tých, ktorí sú mimo nás. Všetci sme ťažko pracujúcimi robotníkmi, nasledovne na zemské majetky sme chudobní, preto tým viac bratsko-sesterská pomoc je potrebná. My slovenskí evanjelici skutočne máme tvoriť jednotnú, veľkú rodinu. Veď sme jedna krv a kosť vo viere i v národe. Nech nieto viac štiepania — táborčekov. Sme "bohatí" na smutné zkúsenosti z minulosti. Tie nech nás poučujú, t. j. učme sa na vlastnej škode, ktorá v minulosti nás socala so strany na stranu. A preto, rozhodne, v budúcnosti chráňme sa všetkého toho, čo neslúži k nášmu

PROF. TOMÁŠ G. MASARYK,
prvý president Česko-Slovenskej Republiky,
rodák z Moravy.

dobru, prospechu, jednotnému vystupovaniu a upevňovaniu našich hradieb. Bočme d'aleko od cesty, ktorá vedie k bludným a náš i tak malý počet rozcaparťujúcim chodníkom. Poznajme sa, buď'me svojími a prinášajme každý po polienku na našu spoločnú, jednotnú vatru. Nech tá zo seba vydáva vysokošľahajúce plamene, ktoré budú dôkazom toho, že jej teplotu — lásku, udržujeme všetci slovenskí evanjelici. To by bol pre nás všetkých ten najkrajší dôkaz, že sme vyspelými a že všetci ideme tou jasnou cestou, vedúcou nás k jedinej zástave, na ktorej sa skveje nápis: láska jedných k druhým, milujte sa vospolok a Boh a tá naša slovenčina! To je našim vrúcim želaním. A Bože daj, aby sme v budúcom ročníku nášho kalendára mohli priniesť tú radostnú stať, že: **americkí slovenskí evanjelici a. v. utvorili jednotnú reťaz, ktorej ohnivká sú ukuté, zahartované z tej pravej kresťansko-luteránskej lásky, presvedčenia, za ktoré naši predkovia kládli svoje životy!**

Kto čítaš riadky tieto, uvažuj, rozmýšľaj a nazri do minulosti. Minulosť ti predstaví kainovský dym, ktorý od rokov zatemňoval slovenských evanjelikov v Amerike. Nech toho viac nebude. O nás evanjelikoch sa hovorilo a hovorí, že sme soľou zeme slovenského národa. No-že, dokážme to skutkom. Kým medzi nami budú táborčeky a kým pôjdeme rôznymi cestami, bez jednotného spoločného cieľa, nemôžeme tak hovoriť. Teda, odstráňme prekážky. Sú k tomu rozličné spôsoby. Máme veľkú vatru, okolo ktorej sa zohrieva do desať tisíc slovenských evanjelikov. Poď'te všetci k nej. Tou je Slovenská Evanjelická Jednota. Klesali a znovu postupovali sme. Pracovali sme a Boh dával a dáva nám vzrastu. Nech bude pochválené Jeho meno!

ROK 1918.

Odhliadnuc od všetkého, čo sa minulé roky odohralo v kruhu našom, chceme si len v krátkosti pripomenúť rok tento — 1918.

Faktom zostane, že následkom našich vnútorných (organizačných) neprajných pomerov, v organizácii našej za tento rok nebol badateľný taký ruch, čulý organizačný pohyb ako za minulé roky. Ani na členstve sme neriastli. Aj hrozná vojna prispievala k našim organizačným stojacím vodám. Mnohí naši spolubratia vstúpili do vojenskej služby Strýka Sama a zase mnohí roduverní vstúpili čo dobrovoľníci do česko-slovenskej armády. Sláva našim hrdinom, ktorí tú najväčšiu obeť priniesli na oltár svetovej demokracie a na oltár národa česko-slovenského, ktorému dopomohli k jeho samostatnosti — svobode. Vď'ačná a nehynúca pamäť tým junákom, ktorí padli na poli slávy!

V mesiaci septembri vydržiavaná bola XII. konvencia v našom dome, v Pittsburghu, Pa. Tu neideme spomínať priebeh konvencie v širšom rozsahu, poznamenať chceme len toto: K nášmu uspokojeniu, zo správ bratov hlavných úradníkov, vzdor ťažkostiam, s akými sme od vypuknutia vojny museli zápasiť, doznali sme sa, že si stojíme pevne, organizácia neupaduje, ale vzmáha sa. Náš finančný stav je na vysokom stupni, ako nikdy predtým. Slov. Ev. Jednota dnes má krásny majetok, vyše štvrť milliona dollárov. — Konali sme patrioticko-loyálnu povinnosť voči našej vláde, organizácia naša za pekných niekoľko tisícok zakúpila Bondov Svobody. Naše členstvo taktiež vykonalo patriotickú povinnosť, kupovaním válečných štemplíkov, Bondov Svobody a štedre podporilo každú kampaň v prospech vyhratia vojny, ktorá aj skutočne bola víťazne zakľúčená — porážkou centrálnych mocností: Nemecka, Rakúsko-Uhorska, Bulharska a Turecka. Centrálne mocnosti na kolenách musely žobrať o mier. Rozumie sa, že Spojené Štáty nesú v tom hlavný podiel a my sme na to hrdí, že aj my sme vykonali malú službu na vyzdvihenie svetovej demokracie, ktorá úplne porazila vypínavú obludu militarismu a nepriateľa všetkých malých a potláčaných národov.

V národných slovenských sbierkach sme mali a máme čestný podiel. Náš orgán, "Slovenský Hlásnik" konal v tomto ohľade dobrú a výtečnú službu. Sosbierali sme pekný obnos peňazí v prospech česko-slovenskej revolučnej akcie. XII. konvencia S. E. J. na česko-slovenskú armádu odhlasovala $2,500.00. Úplne s tým najlepším presvedčením a chľúbou môžeme tu tvrdiť, že členstvo S. E. J. čestne bolo zastúpené vo všetkých kampaniach, týkajúcich sa **vydržania do ostatku a porazenia nepriateľa,** ako to bol vyhlásil náš slávny president a osvoboditeľ malých národov, Woodrow Wilson. Členstvo S. E. J. právom môže byť hrdé na svoju vykonanú prácu v roku 1918.

Konvenciu pozdraviť prišli vážni hostia, medzi ktorých v prvom rade prislúchajú horliví, osvedčení pracovníci, junáci, ktorí vstúpili do česko-slovenskej armády, aby prorokované slová našich básnikov a spisovateľov, čo aj svojím životom, splnili: Bude Slovák, čím býval inohda! — t. j. vybojovali mu svobodu. Bratov delegátov vzletnými slovami pozdravili: plukovník V. Hurban, poručík Horvát, poručík Danielovský a poručík Janček, tajomník Slovenskej Ligy. Títo naši junáci vyzývali bratov hl. úradníkov a delegátov k neochvejnej práci na národa roli dedičnej. Bratia delegáti a bratia hl. úradníci povstaním s miest a privolaním tri kráť "na zdar" sľú-

bili, že členstvo S. E. J. ako predtým, tak aj napozatým ostane verné národným povinnostiam.

Konvencia v život uviedla mnohé prospešné uzavretia, ktoré sú poznačené v zápisnici a o ktorých nám tu neprichodí sa rozpisovať. My tu chceme vyzdvihnúť len to, aby bývalí bratia delegáti pri pomoci spolubratov v ich číslach a vôbec pri pomoci členstva organizácie, zostali verní zásadám a cieľom organizácie našej, túto verne, svedomite napomáhali v jej rozkvete.

V mesiaci októbri po celých Spojených Štátoch nešeredne začala riadiť chytľavá nemoc, španielska chrípka zvaná, ktorá objavená bola v meste Boston, Mass. Táto chytľavá a nebezpečná nemoc mala byť prenesená z Europy do Ameriky. Krátko za tým rozšírila sa po celej krajine. Zdravotné úrady podnikly všetko možné, aby sa nákaza nešírila. Nič nepomáhalo. Začiatkom decembra, keď riadky tieto sú písané, v celej krajine, španielska chrípka zkosila viac ako 250,000 ľudských životov.

Rozumie sa, že aj podporujúce organizácie boly postihnuté týmto nebezpečným hosťom. Mnoho našich spolubratov ešte mladých odobralo sa na večnosť. Predstavitelia, hlavní úradníci, vidiac do akého nebezpečia ženie táto hrozná epidemia naše organizácie, hneď porobili prípravné kroky, ktoré by maly zamedziť istú katastrófu. Na deň 1. novembra do mesta Scranton, Pa. svolaná bola porada predstaviteľov všetkých slovenských organizácií. — Všetci prišli za jednotným cieľom: zamedziť rozklad našských organizácií. Všetko možné bolo podniknuté, rokovano, aby sa vynašiel nejaký krok, ktorý by nebol členstvu na ťarchu. Iného východiska nebolo, ako **zaviesť mimoriadne príspevky, 15 centov od každých sto dolárov poistného, do tých čias, kým schodok, zapríčinený epidemiou, nebude prinavrátený do hlavnej pokladnice.**

Našou chybou je, že zo začiatku nechceme seriózne pozerať na veci, ako sa ony v skutočnosti nachodia. Tomu sa pozornosť nevenuje, neuvažuje sa a keď by to bola tá najlepšia a najúžitočnejšia vec, bez rozmýšľania začne sa na ňu "kikovať", kritisuje sa do nekonečna. To je tá zlá stránka nášho spolkársko-národného pulsu. Keď sa hodne nakričíme, "nakikujeme", až len potom pomaly začíname prichodiť k tomu názoru, že veru predtým sme boli na mylnej ceste a musíme uznať, že zavedená, avšak nutná novota je prospešnou a bezpečnou pre náš budúci vývin.

Takéto "kikujúce" hlasy začaly sa ozývať nielen v našej S. E. Jednote, ale vôbec vo všetkých slovenských organizáciach. Údovia boli nespokojní a hovorili, že veru oni mimoriadne príspevky platiť nebudú. Po náležitom poučení so strany hl. úradu a úradného or-

GENERÁL MILAN R. ŠTEFÁNIK,
minister domobrany Česko-Slovenskej Republiky,
rodák z Nitrianskej.

gánu a poukázaním, že tu je len jediná cesta: **áno alebo nie**, t. j. platiť mimoriadne príspevky alebo byť z organizácie vytvorený a zase: alebo naším odporom, **neplatením mimoriadnych príspevkov dopomôcť k tomu, aby organizácia sa rozpadla a tak aby od mnoho rokov platiaci údovia prišli o všetko.** A tu, keď členstvo konečne pochopiac, že ide o žitie alebo nežitie organizácie, zkríklo: **my chceme, aby organizácia naša jestvovala a radi zaplatíme mimoriadne príspevky!**

V roku tomto prežili sme krízu. Hrozilo nám stroskotanie. — Mnohí a mnohí bratia a sestry odobrali sa od nás do kraja večného. Pokoj ich prachu a nech ich pamiatka prebýva medzi nami! Členstvo Jednoty aj v tejto kríze preukázalo zvláštne dobrodenie, podalo pomocnú ruku vdovám, vdovcom a sirotám — dedičom. Vyplatená posmrtná podpora vystúpila do obrovských tisícok a vykonala samaritánsku službu pozostalým zarmúteným vdovcom, vdovám a sirotám. Nebyť týchto podpôr, mnohí pozostalí boli by zápasili s biedou. A tu práve musíme zdôrazniť, čo od začiatku nášho organizačného jestvovania hlásame, že: **každý slovenský evanjelik a evanjelička má pristúpiť do jedinej na celom svete najväčšej a najbezpečnejšej slovenskej evanjelickej podporujúcej organizácie — Slovenskej Evanjelickej Jednoty.**

* * *

Kto si chce zabezpečiť istú podporu v prípade choroby, pokalečenia; kto chce zabezpečiť svoju rodinu, aby nebola vrhnutá do biedy a nedostatku, v páde by jeho Boh k sebe povolal, ten najlepšie urobí, keď vstúpi do takého spolku, ktorý prislúcha ku Slov. Ev. Jednote.

S. E. J. stala sa obľúbenou medzi slov. evanjelikmi. V prípade smrti úda alebo údkyne S. E. J. platí pozostalej rodine (dedičom) $250, $500, $750 a $1,000 posmrtnej podpory. Kto je na podporu oprávnený, ten ju aj skutočne, bez všetkých ťažkostí dostane; nepotrebuje si brať na pomoc advokátov a potom s nimi sa o podporu deliť. — Naša organizácia platí podporu zákonitým dedičom, teda tomu, komu ju zosnulý člen, poťažne členkyňa poručila a nie kadejakým prostredkovateľom, už či advokátom alebo iným nesvedomitým vykorisťovateľom biednych vdov a sirôt.

Ako z jej blahodarného účinkovania v minulosti a prítomnosti sa nepodvratne dokázalo, organizácia S. E. J. nie je žiadna jednoduchá "inšurens" kompania, ktorá by slúžila za dojnú kravičku len pár jednotlivcom, ale je združením a bratstvom chudobného ľudu, opravdivou pomocnicou biednych, tíšiteľkou zarmútených, ochraniteľkou opustených. Je to organizácia založená a spravovaná dľa

i resťansko-evanjelických zásad, lebo, ačpráve jej hlavným cieľom je udeľovať hmotnú podporu, vplýva na svoje členstvo, aby čestný, bohabojný život viedlo a tak aby si zaistilo nielen hmotnú podporu, ale aby i žilo tak, ako naša kresťanská mravouka od nás vyžaduje.

Pokaličeným údom udeľuje podporu dľa terajších stanov ako nasleduje: Keď úd utratí prvý prst (palec), dostane $5; keď utratí ktorýkoľvek iný zo štyroch prstov, dostane $10; keď utratí dva prsty, obdrží $25; keď utratí tri prsty, dostane $50; keď utratí štyri prsty, dostane $75; keď utratí päť prstov pred zápästím, dostane $100; keď utratí ruku za pästou, dostane $150; keď utratí ruku vyše lakťa, dostane $200. (Toto sa vzťahuje aj na toho, ktorý je mrtvicou ranený.) Keď úd utratí nohu niže kolena, dostane $150 a keď vyše kolena, dostane $200. (Toto je rozhodnutie XII. konvencie.)

S. E. J. je pevná, stojí na zdravých základoch. Kým sa slov. ev. chlapci a dievčence rodiť budú a kým ich rodičia budú dávať zapisovať do S. E. Jednoty, nieto tej zloby ľudskej, nieto vymyslených fígľov, ktoré by mohly otriasť a oslabiť základy tejto organizácie: ale naopak, s roka na rok bude silnejšia a mohutnejšia, nehľadiac na to, že mnohí z našich bratov a sestier odídu na Slovensko, a tým aj všetky zaviazanosti voči členstvu bude jej snadnejšie plniť. Zábezpekou budúcnosti S. E. J., jej vzrastu, je jej

ODDIEL MLÁDEŽE.

Do tohto Oddielu Mládeže prijímajú sa za údov chlapci a dievčence vo veku od 6 do 16 rokov. Nehľadiac na ten maličký príspevok, ktorý platí naša mládež (15c mesačne na $200 smrtnej podpory), vyzdvihnúť nutno to, že najvýznamnejším je, že chlapec a dievča hneď od malička privyká na kresťanské povinnosti a na slovenský život v spolku a keď dosiahnu vek 16 rokov, pridelení sú za riadnych členov do S. E. J. so všetkými právami a výhodami hneď od toho dňa, ako ich číslo príjme.

Oddiel našej mládeže je veľkým dobrodením tak pre ňu samú, ako i pre jej rodičov a pre S. E. J. Nieto assekuračnej spoločnosti, ktorá by za taký maličký poplatok dávala takú veľkú podporu, akú dáva S. E. Jednota, ktorá má z toho veľký prospech, ponevráč jej zabezpečuje stále trvanie. Z Oddielu Mládeže za štyri roky jestvovania, za tú krátku dobu, prešiel už pekný počet členstva do S. E. J., členovia takí, ktorých si sama odchovala. — A kto má mládež, má aj budúcnosť. Nech na to najväčšmi pamätajú naši bratia a sestry a nech svoje dietky v najväčšom počte privádzajú do Oddielu Mládeže. A kde do dnes nejestvujú čísla Oddielu Mládeže, nech sú také zakladané.

ROZDIEL MEDZI NAŠOU S. E. JEDNOTOU A "ASSEKURÁCIOU".

Medzi niektorými našimi ľuďmi i do dnes panuje tá mylná mienka, že "inšurens—assekurácia" je lepšia než podporujúca slovenská organizácia. Assekuračná spoločnosť, utvorená niekoľkými jednotlivcami, je založená na obchodnom stanovisku. Spoločnosť v žiadnom ohľade nestará sa o svojich assekurantov, jej najhlavnejšou starosťou a "povinnosťou" je: od assekurantov dostať na čas peniaze. A jej cieľom je výlučne len zisk. Spoločnosť túto — opakujeme — tvoria niekoľkí bohatí jednotlivci, ktorých hlavným cieľom je zárobok, vypočítaný obchod. Teda, medzi assekuračnými spoločnosťami a podporujúcimi slovenskými organizáciami je rozdiel obrovský. Naša Slov. Ev. Jednota okrem vyplácania posmrtných podpôr má vysoké, ideálne ciele, medzi ktoré prislúchajú: pečovať o zachovanie slovenskej reči, spolubratov a spolusestry slov. evanjelikov napomáhať tak v mravnom, ako i v duchovnom ohľade; vzdelávať a poučovať svojich údov v slovenskej a anglickej reči, aby sa stali schopnými čo verní synovia a dcéry národa slovenského a evanjelického náboženstva, a to dľa hesla: "Boh a tá naša slovenčina"; podporovať mrzákov a navzájom sa podporovať v nešťastí, nemoci a smrti; primeranými prostriedkami šíriť osvetu a evanjelické a. vyznanie, čo stáva sa zvlášť aj vydávaním náboženských mravno-poučných kníh, kalendárov a orgánu v reči slovenskej; pečovať o vzdelanie členstva poučnými prednáškami a byť im na pomoci, aby sa z nich stali riadni americkí občania.

S. E. J. má svoj hlavný úrad, ktorý je volený členstvom, prostredníctvom na konvencie vyslatých delegátov. Ona má svoje podriadené čísla, ktoré zase vo svojom kruhu volia si úradníkov na spravovanie čísiel. Úradníctvo sa volí a mení dľa toho, ako ono zodpovedá povinnostiam voči spolku a organizácii. Je to teda celkom demokraticko-republikánske zariadenie. Assekuračné spoločnosti samy vymenúvajú svojich úradníkov, ktorí sú bohate platení a doživotne zastávajú svoje úrady. Teda považiac a poznajúc obrovský rozdiel medzi assekuračnou spoločnosťou a našou Slov. Ev. Jednotou, boli by sme nerozumnými a nevernými synami a dcérami národa slovenského a našej drahej ev. viery, keď by sme išli k cudzím a svojich opovrhovali. Tým by sme dokázali, že sme na tom najposlednejšom stupni ľudského povedomia. — My v Slov. Ev. Jednote tvoríme jednu rodinu, jedon tábor, ktorý nás všetkých spoločne viaže vierou a národnosťou a ktorý nám poskytuje prostriedky, aby sme sa jeden druhého napomáhali. Niečo podobného nám nemôže poskytnúť žiadna assekuračná spoločnosť. A taktiež ani tie

PLUKOVNÍK VLADIMÍR HURBAN,
vojenský ataše pri vyslanectve Česko-Slovenskej Republiky
vo Washingtone, D. C. — rodák z Turca.

ciele, ktoré vyššie spomíname. A preto: buďme svojími, stávajme sa čím väčším počtom členami našej rodiny — Slovenskej Evanjelickej Jednoty, čo nám dopomôže k tomu, že úspešnejšie a lepšie môžeme uplatniť spomenuté ciele a napomáhať sa navzájom. Naši členovia nech si držia za povinnosť presviedčať a privádzať do rodiny našej tých slovenských evanjelikov, ktorí do dnes nie sú medzi nami. Tým nielen, že vykonajú svoju povinnosť voči organizácii, ale tým viac ju vykonajú voči svojmu spolubratovi a spolusestre vo viere a národe. A oni vám niekdy budú ďakovať a keď nie oni, ich pozostalé rodiny budú vás držať za svojich dobrodincov. Rozdvojení padáme, jednotní rastieme a silnieme! Sem sa, bratia a sestry, do nášho kruhu. Bez vás nám je smutno a vy bez nás budete zapomenutí, ztratení. Sem sa, toto je vaša organizácia, sem sa do nej, bude nás mnoho, bude nás sila a budeme sa chlúbiť: Hľa, to je naša evanjelická rodina!

* * *

A konečne. Rak 1918 z rodiny našej, z kruhu Slov. Ev. Jednoty, vyrval mnoho bratov a sestier. Žialime za nimi. Boh nech im dá slávu večnú a ich pozostalým nech je mocnou pavezou. Daj Bože, aby rok 1919 bol pre nás šťastnejším, blaženejším, aby sme stále riastli a našu záhradu pilne zalievali.

Tak Boh dá nám vzrastu.

Karol Belohlávek.

NÁDEJE, NÁDEJE...

Nádeje, nádeje,
vy ľudí klamete:
ožiarite cestu
a potom zhasnete...

Nádeje, nádeje,
vy ste falošnice,
'bo sa neplníte
ani z polovice...

Nádeje, nádeje,
večná vo vás viera!
Dnes vám znovu verí,
kto sa sklamal včera.

Nádeje, nádeje,
vy ste života soľ!
Ej, veru nechutný
by život bez vás bol!

Nádeje, nádeje,
neopúšťajte nás!
Veď čo by bol hoden
celý život bez vás?

Nádeje, nádeje,
vy klamné nádeje,
my vám chceme veriť,
nech sa čo chce deje

Č.

Konec svetovej vojny.

I.

HROZNÁ svetová borba, ktorá otriasala celým svetom za viac než štyri roky, je ukončená skvelým víťazstvom Spojencov a tak zrejme i víťazstvom naším, víťazstvom Čecho-Slovákov. Lebo medzi spojeneckými armádami, bojujúcimi za demokraciu, borila sa i naša česko-slovenská armáda, až na troch frontoch viedla neuveriteľne hrdinský boj proti odvekému nepriateľovi, aby vysvobodila dva úplne bratské národy: Čechov a Slovákov — nateraz už jeden národ — zpod nadpanstva tyranských utlačovateľov a tak dopomohla Spojencom zabezpečiť človečenstvu pravú demokraciu a zažehnať barbarismus na večné veky. Obete boly ohromné, ale výsledok bude zaiste neoceniteľný pre človečenstvo, jestli štátnici pri uzatváraní mieru budú dosť opatrní a nájdu prostriedok, aby podobné vraždenie v budúcnosti bolo nemožné alebo v jeho zárodku udusené.

Pravda, že blahodarné následky pokoja sú ešte neviditeľné, lebo k vyjednávaniu nastolených otázok potrebné je niekoľko mesiacov. Vezme to mnoho času, kým sa všetky podrobnosti mieru dôkladne vypracujú, kým sa určí pokuta, ktorú majú zaplatiť Huni a ich spojenci, ktorí zaiste odpikajú svoj zaslúžený trest za zapríčinenie tejto hroznej vraždy ľudstva, za ktorú padá na nich zodpovednosť. Kým sa určia práva osvobodených národov, otázka Balkánu a východu, budú tiež vážnym predmetom pojednávania mierovej konferencie

Keď bude všetko rozumne pojednané a človečenstvu osožné uzavretia do života uvedené, až vtedy sa dá vidieť blahodarné ovocie víťazstva demokracie.

Hľadiac na vojenské operácie, môžeme ich rozdeliť na nasledovné bojištia, a síce: **východné**, kde čelili nemeckým hordám Rusi, pozdejšie Čecho-Slováci; **západné**, kde závodili s Nemcami statní Francúzi, Angličania, Belgičania a pozdejšie i Čecho-Slováci a Taliani; **južné** alebo **talianske** bojište, kde proti Rakúšanom a Maďarom stáli Taliani a neskoršie i Čecho-Slováci a oddiele spojeneckej i americkej armády; konečne **balkánske** alebo **srbské bojište**, kde pomerne malá armáda srbských junákov dva razy porazila takzvané zrno rakúskej armády, ale na tretí raz vysilení Srbi podľahli rakúskej a nemeckej presile hlavne preto, že do vojny vstúpilo i Bulharsko, ktoré od zadu napadlo mužne odporujúcu srbskú armádu. — Huni potom na spôsob Tatárov zaplavili a spustošili Srbsko a jeho spojenca: Čiernu Horu.

Rakúsko, takrečeno na rozkaz Nemecka, dňa 28. júla 1914 vypovedalo vojnu Srbom. Týmto sa začalo najhroznejšie krveprelievanie, jaké v histórii človečenstva nemá páru. Behom mesiaca augusta sypaly sa výpovede války navzájom v celej Europe. Nemci zaplavili Luxemburg za jeden deň, potom sa vrhli do Belgie a na prvý odpor Belgičanov natrafili pri opevneniach mesta Liege, kde bol ich postup zadržaný na niekoľko dní. Keď padla i posledná pevnosť belgická, Nemci zaplavili celé Belgicko a jeho hlavné mesto Brussel zaujali 20. augusta; mesto Louvain zapálili už 25. augusta. Hrdinský boj Belgičanov dal Francúzom príležitosť sohnať svoju armádu a rozostaviť ju pozdĺž rieky Marne. Medzi tým Angličani zimničnou rýchlosťou vyloďovali svoje vojsko k odporu Nemcov a 6. septembra sviedla sa hrozná bitka pri rieke Marne, odkiaľ Nemci boli zatisnutí až po rieku Aisne. Potom nasledoval zápas o prístavy, anglické čaty boly rýchlo dopravované, aby posilnili francúzsku armádu, kým nebola fronta ustálená od Severného mora až po hranice Švajciarska. Dňa 14. novembra 1914 Angličani obsadili mesto Ypres, ktoré potom Nemci mnoho ráz pokúsili dobyť, ale vždy bez výsledku. Ba nedobyli ho ani v útoku 22. apríla 1915, keď po prvý raz upotrebili plyn (gás), nepodarilo sa im Angličanov odtiaľ vytisnúť.

Behom prvej polovice roku 1916 Spojenci stáli na západnom fronte nečinne, pozorujúc boje Rusov; zaiste si mysleli, že Rusi pre nich povyberajú z ohňa všetky horúce kaštany. Rusi sa nedobyli konečného víťazstva; v tom čase Angličani už mali rozšírenú svoju frontu až po rieku Somme a 1. júla 1916 započali spoločný nápad

PROF. FERDINAND PÍSECKÝ,
kapitán v česko-slovenskej armáde vo Francii, ktorý má veľké zásluhy pri sorganizovaní našej armády.

anglicko-francúzsky, a v ktorom zajali 70 tisíc Nemcov. Angličani potisli svoju bojovnú čiaru smerom ku rieke Avre a 26. septembra zaujali mesto Thiepval a v novembri Beaumont a Hamel, donútiac Nemcov k ústupu na čiare od mesta Arras až po St. Quentin, medzi tým Francúzi očistili okolie Noyon na juhu. — Bitka pri Somme zvrtla beh války v iný smer.

Takto zostalo válečné položenie nezmenené až do 25. februára 1917, keď Nemci začali svoj "strategický ústup" medzi riekami Ancre a Somme, kde im Angličani vždy boli za pätami, zaujmúc 17. marca Bapaume, 18. Peronne a 9. apríla Kanaďania zaujali Vimy Ridge. Dňa 7. júna Angličani začali offensívu vo Flandersku proti pobrežiu južne od Ypresu. Prerazili čiaru Nemcov Messines-Wytschaete zvanú a smerom ku Roulers vbili klin do srdca nemeckých opevnenín v Belgicku, ohrožujúc prístavy submarín na pobreží Severného mora a očakávalo sa zaujatie mesta Lille. Mesto Passchendale, ležiace na 4 míle od Roulers, bolo zaujaté 6. novembra.

Dňa 20. novembra generál Byng zahájil útok na mesto Cambrai. V tomto útoku po prvý raz hrali vážnu rollu tanky. Povestná Hindenburgova čiara bola pretrhnutá a 8,000 Nemcov zajato. Boj tu viedol sa otvorene po prvý raz za niekoľko posledných mesiacov. Behom 5 dní Angličani zaujali pohorie Burlon, následkom čoho dostali sa na 3 míle ku mestu Cambrai. Nemci 1. decembra zahájili silný protiútok na dvoch stranách tejto oblasti, no generál Byn bol spôsobný za každým zatisnúť ich do starých posícií.

II.

Angličani v mesiaci júli 1916 zahájili offensívu, ktorá bola započatá preto, aby uľavila nápad Nemcov na verdunské pevnosti, ktoré boly obliehané vojskom korunného princa od februára 1916 Nemci najsilnejšie napádali v júni, ale Francúzi v decembri už mali zpäťdobyté všetko, čo behom 10 mesiacov okolo Verduna utratili. Konečne prišli Nemci k tomu presvedčeniu, že Verdun dobyť nemôžu, vzdor tomu, že utratili tam vyše pol milliona vojakov. Na začiatku prudkého nápadu vonkajšie pevnosti Verdunu začaly padať jedna za druhou a tieto úspechy Nemcov veľmi uspokojovaly a už za istý držali pád Verdnu. Nemci dňa 26. februára zaujali pevnosť Douamont, 6. júna Vaux a 23. júna dotisli sa pod Thiaumont a Fleury, ale bližšie ku Verdunu sa dostať nemohli. Potom nasledoval protiútok Francúzov, ktorí 3. augusta zpäťdobyli Fleury, 24. októbra Thiaumont a Douamont, ukoristiac 6,000 zajatcov, a 2. novembra Nemci vyprázdnili pevnosť Vaux.

Armády cez zimu zosilňované boly na oboch stranách, lebo už

v decembri sa rozchyrovalo, že Hindenburg chystá sa podujať veľkú offensívu, ktorá by mala za následok porazenie Spojencov a docielenie čím skoršieho ukončenia vojny s víťazstvom Nemcov. Chýry sa opakovaly čím ďalej, tým hustejšie, už i dni započatia sa spomínaly, ale čas míňal sa bez offensívy. Konečne niektorí pozorovatelia prestali veriť v spomínanej offensíve, ale táto pochybnosť čoskoro zmizla, lebo Nemci skutočne začali silný nápad 21. marca pri rieke Somme, na 50-míľovom fronte, medzi Scarpe a Oise riekami, a keď predlžili svoju frontu od jednej rieky ku druhej, tak táto bola 68 míľ dlhá. Na severnom krýdle boli skoro zastavení, ale na južnom sa im podarilo čiaru svoju potisnúť až o 47 míľ a zastali len 6 míľ pred Amiensom. Vojenskí znalci zavčasu vycítili cieľ Hindenburgov, zaujať Amiens, takto pretrhnúť spojenie Francúzov s Angličanmi, dôjsť až po Abbeville, čo by znamenalo úplné rozdvojenie Spojencov, potom držať Francúzov v stálom ohni na juhu a na severe skoncentrovať silnú armádu, ktorá by zahnala Angličanov až ku brehom mora, zaujať prístavy kanálov, takto si odstrániť nebezpečie možného anglického nápadu od mora, potom obrátiť sa na juh a zničiť armádu francúzsku, zaujať Paríž a takto dľa ich vôle diktovať mier. Ale jako takmer všetky nádeje Nemcov, tak i tieto stroskotaly sa bez prajného výsledku pre nich.

Nemci znechutení, ale ešte vždy nádejeplní, uznali, že ich nápad nebol dosť silný odobrať vytknuté body od Angličanov, preto ešte v apríli začali novú offensívu, ktorá mala vybrúsiť štrbinu zapríčinenú predošlou offensívou. Útok započali západne od Lille, od La Basse kanálu skoro až po Ypres. Tu zaujali Messines, ale Dunkirk a Calais sa im zaujať nepodarilo. Opevnenia severné sa držaly a západným smerom nemohli dôjsť ani po Hazebrouk, lebo zastavení boli pozdlž pohoria Nieppe. Preto zastali a za mesiac rozmýšľali, čo majú robiť; konečne v máji rozhodli sa, že upustia od zaujatia prístavov kanálu, ale že Paríž musia dobyť za každú cenu a toto malo za následok, že začali napádať medzi Aisne a Marne. Uznať sa musí, že toto bol jeden z ich najsilnejších nápadov, ale skončil sa s menším ešte výsledkom než predošlý pri Somme. Za jeden deň od doliny Ailetty prešli pohorím Chemin-des-Dames a rýchle prekročili rieku Aisnu. Potom zaujmúc mesto Soissons, došli až po rieku Veslu, cieľom zaujatia mesta Fismes. Potom tiahli na rieku Marne a tak pozdlž rieky rozložili svoju líniu od Chateau-Thierry až po Verneville, ohrožujúc Rheims. Ale Rheims a Epernay sa držaly, chránené súc pohorím toho istého mena. Od západu zas Nemcom v ceste stálo pohorie Villers-Cotterets. Nápad slabol, bez toho, že by došli svojho cieľa.

Nemci by boli získali dobrú pôdu pre nápad na Paríž, keby boli mohli spojiť svoje línie rovnou čiarou od Montdidier po Chateau-Thierry, a toto i probovali urobiť v júni pochodom po oboch brehoch rieky Oise, od Noyon, ale boli zastavení pri pohorí Laigle po dva dni trvajúcom ostrom boji. — Ešte raz probovali nápad a to ráno po národnom sviatku Francúzov, pozdlž fronty od Chateau-Thierre po Massignes, 30 míľ od Rheims, ale ani to sa im nepodarilo, lebo offensíva na tretí deň bola zastavená. Za týmto nasledovala znamenitá a rozmyslená offensíva generála Focha, 18. júla. — Na čiare východne od Rheims, ktorá bola pozorne potisnutá, generál Gonard zaujal originálne posície. Severo-západne od Rheimsu, kde Nemcom podarilo sa zaujať niekoľko míľ, boli odtiaľ vytisnutí Talianmi, Angličanmi a Francúzmi. Na juhu podarilo sa Nemcom prekročiť rieku Marnu, kde došli až pod mesto Conde, zkadiaľ ich Francúzi a Amerikáni vyhnali a na západe, kde Nemci tiež pokročili na viacerých miestach, avšak celé krýdlo ich pri spoluúčinkovaní Amerikánov a Francúzov bolo nahnuté, čo malo za následok ústup Nemcov po rieku Veslu, počas ktorého ztratili vyše 220,000 mužov, totiž štvrtinu ich operujúcej armády. V tom istom čase maršall Foch severne od Montdidier zaujal niekoľko dedín s návrším dominujúcim celú dolinu rieky Avre od severu a západne medzi riekou Somme a Avre, v okolí Hamel, čo ešte viac oslabilo nádej Nemcov na zaujatie mesta Amiens.

Od tohto času padaly na Nemcov ťažké údery nápadov jeden za druhým, nedajúc im ani najmenšieho oddychu. Soissons bol späťzaujatý 2. augusta a o dva dni neskoršie Amerikáni, pri spoluúčinkovaní Francúzov, prekročili rieku Veslu. Ďalej západne Angličani rozdrvili Hindenburgovu líniu a donútili Nemcov k ústupu v oblasti Lys, a 4. septembra vyprázdnili Lens. Kým sa toto odohrávalo na západe, Amerikáni na východnom konci línie, pri Toul, 12. septembra zahájili boj a za tri dni očistili okolie St. Mihiel. Potom postupne napredovali východným smerom od rieky Meuse a 26. septembra potisli svoje vojská i na západ od Meusy; 2. novembra zapríčinili Nemcom ťažké porážky pri lesoch Argonnských, očistiac od Nemcov celú frontu medzi riekami Meuse a Aisne. Keď Amerikáni predreli sa lesami, rýchle pokročili smerom ku Sedanu, kde sa spájaly dve čiary železničné, jedna z Verdunu a druhá z Metzu, táto mala spojenie i s Luxemburgom a Amerikáni držali ju pod ohňom za niekoľko dní; pri Sedane boly tieto železnice pretrhnuté.

III.

Taliansko vypovedalo vojnu Rakúsku 23. mája 1915, ale s výpoveďou vojny Nemecku odťahovalo až do 27. augusta 1917. Cieľ

GENERÁL JANIN,
hlavný veliteľ česko-slovenskej armády vo Francii.

Talianska bol zaujať mesto Triest na východnom brehu Adrii. Mesto Goricu na rieke Isonzo zaujali 9. augusta 1916 a potom vnikli sez ohromné vrchy do Carso, čo bolo do toho času považované za nemožné. V postupe pokračovali i v roku 1917 a 24. augusta vztýčili taliansku zástavu na Monte Santo a 14. septembra na Monte San Gabriele, potom sa chystali v októbri otvoriť cestu na Laibach, ale ich zastihla ohromná pohroma, ktorú zapríčinila čiastočne nemecká propaganda.

Rusko práve slávilo polročie svojej svobody pod socialistickým režímom, vysvetlovanie svobody a jestvujúce bratričkovanie medzi vojakmi oboch strán, značne oslabilo morálnu silu Talianov, ktorí už skoro očistili od Rakúšanov vyšné i nižné okolie rieky Isonzo, ale bol tam ešte asi 4-míľový priestor na západnom brehu rieky, ktorý držali Rakúšani. Tadiaľto prebili sa Rakúšani a 24. októbra nachodili sa už na pláni Venecii, zaujali Cividale a Udine so 180,000 Talianmi, stá a stá kanónmi. Generál Kadorna bol prinútený na celej východnej čiare ustúpiť, jeho ustupujúce voje 5. novembra zastaly narieke Tagliamento a o štyri dni neskoršie na Piave, len 15 míľ od mesta Venice. Čo si Taliani za dva roky horko-ťažko vydobyli, to za štyri týždne ztratili. Rakúšani postupovali priesmykami medzi Piavou a Brentou a 11. novembra zaujali Belluno a Feltre. Konečne Talianom podarilo sa zastaviť postup 1. decembra, potom ale obe stránky pre zimu ostaly nečinné až do jara.

No pohroma na talianskom fronte mala i dobrý účinok, lebo následkom jej Spojenci prišli k tomu presvedčeniu, že je potrebná spoločná činnosť. Francúzske a anglické vojská boly rýchlo šikované do Talianska a behom 48 hodín obsadily priesmyky severnej Itálie, kým zas Taliani bránili čiaru Piavy. Potom sa spojenecki štátnici sišli v Taliansku, kde sa usniesli utvoriť válečný výbor, ktorý má mať na starosti všetky válečné záležitosti a v ktorom budú zastúpené i Spojené Štáty. Tento výbor počas nápadu na Somme vymenoval za hlavného veliteľa všetkých spojeneckých armád hrdinu Marny, generála Focha. Dobrý výsledok tohto kroku bol čoskoro viditeľný.

IV.

Zpomedzi veľkých mocností Rusko bolo samé prvé, čo vstúpilo do vojny proti Nemecku, ale aj prvé vystúpilo z nej. Jeho účasť bola veľmi pozoruhodná. Rusko na vypovedanie vojny odpovedalo Nemecku tým, že 1. augusta 1914 vtrhlo do východného Pruska. Lenže armáda Rennenkampfa bola schválne vedená do záhuby, pri Tannenbergu, v oblasti Mazurských jazier premožená, rozprášená na caparty a v močarinách potopená. Armáda Nikolaja Nikolajeviča

však dobyla skvelých úspechov na juhu, prekročila hranice Galície a zaujala mesto Tarnopol, ktoré držala za tri roky, 2. septembra zaujala Lemberg, hlavné mesto Galície a 19. septembra prekročila rieku San a o tri dni pozdejšie začali Rusi obliehať pevnosť Przemysl, 3. októbra bol zaujatý Tarnov. Potom bolo ruské napredovanie zastavené posilou rakúskej armády z Krakova. Nemci zapríčinili obrat v Poľsku, došli až po samú Varšavu, kde v bitke desať dní trvajúcej boli porazení a zahnatí. Rusi ich prenasledovali, tak že dňa 7. novembra zpäťdobyli Ivangorod, Lodz a Radom a z celého Poľska vytisli Nemcov. Ruská armáda vošla až do Sliezska, 185 míľ od Berlína, teda bližšie než ktorákoľvek z armád Spojencov priblížila sa ku nemeckému hlavnému mestu. O niekoľko mesiacov po tomto Nemci zaujali niektoré pobaltické provincie a 8. mája prístavné mesto Libavu, došli až pod záliv Rigy, kde sa usalašili pozdĺž rieky Dviny medzi Rígou a Mitavou, zakopúc sa ostali stáť nečinne až po rok 1916. V januári toho samého roku Rusi začali nápad v Bukovine a v Galícii a v júni začali offensívu vo Volhynii, 11. júna zaujali mesto Dubno a na konci toho mesiaca mali v rukách celú Bukovinu až po uhorské hranice. Dňa 29. júla zaujali Brody a 18. augusta boli pri Haliči, znovu ohrožujúc Lemberg. Ich napredovanie však bolo zastavené porážkou medzi Lutskom a Kovelom, po ktorej prestal boj až do jara 1917.

Cárov "úkaz", ktorým rozpúšťal dumu, mal za následok ruskú revolúciu, lebo členovia dumy sa zprotivili cárovmu "úkazu", na čo cára Nikolaja panovníctva pozbavili a uväznili. Knieža Lvov a prof. Miljukov utvorili dočasnú vládu. Nemci toto ruské položenie vyúžitkovali vo svoj prospech, chytrým spôsobom podkopali morálnu silu ruského vojska. Potom začali agitovať za osobitný mier s Ruskom, rozličnými letákmi vplývali na ruských vojakov a nemeckí vojaci sa s nimi bratričkovali, za čím nasledovalo rozsypanie ruskej armády. Alexander Kerensky, vtedajší minister války, pokúsil sa predísť úplnému rozkladu armády, ale už bolo neskoro. Sám si stal na čelo armády a 1. júla začal útok na Lemberg od Tarnopolu, pomocou armády generála Brusilova, operujúcej južne od rieky Dniester. Armáda Kornilova zaujala Halič 10. júla a Kalúž 11. júla, za dva týždne zajali 36,000 Rakúšanov, víťazstvo približovalo sa už, ale všetko vyšlo na zmar následkom novej revolúcie v Petrohrade, kde 5,000 námorníkov tiahlo z Kronstadtu, žiadajúc radikálnejšiu vládu, na čo sa štyria ministri poďakovali a Kerensky ostal premierom.

Kým Nemci pomocou svojich agentov šírili v Rusku nedorozumenie, na fronte zahájili offensívu, 16. júla zpäťdobyli Kalúž a pri

Zvločove napadli gen. Brusilova od chrbta. Vojsko, poslaté mu na pomoc, najprv vydržiavalo schôdze a usnieslo sa rozísť, čo malo za následok ústup celej ruskej armády, na čo Nemci 22. júla zpäťdobyli Tarnopol a tak ďaleko vnikli do Ruska, jako nikdy predtým, prekročiac rieku Prut, nezastavili sa len pri Chotine. Dňa 1. septembra Rusi znovu zahájili offensívu pri Uxkull a prekročili rieku Dvinu, lenže ruské vojsko nechcelo bojovať, tak že Nemci 3. septembra vtiahli do Rígy a 21. zaujali Dvinsk. Nemci začali námorné operácie začiatkom októbra, vylodiac vojsko na Vasalských ostrovoch, v zálive Ríga zaujali ostrovy, tak že od Finnského zálivu ohrožovali Petrohrad.

Dňa 15. septembra vyhlásil Kerensky Rusko za republiku, utvoril koaličnú vládu a požiadal Spojencov na uzavretie mieru s Nemeckom. V tomto videli Nemci príležitosť oddeliť Rusko od Spojencov, preto do Ruska vyslali povestného Lenina, aby napomohol úplný rozklad v Rusku; tento sa sišiel so sebepodobným Trotským a títo dvaja sú na príčine, že je Rusko v takom položení, v akom sa nachodí teraz.

S frontov vrátivší sa vojaci, námorníci a robotníci po mestách vyhlásili sa za boľševikov, zaujali všetky úrady a v Petrohrade vyhlásili novú revolúciu, tak že Kerensky musel zutekať. Takto sa stal Lenin premierom a Trostký ministrom zahraničných diel. Títo dvaja navrhli všeobecný mier, bez zaujímania zemí a bez válečnej náhrady, a podpísali prímerie s centrálnymi mocnosťami dňa 15. decembra. Hanebný mier bol podpísaný dňa 18. januára 1918, za čím bola celá armáda rozpustená a všetko vojsko odvolané s frontov. Ukrajina, najúrodnejšia čiastka Ruska, pretvorila sa na osobitnú republiku, s ktorou Nemci uzavreli mier 9. februára. Lenže boľševici neboli s týmto spokojní, preto Nemci vnikali hlbšie do Ruska a nezastavili sa len pri Luge, 100 míľ od Petrohradu. Takto Nemci vynútili nové vyjednávanie na boľševikoch v Brest-Litovsku, kde 3. marca boľševici podpísali vynútenú dohodu. Boľševickí delegáti tvrdia, že podpísali mier bez toho, aby podmienky boli prečítali, a takým činom uznali Ukrajinu, Poľsko a Finnsko za neodvislé štáty, odlúčenie Litvy, Estonie, Livonie a Kurlandska, následkom čoho by spojenie Ruska s Europou bolo úplne odrezané; Turecku mali oddať čiastku Transkaukazie s prístavným mestom bohatej olejovej oblasti, Batu na Čiernom mori. Rusko sa takto stalo na oko neutrálnym štátom, ale vláda boľševická ostala i naďalej pod vplyvom nemeckým.

V.

Toto bol hrozný úder pre Spojencov, lebo nemecké a rakúske

vojská boly posielané na západnú a taliansku frontu, vzdor tomu, že Nemci Rusom sľúbili, že nemecké vojsko s ruského frontu nebude posielané proti jeho bývalým spojencom. Zajatci tiež boli prepustení, ale mnohí zostali v Rusku, kamarátiac sa s navrátivšími ruskými zajatými usilovali sa zapríčiniť čo najviac nepríjemnosti Spojencom. V tomto čase sa už nachodilo v Rusku niekoľko československých plukov, ktorým mnoho Rusov môže ďakovať, že žijú, lebo keď ruskí vojaci odhadzovali svoje zbrane pri Zborove a zradne zanechali Čecho-Slovákov proti nemeckej presile, predsa sa hrdinským bojom prebili a konečne zastavili ďalší postup. Keď sa Nemci doznali, že proti nim nestoja viac Rusi, ale Čecho-Slováci, ktorých línie boly nepremožiteľné, začali tiež na spôsob Rusov odhadzovať zbrane a kričať, že bielo-červení čerti idú. Kdekoľvek ruskí vojaci odopreli bojovať, kdekoľvek sa začala ruská fronta kolísať, boli to Čecho-Slováci, ktorí boli v stave Nemcom čeliť.

Po uzavrení zradného mieru armáda ruská bola rozpustená, bojovná fronta úplne prestala, následkom čoho česko-slovenské vojsko ostalo v Rusku bez účelu, preto s dorozumením Spojencov malo byť prevezené do Francúzska, aby s tamojšou česko-slovenskou armádou mohlo bojovať proti odvekému nepriateľovi, za svobodu svojho ujarmeného národa. I začalo sa vyjednávať s boľševikmi ohľadom dopravy vojska do Vladivostoku. Výsledok vyjednávania bol, že Čecho-Slováci majú oddať všetky zbrane a ponechať si len 10 pušiek na každých 100 mužov. Takto vystrojení pustili sa na cestu do Vladivostoku — len čiastka, nie všetci — a ztadiaľ mali ísť na lodiach do Francie, lenže na ceste ich boľševická červená, nemeckej propagande slúžiaca gárda napádala a vyničením ohrožovala; junáci naši svojou obratnosťou, často holými rukami premohli čaty guľometami ozbrojené, potom ich náležite potrestali a prelamujúc ďalšie prekážky v ceste, došli až do Vladivostoku, kde mali Spojenci nahromadené množstvo válečného materiálu, s ktorým boľševici gazdovali a komu chceli, svobodne rozdávali. Potreba a bezpečnosť Čecho-Slovákov vyžadovala, aby tomuto bol učinený konec, preto dľa dobre vypracovaného plánu behom jednej noci Čecho-Slováci zaujali mesto Vladivostok, ktorého obyvatelia, keď sa ráno prebudili, zbadali, že mesto bolo vedené celkom inými, neznámymi ľuďmi; vtedy policajnú službu konali naši junáci, prístav a pobrežné pevnosti boly v rukách našich. Slovom všetky stráže zaujali Čecho-Slováci a bdeli nad poriadkom, čo sa obyvateľstvu veľmi páčilo, lebo prestaly všetky nepokoje a výtržnosti. I v prístave nachodiace sa lode zaujali, lenže toto im zapríčinilo malé ťažkosti, lebo lode mali, ale námorníkov nebolo.

Tí Čecho-Slováci, ktorí sa nemohli dostať do Vladivostoku, obsadili sibírsku železnicu a držia ju i teraz od Vladivostoku až po Penzu. Ku týmto česko-slovenským vojskám pridalo sa mnoho Rusov, ktorí neboli spokojní so správou boľševikov. — Do Vladivostoku dorazilo asi 14,000 Čecho-Slovákov a o niekoľko dní bolo tam vylodené i francúzske, japonské, americké a anglické vojsko

VI.

Následkom stroskotania sa Ruska, Rumunsko bolo donútené vystúpiť z vojny, ktorú začalo 27. augusta 1916, vtrhnutím do Sedmohradska, zkadiaľ bolo vyhnaté Falkenheinom a Mackensenom, ktorí hneď za tým zaujali Bukarest, hlavné mesto Rumunska, lenže prv bola prenesená rumunská vláda do Jassy. Dobrudžu, najúrodnejšiu zem pri ústí Dunaja Rumuni museli prepustiť Bulharom a po tom museli uzavrieť mier s Nemeckom a armádu odzbrojiť.

Hrdinské srbské vojsko dva razy porazilo armádu rakúsku a očistilo svoju rodnú pôdu od nepriateľov. Tam zahynul kvet rakúskej armády a sami Rakúšani a Maďari si i tak nemohli dať rady s malým, ale hrdinským Srbskom a museli volať na pomoc Nemcov. Potom spojení udreli na Srbov ohromnou silou a premohli ich. No sotva by sa i toto bolo stalo, keby ich od chrbta neboli napadli Bulhari. Títo na čele so svojím nemeckého pôvodu panovníkom, k vôli ktorému zradili krv slaviansku, napadli Srbov od chrbta zákerníckym spôsobom. Jediný spôsob pre Srbov bol rýchlym ústupom zachrániť, čo sa ešte z armády ich zachrániť dalo, prv než by jej cestu ústupu zradní Bulhari odrezali. Nemci a Rakúšania potom zgniavili všetko, čo bolo živé, čo sa odniesť dalo, to odniesli a celú krajinu úplne zničili. Vláda bola preložená do mesta Niš, ale i toto padlo do rúk Nemcom 5. novembra a posledné srbské mesto, Monastyr, 2. decembra. No Rakúšani sa hnali i západným smerom, ku Cetinje, hlavnému mestu Čiernej Hory, ktoré bolo zaujaté 13. januára 1917. Čiernu Horu potkal smutný osud, podobný jako Srbsko. Rakúšani napredovali až po mesto San Giovani de Medua, na brehu Adrie v Albánii. Spojenci shromaždili pozostatky srbskej armády na okolí mesta Avlony a odviezli na ostrov Korfu cieľom znovusriadenia. Pozdejšie táto istá armáda zjavila sa na macedónskom fronte, kde bojovala po boku Spojencov a dožila sa víťazstva, zpäťdobyla svoju tak bohato krvou poliatu otčinu. Jej hrdinské boje a ťažké utrpenia po dlhom strádaní konečne zdarom boly korunované, keď po poddaní sa Bulharska veliteľovi d'Espereymu, Srbi dňa 3 novembra 1918 slávnostne vtiahli do svojho sídelného mesta, Belehradu.

VII.

Veľmi vážnou vecou bolo otvorenie Dardanell, aby mohli Spojenci kratšou cestou dodávať Rusku potrebné vystrojenie a iné potrebnosti k válčeniu a zase aby mohli odviezť v černomorských prístavoch nahromadenú pšenicu do svojich krajín a tak zachrániť obyvateľstvo od vyhladovania. Lebo to každý znal, že keď vojna dlhšie potrvá, že nebudú v nej rozhodovať armády, ani kanóny, ale chlieb. Spojenci mysleli, že dobyjú Dardanelly lod'stvom, no toto zaplatili veľmi draho a úspechu nebolo. Neskoršie na polostrove Gallipoli vylodili vojsko Britov, Austrálčanov a Novozelandčanov, a dňa 25. apríla i 6. augusta 1915 vylodili viac vojska na dvoch miestach pri Sulva zálive, na severnej strane Gallipoli. Všetko bolo marné, museli prísť k tomu presvedčeniu, že kým by Dardanelly dobyli, museli by priniesť väčšie obete než sú Dardanelly hodny, pre to bolo vojsko odtiaľ vytiahnuté a operácie dňa 8. januára 1916 fiaskom zakončené.

VIII.

Turecko začalo válku na rozkaz Nemecka bombardovaním ruských prístavov na Čiernom mori, na čo Anglia odpovedala privlastnením si ostrova Cyprus dňa 5. novembra 1916 a 17. decembra toho samého roku vyhlásila, že je Egypt pod anglickým protektorátom Od Perského zálivu na hor Anglia vyslala vojenskú výpravu, ktorá 2. novembra 1914 zaujala Bassorah a od toho času sa proti Turkom málo čo podniklo až po rok 1916, keď Rusi zaujali skoro celú Arméniu, vkročili do Persie a spojili sa s anglickou výpravou pochodujúcou od Bassorah na sever. Armáda pod vodcovstvom generála Townsenda pochodujúc hore riekou Tigrisom, porazila Turkov pri Kut-el-Amara a znova pri srúcaninách Ctesiphon, 18 míľ od Bagdadu. Jeho vojsko ale nebolo dostatočné čeliť väčšej tureckej armáde, ktorej sa podarilo Angličanov odtisnúť po Kut-el-Amaru, tam ich obtočiť a 29. apríla 1916 k poddaniu sa prinútiť. Pomocná výprava sa blížila, lenže už pozde došla. Neskoršie bola sem vyslatá o mnoho silnejšia armáda, ktorá už 11. marca 1917 zaujala mesto Bagdad a 23. apríla Samaru, potom pokročila d'alej po Kirfs, smerom ku Mosul, ale pre veľkú horúčosť v pochode pokračovať nemohla. Generál Allenby, rozprášiac tureckú armádu, zaujal Palestínu. Najprv bol od Turkov očistený polostrov Sinai, cez pustatinu bola postavená trať a prevedená voda, aby takto vojsko mohlo byť zásobované a malo dobrú vodu. Dňa 9. januára 1917 Angličani zaujali mesto Raffa a druhá armáda 18. novembra zaujala prístavné mesto Jaffa a Jeruzalem bol zaujatý 8. decembra 1917. Jeruzalem pod tureckým panstvom bol za 730 rokov. Dňa 21. februára 1918

zaujali Jericho, 22. septembra Nazareth, 1. októbra Damaskus a 26. októbra Turci boli prinútení poddať sa.

IX.

Japonci vstúpili do tejto války jako spojenci Anglie, aby hatili nemecké šírenie na d'alekom východe. Zaujali nemeckú kolóniu Čingtau (6. novembra 1914), ktorú Nemci vydreli od Číny a minulého leta začali spoluúčinkovať so Spojencami v očistení Sibíru od boľševikov; došli až po Irkutsk, kde sa spojily s Čecho-Slovákmi.

X.

Všetky nemecké kolónie boly napadnuté. Juhozápadná Afrika bola okkupovaná gen. Bothom 12. mája 1915 a juhovýchodná africká kolónia nemecká, väčšia než celá nemecká država, napadnutá bola 27. septembra 1914 miestnym vojskom, pri pomoci domorodcov, ktorých Belgičani poslali z Congo, Portugálcami od juhu a Angličanmi od severu, tak že 1. decembra 1917 bola celá kolónia od Nemcov úplne očistená.

XI.

Námorných srážok bolo len niekoľko, lebo Nemci dobre vedeli o anglickej námornej sile, preto za najlepšie uznali ukryť svoje lode na bezpečné miesto v Heligolande a Kiel kanále, a ich obchodné lode hľadaly úkryt v neutrálnych prístavoch po celom svete. Päť nemeckých križiakov napadlo anglickú skadronu a potopily v južnom Pacifiku 1. novembra 1914, ale 10. novembra všetky tieto križiaky boly zničené. Najväčšia námorná bitka udala sa pri Jutlande 31. mája 1916, kde potopené boly 3 nemecké válečné lode, 6 križiakov a 5 ničiteľov. Angličani utratili 6 križiakov a 8 ničiteľov, ale žiadnu válečnú loď, preto si obe stránky pripisovaly víťazstvo. Tiež významná srážka udala sa v Dardanellách, kde nemecký križiak "Breslau" bol potopený a druhý, "Goeben" na melčinu nahnatý. Nemci často robili nápady na prístavné mestá Anglie, ale to nemalo žiadneho významu. Za vážnu a pozoruhodnú udalosť môžeme považovať zatarasenie vchodu do submarínového hniezda Zeebrugge a Ostende. Niekoľko anglických lodí bolo potopené následkom nárazu na nemcké míny, medzi týmito bola i loď Hampshire, na ktorej prišiel o život Lord Kitchener i s celým jeho štábom. Submaríny nemecké zpočiatku zdaly sa byť veľmi nebezpečné, no nebolo to tak celkom zle, jako sa očakávalo, lebo najviac bolo potopené neutrálnych a nevojenských lodí. Nemci topili všetko rad-radom, len aby zastavili dopravu potravín do Anglie, čo ale nepodarilo sa im.

GENERÁL MILAN R. ŠTEFÁNIK,
na lodi počas cesty z Francie do Ameriky v mesiaci septembri 1918. Generál Štefánik precestoval cez Ameriku, Japonsko a išiel do Ruska ku česko-slovenskému vojsku. — V jeho sprievode, na ľavo, je jeho adjutant poručík Francúz, na pravo americkým Slovákom dobre známy prof. Písecký, čo kapitán česko-slovenského vojska.

Zo života zajatca.

Janko Sršeň.

NAJSMUTNEJŠIE dni zajatia zažil som v Samarkande v jaseni 1915. roku. Neočakávaný prírast zajatcov a pretiahnutie vojny pomýlilo všetky výpočty vojenského Ruska. Rusi hneď na počiatku vojny, majúc zkúsenosti z japonskej vojny, zajatcov roztrúsili po celom Rusku, po Sibíri a po Turkestáne. Už v druhom mesiaci vojny písali naši zajatci domov z Omska a neskoršie z Nikolsk Uzurujska, ležiaceho blízko Vladivostoku. Prvý väčší nával zajatcov, vynímajúc bojov pri Rava Ruske, Tomašove, pod Lublínom, v Bukovine a po zaujatí Lvova, bol pri páde Przemysla. U samého Przemysla dňa 21. marca 1915. roku zajali Rusi 108,000 chlapov, vyše dvoch tisíc dôstojníkov a deviatich generálov. Vzdor tomu, že v tento čas, keď sa už prvé skvelé víťazstvá ruských vojsk chýlily ku koncu, v marcových bojoch v Karpátoch a v Haliči, Rusi často holými štykami (bajonett) denne brali do zajatia 6—10 tisíc chlapov, obyčajne s celými štábmi, s lekármi a vojenskými kaplánmi.

Prírast zajatcov z Przemysla bol citeľný vo všetkých zajateckých lágroch. Pre Samarkand bolo na trvanie války určené 12,000 zajatcov. Toľko boli v stave umiestniť v kasárňach, z ktorých ruskí vojaci boli na bitevnom poli.

Šesť verst od nového mesta Samarkandu boly Letné lágre, kde pred tým z jara a cez leto cvičievali vojakov. Sem posielali najviac pluky pozostávajúce z Poliakov, pochádzajúcich z ruského Poľska a niektoré i z Ukrajiny. Posielali ich sem preto, aby v europskom Rusku v páde vzbury, pred ktorou vláda mala stály strach, vojsko nemohlo sa jej zúčastniť. Posielali ich i preto, aby mládež privykla k podnebiu a zamilujúc si kraj, usadila sa na stepoch Turkestánu.

Táto a takáto kolonizácia sa dosť dobre darila, menovite od tých čias, ako zariadili zavodňovanie na stepoch, okolo väčších miest. Ku zavodňovaniu použili potoky a rieky tečúce so sklonkov Himalaji, ktoré z jara boly bohaté na vodu, ako ricky Syr Darja a Amu Darja. Tieto predtým ničomne vtekaly do vysichajúceho Azorského mora.

Zariadenie letných lágrov bolo jednoduché. Letný láger a pri ňom kozácky boly od marca až do konca novembra v úplnej zeleni. Okolo ciest, chodníkov a otvorených barákov vypínaly sa vysoké strapaté topole, štihlé akáty a košaté husté karagáče. Stromy všade boly po vojensky do radov sadené, pozdlž ktorých tiekol potôček. Každý strom dostal vodu. Len takto bolo možné udržať stromy v zeleni a zachrániť ich pred vyschnutím od pražiaceho slnka, ktorému od počiatku mája až do novembra nezavadil v cestu ani jeden mráček.

Zajatci žili v otvorených barákoch. Strechy otvorených barákov ležaly na válkových múrikoch. Baráky stien nemaly. Strecha bola ťažká, vyhotovená spôsobom, aký užívali pri stavaní domov domorodí Sarti.

Na múriky pokládli brvná s nízkym štítom. Brvná (rohy) boly dosť husto kladené, takmer na meter jedno od druhého. Na brvná pokládli silné dosky a na dosky z trsti riedko pletené koberce. Na takto shotovenú kostru väzby nanosili blata miešaného so slamou, vlastne s hrubou sečkou. — Smiešané blato so sečkou roztreli po streche a nechali za dva-tri dni uschnúť. Keď táto vrstva uschla, natreli na ňu druhú vrstvu blata, tak tretiu, štvrtú i piatu. Všetky vrstvy spolu neboly hrubšie od 20 centimetrov. Tieto strechy boly dobré a vydržaly celý rok, to jest jasenné a zimné daždc. Ovšem, každý rok strechy museli poprávať a síce tak, že každý rok nanosili na strechu blata so sečkou a rovnomerne ho roztreli. Viac ale trpelo drevo na väzbe, ktoré chytro hnilo od vlhkého blata.

Do barákov, v ktorých zariadili i poschodové príčne, umiestnili tú časť zajatcov, ktorá sa do kasární v meste nepomestila. Následkom spomenutého návalu zajatcov, do Samarkandu bolo poslané miesto 12,000 — 25,000 zajatcov. Už dňa 22. apríla, keď náš transport došiel, celý láger sa hemžil zajatcami. S naším transportom bolo nás v týchto dvoch lágroch 10,400 chlapov.

Mesiac apríl bol dosť studený. Nad ránom prebúdzala nás zima v otvorených barákoch, a v chyžách bez dverí a oblokov, zo sladkých snov o domove.

Rusi ustúpili. My poznajúc položenie doma a vidiac tak bohatstvo Ruska, ako i ohromné reservy vojsk, vycítili sme, že vojna sa

pretiahne a že ďaleko sú tie Vianoce, ktoré budeme môcť tráviť doma v rodinnom krúžku. — Hneď počiatkom júna žiadali sme ruských dôstojníkov, aby nás zavčasu preložili niekam, kde budeme môcť prežiť zimu. Na naše naliehanie prišla komissia generálov a vyšších dôstojníkov. Títo rozlúštili otázku zimného ubytovania tak, že otvorené baráky dali obmurovať válkami. Války, s ktorými obmurovali baráky v pozdnej jaseni, boly vlhké, mokré. Války hotovili naši zajatci a i baráky obmurovali oni. Hneď zpočiatku roku teda v apríli počaly sa zjavovať nemoce, najprv ojedinele, ale čím ďalej hustejšie a častejšie. Príčinou nemocí bol čiastočne pobyt a boje okolo Przemysla, odkiaľ bola väčšina zajatcov, život v Przemysli, ukrutná zima, ktorú vojaci nútení boli stráviť buď'to v zákopoch alebo v podzemných pivniciach przemyslovských fortov (pevností). Najviac nemocí pochádzalo z prestydnutia a od vymorenosti následkom hladu. Ľudia húfne chorели na zapálenie obličiek a mnohí z nich pomreli. Koncom júna následkom húfneho spolužitia, nečistoty, nezdravej vody, príliš náhlej premeny podnebia, počali chorieť na brušný tyfus. S vodou bolo najhoršie. V Letnom lágri bolo nás do 8,000 a v celom lágri nebolo studne skoro za tri mesiace. Po vodu chodievali sme do Kozáckeho lágru, kde bola len jedna studňa. Táto ráno o piatej už bola úplne vyčerpaná, tak, že keď naši z Letného lágru prišli po vodu, aby mohli nabrať do jednej putne, museli čakať štvrť hodiny. Ľudia boli smädní. Nevarenú vodu bolo zakázané piť. Zákaz ale, pre nedostatok varenej vody, nebol nič platný. Zajatci pili vodu z jarku, ktorá tiekla dolu lágrom priekopami popri stromoch. Voda bola špinavá. Kým prišla jarkami do lágra, prebehla celý kišlak (sartská dedina), kde povymývala dvory, posbierala všetky odhodky z domácností, výtoky maštál, prach s cesty a listie stromov. V mnohých pádoch boli i naši zajatci nedbanliví. Prežil som to a ani sa tomu nečudujem.

Človek v zajatí prestáva byť človekom. Stále odstrkovanie, za každým krokom strážnik s bajonettom, obkrikovanie, nádavky, hrešenie do matere, bezprávnosť, opovrhovanie otupí dušu a telo i toho duchom najsilnejšieho človeka. Človek prestane dbať sám o seba, prestane pečovať o zdravie, stane sa ľahostajným ku všetkému: ku rodine, ku spoločnosti i sám oproti sebe.

Jedno ráno šiel som do kuchyne, ktorú som mal na starosti. V kuchyni varili sme pre štyri tisíc zajatcov. Pozdĺž jarku sa chlapi umývali, polonahí prali jediné košele. Iní, celkom nahí, žmýkali posledné a jediné gate. Jedni zas oberali tie biele, hromžiac: "Potvory naničhodné, keď sa ti to nanosí k biednemu zajatcovi! Nebudeš viac hrýzť! Ukáž, ako vieš plávať!" — a hádzali ich do jarku.

Dôstojníci česko slovenského vojska vo Francii

Druhého, o desať krokov nižšie, ktorý sa ešte opytoval svojho kamaráta, či ich už moc vykúpal, to ani najmenej nemýlilo, aby nenačrel vody do plecháča z toho samého jarku — na čaj.

Toto položenie v lágri trvalo do tých čias, kým sme miesto práporščíka Bylajeva nedostali za veliteľa podplukovníka Voskriesenského, ku ktorému pridelený bol veľmi hodný a čestný človek práporščík Dmitrij Gregorievič Kaljeka. Starý, vychudlý Sart, od dňa príchodu hodných Rusov, opravdivých Slavianov, nesmel viac prinášať miesto mäsa samé hovädzie hlavy, pečene a rebrá suché ako konáre, ale musel dľa predpisu doniesť i stehná s mäsom. "Starší unteroficier", ktorý mal na starosti vydávanie cukru, nútený bol vydávať pravidelne šesť kociek na jeden deň pre každého zajatca a nie ako predtým, kedy sa mu páčilo a pri tom odtajil alebo jednoducho nevydal cukor na jeden, dva i tri dni. "Feldvebel" nielen že nesmel z kuchyne zajatcov odnášať surové mäso, po desať i tridsať funtov, ale nesmel sa ani stravovať i s jeho družinou z kuchyne zajatcov. Predtým museli preň kuchári osobitne vypekať tie najlepšie kúsky mäsa, s ktorými častoval svojich známych a priateľov. I múka ku pečeniu chleba prichodila riadnejšie i lepšia, tak, že Sarti nekupovali chlieb od zajatcov len na krmenie koní, ale i sami si pochutnávali na ňom. Následkom čestného zachádzania pri hospodáreni, zajatci sa za čas dosť dobre mali. Mäso dostávalo sa denne riadne dľa predpisu 18—24 zolotníkov (1 funt pozostáva z 96 zolotníkov, a jeden funt je 40 dkg.), k tomu riadna vojenská dávka stravy, fazule alebo hrachu, omasty, zeleniny, soli, šesť kúskov cukru, čaju kto koľko vypil a tri funty čierneho chleba.

Podplukovník Voskriesensky, aby si poľahčil prácu, i aby bol dozor hlavne nad ruskými vojakmi a poddôstojníkmi, vedenie kuchýň a chlebopekární oddal nám zajatým dôstojníkom. Dľa rozkazu len tým, ktorí sme boli Slaviani. Dohliadaním pri presnom dodávaní potravín vyznačil sa náš Jaroslav Hájek. Každodenné účty viedol presne. Zpočiatku mal skoro neprekonateľné ťažkosti Ruskí poddôstojníci, ktorí to nijako nemohli zniesť, že sú daní pod dozor zajatého dôstojníka, zprvu nevšímali si Hájka. No tento sa v plnení povinností nedal mýliť. Žiadal, aby mu všetky potraviny dľa rozkazu podplukovníka oddali. Bolo neskoro. Ruskí poddôstojníci, ktorí pracovali ruka v ruke s poddôstojníkmi zajatcami, poponáhlali sa a oddali potraviny bez váhy a spočítania do kuchyne. Hájek sa nevadil s nimi, ale šiel priamo ku Voskriesenskému a oznámil mu, ako ho obišli. Voskriesensky odložil všetku prácu a prišiel hneď do kuchyne. Všetkých, ktorí boli vinní, posadil na 5—6 dní do áreštu a po odsedení trestu niektorých poslal do radového vojska.

Len "feldvebel" bol nenapraviteľný. Mäso si dal i naďalej na byt donášať. Hájek zas nepopustil a keď sa mu pri prvej príležitosti podarilo zistiť, že "feldvebel" okradol kuchyňu zajatcov o 30 funtov mäsa, bežal za podplukovníkom. Podplukovník už poznajúc statočnosť Hájka, šiel priamo do bytu "feldvebla". Tam našiel mäso, ktoré už bolo zabalené do papiera, hotové k odoslatiu. Bez všetkých rozhovorov dal pod štykami odviesť "feldvebla" do pevnosti, zavedúc proti nemu žalobu pre treťostupňové previnenie: pre opätovné nedodržanie rozkazu a pre krádež.

"Feldvebel" dostal sa pred vojenský súd, ktorý ho posúdil na sedem mesiacov pevnostného žaláru.

Tieto zlaté časy zajatcov netrvaly dlho. Podplukovník "von" Rass, adjutant generála Miribadalja, ktorý bol hlavným veliteľom zajatcov, nebol spokojný s novými poriadkami podplukovníka Voskriesenského. Nebol spokojný hlavne preto, že Voskriesensky, a menovite práporščík Kaljeka, dozeral i na to, aby zajatci riadne dostávali peňažné zásielky a balíky, ktoré posielali rodní z kraja.

Z domu od milých a milujúcich prichodily peniaze. Ten, komu peniaze prišly, bol buď'to preložený do iného lágru niekde na Sibír alebo do europského Ruska na robotu, alebo ležal v nemocnici, v týfusnom oddelení v meste a bol kandidátom smrti. Mnohí už odpočívali v piesočnatej zemi Turkestánu, vzdialeného ďaleko od domu a milých. Peniaze týchto ľudí prepadly, zmizly bez stopy. — A týchto peňazí bolo na tisíce rubľov. Jestli patričný bol v nemocnici, čakalo sa, kým vyzdravie alebo kým nezomre. Jestli vyzdravel a hlásil sa o peniaze, povedané mu bolo, že keď sa o ne nehlásil, poslali ich späť. Jestli zomrel, nebolo toho, kto by ich bol hľadal. Boly i také pády, že prišly peniaze pre zajatca, ktorý bol v lágri a nedostal ich. Každý barák mal svojho veliteľa zajatca, obyčajne zupáša ("feldvebel" z rakúsko-uhorského vojska), ktorý jediný bol oprávnený vyzdvihovať peniaze, poťažne stotožniť patričného zajatca s adressou. Keď zupáš nebol čestným človekom, jednoducho ukradol peniaze alebo nadstrčil iného, ktorý pod falošným menom peniaze vyzdvihol a potom sa s peniazmi podelili.

Kým veliteľom zajatcov bol "von Rass", všetky tieto švindlerské manipulácie boly trpené. Trpené boly preto, ponevač v lágri zajatcom neodovzdané peniaze prišly zpät do kancelárie "von" Rassa a tam zmizly bez stopy. "Von" Rass v tomto obore spolupracoval s práporščíkom Bylajevom. Bylajev šiel i ďalej. Naši zajatci posielaní boli na práce do mesta čiastočne i na železničné roboty, čiastočne na prácu ku privátnym podujímateľom. Privátni podujímatelia platili vojenskej kancellárii pod titulom za stravova-

nie od každého zajatca denne 25 kopejok. Okrem toho povinní boli platiť do vojenskej kancellárie istý minimálny obnos i za prácu zajatca, ovšem tieto peniaze zajatci nedostávali priamo, ale skrze vojenské veliteľstvo, keď ich vôbec dostali. Tento minimálny obnos bol pri železnici denne desať kopejok. Na prácach pri privátnych podujímateľoch, zajatcom sa lepšie vodilo, ponevádž privátny podujímateľ, vyžadujúc od nich prácu, za túto rád zaplatil zajatcovi takmer takú mzdu, ako ruskému robotníkovi. Podujímateľ mal pri tom tú výhodu, že náš človek pracoval nielen usilovnejšie, ale i čestnejšie a rozumnejšie, ako riadny domáci robotník Rus, Poliak alebo domorodec Sart. Ovšem dobrosrdečnosť privátneho podujímateľa siahala len potiaľ, pokiaľ sa to vyplácalo. Robili to tak, že dali zajatcovi riadnu dennú mzdu, z tej ale odtiahli 25 kopejok za stravu, ktorý obnos platili vojenskému úradu a okrem toho ešte denne najmenej 10 kopejok. Mzda zajatca bola 80 kopejok. Teda z 80 kop. denného platu zajatca stiahol podujímateľ 35 kopejok, tak že zajatec za dennú 14—16-hodinovú prácu dostal na dlaň 45 kopejok. Z tohoto obnosu musel dať "vzjatku" feldveblovi, aspoň 15 kopejok, aby ho nechal na privátnej robote a neposlal na prácu ku železnici.

Zajatci, vzdor toľkýmto poplatkom, ochotne išli na privátne práce a síce preto, lebo sa mohli najesť a jako-tak ošatiť; pri tom neboli pod stálym dozorom ruského vojaka a obyčajne bývali v meste, a čo bolo hlavné, zarobený groš dostávali zväčša riadne na dlaň každé dva týždne.

Za prácu konanú štátu alebo pri železnici, mzdu nedostávali zajatci, ako som hore spomenul, ale ich vojenské veliteľstvo. V Samarkande prevzal peniaze, zarobené zajatcami pri štátnej robote, práporščík Bylajev, po prípade "von" Rass. Títo s vyplatením sa neponáhlali, čakali vždy dva-tri mesiace, kým mnohých zajatcov preložili na iné miesta, do europského Ruska alebo na Sibír, alebo kým mnohí z nich nepomreli. Takýmto spôsobom, ačpráve tá mzda bola len 10 kopejok denne, pri dennom zamestnávaní viac tisíc zajatcov sosbieralo sa za dva-tri mesiace pár tisíc rubľov, o ktoré obkradli týchto biednych ľudí.

Horšie bolo s nemocnými. V Rusku zdravotný stav zajatcov bol na poľutovanie. Vinou toho boli ľudia poverení vedením zdravotníctva: lekári, ako i celý zdravotnícky systém. Lekári zajateckých lágrov boli bez výnimky Nemci alebo židia. I jedni i druhí boli nesvedomití a neľudskí. Zajatec v ich očiach nebol človekom, nebol božím tvorom, ba nepovažovali ho ani len za živočícha. — Systém bol ten, že lekári mali pod svojim dozorom nemocnice a okolodky. (Okolodok je chyža pre slabo nemocných, zariadená pre

Rady v Taliansku, Gábriš, Slovák, ktorý je v civile.

prvú pomoc, pri plukoch a bataillonoch. Tu dostane ranený alebo chorý vojak prvú pomoc.) Lekári boli poverení financovaním nemocníc a okolodkov. Mali kúpiť potrebné lieky a mali sa starať aj o stravovanie nemocných. Peniaze dostávali dľa vopred ustáleného rozpočtu. Hlavný lekár vojenského okruhu (okres) dostal rozpočtom určený obnos pre celý okruh. On mal rozdať tento obnos svojim podriadeným lekárom korpusov a hlavných nemocníc, a títo mali rozdať určené obnosy zase ďalším svojim podriadeným lekárom jednotlivých plukov a títo zase svojim podlekárom a felčerom. (Felčer je opatrovateľ nemocných, ktorý meria horúčku, dáva lieky a dozerá na stav nemocných.) Za felčerov brali ešte neskončených apatekárov a drugistov. Možno, že keď by peniaze určené pre nemocnice, nemocných a na lieky boly svedomite oddané rad-radom podriadeným, bolo by sa snáď i našim zajatcom lepšie vodilo. Pri ruských poriadkoch, pri civilných a vojenských úradoch, kde všetci kradli ako straky, došlo to tak ďaleko, že kým obnosy ustálené rozpočtami došly ku felčerovi, len-len že ostalo toľko, že stačilo na vápno, s ktorým raz za tri mesiace mohol dať vybieliť okolodok. Pri tom sa musel sám postarať o štetku a jestli ju nekúpil zo svojho, vojak priviazal na papek handru a s tým bielil.

V takýchto pomeroch zúrila epidemia, brušný týfus, za ním dezenteria a snáď nebolo ani jedného medzi nami, ktorý by nebol dostal tropickú maláriu.

V samarkandskej nemocnici ležal som za poltreťa mesiaca. — Vojaci ležali na dvore, kde bolo rozostavené vyše 800 postieľ pod akátami, košatými topoľami a medzi karagáčmi. Pre dôstojníkov zariadili jednu budovu s dvadsať posteľami. Prvé dni, kým ma horúčka a slabosť úplne neprikuly ku posteli, vychádzal som na dvor. Vtedy Šimlo, oblečený do čierneho dlhého koberca, obrubeného bielymi pásmi, zpod ktorého vykukávaly mu len kopytá a veľké oči, vozil denne do zajateckého hrobitova za strelnicu po jednej, po dvoch rakvách. Neskoršie, keď som sa na posteli už len sodvihnúť mohol a na známy hukot kolies vykuknul som oknom, Šimlo už ťahal fúru naloženú s piatimi rakvami. Keď som ležal zapálením čriev úplne zmorený, Šimlo prekonať musel cestu zo špitála do zajateckého hrobitova denne tri i štyri ráz. V októbri už nebolo miesta pre ďalšie postele pod košatými topoľami a Šimlo nestačil vyvážať mrtvoly otcov a synov, bratov a milencov, nešťastné obete prekliateho šialenstva maďarských a nemeckých junkerov.

V rozpočte lekára, ktorý bol veliteľom nemocnice, nebolo položky ešte na jedného Šimla a jeden nestačil. Zariadili teda ešte jednu nemocnicu, v Kozáckom lágri.

Život v nemocnici bol trápny. Trápny bol, lebo v dlhých chvíľach pracovala nemocou umorená myseľ. Myseľ hľadala vysvetlenie príčiny, prečo je to všetko. Prečo tieto súženia nevinných ľudí? Prečo museli otcovia drobných detí zanechať svoje rodiny, pretrpeť hrúzy vojny a konečne po takmer celoročnom strašnom zajatí, na ďalekom východe, na úpätí Himaláji, opustený vypustiť dušu? — Ktoré dieťa, domov túžobne čakajúce svojho otca, svojho chlebodarcu, najde rov svojho otca, aby ho pokropilo slzami, daňou bôľu a žiaľu? Koľké ženy darmo vyčkávajú svojich mužov, s ktorými ich spájala láska mladých liet? Koľké nesplnené túžby a nádeje sú zahrabané v piesočnatej zemi Turkestánu, po poliach bitev a v ďalekom Sibíre, odprevádzané jednoduchou poznámkou ruského mužíka: "Opjať umar pljenný."?! — Matky jedináčkov, nečakajte zpäť svojich miláčkov, oni ležia tam v zemi Kirgizov a Sartov, v dolinách Čunguzov a Kalmikov, a nik vám viac nepovie, ktorý je hrob vášho syna medzi tisícami hrobov; pod ktorým bielym krížom leží ten, ktorému ste život daly, ktorého ste s plačom a nárekom vypravádzali na vojnu, lebo tak rozkázať ráčil pán kráľ. Tam ležia uložený dvaja-traja v jednom hrobe. Nieto nikoho v tom širom kraji, kto by zasadil na rov milých korienok nezábudky, len snáď hladný veľblúd idúc okolo spustí svoj dlhý krk, aby odtrhol s rovu tých niekoľko stebielok svieżej trávy a odstrašil na bielych krížich sediacich kŕkajúcich havranov . . .

Prečo, prečo to všetko?

A myseľ nenašla iného vysvetlenia, ako že je to lakomosť silných sveta.

V lágri predtým dosť veselý a bezstarostný život sa premenil. Vytvorily sa politické gruppy. Ani politické presvedčenia mnohokrát neprekážaly, aby jeden druhému neposlúžil radou v nemociach, ktoré nás všetkých rad-radom navštevovaly. Dnes zdravý, silný muž, na druhý deň stonal. Nebolo baráku, nebolo izbietky, kde by na nočných stolíkoch shotovených z makarónových kisničiek alebo po policiach neboly stály fľaštičky s medicínami, škatuľky s chyninom, aspirinom, Karlovarskou soľou a s rôznymi pilulkami. Každý mal teplomer. Ktorí sme prežili zapálenie čriev, brušný týfus, dezenteriu a prekonávali sme tropickú maláriu, na základe zkúseností stali sme sa špecialistami v poznaní a v liečení nemocí. Zadovážili sme si i pred lekármi úctu a často, keď mali plné ruky práce, vypomáhali sme pri prehliadkach nemocných.

Najstrašnejším mesiacom bol november. Prišly jasenné dažde. Zpod suchej trávy, spálenej letným slnkom, počala vykukávať nová, svieża, zelená tráva. Do lágru priviedli ruských rekrútov a cvičili

ich už ráno o siedmej v státí a v chodení. Lágrom ozývalo sa velenie starších a mladších "unteroficierov": "Smirno, volno — smirno, volno!" a zas "raz, raz; raz, dva — tri, tri, tri!" Z inej strany dochodily zvuky vojenskej pochodovej piesne: "... kak tebja zvať? Ty si tak krasivá, kak tvoja mať." My, oslobodení od vojenského výcviku, vypriahnutí zo stroja vojny, porovnávali a kritizovali sme výcvik rekrútov, prechádzajúc sa popod stromoradie karagáčov, odkiaľ bol výhľad ku Kozáckemu lágru.

I teraz, ako každé ráno, prichádzala smutná družina zajatcov. V čele družiny šli dvaja ruskí vojaci. Za týmito tiahlo do sto zajatcov, ozbrojených motykami a gracami, preloženými cez plecia. Toto boli hrobári svojich nešťastných súdruhov. Za nimi zas druhí na drúčkach niesli vyše sedemdesiat mrtvol zajatcov, uložených do čiernych truhiel, sbitých napochytre. — Na rakvách motúzom boly priviazané biele kríže, na ktorých s lacnou barvou bolo napísané meno zomretého.

Tento smútočný pochod bez spevu a vencov, bez kňaza, vryl sa každému do hlbín duše a snáď len smrť bude v stave vymazať z pamäti tento strašný osud zajatca. Nebolo oka, ktoré by sa nebolo kúpalo v roji slz pri pohľade na túto každodennú novembrovú processiu. I ruskí cvičitelia rekrútov velili "volno" a zahľadeli sa. Snáď nejednému z ruských rekrútov zatriaslo dušou a rozprúdilo myseľ, keď nazrel do blízkej budúcnosti, na ktorú ho chystali, ku ktorej ho cvičili. Mimovoľne vzdychol každý, zložil furažku, zahľadel sa. V oku zjavila sa slza a z úst vydrely sa dve slová: "Vot vojna!"

ZKÚŠKA.

Farmer nevedel sa rozhodnúť, na jaké remeslo by dal svojho syna. Umienil si, že ho dá do izby, kde nebude nič iné, iba Biblia, jablko a dollár. Teda, jestli chlapec začne jesť jablko, bude z neho farmer; jestli bude čítať Bibliu, dá ho učiť za farára; a jestli schová peniaz do vrecka, že ho dá za bankára.

Keď neskoršie otec vošiel do izby, našiel chlapca sedeť na Biblii, jediaceho jablko a dollár mal schovaný vo vrecku.

Stal sa politikárom.

STRAŠNÝ SEN.

"Méry, čo je s tebou?" — pýta sa manžel svojej polovičky v posteli, keď sa ona s výkrikom vytrhla zo spánku.

"Hrozný sen som mala. Snívalo sa mi, že šaty, ktoré som si včera kúpila, vyšly z módy.

Česko-slovenské vojsko pri cvičení vo Francii, na cvičišti v Cognacu.

Koniec sveta.

Kamil Flamarion.

PRED niekoľkými rokami, boli sme svedkami strašného kataklismu nebeského, ktorý — možno — bol koncom sveta nejedného od nás vzdialeného človečenstva. Dňa 23. februára roku 1901, videli sme ohromný požiar na nebi, v konštellácii Perseusa. Vzplanula hviezda prvej veľkosti a to náhle, lebo fotografické snímky, prevedené pár dňami pred tým, neukazovaly nič zvláštneho. Čo teda bolo príčinou tejto tragédie nebeskej?

Predovšetkým musíme znať, že požiar, pozorovaný s našej zeme vo februári roku 1901, udal sa o mnoho rokov včašie. — Podobne jako výstrel z dela, z diaľky 340 metrov, počujeme len o sekundu, a z diaľky 20 kilometrov len o minútu, po jeho vypálení, lúče svetla dochodia k nám po uplynutí istého času, primerane ku vzdialenosti zeme od hviezdy, ktorá ich vysiela. Svetlo prebieha 300 tisíc kilometrov za sekundu, teda na prebehnutie vzdialenosti od slnka potrebuje 8 minút, od Jupitera — 35 minút, od Neptuna 4 hodiny, od najbližšej hviezdy štyri roky.

A vzdialenosť kataklismu v konštellácii Perseusa od zeme našej bola tak veľká, že svetlo, na prebehnutie jej, potrebovalo najmenej 300 rokov, požiar teda, ktorý hvezdári pozorovali a odfotografovali v roku 1901, v skutočnosti udal sa okolo roku 1600.

Požiare na nebi môžu byť výplyvom príčin rozličných. — Prizrime sa, na príklad, na našu vlastnú planétu.

Zem naša točí sa rýchlosťou 106 tisíc 700 kilometrov na hodinu. Je to ruch našej planéty okolo slnka, ktorý zo svojej strany unáša nás zase rýchlosťou inou ku konštellácii Herkulesa.

Mimochodom berme do povahy, že zem naša je hračkou viac než dvanástych rozličných ruchov.

Stretnutie sa našej planéty s iným telesom nebeským, je mož-

né. I požiar z roku 1901, dľa všetkej pravdepodobnosti, bol výsledkom stretnutia a silného srazenia sa dvoch telies nebeských. — Stretnutie sa dvoch telies, pozbavených vlastného svetla, jako naša zem, točiacich sa rýchlosťou viac než sto tisíc kilometrov za hodinu, zamieňajúc ruch na teplotu, môže stvoriť slnce horiace v takej vysokej temperatúre, že vystačí, aby ono na mnoho millionov rokov ostalo slnkom alebo horiacou mlhovicou.

Avšak, prosté stretnutie sa tohoto druhu — síce možným — jednak nie je pravdepodobné, zo vzhľadu na mechaniku nebeskú, čo ale tu, pre značne veľký obsah tohoto predmetu, vysvetlovať nebudeme.

Skúmanie požiaru nebeského, o ktorom pojednávame, privádza nás skôr ku náhľadu, že bol on výsledkom srazenia sa hviezdy s rojom malých hviezd v stave plynovom. Mohlo to byť také samé slnce, jako naše, tak vzdialené, aby sme ho nevideli, obtočené veľkým kŕdlom planét obývaných; slnce, ktorého temperatúra zvýšila sa náhle o päť tisíc ráz.

Koniec sveta, koniec mnohých svetov, zapríčinily už podobné požiare: od času, jako pozorujeme hviezdy, 26 svetov v našom otočení nebeskom, zaniklo následkom požiarov.

Konečne veznime do povahy, že keď hovoríme o konci sveta, máme na mysli svoj svet, to jest malinkú dedinku v ríši nebeskej.

Decko, ktoré sa rodí a má pred sebou otvorenú cestu života, môže byť porovnané s človekom, ktorý je nútený prejsť dlhočiznou ulicou, s oboch strán zabudovanou mnohoposchodovými domami, v ktorých v každom okne sedí dobrý strelec so zbraňou na neho namierenou. Teda človek ten má prejsť celou ulicou a uniknúť strelám na neho namiereným.

Od chvíle narodenia všetky choroby a nebezpečenstvá nám hrozia a stíhajú nás: mätenica, chrípka, sypanice, záškrt, difteria, suchotiny — vojny, katastrófy najrozličnejšieho druhu a mnoho, mnoho iných.

Či náš odsúdenec dospeje na koniec ulice zdravý a celý? — Môže byť, ale len na to, aby na konci skonal.

Človek je stvorený tak, že môže dožiť sto rokov. Ale, neberúc do povahy ani všetky tie okná, z ktorých mieria na neho cievy vystrčených pušiek, ani všetky úklady, ktorým podľahnúť môže, — on sám skracuje si život na polceste, lebo vynašiel civilizáciu, veľmi sa protiviacu elementárnym zákonom prírody.

Či planéta naša dosiahne krajných hraníc staroby? Nešťastia a choroby stíhajú ju celkom tak, ako i nás, lebo ani poriadok všehsveta nie je úplne dokonalým. Hovorili sme o možnom zapálení

sa zeme následkom srazenia, ktoré temperatúru slnka zvýšilo by o viac tisíc ráz.

Skúmajme teraz, či nieto iných príčin, ktoré by mohly zapríčiniť zničenie nášho sveta ohňom. Predovšetkým bludice (kométy).

Dňa 29. októbra 1832, bludica "Biela" prešla krížom cez tú dráhu, ktorou točí sa naša zem okolo slnka. Guľa, vypustená na dráhu publičnú, je nebezpečná len v takom páde, jestli v tej chvíli prechodí niekto tou čiastkou dráhy, kade prebieha guľa. V protivnom páde nieto žiadnej príčiny na obavu. — Tak bolo i s kométou z roku 1832. Preťala ona dráhu zeme našej v tom mieste, kade planéta naša prechádza dňa 30. novembra. Bludica teda križovala dráhu našej zeme na tom bore, ku ktorému planéta naša došla až o 32 dni po tom križovaní jej cesty. — Nemohlo byť teda nebezpečenstva, keď považíme, že zem naša robí denne 2 milliony, 560 tisíc, 800 kilometrov.

Dľa tohoto všetkého súdiac, zem naša môže sa stretnúť s bludicou (kométou).

Ťažko je určiť následky takého stretnutia, na každý pád boly by ony malebné a rozmanité, tragičné a ničiace. Rýchlosť behu kométy ku dráhe zeme činí priemerne 151 tisíc kilometrov na hodinu. Keby tak ohnivá hviezda narazila svojím povrchom na našu planétu, náraz tento predstavoval by rýchlosť 257 tisíc kilometrov na hodinu. A jestli by pri tom jadro kométy obsahovalo v sebe tvrdú massu, ľahko môžeme si predstaviť následky, jaké by vznikly z nárazu.

Kôra zeme mohla by byť rozbitá a nastúpily by ohromné prevraty geologičné.

Avšak stále pozorovania komét, ich časté snímky fotografičné, rozbor ich svetla, zdajú sa dokazovať, že bludice neobsahujú ani vo svojich jadrách massy tak značné, že by ospravedlnily podobné obavy. Ostatne sú kométy a kométy, a jestli vo všeobecnosti sú ony slabé a riedke, boly predsa i také, ktoré sa videly strašnými, jako na príklad bludice z rokov 1811, 1843, 1861 a 1868.

Chvosty komét sú časom ohromné a opravdu fantastické. — Chvost kométy z roku 1843, dľa približného odhádnutia, bol 320 millionov kilometrov dlhý; z roku 1680 — 240 millionov kilometrov; z roku 1847 — 200 millionov kilometrov. Kométa z roku 1744 predstavuje sa jako vejár složený zo šiestych pier.

Pripusťme teraz, že bludica, podobná tej z roku 1843, narazí prosto na nás (na našu zemeguľu) v našej dráhe okolo slnka.

Guľa našej zeme, nenachodiac silného odporu, najprv prenikne do mlhavicovej matérie kométy. Priechod cez hlavu kométy rých-

GENERÁL GRAZIANI,

Talian, velitel česko-slovenského vojska v Taliansku. — Velký generálskeho odznaku výložka na golieri je bielo-červená.

losťou priemernou 1 million, 800 tisíc kilometrov, trval by asi 25 tisíc sekúnd, čili 417 minút, to jest 6 hodín a 17 minút. Požiar povstal by veľmi rýchlo. Temperatúra zvýšila by sa nie o stá, ale o tisíce stupňov. — Tlak kométy na našu zem, mimo šialenej rýchlosti, nebol by bez pochyby veľký, berúc do povahy subtilnosť matérie, ktorá by prechodila cez našu zem, substancia tá ale, ponevač obsahuje uhlie, je palnou a často vídať kométy, vydávajúce vlastné svetlo do svetla pochádzajúceho od slnka: takéto kométy rozpália sa až do bielosti a to bez stretnutia a bez nárazov. Keď planétu našu obtočí ten rozpálený plyn, začnú duť vetry ohromnej sily, morá začnú sa búriť a naplnia atmosféru parami, na zem padne horúci dážď, chmáry ohnivé válčiť budú s chmárami pary, ohlasy hromov zahlúšať budú vytie búrky neslýchanej.

Bude to koniec človečenstva, zapríčinený ohňom, a požiar našej planéty predstaví krásne divadlo pre astronomov Marsa alebo Venuše.

Ale človečenstvo môže skončiť svoje jestvovanie aj iným spôsobom: následkom zadusenia, alebo všeobecným zbláznením.

Smiešanie atmosféry kométy s atmosférou našej zeme, unemožnilo by dýchanie, následkom čoho nastalo by všeobecné otrávenie krvi. Tak v tomto, jako i v prípadoch predošlých, katastrófa bola by bezohľadnou a všeobecnou.

Zmenšenie koľkosti kyslíka, prináša so sebou smrť bytností, odkázaných na dýchanie povetria, pozbaveného tejto vzácnej potravy organismu dýchacieho, a vlastne srazenie sa atmosféry zeme a kométy, odstraňuje kyslík z povetria, ktorým dýchame.

Chemičný obsah bludíc dosiaľ ešte nie je celkom dôkladne známy a veľmi pravdepodobné je, že v tomto ohľade nie sú všetky kométy podobné jedna druhej. Na príklad, môžeme si predstaviť bludicu takú, ktorá pri srážke s našou planétou nepohltila by kyslík našej atmosféry, ale pohltila by dusík, následkom čoho nadmieru by sa obľahčila a potúžila činnosť pľúc, srdca a modzgu všetkých obyvateľov našej zeme. Vyvolalo by ti v nich pocit nebyčajnej radosti. Všetci cítili by sa náhle neprirodzene šťastlivými a viac než kedykoľvek oddali by sa rozkošiam života. Planéta naša stala by sa čudným krajom a zbraň vypadla by zo všetkých rúk. — Šťastie čoskoro premenilo by sa v nápadnú a bezhraničnú radosť, ktorá konečne skončila by sa všeobecným bláznením a smrťou.

Takéto sú možné skončenia sveta z príčin zovnútorných. Ale možné sú i skončenia z príčin čisto vnútorných, zemských. Tradície starožitné zachovaly pamiatku potopy, ktorú nazývajú všeobec-

nou, ktorá ale bola len čiastočnou (v spojení s morom Stredozemným). Bol to zaiste ohromný výlev vôd zapríčinený posunutím sa veľkej massy zeme pod hladinu oceána.

Planéta naša nemá príčiny na obavu potopy všeobecnej, iba ak dľa nasledovnej theórie naukovej.

Hromadenie a vyvyšovanie zeme nad hladinou mora postupne sa umenšuje. Dážde, snehy, ľadovce, vetry, búrky, víchrice, zemetrasenia spolčia sa cieľom ničenia vrchov a zmeny ich na prsť a piesok. Potoky a rieky zanášajú s vrchov smytú zem a piesok do oceánov, ktorých dná postupne sa zdvíhajú, zvyšujú, následkom čoho morá ostávajú plytkejšie.

Približne dá sa vyrátať, že všetky rieky odnášajú do mora každý rok 230 tisíc šesťstenových kilometrov vody, obsahujúcej okolo štyroch šesťstenových kilometrov piesku a zeme. Neodvisle od toho, vlny morské odmývajú behom každého storočia 2—3 šesťstenové metre skál pobrežných. Lapparent, francúzsky geolog, vyrátal, že sily teraz pracujúce vystačily by, aby behom štyroch miliónov rokov, všetky pevniny našej zeme boly pohltené morom. —

Ale, okrem takejto potopy stupňovej a všeobecnej, možné sú potopy čiastočné. Na príklad, ľahko možno vyrátať, že mesto Paríž, behom 83 tisíc rokov, môže sa najsť na dne mora.

Avšak najpravdepodobnejšou príčinou konca sveta, vlastne jeho obyvateľstva, bude nedostatok vody, zapríčinený zaniknutím vodnej pary v atmosfére a vplyvom mrazov.

Zem naša postupne tratí na zásobách vody. Vieme, jakým spôsobom odbýva sa jej obeh. Rieky zásobí len sneh alebo dážď, ktoré sú výsledkom výparov mora.

Ale všetka voda atmosferičná nevracia sa do mora a nezostáva na povrchu zeme. Žeby sa mohlo utvoriť žriedlo (prameň), potrebné je, aby voda dážďová našla ložiská, ktoré ju neprepúšťajú. Jakonáhle voda nenajde takýchto ložísk, preniká pórovitým povrchom zeme a zniká, tratí sa v hlbokých skalách. Voda takáto je ztratená pre obeh.

A v časoch terajších voda predstavuje nielen čiastku obsahovú živočíchov a rastlín (70 percentov), ale v podobe pary v atmosfére riadi celé žitie zemské.

Na 200 čiastočiek kyslíka a dusíka ledva pripadne jedna čiastočka pary vodnej; ale tá jedna má 80 ráz viac energie a významu pre udržanie teploty než tamtých dvesto.

Keď sa umenší koľkosť tých neviditeľných čiastočiek pary vodnej, a náš svet stane sa nespôsobným, nemožným pre obývanie vzdor kyslíku: všetky okolice, ešte i kraje pod rovníkom, ztratia

teplotu, ktorá podporovala žitie, a podnebie ich stane sa podobným klíme (podnebiu) vrchov, večným snehom pokrytých. Temperatúra klesne na 273 stupňov pod nullu. Je to hrobová zima a takáto zima zapanovala by na našej planéte následkom zaniknutia vodnej pary.

Týmto končíme diagnósu životnosti našej planéty. — Pravdepodobne zhynieme následkom zimy. Keby sme unikli tomuto osudu, podobný výsledok očakáva nás po 25 alebo 30 millionoch rokov, keď vyhasne slnko, na lúčach ktorého visí celé žitie našej planéty.

Naša planéta, čierna guľa, točiť sa bude okolo inej čiernej gule. Ale všehsvet o dvadsať, aj o sto millionov rokov, bude jestvovať, tak samo, jako jestvoval dvadsať, i sto millionov rokov pred tým. Nemá on ani počiatku, ani konca. Príroda má vždy v zásobe nevyčerpateľné žriedla obrodenia. — Všetko sa mení, všetko sa pretvoruje, ale nič nehynie. Slnká i svety znovupovstávajú z popolov. Život je večný. Preložil: Katkin.

PREZRADIL SA.

Na výstave dobytka, istý švihák, ktorý sa rád vystatoval, zvolal: "Toto voláte krásny dobytok? To je nič proti tomu, čo môj otec dochováva. On vychoval najväčšie teľa, ktoré nemá páru na celej tejto doline."

"To je pravda," — poznamenal jeden z prítomných — "a nielen, že je najväčšie, ale k tomu i najväčšmi rýčí."

CHUDOBNÉMU SA VŽDY ZLE VODÍ.

V New Yorku istý chudák chcel spáchať samovraždu nadýchaním sa plynu (gázu). Úmysel svoj však nebol v stave previesť, poneváč nemal "kvodra", ktorý bolo treba hodiť do "mídra" — Teda chudobný človek je vo všetkom hatený.

OPATRNOSTI NEZBÝVA.

Stávajú sa prípady, že počas nemoci človek upadne do smrti podobného spánku a ťažko je rozoznať spánok tento od stavu smrti.

Sedliakovi tiež takto zdanlive zomrela žena a už ju niesli do cintorína, keď náhodou jeden z tých, čo rakev niesli, zavadil nohou o kameň a padol, následkom čoho i rakev spadla s már a nebožká sa pri tom náraze prebudila.

Žila po tom ešte pár rokov, až konečne zomrela skutočne. — Keď ju niesli po druhé na cintorín, muž, vdovec, napomínal chlapov nesúcich mrtvolu: "Nože, chlapci, dajte si pozor na nohy!"

Jeden z plukovníkov (Talian) nášho vojska v Itálii. Česko-slovenské vojsko dostalo v Taliansku rovnošatu najlepšieho talianskeho vojska, tak zvaných Alpíncov. K vôli rozoznaniu našich od Alpíncov, naši majú výložky našich revolučných bariev — bielo-červené.

Bumaga.

Janko Sršeň.

BUMAGA, po rusky je papier. Ale v Rusku slovo bumaga označuje i pass, písomné povolenie, slovom úradnú listinu. Život v Rusku za cárskej vlády bol tak zriadený, že bez bumagy nebolo možno cestovať z jedného mesta do druhého. — Jestli obyvateľ išiel do susedného mesta a tam na neho padlo nejaké podozrenie so strany na ulici službu konajúceho gorodového, prvé bolo od neho pýtať "bumagu", to jest passport.

Na bumage muselo byť záhlavie, od koho ona pochádza, z akého úradu alebo kommanda, pod akým číslom bola vydaná a ktorého dňa. Nadpis obyčajne bol: "Udostovjerenie", dľa ktorého sa vydáva bumaga, potom pomenovanie a stav patričného, ku príkladu obchodníkovi prvej, druhej alebo tretej triedy a pri úradníkoch jeho plný titul. Bumaga musela mať i číslo nariadenia, dľa ktorého otázny úrad splnomocnený bol patričnému takúto bumagu vydať. Tiež musel byť označený cieľ, na ktorý mu bumagu vydávajú, a keď to všetko bolo v poriadku, prišlo to najhlavnejšie: pečať a podpis.

Keď som bol v zajatí v samarkandskom letnom lágri — ktorý je dlhý asi dva kilometre a široký asi 800 metrov —, tento obsadený bol vojskom alebo, ako Rusi tieto stráže menovali, koraulom. Ja som mal na starosti dôstojnícku kuchyňu, preto som dostal od veliteľa lágru stálu bumagu, dľa ktorej som bol oprávnený kedykoľvek ísť do mesta, medzi siedmou hodinou ráno a šiestou hodinou večer. Obyčajne chodieval som s jedným alebo s dvoma kuchármi do mesta nakúpiť potrebnosti do kuchyne. Idúc raz do mesta, približoval

som sa ku strážnikovi. Tento už z d'aleka máchal rukou a kričal:
"Neľza! Neľza!"

Týmto som sa nedal mýliť a šiel som k nemu bližšie, vyťahujúc z vrecka "postojannú bumagu". Na to sa strážnik trochu uspokojil a dôjdúc k nemu bližšie, opýtal sa ma:

"Kuda?"

"V gorod! Vot postojanna bumaga!"

"Charašo! — toľko ja negramotnyj!" — priznal sa prvý strážnik, ukazujúc mi na d'alší rad strážnikov, pokračoval: "Chod' dolu popri strážoch, možno, že niektorý z nich je gramotný!" (Kto vie čítať a písať; negramotný je, kto nevie čítať, ani písať.) Šiel som. Konečne tretí vzal mi z ruky bumagu a sledoval riadky očami, ako čo by čítal, robiac pri tom premúdru tvár. Chcel, aby som si myslel, že je gramotný, ale svoju negramotnosť prezradil tým, že bumagu držal hore nohami. Bolo mi smiešne, preto som mu bumagu napravil.

"No da! Pomýlil som sa! Ja málo gramotnyj. No ničevo! Pečať jest?! Podpis jest?! Požalosta idite!" — a ešte mi pošepnul, aby som sa z mesta na čas vrátil, lebo večer má prísť Jeho vysokoe prevoschoditeľstvo polnyj (plný, hlavný) generál Kurganovič.

Raz ale sa mi bez mála zle povodilo, vzdor tomu, že som mal bumagu. Stalo sa, že som premeškal dovolený čas. Miesto o šiestej večer, išiel som do lágru okolo jedenástej v noci. Zabavil som sa u nášho Mateja Bergera v Samarkande, rodáka z Liptovského Sv. Mikuláša, kde bola sídená väčšia ruská spoločnosť. Vtedy už bolo celé mesto ako vymreté. Na uliciach len každá piata lampa horela a v tichej noci až z tretej ulice rozliehal sa buchot krokov gorodových a nočných strážcov Sartov, ktorí s času na čas dávali si znaky dlhým, ostrým pískaním. Dľa toho, odkiaľ išiel zvuk krokov, prechádzal som s jednej strany ulice na druhú stranu, aby som vyhnul stretnutiu sa s nočnou strážou. Už som bol v polceste ku letnému lágru, práve tam, kde sa odbočovala ulica ku stanici. Pozdĺž ulice stoja hrubé, vysoké a husté topole. — Dôjdúc ku rozcestiu, zrazu zpoza uhla vyskočili dvaja "gorodovi", ozbrojení od päty do hlavy.

"Kuda?!" — zkríknul jeden z nich

"Do lágru."

"Kde ste bol?"

"V gorode!"

"U koho?"

"Neviem!"

"Kde býva?"

"Neviem!"

"Ako sa volá?"

"Zabol som."

Vzali ma medzi seba a začali ma ohmatávať.

"Ty pil!"

"Áno. Pil som!" (Je pravda, že sme si drgli trochu a šibali to zavoňali.)

"Kde si pil?"

"Doma."

"Dýchaj!"

Dýchnul som, ale tak, že som vdýchnul a nevydýchnul.

"Kde si pil? Cítiť, že si pil!"

"Pil som doma a v zákopoch! A to ešte od tých čias cítiť!"

"Kak to?" — opýtal sa ma jeden z nich celkom vážne.

"No, u nás sú také vína" — odpovedal som zas ja celkom vážne — "že ich cítiť i po roku."

"Nemožno!" — a pozrel na mňa zadivene.

"Prečo by to nebolo možno? Vy zaiste poznáte persickú percovku — tak viete, že od tej človek, keď sa ráno, na lačno, vody napije, až do tretieho dňa je opitý."

"No da — vjerno znajem! Ale predsa nie celý rok! — A kde bumaga?"

"Tu!" — Podal som mu bumagu.

"No, znaješ charašo, čto u teba bumaga, toľko ja negramotnyj. Idi — pojdem na účastok." (Účastok je policajná stanica.) Zdráhal som sa, vymlúval som sa, že musím ísť do lágru. No všetky moje reči boly daromné. Konečne musel som ísť s nimi na policajnú stanicu. Všetky veci, čo som mal pri sebe, mi odobrali a zaviedli do protokollu. Keď boli s odobraním vecí hotoví, prišiel Sart s kľúčami na veľkej obruči a pojal ma, zaviedol ma do dvora, otvoril na jednej izbietke dvere a ponúkal ma:

"Požalosta, (nech sa ľúbi) idi vnutri (dnu)!"

Pozrel som do izbietky a potom na neho. Izbietka bola vlastne malá, asi dva metre štvorhranná kutica. Okno bolo len na dverách vyrezané. Od polovice bola v izbietke drevená priča. Sart videl, že sa mi veľmi nechce ísť dnu, použil svojej úradnej moci a teraz už bez "požalosta" a s hnevom zkričal na mňa:

"Stupaj!"

Ja som sa nehnul. Stál som a hľadel som raz na neho, raz na to jednoduché šupnícke zariadenie izbietky. Prišly mi na um tie "biele", ktoré sme cestou do zajatia každý deň dva razy kántrili a keď sme si s tými, ktoré sa zahniezdily do švíkov pod pazuchami, nemohli dať rady, ako sme ich podpalovali zápalkami.

Dôstojník česko-slovenskej armády v Taliansku,
v rovnošate Alpíncov.

Sarta už domrzela moja hlavatosť, lebo ma v sprievode obyčajného ruského hrešenia — "ja tvoju mať!" — posotil do toho kurienca. Prichlopil dvere za mnou a krížom založil železnú šťangu. Na zápor zavesil zámku a zamknul.

Dlhý čas som stál ako omráčený, konečne rozložil som si mantel po priči a ľahol som si. Prebudil som sa okolo pol ôsmej hodine ráno. Na dvore nebolo nikoho. Búchal som, no nik nechodil. — Búchal som väčšmi, tak, že ma už i ruka zabolela. Potom som kopal do dverí raz kolenami, raz pyskami čižiem. Konečne došiel strážnik s kľúčami. Otvoril dvere a kázal mi čakať. Vnišiel do budovy, odkiaľ sa čo chvíľa vrátil, donesúc so sebou plecháč s vodou, mydlo a uterák. Keď som sa umyl, zaviedol ma do kancelárie, kde som čakal do deviatej, kým neprišiel policajný úradník v rangu práporščíka.

Prvé bolo, že mu doniesol môj strážnik čaju. Opýtal sa ma že čo som, či soldat, či dôstojník. Keď som mu povedal, že som dôstojník, dal mi doniesť čaju a tak pri čaji ma vyslúchal. Tak strážnik ako tí, ktorí ma v noci doviedli, boli prítomní pri vypočutí. Počas výsluchu sme sa akosi spriatelili a vyzradil mi, že sa stal omyl, poneváč strážnici nemali práva ma držať cez noc v tej kazamajke, ale ako dôstojníka, keď som sa previnil, mali ma zaviesť ku môjmu vojenskému kommandu. Na konci ma odprosil, že sa mi také niečo stalo a poneváč on ma súdiť nemôže, že ma pošle ku môjmu kommandu. Vyhotovil protokoll — bumagu — a v sprievode jedného gorodového zaviezli ma na izvozčíkovi ku vojenskému veliteľstvu.

Bolo pol jedenástej, keď sme prišli do kancelárie generála Miribadalju, veliteľa zajatcov. Jeho adjutantom bol "von" Rass. Ani jeden, ani druhý neboli ešte v kancelárii a tak prevzal ma jeden starší "unteroficír" (čatár, cugsführer). Gorodovoj sa rozlúčil so mnou a odišiel. Starší "unteroficír" položil bumagu na stôl medzi ňé a ja čakal som v kancelárii, ktorá bola preplnená čakajúcimi vojakmi, zajatcami a civilami.

Plukovník "von" Rass, Nemec ako poleno, ako adjutant generála, bol vlastne naším veliteľom, lebo čo on povedal, na to staručký Kirgis, generál Miribadalju, vždy pristal. S "von" Rassom som sa nechcel sísť, lebo následkom môjho vystupovania proti zajatým Nemcom a Mad'arom, narobil som mu mnoho práce, ale kde-tu i nepríjemnosti.

Vytratil som sa z kancelárie a soberúc najbližšieho izvozčíka ponáhľal som sa do lágru. V lágri ani veliteľ Sokolov, podplukovník, ani náš práporščík Kaljeka, s ktorými sme spolu morili Ma-

ďarov a Nemcov, nevedeli nič o mojom nočnom výlete. Po obede, ako obyčajne, išli sme sa v kolkárni a večer pri večere. Ešte po večere sme kuvali plány, ako by sme sa dostali ku protokollom, ktoré na tucty fabrikovali o nás nemeckí a maďarskí dôstojníci. Chceli mať na dostač podkladov o našej velezrade a k povýšeniu nás i a šibeň, ktorú nám každý deň päť ráz sľubovali, keď sa vrátime po vojne domov.

Na druhý deň ráno o 7. hodine zaklopal silne na dvere mojej izby práporščík Kaljeka. Práve som sa umyl. — On i ešte druhý práporščík a i dvaja vojaci vstúpili do izby. Všetci vyzbrojení od päty do hlavy. Práporščík Kalejka zadivene pozrel na mňa.

"Vy ste tu?" — opýtal sa ma prekvapene.

"A kde by som mal byť?"

"Pred desať minútami som dostal telefonický rozkaz z mesta, aby som rozposlal stráže na všetky strany, lebo že ste utiekol! Ja som im povedal, že je to nemožné, aby ste vy utiekol a k tomu, že som večer do desiatej bol s vami. Ale nedali si povedať, že nie a nie, že ste raz utiekol a že vás polícia lapila, ale že ste utiekol aj po druhý raz i so štyrmi inými! Jej bogu, duraki!"

"No da duraki!" — doložil som tiež.

Práporščík odišiel i so strážou. O pol hodiny dostali sme rozkaz, že sa máme všetci dôstojníci dostaviť ku kancellárii, lebo že budú čítať menoslov.

O pol hodiny boli sme pri kancellárii, kde zistili, že štyria dôstojníci chybujú. Dvaja Maďari, jeden Nemec a jeden Poliak, ktorý hovoril obstojne po rusky.

Do kancellárie generála Miribadalju oznámili, že štyria dôstojníci utiekli, ale ja že som v lágri. Na druhý deň prišla "bumaga" od generála Miribadalju, aby mi bolo dané zadosťučinenie za to, že ma podozrievali z úteku. Bolo mi predložené, či sa uspokojím s tým, keď moju "postojannú bumagu" predlžia do 9. hodiny večer.

Nabídku som prijal a dostal som novú bumagu, ďa ktorej som mohol ostať v meste do 9. hodiny večera každý deň.

NA TO NIETO ZÁKONA.

On: "Včera večer ako som išiel domov po tmavej ulici, videl som chlapa jako podpaľoval svoj vlastný majetok."

Ona: "Pre Pána Boha! A či si zavolal policiu?"

On: "Načo? Prečo by si človek nemohol zapáliť svoju vlastnú cigaru?"

KOZÁCI.

Dľa ruského: S—ý.

Zahráva v širej stepe si
Zefýrok tichý, jemný:
zdvíha sa v sivej diaľke mrak,
a roj je videť temný.

Snáď ťažní sú to vtáci, už
zo stepných letia krajov;
snáď sťahujú sa odtiaľ preč
do vlažných juhu hájov?

Ó, nie sú ťažní vtáci to,
však sú to molodenci,
a kôň i zbraň ich zdobená
zo sviežich kvetov venci.

Bujarí sú to kozáci
a ataman v ich čele,
válečný znie kol stepí spev
a jasot ich vesele.

I prichádzajú k mohyle
a táto sa ich táže:
"Oj, molodenci, kamže tak
vám vlasť tiahnuť káže?"

"Hoj, proti vrahu v krutý boj,
k obrane milej vlasti:
zkúsi Tatár náš britký meč,
pred nami má sa triasti!"

Duní pod kopytami zem,
kôň synov stepy nesie,
a z mohyly to temnej znie:
"Nech Tatarín sa trasie!"

I prichádzajú k rieke zas
a táto sa ich táže:
"Oj, molodenci, kamže tak
vám vlasť tiahnuť káže?"

"Hoj, proti vrahu v krutý boj,
k obrane milej vlasti:
zkúsi Tatár náš britký meč,
pred nami má sa triasti!"

A špliechajúc vo vlnách, kôň
diaľ synov stepy nesie,
a vlny rieky hučia len:
"Nech Tatarín sa trasie!"

A mizne v diaľke temný roj,
umíkly spevné ústa;
a v stepe zase prázdnota
a step je zase pustá.

Už mohyla tam nešopce,
ani zelená tiež tráva,
a biela vlna tíško diaľ
sa s brehami zahráva.

Plače krásna stepy dcéra;
bôľ v Ukrajinu letí,
a Zefýr ho tam zanáša,
kde Jasoň zemiam svieti.

Avšak zlú zprávu nesie späť
devuške z cudzej zeme:
"Prsť bojovníkov pokrýva
junácke, statné plemä."

Už umíkol ten bôľny hlas,
už onemely ústa:
— mohylou to novou pýši
sa široká step pustá...

Stráž československých vojakov v Taliansku

Vlasy a fúzy.

BESEDA.

V dnešnej dobe nepripisuje sa vlasom a fúzom ani z d'aleka taká dôležitosť, akú zasluhujú. Zvyk mužských strihať si vlasy na krátko a celú tvár holiť na hladko, je u kultúrnych národov temer všeobecne rozšírený. No, nebolo tomu vždy tak, ani nebude. Presvedčený som, že o nejakých 20—30 rokov učitelia, kňazi, lekári i štátnici budú odporúčať mládeži i dospelým mužom: nestrihať a neholiť sa. Ba, ľahko, že snemy vynesú i zákony, ktorými holenie a strihanie bude prísne **zakázané.**

Nad takouto rečou sa iste nejeden z našich čitateľov zasmeje. Niektorý povie: "Hlúposť! Veď mužskí strihajú a holia sa z praktických príčin; pre čistotu, zdravie a krásu. Do dlhej brady a fúzov, ale i do dlhých vlasov na hlave napadá prachu, rozličných chorobných nákazlivých zárodov. Tak prenášajú sa nemoce. A okrem toho, keby sa chlap nedal strihávať, narástly by mu vlasy čoby len na päť palcov (inčov) za rok; to by učinilo za desať rokov 50 palcov, za dvadsať rokov sto palcov, to jest osem stôp a štyri palce a tak by hociktorý šesťatridsať ročný mužský musel svoje vlasy vláčiť buď v nejakom vreci na chrbte, alebo zapletať ich do dlhočizných vrkočov, ktoré by pri riadení sa, pri umývaní atď. musel rozpletať a zase znova zapletať. Podobne by bolo i s bradou a fúzami, a vyzerali by sme, jako nejakí divosi z hindušských hôr!"

No, koľko tu viet, toľko nesmyslov!

Po prvé: Na krátko ostrihanú hlavu a oholenú tvár padne o mnoho viac nákazlivých zárodov než na zarastenú. To jest skôr sa nákaza dostane na kožku a do tela.

"A to by už ako?"

Nuž takto: oholenú bradu alebo na krátko ostrihanú bradu možno prirovnať ku skosenej obilnej roli a lúke. Po skosení ostane

na nej strnisko, totiž spodné, krátke čiastky stebiel, každé s otvorenou dieročkou trčiacou nahor. Do tých dieročiek napadá prachu, najliž̌ší dáždik ten prach smyje nižšie do dierok a nákaza, hniloba sa hneď začne. Kým je obilie alebo tráva na koreni, ťažšie pohnije. Neskosená tráva často ostáva neshnitá až do budúceho roku. Podobne má sa vec so strihaním a holením. I tu ostáva dlhšie alebo kratšie strnisko; i po vlasoch vždy ostáva hneď nad koreňom otvorená čiastočka. Keď na túto dostane sa výtrus bakterie, nákazy, ľahko vniká dnu.

"Hej, ale veď sa po holení umyjem!"

Áno, ale či si tým umytím pozapchávaš, či pozaliepaš tie dieročky na bradovom a vlasovom strnisku? Môžeš sa nazdať, že máš tvár celkom hladkú. Ale nemýľ sa! Veď si korienky vlasov i s ich cibuľkami nevyšklbal. Ostaly v koži. Tvoje strnisko je len veľmi krátučké, nevyčnieva zo svojej role, že by si to mohol prstom omakať. Ale je tam. O deň-dva ho už omakáš. A keď na dlhšie vlasy, bradu a fúzy i napadá prachu a nečistoty, to nepadá tak blízko ku kožke, ba hodná časť tej nečistoty s vlasov a fúzov už pri chôdzi a práci sa pootriasa, odpadá a tedy, keď sa neholený, nestrihaný človek tiež umyje, má i vlasy i kožku v skutočnosti čistejšie než holený.

So stanoviska čistoty a zdravotníctva holenie a strihanie nemožno rozumne zastávať; práve naopak, možno jasne dokázať, že je to zvyk škodlivý.

Vlasy, srsť a vlna sú útvary, vyrastajúce z vrchnej vrstvy kože, takzvanej pokožky človeka, mnohých živočíchov i rastlín. Tu budeme rozprávať hlavne o vlasoch ľudských, a len kde-tu spomenieme niečo aj o vlasoch iných.

Na vlase riadne vyvinutom učenci rozoznávajú až 16 rozličných čiastok, ktoré už i pod slabším, asi 250-ráz zväčšujúcim drobnohľadom (mikroskopom) pozorovať možno. Pre náš cieľ je dostatočné, keď stručne označíme len čo najhlavnejšie.

Spodná, v kožke sediaca čiastka vlasa, takzvaná "pučnica", papilla, má podobu cibuľky s drobnými výbežkami, korienkami. Pučnica po stranách zaobalená je do vačku (follikulua), má krvné žilky, čuvy (nervy) a iné cievočky, ktorými dovádza si živnosť z kože.

Z pučnice vyrastá steblo (stvol) vlasa, ktoré pozostáva z vnútorného mäkkého stržňa, ďalej z kôrky, obsahujúcej mimo inšieho i buňky naplnené barvivom a povetrím, a konečne z vonkajšieho, rohovitého obalu. Od pučnice až po jeho východ z pokožky obkľúčený je vlas rozličnými žlazami, ktoré dodávajú mu masť. Keď dospelý vlas vypadne, z novej pučnice vypučí vlas nový. Na prie-

čnom priereze vidíme, že je vlas nie celkom okrúhly, ale trochu sploštený, elliptický, alebo i obličkovitý.

Ako z tohto vidíme, vlas je i sám o sebe dosť zložitý ústroj, orgán. Smer vzrastu vlasa nie je kolmý, ale šikmý.

V dobe pred narodením je temer celá kožka dieťaťa pokrytá jemnučkými, krátkymi vláskami, ale tieto vypadajú ešte v živote matky, alebo hneď po narodení a potom tvoria sa už len pomaly na niektorých miestach, "kožných okresoch", najprv na hlave a nad očima, a len v zrejúcom veku na iných plochách kože.

Zrelé vlasy vypadávajú a nové rastú ustavične až do staroby, kým nové neprestanú vyrastať. Ovšem u jedného človeka tá staroba prichodí už v tridsiatom roku, u iného možno až len v sedemdesiatom. Znalci hovoria, že vlas žije, to jest rastie za dva — do štyroch rokov.

Vlasy vo svojom rozdelení ukazujú istú pravidelnosť; tvoria sbiehavé alebo rozbiehavé rady, prúdy a víry. Najpatrnejší je taký, a to rozbiehavý prúd na temene, zvaný "hviezdou". Niektorý človek má dve "hviezdy". O takom pôverčiví ľudia vravia, že bude v živote šťastný. Na niektorých plochách kožky vlasy nerastú, na príklad na dlani a na podošve.

Jednotlivé plemená ľudské, i národy, ba i rodiny majú vlasy rozdielne i čo do barvy, i dĺžky, hrúbky a podoby. Pravda, časom vyskytujú sa i tu — jako v celej prírode vôbec — nepravidelnosti, niekedy až veliké odchýľky. Európejskí mužskí zriedka majú vlasy dlhšie od 30—40 centimetrov; ženy 75—90 cm. Ale sú jednotlivé zjavy, že európejská žena má vlasy až na dva metre dlhé.

Barva vlasov ide od čiernej, v tisíceríchstupňoch a odtienkoch, cez tmavobrnavú, kaštanovú, červenú, plavú, žltú, až po bledožltkavú, temer bielu. Celkom bledé, biele vlasy sú vždy znakom telesnej slabosti. V celku sú vo veľkej prevahe národy s mierne tmavými vlasmi. Barva vlasov riadne súhlasí s barvou očnej dúhovky; to jest černovlasí ľudia mávajú oči čierne, brnavovlasí — brnavé, červenovlasí — jasnobrnavé, viacmenej plaví — zelenkavé, takzv. "mačacie", sivé, modré, atď. Čo týka sa podoby, môžu byť vlasy rovné, prosté, slabo ohnuté, vrkočnaté, kučeravé, brčkavé.

I vlasatosť, hustota a sila vzrastu vlasov je dľa národov i rodín rozdielna. Mongoli majú málo vlasov a riedku bradu; tak aj americkí Indiáni. Čínania sú vlasatejší; Japonci ešte trochu viac. Černosi dľa rozličných kmenov javia veľmi rozličné stupne vlasov, od vlnitých a brčkavých až po slabo ohnuté a tvrdé, srstnaté, ale vôbec čierne.

Európejské národy, ako vieme, majú vlasy čím ďalej k severu,

VÝKONNÍ ÚRADNÍCI SLOVENSKEJ EVANJELICKEJ JEDNOTY:

1. **Ján Bibza,** hlavný predseda.
2. **Ján Morávek,** hl. pokladník.
3. **Martin Mareček,** hl. podpredseda.
4. **Samuel Putra,** hl. zápisník.
5. **Peter H. Juráš,** hl. účtovník.

tým jasnejšie, čím d'alej na juh, tým tmavšie. Ale ten zjav nesvobodno pripisovať len vplyvu podnebia, ale všetkým činiteľom, ktorými tvorí sa plemenný ráz národa ako zdedený typ, spôsob výživy, miešanie sa s inými plemenami, atď.

Čo sa týka rozdielu medzi vlasmi mužskými a ženskými u príslušníkov tohože národa, vidíme, že Čínania a Čínanky majú približne rovnako dlhé, rovnakej barvy i podoby vlasy. Tak i Bušmani a Bušmanky, Hottentoti a ich ženy v Afrike. Ale čím dokonalejšie sú pohlavia polaritne vyvinuté, čím viac pekných, mužských vlastností majú mužia, a čím viac krásnych, pravých známok ženskosti majú ženské, tým rozdielnejší je i vzrast vlasov u obidvoch. Ako sme vyššie spomenuli, europejská žena má asi dvakráť tak dlhé vlasy ako muž. Naproti tomu vzrast fúzov u muža je silný, u žien sotva znateľný, a keď'by u týchto bol i patrnejší — tedy zjavuje sa obyčajne len keď žena už prestala byť úplnou ženou, alebo keď od prírody je svojou, zvlášte nervickou sústavou mužskejšej povahy.

Vlasy a fúzy sú taká určitá a trvalá plemenná známka, že veliki a slávni anthropologovia, jako Geoffrey Saint, Hilaire, Huxley, Haeckel, Fr. Müller a iní, tvrdili, že ľudské plemená najsprávnejšie možno deliť dľa vlasov. Novší, najmä anglickí, učenci tiež takto myslia: "Nieto istejšieho znaku, dokazovať čistotu plemena, ako vlasy." A prvotriedny znalec, dr. Pruner-Bey, priamo hovorí: "I len jediný vlas, predstavujúci charakteristickú formu niektorej rassy, môže slúžiť na nepochybné určenie tejže rassy. Na každý pád vlasy jednotlivca sú dôkazom jeho pôvodu."

Že vývin vlasov a fúzov súvisí s vývinom celého človeka, vysvitá už z toho, čo sme o tomto predmete dosiaľ povedali. Ale treba doložiť, čo o tom vravia dejiny ľudskej vzdelanosti.

Mojžišovské zákony a príkazy neuznávaly takého muža za schopného, byť dobrým vodcom, učiteľom národa, ktorý nemal riadny vzrast vlasov a fúzov i brady. Vyššie svätenie, takzvané nazarejstvo ("korunovanie"), bolo dovolené dať len takým mužom alebo ženám, ktorí neboli strihaní, ani holení. (Viď IV. Mojž. 6. hl.) Mojžiš mal obzvlášte mohutné vlasy a fúzy. I jeho brat Áron bol pekne zarastený, ale o mnoho chudobnejšie; ale ani Áronove schopnosti a výtečnosti, ač bol znamenitý rečník, nemožno ani zďaleka prirovnávať ku ohromnej koncepcii, nesmiernej energii, dôslednosti Mojžišovej. Pre tých našich milých čitateľov, ktorí nemali príležitosti hlbšie sa zaoberať s dejinami ľudského pokroku, musíme tu poznamenať, že Mojžišovské idey o príživníctve, o dedičnosti rodinných a spoločenských dobrých alebo planých vlastností za posledných tritisíc rokov boly síce mnohokráť vysvetľované a uvažované,

jako základné zásady rozumného zákonodarstva, ale ani doteraz neboly riadne rozberané v moderných parlamentoch a neboly systematicky, sústavne vyslovené v zretedlných paragrafoch. Dosť na tom, keď povieme zkrátka: Mojžiš bol jeden z najväčších vychovávateľov, politikov a filozofov ľudstva a — nosil vlasy, bradu, fúzy, a nestrihal, neholil sa!

No možno vo všeobecnosti rieť, že ľudstvo bolo od tisícročí vedené, spravované, riadené ľuďmi nestrihanými, neholenými

Dľa mojej mienky najväčší mysliteľ a básnik americký, Ralph Waldo Emerson, vo svojich úvahách o "Vzoroch človečenstva" ("On Representative Men") hovorí, že celá naša novoveká vzdelanosť, naše názory politické, náš umelecký vkus, a väčšina morálnych i vedeckých poučiek a ideí opiera sa o starogrécku filozofiu velikánov: Sokratesa, Platóna a Aristotelesa. — Nuž v tejto mienke je mnoho pravdy. Ale prečo títo traja veľduchovia sú takými svetlami cez tisícletia? Podívajte sa na ich tradicionálne podobizne; všetci boli vlasatí a bradatí!

No, boli ešte väčší ľudia na svete. Totiž zakladatelia Kráľovstva Božieho na zemi, apoštolovia. I títo boli bradatí! Ba i sám Bohočlovek, Ježiš Kristus nosil bradu!

Móda, holiť si bradu rozšírila sa v Grécku a v rímskej državе až po dobách Alexandra Veľkého. Ale vtedy už i náhle začaly klesať vzácne vlastnosti klassických národov. Rimani nikdy nemali takých veľkolepých básnikov, akí boli bradatí Homér, Aischylos Sofokles. Tu treba i to považiť, že starí Gréci boli národ, čo týka sa krásocitu, dosiaľ žiadnym iným národom nielen neprevýšený, ale ani dosiahnutí. Tedy, keď takí vytríbení umelci, považovali bradatého muža za krásneho, to je už tým samým akoby platné pravidlo, že skutočne krásny a naozajstný muž nemôže byť holený. Ináče, netreba k tomu mať len trochu krásocitu, aby človek videl, že najviac mužských, ktorí by nosiac bradu, boli aspoň šumnými, príjemnými, i po najhladšom oholení majú okolo úst a na skraniach nepravideľný pás, akoby sadzou alebo popolom posypaného strniska; jedným slovom sú vždy pošpatení.

U národov neporušených, duševne i telesne zdravých, silných a nadaných oholená brada znamenala vždy veľkú potupu. História rozpráva nám i o krutej vojne, ktorá povstala následkom toho, že keď kráľ Dávid, poslal svojich poslancov ku ammonitskému kráľovi Chanunovi, vysloviť mu sústrasť nad smrťou jeho otca, kráľa Nachasa, ammonitskí rytieri nahovorili Chanuna, aby dal oholiť Dávidovým poslancom brady. Keď sa to stalo, bolo moc smiechu na kráľovskom dvore; ale smiech trval len dotiaľ, kým sa takí zoha-

vení poslanci nenavrátili k Dávidovi do Jeruzalema. Lebo Dávid poslal na Ammonitských i na jich spojencov Syrčanov vojsko a to zčiastky pobilo, zčiastky zajalo štyridsaťtisíc syrskych jazdcov a sedem sto vozov, pri čom bol smrteľne ranený i syrský generál Sobach. Tedy holiť ľud'om násilne brady, bola už vtedy veľmi nebezpečná vec.

Holenie brád pochodí z čias otroctva a poddanstva. Páni nechceli trpeť, žeby ich sluhovia, otroci a poddaní boli im v niečom rovní. Menovite nie, žeby poddaní nosili takú ozdobu a znak mužského povedomia i neodvislosti, jako je brada. Svobodné národy — kým boly samy skutočne svobodné — považovaly oholenú bradu za znak otroctva. Ale v stredoveku jednotliví páni, za hodný poplatok dovoľovali svojim poddaným a prepustencom nosiť bradu; to jest tým im priznávali trochu svobody. Rímskokatholícke kňazstvo i pápeži nosievali pekné brady; neskôr, keď cirkev podliehala viac a viac politickým vplyvom, prišlo do úžitku holiť sa. Len niektoré missionárske rády nosia brady i teraz ako i kňazia, ktorí na to dostanú od svojich vrchností dovolenie. Kňazstvo cirkvi pravoslávnej je v tom ohľade svobodnejšie: nosí plné brady už od IX. storočia.

V panských triedach spoločnosti prišlo holenie briad dosť pozde do módy. Ale i tu je tento zvyk príznakom istého poddanstva. Vo Francii začali sa kráľovskí dvoraninovia, to jest podlizaví sluhovia, všeobecne holiť za časov kráľa Ludvika XIV. Tento človek (1643——1715) dostal sa na trón, keď nemal ešte ani päť rokov, a keď začal "panovať", nemal ešte osemnásť. Avšak, že bol holobrádok, dvoraninovia ostali tiež takými, to jest škrabali si brady. A móda sa z Francie rozmohla po celej Europe.

V Rusku cár Peter Veliký, uviedol najprv na brady, zvlášte na panské, vysokú daň, a kto nevládal, alebo nechcel platiť, dal mu bradu bez milosrdenstva sholiť. Ovšem krátke fúzy i sám nosil. Medzi inými úžitočnými spoločenskými reformami tohto panovníka bola táto asi najslabšia a ani sa všeobecne neujala. Vzdelaní i nevzdelaní Rusi, nosia brady veselo d'alej. Ako známo, medzi svetoslávnych ruských bradáčov patril i geniálny Tolstoj a mnohí iní zriedkaví výtečníci.

Strihanie vlasov bolo i u žien znakom otroctva, poddanstva. — Také špatenie ženských udržalo sa dlhé časy i na Slovensku. Vieme, že ženám po vydaji odstrihovali vrkoče. No, na česť ženám buď rečeno, ony vzpieraly sa tej hlúposti vždy a konečne ju premohly. Len škoda, že slovenskí mužskí tak neskoro k rozumu pri-

VÝBOR MAJETKU SLOVENSKEJ EVANJELICKEJ JEDNOTY:

1. **Samuel Viskidenský,** dôverník.
2. **štefan Zeman, ml.,** zápisník.
3. **Ján Tomek,** dôverník.
4. **Michal Z. Gécy,** dôverník.

chodia, keď — na príklad — naši Detvani, ktorí od jakživa bývali a niektorí i teraz sú takí hrdí na svoje vrkoče — holia si brady a fúzy.

Súsed, Džordž Novomódny, naiste povie na tieto naše vývody svoju takúto mienku: "Ja nesúhlasím s tým, žeby civilizovaný človek mal sa vracať ku prírode. Keď niekto chce nosiť dlhé vlasy, alebo fúzy, keď chce mať dlhé nechty, nech si ich má: ale keď sa holí, nechty si strihá, dajte mu pokoj: keď si žena líca farví, masťou natiera, múčkou posýpa, nech to robí, ak myslí, že tak zo špatnej prerobí sa na peknú. Keď si čínske paničky nôžky stláčajú, presujú, aby ich malý podobné teľacím raticiam, to je ich vec, len nech sa mužom páčia. Ľudia majú všelijaký vkus, a ten sa mení. Uznávam, že Michel Angelo bol jeden z najväčších umelcov sveta, čo staviteľ, sochár, maliar, básnik, huslista a filozof — ale žeby takým bol preto, že nosil peknú bradu a vlasy, to je otázka. Shakespeare, slávny Bacon Verulamsky, Hus, Komenský, Viktor Hugo, ako i naši veliki slovenski mužovia: Michal M. Hodža, Ľudovít Štúr, Dr. Jozef Hurban, atď. nosili brady: ale boli na svete i veľduchovia bez brád, ako Dante, maliar Rafael Sanzio, Goethe, Napoleon Bonaparte a — a — a —"

No len ešte pomenujte so pár mužov bezbradých, ale rovných tým bradatým!

Môj milý priateľ Novomódny zastane, jako záprah pod závozom, lebo tých holených géniov bolo na svete naozaj veľmi málo. A presvedčený som, žeby i Dante, Goethe, Napoleon boli bývali o veľa väčšími, slávnejšími, keby si neboli oslabovali modzog a tým i celý nervový systém častým holením.

Dľa znamenitých vedeckých mienok každé daromné odstraňovanie jakéhokoľvek telesného orgánu má také následky, že sa tým menia až nervové centrá. Na príklad, po odťatom prste, poranení menia sa isté nervové vlákna natoľko, že šľaky toho poznať za dlhé roky i na dúhovke v oku patričného človeka! Tedy v tomto ohľade jediná správna zásada života je: neodstraňovať, neničiť ani jeden jediný ústroj.

Zákonodarstvá starajú sa už teraz o to, aby obyvateľstvo štátov vychovávané bolo správne, to jest zdravo v telesnom i duševnom ohľade. Ale, hľa v kultúrnych štátoch pri všetkých námahách množia sa niektoré nemoce, ako tuberkulóza a chromyseľnosť v takej strašlivej miere, že niekde ani tretina chorých nemôže byť opatrená v liečebňach. — Toto je menovite pri chromyseľných hrozné pre patričné rodiny, ba i pre súsedov. Sice je pravda, že väčšina nervových chorôb pochádza zo spôsobov života v terajšej dobe zvyčajných, z prepruženia v práci, z nemierneho užívania opojných

nápojov, a obzvlášte z pohlavných výstupkov; choromyseľnosť napomáhajú i domáce rodinné rozopre, zvady, hnevy aj nezavinené nešťastia. Ale ku všetkým týmto príčinám treba pridať i strihanie vlasov a holenie, poneváč toto priamo, direktne odberá nervom živnosť práve na najvýznamnejších a najvážnejších čiastkach tela. Ba, mysliac správne ďalej, musíme dôjsť i k tomu presvedčeniu, že nestrihaní a neholení ľudia, majúc silnejšie čuvy, nervy, sú silnejší i proti dráždidlám, menej náklonní k výstupkom a znášajú ľahšie i väčšie napruženia v práci. Poneváč, prísne berúc vec, **všetko, čo napomáha telesný a duševný vývin človeka, je mravné, a všetko, čo ten vývin kazí alebo i len hatí, je nemravné, tedy z toho ide nepochybný úsudok: že nestrihaní a neholení ľudia sú mravnejší než strihaní, a že veľká časť kultúrnej nemravnosti pochádza práve z toho prevráteného, otrockého zlozvyku (menovaného teraz módou): strihať a holiť sa.**

Tedy zákonodarstvá, keď pokročia v názoroch ďalej než sú teraz, musia nástojiť na tom, žeby obyvateľstvo chránené bolo nielen pred pľúcnou nákazou, pred influenzou, difteriou, cholerou, ale i pred choromyseľnosťou, šialenstvom, a tedy aj pred strihaním a holením vlasov. A jako v niektorých europejských krajinách už od rokov jestvujú zákony stíhajúce takých ľudí, ktorí si zúmyselne zmrzačili niektorý úd (prst, ucho, atď.), aby vyhli nejakej im nemilej povinnosti, tak neomylne rozšíria sa podobné tresty aj na zmrzačenie hláv a tvárí, ktoré sa deje strihaním a holením. Rozumie sa, že — jako v každej inej veci — tak i v tomto ohľade, dá sa o moc viac docieliť upozorňovaním, poučovaním než trestným hrozením. Preto budú musieť i lekári, učitelia, kňazia, novinári rozširovať správne názory o povahe a význame vlasov. Keď už raz takéto nauky budú bežné, keď ľudia uvidia, jakí krásni sú mladí mužovia, ktorí nikdy neboli strihaní, nikdy holení, stane sa to zvykom, módou a to blahodarnou.

Ba tu prichodí mi na um, že vari dávni apoštolovia i preto dosiahli takých veľkolepých úspechov v šírení kresťanstva, že boli celí, nepokaličení ani na duchu, ani na tele, plnovlasí, plnobradatí.

Nám tu ide predovšetkým o náš slovenský národ; chceme, aby bol zdravý, mravný a krásny. Vieme, že mnohí slovenskí rodičia, ktorí naše slová pochopia, nedajú svoje malé dietky ani raz strihať a presvedčia sa, že dievčatá budú mať, keď narastú, kratšie vlasy než keby boly bývaly niekoľko ráz ostrihané, a chlapci hodne dlhšie než aké sú teraz v móde, ale predsa zriedka ktorý dlhšie než po plecia: no i chlapci i dievčatá budú o veľa krajší, múdrejší, silnejší, a budú nemoce ľahšie znášať než iní.

Dalo by sa o vlasoch a fúzoch ešte veľmi mnoho, poučného i zábavného rozprávať, o mimoriadnych vlasáčoch, vlasáčkach, o pamiatkach, aké si ľudia z vlasov robiť dávajú, o krásaviciach a krásavcoch, za ktorými sa mužskí a ženy, ako sa vraví — "bláznili" len pre ich pekné vlasy a brady. Ale nemáme ani o vlas viac miesta.

P. S. Čambúrsky.

KEDY BÝVA "FORTDŽULÁJ?"

Ďuro: "Čo sa prehľadávaš toľko v tom kalendári?"

Mišo: "Ale, chcem vynajsť, či "fortdžuláj" padne na tretieho alebo na piateho júla."

PREČO NIE?

"Bolo by to možné, aby sa veľblud pretiahol cez ihelné uško, jako sa hovorí v Biblii?"

"Prečo nie? Vieš aká hrubá je moja žena?"

"Áno."

"Nuž vidíš, ona prejde cez všetky moje vačky každý večer."

* * *

Keď sa môj otec ženil, matka moja mala dollár v hotovosti a on mal 85 centov. Teraz, keď sa časom hádajú, ona mu vždy vyhadzuje na oči, že si ju vzal pre peniaze.

Každá sladkosť má svoju trpkosť; každé zlo má svoje dobro.

Veľký muž vždycky chce byť malým. (Emerson)

Každý človek je úprimným, kým je sám. — Náhle objaví sa druhá osoba, začína sa pokrytectvo. (Emerson)

Charakterný človek rád počuje o svojich chybách. (Emerson)

Zvon a pluh majú každý svoje miesto, ale ani jeden nemôže zastať miesto druhého. Voda je dobrá na pitie, uhlie na pálenie, vlna na šaty; avšak vlnu nemožno piť, ani vodu priasť, ani uhlie jesť. (Emerson)

Rozhnevaný človek je lev, podvodný človek je líška, stály človek je skala, učený človek je fakľa. (Emerson)

Len ten je bedár, kto je otrokom svojich vlastných náruživostí. (Longfellow)

Lepšie nesúdiť než súdiť nespravedlive. (Izák Watts)

Slová, zrovna jako ľudia, majú svojich predkov; a niektoré slová majú vo svojich žilách krv leva. Jedno z týchto slov je "sloboda". (John Ruskin)

Človek by sa nemal nikdy hanbiť priznať, že sa v daktorej veci mýlil, lebo tým iba ukáže, že dnes je múdrejší než bol včera. (Pope)

HLAVNÝ SÚD SLOVENSKEJ EVANJELICKEJ JEDNOTY:

1. **Ján M. Bellan,** predseda hlavného súdu.
2. **Daniel Fiľo,** člen hl. súdu.
3. **Andrej Gašparides,** člen hl. súdu.
4. **Ján Klamár,** člen hl. súdu.
5. **Ján Fusek,** zápisník hl. súdu.

Knieža Mamon.

MLADÝ bankár sedel vo svojom kabinete. Čierne jeho oči dívaly sa ostro a nedôverčive. Ruka s jediným, ale drahocenným prsteňom nervósne prehadzovala cenné papiere nakopené na jeho skvostnom písacom stolíku. Za jeho chrbátom, v hrubom zlátenom ráme, visel portrét jeho otca, vyrážajúci tie samé ostré a zdĺžené rysy; otca, ktorý pritlačil jeho mladé ešte plecia bremenom viacmillionového bohatstva.

Za záclonami zamatovými, zastierajúcimi dvere, počuť bolo, jako v obšírnej miestnosti, ohradenej a zamrežkovanej, cvendžia zlaté, strieborné, niklové a medené peniaze — z rúk do rúk. — S chladnou arroganciou, s pýchou zvonia za záclonami peniaze.

"Kto?" — opýtal sa bankár oznamujúceho lokaja.

"Akýsi študent — chce vás na každý pád vidieť..."

"Akiste zase dáky "cieľ" — no, čo po ňom" — mrmľal cez zuby. — "Pusť ho" — rozkázal lokajovi.

Študent vošiel s vyjasnenou tvárou. Mal na sebe trochu už ošuchaný svrchník. Tvár jeho na prvý pohľad prezradzovala skromnosť: oči priezračné do dna, hovoriace odrazu celú pravdu o sebe.

Spokojne sa uklonil bankárovi, ktorý mu nedbale odpovedal a s tou samou spokojnosťou predložil mu hárok sbierkový. Ale, keď bankár, vypisujúc poukážku do kassy, uhnul sa nad stolíkom, študent vhíbil sa zrakom v jeho rysy, a znepokojenie opanovalo jeho dušu, dajúc docela iný výraz jeho tvári. A keď bankár zdvihol ruku, aby pritisnul gombík električného zvončeka, zastavil ho hlasom rozhodným:

"Odpusťte, pane, ale tak sa mi zdá, že cieľ našej sbierky vás ani najmenej nezaujíma. Dávate s akousi divnou pohrdou a necítite teplotu živej skutočnosti, ktorá pod rukou vyrastá."

Bankár, otvoriac na široko oči, divil a smial sa za chvíľu.

"Čo to, nie dosť, že ste splnili svoju kaplánsku missiu, chcete

ešte skúmať i moje svedomie pri tejto kommunii spoločnej? Podarilo sa vám "natiahnuť buržoa" — tak sa to u vas nazýva? Buď'te teda spokojný."

"Keď' sa mi tak vidí, že vec nemôže sa opierať o dary s takým chladom a nechuťou udelené..."

"S chladom a nechuťou!" — pretrhol bankár s výbuchom. — "Pre koho to ja mám mať milosť a teplotu? Veď' od detska nevidel som inšieho, okrem sopätých, žobrajúcich rúk: či snáď' pre tie mám mať milosť?!"

"Je to vina ľudí, ale i položenia vášho, že tak zadívali sa do vašich peňazí, že prezreli vo vás dušu... Ale, jestli dosiaľ nikto nemohol sa dostať k vám cez múr bohatstva, ktorý vás oddeľuje od sveta, to ešte neznačí, že nieto ľudí, ktorí by cez ten hrubý múr nemohli vidieť dušu vašu práve tak dobre jako cez kryštálovú stenu."

"Na také veci, prosím vás, nemá času to stádo, ktoré neunavne hryzie sa medzi sebou, a nespája sa na odobratie mi toho, čo držím. Treba byť na mojom stanovisku, aby tomu porozumeť. Dávam, lebo stojím nad zlatom. A oni stoja poniže zlata."

"Odpusťte, ale od človeka tak uspôsobeného nemôžem prijať peniaze na náš cieľ."

"Čo to za citlivosť! Dosiaľ žiadon človek neodhodil peniaze, ktoré už v ruke držal. Vy si to možno ešte rozmyslíte?" — povedal bankár s úsmevom a zdvihol ruku, aby zacengal.

"Nie, prosím vás, už som si rozmyslel. Ďakujem vám a prosím za odpustenie, že som vás tak nepotrebne znepokojoval."

"Čo-že? Snáď' naozaj neprijímate? Teda zdupľujem summu — to práve postačí na váš cieľ. Čo za vďačnosť si získate medzi súdruhmi! Či cieľ váš nestojí za to, aby ste mu posvätili presvedčenie, povedzme zásadu, ktorá sa nedá vysvetliť, ako jedna z mnohých sopätých rúk?"

"Nenamáhajte sa, pane, vás to väčšmi bolí než mňa" — odpovedal študent. — "Najvážnejším cieľom je duša ľudská, ktorá je všade a ktorej terajší svet nevenuje zaslúženej pozornosti."

Tvár bankárova zväznela, netratiac pri tom prenikavosti. Podal ruku na rozlúčku a mäkším tónom povedal:

"Veľmi ma zaujímate. Chcel by som sa s vami ešte sísť... Originálnych ľudí stretávame málo."

Študent váhal za chvíľu.

"Dobre, navštívim vás niekedy" — povedal s prostotou a vyšiel.

Bankár hodil sa znovu do objemného fotela a sedel za chvíľu jakoby ustatý, s tvárou preniklivou. Oči jeho prezradzovaly nepokoj a istý druh neistoty.

Za zamatovými zaclonami cvendžaly peniaze pustým bezosnovným zvukom.

* * *

V priestrannej izbe, predvojenej arkádou, stál prikrytý stôl. Po bledomodrom obruse, po každom zamihotaní slnka, prebiehaly vlny lúčov kryštálových a strieborných. Za arkádou, na piedestále, zaclonenom rudým aksamitom, vznášala sa biela mramorová grupa (skupina). Zápach sviežich jarných kvetín naplňoval izbu, v ktorej panovalo tiché očakávanie.

Lokaj bez hluku otvoril dvere, v ktorých zjavil sa bankár, vedúc študenta, ktorého obšuchaný svrchník nápadne odrážal sa od krásnych tapét, od tmavej a lesklej barvy náradia, porušujúc sviatočný súlad každého kúta.

Sadli k obedu. Cvendžalo strieborné náčinie, iskrilo sa víno červené i zlatisté. Príjemne zaváňalo ovocie. Medzi oboma prevíjal sa rozhovor ľahký a svobodný, pri sviatočnom mlčaní lokajov. Bolo dusno i nezručne, nijako nemohlo sa zapomnieť o úslužnej maske lokajov, bezhraničnou pohrdou zakrývajúcej ich ľudskosť pred zrakom "panstva". A nemohlo sa zapomnieť o duši krivdenej i krivdiacej, o úsmeve zlostného triumfu na úzkych rtoch priateľa.

Bankár bielil si ovocie a odkladajúc dlhými prstami pásmo červenej kožky voňavého jablka, voľne povedal:

"Vídame sa veľmi zriedka, lebo ďaleko bývame jeden od druhého. Neodvrhnite, pane môj, priazne tej, o čo vás poprosím. — Preneste sa ku mne, bude vám tu o mnoho lepšie, postarám sa o všetky výhody. A budeme sa vídavať každý deň."

Študent pozrel čujne a odpovedal:

"Ľutujem, že vás nemôžem každý deň vidieť, ale prid'aleko bolo by mi odtiaľto na universitu. Môj byt som si natoľko obľúbil a privykol naň, že nemohol by som inde pracovať. V každom raze srdečne ďakujem."

Zapanovalo mlčanie.

"Kávu podať v záhrade" — rozkázal bankár a vstali od stola.

Prešli skvostnými salónmi. Slabo blýskaly sa bronzy a ligotaly hodváby v matnom svetle priclonených záclonami a skranami okien. Zastali pred neveľkým obrazom v ráme zlátenom. Študent sa zadíval na obraz.

"To je niečo krásne!" — zvolal. — "Kde ste vzali také arcidielo? Pôvodný primitív!"

"Dostal som ho z Florencie" — odpovedal bankár. — "Na vni-

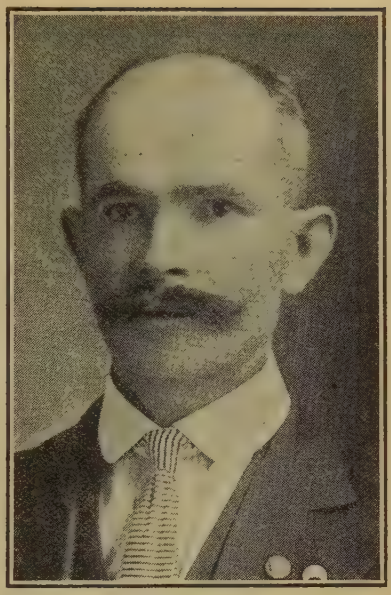

Pavel Kukliš **Pavel Ušiak**

Výbor literárny Slovenskej Evanjelickej Jednoty.

voč vyšlý gróf predal mi ho za drahé peniaze. Jakokoľvek zákon a patriotismus taliansky zabraňoval predávanie vzácnych malieb do cudziny, banknótami predsa možno zapchať ústa všetkému zákonu a patriotismu."

Študent, tak sa zdalo, ani nepozoroval bankára, súc uchvátený krásou obrazu.

"Nevedel som, že ste takým milovníkom umenia" — pokračoval bankár. — "Jestli sa vám páči tá maličkosť, a dovolíte, pošlem vám obraz do domu." — A nedbale prižmúrenými očami díval sa na detinskú, radostnú žiadosť, rozlievajúcu sa na čistej tvári študenta. Ale žiadosť tá vznikla i zhasla pod pripomienkou ohromnej hodnoty obrazu.

"Nie, ďakujem, pane" — odpovedal trochu zmätený. — "Jestli by som mal obraz stále pred očami, privykol by naň a časom považoval by som ho za obraz obyčajný, jaký každý deň môžeme vidieť a kúpiť. Radšej ho prídem pozrieť zavše k vám."

"Ako chcete, ale sa moc bavíte s nezaujímavosťou. Možno vyberiete si iný obraz?" — a pošiel s ním ku stene, zavešanej vzácnymi maľbami.

Stáli za dlhú chvíľu. Keď odchádzali, bankár chladno poznamenal:

"Ako sa len môžete tak pozastavovať? Ja v mojom živote videl som toľko rozličných madonn, malieb krajov, scén klassických a druhových, že mňa to už prestalo zaujímať. Ostatne všetky tie barvisté plachty môžem si povešať do salónu. To, nad čím mám vládu, ma už nezaujíma. Imponuje mi, čo protiví sa mojej vláde"

"A práve v tom je rozdiel medzi vami a obyčajným špekulantom bursovým" — povedal študent živo. — "Páčite sa mi v hre svojich namietok. — Radšej mám ľudí, ktorí trebárs i hrešia, ale v miere svojich hriechov majú i cnosti; ktorých povznáša jedna veľká namietka — než ľudí, nevšímavých, lenivých. Nech bude sila, trebárs by sa preklonila na stranu chladného demonismu! Lebo všetka válka, čo hneď i v mene potvorského sebectva vedená, lepšou je od nečinnosti, poneváč obsahuje v sebe možnosť víťazstva alebo porážky. — Pre niektorých ľudí osožnejšia je porážka než víťazstvo."

"Na príklad pre mňa" — krivo usmial sa bankár. — "Ale viete čo," — riekol rýchlo, položiac ruku na plece hosťa: — "keby som vedel, že jesto viac takých ľudí jako ste vy..."

"Čo by bolo?"

"Musel by som žiť inak, celkom ináč. Ja som človek ustálený. Život môj prilieha na moju predstavu o svete. Ale dobre viem: homo homini lupus. A každý človek má starostlive ukryté drapy, ktoré striehnu na čosi. Jestli ich nepozorujem, to znamená, že sú umele schované — do času. Ale keby som uveril... No čo tam po tom..." — máchnul rukou — "poďme na čiernu kávu."

Vošli do záhrady palm, kamelií a chryzantémov, zariadenej v zasklenenej gallerii. V klenbách, obtočených zlátenými obrumami, stály ohromné vázy s večne zelenou čeredou. V kúte gallerie stála altánka, omotaná jemným objatím glycynu. Sadli si tam na bambusové stoličky. Slabý papršlek zimného slnka predieral sa cez tenkú porcelánovú šálku a hádzal na podlahu pár jasných pruhov. Bankár hovoril s rozčúlením, akoby opanovaný jakousi rozladenou mysľou.

"Prosím vás," — povedal náhle — "viem, že stále pracujete v prospech nejakých cieľov spoločných. Možno, že je to i dobre, keď vám to poskytuje toľko zadosťučinenia. Chcem, aby ste mohli zrobiť viac. Dám vždy, na čo vy chcete, dám i teraz. Vy postarajte sa, čo možno zrobiť za tie peniaze!"

Vyňal torbu z bočného vrecka a vyhadzoval jednu za druhou

veľké banknóty. I bol ich šuchot, ako šuchot hada, plaziaceho sa po suchej tráve.

Hosť prizeral sa na to s tichým smútkom. Oči jeho mutnely a hasly.

"Prečo tak? Keď chcete robiť dobre na svete, choďte a vynajdite sám, kde upotrebiť peňazí. Svetu netreba jalovej a mŕtvej presily diela, svet potrebuje živej sily ducha. Ináč otrávene a bolestne vrátia vám všetky dary."

"Idealista!" — smial sa bankár s tvárou ostrou a prenikavou

Paprsleky zimného slnka trblietave blúdily po banknótach na bambusovom stole.

* * *

Každý nerv triasol sa v ňom pri počutí ostrého zvuku peňazí, padajúcich na tmavo-bronzové pulty pri mrežkách, keď vchádzal do kabinetu bankára po niekoľko minútovom čakaní. Čosi ľahko dotklo sa jeho srdca, keď pocítil ruku pravdive priateľskú a pozrel do čiernych prenikavých očí, z ktorých vyčítal priazeň a žičlivosť.

"Vy ste v neobyčajnej nálade" — poznamenal bankár, dívajúc sa na zmučené oči študenta. — "Nech sa páči sadnúť, mám práve trochu voľného času."

Študent sadnul si jakoby nasilu.

Zarazil ho nad hlavou mladého, podľa ostatnej módy oblečeného človeka, visiaci portrét druhého človeka, v inom obleku i staršieho ale nápadne podobného tamtomu. Zjavily sa pred nim celé kopy zlata, a vedľa nich akoby v plaskorezbe vyčnievajúce temnovlasé hlavy — celá skupina hláv jasných, bledých i zmučených, ktoré musely vyrieknuť prosbu páliacu hrdlo, rozrývajúcu prsia. I vycítil za tými tvárami šmahlými a energičnými srdcia opancierované vlčími zubami, strašne teskniace, aby zostať poddanými v tom, čo je ich vláda. Vlčia samota uprostred poklonov klamlivých... Ale otvára sa pomaly, nesmelo, beznádejné srdce, samohlavosťou ľudského mravu sponevierané.

"Môj priateľ je ťažko chorý" — povedal študent nenadále a hlasno: — "nemajúc iného spôsobu, rozhodol som sa obrátiť sa k vám o pomoc pre neho. Jedná sa o pár sto frankov na cestu na juh."

Prestal a pozrel na tvár priateľa. Bola chladná a nepreniknuteľná, umele strojná. Medzi obrvami a okolo úst ukázaly sa jemné vrázky rozčúlenia a neutlumenej úzkosti, ktoré objavily sa i zmizly v okamihu.

"Ale, prosím vás," — riekol úprimne — "koľko je treba — päť-

sto, tisíc? Veľmi vďačne poslúžim obnosom, ktorý ochráni vášho priateľa."

"Je on študent ostatného kursu, veľmi nadaný... Nemá nikoho... Jeho sestra, tiež študentka, je teraz v žalári" — začal blabotať vysvetlenie, chcúc sa vyhovoriť ťažobou položenia, chcúc vykríknuť ten bôľ chvíľ váhania, hodín trpenia, ktorý konečne vytiahol jeho v kŕči nutnosti a odporu zaťatú ruku — po dar, ktorý zachmúri jakýsi s ťažkosťou odstretý kútik pohody.

"To všetko jedno, kto je on, len keď vám záleží na jeho zdraví," — odpovedal bankár hrdo a obojetne — "na koľko mám vystaviť poukázku do banky?"

"Potrebuje štyristo frankov" — vyjakal študent s veľkou námahou.

Bankár pritisol malý gombík električného zvonca, na čo vošiel bankový sluha. Bankár mlčky podal mu poukázku a keď sluha vrátil sa o chvíľu, položil peniaze pred študenta, ktorý vzal ich do ruky a dlho, nešikovne vkladal do šatočky, hanbiac sa nesmierne zvedavého zraku sluhu. Potom vstal so stoličky a pozrel na pokojnú a bezvýraznú tvár priateľa. Zaiste dav vrelých protestov vydrel sa z pŕs obťažených na ústa vykrívené následkom prosby. Však on nevedel, nepripúšťal, že bude taká chvíľa... Nie, on nečakal okázalosti a nepovažoval ho za ochrancu svojho alebo kohokoľvek... On neprišiel preto, aby kedysi...

Ale slová zamrely v tichosti nádherného kabinetu, lebo zpod prižmúrených viečiek, ani z úst zatvorených nevyšla žiadna odpoveď. S námahou dotknul sa stŕpnutej ruky bankárovej a vyšiel shrbený, menší. Len keď prechodil popri sluhovi, pod vlivom zvedavého zraku pocítil prvé pohnutie radosti, kúpenej ťažkou tortúrou morálnou. — "Áno, on pôjde, on vyzdravie; či mal som právo šanovať príkrosti, keď jedná sa o život dakoho?" — Keď vycifrovaný portáš zavrel za ním dvere, vzdychol si ešte raz hlboko, vydávajúc zo seba ostatky mučiaceho naladenia. Nie, teraz nechcel myslieť o ničom inom, okrem chorého, okrem jeho žiadosti, okrem jeho neslýchanej túžby za životom.

Mladý bankár ostal vo svojom kabinete. Tvár jeho vyrážala energiu a nedôverčivosť. Rozložil sa v širokom kresle. V očiach jeho, teraz nič nevidiacich, skrýval sa smútok a v duši zapanovala veľká, neutlumená úzkosť.

Zápasil s neblaženým žitím, ktoré železnou rukou chytalo ľudí za väzy a privádzalo pred neho, aby so zamierajúcim srdcom, s bolestným rumeňcom stydu na tvári prednášali svoje prosby. Alebo privliekali sa sami, ponížení a úkladní, strežúc na nahodilú príleži-

Členstvo čísla 5. Slov. Ev. Jednoty v Bridgeport, Conn.

tostnú chvíľu, aby mu z rúk niečo vyrvali alebo s výskom triumfu povalili ho.

Peniaze cvendžaly za zamatovými záclonami a zdalo sa mu, že tvorí sa z tých zlatých krúžkov hrubý múr medzi ním a svetom.

A keď nikto cez ten múr nezdolal dostať sa k nemu, nuž či hodno srúcať ho?

Po ostrých rysoch zkĺzly sa tiene nepotešiteľnej úzkosti. — Za dvermi s víťaznou pýchou padaly peniaze s drahým zlatým zvukom. A len raz brnknul medzi ne osiralý medeniak, lacný medený peniaz, posledného, utrateného sklamania. —

Dľa Savitriho: Katkin.

VŠETKO MÁ SVOJU PRÍČINU.

Kostýmerka: "Vaše mlieko už nie je také husté jako bývalo."

Mliekár: "Viete, to preto, že počasie toho roku je veľmi horúce a kravy pijú viacej vody jako obyčajne."

ZBAVIL JU STAROSTI.

Muž: "Starká, dnes som sa dal poistiť na $10,000, v páde by sa mi dáke nešťastie prihodilo."

Žena: "To je múdre od teba. Teraz ti už nemusím za každým pripomínať, aby si dával pozor na seba, keď ideš niekam."

NEPOZNALI ROZDIELU, ALE JA HEJ.

Ja som najnešťastlivejší človek na tomto hrbatom svete. Narodil som sa v poslednom mesiaci roka, v poslednom týždni mesiaca, v posledný deň týždňa, v poslednú hodinu dňa, v poslednú minútu hodiny a v poslednú sekundu minúty. Ba šťastie a div, že som sa narodil vôbec, lebo keď som sa rodil, boli sme tam dvaja. Ináč povedano: som jeden z dvojčat. Môj brat je veľký darebák a je mne tak podobný, že nás nemožno rozoznať jedného od druhého.

Keď sme chodievali do školy, on ťahával pred nami sediace žiačky za vlasy a učiteľ mysliac, že to robím ja, vybil mňa; pravda on nepoznal rozdielu, ale ja hej. Nedávno sa pobil na ulici, zavreli mňa a sudca posúdil ma do áreštu aj na zaplatenie útrat; pravda on nepoznal rozdielu, ale ja hej. Našiel som si milenku a mal som mať s ňou sobáš minulej nedele, brat môj však vstal včaššie než ja a dal sa sobášiť on s ňou; pravda ona nepoznala rozdielu, ale ja hej.

Konečne však som sa vyrovnal s ním. Ja som zomrel minulého týždňa a miesto mňa pochovali jeho.

Nevinná tajnosť.

Napísal: Paul De Kock. — Preložil: J. B. T.

NATHALIA de Hauteville mala len 22 roky, ale zato už bola tri roky vdovou. Ona bola tou najkrajšou ženou v celom Paríži, jej čierne oči zdaly sa byť takými ostrými, že keď na človeka pozrela, zdalo sa mu, že ho ide preklať; ťahy jej tváre zdaly sa byť talianskymi, ale jej držanie sa rovnalo nejakej devy, pochodiacej z niektorej staršej španielskej rodiny. Ale keby ju bol človek považoval za Talianku alebo Španielku, bol by sa mýlil, lebo ona bola rodom Parížanka. Hneď po tom ako jej manžel zomrel, ona pozvala k sebe svojho ujca a žiadala ho, aby s ňou býval, lebo bola tej mienky, že je ešte mladá k tomu, aby sama bývala v dome. Jej ujec, M. d'Ablaincourt, pozvanie prijal.

M. d'Ablaincourt bol starým mládencom, on nemal pre nič a pre nikoho žiadnu lásku, najradšej mal na svete sám seba. Bol on egoistom a trochu prilenivým k tomu, aby niekomu urobil niečo zlého, ale nakoľko bol lenivý k tomu, aby niekomu ublížil, práve natoľko lenivý bol aj na to, aby niekomu preukázal nejaký dobrý skutok alebo aby niekomu poskytol čo len i najmenšiu pomoc, bez toho, že by to jemu nemalo priniesť nejaký osoh. Ale vzdor tomu vedel sa chovať tak, že ľudia mysleli si o ňom, že ho nič tak neteší, jako to, keď tí, ktorí mu boli blízki, cítili sa veselo, čomu ale tak nebolo. On prijal pozvanie sestrinej dcéry preto, že ona vykoná mu jedno-druhé a že mu osladí život tým, keď u nej bude mať pokojný domov a že on nebude sa musieť o všetko starať, ako to musel robiť dosiaľ.

M. d'Ablaincourt sprevádzal Nathaliu všade, keď sa ona znovu začala objavovať v spoločnostiach bohatých žien a mužských, ale

často stalo sa, že on radšej by bol ostal doma a v takomto páde hovorieval jej: "Moja drahá Nathalia, ja nemyslím, že sa dnes dobre zabavíš. Oni tam budú sa hrať v karty, a potom som tej mienky, že dnes večer nebudú tam tvoji priatelia a priateľky. Nuž ale, jestli chceš ísť, ja vďačne pôjdem s tebou."

Počujúc takéto a podobné slová, Nathalia, ktorá mala veľkú dôveru vo svojom ujcovi, v ten večer obyčajne zostala doma.

Takto a podobne vedel hovoriť M. d'Ablaincourt aj o iných veciach, na príklad, povedal Nathalii: "Moja drahá, ty dobre vieš, že ja nie som priateľom vyberaných jedál, ja sa uspokojím i s tým najjednoduchejším jedlom na svete, ale musím ti povedať, že tvoja kuchárka upotrebúva až mnoho soli v jedle, ktoré ona pripravuje, a ty iste vieš, že solené jedlá nie sú také dobré, jakými sa zdajú."

Následok týchto rečí bol, že kuchárka bola prepustená a druhá prišla na jej miesto.

Zase záhradka pred domom nebola v poriadku: stromy, ktoré stály pred jeho oknami, maly byť zoťaté, lebo vraj veľmi zatieňovaly dom a ujec sa obával, že dom následkom toho stane sa vlhkým, čo by mohlo poškodiť zdraviu Nathalie. Stromy v záhradke jednoducho musely byť zoťaté.

Nathalia bola veľkou koketkou. — Veľmi rada počúvala slová chvály o svojej osobe. Ba mala aj šťastie, poneváč ju viacerí pekní mužovia žiadali o ruku. Ona ale každého takého uchádzateľa odbavila slovami: "Prv než by som odpovedala, musíte ísť ku môjmu ujcovi, ja musím najprv znať jeho mienku o vás."

Je síce pravda, že Nathalia zaiste bola by dala inú odpoveď, keby sa bol našiel medzi uchádzačmi jeden taký, ktorého by ona rada mala, ale tak sa zdalo, že taký ešte neprišiel, a potom Nathalia za čas ešte chcela žiť život svobodný.

Čo týkalo sa jej ujca, ten od tých čias, ako prišiel bývať ku Nathalii, stal sa pánom v jej dome; on nechcel, aby sa Nathalia vydala, radšej bol, keď ona zostane aj naďalej svobodnou. Vedel, že si s ňou poradí jako sa jemu bude páčiť, ale nevedel ako by sa veci maly, keby do domu prišiel mužský, ktorý by bol manželom Nathalie a preto na každom uchádzačovi o jej ruku našiel nejakú hodnú chybu, a niekedy takých chýb našiel aj viac.

Popri svojmu egoismu, ujec mal aj iné vrtochy a jeden z týchto bol, že veľmi rád sa hrával šah. Táto hra ho najviac zaujímala a keď sa raz do nej pustil, zabudol na celý svet, len nie na svoju hru. Ale mal ťažkosti v najdení hráča, ktorý by si s ním sadnul ku šahu, poneváč ujec pri hre bol veľmi komótny a preto táto obyčajne dlho trvala. Jestli sa časom prihodilo, že niektorí návštevníci Nathalie

Spolok "Ján Francisci Rimavský", číslo 145 S E. Jednoty v Danbury, Conn.

hrali túto hru, nuž zahrali sa s ním len raz, po druhé už s ním hrať sa nechceli a vždy si našli nejakú výhovorku, aby tomu vyhli. — Hostia, ktorí s času na čas prichádzali ku Nathalii na návštevu, radšej sa zahrali v karty.

K vôli tomu, aby uspokojila svojho ujca, Nathalia všemožne usilovala sa naučiť túto hru, ale jej to nešlo a preto konečne zanechala učenie.

"Však ťa ja tejto hre chcem naučiť len pre tvoje dobro, aby si si časom vedela zkrátiť večierok" — hovoril M. d'Ablaincourt.

Po jednom bále však zmenily sa veci celkom neočakávane. — Nathalia na tom bále predstavená bola istému M. d'Apremont, ktorý bol kapitánom pri námorníctve.

Nathalia si vždy predstavovala, že ľudia, zdržujúci sa takmer po celý svoj život na lodiach, musia mať jednu nohu odstrelenú alebo odrezanú a na jedno oko musia byť slepí; tu ale videla, že tomu vždy nie je tak, ako si predstavovala, lebo muž, ktorému bola predstavená, bol driečny, pekného vzrastu a zdal sa byť okolo 30 ročným. Jej oči sa celkom zaiskrily, keď počas predstavenia hlboko uklonil sa jej tento mladý muž.

Armand d'Apremont vstúpil do námorníctva ešte v mladom veku a poneváč bol usilovným a vzdelaným mladíkom, veľmi rýchlo postupoval, až konečne dospel tak ďaleko, že sa stal kapitánom. Pri tomto povolaní zarobil si dosť pekný groš a poneváč nebol človekom marnotratným, usporil si dosť peknú summu peňazí a tak popri majetku, ktorý bol zdedil, mal aj hotovosť po ruke. Teraz prišiel domov, aby si za neurčitý čas odpočinul. Bol ešte svobodným, poneváč dosiaľ vždy len vysmieval sa z lásky.

Ale jakonáhle sa rozpoznal s Nathaliou, jeho mienka o láske zmenila sa veľmi rýchlo. Po prvý raz vo svojom živote ľutoval, že sa nenaučil tančiť a v takýchto myšlienkach zahrúžený neprestajne sledoval svojím zrakom Nathaliu, ktorá sa medzi tanečníkmi po dvorane točila.

Počas prestávok sa s ňou zabával a jej sa veľmi páčila jeho spoločnosť. Známosť na bále urobená nemala sa skončiť len tak skoro a tak ona jako aj on vždy hľadeli postretnúť sa na nejakej zábave.

Stýkanie sa ich dvoch dosiahlo vrcholu, lebo už aj medzi známymi šírily sa o nich reči, ktoré neskoršie dostaly sa aj do uší M. d'Ablaincourtovi. Toto starého mládenca ani najmenej netešilo, ale skôr nazlobilo. A jeho zlosť vzmáhala sa ešte viac, keď raz Nathalia povedala mu, že dnes večer očakáva návštevu kapitána Armanda d'Apremonta. Starého mládenca toto už veľmi nazlobilo.

"Nathalia," — rečie on — "ty zase robíš všetko bez toho, aby si mňa požiadala o radu alebo o nejakú náuku. Ja som nedávno počul, že ten kapitán je veľmi drzí, nemá žiadnej vzdelanosti a že v spoločnosti žien nevie sa chovať ako sa na muža svedčí. Čo sa mňa týka, ja nemôžem nič povedať proti nemu, poneváč videl som ho len raz a síce na tom bále, kde ti ho predstavili a pozoroval som ho za čas, keď stál za tvojou stoličkou. Aj vtedy bol blízo mňa a neopýtal sa mňa ani na moje zdravie. Nechcem hovoriť s istotou, ale zdá sa mi, že človek ten nie je súci do spoločnosti. Toto hovorím len v tvoj vlastný prospech, poneváč ty nevieš si ešte predstaviť vec tak, ako ja. Toto snáď len uznáš?"

Nathalia žiadala ujčeka o láskavé prepáčenie a hneď sľúbila, že nebude vítať kapitána v jej dome, keď si to tak praje. Ujec však nechcel dopustiť, aby kapitána nevítala, keď ho už do svojho domu pozvala, ale jej nadhodil, aby ho teraz prijala, lenže musí sa postarať, aby tieto návštevy sa neopakovaly často.

Ale jaké sú slabé mienky ľudské — často silno predsavzatá mienka zvrtne sa i tou najmenšou maličkosťou! V tomto prípade šah bol na príčine tomu, že Nathalia stala sa pani d'Apremont. Kapitán výborne vedel sa hrať šah. Akonáhle to ujec počul, nabídnul kapitánovi, že sa s ním zahrá jednu hru a kapitán, poznajúc dobre ľudí, nabídku prijal s radosťou.

Nathalii sa toto rozhodne nepáčilo, lebo ona zabávať sa chcela s kapitánom. A preto, keď kapitán odišiel, Nathalia pristúpila k ujcovi a riekla: "Môj milý ujček, vy ste mali úplnú pravdu. Ja nemôžem vystáť kapitána, on skutočne nevie sa hýbať v spoločnosti. Ja až teraz vidím moju chybu v tom, že som ho pozvala k nám."

"Ba práve naopak, drahá Nathalia. Tento muž je veľmi vzdelaným a priateľským človekom. Veľmi som sa mýlil, keď som hovoril o ňom opačne. Veď málo ľudí poznám, ktorí by boli takí úctiví jako je on a preto nás musí prísť častejšie navštíviť; ja sa budem hrať s ním šah a v tom istom čase môžeš sa aj ty s ním pobaviť."

Nathalia hneď zbadala, že kapitán získal si priazeň jej ujčeka; vedela, že ujček prijal kapitána za svojho priateľa a preto vďačne odpustila kapitánovi, že jej nevenoval dosť času. Netrvalo dlho a kapitán zase prišiel do príbytku Nathalie a ďakovať hre na šah, ujček obľúbil si ho ešte väčšmi.

Kapitán onedlho zmocnil sa aj srdiečka peknej vdovy. Jedného rána prišla Nathalia k ujčekovi. Bola rozčúlená a na lícach javil sa jej rumenec.

"Kapitán ma požiadal o ruku. Čo mi radíte? Mám sa vydať za neho?"

Ujec na krátky čas pohrúžil sa do myšlienok. Myslel asi takto: 'Keď Nathalia nevydá sa za kapitána, on prestane chodiť k nám a tak utratím spoločníka v šahu. Jestli ale vydá sa za neho, v tom páde d'Apremont bude tu a ja budem mať spoločníka — a to dobrého spoločníka pri mojej obľúbenej hre.' — Za chvíľu ešte váhal a po tom riekol:

"Ja som tej mienky, aby si sa vydala za neho."

Nathalia veľmi rada mala Armanda, áno, ona ho milovala, ale len tak na ľahko sa poddať nebolo jej zvykom. Poslala hneď po kapitána, ktorý onedlho prišiel.

Sotva vkročil do izby, priletel k Nathalii, ktorá mu hneď nastolila otázku:

"Milujete mňa?"

"O tom nieto ani najmenšej pochybnosti. Snáď mi len nechcete povedať, že vy pochybujete o mojej láske k vám?"

"Dosť! Teraz ma nevyrušujte v reči. Jestli mňa skutočne milujete, musíte mi dať o tom aspoň jeden znak vieryhodnosti."

"Urobím všetko, čo len bude v mojej moci, jestli budete žiadať. — Prisahám..."

"Nie, to nie! Vy nemusíte sa prisahať, ani nesmiete sa zaklínať, ale nesmiete fajčiť. Ja nenávidím zápach dymu a tabaku, a pod žiadnou podmienkou nechcem muža za manžela, ktorý fajčí."

Armand si zhlboka vzdychol a sľúbil, že prestane fajčiť.

Nezadlho po tom nasledovala svadba.

Prvých niekoľko mesiacov ich manželstva prešlo veľmi hladko, ale Armand časom býval akýsi zamyslený a nespokojný, niekedy zostal až nadmieru vážnym. Neskoršie tieto nápady objavovaly sa na ňom čo raz to častejšie.

"Čo ti je?" — tázala sa ho Nathalia, keď raz videla jako nespokojne prechádza sa po izbe. — "Prečo si taký nespokojný?"

"Nič, celkom nič mi nechybí, uisťujem ťa!" — odpovedal kapitán čudne, jako by sa bol zahanbil preto, že je nespokojný.

"Povedz mi, či som ťa niečím znechutila alebo som niečo takého urobila, čo ťa namrzelo?" — nespokojne dopytovala sa Nathalia.

Kapitán ju uisťoval ako len vedel, že on nemá ani tej najmenšej príčiny, aby sa na ňu mrzel, ba hovoril, že všetko, čo ona robí, ho čo najvýš uspokojuje. Zdalo sa, že na nejaký čas zase bol spokojný. No nadišly chvíle, v ktorých sa stal horším než bol prv.

Rozumie sa, že Nathaliu to veľmi mrzelo. Jedného dňa zdô-

Spolok ''Milan Hodža'', číslo 150. Slov. Ev. Jednoty v Akron, Ohio.

verila sa s tým svojmu ujcovi, ktorý jej odvetil: "Áno, moja milá, ja už viem, čo ty mieniš, ja som to už sám zbadal na ňom pri hre na šah, a už som mu i povedal, že čosi sa mu stalo. Zdá sa mi, že je veľmi nedbanlivý a počas hry často vidím ho, ako si rukou pomaly prejde po čele a časom to naraz trhne ním tak, ako by ho čosi uštiplo. Ja si to neviem nijako vysvetliť."

Za čas zdalo sa, že tieto nápady kapitána zanechaly, ale keď sa neskoršie znovu objavily, boly horšie než prv. Po jednom takomto nápade prišiel ku svojej manželke a rečie:

"Moja milá, myslím, že večerná prechádzka mi dnes mnoho prospeje, taký starý námorník, ako som ja, necíti sa veľmi dobre, kde' je za dlhší čas zavretý medzi štyrmi stenami, a zvlášte po chutnej večere dobre padne, keď sa človek za hodinu alebo dve poprechodí na sviežom vzduchu. Rozumie sa, jestli by si proti mojej prechádzke mala nejakú namietku, v tom páde zostanem doma tebe k vôli."

"Nie, nie, ja nemám proti tvojej prechádzke ani tej najmenšej namietky a zvlášte vtedy, keď si tej mienky, že ti taká prechádzka prospeje" — odvetila Nathalia.

Išiel na prechádzku a v týchto prechádzkach pokračoval. — Každý deň po poludní alebo večer vyšiel z domu na hodinu, niekedy aj na dve hodiny.

Nathalia bola nespokojná. Čosi jej šuškalo, že jej manžel asi niekde tajne schádza sa s inou ženskou. Ba Nathalia si myslela: "On mňa už nemiluje, on chodí k druhej každý deň. Ó, jaká som ja nešťastná. Ale musím sa postarať, aby som ho upovedomila, že som už všetko spozorovala. Nie, nepoviem mu ani slovíčka prv, kým nebudem mať po ruke nejaké rukolapné dôkazy a keď si také zadovážim, vtedy ho budem ťahať na zodpovednosť."

Za nejaký čas trpela bez toho, že by o svojom žiali povedala ujcovi čo len slova. Ale konečne jej žiaľ už bol taký veľký, že ho zakrývať nebola v stave a preto jedného dňa príde ku svojmu ujcovi a hovorí mu:

"Ujček môj dobrý, ja som tá najnešťastnejšia stvora na tomto širom svete!"

"A čo sa stalo, pre Boha?" — celkom preľaknutý spýtal sa ujček a skočil so stoličky, na ktorej sedel.

"Armand výnde z domu každý večer na dve hodiny hneď akonáhle sa navečeria a keď sa po dvoch hodinách vráti domov, je ku mne práve taký, jako bol v deň sňatku. Obyčajne, jakonáhle vkročí do domu, vracajúc sa s prechádzky, hneď začne žartovať. Ó, ujček môj drahý, ja to už dlhšie nemôžem vydržať! Jestli mi nebudete

na pomoci a jestli sa nebudete vynasnažovať o to, aby ste sa prezvedeli, kam on každý večer chodí, ja sa s ním rozsobášim!"

"Ale, ale, Nathalia...!"

"Ujček, vy ste vždy bol dobrý ku mne a preto som si celkom istá, že mi aj v tomto prípade poskytnete svojej pomoci. Ja som si celkom istá, že Armand sa schádzava s nejakou cudzou ženskou."

Ujec rozhodne nechcel aby sa veci vyvinuly tak ďaleko, že by to došlo ku rozsobášu. Nie tak pre Nathaliu, jako vlastne pre neho samého, ponevač vždy najprv staral sa o seba a až potom o Nathaliu. On nechcel, aby to tak ďaleko prišlo, lebo utratil by dobrého partnera pri šahu a nemal by s kým svoje prázdne chvíle tráviť pri jeho obľúbenej hre i prisľúbil Nathalii, že on sa vynasnaží, aby sa dozvedel, kam chodieva Armand každý deň.

Na druhý deň za krátky čas sledoval Armanda, ale po tom čoskoro vrátil sa domov, bez toho, aby sa o Armandovi niečo bol dozvedel. Keď sa ho Nathalia spýtala, že čo zkúsil, vyhovoril sa, že po krátkom sliedení za Armandom, tento sa mu naraz ztratil so zraku, teda vrátil sa domov.

"Ale prosím vás, povedzte mi aspoň to, že jakým smerom on išiel?" — nespokojne opytovala sa ujčeka Nathalia.

"Na túto otázku je veľmi ťažko odpovedať" — odvetil ujček. — "Keď som ho sledoval, on raz sa obrátil tým a zase iným smérom, preto je ťažko utvoriť si určitý smer jeho cesty. Keď ale chcem povedať pravdu, nuž musím soznať, že on nemá žiaden smer pred sebou; on chodieva na prechádzky len k vôli svojmu zdraviu."

Nathalia ale s takýmto neurčitým výsledkom nedala sa odbaviť a tým menej uspokojiť. Ona si bola istá, že jej manžel schádzava sa niekde s inou ženskou a ona sa chcela dozvedeť o všetkom. Po krátkom rozmýšľaní poslala chyžnú pre istého posla, ktorý na celej okolici bol známy, čo veľmi šikovný chlapec, ponevač nebolo nič takého, čo by on nebol v stave vyhľadať.

Keď poslík prišiel k Nathalii, ona začne mu hovoriť:

"Môj manžel, pán d'Apremont, každý deň vychádza z domu..."

"Rozumiem, veľactená pani."

"Zajtrá večer musíš ho sledovať a pozorovať, kam on ide a po tom, keď vysliediš, kde on chodí, prídeš mi to povedať súkromne. Rozumieš, čo mienim?"

"Viem všetko práve tak, ako viem, že dnes žijem."

"Jestli sa niečo dozvieš, dobrá odmena ťa neminie."

"Celkom prirodzene."

Po vypočutí Nathalie, poslík ešte doložil:

"Zajtrá budem sa zdržovať tu na blízku a keď pán d'Apremont výnde z domu, pôjdem za nim až na dno samého pekla."

Nathalia bola spokojná a veľmi netrpezlive čakala na nasledujúci večer, a keď sa už blížila hodina, o ktorej jej manžel obyčajne vychádzal na svoje prechádzky, bolo na nej badať, že jej nespokojnosť je príliš nápadnou, ale ona sa premáhala. Konečne nadišla hodina a jej manžel sa začal obliekať. Keď už bol oblečený, pristúpil ku Nathalii a riekol: "Nuž, do videnia!" — Povediac tieto slová, pošiel ku dverám a o chvíľu už kráčal po chodníku cez utešenú záhradku. Vyndúc na ulicu, zvrtol sa a šiel d'alej.

Poslík nie d'aleko za nim sledoval ho.

Asi o trištvrte hodiny pribehne poslík ku Nathalii. Bol celkom zaprášený a ťažko mu prišlo hovoriť, lebo bol veľmi zadychčaný a bolo vidieť na ňom, že musel hodný kus cesty bežať, kým prišiel ku bývaniu d'Apremonta. — Sotva zočila ho Nathalia, rýchlo sa ho opýtala:

"Skoro, hovor mi, čo si videl! Povedz mi na krátko, kam môj manžel šiel a všetko mi povedz, čo si videl."

"Vysokoctená pani, ja som sledoval vášho pána manžela až po Rue Vielle du Temple. Tu sa váš pán manžel zvrtol a šiel do jednej úzkej uličky, kde, keď prišiel k istému domčeku, zaklopal na dvere a hneď vošiel, akonáhle sa dvere otvorily. Pri dverách nebola slúžka."

"Vošiel do domu, ktorý sa nachodí v úzkej uličke? A to do domu takého, kde niet ani sluhov? No, to je niečo hrozného!"

"Ja som bol hneď za jeho pätami, keď vošiel do dverí. Tieto dvere nezavrel za sebou a preto som vošiel i do domu za nim. — Akonáhle bol už v dome, hneď vybehol hore schodami, ktoré vedú na prvé poschodie, kde váš pán manžel vytiahol z vrecka kľúč a odomknul iné dvere i vošiel do izby."

"Čo ešte nepočujem, teda môj manžel vojde do cudzého domu na poschodie bez toho, aby zaklopal na dvere? Toto je už hrozné! A či si ty celkom istý, že môj manžel vošiel do tých dverí bez toho, aby bol zaklopal?"

"To sa rozumie, že som istý."

"A hovoríš, že pán mal svoj vlastný kľúč od dverí? Len skoro hovor d'alej!"

"Keď už váš pán manžel zavrel za sebou dvere, ja som sa potichu hore schodmi prikradol až ku samým dverám, cez ktoré on vošiel do izby. Sohnul som sa tak, že by som mohol pozrieť cez kľúčovú dierku. Keď som prvý raz pozrel cez kľúčovú dierku, váš pán manžel práve pristúpil k jednému malému kufríku..."

"Čo? On má tam aj kufor?!"

"Áno! Kufor otvoril a z neho vybral akési čudné háby. Položiac ich na stoličku, začal vyzliekať svoje šaty, ktoré mal na sebe."

"Čo, on sa v cudzom dome prezliekal?"

"Tak, ako vám to hovorím. Za niekoľko sekúnd som ho nemohol vidieť, ale keď znovu prišiel na stred izby, videl som, že má oblečený jakýsi sivý kabát a na hlave červenú čiapku..."

"Mal oblečený sivý kabát a na hlave červenú čiapku? A čo ďalej? Hovor rýchlo!"

"Čo sa ďalej stalo, to ja už neviem, lebo som si myslel, že je už na čase, aby som sa vrátil k vám a rozpovedal, čo som dosiaľ vysledil. Ale ja som celkom istý, že on v tom dome je ešte i teraz."

"Dobre, dobre, ale čo teraz robiť? Už viem: choď rýchlo a doveď sem nejakého fiakristu, ja ti dobre zaplatím, keď pôjdeš so mnou na fiakri a zavedieš nás k tomu domčeku, v ktorom má byť môj manžel."

Poslík vybehol a za ten čas Nathalia prehodila si cez plecia ľahký mantlík a sama k sebe hovorila: "Počkaj, ty neverník, teraz ťa prichytím a naše manželstvo bude roztrhnuté. Nikdy tvoje oči nebudú ma viacej vidieť..."

Poslík o chvíľu vrátil sa s fiakristom. Nathalia hneď sadla do fiakra a poslík ku fiakristovi Netrvalo to dlho a už zastal fiaker pred menším domčekom v jednej úzkej uličke.

"Milostivá pani," — spytuje sa poslík — "či mám ísť s vami až hore na prvé poschodie?"

"Nie, ty len ostaň tuná" — odvetila Nathalia a trasúc sa na celom tele, vyskočila z kočiarika a hneď sa pobrala do domu a hore schodami.

"Druhé dvere na ľavo, na prvom poschodí!" — volal za ňou poslík.

Nathalia vybehla hore schodami celkom ako bez seba a dôjdúc k druhým dverám na ľavo, zdalo sa jej, že ju sila opustila; hodiac sa na dvere, zvolala:

"Otvorte, lebo ináč tu zomrem!"

Kľučka na dverách šťukla a Nathalia padla rovno do náručia svojho manžela. Kapitán v izbe bol sám a fajčil z fajky, oblečený súc v sivom kabáte a s červenou čiapkou na hlave.

"Moja manželka!" — zvolal celý prekvapený kapitán.

"Áno, tvoja manželka, ktorá už od istého času badá, že ty máš inú ženskú a teraz ťa vystopovala i chce ťa odhaliť, chce vidieť tú ženskú, pre ktorú si ty tvoju manželku, ktorá ťa nesmierne milovala, každý večer za niekoľko hodín úplne zanedbával!"

"Nathalia moja drahá, čo to ty hovoríš?" — celý zarazený zvolal Armand. — "Ja ti tu hneď v krátkosti rozpoviem, prečo som odchádzal z domu. Ja som vinný z klamstva, ale nie z takého, jaké mi ty pripisuješ. Ja som nechodil sem za žiadnou ženskou, lebo nieto na svete inej ženy, ktorú by som mohol milovať okrem teba. Ty iste pamätáš, keď sme sa mali pobrať, musel som ti sľúbiť, že prestanem fajčiť. Ja som sa usiloval za niekoľko mesiacov, aby som svoj tebe daný sľub zadržal, ale ďalej nijako som to učiniť nemohol a preto vyhľadal som si tento domček a sem chodievam každý deň pofajčiť si trochu."

"Ale prečo si sa úplne prezliekol?" — spytuje sa ona.

"Toto robil som každý deň, poneváč nechcel som, aby si ty cítila tabakový zápach mojich šiat. Keď sem prídem, nuž sa prezlečiem a na hlave mávam vždy túto tesno priliehajúcu čiapku, aby tabakový zápach nedostal sa mi do vlasov. — Priznám sa, že som vinný a pripravený som na taký trest, aký mi nameráš."

"Ó, Armand, prosím ťa, odpusť mi, že som ťa tak upodozrievala. Ja som toľko mohla vedeť, že nebudeš v stave zdržať sa od fajčenia a bola to odo mňa veľká požiadavka, keď som ťa požiadala, aby si k vôli mne prestal fajčiť. Poď so mnou domov a zabudneme na všetko tak, že doma budeš fajčiť, koľko sa ti len bude chcieť."

Armand sa hneď preobliekol a pobral sa domov s manželkou. Keď prišli domov, Nathalia rozpovedala všetko ujcovi, ktorý s veľkou radosťou povedal:

"Armand, ale či si sa ty mne nevedel zdôveriť? Však to bolo celkom snadno. Keď sme sa hrali šah v neprítomnosti Nathalie, ty si mohol fajčiť a ona by to nikdy nebola vedela."

"No, ujček, ja už viem, že Armand okrem mňa rád i fajčenie a tak on bude môcť fajčiť doma. Ba ešte viac, ja mu kúpim tú najkrajšiu turecku fajku do daru."

A tak náš Armand už nešiel večerami na prechádzku, ale zostal doma, kde trávil čas tým, že sa s ujcom hrali šah, čo starému pôsobilo veľkú radosť.

HÁČIK.

"Poznaj sám seba!" — riekol Sokrates — lenže dľa úsudku mnohých je to celkom zbytočné, poneváč od takejto známosti nemožno si požičať peňazí.

Z našich tatranských vrchov.

Skutočná udalosť. — Vypráva: A. T. V.

AKO SA všeobecne zná, najväčšími a najsilnejšími dravcami Europy sú z letúňov orol a zo štvornožcov medveď. Čo takí potrebujú denne množstvo všelijakej živnosti. Oba žijú vo zvieracom svete na spôsob zbojníkov. Kde čo môžu polapiť, čo sa pre nich hodí, to zaberú a pre seba zúžitkujú. — Ponevač sú dravci, musia sa živiť výlučne skoro len samým mäsom a to sviežim druhých živočíchov, a preto sú oba verejnými a prírodnými vražedlníkmi a zbojníkmi živočíšskeho sveta. I pozor a výzor oba majú, pozor smelosti, odvážlivosti, ukrutnosti, skutočný zbojnícky. Osohu nedonášajú žiadneho, vyjmúc ich ozdobných krásnych šiat a odevu ich, peria a bundy. Ale mäso z medveďa je veľmi chutným, lebo toto zviera živí sa len sviežim mäsom iných divých štvornožcov a bylinami i ovocím divým. Orol sožere aj zdochlinu a mrtvolinu, hadov, žaby, jaštere a iné. Preto jeho mäso jiesť je nemožným a aj veľmi nebezpečným. Následkom všetkého tohoto, oboje týchto zvierat stojí už dnes na ceste úplného vyhynutia a hlavne preto, že oboje týchto zvierat je vystavené nemilosrdnému prenasledovaniu strelnou zbraňou ľudskou, oproti ktorej oboje sú úplne bezmocnými. O pár rokov neskoršie, naše Slovensko sa už nebude môcť honosiť týmito najväčšími a krásnymi dravcami.

Odborný prírodoznalci tvrdia, že vo všetkých našich tatranských vrchoch nezdržuje sa dnešné časy viac orlov ako len najviac tri-štyri párov; a to preto, že dnes orlovi je veľmi ťažko sa vyživiť a svoje mláďatá, obyčajne dvoje, živnosťou zásobiť a vychovať. Pre túto príčinu on musí robiť denne neuveriteľne ďaleké výlety od

svojho hniezda a musí aj mnoho hladovať. Orol z našich tatranských hôr a lesov vyletuje na zboj, až na Balkánsky polostrov a hlboko do Poľska, do Ruska, Rakúska a Nemecka. On zná lietať, keď chce, ohromnou rýchlosťou a istotou jako strela a s ohromnou vytrvalosťou. Medveď je samotakým s tým rozdielom, že sa on veľmi rád zdržuje len v tých vrchoch a krajoch, kde sa uliahol a ktoré sú mu milé a známe. Najradšej vychádza na zboj v noci a vo dne spí. Prez noc prejde a keď je hladný pobehá aj pätnásť chotárov; ráno vracajúc sa vždy na svoje vybrané ležisko a úkryt, ktoré si vyberá obyčajne na najtichších miestach.

Jedného prekrásneho jasenného dňa, keď som bol poľovať v našich lesoch južnej Tatry, postretnul som sa náhodou s naším horárom Francom Mišura, výborným to ostrostrelcom a neuveriteľne smelým a odvážlivým chlapom, ktorý sa práve vracal zo svojej práce, prezerania rúbaniska a ktorému už bol schovaný v jeho kapse poľovníckej jeden veľký horný zajac.

Po vzájomnom a milom priateľskom pozdrave na hornej, dolinovej, nesmierne skalnatej ceste, a po prehodení pár priateľských slov, on mi rečie:

"A viete, čo je nového?"

"Nuž čože, Francko?" — rečiem mu.

"V Lukovej máme záškodníka, jedného velikého medveďa, ktorého som tam aj videl a vyšľakoval, že ležiava v starej, zanechanej bani na železo, v Širokej."

"To je, Francko, krásne, ale aj pre mňa prekvapujúce!" — rečiem mu a on sa na to radostne, len tak popod fúzy, usmial.

"Mohli by sme daktorý deň výsť hore a skoliť ho. Má už teraz narastenú krásnu zimnú bundu, ktorá je medzi bratmi hodna štyridsať zlatovák, a dobrého smačného mäsa by sme mali až po uši" — rečie on.

"Nuž a kedy tak, ku príkladu, Francko?" — pohodím mu ja.

"Na nedeľu, keď chcú, ale musia prísť na horáreň v sobotu, aby sme mohli výsť do Širokej, ku baniam, na noc a tam ho čakať, keď sa bude nad ránom so zboja do svojho skromného príbytku, do bane vracať" — a Franco sa usmieval.

"Dobre, Francko! Tu ruka! V sobotu!" — rečiem.

"Áno, v sobotu večer" — rečie on. — "Ale na každý spôsob" — dodal.

"Na každý spôsob. Či bude pršať a liať sa jako z cievok, či nie!" — zakľúčil som ja a riekol: "Dobre sa majte, Francko!"

S tým sme sa na hornej, skalnatej ceste rozišli. On pošiel dolu

Členstvo čísla 181. v Muskegon Heights, Mich., pred svojou vlastnou budovou.

a ja som pošiel hore, rozmýšľajúc o rozčulujúcej poľovačke na med'veď'a.

Tu pripomenúť musím, že doliny Široká a Luková ležia pod samým vrcholcom najvyššieho končiara Malých Tatier, tak zvaného "Ďumbiera" na liptovskej strane, a v Demänovskej veľkej a najvýš prekrásnej i bohatej, romantickej doline. Široká je už koncom tejto doliny, najjužnejším, a Luková je ohromnou kotlinou, len na svojej východnej strane otvorenou, s maličkým jazierkom, "Morské oko" menovaným, z ktorého vyteká jeden z dvoch prameňov horného krásneho a bystrého potoka "Demänovka" menovaného.

Mal som dve pušky doma vždy, jednu jedinicu a druhú dvojnicu, obe Tyrolianky, z Inomostia (Innsbruck), kde sa nachodí najchýrnejšia fabrika na poľovnícke pušky na svete. Jednu, tú jedinicu, som si kúpil sám a druhú mi objednala a zadovážila moja milá manželka, Pán Boh ju osláv, ak už nežije — jako dar na mena. Bola výborná a tak dokonála, že zo sto striel som nechybil z nej ak dve-tri, najviac štyri a okrem toho som bol ostrostrelcom tiež, čo dokonále a vedecky vyučený vojenský ostrostrelec, v tábore vojenskom stálom, pri meste Bruck an der Leuta.

V najbližšiu sobotu som pušku — tú dvojnicu — dokonále poprezeral, vyčistil, patrónov guľových asi dvadsať do mojej poľovníckej kapsy štúril, vzal po poludní kapsu a pušku, a hybaj pešo do Demänovskej doliny na Mišurovu horáreň. Dorazil som ta okolo štvrtej po poludní a po oddýchnutí si na horárni, a po zjedení skromnej večery, suchého, ale dobrého chleba s dobrou domášnou našou slaninau, vybrali sme sa jako dvaja dobrí kamaráti s Mišurom skoro mlčky do Širokej ku baniam a vzali sme si so sebou oba po jednom koňskom pokrovci, lebo v jaseni na výšinách Malej Tatry — tak počiatkom októbra — je už v noci a ráno veľmi citlivá zima, ba aj vo dne.

Cestou hore dolinou mi Francko do podrobna vyrozprával, že jako on prišiel ku tomu, že zná, kde sa ten ozrutný med'vedisko zdržiava. Jako som spomenul, ležiaval on v ústí starého, do tvrdých skál a brál vypracovaného vchodu starej, dávno zanechanej bane na železnú rúdu, ktorej je tak v Ďumbieri jako aj v okolitých vrchoch nesmierne a takrečeno doteraz ani nedotknuté množstvo; z ktorého na povrch dávno vynesené množstvo ešte i teraz pred baňou v kopách leží, a ktorá rúda sú nič iné jako vulkanické, čierne jako hlaveň (ako železný trosk vyzerajúce), ťažké a nalámané väčšie-menšie skaly. O tejto rúde odborní znalci hovoria, že obsahuje v sebe až 70—80 procentov čistého, najfajnejšieho železa; a tak je to rúda jedna z tých najbohatších železných rúd, ktorú dnešnými nástroja-

mi a prístrojami dolovať by sa až najvýš vyplatilo; ale čože "Naša slovenská národná Chudoba de Badín, Psota de Garamseg!" — aké príslovie majú naši Zvolenci.

Keď sme s Francom prišli ku tej bani, našli sme v jej vchode aj skutočne vyležané a vyhrabané ležisko medveďa, ale o ňom samom ani chýru, ani slychu. Tichosť nesmierna v tých výšinách vysokých ako v hrobe, lenže práve čo sa nad nami v noci na nebi jasné hviezdy potriasaly jako dáke lampášiky navešané v prekrásnom chráme našej slovenskej národnej prírody.

Potichúčky, jako sme ta prišli, tak po tichúčky sme sa rozprávali a radili jako čo?

"Nieto ho! Pošiel na zboj!" — šuškal Franco. — "Ale tu je z neho ešte svieže lajno, ktoré len asi pred dvoma hodinami z neho vyšlo!" — a bodnul palcom do lajna, či je nie ešte teplé. Hja, bol to odborný a veľmi zkúsený znalec prírody, hoc okrem svojho horárskeho remesla nerozumel sa do iného, okrem čítania a písania po slovensky.

Bolo to okolo šiestej večer už, a slnko bolo už zapadlo, ale vidno bolo ešte obstojne na tých výšinách. Potom sme si sadli spolu na jednu zo zeme vyčnievajúcu skalu. Ja som rozložil bohatý obsah mojej poľovníckej kapsy: chlieb, slaninu, salámu, syr švajciarsky a flaštičku šarkanice, borovičky, na zápitok; a obzerajúc sa na všetky strany, či dakde nezbadáme toho zbojníka, radili sme sa a vyhútali plán nápadu na neho, keď s jeho poľovačky asi nad ránom sa bude do svojho skromného príbytku, či úkrytu, vracať na odpočinok. — Ustálili sme sa na tom, že sa na pravo a na ľavo pred baňu tak rozostavíme do dobrých úkrytov, aby sme ho mohli do krížového ohňa vziať a ak by ho náhodou jeden netrafil, aby ho naiste trafiť mohol druhý. I tak sa stalo. Po skromnej večere hneď sme sa rozišli. Ja na pravo a on na ľavo, asi na 50 krokov od bane, medzi bralá každý. Zaobalili sme sa do našich koňských kobercov, lebo bola už večer citlivá zima a boli sme aj spotení od chôdze; a strež teraz v tomto úkryte celú noc, do rána a rozdrapuj pilne a silne oči a sluch do tmavej noci pre toho medveďa, zbojníka jazerného. Okrem všetkého tohoto mali sme medzi sebou ustálené, že ktorý ho zo svojho úkrytu najsamýprv zbadá, aby sa ani len nehnul, ani nezkričal, ani nekývnul rukou, ale aby hvízdnul ako dáky v noci prebudivší sa vták, ku čomu je medveď ako nočný tulač veľmi zvyknutý a na to ani len uchom nemrdne.

I tak sa stalo. Celú celučičkú noc na zime, trasúci sa rozdrapovali sme oči a uši, či dačo nezbadáme alebo dáky najmenší šuchot nezačujeme v tých výšinách a v tej nesmiernej nočnej tichosti. —

Uši sme museli mať dobre otvorené tiež, lebo med'veď veľmi potichu chodí jako dáky duch. Tomu zaiste topánky po skalách neklepocú. Pozerali sme na svoje hodinky veľmi často. Noc bola tam vo výšinách a vo veľmi už zriedenom povetrí veľmi krásna, jasná, jakoby len pološer, lebo hviezdy osvetlovaly noc koľko-toľko, hoc aj mesiac bol na nove.

Prešla desiata hodina. Nič. Jedenásta, dvanásta. Nič. Jedna, dve, tri, štyri hodiny. Nič. A zase len nič! Prešla už aj piata i šiesta hodina ráno. Nič! Už sme začali byť rozčulení od netrpezlivosti a unavení dlhým bdením. Zmordovaní aj zimou a chladom. Ospanliví, ale vzdor tomu sme len oči rozdrapovali jako na dákej smrteľnej stráži, majúc pušku vždy na pohotove preloženú krížom prez stehná nôh a natiahnutú i nabitú. Strelivo na pohotove tiež. Až zrazu badám na východe znaky brieždenia sa a myslím sebe: "Už huncút nepríde! Musel dačo zbadať!" A moja netrpezlivosť spojená s najväčšou rozčulenosťou vystúpila na najvyšší stupeň tak, že som sa chcel už sobrať a ku Mišurovi ísť a volať ho domov, keď zrazu počujem hvizd, akoby strakatého drozda.

Shodím chytro so seba koňský pokrovec, do ktorého som bol celý zakuklený tak, že som sa viac podobal ku dákemu šedivému bralu než človeku. Veznem pušku hore, kľaknem na kolená tak, že z môjho úkrytu mi len hlava trčala. Rozdrapujem oči na všetky strany, a tu vidím pod mnou čosi čierneho sa hýbať hore grúňom a po skalách, opravdových to balvanoch.

Nato hneď meral som očami diaľku medzi mnou a medzi tým pohybujúcim sa zvoľna čiernym; a našiel som, že je ono odo mňa asi na štyristo krokov rovnej diaľky. Rozčulene myslel som si: "Už je tu, ale ešte prid'aleko!" A preto pušku priložil som hneď ku lícu a nasadil som si cieľ na to čierno, voľne a pomaly sa hore grúňom po skalách pohybujúce. V šere rannom som ešte ani hlavy, ani nôh rozoznať nemohol, lebo to čierno bol sám med'vedisko, do svojho úkrytu veľmi zvoľna a pomaly so zboja sa vracajúci; ale stál a išiel na mňa veľmi plano, rovno hlavou vopred a nie bokom. Tak som si myslel, že ja nemôžem na neho ešte strieľať s úplnou istotou, len keď by prišiel bližšie alebo keby sa mi bokom obrátil na okamih.

Ako takto rozmýšľam, med'veď bol odo mňa už asi len na 150 krokov. Ešte som vždy číhal s puškou pri líci, kedy sa zvrtne a aj to som zbadal, že dľa polohy je on viac obrátený bokom a ide bokom viac ku Francovi jako na mňa, keď zrazu čujem zrachotenie Francovej pušky: "Bác, bác!" dva razy jedno za druhým. — Franco sduploval na neho s boku a ja hneď nato sduplujem na neho vtedy už zastatého s predu rovna na hlavu a prse: "Bác, bác!" Všetka

Česko-slovenskí vojaci na talianskom fronte.
Nabíjajú bombomet.

táto strielačka jedna za druhou netrvala dlhšie jako dve sekundy. Čierno zostalo na mieste stáť a stálo už za hodnú minútu, keď sme razom obaja povyskakovali z našich úkrytov tak sa od zimy trasúci, že nám až zuby hrkotaly.

Franco bežal ku mne a ja ku nemu, zkríknúc: "Už je dolu!"

"Kde dolu, čo dolu! A nevidíte, že tam stojí ešte vždy!" — zkríknul som na Franca.

"Čerta stojí! Už je dolu!" — zkríknul zas na mňa Franco. — "Ale ešte ani pohnúť ku nemu. Nevieme, či je len ťažko ranený alebo či je celkom zabitý!" — A v tom boli sme už oba spolu.

"Veď viete," — rečie on — "že ku medveďovi po strielaní sa neslobodno hneď priblížiť. To je poľovnícka regula. Viete!" — pohodil Franco.

Nato sme stáli, čakali s náramnou zvedavosťou a rozčulenosťou tak, že nám už aj zuby od rozčulenosti prestaly hrkotať; a čakáme štvrť hodiny. Pol hodiny. Až po uplynutí pol hodiny odhodlali sme sa ku nemu z poľovníckej prozreteľnosti priblížiť; ale s nabitými na obe rúry puškami v ruke, k strelbe prichystanými a jeden s jedného boku a druhý s druhého, ale šikmo s vrchu; a skackali sme s balvána na balván skalový, celkom pozorne a pomaly. Bolo to asi už trištvrte na sedem ráno a už v tých výšinách bolo dosť vidno, kdežto v dolinách panovala ešte úplná tma.

Tak pozorne a prozreteľne prišli sme až na desať krokov ku nemu a jako sa dívame, tak sa dívame na neho. Neverili sme ani samým sebe, lebo sme strielali v pološere a mušky na puške sme nemohli vidieť. Tak sme neboli istí, či sme dobre strielali a veru len postrielaný alebo len položabitý medveďsko je veľmi nebezpečné zviera, lebo v ostatnom svojom výdychu môže na nohy skočiť a rozdriape človeka jako mačku na kusy a rozhádže na všetky strany.

Teda čakali sme za pár minút zase pri ňom a keď sme zbadali, že sa mu krv aj pyskom valí, aj z prs, aj z jedného boku, prikročili sme ku nemu a zbadajúc, že už ani nedýcha, Franco ho hlavňou pušky drgnul do boka, ale on na to ani nemuknul. Bol celkom zabitý. Potom sme sa už osmelili ho aj za nohy obrátiť na druhý bok a poprezerať ho, kde a kade sme ho ranili a ustálili sme jako praví poľovníci, že: Prvý výstrel Francov ranil ho s ľava na pravo do boka, hneď za ľavou lopatkou a bol prvým smrteľným výstrelom Francovým, lebo guľka nezostala ani len v ňom, ale vyšla mu pravým bokom. Druhý výstrel Francov bol celkom mlkvy a nedotkla sa guľka ani len jeho srsti. Môj prvý výstrel na to padol mu zrovna do prs a guľka zostala v ňom ležať, v črevách. Druhý výstrel môj prerazil mu nižné čelo nad nosom a guľka zostala v ňom

Vzpružte svoju energiu!

Namáhavou dennou prácou vyčerpáva sa kus po kuse naša životná sila a energia. Jestli nič nerobíte na jej zotavenie, zdravie vaše čoskoro začne upádať, modzog začne pracovať pomalšie, energia s oslabne a zdatnosť výkonov vašich zmenší sa. Jestli chcete predísť týmto zlým následkom, užívajte spoľahlivý liek, akým je

TRINEROVA ANGELIKA HORKÁ

Pripravená je z angeliky a iných liečivých bylín a prírodného bieleho vína. Pôsobí jako výborná silivka a mierne prečisťujúci prostriedok. Máme dopisy od mnohých farmárov, ktorí boli potešení účinkami Angeliky pri ťažkej letnej práci. Vyjasňuje myseľ a zbystruje energiu cez deň, večer zas dá zdravý spánok. Aj pre zotavovanie z nemoci je výborná.

TRINEROV MIERNITEĽ KAŠĽA

mal by byť stále u vás doma, preto, že nikdy neviete, čo sa môže vyvinúť z prechladnutia alebo kašľa. Trinerov liek pomáha v takých prípadoch bezpečne, podobne pri chrípke, zápale priedušníc (bronchitis), pri záduchu (asthma) atď.

TRINEROVE ČERVENÉ PILULKY

sú práve to, čo potrebujete pri boľastiach z vetrov pochodiacich, zácpe, malátnelosti po nemiernom pití alebo jedení a pod.

TRINEROV ANTIPUTRIN

je výtečný antiseptický (protihnilobný) prostriedok ku všeobecnému zovnútornému použitiu. Zkúste ho vyplakovaním hrdla pri zánete, pri vymývaní úst vôbec a zvlášte po príchode od zubolekára, pri vymývaní rán, vredov a pod. a budete mile prekvapení jeho účinkami.

Všetky tieto Trinerove lieky dostať **v každej lekárni.** Ak ich lekárnik nemá, dostane ich hneď zo svojho veľkoskladu alebo od nás. Stojte na svojom, žiadajte len Trinerove prípravky a odmietnite bezcenné napodobneniny!

JOSEPH TRINER COMPANY

1333—1343 S. ASHLAND AVE. CHICAGO, ILL.

tiež v prsiach alebo až len v črevách, lebo moja puška bola silnejšia a dokonálejšia jako Francova.

Toto bolo naše konštatovanie "ad faciem loci", to jest na mieste zastrelenia macka, zbojníka tatranského.

Videli sme i to, že zviera je ozrutné, druhu celkom čierneho a že mohlo mať od 8 do 10 rokov, lebo na našom Slovensku žijú dva druhy med'ved'ov a síce jeden šveňavý, ktorého bunda je preto aj trocha menej cenná a druhý čierny med'ved', ktorého bunda zimnia je najvýš cenená a hľadaná, lebo má bundu lesknúce čiernu a preto na šatstvo veľmi vzácnu a krásnu. Dobrého mäsiska bolo na ňom za dobré tri centy, tak ako ležal, lebo sme ho dvaja len s ťažkosťou mohli s jedného boka na druhý obrátiť, ale podvihnúť ani na pomyslenie. Bolo to krásne a drahocenné zviera, mocné, silné, s veľkými drapami a zubami ako kliny; a ktorému vola alebo kravu najsilnejšiu zmárniť, bolo len hračkou.

Ošacovali sme ho hned aj na mieste a síce: Koža 40 zlatých; mäsa, bez čriev, 220 funtov, priemerne rátajúc vtedy funt len na tridsať krajciarov, v cene 66 zlatých, a tak spolu všetka cena medzi bratmi 106 zlatých.

Nuž vyplatilo sa nám toto nočné trmácanie zimou jakokoľvek! — pomysleli sme si obaja.

Ale med'ved'a veru museli sme tam nechať, kde ležal a mohli sme to aj bezpečne zrobiť, lebo by nám ho nebol odtiaľ ukradnul ani sám pekelný diabol, nie človek; a len aby denné slnko na neho nepripekalo a aby nám ho orli a iní draví vtáci nezbadali a nenačali ľahko, narezali sme vreckovými nožíkami kosodreviny, lebo tak okrem trávy a machu iného nieto v tých výšinách a prikryli sme ho tou kosodrevinou jako dákeho statočne zomretého parádoša.

Ustatí, ospalí, utrmácaní jako kopovi, sadli sme si zjesť to z tej merindy, čo nám z nej neveľa minulého večera zostalo; ale šarkanice sme veru už nemali ani kvapky; tak fruštik zapili sme si len čerstvou vodou, ale takou, jakej lepšej na tomto svete nieto.

Nato sme sa sobrali dolu grúňom, ale veru med'ved'a sme úmyselne ani nepreželnali, lebo jedno bol nekrsteným pohanom a druhé huncútom, zbojníkom a vražedlníkom starým, trinástej próby.

Keď sme prichodili ku horárni, horárka nás už vyzerala oblokom hore dolinou obráteným a to so všelijakými pocitami. I s radosťou i s úskosťami, lebo vedela, že sme šli do nebezpečnej práce a na také hornaté peklá nášho Slovenska, jaké len sám Všemohúci vymyslieť bol v stave. Po takých miestach, drapoch a škraboch keď človek chodí, nikdy je nie istý, či sa vráti zdravý a so svojím životom nazad; alebo či ho nedonesú dolámaného, alebo vôbec, či

Oddiel česko-slovenského vojska v Taliansku
pri premene služby.

sa tam na veky neztratí a neroznesú jeho telo dravé zvery, orli a sovy po celom svete.

Keď nás zbadala, že sa od ustatosti tackáme oba dolu dolinou, vyšla nám v ústrety, nebožiatko, s takým dvojnásobného a pochybného výrazu úsmevom. A keď videla, že sa aj my usmievame, chudinka, hodila sa svojmu Francovi okolo krku a vybozkávala si ho. Oba boli to ľudia najvýš statoční, dobrí, trebárs chudobní jako kostolná myš. Ona bola príkladne cnostnou a usilovnou, pracovitou až do úmoru osobou, dobrou manželkou. On bol zase chlap dobrý, Slovák rodom z Bobrovca z Liptova a voľakedy slúžil u jedného lesníka panstva spišského biskupstva, kde sa aj horárstvo dokonále vyučil. Vtedy, keď so mnou bol na poľovačke, bol sluhom-horárom demänovského kompossessorátu, ktorého zase moja manželka bola majiteľkou a jeho členom. Tak sme boli jako brat s bratom, hoc vo spoločenskom postavení rozdielni.

"Nuž a bolo dačo?" — spýtala sa Hanka svojho Francka a mňa, pozrúc na nás oboch takým žensko-šelmovským pohľadom.

"Už tam leží. A ty, Hanka, choď hneď do Demänovej ku pánu direktorovi a povedz mu, že by zajtrá včas ráno dal hneď zapriahnuť do voza bez rebrín, len tak ako sa po drevo chodí, lebo že sa nám podarilo zastreliť jedného ozrutného medveďa. Vieš?"

"Ó, Francko môj! Veď sme už tri mesiace nevideli žiadneho mäsa a len čo sa na tej zeline a na švábke živíme. Chvála budiž Pánu Bohu!" — riekla a obrátila sa bežky dolu dolinou do Demänovej. Ja som jej zo žartu ešte zakričal: "Ja budem tam prvej ako vy, Hanka!" — A ona na to: "Veru nie! Lebo ste vy ustatí oba a ja nie!" — a s tým išla jako vietor dolu do Demänovej.

My sme si potom akejsi kapusty na horárni zajiedli, čo nám Hanka horárka nechala, a ľahli spať až do tretej po poludní. Po vyspatí sa sobral som sa i ja dolu dolinou do Demänovej, kde aj matka-vdova mojej manželky bývala a kde bola práve na návšteve i moja manželka. Keď som prišiel, už obe ma s radostným úsmevom na dvore vítaly, lebo práve na dvore pod verandou sedely.

Musel som im o tej strielačke všetko do podrobna vyrozprávať a radosti i uspokojnosti nebolo ani konca. Testiná mi hneď sama dobrú večeru prihotovila, ačpráve sme mali výbornú staršiu kuchárku.

A moja žena, ačpráve dobromyseľne, mi hneď začala kuchyňskú kázeň držať: "Počkaj, len počkaj! Však ty len raz s tvojími hlúpymi poľovačkami zle pochodíš! Ja vždy čakám len to, keď ideš na poľovačku, že mi prídu povedať, že si nohu zlomil dakde.

MELLON NATIONAL BANK

CUDZOZEMSKÉ ODDELENIE:

411-413 FIFTH AVENUE, PITTSBURGH, PENN'A

Banka táto päť ráz do roka podáva zprávu vláde o svojom položení a dva razy do roka, bez predbežného oznámenia, prídu štátni dozorcovia a prehliadnu knihy a spôsob vedenia banky. Vaše peniaze boly by veľmi bezpečné v tejto banke.

DVA KRÁŤ DO ROKA VYPLÁCAME
ÚROKY OD VKLADOV.

Keď chcete posielať peniaze kamkoľvek do cudzozemska, žiadajte si od nás Money Order, ktorý je istý a nie drahý a ktorý môže byť zamenený bárskde na svete. Takéto Money Ordere na požiadanie zašleme Vám kedykoľvek.

HOVORÍME VŠETKY REČI. VZORNÁ OBSLUHA.

CUDZOZEMSKÉ ODDELENIE

MELLON NATIONAL BANK

Základina - - -	$	6.000.000
Zvyšok - - - -	$	3.200.000
Majetok vyše - -	$	100.000.000

alebo že ťa med'ved' roztrhal! Viac ťa na poľovačku na med'ved'ov ani nepustím. To si zapamätaj!"

"Ved' ti ja viac aj sotva pôjdem med'vede poľovať, lebo ich ani nieto!" — odseknul som jej ja zase na tú kázeň.

Potom som aj strýkovi musel všetko rozpovedať, čo direktorovi kompossessorátu, čo a jako sa s tým med'ved'om stalo, s tým dodatkom, aby na druhý den včas ráno s vozom aj okrem kočiša ešte troch chlapov vyslal do Širokej, lebo že med'ved' je veľmi veľký a ťažký. Ked' tí pošli popri horárni hore dolinou, horára Mišuru sebou pojali ku med'ved'ovi, čo zase bolo jeho povinnosťou. Pred večerom doviezli med'ved'a ani najmenej nerušeného do dediny, s veľkou víťazoslávou, a ked' ho viezli prez dedinu, celá dedina vyrukovala bez výnimky na jeho obdiv. Chlapci dedinskí povyškrabovali sa na voz a na med'ved'a, len aby sa na ňom viezť mohli, čo nezabudnú, kým budú žiť nikdy a budú o tom ešte i svojich detí deťom čo starí ľudia rozprávať.

Potom na druhý deň prišiel horár Francko aj s druhým horárom, jeho bodickým kamarátom Jánom Klepáčom. Bundu krásnu a na obdiv súcu s neho stiahli. Mäso obrobili a znalecky potalovali. Každému sa ušlo hodne mäsa z toho ukrutného hoväda divého po kuse, ale za darmo. Najviac bolo patrené na ubohú dedinskú chudobu a na tých dvoch horárov, čo sa okolo neho ustávali a tiež celkom chudobní boli. Tak sa skončila táto poľovačka šľachetnou dobročinnosťou a milosrdenstvom.

O tri mesiace neskoršie Mišo Nahálkovie povedal:

"Keby Pán Boh zase takého med'ved'a požehnať ráčil, aby ho zase pán náš s horárom zastreliť mohli!"

A ja som mu na to odvrkol:

"Ba ešte-že čo? Ešte ti, Mišo, ani gamby neuschly od minulej fajnej med'vedziny a už by si rád mať druhú! A náš statok čo-že je, nič?!"

S tým Mišo bol umlčaný, jako keby mu ústa zámkou zavrel, a viac nespomenul toho zbojníka lesového.

Severove Rodinné Lieky

Severov Balsam pre pľúca
proti kašľu, prestydnutiam, chrípke, kašľu pri zápete priedušnic a krčovitému krupu. Cena 25 a 50c.

Severove Pilulky pre jatrá
proti chorobám jatier, zácpe, bolenia hlavy, závratu, žltačke i žltnatosti. Cena 25 centov.

Severov Regulátor
všeobecný siliteľ v liečení chorôb ženských. Osvedčený a odporúčaný. Cena $1.25.

Severov Siliteľ ľadvín i jatier
v zánetoch ľadvín a mechúra, obtiažach pri močení, napuchnutých nohách a boľasti v chrbte, ktorá pochádza z chorých ľadvín, pri žltačke a kyslosti žalúdka. Cena 75c a $1.25

Severova Žalúdočná horká
na posilu slabého žalúdka, pri ztrate chuti k jedlu, nezáživnosti, nestrávnosti a zácpe. Vrele odporúča sa aj starým a slabým ľud'om. Cena 75c a $1.50

Severova Masť na kožné choroby
proti svrabu, lišajom, mokvavým lišajom, chrastám, vyrážkam, trudu, slanému toku, svrbľavým osutinám a letným vyrážkam. Cena 50c.

Severov Životný balsam
na zlenivelosť jatier, nestrávnosť, vleklú zácpu, striedavú zimnicu a nezáživnosť. Všeobecný siliteľ celej sústavy. Cena 85c.

Severov Krvočistiteľ
na nečistú krv, vredy, vyrážky, trudy, boliaky a rany z nečistej krvi pochádzajúce. Cena $1.25.

Severov Nervoton
výborná pomoc pri skleslosti mysle, bezsennosti čili nespavosti, nervovom vysilení, histerii a nervosite. Cena $1.25.

Severov Gothardský olej
výborný liek čili masť a liniment pri reumatisme, neuralgii, vytknutinách, oteklinách, nabehlých žlazoch, stuhlosti kĺbov a svalov, krčoch a boľastiach. Cena 30 a 60c.

Severov Antisepsol
výtečná slúčenina proti odpornému dychu, mäkkým a nabehnutým d'asnám, boľavému hrdlu a chrípke. Cena 35 centov.

Severovo Liečebné kožné mydlo
ku toiletným potrebám, pri kúpeli, na vymývanie hlavy a holenie. Výtečné pre dospelých i deti. Udržuje zdravosť a čistotu pleti, pokožky na hlave i vlasov. Cena 25c.

Píšte si pre úplný soznam Severových liekov. Je zdarma. Severove lieky sú na sklade vo všetkých lekárňach. Ked' ich nemožno kúpiť, pošleme priamo. Prv však spýtajte sa v lekárňach. Žiadajte výslovne Severove lieky. Neberte napodobneniny.

Severov slovenský kalendár na rok 1919 je už hotový. Žiadajte si ho v lekárňach, alebo píšte si preň k nám. Je úplne zdarma.

W. F. SEVERA CO. CEDAR RAPIDS, IOWA.

O ženách pre ženy.

ŽENSKÁ OTÁZKA.

Ženská otázka je súčasne i otázkou mužskou. Obe pohlavia buď spoločne sa povyšujú, alebo klesajú, buď sú otrokami, alebo voľnými občanmi.

Neupieram ženám vzletu; tvrdím len, že nedosiahly ešte tej výšky, aby mohly s mužom závodiť. Za jedno neznajú opravdivosti a nemajú vytrvalosti. Mohly by viac prospeť národu, keby znaly nielen svoje práva, ale i povinnosti. — Človečenstvo môže od žien očakávať veľmi mnoho, ale nesmie nič očakávať od bábiek, ktoré neznajú vyšších snáh, ako líčenie svojho tela a jedinej túžby: zaľúbiť sa mužovi, vzbudiť lásku a upútať ho k svojmu víťaznému vozu, čin v ňom udusiť, vyššie snahy umŕtviť.

Od žien žiadame viac než obyčajné zovňajšie úspechy. Žena má muža povznášať; ona je poesia života, dobrý génius ľudstva, jestli je ženou pravou; ináč je démonom spoločenstva a prósou najhnusnejšou. Je ovšem medzi ľuďmi viacej žien, ktoré v spoločnosti ľudskej blúdi jiaako dobrí duchovia, lebo prirodzene majú ženy vyšší vznet a ideálny vzlet, lebo žena je cit, láska, — muž však rozum.

Hovoriac ale o láske, nemám tým ovšem na mysli lásku, ktorá sa zakladá na svižnej nôžke, krásnej tvári, jasných očiach a krásnych vlasoch, — ale lásku, ktorá je žene cnosťou a náboženstvom. Výška, ktorú ženám vykázala príroda, je najvyšším bodom ľudskej ctižiadosti, výška, kde žena panuje, muž však v úcte sa jej korí. A táto výška nazýva sa v obyčajnom hovore — **materstvom**.

B. N

DOLLAR SAVINGS AND TRUST COMPANY

524 FEDERAL STREET,

N. S. PITTSBURGH, PA.

OFFICERS

R. H. BOGGS.....President
J. N. DAVIDSON.....Vice President
HENRY BUHL, Jr. .....Vice President
E. R. BALDINGER.....Vice President and Treasurer
JOHN A. FUCHS.....Secretary and Asst. Treasurer
JOHN W. CUNNINGHAM.....Trust Officer
JAMES W. COLLINS..... Attorney
WILLIAM B. NELSON.....Manager Safe Deposit Dept

TRUSTEES

HENRY BUHL, Jr.
R. H. BOGGS
F. BLUME
E. R. BALDINGER
JOHN D. CARSON
JAMES W. COLLINS
J. N. DAVIDSON
JAMES W. GROVE
JOHN A. HERMANN, Jr.
WM. W. JONES
EDWARD J. LANG
AUGUST LOCH
JACOB MUTZIG
GEO. E. MEYER
JOHN OMMERT
N. C. WILSON

Platíme **2%** úrokov od obchod. vkladu

Platíme **4%** úrokov od stáleho vkladu

Táto spoločnosť účinkuje jako povereník, tútor, vybavovač, administrátor a jako iní splnomocnení dozorci.

Opatrujeme mestské, okresné a štátne vklady, jako aj fondy poštovej sporiteľne.

ZÁKLADINA A ZVYŠOK . . $2,000,000.00

MAJETOK $7,000,000.00

Ohňovzdorné skryne dávame do prenájmu za $5.00 a vyše.

ŽENÁM.

Matky, nezabíjajte svoje najútlejšie dietky! Naučte sa ich primerane vyživovať a ošetrovať, nebudú hynúť črevnými katarrmi, krivicou a tuberkulósou!

Ženy, nenoste nikdy šňorovačky (míder)! — Svierate pľúca, srdce, pečienku, obličky, žalúdok, črevá a všetky vnútornosti. Preto ste chudokrvné, trpíte bolesťami hlavy, ztratou chuti k jedlu, zácpou a inými vážnymi nemocami.

Ženy, nenoste vlečky (šlepy)! Kazíte vzduch svojím blížnym, otravujete pri čistení biedne chyžné i seba!

Ženy, miesto pletenia nepotrebných čipiek a miesto bezcenného vyšívania, otužujte radšej svoje pľúca, vzdelávajte radšej svojho ducha! Ž. O.

DOMÁCNOSŤ.

"Domácnosť je prvá a najdôležitejšia škola charakteru, kde ľudská bytnosť nadobúda svojho najlepšieho alebo najhoršieho vychovávania mravného" — hovorí vo svojich spisoch anglický moralista Samuel Smiles. Skutočne: Dušou domácnosti je žena — na nej najviac záleží! Jaká žena — taká domácnosť, rodina, taký je náš dorost. Jestli pozorujeme, musíme priznať, že by sme mali výchove a vzdelaniu dievčat venovať o mnoho viacej pozornosti než sa posiaľ deje. Z dievok budú časom manželky — gazdinie a matky, a na nich práve záleží, jaká bude budúca spoločnosť ľudská. V užšom rámci však treba dozerať, aby sa dostalo dievčatom poučenia i o vedení domácnosti, tak, aby s mužovými príjmami mohly vyjsť; mnoho záleží na tom, jestli vychádza rodina s príjmami, jestli sporí alebo robí dlhy. L.

ŽENA MATKOU.

Moderná žena dokáže najlepšie, že stojí na vyššom stupni intellektuálneho (rozumového) vývoja, keď sa stane dobrou matkou v najširšom tohoto slova smysle.

Bohužiaľ, naše dcéry v tejto dobe učia sa všetkému možnému, jako hudbe, spevu, maľbe, tancu, plávaniu, veslovaniu, jazde na dvojkole, hre tennis a inému ešte, ale zriedka ktorá sa učí jako zachádzať s dieťaťom. Nechcem povedať, že by našim dievčatom sport alebo študovanie niektorého umenia škodilo, naopak: je to pre zdravie a vzdelanie dievčata užitočné, ale predsa ďaleko nie tak potrebné jako príprava na najvznešenejšie povolanie, na povolanie matky. Veď by sa každá naša dcéra do duše hanbila, keby sa mala učiť, ako sa povíja dieťa, jako sa kúpe, jako sa kojí a kŕmi a jako sa v ne-

Pravý muž i pravá žena.

Reg. U. S. Pat. Off.

Rozum pravého muža i pravej ženy pracuje jasne, rýchlo. Oni vedia, prečo žijú. Sú plní sily, vôle, životnej chuti a zdravia. Vedia, že musia robiť a i urobia to, čo mienia urobiť.

Praví mužovia i ženy stretajú sa so zdarom v každom svojom podujatí, za akýchkoľvek okolností života, lebo majú tú telesnú a duševnú silu, že snadne premôžu všetky i tie najväčšie prekážky, ktoré im prídu do cesty.

Oči pravých mužov i pravých žien sú plné žiary, ohňa, ich krv je čistá, silná. Pravý muž i pravá žena vesele požíva čas odpočinku; lebo vedia, že svoju každodennú prácu dobre odbavili a úplne si zaslúžili odpočinok.

Praví mužovia i pravé ženy spia sladko a pokojne, lebo vedia, že ich sila a zdravie zabezpečujú im pokojnú, bezstarostnú budúcnosť.

STE VY PRAVÝ MUŽ? STE VY PRAVÁ ŽENA?

Jestli ste nervozny, jestli trpíte na žalúdkovú a ľadvinovú vadu, keď ste slabý, nemôžete spať, keď vás často hlava bolí, keď 'ste zatvorený, nemáte chuť k jedlu, cítite boľasť v drieku, oči máte zapadlé, bez lesku, keď je vám tvár bledá, krv slabá, zkazená, vtedy vy nie ste pravý muž alebo pravá žena, a potrebujete dačo, čo vám dodá silu, zdravie a urobí z vás pravého muža i pravú ženu.

Toto niečo je z pod voľným božím nebom, v daždi a slnečnom svetle vyrastlých, čistých liečivých rastlín vyhotovené

JUVITO

Užívajte tento čistý, prírodný liek, ktorý už tisícom nemocným mužom i ženám prinavrátil zdravie a môžete byť docela istý v tom, že on v krátkom čase v každom ohľade pravého muža a pravú ženu urobí z vás — zdravšieho a silnejšieho muža i ženu než aký ste teraz, so silnejším telom, čistejším a rýchlejším pracujúcim rozumom, železnými nervami, lesklými očami a čistou, život a zdravie dávajúcou krvou.

Objednajte si tento liek ešte dnes.

Jednu škatuľu za 1 dollár, šesť škatúľ za 5 dollárov — poisteno o 10 centov viac — kamkoľvek zašle

JUVITO LABORATORY,
South Hill Branch 120, PITTSBURGH, PA.

Poznámka: Ak chcete zázračný liečivý účinok tohoto lieku vyprobovať, prv než by ste ho objednali, zašlite nám v tri-centovom liste Vašu adressu a my Vám, úplne zdarma, bez akejkoľvek zaviazanosti z Vašej strany, zašleme na tri dni stačiacu zásobu.

moci ošetruje. — Veď na to je vraj dosť času, až budú mať deti!

Dľa mojej mienky, nie je na to dosť času, a matka, ktorá nemá o tom poňatia, jako zachádzať s novonarodzeniatkom, je veľmi úbohá a ešte viac poľutovania hodná, jestli nedovedie prispeť svojmu dieťatku počas nemoci a jestli nevie zamedziť mnohé detské choroby. Dľa "Information of Modern Women": S.

MILUJÚCA MANŽELKA A MATKA.

"Teraz vieš, Ondrejko, že by som ti to nepovedala" — oslovila Ružena svojho manžela — "keď by som ťa nemala tak veľmi rada. A preto, že ťa milujem, miešam sa do všetkého, čo sa teba týka. Chcem, aby si pekne vyzeral, aby tvoje šaty a bielizeň boly vždy čisté a úhladné; chcem, aby si bol šťastný." — A pod plášťom týchto lichotivých slov, jej hlavou vírilo státisíce myšlienok o nevernosti manželovej.

Premáhala sa, aby sa neprezradila.

Kritizovala jeho mašľu, golier, kabát; skúmala jeho postavu. Naraz z nej vybúšilo, že jeho hrdlo je pridlhé, vlasy majú nepravú barvu, nohy sú pridlhé, je zlým konversacionalistom, jeho rozum je slobý, dovolí iným mužom "prejsť mu cez rozum", ženy majú z neho prospech, mnoho fajčí — a či by niečo nemohol urobiť, aby zmenšil svoje uši?

A takto to z nej vybuchovalo jako zo sopky Vesuv, keď začala chrliť ničiacu lávu.

Potešovala a uspokojovala sa týmito slovami: "Pravda-že, veci tieto by som nespomínala, keď by som nemala o neho starosť"

Pekná to starosť, z ktorej v stave manželskom môže prísť tá najnebezpečnejšia búrka, ktorá môže hrave sväzky lásky rozmetať, zničiť...

On sa nazdával, — v mädových dňoch — že si vzal za žienku milú, sladunkú ťa starokrajový perník — pannu, ktorá sa bude na neho pozerať svojimi čiernymi očami, ako to pred sobášom robievala — a jemu sa bude dobre vodiť v obchode, alebo práci, ona bude jeho ochranným anjelom.

Tak snival pred sobášom; dnes sa prebudil zo sna, a všetko je ináč — naopak.

Manželka každý deň na ňom nachádzala novú a novú chybu.

Keď bol svobodný, pohyboval sa voľne, nik ho nekritizoval, každý hľadal jeho spoločnosť, zarábal pekné peniaze, s lekármi nemal nič do roboty — teraz sa s ním zaobchodí jako s nejakým nevedomcom, ktorý nevie ani toľko, ako si má dať vlasy ostrihať.

Každý doma držaný dollár je "Slackerom"! Slackerské dolláre pracujú proti Sp. Št. a proti Vám!

Nedržte preto peniaze doma, nenechajte ich ležať nečinne, ale dajte im **v banke pracovať za Spojené Štáty a za Vás!**

Uložte si ich v bezpečnej banke. Na tom nezáleží, že kde bývate. S nami môžete obchodovať po pošte. Tisíce krajanov z celej Ameriky s nami obchoduje preto, lebo sú presvedčení, že ich úspory **uložené v Bosak State Bank sú úplne isté.** Prijímame vklady od jedného dollára vyššie a platíme od nich 3 percentá úrokov.

V Bosak State Bank majú vklady Spojené Štáty, mesto Scranton, okres Lackawanna a prečo by nemaly? **Bosak State Bank je práve tak bezpečná,** jako ktorákoľvek iná banka.

Bosak State Bank je pod dozorom **štátnym** práve tak, ako iné štátne banky. Je to banka založená so slovenským kapitálom, riadená prominentnými Slovákmi, zkúsenými obchodnikmi a **každý Slovák môže byť veru pyšný, že Slováci zmohli sa na takú mohutnú štátnu banku.**

Výkaz majetkového stavu tejto banky dňa 2. decembra 1918 bol nasledovný:

MAJETOK:		ZAVIAZANOSTI:	
Hotovosť a reserva..	$ 519,509.87	Základina	$ 100,000.00
Bondy	707,077.74	Zvyšok	30,000.00
U. S. bondy a certif.	216,300.00	Nerozdelený zisk	60,372.37
Pôžičky a discounty..	1,206,846.00	Neplatené dividendá.	46.50
Zariadenie	46,000.00	Vklady	2,505,314.74
Spolu	$2,695,733.61	Spolu	$2,695,733.61

Začnite ukladať vaše úspory ešte dnes. Pamätajte, že v čase nešťastia vaša banková knižka je **vaším najlepším priateľom!**

Vklad môžete zaslať cestou poštovného alebo expressového **Money Orderu,** alebo i bankovým pokladničným čekom. Tento má byť vystavený vždy na **Bosak State Bank, Scranton, Pa.**

Bosak State Bank hneď po obdržaní obnosu zašle vám poštou vkladnú knižku a iné potrebné úpravy.

POVĎAČNÍ BY SME VÁM BOLI, KEBY STE ZKÚSILI SÚLAD A PRESNOSŤ NAŠEJ OBSLUHY.

BOSAK STATE BANK, SCRANTON, PENNA.

Keď nemohla nájsť nič nového v domácnosti, na čom by sa, alebo s čím by sa mohla za nejaký čas zabaviť, dotierala na neho, aby jej povedal, ako ide obchod a keď sa nazdávala, že by obchod mohol ísť lepšie, začala sama dozerať. A to všetko preto, že ho "tak veľmi milovala".

Jemu sa to nepáčilo a neľúbilo sa mu ani to, aby jeho manželka bola úplne indifferentnou. Neraz proboval jej vysvetliť, že nie je treba, aby sa tak veľmi o neho starala. Vysvetloval jej, že od prílišnej starosti ju hlava rozbolí a bude to robiť prekážku v obchode.

Ona, keď počula muža takto hovoriť, hlavou jej začaly prebehovať tisíceré myšlienky, ktoré ju znepokojovaly, robily ju nervósnou, nikde nemala pokoja — hrôza! Manžel ju nemá rád, miluje iné, schádza sa s inými, má dostaveníčka, ináč by jej to nehovoril — fantasírovala, blúdila myšlienkami, ktoré jej zapríčiňovaly horúčku — že manžel jej "má už dosť..."

Keď sa uspokojila, začala rozumnejšie rozmýšľať, umienila si, že svoju povahu premení a bude sa snažiť uspokojiť svojho manžela v každom ohľade, to jest nebude sa miešať, kde nie je potrebná, nebude podozrievať manžela z vecí, o ktorých sama zdania, ani vedomosti nemá; jazyk zadrží za zubami, aby daromne nerobila zlú vôľu — a čo je hlavné, mužovi bude dôverovať.

Ťažko jej to bolo splniť. Jej povaha bola vrtkavá. No, konečne, v krátkom čase, prišla blahodarná náprava. Narodilo sa im dieťa, za ním druhé, tretie a štvrté... Manžel bol blažený a ona tiež. Teraz bol celkom iný, príjemnejší život, ako počas "mädových dňov". Ona všetku pozornosť a starosť venovala výchove dietok a on uradostený, s pokojnou mysľou odchodil z domu a ešte s väčšou radosťou prichádzal večer domov.

Teraz mali skutočný, blažený život. Ona bola pravou kráľovnou domácnosti a zlatým stlpom rodiny, a on najšťastnejším otcom a manželom, keď večer po práci mohol sedieť v kruhu svojich poslušných dietok a milujúcej manželky.

Takáto rodina je najväčším majetkom národa, lebo dodáva mu užitočných členov. Nech je to morálkouo pre naše slovenské matky-manželky, ako aj pre tie, ktoré sa v budúcnosti stanú manželkami, že poriadna, usilovná, milujúca manželka je zlatým stlpom rodiny.

Nám Čecho-Slovákom takýchto stlpov je mnoho a mnoho potrebných, národ má po nich veľkú poptávku. Slovenské domácnosti, zvlášte vy matky-manželky, pestujte ich. Nitran.

S. M. BIELEK

POISŤOVACIA A POZEMKOVÁ KANCELLÁRIA

524 FOURTH AVENUE, PITTSBURGH, PA.

(V budove Národného Slovenského Spolku.)

Obstarávam bondy (záruky) pre spolkových úradníkov u najlepších spoločností.

Assekurujem proti ohňu domy, náradie (gráty), kostoly, hally, obchody a ich tovar. Zastupujem najlepšie spoločnosti

Assekurujem automobile. Zastupujem spoločnosť, ktorá assekuruje najlacnejšie. Pýtajte sa na ceny.

Assekurujem na dožitie u najlepších spoločností. Máte dosť assekurácie, aby Vaša familia po Vašej smrti nehladovala?

V mojom pozemkovom oddiele najvýhodnejšie kúpite domy, loty a farmy. Nekúpte, kým mne nenapíšete, dávam radu zdarma. Mnoho ľudí bolo oklamaných pri kúpe pozemkov.

Predávam obchody. Keď chcete ísť do obchodu, píšte mne a ja mám výhodné obchody na predaj.

PRE VAŠE VLASTNÉ DOBRO A PRE BEZPEČNOSŤ VAŠEJ RODINY NADOVŠETKO!

BANK of SECURED SAVINGS

ROH BEAVER AVE. A JUNIATA STREET,

N. S. PITTSBURGH, PA.

Peniaze požičiavame domy kupujúcim a stavajúcim na ľavné mesačné splátky, mortgiče na dve tretiny pravej hodnoty majetku. Každá mesačná splátka sráža úroky, ktoré na $1,000 sú $5 prvý mesiac a 9 centov posledný mesiac, s poslednými $10 splátky, po ktorej odstráni sa mortgič a očistí majetok.

Trošku gazdovania, sebazaprenia zabezpečí Vám príjemnú budúcnosť v starom veku a ochráni Vás proti chorobe, nešťastiu a krajnej potrebe. Začnite hneď.

OTVORENO od 9. ráno do 3. po poludní. V sobotu od 9. ráno do 9. večer. V sobotu od 12. obeda do 6. večer je otvorené pre platenie Bondov Svobody, válečných štemplíkov, gásu a elektriny, a na prijímanie vkladov.

Nevinný.

Črta z amerického života na Juhu.

Počas môjho pobytu v P., malom to mestečku v Texase, navštívil som jedno ráno súdnu budovu. Vstúpil som do súdnej siene práve v čase, keď sudca vyriekol tieto slová:

"Súd ustanovil uvažovať o tom, či má byť zavedené proti obžalovanému nové pojednávanie. Žalovaný nech je okamžite prepustený na svobodu. Pánovia, pojednávanie je ukončené a ty, Jim" — pri tom obrátil sa sudca k obžalovanému starému černochovi — "ty pôjdeš so mnou."

Toto vyzvanie predsedu súdu mňa veľmi prekvapilo. V celej Amerike nekladie sa taká váha na rozdiel plemien, ako na Juhu; a teraz vidím, ako úctyhodný sudca odchádza celkom spokojne v sprievode černocha.

Súdna sieň sa rýchle vyprázdnila a na moje otázky, čo sa tu vlastne stalo, dostalo sa mi len kusých odpovedí. I ja opustil som konečne zamyslený, súdnu budovu. Svoj voľný čas v ten deň strávil som jazdou na jednu zo súsedných fariem a niekoľkými návštevami u známych, tak, že som na rannú príhodu i pozabudol.

Keď som však druhého dňa ráno pri raňajkách čítal noviny, dostalo sa mi predsa vysvetlenia o tejto podivnej príhode. V správach zo súdnej siene čítal som i nasledovnú:

"Štátny zástupca skončil svoj "playdoyer" (čítaj: plédoajé — francúzske slovo, značiace reč pri súde pred vyhlásením rozsudku), sadol si a očakával obhájcovu reč. Z jeho tváre bolo možno súdiť, že je presvedčený o tom, že obžalovaný bude odsúdený. Obžalovaný, starý černoch, za celý čas pojednávania nespustil oka s predsedu súdu. Keď ho priviedli do siene, šeriffovi, ktorý ho sprevádzal, povedal: "Môj Bože, to je Mr. Green, môj bývalý kapitán" —

The National Deposit Bank

BROWNSVILLE, PA.

Jeden z najlepších bankových ústavov v štáte Pennsylvania, v ktorom i Slovenská Evanjelická Jednota má uložené peniaze.

ROBÍME VŠEOBECNÝ BANK. OBCHOD.

Kapitál, zvyšok a dôchodky.....$ 750,000.00
Vklady (deposit) a hodnota.....$4,000,000.00

PLATÍME ŠTYRI PERC. OD VKLADOV.

Banka táto opatruje spolkové a cirkevné peniaze nášho mesta. Vaše vklady vďačne budú prijaté. Každý člen Slov. Ev. Jednoty, bývajúci na okolici Brownsville, mal by si do tejto banky uložiť svoje úspory, lebo tam budú mu na bezpečnom mieste.

O. K. TAYLOR.....Predseda
SAMUEL E. TAYLOR.....Pokladník
JAMES R. TAYLOR.....Výpomocný pokladník

Zástavy, pásy, čiapky, odznaky bečesy a klobúky

NAJVÄČŠÍ OBCHOD ODZNAKOV V TEJTO VLASTI.
KU KAŽDÉMU ORDERU (OBJEDNÁVKE)
PRIPOJTE VZORKU.

PREDÁVAME I ROZLIČNÉ OHŇOVZDORNÉ SKRYNE (SAFY).

M. E. CUNNINGHAM CO.

625 SMITHFIELD ST. PITTSBURGH, PA.

a jeho ústa sa pri tom rozšírily k spokojnému úsmevu. Obťažujúce výpovede svedkov ho veľmi neznepokojovaly a keď mladý, súdom mu ustanovený obhájca vstal, aby povedal svoju obhajobu, starý černoch pozeral na neho skoro útrpne. Keď obhájca dokončil svoju reč, povstal sudca, poutieral si okuliare a prehlásil: "Obžalovaný je uznatý vinným z krádeže! Chce snáď obžalovaný ešte niečo osobne predniesť na svoju obhajobu?" — Prísny pohľad sudcov prinútil starého černocha, aby sklopil zrak. Potom ale vzpriamil sa so svojho miesta a spustil s tvárou, javiacou značné duševné rozhodčenie:

"Áno, slávny súde, ovšem, že chcem niečo povedať a to i poviem. Podívajte sa na mňa, Mr. Green. Vy mňa znáte práve tak dobre, jako ja znám vás. Ja vás znám už od detstva a za celú tú dobu nikdy ste mi neublížili. Až teraz — keď mňa chcete odsúdiť. Uväznili ste ma a dopravili sem preto, že som ukradol kohúta. Áno, vzal som toho kohúta, ale pri tom mi nič zlého ani nenapadlo. Mr. Green, pamätáte sa ešte na tie časy, keď som bol počas občianskej války vašim sluhom? Nebolo v tom čase mojou povinnosťou starať sa o jedlo pre vás a vašich súdruhov, zvlášte, keď vymerané porcie boly veľmi malé? A nechválil ste vždy moju vynalezavosť a zručnosť, a nehovorieval ste snáď: "Jime, ty si predsa len verná duša a najobratnejší zásobovateľ"? Po celej ceste z Chatantoogy až do Atlanty kradol som pre vás kury, morky a kozliatka. V ten čas nikdy ste nič proti tomu nemal a tiež ste sa nikdy na nič nevypytoval. A tak by som teraz rád vedel, či je dnes krádežou to, čomu ste v ten čas hovorieval zásobovanie? Áno, a ešte si vzpomeňte na to, jako ste raz prišiel ku mne a hovoril: "Jime, zajtrá sú Vianoce, tak musíme mať nejakú dobrú pečienku!" A nešiel som hneď na poľovačku a nepriniesol som vtedy tučného moriaka, šunku a dve fľašky whisky? A nepozval ste snáď vtedy svojich priateľov a neslávili ste spoločne veselé Vianoce? A čo v ten čas bolo zásobovanie, to má byť dnes krádežou?"

"A ešte niečo, Mr. Green! Pamätáte sa na to, keď ste bol poranený, jako ste padol do zajatia a jako som vás ošetroval a že ste mi jedného dňa odovzdal list a svoju stužku a riekol: "Chod' Jime, a odovzdaj to "Jej"? A nešiel som ja cez 100 míľ nepriateľskou zemou a neponáhľal som sa ku "Nej"?" A keď som prišiel ku jej domu, stála práve v zahradných dvierkach. Keď ma poznala, dala sa do plaču a štkala: "On je mrtvý! On je mrtvý!" — Ale ja som ju uspokojil a riekol som jej, že žijete a že myslíte len na ňu, a že sa skoro vrátite, a jej slzy žalosti premenily sa hneď v plač radosti."

"A teraz počujte, Mr. Green! Moja stará žena a nevesta i jej tri malé dietky bývajú vonku za mestom, v chalupe blízko farmy

Usporíte peniaze

pri objednávaní čiapok, klobúkov zástav a zlatých odznakov (gombičiek), keď si ich objednávate zrovna od vyrábateľa

BUNTING STAMP CO.

713 LIBERTY STREET,

PITTSBURGH, PA.

Toto je najväčší obchod tohoto druhu v celej Pennsylvanii.

The Monongahela National Bank

BROWNSVILLE, PA.

Práve teraz minulo 106 rokov od založenia tejto banky, čo je dobrým dôkazom jej bezpečnosti

ŽIADA O VAŠU PRIAZEŇ.

Základina $100,000.00

Zvyšok a zisk.....$210,000.00

Michener & Hormell

27 MARKET STREET,

BROWNSVILLE, PA.

"SHOE THAT SATISFY"

JESTLI SI CHCETE KÚPIŤ TOPÁNKY, S KTORÝMI BUDETE SPOKONJÝ, TEDA SI ICH CHOĎTE KÚPIŤ SEM, A NEOBANUJETE.

Second National Bank

(BANKA SO ZVUČNÝMI HODINAMI)

V BROWNSVILLE, PA.

MY OPATRUJEME VKLADY ROZLIČNÝCH SPOLKOV A JEDNOTLIVCOV

A ZVLÁŠTNU POZORNOSŤ VENUJEME SLAVIANSKYM OBYVATEĽOM.

Sama Kerryho. My sme nemali čo do úst položiť, keď som išiel okolo Kerryho kurníka a spozoroval tam toho kohúta. Bolo to konečne docela maličké a chudé zvieratko. A, pri pomyslení na svoju hladnú rodinu, nemohol som odolať pokušeniu, a vzal som kohúta. Chcel som sa zase zásobovať, ako vtedy pre vás. Nie, Mr. Green, to nemôžete menovať krádežou — a preto iste nepošlete svojho starého sluhu do väzenia."

Keď starý černoch dokončil svoju reč, panovalo v sieni hlboké ticho. I tí, ktorí sa na počiatku žernochovej reči usmievali, zvážneli. Tiež sudca pozorne vypočul reč, jeho tvár prezradzovala pohnutie a oči sa mu konečne zarosily slzami. Potom predniesol slová, ktoré som počul pri vstupe do súdnej siene.

Teraz mi bolo jasné, prečo vážený sudca kráčal ulicami s poločnosti černochovej. B. Senický.

H. H. Hormell & Son

V BROWNSVILLE, PA.

V TOMTO OBCHODE DOSTANETE VŠETKO ČO TREBA PRE MUŽSKÉHO K ZAOBLEČENIU OD HLAVY PO PÄTY. TEDA ČOKOĽVEK VÁM BUDE TREBA KÚPIŤ NA SEBA, TAK CHOĎTE DO TOHOTO OBCHODU.